STEPHEN KING

DVIKOVA

PIRMA KNYGA

AUTORIAUS ŽODIS

"Dvikova" - literatūrinis pramanas. Dauguma dalykų vyksta realiai egzistuojančiuose miestuose - tokiuose kaip Ogankvitas Meino valstijoje, Las Vegas Nevadoje, Boulderis Kolorade, ir juos aprašinėjau savęs nevaržydamas, šį tą pakeisdamas, jeigu tai man atrodė tikslinga dėl romane vaizduojamų įvykių. Tikiuosi, kad skaitytojai, gyvenantys šiuose ir kituose knygoje paminėtuose miestuose, pernelyg neims į galvą mano "pamėkliško įžūlumo" - cituoju Dorotę Sajers, kuriai ir pačiai nėra svetimas šis bruožas.

Kiti miestai, pavyzdžiui, Arnetas Teksaso valstijoje ir Šoja Arkanzaso valstijoje, išgalvoti kaip ir patsai siužetas.

Ypač dėkoju Raselui Dorui ir daktarui Ričardui Hermanui iš Šeimos medicinos centro, kurie atsakė į mano klausimus apie gripo prigimtį ir būdingą jo ypatybę - gebėjimą mutuoti kas dveji metai. Taip pat esu dėkingas Siuzanai Artz, pateikusiai man originalius dokumentus.

Reiškiu gilų dėkingumą Bilui Tompsonui ir Betei Prašker, kurie parengė šią knygą išeiti pasaulin.

S. K.

Stephen King

DVIKOVA

Romanas

Pirma knyga

Iš anglų kalbos vertė
JONAS BULOVAS

Kaunas
1997

Stephen King. Rinktiniai raštai, 3 tomas

THE STAND
New York, Signet Books, 1991

Published by arrangement with Doubleday, a division of
Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc.

ISBN 9986-486-47-5 (Pirma knyga)
ISBN 9986-486-48-3 (Dvi knygos)

Dviejų dalių pratarmė

I DALIS: PERSKAITYTI PRIEŠ NUSIPERKANT

Jums būtina kai ką sužinoti apie šią "Dvikovos" versiją tiesiog dabar, prieš išeinant iš knygyno. Dėl šios priežasties, tikiuosi, spėjau pačiu laiku sutur4ti jus, stovinčius knygyne, prie naujų grožinės literatūros leidinių, laikančius rankose kitus pirkinius, su atversta prieš akis knyga. Kitaip tariant, suspėjau sustabdyti jus tą akimirką, kai piniginė vis dar saugiai tebeguli giliai kišenėje. Pasirengę? Gerai, dėkoju. Pažadu kalbėti trumpai.

Pirma, tai *nėra* naujas romanas. Jeigu dėl to jaučiate tam tikrą abejonę, viskas turi paaiškėti tiesiog šičia ir dabar, kol vis dar esate saugiame nuotolyje nuo kasininko, kuris išžvejos pinigus iš jūsų kišenės ir įdės juos manojon. "Dvikova" pirmą kartą buvo išleista prieš dešimtį metų.

Antra, tai nėra nauja, visiškai perdirbta "Dvikovos" versija. Nesitikėkite, kad joje ankstesnieji herojai elgsis naujai, o pasakojimo gija nuves jus, Ištikimasis Skaitytojau, visai kita kryptimi.

Šis "Dvikovos" leidimas - *išplėstas* romanas. Kaip jau sakiau, jūs nerasite jame naujai veikiančių ankstesniųjų herojų, bet sužinosite, kad bemaž *visi* minėtieji personažai veikia *gerokai daugiau.* Nemanykite, jog anksčiau man atrodė, neva tai bus neįdomu skaitytojui, - aš nesutinku su tokiu požiūriu. Jeigu jums viso šito nereikia, - knygos nepirkite. Jei jau nusipirkote, tikiuosi, išsaugojote čekį. Jo jums prireiks, kai pirkinį sumanysite grąžinti.

Jeigu ši išplėsta versija *yra tai,* ko jums reikia, kviečiu jus paėjėti su manimi kiek tolėliau. Aš turiu daug ką jums pasakyti; manau, kad geriausia mums pasišnekėti štai už ano kampo.

Tamsoje.

II DALIS: PERSKAITYTI NUSIPIRKUS

Tai labiau ne pratarmė, o bandymas paaiškinti, kodėl apskritai pasirodė ši nauja "Dvikovos" versija. Pradėsime nuo to, jog šis romanas ir šiaip jau didžiulis, todėl išplėstą jo versiją kai kurie skaitytojai - galbūt dauguma - įvertins kaip privilegiją paties autoriaus, kurio kūryba susilaukė ganėtino pasisekimo, ir jis gali tai sau leisti. Tikiuosi, taip neatsitiks, bet aš būčiau visiškas kvailys, jeigu nenumatyčiau panašios kritikos galimybės. Pagaliau ir taip jau daugelis recenzentų romaną laiko išpūstu ir pernelyg ilgu.

Ar romanas *buvo* pernelyg ilgas nuo pat pradžių, ar toksai tapo naujajame leidime, palieku spręsti kiekvienam skaitytojui atskirai. Neturiu tei-

sės gaišinti jūsų laiką, bet noriu pasakyti, kad "Dvikovą" perleidžiu mažne tokiu pat pavidalu, kokiu ji buvo parašyta, ne asmeniniam malonumui, o prašant daugeliui skaitytojų, panorusių turėti visą romaną. Aš nebūčiau pasiryžęs panašiam žingsniui, jeigu nemanyčiau, kad į pirmąjį leidimą nepatekę skyriai romaną praturtina, ir meluočiau sakydamas, esą manęs nejaudina, kaip šie papildymai bus sutikti.

Aš išduosiu jums paslaptį, kaip buvo parašyta "Dvikova", - minčių grandinę, kuri vargu ar kam nors įdomi, išskyrus pradedančiuosius rašytojus. Jie vis tebetiki, jog egzistuoja kažkokia paslaptinga formulė, kaip parašyti romaną, atnešantį komercinę sėkmę; aiman, tokios paslapties nėra. Jums kyla idėja; kažkurią akimirką į ją atsitrenkia kita mintis; jūs sukuriate tarp jų ryšį; savaime atsiranda keletas personažų (pradžioje paprastai tai tik šešėliai, štrichai); autoriaus vaizduotėje kyla įmanoma pabaiga (nors kai romanas eina prie galo, pabaiga labai retai sutampa su tąja, kurią autorius sumanė pačioje pradžioje); ir štai tokiu metu rašytojas sėda už stalo su popieriumi ir plunksnakočiu arba rašomąja mašinėle. Kai klausia: "Kaip jūs rašote?", aš visuomet atsakau: "Žodis po žodžio". Ir toks atsakymas visuomet ignoruojamas. Bet būtent šitaip viskas ir vyksta. Tai skamba pernelyg paprastai, kad būtų tiesa, bet prisiminkite Didžiąją kinų sieną: akmuo ant akmens, drauguži. Štai ir viskas. Vienas akmuo po kito. Tačiau esu girdėjęs, jog šį gigantą įmanoma įžiūrėti net iš kosmoso, netgi nesinaudojant teleskopu.

Suinteresuotiems skaitytojams apie tai parašiau 1981 metais išėjusio "Mirties šokio" pabaigoje. Apie tai dabar užsiminiau visai neketindamas šią knygą pareklamuoti; tiesiog sakau, kad tokios knygos esama, jeigu jums jos reikėtų, nors ji greičiau įdomi ne pati savaime, o kaip iliustruojanti kitokį požiūrį.

O kalbant apie šią knygą, svarbu tai, kad iš galutinio laužinio buvo išimta bemaž keturi šimtai rankraščio puslapių. Tik ne dėl redakcinio pobūdžio priežasčių; jeigu taip būtų, leisčiau knygai gyventi savo gyvenimą arba numirti natūralia mirtimi tokiu pavidalu, kokiu ji buvo pirmąsyk publikuota.

Sutrumpinta buvo buhalterijos nurodymu. Ji paskaičiavo "Dvikovos" savikainą, palygino ją su mano ankstesnių keturių knygų kietais viršeliais kaina ir nusprendė, kad šios knygos kaina neturėtų viršyti 12,95 dolerio, antraip ji neatlaikys konkurencijos knygų rinkoje (palyginkite ją su šios knygos kaina, draugai ir kaimynai!). Manęs paklausė, ar trumpinsiu aš pats, ar prašysiu tai padaryti kurį nors iš redaktorių. Sunkia širdimi nusprendžiau chirurginę operaciją atlikti pats. Man regis, jog kaip rašytojas, nuolat kaltinamas žodiniu viduriavimu, aš atlikau puikų darbą. Tik viena vieta - kai Šiukšlius keliauja per visą šalį iš Indianos į Las Vegą - pastebimai skiriasi nuo pagrindinės versijos.

Ir vis dėlto, jeigu esmė išliko, tai galbūt kas nors paklaus, kam reikėjo pradėti viską nuo pradžių? Argi tai ne paprastas nuolaidžiavimas savo įnoriams? Geriau jau šitaip nebūtų; antraip visa tai reikštų, jog didelę savo

gyvenimo dalį praradau tuščiai. Išties geruose pasakojimuose visuma daug reikšmingesnė už atskirų dalių sumą. Jeigu būtų ne taip, tokią "Jonuko ir Gretutės" versiją skaitytojas irgi palankiai sutiktų:

Jonukas ir Gretutė buvo gerų, tvarkingų tėvų vaikai. Geroji jų motutė numirė, o tėvas vedė piktą pamotę. Šiai pamotei vaikai trukdė, ji norėjo jais atsikratyti, idant turėtų daugiau pinigų. Ji taip išūžė savo besmegeniui vyreliui galvą, kad jis sutiko nuvesti Jonuką ir Gretutę į mišką ir ten juos nugalabyti. Paskutinę akimirką tėvas savo vaikelių pasigailėjo ir paliko vargšelius lėtai mirti iš alkio miške, užuot skubiai padaręs jiems galą aštriais savo peilio ašmenimis. Klaidžiodami po mišką, jie užėjo iš saldumynų suręstą trobelę. Joje gyveno žmones ryjanti ragana. Ji uždarė vaikus tarusi, jog suvalgys šiuos, kai taps riebesni. Bet vaikučiai puikiausiai su ja susidorojo. Jonukas iškepė raganą jos krosnyje. Jie rado raganos turtus, ko gero, aptiko ir žemėlapį, nes galų gale parsirado į namus. Kai jiedu sugrįžo, tėtušis išspyrė pamotę lauk, ir po to visi trys ėmė laimingai gyventi. Pabaiga.

Nežinau kaip jums, bet man ši versija atrodo skurdoka. Esmė ta pati, bet žavesys pranyko. Ji primena "Kadilaką" be chromuotų buferių ir nusitrynusiais dažais. Be abejo, jis rieda, bet kaip, ponai ir ponios?

Aš nesiėmiau atstatinėti visų praleistų keturių šimtų puslapių; egzistuoja skirtumas tarp ano ir šito teksto, kad ir kaip vulgariai tai skambėtų. Panorau, kad šis tas taip ir liktų neatstatyta. Kitos vietos, pavyzdžiui, Franės nesutarimas su savo motina pačioje knygos pradžioje, regis, praturtina ir labiau įprasmina pasakojimą, kuriuo aš - kaip skaitytojas - mėgaujuosi iš visos širdies. Sugrįžkime kelioms sekundėms prie "Jonuko ir Gretutės" ir prisiminkime, kaip piktoji pamotė reikalavo iš vyro parnešti jai vaikelių širdis - miške įvykdytos piktadarystės įrodymą. Medkirtys parodė pavydėtiną nuovoką, parnešdamas jai dviejų kiškelių širdis. Arba prisiminkime paskui save Jonuko paliktą duonos trupinių pėdsaką, kad jiedu su sesute galėtų surasti kelią atgalios. Tik pamanykite sau! Bet kai jis pamėgino tą kelią grįždamas surasti, pasirodė, jog trupinius sulesė paukščiai. Pastarieji fragmentai su mūsų pasakojimu neturi nieko bendra, bet tam tikru požiūriu formuoja jo prasmę - tai reikšmingi ir kažkokie mistiški pasakojimo komponentai. Tai, kas gali pasirodyti nuobodu, jie paverčia įdomia pasaka, kuri vilioja ir intriguoja skaitytojus jau ne vieną šimtą metų.

Įtariu, kad niekas taip stipriai jūsų nepaveiks, kaip ši istorija apie Jonuko paliktus duonos trupinius, bet aš visuomet apgailestavau, jog niekas, išskyrus mane patį ir keletą labiausiai atsidavusių skaitytojų, niekuomet nesutiko maniako, vardu Mažylis... arba neprisipažįsta, kas atsitiko, jam įveikus tunelį, besijungiantį su kitu priešingoje kontinento pusėje, - Linkolno tuneliu Niujorke, kurį dvejetas herojų perėjo romano pradžioje.

Taigi, Ištikimasis Skaitytojau, štai priešais jus “Dvikovos” pavidalas, kurį ir buvo sumanęs rašytojas. Į gerą tai, ar į blogą, bet jo dvasios šventovė dabar tvirtai stovi savo vietoje. Ir galutinė šios romano versijos pasirodymo priežastis yra ganėtinai paprasta. Nors šis romanas niekuomet nebuvo mano mėgiamiausias, jis, regis, daugeliui labai patinka. Kai aš duodu interviu (nors kiek įmanydamas stengiuosi tai daryti kuo rečiau), žurnalistai visuomet ima kalbinti mane apie “Dvikovą”. Jie aptarinėja herojus taip, tarsi šie iš tikrųjų egzistuotų, ir dažnai paklausia: “O kas atsitiko tam ir tam?”... tarsi aš gaučiau iš jų žinutes.

Manęs nuolat teiraujasi, ar pagal šį romaną bus pastatytas filmas; greičiausiai atsakymas bus teigimas. Ar tai bus geras filmas? Nežinau. Geras ar blogas, bet filmas visuomet pražūtingai veikia fantazijos kūrinį. Žmonės linkę nepaliaujamai aptarinėti įvairius vaidmenis. Man visuomet atrodė, kad būtent Robertas Diuvalis puikiai suvaidins Rendelą Flegą, bet, kiek girdėjau, šiam vaidmeniui siūlo Klintą Istvudą, Briusą Derną ir netgi Kristoferį Volkeną. Visi jie *atrodo* tinkami, lygiai kaip Briusas Springstinas gali įdomiai suvaidinti Larį Andervudą, jeigu jis kada nors pamėgins įkūnyti šį personažą (ir, atsižvelgiant į jo vaidmenis per video, man regis, jis atliks tai gerai... Nors asmeniškai aš rinkčiausi Maršalą Krenšou). Bet galų gale aš manau, kad Stju, Lariui, Glenui, Franei, Ralfui, Tomui Kalenui, Loidui ir tam tamsiajam draugužiui, ko gero, geriausiai būtų priklausyti tik skaitytojams, kurie patys įkūnytų juos į kokį nors pavidalą, vadovaudamiesi savo vaizduote, paverstų judančiais, kintančiais personažais, ką padaryti nepajėgi net pati kūrybingiausia kamera. Pagaliau kinas - viso labo tik judėjimo, susidedančio iš šimtų tūkstančių nejudančių fotografijų, iliuzija. O vaizduotė juda savo kryptimi, primindama potvynius ir atoslūgius. Filmai, netgi patys geriausi, - tai sustingusi išmonė; bet kuris, matęs “Skrydį virš gegutės lizdo”, o paskui skaitęs Keno Kizio romaną, jaučia, kaip sunku, netgi neįmanoma įsivaizduoti Rendlą Patriką Makmerfį kitokį nei Džeko Nikolsono pavidalu. Tai nebūtinai blogai... bet apriboja. Gero romano šlovė ir prasmė - jo beribiškume ir judrume; geras kūrinys kiekvienam skaitytojui priklauso savaip, kažkaip nepakartojamai.

Ir galiausiai aš rašau dėl dviejų priežasčių: norėdamas suteikti malonumą sau pačiam ir kitiems. Sugrįždamas prie šio ilgo pasakojimo apie niūrų krikščionybės laikotarpį, drįstu tikėtis, jog aš susidorojau su šiom dviem užduotimis.

1989 m. spalio 24 d.

Iš pašalio regėdami tas švytinčias gatves
Ir mirtiną fantazijos bei kūniškumo valsą,
Poetai, nerašykite eilių.
Visi jie atsitrauks, kitus paliks likimo valiai
Ir greit prabėgančioj nakty
Lauks savo valandos...
Galbūt mėgins dorai atsilaikyt,
Aiman, net sužeistuosius -
Ne vien tik mirusius -
Pasiųs į Praradimo Šalį.

Briusas Springstinas

Jau buvo aišku: ji nesugebės išeiti!
Ir prasivėrė durys, rados vėjas,
Ir supleveno žvakės, o paskui užgeso,
Užuolaida pakilo. Pasirodė Jis
Ir tarė: "Nebijok, Marija,
Tave veduosi su savim".
Ir ji nejuto baimės,
Bėgo jam iš paskos...
Po to nuskrido jie...
Ji buvo įsikibus jo parankėn...
"Tik nebijok, Marija,
Aš esu Pjovėjas", - sakė Jis.

"Blue Öyster Cult"

KAS TAI PER UŽKEIKIMAS?
KAS TAI PER UŽKEIKIMAS?
KAS TAI PER UŽKEIKIMAS?

"Country Joe and the Fish"

RATAS ATSIDARO

Mums reikalinga pagalba, tvirtino Poetas.
Edvardas Dornas

- Sele.
Niurnesys.
- Prabusk, Sele.
Šiek tiek garsesnis niurnesys: *"Paik... ramyėj"*.
Jis krestelėjo ją smarkiau.
- Prabusk. Tu privalai prabusti!
"Čarlis. Čarlio balsas. Šaukia mane. Įdomu, ar seniai?"
Selė išnėrė iš miego.
Pradžioje ji dirstelėjo į laikrodį ant naktinio stalelio ir pamatė, kad dar naktis, tik penkiolika minučių po dviejų. Čarlio neturėtų čia būti: dar nesibaigė jo pamaina. Paskui pažvelgė į jį įdėmiau ir savo viduje pajuto kažin ką suspurdant - kažkokį gaivališką mirties instinktą.
Jos vyras atrodė mirtinai išblyškęs. Plačiai išsprogintos akys mažne lipo iš savo orbitų. Vienoje rankoje jis laikė mašinos raktelius, o kita vis tebepurtė moters petį, nors ši jau buvo atsimerkusi. Sakytum, neįstengė suvokti, jog jinai jau prabudo.
- Čarli, kas yra? Kas atsitiko?
Atrodė, tarsi vyras nežinotų, ką atsakyti. Jo Adomo obuolys be perstojo judėjo, bet mažame jų namelyje nesigirdėjo jokio garso, išskyrus laikrodžio tiksėjimą.
- Gaisras? - apglumusi paklausė ji. Tai buvo vienintelė priežastis, galėjusi sukelti tokią jo reakciją. Ji žinojo, kad vyro tėvai žuvo per gaisrą.
- Tam tikra prasme, - atsakė jis. - Tik dar blogiau. Greičiau renkis, mieloji. Ir suruošk mažylę La Von. Mes privalome iš čia išvažiuoti.
- Kodėl? - paklausė ji, lipdama iš lovos. Moterį apėmė baisus siaubas. Visa tai atrodė nerealu ir priminė sapną. - Kur? Ar turi omeny vidinį kiemą? - vis tebeklausinėjo, nors nutuokė, kad tai vyksta ne ten. Selė niekuomet neregėjo Čarlio taip smarkiai persigandusio. Ji patraukė nosimi, bet dūmų kvapo neužuodė.
- Sele, mieloji, nieko neklausinėk. Mes privalome išvažiuoti. Labai toli. Eik, aprenk mažylę La Von.
- Bet ar aš galiu... Ar turiu laiko susirinkti daiktus?
Šie žodžiai, regis, jį tarsi sulaikė. Lyg išmušė iš vėžių. Jinai manė išgyvenanti mirtiną baimę, bet, pasirodo, buvo ne visai taip. Moteris suvokė, kad išgąsčiu pradžioje jos palaikytas pojūtis labiau panėšėjo į paniką. Vyras paglostė ranka žmonos plaukus ir tarė:
- Nežinau. Eisiu pasižiūrėti, ar stiprus vėjas, - ir pasišalino, palikęs ją stovėti vien su trumpučiais naktiniais marškinėliais - sužvarbusią, įbaugintą ir išmuštą iš pusiausvyros - bei galvoti apie šią keistą, absoliučiai

nieko nereiškiančią frazę. Atrodė, tarytum jis būtų išsikraustęs iš proto. Kas yra bendra tarp vėjo ir laiko, reikalingo susirinkti daiktams? Ir kurgi tas "labai toli"? Rino? Vegas? Solt Leik Sitis? Ir...

Moteris apglėbė pirštais savo gerklę, tarsi ši mintis būtų skverbte įsiskverbusi jos vidun. Savavališkas pasišalinimas. Tokia skubi išvyka vidury nakties reiškia, kad Čarlis ketina savavališkai pasišalinti iš tarnybos.

Ji nuėjo į nediduką mažylės La Von kambarėlį ir nesiryždama nieko daryti keletą sekundžių stebėjo miegantį vaiką. Mėgino nusitverti silpnos vilties, jog tai viso labo sapnas - labai ryškus, ir todėl išsiskiriantis tokiu neįprastu suvokimo tikroviškumu. Sapnas išnyks, ji prabus, kaip įprasta, septintą valandą ryto, pamaitins mažylę La Von, po to, žiūrėdama per televizorių "Šiandien", pavalgys pati, paskui išvirs porą kiaušinių Čarliui, kai aštuntą valandą ryto šis sugrįš po pamainos, kad vakare vėl išeitų į naktinį budėjimą šiauriniame Rezervato bokšte. O po poros savaičių jis vėl dirbs dienomis ir netrodys toks keistas, ir kai ji miegos šalia savo vyro, tuomet nesapnuos tokių klaikių sapnų, kaip šis, ir...

- Pasiskubink! - staiga sukuždėjo Čarlis, šitaip sugriaudamas paskutinę jos viltį. - Turime visai mažai laiko... Bet, dėl Dievo, mieloji, jeigu tu ją myli, - jis mostelėjo į mažylę, - aprenk kuo greičiau! - Nervingai kostelėjęs kumštin, jis ėmė traukti iš spintos daiktus ir kaip pakliuvo grūsti juos į du lagaminus prie savo kojų.

Selė atsargiai pažadino mažylę La Von; trimetė mergaitė spyriojosi neįstengdama suvokti, kodėl ją pažadino vidury nakties. Kai Selė ėmė rengti ją apatiniais drabužėliais, marškiniais ir kostiumėliu, mažylė pravirko. Vaiko verksmas išgąsdino dar labiau. Jis asociavosi su kitais atvejais, kai mažylė La Von, šiaip jau turbūt pati ramiausia iš visų vaikų, verkdavo naktimis: išbėrimas, besikalantys dantukai, krupas, diegliai. Baimę pamažu pakeitė pyktis, kai ji pamatė Čarlį kone bėgte išskuodžiant pro duris su dviem glėbiais jos apatinių drabužių. Jis sugrūdo juos į vieną iš lagaminų ir jį uždarė. Išorėje kyšojo geriausio jos apatinuko nėriniuotas kraštelis - Selė galėjo prisiekti, kad jis atplėštas.

- Bet kas gi *yra?* - rėkte išrėkė, ir pašėlęs jos balso tonas sukėlė naują mažylės La Von verksmo bangą. - Gal išsikraustei iš proto? Jie pasiųs įkandin mūsų kareivius, Čarli! *Kareivius!*

- Tik ne šiąnakt, - atsakė jis, ir vyro balse nuskambėjęs įsitikinimas kėlė siaubą. - Reikalas tas, mažute, kad jeigu mes iš čia neišnešime kudašiaus, tai niekuomet taip ir neišsikapanosime iš bazės. Aš nežinau, kaip man pasisekė ištrūkti iš bokšto. Tikriausiai kažkas sutriko. Juk visa kita irgi nesuveikė, - jis pratisai sukikeno, ir šis juokelis ją išgąsdino dar labiau. - Mergaitė aprengta? Gerai. Sukrauk į kitą lagaminą šį tą iš jos daiktų. O paskui pamėginsime iš šio pragaro prasiveržti. Manau, viskas bus gerai. Vėjas pučia iš rytų į vakarus. Ačiū Dievui nors už tai.

Jis vėl kostelėjo į kumštį.

- Tėti! - pralemeno mažylė La Von, reikliai tiesdama į jį rankutes. - Noriu pas tėtį! Noriu ant tėčio rankų. Pasupk mane!

- Ne dabar, - metė Čarlis ir pradingo virtuvėje. Po akimirkos Selė išgirdo indų skimbčiojimą. Jis ėmė jos pinigus smulkioms išlaidoms iš mėlyno sriubos dubenio, stovinčio ant viršutinės lentynos. Trisdešimt ar keturiasdešimt dolerių. Jos *namų* pinigus. Vadinasi, viskas realu. Tai, kas vyksta, yra realu.

Mažylė La Von, dėl kurios tėtis beveik niekuomet nieko neatsisakydavo padaryti, o dabar nepanoro pasupti, vėl ėmė knerkti. Besirengdama Selė gana sunkiai susidorojo su vasariniu švarkeliu, paskui sumetė kai kuriuos savo drabužius į mėlynąjį krepšį. Mintis įdėti ką nors į kitą lagaminą pasirodė tiesiog juokinga: jis paprasčiausiai būtų plyšęs. Moteris atsigodėjo bedėkojanti Dievui už tai, kad mažylė La Von jau pati eina ant puoduko, todėl nereikia terliotis su vystyklais.

Čarlis vėl grįžo į miegamąjį. Dabar jis *jau* bėgo. Jis vis dar traukė vieno ir penkių dolerių banknotus iš sriubos dubenio, kurį spaudė sau prie krūtinės, ir kišo juos į kišenę. Selė pakėlė knerkiančią mažylę La Von. Mergaitė jau beveik prabudo ir galėjo eiti pati, bet Selė norėjo ją nešti ant rankų.

- Kur mes einame, tėti? - paklausė La Von. - Juk aš miegojau.

- Mano mergytė galės pamiegoti mašinoje, - atsakė jai Čarlis, griebdamas už rankenų abu lagaminus. Suplazdėjo Selės apatinuko nėrinys. Čarlio akys kažin kaip keistai pabalo. Selei į galvą toptelėjo mintis, kuri ėmė peraugti į įsitikinimą.

- Įvyko avarija? - sušnabždėjo ji. - O Jėzau, Marija ir šventas Juozapai, nejaugi? Avarija. *Ten?*

- Aš dėliojau pasjansą, - atsiliepė jis, - dirstelėjęs aukštyn, pastebėjau, kad indikatorius iš žalio virsta raudonu. Įjungiau monitorių. Sele, jie visi...

Nutilęs Čarlis pažvelgė į plačiai atmerktas, vis dar drėgnas nuo ašarų mažylės La Von akis.

- Jie visi N-E-G-Y-V-I, ten, apačioje, - tarė jis. - Visi, išskyrus vieną ar du, bet ir tie, ko gero, jau išleido kvapą.

- Ką reiškia N-E-Y-V-I, tėti? - paklausė mažylė La Von.

- Nekreipk dėmesio, meilute, - atsakė Selė. Moteriai pasirodė, kad jos balsas sklinda iš labai gilaus tarpeklio.

Čarlis mėšlungiškai nurijo seiles. Jo gerklėje tarsi kas spragtelėjo.

- Buvo manyta, kad vos tik indikatorius įsižiebs raudona šviesa, visi išėjimai automatiškai užsiblokuos. Ten jie turi kompiuterį, kuris kontroliuoja visą vietovę. Buvo numatyta, kad automatika suveiks tiksliai, ir joks pavojus negresia. Bet kai tik išvydau monitoriuje tą vaizdelį, bematant šokau pro duris. Maniau, kad tasai velniškas daikčiukas perkirs mane pusiau. Durys privalėjo užsitrenkti tą pačią sekundę, kai tik indikatorius sužibo raudona šviesa, o aš nė nežinau, kiek laiko indikatorius *buvo* raudonas, kada visa tai pamačiau. Tačiau aš jau buvau bemaž prie automobilių aikštelės, kai išgirdau paskui mane užsitrenkiančių durų dunktelėjimą. Ir vis dėlto, jeigu į indikatorių būčiau pakėlęs akis bent trisdešimčia

sekundžių vėliau, likčiau uždarytas bokštelio kambaryje su valdymo pultu kaip vabalas stiklainyje.

- Kas tai? Kas...

- Nežinau. Ir *nenoriu* žinoti. Žinau tik tiek, kad tai žudo - tai N-U-Ž-U-D-Ė juos labai greitai. Jeigu jiems manęs prireiks, turės mane sučiupti. Už riziką aš gaudavau didelius pinigus, bet jie mokėjo man aiškiai per mažai, kad čia užstrigčiau. Vėjas pučia į vakarus, vadinasi, mes važiuosime į rytus. O dabar eime.

Tarsi neryškiame pusiau sapne Selė nusekė paskui vyrą įvažiuojamojo kelio link, ten, kur stovėjo jų penkiolikos metų "Ševrolė", ramiai ilsėdamasis aromatingoje Kalifornijos nakties tamsoje.

Čarlis įmetė lagaminus į bagažinę, o krepšį - ant užpakalinės sėdynės. Selė keliom akimirkom stabtelėjo prie automobilio durelių keleivio sėdynės pusėje, laikydama ant rankų mergaitę ir žvilgsniu permesdama vienaaukštį namelį, kuriame jie išgyveno paskutiniuosius ketverius metus. Kai jiedu čia atvažiavo, šmėstelėjo moters galvoje, mažylė La Von dar tik augo jos viduje, ir visos žavingos kelionės laukė ateity.

- Nagi, - pasakė Čarlis. - Sėskis, mieloji!

Ji įsėdo. Vyras pavarė mašiną atbulą, ir "Ševrolė" žibintų šviesos veržliai slystelėjo namelio sienomis. Atšvaitai sušmėžavo langų stikluose, primenančiuose kažkokio alkano laukinio žvėries akis. Čarlis įsitempęs palinko prie paklusnaus vairo.

- Jeigu bazės vartai bus uždaryti, pamėginsiu juos pramušti, - ir jis iš tiesų rengėsi šitaip pasielgti. Ji tuo neabejojo. Ūmai jos keliai sudrėko.

Bet tokių ryžtingų veiksmų neprireikė. Bazės vartai buvo atviri. Vienas iš sargybinių knapsėjo nosimi virš atversto žurnalo. Kito Selė neįžiūrėjo; ko gero, jis tūnojo įlindęs sargybos būdelėn. Tai buvo išorinė bazės dalis, įprastas karinių transporto priemonių sandėlys. Tai, kas vyko pačiame bazės centre, šių vaikinų nelietė.

"Aš dirstelėjau aukštyn ir pastebėjau, kad indikatorius iš žalio virsta raudonu".

Suvirpėjusi jinai uždėjo delną jam ant kelio. Mažylė La Von vėl užsnūdo. Čarlis švelniai paglostė Selės ranką ir pasakė:

- Viskas bus gerai, mieloji.

O kai jie, kirsdami Nevadą, pasuko į rytus, Čarlis vis tebekosčiojo.

PIRMA DALIS

KELIAUJANTIS KAPITONAS

1990-ųjų birželio 16-oji - liepos 4-oji

Paskambinau aš daktarui telefonu:
Prašau sakykit, daktare, - tariau, -
Jaučiu, kad viskas sverdėja ir sukasi ratu...
Kas čia per paslaptinga negalia,
Gal tai kokia nauja liga?

"The Sylvers"

Mažyte, ar gali surasti savo vyrą,
Kursai geriausias iš visų?
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?

Laris Andervudas

1 skyrius

Hepskomo techninio aptarnavimo stotis glaudėsi prie 93-ojo plento, šiauriniame pakraštyje antraeilio provincijos miesčiuko Arneto, susidedančio iš keturių gatvių ir per šimtą dešimtį mylių nutolusio nuo Hiūstono. Šį vakarą nuolatiniai lankytojai, susirinkę vidun, sėdėjo aplink kasos aparatą, gurkšnojo alų, tingiai šnekučiavosi ir vėpsojo, kaip į švytinčią iškabą plakasi naktiniai drugeliai.

Ši nusėdėta vietelė priklausė Bilui Hepskomui, todėl visi kiti skaitėsi su jo nuomone, nors šiaip jau laikė jį visišku bukagalviu. Susirinkę kiton vietelėn, priklausančion kuriam nors iš jų, šie žmonės irgi būtų geidę panašios pagarbos. Aiman, nuosavo verslo nė vienas iš jų neturėjo. Arnetą užgriuvo sunkūs laikai. 1980-aisiais miestelyje klestėjo dvi veiklos rūšys: popieriaus produkciją gaminantis fabrikas (daugiausiai briketus įvairiems barbikju* ir piknikams) ir elektroninių kalkuliatorių gamykla. Gi dabar kartono fabrikas buvo uždarytas, o mažytės gamyklėlės reikalai ėjo vis blogyn ir blogyn - paaiškėjo, kad daug pigiau gaminti kalkuliatorius Taivane, lygiai taip pat kaip portatyvinius televizorius ir radijo imtuvus.

Normanas Briuetas ir Tomis Vonameikeris, prieš tai dirbę kartono fabrike, dabar liko be užsiėmimo, be to, jie jau negalėjo tikėtis netgi bedarbio pašalpos. Henris Karmaiklas ir Stju Redmenas vis dar triūsė kalkuliatorių gamyklėlėje, bet jiems retai pasisekdavo išdirbti daugiau nei trisdešimt valandų per savaitę. Viktoras Pelfris buvo pensininkas ir rūkė dvokiančias suktines - vienintelį malonumą, kuriuo dar įstengė mėgautis.

- O dabar štai ką aš pasakysiu, - kalbėjo jiems Hepas, delnais remdamasis į kelius ir palinkdamas priekin. - Jie paprasčiausiai privalo sustabdyti šią sumautą infliaciją. Susidoroti su nacionaline skola. Mes turime spausdinimo mašinas, mes turime popieriaus. Mes privalome išspausdinti penkiasdešimt milijonų tūkstantdolerinių banknotų ir paleisti juos apyvarton dėl mūsų pačių gerovės.

Pelfris, tarnavęs policijoje iki 1984 metų, vienintelis iš dalyvaujančiųjų galėjo nurodyti Hepui akivaizdų jo tvirtinimų kvailumą. Ir dabar, vyniodamas eilinę dvokiančią suktinę, jis tarė:

- Tai mums nieko neduotų. Jeigu jie taip padarytų, tuomet atsitiktų kaip Ričmonde per paskutiniuosius dvejus metus Pilietinio karo tarp valstijų laikais. Tomis dienomis, jei norėjai nusipirkti gabalėlį imbierinio pyrago, duodavai kepėjui Konfederacijos dolerį, jis patiesdavo tą dolerį ant pyrago ir atpjaudavo būtent tokio dydžio gabalėlį. Pinigai - viso labo tik popierius.

- Aš žinau, kad kai kurie žmonės tau nepritartų, - piktai paprieštaravo Hepas. Jis kilstelėjo raudoną, visą riebaluotą plastikinį aplanką popieriams. - Ir aš esu dėkingas šiems žmonėms. Jie vis dažniau ima matyti kaip tik tokią išeitį.

* Barbecues *(angl.)* - JAV populiarios šventės, kurių metu ant atviros ugnies kepama mėsa, dešrelės ir pan.

Stiuartas Redmenas, ko gero, pats tyliausias ir nepastebimiausias žmogus visame Arnete, sėdėjo ant vienos iš suskeldėjusių plastmasinių kėdžių, gniauždamas rankoje skardinėlę alaus ir dėbsodamas pro didžiulį techninio aptarnavimo stoties 93-ajame plente langą.

Stju žinojo, kas yra skurdas. Jis, dantų gydytojo, mirusio, kai Stju tebuvo vos septynerių metų, ir palikusio be lėšų žmoną bei trejetą vaikų, sūnus, užaugo šiame miestelyje. Jo motina susirado darbą sunkvežimių stovėjimo aikštelėje pačiame Arneto pakrašty - Stju galėtų pamatyti ją tiesiog iš tos vietos, kurioje dabar sėdėjo, jeigu aikštelė nebūtų sudegusi 1979-aisiais. Motinos atlyginimo vos beužteko išmaitinti keturias burnas - tai tiek. Devynerių metų Stiuartui teko pradėti dirbti - pradžioje pas Rodžą Takerį, tos pačios aikštelės savininką, po pamokų padedant iškrauti mašinas ir gaunant po trisdešimt penkis centus už valandą, o vėliau kaimyninio miestelio Breintrio sandėliuose, žūtbūtinai slepiant tikrąjį savo amžių, idant už minimalų atlygį gautų dvidešimties valandų per savaitę nugarą riečiantį darbą.

Dabar, klausydamasis Hepo ir Viktoro Pelfrio ginčo apie pinigus, jis prisiminė, kaip pradžioje nuo begalinio maišų tampymo kraujuodavo nuospaudos ant jo delnų. Berniukas nuo motinos stengėsi jas slėpti, bet ši pastebėjo nuospaudas greičiau nei po savaitės. Ji netgi pravirko, o juk jo motina nebuvo iš tų, kurios taip lengvai išspaudžia ašarą. Ir vis dėlto jinai nepriverte sūnaus mesti darbą. Mat puikiai suprato, kokioje padėtyje jie atsidūrė. Ji buvo realistė.

Stiuarto nekalbumą iš dalies galima buvo paaiškinti tuo, kad jis niekuomet neturėjo draugų arba laiko jiems. Buvo tiktai mokykla ir tiktai darbas.

Jaunesnysis jo brolis Deivis numirė nuo plaučių uždegimo tais pačiais metais, kai jis pradėjo dirbti sandėliuose, ir Stju taip niekada ir neatsitiesė po šio smūgio. Jis manė, kad visa tai - dėl kaltės jausmo. Stju mylėjo Deivį labiau už visus... bet brolio išėjimas taip pat reiškė, jog ateity reikės maitinti viena burna mažiau.

Jau aukštesnėse klasėse jį suviliojo futbolas, ir jo motina skatino šį sūnaus užsiėmimą, nors dėl to likdavo mažiau laiko darbui. "Žaisk, - kalbėjo ji. - Jeigu ištrauksi laimingą bilietą ir tau pasiseks iš čia ištrūkti, tai tik futbolo dėka, Stiuartai. Žaisk. Prisimink Edį Vorfildą". Edis Vorfildas buvo herojus. Kilęs iš dar vargingesnės šeimos nei Stju, jis išgarsėjo kaip geriausias gynėjas regioninėje vidurinių mokyklų komandoje, paskui pateko į Teksaso rinktinę, gavo stipendiją ir dešimt metų žaidė "Green Bay Packers" komandoje, daugiausiai kaip atsarginis žaidėjas, o keliais įsimintinais atvejais pasirodė pagrindinėje sudėtyje. Dabar Edis - ištiso užkandinių tinklo Vakaruose ir Pietvakariuose savininkas, o Arneto gyventojų akyse jis pavirto tikra legendine asmenybe. Kai Arnete taria žodį "sėkmė", tai turi omeny Edį Vorfildą.

Stju nebuvo gynėjas ir juolab nebuvo Edis Vorfildas. Bet anuomet, pirmaisiais mokymosi vidurinėje mokykloje metais, jam iš tiesų atrodė, kad

turi bent šiokią tokią galimybę išsikovoti stipendiją... o paskui atsirado mokymo ir įdarbinimo programos, po to mokyklos administracijos darbuotojas pranešė jam apie nacionalinės programos švietimui remti stipendijas.

O dar vėliau jo motina susirgo ir jau nebepajėgė dirbti. Jai konstatavo vėžį. Prieš du mėnesius, iki jis baigė mokyklą, motina pasimirė, palikdama našlaičiais Stju ir jo brolį Briusą, kuriuo jam dabar teko rūpintis. Stju atsisakė stipendijos ir įsidarbino kalkuliatorių gamykloje. Stipendiją galų gale gavo būtent Briusas, kuris buvo trejais metais jaunesnis už Stju. Šiuo metu jis gyvena Minesotoje, tapo skaičiavimo sistemų ir kompiuterių aptarnavimo inžinieriumi. Rašo retai, paskutinį kartą jie matėsi laidotuvėse, kai numirė Stju žmona - numirė kaip tik nuo tokios pat rūšies vėžio, kuris nuvarė į kapus ir jo motiną. Jis pamanė, kad tikriausiai Briusas jaučia savo kaltės naštą... ir kad Briusui, ko gero, šiek tiek nesmagu, jog jo brolis pavirto dar vienu nevykėliu iš baigiančio nykti Teksaso miestelio, stumiančiu savo dienas gamyklėlėje, o vakarus arba Hepo stotyje, arba "Indėno galvoje", leisdamas sau išgerti porą skardinių alaus.

Vedybos buvo pats puikiausias laikotarpis, bet jis tęsėsi viso labo aštuoniolika mėnesių. Jo jaunos žmonos įsčios išleido pasaulin jų vienintelį juodbruvą, vėžio pažeistą vaikelį. Tai buvo prieš ketverius metus. Nuo to laiko jis retsykiais pagalvoja apie išvažiavimą iš Arneto paieškoti geresnės dalios, bet jį sulaiko mažo miestelio rutina - graudi sirenos daina apie gimtas vietas ir įprastus veidus. Arnete jį visi mėgsta, o Vikas Pelfris sykį netgi pasakė patį maloniausią komplimentą, pavadindamas jį "senamadišku užsispyrėliu".

Kol Vikas su Hepu ginčijosi, danguje baigė žėruoti saulėlydis, ir Arnetą ėmė gaubti sutemos. 93-uoju plentu, pravažiuodavo nedaug automobilių, ir tai buvo viena iš priežasčių, kodėl pas Hepą susikaupė tiek daug neapmokėtų sąskaitų. Stju išvydo keliu riedančią mašiną. Automobilis buvo nutolęs nuo jų per ketvirtį mylios, paskutiniai dienos gaisai atsispindėjo ant nedaugelio išlikusių jo chromuotų detalių. Stju rega buvo puiki, ir jis pamatė, kad labai senas, ko gero, netgi 1975 metų gamybos "Ševrolė" išjungtais žibintais važiavo ne didesniu nei penkiolikos mylių per valandą greičiu, be to, kreivuliuodamas į šonus. Nė vienas, išskyrus Stju, mašinos nepastebėjo.

- O dabar, tarkim, tu gauni už šią stotį įkaitinį raštą, - toliau kalbėjo Vikas, - tarkim, tai bus penkiasdešimt dolerių per mėnesį.

- Na ne, ji kainuoja gerokai daugiau.

- Tiek to, kad nereikėtų ginčytis, sakykim, penkiasdešimt. Ir įsivaizduokim, kad federalinė valdžia žengs dar toliau ir tau panorėjus prispausdins pilną bagažinę pinigų. Tuomet žmonės iš banko atsigręš ir pareikalaus iš tavęs *šimto* penkiasdešimt. Ir tu vėl tapsi toks pat *neturtingas*.

- Teisingai, - linktelėjo Henris Karmaiklas.

Hepas susierzinęs dėbtelėjo į jį. Mat žinojo, kad Henris įprato gerti kokakolą iš automato ir nieko už tai nemokėti, bet, ir tai yra svarbiausia, Henris *žinojo,* kad tai žino ir jis, Hepas, todėl jei Henris nori stoti kurion nors pusėn, privalo ginti jo nuomonę.

- Nebūtinai turėtų šitaip būti, - svariai pratarė Hepas iš savo devynmečio išsilavinimo aukštumos. Ir jis ėmė aiškinti kodėl.

Stju, suvokdamas vien tai, kad jie visi atsidūrė labai keblioje padėtyje, jau veik nebegirdėjo Hepo postringavimų, pavirtusių nesuprantamu tolimu bambėjimu, ir ėmė stebėti triukus, kuriuos ant kelio išdarinėjo "Ševrolė". Sprendžiant iš to, kaip judėjo automobilis, Stju nemanė, kad jis toli nuvažiuos. Mašina perkirto baltą liniją, nuriedėjo atgalios į savo juostą, kurį laiką laikėsi dešinės kelio pusės ir staiga vos nenuslydo į griovį... Paskui, tarsi vairuotojas savo kelionės švyturiu būtų pasirinkęs didžiulį šviečiantį "Teksako" ženklą, automobilis pralėkė gudronuotu plentu, lyg greitį didinantis sviedinys. Dabar Stju klausą pasiekė vos girdimi duslūs variklio garsai bei tylantis vožtuvų stuksėjimas. "Ševrolė" pravažiavo apatinį stoties įėjimą ir trinktelėjusi užšoko ant bordiūro. Sunku buvo suprasti, kas gi dedasi viduje, tačiau Stju įžiūrėjo neryškius, nuo smūgio palinkusio priekin vairuotojo kontūrus. Mašina neparodė nė menkiausio noro sulėtinti savo įprastą penkiolikos mylių per valandą greitį.

- Taigi aš ir sakau, kad apyvartoje esant dideliam pinigų kiekiui tu...

- Geriau jau atjunk savo siurblius, Hepai, - tyliai pratarė Stju.

- Siurblius? Ką?

Normas Briuetas atsigręžė dirstelėti pro langą.

- Dieve švenčiausias, - tik tiek tespėjo žioptelėti.

Stju pasikėlė nuo kėdės, pasilenkė per Tomį Vonameikerį bei Henką Karmaiklą ir išsyk nuspaudė visus aštuonis išjungimo svertus, po keturis kiekviena ranka. Todėl jis vienintelis nematė, kaip "Ševrolė" įsirėžė į degalinės kolonėles ir jas numušė. Mašina nutrenkė jas nenumaldomai lėtai ir drauge kažin kaip didingai. Kitą dieną "Indėno galvoje" Tomis Vonameikeris dievagojosi, kad užpakaliniai žibintai nė sykio net nemirktelėjo. "Ševrolė" teberiedėjo pastoviu penkiolikos mylių ar daugmaž panašiu greičiu. Automobilio apačia džeržgė betoniniu grindiniu, ir kai ratai trenkėsi į cementinę pakylą, visi, išskyrus Stju, išvydo, kaip vairuotojo galva susverdėjo ir atsirėmė į priekinį stiklą.

"Ševrolė" stryktelėjo kaip senas šuo, kurį nuvijo kojos spyriu. Paskui kilstelėjo priekį ir nuriedėjo atgal, išlaistydama keletą lašų benzino. Kai išmetimo vamzdis sudzingsėjo betonu ir pakilo spiečius kibirkščių, Hepas, kuris visam gyvenimui įsiminė sprogimą vienoje Meksikos degalinėje, laukdamas ugnies kamuolio, instinktyviai užmerkė akis. Bet, užuot užsiliepsnojęs, "Ševrolė" pasikratė ir užpakaliniais ratais nuriedėjo nuo pakylos. Pirmagalis įsirėžė į apatinį siurblį ir keldamas siaubingą traškesį jį sudraskė.

Atsargiai, kone gracingai "Ševrolė" užbaigė trys šimtai šešiasdešimties laipsnių posūkį, vėl atsitrenkdamas į degalinės salelę, tik šįsyk jau šo-

nu. Pakilusi piestu, mašina užsiropštė ant salelės ir priekiu užkabino benzino kolonėlės siurblį. Ir ūmai "Ševrolė" aprimo, vilkdama įkandin savęs išmetimo vamzdį. Šioje arčiausiai plento esančioje salelėje automobilis sunaikino visas tris benzino kolonėles. Dar keletą akimirkų variklis nervingai urzgė, o paskui nutilo. Tyla buvo tokia kurtinanti, jog atrodė grėsminga.

- Dieve švenčiausias, - dusdamas išspaudė Tomis Vonameikeris. - Ar jis sprogs, Hepai?

- Jeigu būtų sprogęs, tai jau būtų įvykę, - atsistodamas pratarė Hepas. Pečiu jis užkliudė Teksaso, Naujosios Meksikos ir Arizonos kelių žemėlapį. Hepas pajuto, kaip jį apima kažkoks neramus džiūgavimas. Jo benzino siurbliai buvo apdrausti, draudimo indėlis sumokėtas. Merė nuolat reikalaudavo, kad viskas būtų apdrausta.

- Ko gero, vaikinas velniškai girtas, - pratarė Normas.

- Aš regėjau užpakalinius žibintus, - nuo susijaudinimo švokščiančiu balsu įsiterpė Tomis. - Jie nė sykio nemirktelėjo. Dieve švenčiausias! Jeigu jis būtų važiavęs šešiasdešimties mylių greičiu, mes jau būtume negyvi.

Vyrai paskubom metėsi prie durų - pirmasis Hepas, o paskui jį visi kiti, baigiant Stju. Hepas, Tomis ir Normas nuskuodė iki mašinos vienu metu. Jiems į nosį trenkė aštrus benzino kvapas, ir vyrai išgirdo lėtą, laikrodžio tiksėjimą primenantį vėstančio variklio stuksenimą. Hepas atidarė vairuotojo dureles, ir už vairo sėdėjęs vyriškis išvirto lauk tarsi skalbinių ryšulys.

- *Velniai griebtų!* - šūktelėjo, bemaž suspiegė Normas Briuetas. Jis nusisuko sugriebdamas rankomis savo didelį pilvą: jį supykino. Ne dėl išvirtusio iš automobilio vyriškio išvaizdos (prieš kūnui nukrentant ant žemės, Hepas suspėjo jį pagauti), o dėl pasklidusio iš mašinos kvapo - dusinančio dvoko, kraujo, išmatų, vėmalų ir yrančio kūno sumišusio smarso. Siaubingo mirties kvapo.

Po pažastimi tempdamas vairuotoją, netrukus nusigręžė ir Hepas. Tomis skubiai sugriebė žeme besivelkančias nepažįstamojo kojas ir podraug su Hepu nunešė jį į pastatą. Likusieji pažvelgė mašinos vidun, ir Henkas išsyk nusisuko, prispaudęs plaštaką prie burnos ir atkišęs mažąjį pirštą taip, tarytum ką tik būtų pakėlęs taurę ir pasirengęs sakyti tostą. Jis ristele nulapnojo į šiaurinį techninio aptarnavimo stoties pakraštį ir ten išleido savo vakarienę laisvėn.

Vikas ir Stju, kurį laiką apžiūrinėję automobilio vidų, atsitiesė, susižvalgė, paskui vėlei pasilenkė. Keleivio sėdynėje kiurksojo jauna moteris. Prie jos glaudėsi maždaug trejų metų berniukas ar mergytė. Jie buvo negyvi. Jų kaklai atrodė išsipūtę kaip pastos tūbelės, oda toje vietoje buvo tamsiai violetinė ir priminė išplitusią mėlynę. Po akimis irgi juodavo tamsiai violetiniai šešėliai. Moteris su vaikučiu panėšėjo, kaip vėliau pasakojo Vikas, į beisbolo žaidėjus, nusprendusius užstatyti vienas kitam mėlynes, idant nors kiek sušvelnintų nuožmų priešininko akių blizgesį. Plačiai at-

merktos šiųdviejų akys daugiau nieko nebematė. Moteris laikė vaikelį už rankos. Iš jų šnervių ištekėjusios tirštos gleivės pridžiūvo prie veido kaip baisios ataugos. Aplink zyzė musės, tūpdamos ant pūlių, įlįsdamos ir išlįsdamos iš pravertų burnų. Stju pabuvojo kare, bet niekuomet neregėjo siaubingesnio ir graudesnio vaizdo. Jo žvilgsnis nuolat sugrįždavo prie jų persipynusių rankų.

Stju su Viku vienu metu atšlijo ir pasitraukę susižvalgė. Paskui nuėjo pastato link. Jiedu pamatė Hepą kažką gyvai kalbantį telefono ragelin. Įkandin jų, be perstojo dairydamasis į šalis, bindzino Normas. Senutėlio "Ševrolė" durelės vairuotojo pusėje atrodė liūdnai atsilapojusios. Užpakalinio vaizdo veidrodėlyje matėsi vaikiški bateliai.

Prie durų stovėjo Henkas, nešvaria nosine šluostydamasis lūpas.

- Viešpatie, Stju, - beviltiškai ištarė jis, ir Stju pritariamai linktelėjo.

Hepas pakabino telefono ragelį. "Ševrolė" vairuotojas tysojo ant grindų.

- Greitoji atvyks po dešimties minučių. Ar išsiaiškinote, jie?.. - jis dūrė pirštu "Ševrolė" pusėn.

- Jie negyvi, - linktelėjo Vikas. Strazdanotas jo veidas tapo gelsvai blyškus, ir kai mėgino susisukti savo dvokiančią suktinę, išbarstė žiupsnį tabako. - Tiedu - negyvų negyviausi, kokius tiktai kada nors esu regėjęs, - jis dirstelėjo į Stju, ir šis, susigrūsdamas rankas į kišenes, linktelėjo. Jam visiškai susidrumstė galva.

Ant grindų gulėjęs vyriškis dusliai suvaitojo, ir visi pasuko galvas jo pusėn. Po akimirkos, kai paaiškėjo, jog tasai kažką sako arba bent jau mėgina tai padaryti, Hepas priklaupė prie nelaimėlio ant kelių. Juk vis dėlto tai buvo *jo* stotis.

Kad ir kas būtų atsitikę moteriai su vaiku, tas pat darėsi ir vyrui. Jis smarkiai slogavo, kvėpuojant išsiverždavo savotiškas kriokiantis garsas, kylantis iš kažin kokių krūtinės gelmių. Jam po akimis išbrinko maišeliai, bet kol kas nepajuodavo, nors jau nusidažė violetiniu atspalviu. Kaklas irgi atrodė patinęs, o po smakru išsipūtė pagurklis, sudarydamas nelyginant antrą smakrą. Vyriškis aiškiai turėjo aukštą temperatūrą; būti šalia jo atrodė tas pat, kaip stovėti virš pikniko krosnelės, kurioje dar rusena žarijos.

- Šuo, - sušnabždėjo jis. - Tu jį paleidai?

- Ei, gerbiamasis, - atsargiai papurtė jo petį Hepas. - Aš iškviečiau greitąją. Jūs pasveiksite.

- Įsižiebė raudonas indikatorius, - kranktelėjo ant grindų tysantis vyriškis, o paskui pratrūko kriokuojančiu kosuliu, taškydamas į šalis dvokiančias gliaumes. Susiraukęs iš pasibjaurėjimo, Hepas atšlijo atgal.

- Geriau jį perversk, - tarė Vikas, - nes dar užsprings.

Bet prieš tai, nei jie spėjo tai padaryti, kosulys pavirto kriokimu, o paskui vėl perėjo į trūkčiojantį alsavimą. Nepažįstamojo blakstienos sukrutėjo, ir jis pažvelgė į aplinkui susispietusius vyrus.

- Kur aš... esu?

- Arnete, - atsakė Hepas. - Hepskomo techninio aptarnavimo stotyje. Jūs numušėte keletą mano benzino kolonėlių, - o po to skubotai pridūrė: - Nieko baisaus. Jos apdraustos.

Vyriškis pabandė atsisėsti, bet jam nepavyko. Didelėmis pastangomis savo delnu prisilietė Hepo rankos.

- Mano žmona... Mano dukrelė...

- Joms viskas gerai, - kvailai šypsodamasis kažkokia šuniškai pataikaujančia šypsenėle, pratarė Hepas.

- Regis, aš smarkiai sergu, - išsunkė vyriškis. - Jo alsavimas buvo knerkiantis ir gargaliuojantis. - Jos irgi sirgo. Nuo to laiko, kai mes išvykome prieš dvi dienas. Solt Leik Sitis... - jis nuleido virpančias blakstienas. - Sergame... ko gero, mes nepakankamai greitai važiavome...

Pasigirdo artėjančios greitosios pagalbos sirenos stūgsmas.

- Girdite? - paklausė Tomis Vonameikeris. - Girdite?

Ligonis vėl didelėmis pastangomis pramerkė akis, kuriose šįsyk šmėstelėjo beviltiškas nerimas. Jis įsikibo į Hepą.

- Mažylei La Von ir Selei viskas gerai? - reikliai paklausė jis. Nuo perdžiūvusių lūpų nudryko seilė, ir Hepas pajuto deginantį jo alsavimą. Vyriškis sirgo, jis kliedėjo, iš jo sklido dvokas, Hepui šis kvapas priminė seno šuns guolio smarsą.

- Joms viskas gerai, - kiek irzlokai pakartojo jis. - Tu paprasčiausiai... Gulk ir apie nieką negalvok, gerai?

Vyriškis vėl paršlijo ant grindų. Jo kvėpavimas pasidarė dar labiau kriokuojantis. Hepas ir Henkas padėjo jam pasiversti ant šono, ir po to, regis, ligonis ėmė kvėpuoti lengviau.

- Iki vakar vakaro jaučiausi visiškai sveikas, - sušvokštė jis. - Kosėjau, bet buvau sveikas. O naktį pabudau visiškai pasiligojęs. Mes nepakankamai greitai išvažiavome. Mažylei La Von viskas gerai?

Paskutiniųjų jo žodžių nė vienas iš dalyvaujančiųjų neįstengė suprasti. Greitosios pagalbos sirena aidėjo vis arčiau ir arčiau. Stju iškišo galvą pro langą, kiti liko stovėti prie vyriškio, tysančio ant grindų.

- Kuo jis serga, Vikai, kaip tu manai? - paklausė Hepas.

Vikas pakratė galvą:

- Negaliu suprasti.

- Tikriausiai jie ką nors suvalgė, - padarė prielaidą Normas Briuetas. - Jų mašinos numeriai kalifornietiški. Greičiausiai jie valgė kokioje nors pakelės užkandinėje. Galbūt nusinuodijo mėsainiais. Juk pasitaiko.

Atvažiavo medicinos pagalbos mašina, aplenkė sulankstytą "Ševrolė" ir sustojo prie stoties durų. Ant greitosios automobilio pašėlusiai sukosi raudonas švyturėlis. Jau visiškai sutemo.

- Duokš man savo ranką, ir aš tave iš čia ištrauksiu! - netikėtai šūktelėjo gulintis ant grindų, o paskui įsivyravo tyla.

- Apsinuodijimas maistu, - pratarė Vikas. - Taip, visiškai galimas dalykas. Tikiuosi, kad būtent taip ir yra, nes antraip...

- Kas antraip? - neramiai paklausė Henkas.

- Antraip tai gali būti koks nors užkratas, - Vikas susijaudinęs nužvelgė bičiulius. - Aš prisimenu 1958 metų choleros epidemiją netoli Nogaleso, ir tai labai panašu į anuos atvejus.

Trys sanitarai įstūmė riedamuosius neštuvus.

- Ei, Hepai, - pastebėjo vienas iš jų. - O tu, pasirodo, laimės kūdikis, jei neapsvilai savo storo užpakalio. Štai šis vaikinas, ar ne?

Stovėjusieji aplink nepažįstamąjį prasiskyrė, praleisdami atvažiavusius - Bilą Verkerį, Montį Saliveną, Karlosą Ortegą, - visi vienas kitą puikiausiai pažinojo.

- Ten mašinoje dar du, - pranešė Hepas, pasivedėdamas Montį į pašalį. - Moteris ir mažytė mergaičiukė. Abi negyvos.

- Švenčiausia Marija! Tu įsitikinęs?

- Taip. Šis vaikinas - jis to nežino. Jūs ketinate jį vežti į Breintrį?

- Žinoma, - Montis sutrikęs pažvelgė į jį. - O ką man daryti su tomis dviem mašinoje? Nežinau, ar susidorosiu.

- Stju gali paskambinti policijon. Tu neprieštarautum, jeigu važiuočiau kartu su jumis?

- Po velniais, aišku, kad ne.

Jie paguldė vyriškį ant neštuvų ir kol gabeno lauk, Hepas prisiartino prie Stju.

- Aš noriu važiuoti į Breintrį drauge su šiuo vaikinu. Ar tu paskambinsi policijon?

- Be abejo.

- Taip pat ir Merei. Paskambink ir papasakok jai, kas atsitiko.

- Gerai.

Hepas patraukė prie greitosios pagalbos mašinos ir įlipo vidun. Bilas Verkeris užtrenkė paskui jį dureles, po to pašaukė kitus du sanitarus, kurie stebėdamiesi apžiūrinėjo aplamdytą "Ševrolė".

Po keletos sekundžių greitosios pagalbos mašina nurūko tolyn, sirena skrosdama nakties tylą. Stju prisiartino prie telefono ir nukėlė ragelį.

"Ševrolė" vairuotojas pasimirė kelyje, likus dvidešimčiai mylių iki ligoninės. Jis vieną kartą gargaliuodamas įkvėpė, po to iškvėpė ir nurimo amžiams.

Hepas ištraukė iš užpakalinės nepažįstamojo kelnių kišenės piniginę ir ją atvertė. Joje buvo septyniolika dolerių. Vairuotojo pažymėjimas, išduotas Kalifornijos valstijoje Čarlso D. Kempiono vardu. Šalia gulėjo karinis bilietas, taip pat žmonos ir dukters nuotraukos. Į nuotraukas Hepas žiūrėti nenorėjo. Jis įkišo piniginę mirusiojo kišenėn ir paprašė Karloso išjungti sireną. Buvo dešimt minučių po devynių.

2 skyrius

Meino valstijos Ogankvito miesto pliaže ilgas akmeninis molas driekėsi toli į Atlanto vandenyną. Šiandien jis priminė jai pilką grasantį pirštą. Ir kai Franė Goldsmit pastatė savo automobilį visuomeninėje aikštelėje, ji išvydo ant paties molo krašto sėdintį Džesą, - tik siluetą popiečio saulės spinduliuos. Virš jo galvos klykaudamos nardė žuvėdros. Naujosios Anglijos portretas realaus gyvenimo fone. Ji abejojo, ar išdrįs nors viena žuvėdra sugadinti šį paveikslą, tėkštelėdama baltą blyną ant nepriekaištingai mėlynų Džeso Raiderio marškinėlių. Galų gale juk jis buvo poetas.

Jinai žinojo, jog tai Džesas, kadangi už tarnybinio pastato stovėjo prirakintas jo dviratis. Gasas, pliktelėjęs dramblotas miesto parkavimo aikštelės prižiūrėtojas, skubėjo ją pasitikti. Mokestis kitų miestų gyventojams buvo vienas doleris, bet jis žinojo, kad Franė - vietinė, ir netgi nepasivargino dirstelėti į nuolatinio gyventojo kortelę, pritvirtintą ant priekinio "Volvo" stiklo. Franė dažnai čia atvažiuodavo.

"Be abejo, labai dažnai, - pamanė Franė. - Tiesą sakant, aš ir pastojau tiesiog šičia, pliaže, dvylika pėdų nuo įlankos linijos. Mielas Vaikeli, tu buvai pradėtas nuostabioje Meino valstijos pakrantėje, už dvidešimties jardų į rytus nuo pylimo. Pataikyta tiesiai į dešimtuką".

- Jūsų draugužis jau ant molo, panele Goldsmit.

- Dėkoju, Gasai. Kaip reikalai?

Šypsodamasis jis mostelėjo ranka į aikštelę. Ten stovėjo pora tuzinų automobilių ir ant daugumos Franė pamatė baltas ir mėlynas nuolatinių gyventojų korteles.

- Ne itin pelninga, bet sezonas dar neprasidėjo, - atsakė jis.

Buvo birželio 17-oji.

- Palauksime pora savaitėlių ir tuomet galėsime uždirbti miestui šiek tiek pinigėlių.

- Žinoma, jei nepriglausite jų savo kišenėje.

Gasas juokdamasis patraukė į tarnybinį pastatą. Franė pasirėmė ranka į šiltą automobilio skardą, nusiavė batelius ir įsispyrė į pliažinukes. Ji buvo aukšta, kaštoniniais plaukais, krintančiais iki nugaros vidurio ant lengvos, blyškai geltonos palaidinukės audinio. Nuostabi figūra. Sužavėtus žvilgsnius traukiančios ilgos kojos. *Aukščiausia klasė* - taip šis derinys buvo vadinamas studentiškoje aplinkoje. Žiūrėk, žiūrėk, tik neužsižiopsok. Mis Koledžas - 1990. Franė nusijuokė - pati iš savęs, tik jos juokas šiek tiek dvelkė sielvartu. "Tu taip lakstai su šituo, - tarė sau mintyse, - tarytum rengtumeis pranešti naujieną, kuri galėtų sukrėsti pasaulį. Šeštas skyrius: Estera Prin praneša, jog atvyko pavojingas, į Dimesdeilą panašus Perlas". Bet jis nebuvo Dimesdeilas. Jis buvo Džesas Raideris, dvidešimtmetis, vieneriais metais jaunesnis už mūsų Heroję, mažytę Franę. Jis buvo dirbantis poetas-studentas. Apie tai galėjai spręsti iš nepriekaištingai švarių darbinių marškinėlių.

Prie paplūdimio smėlio juostos Franė sustingo. Siluetas ant molo krašto vis dar svaidė į vandenį akmenukus. Jos mintys buvo smagios, bet jose šmėsčiojo nerimas. "Jis žino, kaip atrodo iš pašalies", - pamanė ji. Lordas Baironas, vienišas, bet neįbauginamas. Sėdintis išdidžioje vienatvėje ir žvelgiantis į jūrą, kuri vilioja atgalios, ten, į miglotą Albioną. Bet aš, tremtinys, niekuomet...

Ak, nesąmonės!

Ją sujaudino ne tiek pati ši mintis, o tai, kad ji buvo tarsi Franės dvasinės būsenos atspindys. Vaikinas, kurį, kaip merginai atrodė, jinai mylėjo, sėdėjo ten, o ji, stovėdama už nugaros, kartojo jo gestus.

Franė nuėjo molu, būdingu sau gracingumu laviruodama tarp akmenų ir properšų. Tai buvo senutėlis molas, kažkada sudaręs dalį prieplaukos. Šiuo metu dauguma valčių stovėjo pririštos pietinėje miesto dalyje, kur išsidėstė trys trečdaliai laivyno ir septyni triukšmingi, visą vasarą klestintys moteliai.

Žingsniavo labai lėtai, stengdamasi apsiprasti su mintimi, kad per tas vienuolika dienų, kai sužinojo, jog yra "truputį nėščia", kaip mėgdavo sakyti Emė Lauder, atrodo, jį ėmė mylėti kiek mažiau. Ką gi, juk per jį atsidūrė tokioje padėtyje, ar ne? Bet ir ji pati prie to prisidėjo - tai jau tikrai. Bet juk gėrė tabletes nuo pastojimo. Tai buvo pats natūraliausias dalykas pasaulyje. Ji nuėjo į universiteto polikliniką, pasakė gydytojui, kad jos menstruacijos labai skausmingos, be to, su kažkokiomis išskyromis, ir tasai išrašė jai receptą. O po teisybei suteikė vieną mėnesį atokvėpio...

Ji vėl sustojo - dabar jau vanduo teliuškavo iš abiejų molo pusių. Pamanė, kad gydytojai poliklinikose, ko gero, pernelyg dažnai yra girdėję apie skausmingas menstruacijas. Lygiai taip pat sėkmingai ji galėjo nueiti pas gydytoją ir pasakyti: "Išrašykite man tablečių. Aš ketinu pasidulkinti". Juk ji buvo pilnametė. Kodėl turėtų drovėtis? Franė pažvelgė į Džeso nugarą ir atsiduso. Kadangi drovumas - gyvenimo stilius. Ji žengė toliau.

Kad ir kaip ten būtų, tabletės nepagelbėjo. Kažkuris iš kontrolierių kontraceptikų gamykloje dirbdamas užsnūdo. Arba pati pamiršo vakare išgerti tabletę, o paskui to nė neprisiminė.

Franė tylutėliai prisėlino prie jaunuolio ir švelniai uždėjo jam ant pečių rankas. Džesas, kairėje rankoje laikęs akmenėlius, o dešine mėtęs juos į tėtušį Atlantą, šūktelėjo ir pašoko ant kojų. Jūros akmenėliai pasipylė it lietus, ir Džesas vos nenustūmė Franės į vandenį. O ir jis pats vos neįnėrė ten kregždute. Kai jis siautulingai grįžtelėjo - puikiai sudėtas juodaplaukis vaikinas, su akiniais paauksuotais rėmeliais, taisyklingų veido bruožų, kurie nuolat kėlė Džeso nepasitenkinimą, nes niekuomet neatspindėjo jo jausmų, - Franė kažkaip bejėgiškai sukrizeno.

- Tu *mirtinai* mane išgąsdinai! - suriko jis.

- O, Džesai! - sukikeno ji. - O, Džesai, atleisk, bet buvo taip įdomu, tikrai.

- Mes vos neįsivertėme į vandenį, - įsižeidusio balsu burbtelėjo vaikinas, žingtelėdamas artyn jos.

Didindama atstumą, Franė pasitraukė atatupsta, suklupo už akmens ir parvirto. Net subarškėjo jos žandikauliai, - o, koks skausmas! - juokas nutilo kaip peiliu atrėžtas. Patsai netikėtos tylos faktas - tu išjungei mane, o aš radiją - pasirodė dar juokingesnis, ir Franė, nors smarkiai diegė liežuvį ir akys iš skausmo pritvinko ašarų, vėl ėmė juoktis.

- Ar tau viskas gerai, Frane? - jis susirūpinęs priklaupė prie jos ant kelių.

"Aš *tikrai* jį myliu, - su palengvėjimu pamanė ji. - Tai labai gerai".

- Ar tu ką nors susižeidei, Frane?

- Tiktai savo išdidumą, - atsakė mergina, leisdama jam padėti jai atsikelti. - Ir šiek tiek liežuvį. Matai? - ji iškišo liežuvį, tikėdamasi sulaukti šypsenos, bet Džesas susiraukė.

- Viešpatie, Frane, tau teka kraujas, - iš užpakalinės kelnių kišenės jis išsitraukė nosinę ir abejodamas ją apžiūrėjo. Paskui įsikišo nosinę atgal.

Ji pabandė įsivaizduoti, kaip jie, susikibę už rankų, sugrįžta automobilių stovėjimo aikštelėn - jauni įsimylėjėliai po vasaros saulės spinduliais, - ir jos burnoje - jo nosinė. Ji moja ranka besišypsančiam geraširdžiam prižiūrėtojui ir sako: "O sit ir as, Gašai". Ji vėl nusikvatojo, nekreipdama dėmesio į skausmą ir širdį pykinantį kraujo prieskonį burnoje.

- Nežiūrėk į mane, - paprašė ji. - Aš ketinu pasielgti, kaip tikrai ledi nederėtų.

Šypsodamasis jis teatrališkai prisidengė delnu akis. Pasiremdama į jo ranką, Franė pasuko į šoną galvą ir spjovė - ryškiai raudonai. Tfiu! Paskui dar ir dar kartą. Pagaliau burna, regis, apsivalė, ji atsisuko ir pamatė, kad Džesas pro pirštus ją stebi.

- Atleisk, - tarė Franė, - aš elgiuosi kaip kiaulė.

- Ne, - atsakė Džesas, tačiau, be abejo, mintyse tardamas "taip".

- Eime suvalgyti po porciją ledų, - pasiūlė ji. - Tu vairuosi mašiną, o aš nupirksiu.

- Čia tai bent! - jis atsistojo ant kojų ir padėjo atsikelti jai. Franė vėl nusispjovė - ryškiai raudonai.

Išsigandusi Franė jo paklausė:

- Gal aš nusikandau gabalėlį liežuvio?

- Nežinau, - pažvalindamas pratarė Džesas. - O ar to gabalėlio neprarijai?

Ji dar sykį priglaudė sulenktą ranką prie burnos.

- Tai nejuokinga.

- Taip. Atleisk. Tu paprasčiausiai prikandai liežuvį, Frane.

- Ar jame yra kokios nors arterijos?

Dabar jie susikibę už rankų grįžo molu atgalios. Kartkartėmis ji sustodavo nusispjauti. Ryškiai raudonai. Ji visiškai nenorėjo ryti šios bjaurasties.

- Ne.
- Tai gerai, - Franė suspaudė jo ranką ir nusišypsojo: - Aš nėščia.
- Tikrai? Tai gerai. Žinai, ką mačiau Port...

Jis sustojo ir pažvelgė į ją; vaikino veidas netikėtai tapo rūstus ir labai labai sunerimęs. Kai ji pastebėjo šią įtampą jo veide, merginai sumaudė širdį.

- Ką tu pasakei?
- Aš nėščia, - ji linksmai jam nusišypsojo, o paskui nusispjovė į vandenį. Ryškiai raudonai.
- Puikus pokštas, Frane, - netvirtai pratarė jis.
- Tai ne pokštas.

Jis tebespoksojo į ją. Po to jie vėl ėmė žingsniuoti molu. Kai pasiekė aikštelę, išėjo Gasas ir pamojo jiems ranka. Atsakydama Franė irgi pamojo. Džesas pasekė jos pavyzdžiu.

Jiedu sustojo prie "Pieno karalienės" 1-ajame plente. Džesas nusipirko sau kolos ir sėdėdamas už "Volvo" vairo mąsliai gurkšnojo gintarinį skystį. Franė paprašė jo nupirkti bananinių ledų ir dabar sėdėjo nutolusi per dvi pėdas, valgydama riešutus, ananasų sirupą ir grietinėlę su ledais.

- Žinai, - kreipėsi ji, - ledai "Pieno karalienėje" - sintetiniai. Ar šitai žinojai? Daugelis žmonių nežino.

Džesas paskersakiavo į ją ir nieko neatsakė.

- Dabar, kai užsimanysime tikrų ledų, teks keliauti į tokią vietą, kaip "Grietininių ledų parduotuvė", o tai... - nebaigusi frazės, ji pratrūko raudoti.

Pasilenkęs sėdynėje, jis apkabino jos pečius.

- Frane, nereikia, prašau tavęs.
- Šitie bananiniai ledai ant manęs laša, - vis dar raudodama pratarė ji.

Vėl pasirodė jo nosinė, ir Džesas ja nusausino baltus lašelius. Tuosyk Franės raudojimas perėjo į pasikūkčiojimą.

- Bananiniai ledai su kraujo padažu, - pasakė žiūrėdama į Džesą paraudusiomis akimis. - Man atrodo, daugiau valgyti nebegalėsiu. Atleisk, Džesai. Ar gali juos išmesti?

Džesas paėmė iš jos indelį, išlipo iš mašinos ir švystelėjo jį šiukšlių dėžėn. "Kaip juokingai jis vaikšto, - pamanė Franė, - tarsi būtų stipriai gavęs žemiau juostos, į tą vietą, per kurią paprastai lupa berniūkščius". Tam tikra prasme ji spėjo, kad būtent per tą vietą jis ir patyrė smūgį. Bet, antra vertus, ir ji lygiai taip ėjo, kai pliaže iš jos atėmė nekaltybę. Franė jautė tarsi stipriai viduriuotų. Tiktai nuo viduriavimo netampama nėščia.

- Tai tiesa, Frane? - ūmai paklausė jis.
- Tiesa.
- Kaipgi galėjo šitaip atsitikti? Aš maniau, kad tu geri tabletes.

- Na, pirma, galbūt linksmajame "Ovrilo" fabrike, kai mano tablečių porcija slinko konvejeriu, kuris nors iš kontrolierių ėmė ir užsnūdo; antra, jus, berniukus, turbūt maitina kažkuo ypatingu, kas stiprina jūsų spermą; trečia, vieną dieną aš pati galėjau neišgerti tabletės, o paskui apie tai pamiršti.

Ji su kartėliu jam nusišypsojo, vaikinas pamėgino atsakyti tuo pačiu, bet jam nepavyko.

- Kodėl tu širsti, Frane? Juk aš paprasčiausiai klausinėju.

- Na ką gi, kitaip atsakant į tavo klausimą, tą šiltą balandžio naktį, ko gero, buvo dvyliktas, tryliktas arba keturioliktas kartas, kai tu įėjai į mane, paskui pasimėgavai orgazmu, išmetei spermą su milijonais...

- Liaukis, - staigiai nukirto jis. - Tau nederėtų...

- Ko? - sustingusi tiek išoriškai, tiek vidujai, ji jautėsi visiškai sutrikusi. Tūkstantį kartų suvaidindama įsivaizduojamą pasiaiškinimo sceną, ji niekada nenumanė, kad viskas vyks būtent šitaip.

- ...štai taip pulti, - dusdamas užbaigė jis. - Aš juk nesirengiu savo kaltę suversti tau.

- Žinoma, - atsileidusi tarė Franė. Šią minutėlę ji galėjo nukelti jo ranką nuo vairo, suspausti ją savo delnuose ir visiškai užglostyti kivirčą. Bet taip padaryti neįstengė. Džesui nederėjo laukti paguodos žodžių, kad ir koks taktiškas ar nesąmoningas būtų buvęs jo noras. Ūmai ji suprato, jog, šiaip ar taip, o linksmybių ir pramogavimų laikas praėjo. Nuo šios minties ji vėl panoro verkti, bet mergina tvirtai sutramdė ašaras. Ji buvo Franė Goldsmit, Piterio Goldsmito dukra, ir nesiruošė sėdėti prie "Pieno karalienės", skandindama ašarose savo kvailas akis.

- Ir ką gi tu ketini daryti? - paklausė Džesas, išsitraukdamas pakelį cigarečių.

- Ką *tu* ketini daryti?

Džesas spragtelėjo žiebtuvėliu ir tik vieną akimirką, kol jis neišpūtė cigaretės dūmo, ji aiškiai išvydo, kaip jame grūmėsi vyras ir berniukas.

- O, velnias! - burbtelėjo jis.

- Štai įmanomos išeitys, kaip aš jas įsivaizduoju, - tarė Franė. - Mudu galime susituokti ir užauginti vaiką. Arba mes nesusituoksime, ir aš pati užauginsiu mažylį. Arba...

- *Frane...*

- *...arba* mudu nesusituoksime, ir aš neišsaugosiu kūdikio. Aš galiu pasidaryti abortą. Ar jau viską išvardijau, ar liko dar kokia nors išeitis?

- Frane, argi mes nesugebame paprastai pasišnekučiuoti?

- O mes ir *šnekučiuojamės!* - riktelėjo ji. - Tu turėjai šansą, bet teištarei: "O, velnias!" Tai tavo žodžiai. O aš išvardijau visas įmanomas išeitis. Žinoma, aš turėjau šiek tiek daugiau laiko apmąstymams.

- Nori cigaretės?

- Ne. Tai kenksminga kūdikiui.

- Frane, velniai griebtų!

- Kodėl tu šauki? - romiai paklausė ji.

- Todėl, kad tu, matyt, nusprendei mane įsiutinti, - piktai atrėžė Džesas. Tačiau bematant suėmė save į rankas. - Atleisk. Aš paprasčiausiai nevalioju apie tai galvoti kaip apie savo klaidą.

- Nevalioji? - kilstelėjusi antakius, Franė dėbtelėjo į jį. - Na taip, žinoma, tavo nuomone, tai nekaltas prasidėjimas.

- Kaip gali būti tokia negailestingai žiauri? Tu juk pasakei, kad vartoji tabletes. Aš patikėjau tavo žodžiu. Nejaugi aš taip klydau?

- Ne, tu neklydai, bet tai nieko nekeičia.

- Be abejo, - niūriai pratarė jis ir išmetė pusiau surūkytą cigaretę. - Taigi, ką gi mums daryti?

- Tu vis tebeklausinėji manęs, Džesai? Aš viską paaiškinau taip, kaip pati įsivaizduoju. Man atrodė, kad tu ir pats turėsi kokių nors idėjų. Tai savižudybė, bet aš nesilaikau vien šitokio požiūrio. Todėl pasirink išeitį, kuri tau labiausiai patinka, ir mudu ją aptarsime.

- Tuomet susituokime, - pasakė netikėtai stipriu ir užtikrintu balsu. Jis panėšėjo į žmogų, nusprendusį, jog geriausias Gordijaus mazgo sprendimas - jį perkirsti. Visu greičiu pirmyn, ir jokių problemų.

- Ne, - tarė ji. - Aš nenoriu už tavęs tekėti.

Džeso išraiška pasikeitė taip, tarsi ūmai būtų atsipalaidavę daugybė varžtelių, kurie prieš tai prilaikė jo veidą. Jis akimirksniu susmuko. Vaikino išvaizda atrodė tokia komiška, kad Franei, idant dar sykį nenusikvatotų, teko prikąstu liežuvio galiuku patrinti grublėtą gomurį. Ji nenorėjo iš Džeso juoktis.

- Kodėl? - paklausė jis. - Frane...

- Man pačiai reikia apgalvoti savo atsisakymo priežastis. Aš nesileisiu įtraukiama į šių priežasčių svarstymą, kadangi tiesiog dabar ir pati nežinau.

- Tu manęs nemyli, - liūdnai pratarė jis.

- Daugeliu atvejų meilė ir vedybos - nesuderinamos sąvokos. Pasirink kitą išeitį.

Džesas ilgai tylėjo. Jis išsitraukė naują cigaretę, bet neužsirūkė. Pagaliau prakalbo:

- Aš negaliu nieko kito pasirinkti, Frane, kadangi tu nenori svarstyti mano pasiūlytos galimybės. Tu paprasčiausiai trokšti suvesti su manimi sąskaitas.

Tai Franę šiek tiek sujaudino. Ji linktelėjo:

- Ko gero, tu teisus. Per paskutines porą savaičių aš patyriau nemažai pralaimėjimų. Ir štai dabar tu, Džesai, - nelyginant mokyklos kretinas. Jei kas nors užpultų tave su peiliu, tikriausiai šiuo klausimu sušauktum seminarą.

- O, vardan Dievo!

- Pasirink kitokią išeitį.

- Ne. Prieš tai tu pasakysi savo priežastis. Ko gero, man irgi reikia laiko viską apmąstyti.

- Gerai. Ar pavėžėsi mane atgal į aikštelę? Ten mudu išsiskirsime, ir aš atliksiu keletą įpareigojimų.

Jis sutrikęs įsispoksojo į ją:

- Frane, aš dviračiu nuvažiavau visą kelią nuo pat Portlendo. Motelyje užsakiau numerį. Maniau, savaitgalį praleisime drauge.

- Tavo numeryje motelyje? Ne, Džesai. Situacija pasikeitė. Tu grįši savo sportiniu dviračiu į Portlendą, be to, važiuodamas turėsi laiko viską apmąstyti bei ką nors nuspręsti. Ir jokios skubos.

- Liaukis iš manęs tyčiotis, Frane.

- Ne Džesai, tai tu iš manęs tyčiojiesi! - joje užvirė netikėtas įniršis, ir būtent tuomet Džesas plaštaka lengvai pliaukštelėjo jai per skruostą.

Jis kaltai žvelgė į ją:

- Atleisk, Frane.

- Gerai, tiek to, - šaltai atsakė mergina. - Važiuok.

Visą kelią atgalios iki visuomeninės automobilių parkavimo aikštelės prie miesto pliažo jie tylėjo. Franė sėdėjo padėjusi rankas ant kelių ir stebeilijo nerimstantį vandenyną, į vakarų pusę nuo molo vis besislapstantį už kotedžų. “Kokios niekingos lūšnos”, - pamanė ji. Kam gi priklausė šie namai, daugiausiai vis dar aklai uždarinėti iki vasaros sezono, kuris oficialiai prasidės po savaitės? Universiteto profesoriams. Gydytojams iš Bostono. Juristams iš Niujorko. Ir nors šie pakrantės kotedžai iš tiesų neatrodė pakankamai įspūdingi, jie priklausė žmonėms, kurių turtas skaičiuojamas septynženkliais arba aštuonženkliais skaičiais. O kai šių namų šeimininkai pagaliau sugužės, pats žemiausias intelektualinis koeficientas visame Kranto kelyje pasirodys esąs autoaikštelės prižiūrėtojo Gaso. Vaikai važinės tokiais pat dviračiais kaip ir Džesas. Jiems netrukus įgris visi įspūdžiai, ir jie ims paklusniai vaikščioti su savo tėvais į kviestinius pietus su omarais ir lankytis Ogankvito kazino. Jie dykinėdami šliaužios pagrindine gatve švelnioje vasaros vakaro prieblandoje. Franė tebespoksojo į kibirkščiuojančius kobalto spalvos purslus tarp namelių ir jautė, kaip nuo susikaupusių ašarų aptemsta žvilgsnis. Mažas baltas debesėlis, ėmęs lieti ašaras.

Jiedu privažiavo autoaikštelę.

- Atleisk, kad tave užgavau, Frane, - kaltai pratarė Džesas. - Man niekuomet nė galvon nešovė taip daryti.

- Aš žinau. Tu ketini grįžti į Portlendą?

- Aš pasiliksiu čia nakčiai ir paskambinsiu tau ryte. Bet apsispręsti privalai tu, Frane. Jeigu tu pasiryši abortui, operaciją apmokėsiu aš.

- Tu reikalauji?

- Ne, - atsakė. - Visiškai ne, - pasislinkęs artyn, Džesas ją švelniai pabučiavo. - Aš myliu tave, Frane.

"Aš tavimi netikiu, - pamanė ji. - Tai nelaukta ir pačiai, bet aš tavimi netikiu... Nors priimsiu tai su dėkingumu. Aš gebėsiu ir tai padaryti".

- Gerai, - ramiai atsakė ji.

- Aš būsiu "Laithauzo" motelyje. Jeigu panorėsi, paskambink.

- Gerai, - pakartojo ir persislinko prie vairo, ūmai pajutusi mirtiną nuovargį. Nepakeliamai skaudėjo prikąstą liežuvį.

Džesas prisiartino prie savo dviračio, atrakino spyną ir privažiavo artyn.

- Aš norėčiau, kad tu paskambintum, Frane.

Ji įtemptai nusišypsojo:

- Matysim. Kol kas, Džesai.

Franė užvedė "Volvo" variklį, apsisuko ir nuvažiavo Kranto keliu. Ji matė, kad Džesas vis dar tebestovi prie savo dviračio, už jo nugaros tyvuliuoja vandenynas, ir antrą kartą per vieną dieną mintyse prikišo Džesui, kad vaikinas puikiausiai numano, kaip jis atrodo aplinkos fone. Bet šįsyk, užuot suirzusi, jinai pajuto kartėlį ir liūdesį. Ji važiavo ir mąstė, ar vandenynas kada nors atrodys taip kaip anksčiau, kol visa tai neįvyko. Siaubingai gėlė liežuvį. Franė žemiau nuleido stiklą ir spjovė. Šįsyk seilės buvo visiškai baltos. Ji jautė vandenyno druską ant lūpų tarsi karčias ašaras.

3 skyrius

Normas Briuetas prabudo penkiolika minučių po dešimtos. Jį pažadino po miegamojo langu besiginčijančių vaikų balsai ir iš virtuvės pro radijo imtuvą sklindanti kántri muzika. Vien tik su nukarusiais šortais jis nušlepsėjo iki užpakalinių durų ir jas atidaręs šūktelėjo:

- Aš tuoj jums galvas nurausiu, plėšikai!

Tyla akimirksniu. Lukas ir Bobis iškišo galvas iš seno surūdijusio sunkvežimio, kuris ir buvo tapęs jų ginčo priežastimi. Žvelgdamas į savo vaikus, Normas kaip visada išgyveno prieštaringus jausmus. Jo širdis sruvo krauju, kai regėdavo juos aprengtus padėvėtais drabužiais, kuriuos dalijo Gelbėjimo Armija - panašiai rengėsi vaikai iš rytinio Arneto negrų kvartalo, ir tuo pat laiku jį apimdavo siaubingas, nenugalimas pyktis, verčiantis geisti tiktai vieno - sučiupti ir iškratyti iš jų visą dvasią.

- Atleisk, tėti, - nuolankiai atsiprašė Lukas. Jam buvo devyneri.

- Atleisk, tėti, - kaip aidas pakartojo Bobis. Jis buvo septynerių.

Normas minutėlę žvelgė į juos tūžmingu žvilgsniu, paskui griausmingai užtrenkė duris. Kelias akimirkas neryžtingai apžiūrinėjo išmėtytus drabužius, kuriuos dėvėjo vakar. Rūbai dryksojo ant grindų, šalia nepaklotos dvigulės lovos - ten, kur juos ir buvo nušveitęs. "Ak tu, purvina kale, - pamanė jis. - Net nesiteikei pakabinti mano kelnių".

- Lile! - krioktelėjo jis.

Atsakymo nepasigirdo. Jis jau ketino vėl atlapoti duris ir paklausti Luko, kur, po perkūnais, ją velnias nešioja. Labdaringas turgus bus tik kitą

savaitę, o jeigu jinai vėl nukurnėjo į įdarbinimo biurą Breintryje, vadinasi, yra dar kvailesnė, negu jis manė. Bet Normas neėmė varginti savęs klausinėdamas. Jis blogai jautėsi, be to, jam plyšo iš skausmo galva. Savijauta buvo kaip per didžiausias pagirias, nors vakar pas Hepą teišgėrė tris skardinėles alaus. O dėl visko kaltas tas prakeiktas nelaimingas atsitikimas. Negyvi moteris su vaiku mašinoje, Kempionas, išleidęs kvapą pakeliui į ligoninę. Kol sugrįžo Hepas, atvažiavo ir išvažiavo policija, avarinė, morgo automobilis. Vikas Pelfris liudijo prisiekdamas už visus penkis. Laidojimo biuro tarnautojas, kuris podraug buvo ir bylų, susijusių su smurtinėmis bei staigiomis mirtimis, tardytojas, atsisakė paaiškinti, dėl kokios priežasties jie visi numirė.

- Bet tai ne cholera. Ir nereikia gąsdinti žmonių, platinant panašias prielaidas. Bus atliktas skrodimas, ir jūs perskaitysite apie tai laikraštyje.

"Nelaimingas mižnius", - lėtai rengdamasis, pamanė Normas. Bukas galvos skausmas virto akinančiais tvinksniais. Vienomis kojinėmis jis nušlepsėjo virtuvėn ir sudejavo nuo ryškios saulės šviesos.

Iš sudaužyto radijo imtuvo virš viryklės sklido:

Bet kas man, kas man, kas man pasakys,
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą,
Kursai geriausias iš visų?
Sakyk, mažyte, ar gali surasti savo vyrą?

Viskas eina kaip iš pypkės, vos tik jiems šauna į galvą groti negrų roką arba panašų niekalą kaip ši dainelė. Normas išjungė radiją prieš tai, nei ji galutinai suskaldė jam galvą. Šalia aparato gulėjo raštelis. Jis paėmė lapelį į rankas ir prisimerkė, stengdamasis perskaityti įrašą.

Brangus Normai!
Selė Chodžes pasakė, esą šį rytą kam nors reikia pasėdėti su jos vaiku. Ji pažadėjo sumokėti dolerį. Priešpiečiams būsiu namie. Šaldytuve yra dešrelių, jeigu nori. Myliu.

Lilė

Normas padėjo raštelį atgal, stengdamasis suvokti perskaitytų žodžių prasmę. Tokia pragariška galva labai sunku galvoti. Prižiūrėti vaiką... Doleris. Pas Ralfo Chodžeso žmoną.

Šie trys elementai pamažu susidėstė jo sąmonėje į vieną visumą. Lilė išėjo prižiūrėti trijų Selės Chodžes vaikų, idant už tai gautų vieną nelaimingą dolerį, o jam primetė Luką su Bobiu. Tikrai užėjo sunkūs laikai, jeigu jau vyrui tenka sėdėti namuose ir šluostyti savo vaikams nosis, kai tuo metu jo žmona uždirbinėja kažkokį suknistą dolerį, už kurį neįstengs nusipirkti nė galono dujų. Iš tikrųjų velniškai sunkūs laikai.

Jame užvirė baisi tūžmastis, tik dar labiau padidinusi galvos skausmą. Lėtai patraukė prie šaldytuvo, pirkto dar anais laikais, kai jis padoriai už-

dirbdavo, ir jį atsidarė. Ten buvo bemaž tuščia, išskyrus Lilės čia sudėtus vakarykščio valgio likučius. Jis neapkentė maisto iš trijų plastmasinių lėkštelių. Senos pupos, seni kukurūzai, vienmetės paprikos likučiai... Nė užuominos į tai, ką mėgsta valgyti vyrai. Nieko, išskyrus lėkšteles su maisto iš pusfabrikačių likučiais ir tris dešreles. Apžiūrinėdamas jas pasilenkė, ir pažįstama bejėgiška tūžmastis dabar sumišo su buku galvos skausmu. Valgyti nesinorėjo. Jis jautėsi visiškai sugniuždytas ir ligotas, jeigu dalykus vadintume savo vardais.

Normas prisiartino prie viryklės ir užkaitė virdulį. Paskui sunkiai atsisėdo ant kėdės ir ėmė niūriai laukti, kol užvirs vanduo. Kai tasai ėmė kunkuliuoti, jisai išsitraukė iš užpakalinės kelnių kišenės nosinę ir nusičiaudėjo. "Na štai, persišaldžiau, - pamanė. - Tik to ir betrūko prie viso kito". Bet Normas taip ir neprisiminė gleivių, kurios praėjusį vakarą išsiveržė iš to mirštančio Kempiono plaučių.

Kai prie įėjimo suskambo varpelis, Hepas garaže tvirtino naują išmetimo vamzdį Tonio Leominsterio "Skautui", o Vikas Pelfris, linguodamas sename supamajame krėsle ir gurkšnodamas alų "Daktaras Piperis", stebėjo triūsiantį Hepą. Vikas grįžtelėjo.

- Tai valstijos policija, - tarė jis. - Regis, ir tavo pusbrolis čia. Džo Bobas.

Skurliu šluostydamas rankas, Hepas išsiropštė iš po "Skauto". Artėdamas prie durų, jis smarkiai nusičiaudėjo. Kaip jis neapkentė vasarinių persišaldymų! Tai buvo visų blogiausia.

Džo Bobas Brentvudas, kurio ūgis siekė kone šešias su puse pėdos, stovėjo už savo patrulinio automobilio, kišdamas į jį benzino kolonėlės pistoletą. Už jo nugaros kaip mūšyje kritę kareiviai gulėjo trejetas praėjusį vakarą Kempiono numuštų kolonėlių.

- Hepai, senas lapine! - šūktelėjo Džo Bobas, perjungdamas siurblį į automatinį režimą ir peržengdamas žarną. - Esi laimės kūdikis, jei tavo stotis šįryt vis dar savo vietoje.

- Velnias, Stju Redmenas matė, kaip artėjo to vaikino mašina ir atjungė siurblius. Nors žiežirbų būtų užtekę visam fejerverkui.

- Vis tiek tau pasisekė. Paklausyk, Hepai, turiu į tave dar vieną reikaliuką, ne vien prisipildyti degalų.

Džo Bobo akys nukrypo į pastato tarpduryje stovintį Viką.

- Šis senas skrabis irgi buvo čia vakar vakare?

- Kas? Vikas? Taip, jis praleidžia čia veik visus vakarus.

- O ar jis gali laikyti liežuvį už dantų?

- Žinoma, galiu laiduoti. Jis padorus žmogus.

- Na ką gi, užeikime vidun. Man atrodo, senis irgi turi girdėti. O tu, jeigu galėsi, vėliau paskambink ir likusiems vakarykščio incidento dalyviams.

Jie perkirto stovėjimo aikštelę ir įėjo į pastatą.
- Labas rytas, karininke, - pasveikino jį Vikas.
Džo Bobas linktelėjo.
- Kavos, Džo Bobai?
- Ko gero, ne, - ir rūškanai juos nužvelgė. - Reikalas tas, jog nežinau, kaip mano valdžia įvertintų netgi šį apsilankymą. Manau, jiems tai nepatiktų. Todėl kai tie draugužiai čia pasirodys, nesakykite jiems, kad aš čia pabuvojau, gerai?
- Kokie draugužiai, karininke? - paklausė Vikas.
- Vaikinai iš Sveikatos apsaugos skyriaus, - atsakė Džo Bobas.
Vikas atsiduso:
- O Viešpatie, tai *buvo* cholera. Aš *žinojau*, kad ji.
- Aš nieko tikro nežinau, - atsakė Džo Bobas, sėsdamas ant vienos iš plastmasinių kėdžių. Atsikišę jo kelių kaulai vos nesiekė kaklo. Jis išsitraukė iš marškinių kišenės pakelį "Chesterfields" ir užsirūkė. - Fineganas, su smurtinėmis ir staigiomis mirtimis susijusių bylų tardytojas...
- O, tai buvo siaubinga! - karščiuodamasis sušuko Hepas. - Kad tu būtumei matęs, kaip pasipūtęs jis čia vaikštinėjo, Džo Bobai. Visiškai kaip kalakutas per tuoktuves. Vis kažką uostinėjo, šniukštinėjo.
- Taip, jis kaip rakštis sėdynėje, - pritarė Džo Bobas. - Na tai štai, jis pasišaukė daktarą Džeimsą apžiūrėti tąjį Kempioną, o paskui juodu išsikvietė dar vieną daktarą, kurio aš visiškai nepažįstu. Dar vėliau jie paskambino į Hiūstoną. O apie trečią valandą ryto visi išvyko į mažą oro uostą Breintrio apylinkėse.
- Kas tokie?
- Patologoanatomai. Visi trys. Jie išbuvo ten su kūnais iki aštuntos valandos. Tikriausiai darė skrodimą, bet aš nieko tikro nežinau. Paskui paskambino į Atlantos virusologijos centrą, taigi tie vaikinai atvyks čionai po pusiaudienio. Be to, jie pasakė, kad drauge su jais Sveikatos apsaugos ministerija išsiųs keletą savo žmonių ištirti visus, buvusius šioje degalinėje praėjusį vakarą, ir tuos iš Breintrio, kurie pabuvojo rizikos zonoje. Nežinau, bet panašu į tai, kad jie ketina visus uždaryti į karantiną.
- Atlantos federalinis virusologijos centras, - nutęsė Vikas. - Įdomu, ar jie pasiųs malūnsparnius su kareiviais, kaip tą padarė gresiant choleros epidemijai.
- Iš kur galiu žinoti! - atsakė Džo Bobas. - Bet aš pamaniau, kad jūs turite teisę žinoti. Iš viso to, ką girdėjau, aš supratau, kad jūs paprasčiausiai norėjote suteikti pagalbą.
- Esame tau dėkingi, Džo Bobai, - lėtai pratarė Hepas. - Ką pasakė Džeimsas ir kiti daktarai?
- Ne tiek jau daug. Bet jie atrodė persigandę. Aš niekuomet nemačiau tokių pakraupusių gydytojų.
Visi trys nutilo. Iš stalčiaus šalia kasos Hepas išsitraukė popierinę servetėlę ir nusišnypštė.
- O kas išaiškėjo apie Kempioną? - paklausė Vikas. - Ar bent šis tas žinoma?

- Mes dar aiškinamės, - su apsimestiniu rimtumu pabrėžė Džo Bobas. - Asmens pažymėjime nurodyta, kad jis iš San Diego, bet daugumos dokumentų, rastų jo piniginėje, galiojimo laikas nutrūkęs prieš dvejus ar trejus metus. Vairuotojo teisių terminas pasibaigęs. Pas jį buvo Amerikos nacionalinio banko kortelė, išduota 1986 metais, bet jos terminas irgi praėjęs. Turėjo jis ir karinį bilietą, taigi mes jį irgi tikriname. Kapitonas mano, kad Kempionas negyveno San Diege jau ketverius metus.

- Savavališkas pasišalinimas iš tarnybos? Pabėgimas? - paklausė Vikas. Jis atsikrenkštė, nusispjovė ir koja ištrynė seiles.

- Kol kas neaišku. Bet šiame kariniame biliete nurodyta, kad Kempionas užverbuotas iki 1997 metų, o apsirengęs jis buvo civiliškai, drauge su juo važiavo šeima, be to, apsireiškė velniškai toli nuo Kalifornijos. Bet aš ir taip per daug įsiplepėjau.

- Gerai, aš susisieksiu su likusiais, perduosiu jiems tavo žodžius, - Hepas patikino Džo Bobą. - Esu tau taip dėkingas...

Džo Bobas atsistojo.

- Viskas. Tik nesakyk mano vardo. Aš nenoriu prarasti darbo. Tavo bičiuliams nėra jokio reikalo žinoti, kas tave įspėjo, juk taip?

- Be abejo, - sutiko Hepas, o paskui jį ir Vikas.

Kai Džo Bobas jau buvo prie durų, Hepas du sykius nusičiaudėjo.

- Tu turi pasisaugoti, - tarė Džo Bobas. - Nėra nieko blogesnio už vasarinį persišaldymą.

Ūmai už jų pasigirdo Viko balsas:

- Galbūt tai visiškai ne persišaldymas.

Jiedu grįžtelėjo į jį. Vikas atrodė išsigandęs.

- Šiandien ryte aš prabudau sloguodamas ir kosėdamas, be to, dar ir čiaudėjau kaip užkeiktas, - tarė Vikas. - Ir smarkiai skaudėjo galvą. Aš išgėriau kelias aspirino tabletes, šiek tiek palengvėjo, bet sloga nepraėjo. Ko gero, mes visi užsikrėtėme. Tuo, kuo sirgo Kempionas. Tuo, nuo ko jis numirė.

Hepas ilgai spoksojo į senį, ir kai jau ruošėsi iškloti savo nuomonę, kodėl šito negali būti, vėl nusičiaudėjo.

Džo Bobas rūškanai pažvelgė į juos, paskui pasakė:

- Žinai, ko gero, visai nebloga idėja - uždaryti degalinę, Hepai. Bent jau šiandien.

Hepas baugščiai dirstelėjo į jį ir pamėgino prisiminti visus savo argumentus. Bet nesugebėjo rasti galvoje nė vieno. Vienintelis dalykas, kurį jis prisiminė, - kad jis taip pat prabudo skaudančia galva ir sloguodamas. Ką gi, visi pasiligoja netikėtai ir išsyk. Bet juk kol čia nepasirodė tasai vaikinas Kempionas, jis buvo sveikas. Visiškai sveikas.

Chodžesų sūnui buvo šešeri metai, o jo sesutėms - ketveri ir pusantrų. Dvi jaunėlės miegojo, o vyresnysis žaidė lauke. Lilė Briuet sėdėjo

svetainėje ir žiūrėjo serialą “Jauni ir nenuilstantys”. Ji tikėjosi, kad Selė negrįš iki serijos pabaigos. Kai reikalai Arnete dar ėjosi gerai, Ralfas Chodžesas nupirko didelį spalvotą televizorių, o Lilei taip patiko žiūrėti serialus spalvotai. Viskas atrodė kur kas geriau ir įdomiau.

Ji užtraukė cigaretės dūmą, išpūtė jį ir ėmė kosėti. Nuskubėjusi virtuvėn, išspjovė visą kekulą skreplių. Kosulys prasidėjo šiandien ryte, kai ji prabudo, ir visą dieną atrodė, tarytum jai kas nors kutentų gerklę pūkeliu. Ji sugrįžo į svetainę, bet prieš tai iškišo pro langą galvą ir įsitikino, kad Bertomas Chodžesas savo vietoje. Lilė peržvelgė kambarį ir pasigailėjo, kad ir jos namai neatrodo taip pat nuostabiai. Selė turėjo hobi - piešti paveiksliukus su Jėzumi Kristumi. Lilei ypač patiko vienas, vaizduojantis “Paskutinę vakarienę”. Paveikslėlis kabojo virš televizoriaus; Selė sakė, kad jame panaudojo šešiasdešimt įvairių aliejinių dažų atspalvių ir tapė ištisus tris mėnesius. Lilės nuomone, tai buvo tikras meno kūrinys.

Staiga mažylė Čerilė ėmė krenkšti, gaikščiodama ir springdama kosuliu. Lilė padėjo į šalį cigaretę ir nudūmė į miegamąjį. Ketverių metukų Eva vis dar miegojo, gi Čerilė tysojo savo lovelėje ant nugaros, o jos veidukas ėmė įgauti grėsmingai violetinį atspalvį. Mažylės verksmas darėsi vis keistesnis ir neįprastesnis. Lilė, kuri dėl krupo pernelyg nesibaimino, kadangi šia liga buvo persirgę abu jos vaikai, kilstelėjo mergytę už pėdų ir atsargiai paplekšnojo per nugarą. Ji nė įsivaizduoti negalėjo, ar daktaras Spokas rekomendavo tokį elgesio su vaikais metodą, nes knygų niekuomet neskaitė. Bet mažylei Čerilei tai pagelbėjo. Ji išleido kažkokį keistą, panašų į varlės kvarkimą garsą ir išspjovė ant grindų bjaurių gelsvų gleivių gumulėlį.

- Ar geriau? - paklausė Lilė.

- Taip, - atsakė mažylė Čerilė. Ji jau vėl pradėjo snūduriuoti.

Lilė nušluostė gliaumes popierine servetėle. Ji negalėjo prisiminti, kad vaikas kada nors vienu sykiu tiek daug išspjautų. Suraukusi kaktą, ji vėl atsisėdo priešais televizorių, užsirūkė naują cigaretę, pirmą kartą užsitraukusi nusičiaudėjo, o paskui pratisai užsikosėjo.

4 skyrius

Praslinko valanda, kai ėmė temti.

Starkis sėdėjo vienišas už ilgo stalo, įdėmiai studijuodamas plono geltono popieriaus lapelius. Jų turinys kėlė jam siaubą. Jis ištikimai ir sąžiningai tarnavo savo šaliai trisdešimt šešerius metus, o pradėjo kaip drovus naujokas iš Vest Pointo. Jis buvo apdovanotas medaliais. Jis bendravo su prezidentais, jiems patarinėdamas ir įsiklausydamas į jų patarimus. Jo gyvenime pasitaikė daug nemalonių atvejų, bet šitas...

Jis buvo išgąsdintas - taip smarkiai išgąsdintas, kad nedrįso net pats sau tai prisipažinti. Būtent nuo tokios baimės žmonės kraustosi iš proto.

Paklusdamas nevalingam impulsui, jis pakilo ir prisiartino prie sienos, kurioje buvo įmontuoti penki monitoriai. Atsistodamas jis nužėrė vieną iš lapelių. Šis tingiai nusklendė pro ventiliatorius atplūstančiu išvalytu oru ir nusileido ant koklinių grindų, perpus pritemdytų nuo stalo krintančio ilgo šešėlio. Lapelyje galima buvo perskaityti štai ką:

NUSTATYTA
ŠTAMAS: 848-AB
KEMPION, (M) SELĖ
ANTIGENAS PAKITĘS IR MUTUOJA.
YPATINGOS RIZIKOS GRUPĖ/DIDELIS MIRTINGUMAS.
UŽKREČIAMUMAS SUDARO 99,4 PROC.
ATLANTOS VIRUSOLOGIJOS CENTRO IŠVADA.
VISIŠKAI SLAPTAI.
P-T-222312A

Starkis nuspaudė mygtuką po viduriniu ekranu, ir bematant dirginančiai paklusniai plykstelėjo vaizdas: Vakarų Kalifornijos dykuma, rytinė jos dalis. Vietovė buvo negyvenama, ir ši tuštuma rausvai violetiniuose infraraudonojo vaizdo tonuose atrodė dar klaikesnė.

"Tai čia, šiek tiek į priekį, - pamanė Starkis, - "Mėlynasis projektas".

Jį vėl užplūdo baimė. Starkis įkišo kišenėn ranką ir išsitraukė žydrą tabletę. Tai buvo vaistas, kurį jo dukra vadino "ramintoju". Pavadinimas neturėjo reikšmės, buvo svarbu rezultatas. Neužsigerdamas prarijo tabletę; jo griežtas, be jokios raukšlelės veidas susiraukė.

"Mėlynasis projektas".

Jis pažvelgė į likusius tuščius monitorius ir juos įjungė. Ketvirtas ir penktas rodė laboratorijas: ketvirtas - bendrosios medicinos, penktas - virusinės biologijos. Virusinės biologijos laboratorijoje buvo labai daug narvų su gyvūnais, daugiausiai su jūros kiaulytėmis, bengališkomis makakomis-rezus ir keletu šunų. Regis, nė vienas iš jų nemiegojo. Medicinos laboratorijoje iki šiol tebeveikė mažytė centrifuga, beprasmiškai sukdama ratus. Starkis dėl jos skundėsi. Jis skundėsi su *kartėliu*. Šioje besisukančioje centrifugoje buvo kažin kas gąsdinančio - tuo metu, kai negyvas daktaras Ezvikas tysojo šalia ant grindų, išsikėtojęs kaip stipraus vėjo gūsio parversta kaliausė.

Starkiui paaiškino, kad centrifuga prijungta prie tos pačios elektros grandinės kaip šviesa, todėl išjungus centrifugą užgestų ir šviesa. O ten išdėstytos kameros nepritaikytos filmuoti infraraudonuosiuose spinduliuose. Starkis tai suprato. Ko gero, dar gali užsimanyti atvažiuoti kas nors iš Vašingtono karinės vadovybės, geisdami pasižiūrėti į Nobelio premijos laureatą, gulintį keturių šimtų pėdų gelmėje, dykumoje, per mylią nuo čia. Jeigu mes atjungsime centrifugą, tai atjungsime ir profesorių. Elementaru. Visa tai - ką jo dukra vadino "Spąstais-22".

Jis išgėrė dar vieną "ramintoją" ir pažvelgė į antro monitoriaus ekraną. Šis vaizdas jam labiausiai nepatiko. Jį labai blogai veikė vyriškis,

įmerkęs veidą į sriubos lėkštę. Tarsi kas nors būtų priėjęs prie jo ir pasakęs: *"Jūs praleisite ištisą amžinybę, įbedęs fizionomiją dubenėlin su sriuba"*. Tai primena seną košmarišką triuką su torto kremu ant veido: kai kremas pataiko į jus, pasidaro visiškai nejuokinga.

Antras monitorius demonstravo "Mėlynojo projekto" kavinę. Avarija įvyko kaip tik besikeičiant pamainoms, o kavinė buvo labai populiari. Starkis pamanė, kad iš principo jiems buvo ne itin svarbu, kur mirti: kavinėje, savo lovoje ar laboratorijoje. Bet vis dėlto tasai vyriškis, įmerkęs veidą į lėkštę su sriuba...

Vyras ir moteris mėlynais kombinezonais susirangė ant grindų šalia saldainių pardavimo automato. O už didelio stalo įvairiomis pozomis sustingo devyni vyrai ir keturiolika moterų: kai kurie iš jų paršlijo ant stalo, kiti sustingusiose rankose gniaužė stiklus su išlaistyta kola. O už antro stalo, kone pačiame tolimiausiame kampe, sėdėjo vyriškis, kurį atpažino kaip Frenką D. Briusą. Tai jis buvo įbedęs veidą į sriubos dubenėlį.

Pirmas monitorius rodė tik laikrodžio švieslentę. Iki birželio 13-osios šioje švieslentėje visi indikatoriai ir skaičiai žibėjo žaliai. Dabar jie švietė ryškiai raudona spalva. Laikrodis sustojo. Švieslentėje degė skaičiai: 90:06:13:02:37:16. Devyniasdešimtųjų metų birželio tryliktoji, dvi valandos, trisdešimt septynios minutės ir šešiolika sekundžių.

Už nugaros pasigirdo tylūs garsai. Starkis vieną po kito išjungė monitorius ir atsigręžė.

- Įeikite.

Pasirodė, jog tai Kreitonas. Jo išvaizda buvo rūškana, o oda įgavusi kažkokį melsvai pilkšvą atspalvį. "Vėl blogos naujienos, - šaltai pamanė Starkis. - Dar kas nors paniro į lėkštę su ataušusia sriuba".

- Sveikas, Lenai, - ramiai pasveikino jis įėjusįjį.

Atsakęs linktelėjimu, Lenas Kreitonas prislėgtai pratarė:

- Bilai. Tai... Viešpatie, tiesiog neišmanau, kaip tau pasakyti.

- Regis, kad žodis po žodžio - pats geriausias būdas, kareivi.

- Tie žmonės, aptikę Kempiono kūną, buvo patikrinti Atlantoje, ir naujienos blogos.

- Visi?

- Penki - be abejonės. Tiesa, yra vienas - jį vadina Stiuartu Redmenu - tik jo analizės rezultatas kol kas neigiamas. Bet, kiek mums žinoma, ir paties Kempiono rezultatas buvo neigiamas ištisas penkiasdešimt valandų.

- Jeigu Kempionas nebūtų pasprukęs... - prabilo Starkis. - Tai vis dėl aplaidaus apsaugos organizavimo, Lenai. Labai aplaidaus.

Kreitonas sutikdamas linktelėjo.

- Tęsk.

- Arnete paskelbtas karantinas. Mes išaiškinome šešiolika gripo A permanentinės mutacijos atvejų. Bet visų šių susirgimų priežastis nekelia abejonių.

- O masinės informacijos priemonės?

- Kaip ir anksčiau, be problemų. Jie tikina, neva tai - juodligė.

- Kas dar?

- Viena labai rimta problema. Yra vienas patrulis iš Teksaso, vardu Džozefas Robertas Brentvudas. Jo pusbroliui priklauso degalinė, netoli kurios numirė Kempionas. Vakar ryte Brentvudas užvažiavo ten įspėti apie valdininkų iš Sveikatos apsaugos ministerijos vizitą. Mes suradome jį prieš tris valandas, dabar jis jau pakeliui į Atlantą. Bet Brentvudas spėjo apvažiuoti pusę rytinio Teksaso. Vienas Dievas žino, kiek žmonių turėjo su juo kontaktą.

- Po perkūnėliais, - sumurmėjo Starkis. Jį pašiurpino savo paties balse nuskambėjęs bejėgiškumas ir tai, kaip šlykščiai nuo kapšelio aukštyn pilvu perbėgo skruzdėlės. "Užkrečiamumas 99,4 proc.", - pamanė jis. Ši mintis nuolat sukosi ir sukosi jo galvoje. Juk tai reiškia 99,4 proc. mirtingumą, kadangi žmogaus organizmas nepajėgus gaminti antikūnį, būtinai reikalingą sustabdyti antigeno viruso permanentinę mutaciją. Kaskart, kai organizmas *pagamina* reikalingus antikūnius, virusas paprasčių paprasčiausiai mutuoja, sukurdamas šiek tiek kitokią rūšį. Dėl šios priežasties tiesiog neįmanoma sukurti universalios vakcinos.

Devyniasdešimt devyni ir keturios dešimtosios procento.

- Viešpatie, - pagaliau tarė. - Kas dar?

Labai romiai, tyliai Kreitonas pasakė:

- Hameris numirė, Bilai. Savižudybė. Jis iššovė sau į akį tarnybiniu pistoletu. Ant jo stalo gulėjo lapeliai su "Mėlynuoju projektu". Man regis, jam atrodė, kad tai pakankamai gerai paaiškina jo savižudybę.

Starkis prisidengė akis. Vikas Hameris... buvo... jo žentas. Kaip jis galės pranešti apie tai Sintijai?.. "Atleisk, Sintija. Šiandien Vikas paniro į lėkštę su ataušusia sriuba. Štai, Sintija, išgerk "ramintojų". Matai, išėjo kažkokia nesąmonė, kvailystė. Kažkas supainiojo dėžes. Be to, kažkas užmiršo įjungti elementą, kuris grėsmės atveju atkerta bazę. Buvo uždelsta tik keturiasdešimt sekundžių, bet to užteko. Dėžutė gavo pravardę "šnirpšlė". Ji pagaminta Portlende, Oregono valstijoje, pagal Pentagono užsakymą, kurio numeris - 164480966. Dėžutės buvo surenkamos kompaktiškai, bet atskirose moterų techninio personalo grandyse, tačiau viskas buvo taip sutvarkyta, kad nė viena iš bendradarbių nesuprastų, ką jos daro iš tikrųjų. Viena iš merginų tikriausiai galvojo, ką pagaminti vakarienei, o tasai, kuris privalėjo patikrinti jos darbą, galbūt mąstė, kaip parduoti seną automobilį. Bet kuriuo atveju, Sintija, paskutinis sutapimas buvo tas, kad žmogus iš 4-ojo apsaugos posto, pavarde Kempionas, kaip tik laiku pastebėjo raudonai įsižiebiančius indikatorius ir suspėjo išslysti iš patalpos dar prieš užsitrenkiant ir automatiškai užsiblokuojant išėjimui. Jis perkirto pagrindinius bazės vartus keturiom minutėm anksčiau, nei įsijungė sirenos ir buvo užblokuoti visi bazės išėjimai. Ir niekas jo neieškojo, susigriebė tik po valandos, kadangi apsaugos postuose monitorių nebuvo, - kur nors juk turi baigtis pačių prižiūrėtojų priežiūra, antraip visas pasaulis pavirstų kalėjimu, - ir visi manė, kad Kempionas yra kažkur netoliese ir laukia, kol

išaiškins užkrėstas teritorijas. Todėl jis pasinaudojo pavykusiu pabėgimu ir pademonstravo neeilinį gudrumą, apsukdamas netgi fermerių namus; jį lydėjo sėkmė, kadangi vyrukas pasirinkdavo būtent tas vietas, kur jo automobilis galėjo prasmukti nepastebėtas. Galų gale kažkas turėjo nuspręsti pranešti ar nepranešti apie visa tai Policijos departamentui, FTB arba vieniems ir kitiems išsyk; šie gudragalviški plepalai vis dar tebesitęsė, o tuo metu, kai kažkas ryžosi kontroliuoti situaciją, Kempionas, šis laimingas asilo pasturgalis - šitas laimingas *užkrėstas* asilo pasturgalis - nusigavo iki Teksaso, o kai galų gale jį sučiupo, tasai jau niekur nebėgo, kadangi patsai kaip ir jo žmona su mažąja dukrele gulėjo morge ant stalo kažkokiame nusmurgusiame Breintrio miestelyje. Breintryje, Teksaso valstijoje. Kitaip sakant, Sintija, aš stengiuosi tau įteigti, jog visa tai tebuvo sutapimų grandinė airiško totalizatoriaus prizinėse lenktynėse. Tokiu būdu, atkreipk į tai dėmesį, kartu su aplaidumu, dalimi nekompetentingumo pramaišiui su sėkme, - aš turėjau omeny nesėkmę, prašau man atleisti, - bet iš esmės būtent taip viskas ir įvyko. Jokios tavo vyro kaltės. Bet jis buvo projekto vadovas, matė, kad situacija darosi nekontroliuojama, ir tuomet..."

- Ačiū, Lenai, - tarė Starkis. - Aš pakilsiu po dešimties minučių. Norėčiau, kad per penkiolika minučių surinktum visus atsakingus asmenis. Jeigu jie lepinasi lovose, iškratyk juos iš ten.

- Taip, sere.

- Ir, Lenai... Dėkoju, kad būtent tu man pranešei.

Kreitonas išėjo. Starkis dirstelėjo į laikrodį, paskui prisiartino prie sienon įmontuotų monitorių. Jis įjungė antrąjį, sudėjo rankas už nugaros ir susimąstęs įsistebeilijo į nebylios "Mėlynojo projekto" kavinės vaizdą.

5 skyrius

Pasukęs už kampo, Laris Andervudas vis dėlto pagaliau rado, kur pastatyti savo "Datsuną Z" - tarp gaisrinio hidranto ir pakelėn nusiritusio šiukšlių bakelio. Šioje šiukšliadėžėje buvo kažin kas nemalonaus, ir Laris pamėgino save įtikinti, kad jis nepastebėjo iš bakelio kyšančios pastipusios katės ir didelės žiurkės, įsigraužusios anai į baltu kailiuku apaugusį pilvą. Apšviesta automobilio žibintų, žiurkė taip greitai šmurkštelėjo, kad, galimas dalykas, jos apskritai nebuvo. Katė tačiau gulėjo nekrutėdama. Ir išjungdamas mašinos variklį Laris pamanė: jeigu jau tiki vienu, tenka patikėti ir kitu. Sako, visame pasaulyje didžiausias žiurkių kiekis - Paryžiuje. Tai vis dėl tos senos kanalizacijos. Bet Niujorkas irgi neatsilieka. O jeigu Laris prisimintų savo pražuvusią jaunystę, tai ne visos žiurkės Niujorke laksto keturiomis kojomis. Ir kurių velnių jis mąsto apie žiurkes, pastatęs mašiną prie šio pradedančio irti rusvo mūro pastato?

Dar prieš penkias dienas, birželio 14-ąją, jis buvo saulėtoje Pietų Kalifornijoje, toje vilčių, keistų religijų, naktinių klubų homoseksualistams

su apmokamais šokėjais ir Disneilendo prieglobоje. Šiandien ryte, maždaug be penkiolikos ketvirtą, jis atvyko į kito vandenyno pakrantę, apmokėjęs pravažiavimą Triboro tiltu. Ore kybojo rūškana dulksna. Tik Niujorke vasaros lietutis gali būti toks slogus. Laris stebėjo ant priekinio mašinos stiklo besikaupiančius drėgmės lašelius, kai tuo metu rytinėje dangaus skliauto pusėje pasirodė pirmieji aušros probrėkšmiai.

Mielas Niujorke: aš sugrįžau į namus.

Ko gero, "Jankiai" dar mieste. Tuomet kelionė iš tiesų būtų verta tikslo. Nukakti metro iki stadiono, išgerti alaus, suvalgyti dešrainį ir pasižiūrėti, kaip "Jankiai" įkrečia mižniams iš Klyvlendo ar Bostono...

Jo mintys nevaržomai sklandė, ir tik sugrįžęs realybėn pastebėjo, jog jau gerokai prašvito. Laikrodis prietaisų skydelyje rodė 6:05. Tikriausiai jis snūstelėjo. Žiurkė iš tiesų buvo, jis matė. Žiurkė, iki pusės panirusi pastipusios katės žarnose. Tuščias Lario pilvas susitraukė, pykinimas sukilo iki pat gerklės. Jis manė, kad būtų geriausiai paspausti garso signalą ir šitaip pabaidyti žiurkę, bet rusvo mūro pastatas, jo gyventojų miegą saugantys tušti šiukšlių bakeliai nuo tokio veiksmo jį sulaikė. Laris dar žemiau slystelėjo nuo sėdynės, idant nematytų žiurkės prie jos subtilių pusryčių. Tiesiog užkandėlė, mažyli, o paskui atgalios į kanalizaciją. Ar eisi šį vakarą į "Jankių" mačą? Galbūt susitiksime, drauguži. Nors aš smarkiai abejoju, kad tu mane pastebėsi.

Ant pastato frontono mirgėjo mįslingas užrašas: "ČIKO 116, ZORRO 93, MAŽYLIS ABI Nr. 1!" Kai jis dar buvo berniūkštis, prieš numirštant tėvui, ši kaimynystė atrodė puiki. Dvigubų durų linkui kylančius laiptelius sergėjo du akmeniniai šunys. Prieš metus, iki Laris išvyko pakrantėn, kažkokie vandalai suluošino sargyboje iš dešinės stovintį šunį, numušdami jo pakeltą leteną. Dabar jau nebuvo abiejų, beliko tik dalis letenos, kuri kažkada priklausė šuniui iš kairės. Kūnas, kuriam prilaikyti ši letena ir buvo skirta, pradingo ir dabar, ko gero, puošia kokio nors puertorikiečio lūšną. O galbūt ZORRO 93 arba MAŽYLIS ABI Nr. 1! jį nusitempė. O galgi vieną tamsią naktį žiurkės nusinešė jį į kokį nors apleistą metropoliteno tunelį. Ko gero, su savimi jos pasičiupo ir Lario motiną. Jis vylėsi, kad galės bent jau pakilti laipteliais ir įsitikinti, ar ant pašto dėžutės vis dar tebekabo lentelė su jos pavarde ir numeriu "15", bet jis taip pavargo...

Ne, jis įstengė tik sėdėti, knapsėti nosimi ir tikėtis, kad intuicijos likučiai apie septintą valandą jį pažadins. O paskui jis užkops ir pasižiūrės, ar jo motina šiame name vis dar tebegyvena, ar ne. Ko gero, būtų geriau, jeigu ji čia nebegyventų. Tuomet jis galbūt nė nepasivargintų pasižiūrėti į "Jankius". Tokiu atveju jis tikriausiai apsistotų "Biltimorėje", trejetą dienų kaip reikiant išsimiegotų, o paskui vėl išvyktų atgal į Auksinius Vakarus. Tokioje šviesoje, tokioje dulksnoje Niujorkas apsigaubė neišdildomu negyvos prostitutės žavesiu.

Lario sąmonė vėl ėmė darytis miglota, painiodama paskutines devynias savaites ir stengdamasi surasti bent kokį nors raktą, kuris galėtų nors šiek tiek paryškinti situaciją ir paaiškinti, kaipgi galima po šešerių metų

bergždžių mėginimų prasimušti grojant klubuose, darant demonstracinius įrašus, linksminant įvairius susibūrimus, paskui staiga pasiekti savo tikslą vos per devynias savaites. Mėginti tai suprasti buvo lygiai tas pat, kaip praryti durų rankeną. "Juk turėtų būti atsakymas, - pamanė jis, - paaiškinimas, leidžiantis man atmesti siaubingą tvirtinimą, neva visa tai buvo užgaida, Bobo Dilano žodžiais tariant, "paprastas likimo kaprizas".

Sukryžiavęs ant krūtinės rankas, jis giliau pasinėrė į sapną, viskas sukosi aplink šią mintį sumišai su vis naujomis, panašiai kaip žemas grėsmingas roko kontrapunktas persipina su vos juntamais, veikiančiais kaip užuojauta sintezatoriaus garsais: nudvėsusios katės pilve besiknaisiojanti žiurkė, krimst krimst - ieškanti ten ko nors skanesnio. Tai džiunglių įstatymas, drauguži, jeigu tu esi miške, tai tenka suktis...

Viskas prasidėjo prieš penkiolika mėnesių. Jis grojo su "Nudriskėliais" Berklio klube, kur jį ir surado vaikinas iš "Columbia Records" studijos. Šiaip jau neypatingai ryški persona, o eilinis darbininkas šiame viniliniame vynuogyne. Neilas Daimondas norėjo įrašyti vieną iš Lario dainelių, pavadinimu "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?"

Daimondas kūrė albumą ir be savo paties dainų sumanė įtraukti į jį seną Badžio Holio melodiją "Pegi Sju ištekėjo" ir, ko gero, Lario Andervudo dainelę. Jis klausė, ar Laris sutiktų atvažiuoti ir padaryti bandyminį įrašą, o paskui dalyvauti prezentacijoje? Daimondui reikėjo antros akustinės gitaros, o ir melodija jam labai patiko. Laris sutiko. Prezentacija užsitęsė trejetą dienų. Viskas atrodė tiesiog nuostabiai: Laris susitiko su Neilu Daimondu, Robiu Robertsonu ir Ričardu Periu. Bet "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?" niekados taip ir neįėjo į albumą. Antrą vakarą Daimondas atliko savo asmeninę dainą, kuri į albumą ir pateko.

"Ką gi, - tarė žmogus iš "Columbia Records", - žinoma, tai labai blogai. Taip atsitinka. Bet žinai, ką aš tau pasakysiu? Kodėl gi pačiam nepadarius bandyminio įrašo? Pažiūrėtume, galbūt aš ir galėčiau iš jo ką nors išspausti". Taigi Laris įrašė dainą, o paskui vėl atsidūrė gatvėje. Los Andžele užgriuvo sunkūs laikai. Be abejo, buvo keletas prezentacijų, bet ne tiek jau daug.

Galų gale jis susirado gitaristo darbą viename vakariniame klube, kur grodavo kažką panašaus į "Mėnulio upę", kol seni katinai svarstė savo reikalus ir mėgavosi itališka virtuve. Jis užsirašydavo melodijas ant penklinės skiaučių, kadangi antraip galėjo supainioti motyvą arba apskritai jį pamiršti, timpčiodamas stygas ir stengdamasis atrodyti kaip Tonis Benetas, nors jautėsi esąs tarsi riestainio skylė. Dėl nuolatinio svetimų melodijų skambesio ausyse metro ir supermarketuose jį apimdavo niūri depresija.

Paskui, prieš devynias savaites, iš gilaus užmaršties ūko pasigirdo to vaikino iš "Columbia Records" skambutis. Jie norėjo išleisti jo singlą. Ar jis galįs atvažiuoti ir padaryti įrašą? Be abejo, atsakė Laris. Jis gali tai padaryti. Todėl laisvą dieną nuvyko į Los Andželo garso įrašų studiją "Columbia Records", ištisą valandą dainavo "Mažyte, ar gali surasti savo vy-

rą?", o po to antrai pusei įdainavo dainą "Kišeninis gelbėtojas", parašytą "Nudriskėliams". Žmogus iš "Columbia Records" įteikė jam penkių šimtų dolerių čekį ir pratęsė kontraktą, kuris žadėjo Lariui daugiau, jeigu diskas turės pasisekimą. Jis paspaudė Lariui ranką, pasakė, kad su juo buvo malonu bendradarbiauti, nusišypsojo apgailestaujančia šypsena, kai Laris paklausė, kaipgi bus platinamas singlas, o paskui atsisveikino. Jau buvo pernelyg vėlu už čekį gauti pinigus, todėl, visą vakarą, grodamas pas Džino, Laris jautė, kaip maloniai čekis šildo jo kišenę. Beveik prieš pat pertrauką jis sudainavo sušvelnintą "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?" versiją. Vienintelis žmogus, atkreipęs į tai dėmesį, buvo šeimininkas Džino, kuris pasakė, kad negrų melodijas pasilaikytų šiukšlininkų gaujai.

Prieš septynetą savaičių jam vėl paskambino žmogus iš "Columbia Records" ir pasiūlė nusipirkti "Billboard" egzempliorių. Laris nuskuodė pas artimiausią pardavėją. Pasirodė, kad "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?" pateko į populiariausių savaitės dainų trejetuką. Laris paskambino "Columbia Records" darbuotojui, ir tasai paklausė, ar jis nenorėtų papietauti su išties dideliais firmos žmonėmis. Aptarti albumą. Jiems visiems labai patiko singlas, kuris jau apskriejo Detroitą, Filadelfiją, Portlendą, visą Meiną. Atrodo, daina turės pasisekimą. Keturis sykius iš eilės ji laimėjo Detroito radijo muzikinės programos naktiniame hitų parade. Niekas, regis, nė nenumanė, kad Laris Andervudas buvo baltasis.

Per pietus jis taip prisilakė, kad vos įstengė įvertinti lašišos skonį. Nė vienas lyg ir neprieštaravo, kad jis tiek prisisiurbė. Vienas iš šulų pasakė, jog visai nenustebtų, jeigu "Mažytė" kitais metais laimėtų "Grammy" apdovanojimą. Visa tai maloniai guodė Lario klausą. Vaikinui atrodė, tarsi jis miegotų, o kai Laris atsitokėdavo, užplūsdavo nuojauta, kad jį partrenks sunkvežimis ir tuo viskas baigsis. Šulai iš "Columbia" davė jam dar vieną čekį, šįsyk jau dviems tūkstančiams penkiem šimtams dolerių. Nusigavęs iki namų, Laris nukėlė telefono ragelį ir ėmė skambinti. Pirmiausiai surinko Morto "Džino" Gryno numerį ir pasakė jam, kad tasai pasiieškotų sau kitą "Geltono paukščiuko" atlikėją, kol lankytojai žiaumoja jo suknistą ėdalą. Paskui apskambino visus, ką tik įstengė prisiminti, įskaitant ir Barį Gregą iš "Nudriskėlių". Po to išėjo iš namų ir prisiplempė iki žemės graibymo. Prieš penketą savaičių singlas įsiveržė į geriausių "Billboard'o" hitų parado dainų šimtuką. Aštuoniasdešimt devintuoju numeriu. Kaip raketa. Šitai įvyko būtent tą savaitę, kai į Los Andželą atėjo tikras pavasaris - ryškią, žėrinčią gegužės dieną, kai pastatai tokie akinančiai balti, o vandenynas toks spiginančiai mėlynas, jog pažvelgus į juos, atrodė, gali iššokti akys ir kaip karoliukai nusiristi skruostais. Laris pirmą kartą išgirdo savo įrašą per radiją. Pas jį užsisėdėjo keletas draugelių, įskaitant ir eilinę merginą. Visi jie paėmė po gerą dozę kokaino. Laris, pasikuitęs virtuvėje, įžengė į kambarį su dėžele pyragaičių, kai ūmai pasigirdo pažįstamas KLMT stoties šaukinys - Naaauja muuu-ZIKA! O paskui Laris sustingo nuo savo iš kolonėlių sklindančio balso:

Atleisk, kad tau nepasakiau,
Jog aš į miestą sugrįžau,
Bet kas man, kas man, kas man pasakys,
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą,
Kursai geriausias iš visų?
Sakyk, mažyte, ar gali surasti savo vyrą?

- Viešpatie, bet juk tai aš, - vamptelėjo jis, paleisdamas iš rankų pyragaičius ir sustingdamas pražiota burna, karštai plojant bičiuliams.

O prieš keturias savaites jo daina peršoko į septyniasdešimt trečią vietą. Jis išgyveno tokį jausmą, tarsi jį kas nors būtų šiurkščiai įstūmęs į seną kiną, kur viskas vyksta ir juda pernelyg greitai. Telefonas tiesiog plyšo nuo skambučių. "Columbia" reikalavo naujo albumo - pasinaudodama pašėlusiu singlo populiarumu, ji siekė išspausti kuo didesnę naudą. Kažkoks pamišęs suskis iš "A & R" skambino tris kartus per dieną, įtikinėdamas Larį, kad jis *kada kadės* jau turėjo būti pas juos, ne dabar, o dar *vakar,* ir įrašyti naują dainą. "Baidykle! - šaukė tasai idiotas. - Tau tiesiog būtina nauja daina, tokia kaip "Pasikark, seiliau", Lari! (Jis nė akyse nebuvo regėjęs skambinančiojo, o į jį jau kreipėsi Lari, netgi ne Lorencai.) Tu ką, baidykle? Aš turiu omeny - suknista *baidykle!*"

Galų gale Laris prarado kantrybę ir baidyklei-rėksniui pasakė, jog jeigu jam tektų rinktis įrašą "Pasikark, seiliau" ar kokakolos klizmą, jis pasirinktų klizmą. Paskui padėjo ragelį.

Bet traukinys ėmė įgauti pagreitį. Įsitikinimas, kad tai bus pats populiariausias įrašas per ateinančius penkerius metus, taip ir smelkėsi į apsvaigusią jo galvą. Agentai skambino ištisais tuntais. Visi jie atrodė išalkę. Laris ėmė rengti priėmimus, ir jam atrodė, kad visur girdi vien savo dainą. Vieną sekmadienio rytą išgirdęs ją "Soul traukinyje", jis visą likusią dienos dalį stengėsi prisiversti patikėti, jog tai realybė.

Netikėtai pasirodė labai sunku atsikratyti Džulija, mergina, su kuria jis ėmė susitikinėti grodamas pas Džino. Jinai supažindino jį su gausybe žmonių, bet tik su dviem trim iš jų Laris iš tiesų norėjo palaikyti draugystę. Džulijos balsas ėmė jam priminti atkaklius nesuskaičiuojamų prodiuserių balsus, kurie draskė į dalis jo telefoną. Išsiskyrė su ja po skandalingo barnio. Ji klykė, esą Laris skolingas jai penkis šimtus dolerių už narkotikus. Ji grasino nusižudyti. Vėliau Lariui atrodė, kad jis išgyveno ilgas peštynes su pagalvių mėtymu, ir visos pagalvės buvo pripildytos mirtinai nuodingų dujų.

Albumą ėmė sudarinėti prieš trejetą savaičių, ir Laris atsilaikė prieš daugelį "tavo paties labui" patarimų. Jis pasinaudojo kontrakte jam suteikta veiksmų laisve. Pasikvietė tris muzikantus iš "Nudriskėlių" - Barį Gregą, Elą Spelmeną ir Džonį Makolą - ir dar du, su kuriais jis dirbo paskutiniuoju metu - Neilą Gudmeną ir Veiną Stakį. Jie sudarė albumą per devynias dienas, išnaudoję visą jiems suteiktą studijos laiką. Regis, toji "Columbia Records" buvo numačiusi albumui - pradedant "Mažyle, ar gali

surasti savo vyrą? " ir pabaigiant "Pasikark, seiliau" - dvidešimties savaičių karjerą. Laris norėjo daugiau.

Albumo viršelis vaizdavo Larį, stovintį ant kažkokios scenos putų pripildytoje geldoje. O virš jo galvos "Columbia Records" sekretorės lūpų dažais buvo pakeverzota: "KIŠENINIS GELBĖTOJAS ir LARIS ANDERVUDAS". "Columbia Records" albumą norėjo pavadinti *"Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?"*, bet Laris kategoriškai stojo prieš, ir pagaliau jie sutarė šitaip užrašyti: "SU SINGLU-HITU".

Prieš dvi savaites singlas užėmė keturiasdešimt septintą vietą, ir karuselė ėmė suktis. Malibu, vandenyno pakrantėje, jis išsinuomojo mėnesiui namelį, visa kita atrodė kaip pro rūką. Ateidavo ir išeidavo žmonės, bet daugelio iš jų Laris nepažinojo. Jis prisiminė, kad su juo derėjosi kažkokie agentai, kurie norėjo perimti jo "karjeros skrydį". Prisiminė, kaip uostė kokainą ir užgerinėjo tekila. Prisiminė, kaip jį pažadino sekmadienio rytą - tai buvo maždaug prieš savaitę - ir jis išgirdo Keisį Kasemą leidžiant jo singlą, kaip debiutinę dainą, patekusią į "Amerikos topų keturiasdešimtuką" trisdešimt šeštuoju numeriu. Prisiminė karališkai dosnų, gautą paštu keturių tūkstančių dolerių čekį.

O paskui, lygiai prieš šešetą dienų, atėjo birželio 13-oji, diena, kai Veinas Stakis pakvietė Larį pasivaikščioti paplūdimiu. Buvo dar tik devinta ryto, bet jau grojo akustinė stereosistema, švietė abu televizoriai, ir kilo įspūdis, kad svetainėje pirmajame aukšte orgija vis tebesitęsia. Laris, dėvėdamas vien glaudėmis, sėdėjo svetainės krėsle ir mėgino perprasti "Superboy" komiksų knygelės prasmę. Jis suvokė tai, kas aplinkui vyksta, bet neįstengė suprasti nė vieno žodžio. Iš stereogarsiakalbių griaudėjo Vagnerio muzika, todėl Veinui teko rikteleti keletą kartų ir šitokiu būdu priversti save išgirsti. Pagaliau Laris linktelėjo. Jam atrodė, kad jis galėtų pasivaikščioti keletą mylių. Bet kai saulės šviesa tvykstelėjo į Lario vyzdžius milijonais ploniausių adatėlių, jis ūmai savo sprendimo atsisakė. Veinas, tvirtai įsikibęs jam į ranką, reikalavo savo. Jiedu nusileido į pliažą, perėjo šiltu smėliuku, ir Laris nusprendė, jog ši mintis galų gale ne tokia jau bloga. Bangų mūšos ošimas ramino. Aukštyn kylanti žuvėdra žydroje padangėje išskėtė sparnus, primindama suplotą "M" raidę. Veinas stipriai truktelėjo jį už rankos:

- Eime!

Laris jau nusikapstė visas tas mylias, kurias, kaip jis jautė, galėjo įveikti. Bet dabar jau jam šitaip neatrodė. Plyšte plyšo galva, o į nugarą tarsi kas kuolą būtų įbedęs. Akyse tvinksėjo skausmas, bukai maudė inkstus. Pagirios po amfetamino ne tokios sunkios, kaip iš vakaro suvartojus penketą "rožinių" tablečių, bet ir ne tokios malonios, kaip po butelio škotiško viskio. Jeigu jis turėtų porą tablečių, tuomet visiškai atsikvošėtų. Laris buvo bekišąs ranką kišenėn, ir tik dabar atsigodėjo, kad eina apsitempęs vien tris dienas dėvėtas glaudes.

- Veinai, aš noriu grįžti.

- Paėjėkime dar truputį, - Lariui pasirodė, kad Veinas į jį žvelgia kažkaip keistai, jo žvilgsnyje sumišo dirglumas ir gailestis.
- Aš pavargau, - irzliai pratarė Laris. Jam norėjosi spjauti į Veiną. Be to, knietėjo išdrožti, kad jis, Laris, turėjo hitą, o Veinas - tik naujo albumo klavišinių partiją. Jis niekuo nesiskyrė nuo Džulijos. Visi užantyje turi savo akmenį. Jo akys netikėtai prisipildė ašarų.
- Eime, drauguži, - pakartojo Veinas, ir jiedu vėl nuklumpsėjo per pliažą.
Nupėdino dar apie mylią, kai staiga Lario juosmenį pervėrė mėšlungis. Klyktelėjęs jis išsitiesė ant smėlio. Pasijuto, tarsi du stiletai būtų vienu metu pervėrę jo kūną.
- Mėšlungis! - riktelėjo jis. - Girdi, mėšlungis!
Veinas priklaupė šalia ir ištiesino jo kojas. Priepuolis pasikartojo dar sykį, o paskui Veinas ėmėsi darbo: jis mankštino ir masažavo jo blauzdas. Pagaliau dėl deguonies trūkumo sutraukti jo raumenys atsipalaidavo. Iki šiol gniaužęs kvapą Laris su palengvėjimu atsiduso.
- O Viešpatie, - atsikvėpė jis. - Ačiū. Tai buvo... Tai buvo, taip siaubinga...
- Be abejo, - be ypatingos užuojautos pratarė Veinas. - Žinau, kad siaubinga, Lari. O kaip dabar?
- Nieko. Bet truputį pasėdėkime, gerai? O paskui keliausime atgalios.
- Aš norėčiau su tavimi pasišnekėti. Tau reikėtų iš viso šito išsipainioti, todėl geidaučiau, kad atgautum pusiausvyrą ir suprastum, ką ketinu užkrauti ant tavo pečių.
- Apie ką tu kalbi, Veinai? - pratarė, o pats sau pamanė: "Štai ji, bedugnė, ir priartėjo".
Bet tai, ką pasakė Veinas, pasirodė ne toks jau šlamštas, kaip tas sakinys iš šešių žodžių "Superboy" komiksų knygelėje, kurio prasmę jis stengėsi suvokti.
- Šventė eina į pabaigą, Lari.
- Kas?
- Šventė. Kai sugrįši į namus, išdalysi visiems mašinų raktelius, padėkosi už puikiai praleistą laiką ir palydėsi juos iki durų. Atsikratysi jais.
- Aš negaliu šitaip pasielgti! - šokiruotas jo žodžių, riktelėjo Laris.
- Būtų geriau padaryti kaip tik taip, - įsitikinęs tarė Veinas.
- Bet kodėl? Drauguži, vakarėlis dar tik prasideda!
- Lari, kiek "Columbia" tau sumokėjo?
- Kam tau reikia žinoti? - vylingai paklausė Laris.
- Tu ką, manai, noriu pasipelnyti tavo sąskaita? Pamąstyk apie tai.
Laris pagalvojo ir didėjant sumišimui suvokė - įtarimams, kad Veinas Stakis norėtų uždėti leteną ant jo honoraro, nėra jokio pagrindo. Jis to nepadarytų; nors kaip ir dauguma jam padėjusių įrašinėti albumą žmonių amžinai ieškojo darbo, Veinas skyrėsi nuo jų tuo, kad buvo kilęs iš turtingos šeimos ir su savo giminaičiais palaikė gerus santykius. Jo tėvas valdė pusę akcijų trečios pagal dydį kompanijos, gaminančios elektroninius

žaidimus. Stakiai turėjo išties didingus, nuostabius rūmus Bel Ere. Sutrikęs Laris ūmai suprato, kad jo paties netikėtas turtas Veinui turėjo atrodyti tarytum apgailėtinas skatikas.

- Ne, manau, kad ne, - kimiai atsiliepė jis. - Atleisk.

- Taigi, kiek?

Laris paskaičiavo.

- Septynis gabalus. Kaip ir buvo sutarta.

- Ji moka tau kas ketvirtį už singlą ir kas pusmetį už albumą.

- Teisingai.

Veinas linktelėjo:

- Kol tęsiasi šis triukšmas, tie niekšai šildosi rankas. Nori cigaretę?

Laris paėmė cigaretę ir spragtelėjo žiebtuvėliu.

- Ar žinai, kiek tau kainavo šitas vakarėlis?

- Be abejo, - atsakė Laris.

- Tu išsinuomojai namą ne mažiau nei už tūkstantį.

- Taip, tikrai, - iš tiesų nuomos mokestis sudarė tūkstantį du šimtus dolerių ir penkis šimtus už naudojimąsi baldais. Už jų nusidėvėjimą ir pusę mėnesinio mokesčio jis susimokėjo iš anksto, taigi jau paklojo tūkstantį šimtą dolerių, ir dar liko šešis šimtus skolingas.

- Kiek dopingui? - paklausė Veinas.

- Paklausyk, juk reikalingas šioks toks paįvairinimas.

- Marihuana ir kokainas. Kiek? Sakyk!

- Penki šimtai ir dar penki šimtai, - dusliai pratarė Laris.

- Ir antrą dieną jau viskas pasibaigė.

- Taip, velniai rautų! - dirgliai šūktelėjo Laris. - Kai mes ryte išeidinėjome, mačiau visas dėžutes. Beveik nieko nebeliko, bet...

- Vyre, argi tu neprisimeni Kaladės? - netikėtai Veino balsas pasidarė nuostabiai panašus į Lario balsą; mėgdžiodamas jo kalbos manierą, jis lygiai taip pat tęsė žodžius: "Užrašyk tai į mano sąskaitą, Diuji. Žiūrėk, kad jos visuomet būtų pilnos".

Laris su augančiu siaubu pažvelgė į Veiną. Jis *prisiminė* nediduką vikrų sukčių keista šukuosena, kokios buvo madingos prieš dešimt ar penkiolika metų, nupiepusį vaikiną senamadiška šukuosena ir marškinėliais su užrašu "Jėzus atėjo ir apsišlapino". Atrodė, kad šis vaikinas tiesiog kimšte prikimštas narkotikų. Laris netgi galėjo prisiminti, kaip šiam vyrukui - Diujui Kaladei - liepė nuolat pripildyti dėžutes ir viską užrašinėti jo sąskaiton. Bet tai buvo... Tai buvo taip *seniai.*

Veinas pastebėjo:

- Diujis Kaladė senokai neturėjo tokios galimybės.

- Kiek jis iš manęs išsiurbė?

- Už žolę ne tiek jau daug. Žolė pigi. Dvylika šimtų. O štai už kokainą aštuonis gabalus.

Lariui pasirodė, kad jis bematant susivems. Tylėdamas spoksojo į Veiną. Paskui mėgino prašnekti, bet teįstengė žioptelėti:

- *Devyniasdešimt du šimtus?..*

- Antrame aukšte buvo spalvotas televizorius. Kažkas paleido į jį kėdę. Manau, remontas kainuos apie trejetą šimtų. Mediniai paneliai apačioje neatpažįstamai prirašinėti ir suraižyti. Keturi šimtai. Ir dar būtų labai gerai, jei tiek užtektų. Užvakar sudaužytas spalvotas vitražas. Trys šimtai. Persiškam kilimui svetainėje apskritai galas - užgesintos cigaretės, sulaistytas alumi, viskiu. Keturi šimtai. Aš paskambinau į vyno krautuvėlę - jie irgi patenkinti tavo sąskaita kaip ir Kaladė. Šeši šimtai.

- Šeši šimtai dolerių už išgėrimą, - sušnabždėjo Laris. Jį galutinai apėmė baisus siaubas.

- Dar gali padėkoti, kad daugelis tavo svečių gėrė alų ir vyną. Tavo sąskaita supermarkete sudaro keturis šimtus dolerių - daugiausiai už picą, traškučius ir panašų šlamštą. Bet baisiausia - triukšmas. Netrukus apsireikš policija. Visuomeninės ramybės pažeidimas. Be to, pas tave linksminasi keturi ar penki narkomanai, neišgyvenantys be heroino. Pirko tris ar keturias uncijas šio meksikietiško mėšlo.

- Tai irgi užrašyta mano sąskaiton? - kimiai paklausė Laris.

- Ne, Kaladė heroinu nesiverčia. Tai mafijos sritis, ir vargu ar Kaladei nusišypsos perspektyva pasimėgauti kaustytais batais. Bet jei atsibels policija, pasekmes nesunku numatyti.

- Bet juk aš nežinojau...

- Na, tiesiog nekaltas angelėlis, - pertraukė jį Veinas. - Bendra šio nediduko vakarėlio sąskaita viršija dvylika tūkstančių dolerių. Tu paimsi iš aikštelės savo "Datsuną" ir išvažiuosi... Kiek jie pagal kontraktą yra tau skolingi?

- Dvidešimt penkis, - prislėgtai atsiliepė Laris. Jis vos tvardėsi, kad nepravirktų.

- Ir kiek dar tau liko iki kitos karališkos sąskaitos? Pora tūkstančių?

- Maždaug tiek, - tarė Laris, nedrįsdamas Veinui prisipažinti, kad pas jį liko gerokai mažiau: čekiais ir grynais apie aštuoni šimtai dolerių.

- Lari, paklausyk manęs įdėmiai - juk tau nereikia dusyk kartoti. Čia visuomet laukia vakarėlių. Daugelis tik ir gyvena iš panašių kvailelių kišenės. Ieškodami grobio, jie sulekia kaip maitvanagiai prie dvėselienos. Dabar jie šičia. Atsikratyk jais, ir tegul jie nešdinasi į visas keturias puses.

Laris prisiminė visą tuziną svečių. Vargu ar jis pažinojo bent trečdalį iš jų. Mintis, kad teks išvaryti šiuos nepažįstamus žmones, jam užėmė gerklę. Jis praras jų pagarbą. Bet kaip priešpriešа šiai minčiai prieš akis iškilo vaizdinys: Diujis Kaladė, kuris pildė jo atsargas, išsitraukia iš kišenės užrašų knygelę ir sąskaitos pabaigoje rašo skaičių. Laris pamėgino įsivaizduoti Kaladės veidą, jo senamadišką šukuoseną ir pretenzingus marškinėlius. Kol Laris blaškėsi tarp šiųdviejų vaizdinių, Veinas ramiai jį stebėjo.

- Drauguži, aš atrodysiu kaip paskutinis mulkis, - pagaliau pratarė Laris, neapkęsdamas savęs dėl šių iš jo lūpų išsiveržusių irzlių žodžių.

- Taip, jie tave įvairiai pavadins. Jie pasakys, kad tu ruošiesi į Holivudą. Kad pradėjai riesti nosį. Išduodi senus draugus. Bet tarp jų juk nė-

ra tavo draugų. Tavo draugai dar prieš trejetą dienų suprato, kas čia darosi, ir išvažiavo. Ne itin džiugina akį, kai tavo draugas, nė patsai to nepastebėdamas, šlapinasi tiesiog į kelnes.

- Ir kodėl gi tu man visa tai sakai? - ūmai įtūžęs paklausė Laris. Pyktis persmelkė tuomet, vos tik suprato, kad visi iš tiesų geri jo draugai išvyko. Dabar, atsigrįžus atgalios, visos jų pastangos paaiškinti savo išvykimo priežastį atrodė neįtikinančios. Baris Gregas pasivedėjo Larį į pašalį, norėdamas su juo pasišnekėti, bet Laris jau "skrajojo", tik čepsėjo lūpomis ir beprasmiškai šypsojosi. Dabar jis svarstė, ką gi jam norėjo pasakyti Baris. Galbūt tą patį? Nuo šios minties jis dar labiau sutriko, Larį ištiko naujas pykčio priepuolis.

- Kodėl man visa tai sakai? - jis pakartojo savo klausimą. - Man atrodo, kad aš ne itin tau patinku.

- Ne... Bet ir priešiškumo nejaučiu. Daugiau neturiu ką pridurti, drauguži. Aš galėčiau tau leisti susidaužti nosį. Vieno karto užtektų.

- Ką turi omeny?

- Tu juos išvaikysi. Kadangi turi tam tikrą charakterio bruožą. Tavyje esama kažin ko panašaus į alavinės folijos braškėjimą. Tu padarysi neblogą karjerą. Populiarus dainininkas, kurio jau po penkerių metų niekas neprisimins. Melomanai rinks tavo įrašus. Tu užkalsi nemažai pinigo.

Laris sugniaužė kumščius. Jam norėjosi smogti į šį ramų veidą. Veinas kalbėjo apie tokius dalykus, nuo kurių Laris jautėsi prie kelio ženklo palikta šuns išmata.

- Sugrįžk namo ir išvaikyk juos, - romiu balsu pratarė Veinas. - O paskui sėsk į mašiną ir išvažiuok. Paprasčiausiai išvažiuok. Tūnok nuo šios vietos kuo toliau, kol sužinosi, kad tavęs laukia kitas karališkas čekis.

- Bet Diujis...

- Aš rasiu žmogų, kuris su Diuju pasišnekės. Netgi su malonumu. Tasai vaikinas pasakys Diujui, kad pinigų teks palaukti, ir Diujis bus patenkintas, - jis nutilo ir kurį laiką stebėjo du paplūdimiu bėgančius mažylius ryškiais maudymosi kostiumais. Džiaugsmingai lodamas, įkandin jų šuoliavo šuva.

Laris atsistojo ir prisivertė Veinui padėkoti. Jūrinis brizas košė sušiurkštėjusias, jau keletą dienų nekeistas glaudes. Dėkingumo žodžiai išsprūdo iš jo burnos kaip sunkūs akmenys.

- Tau paprasčiausiai reikia išvažiuoti ir ramiai apmąstyti, kas atsitiko, - atsistodamas paskui jį ir vis dar stebėdamas vaikus, tarė Veinas. - Tau reikia daug ką apgalvoti. Kokio tau reikia menedžerio, kokių gastrolių, kokį norėtum pasirašyti kontraktą po "Kišeninio gelbėtojo" sėkmės. Aš manau, albumas bus labai populiarus; jame yra visi šiam reikalui būtini dalykai. Jeigu turėsi tam laiko, problemas išspręsi. Tokie kaip tu visuomet jas išsprendžia.

Vaikinai kaip tu visuomet išsprendžia.

Vaikinai kaip aš visuomet išsprendžia.

Vaikinai kaip...

Kažkieno pirštai barbeno į stiklą.

Laris kniostelėjo. Jo kaklą pervėrė skausmas, ir vaikinas susiraukė nuo vėlei jo kūną surakinusio mėšlungio. Jis, galima sakyti, ne vien užsnūdo, bet ir įmigo. Vis prisiminė Kaliforniją. Bet šiuo metu jį supo niujorkietiška aušra, ir pirštai vėl pabarbeno į stiklą. Bijodamas naujo skausmingo priepuolio, jis atsargiai pasuko galvą ir išvydo vidun žvelgiančią savo motiną. Kelias akimirkas jiedu spoksojo vienas į kitą per stiklą, ir Laris patyrė nelyginant savo nuogybę, lyg kas nors būtų išstatęs visuotinei apžiūrai zoologijos sode. Paskui jo lūpas iškreipė šypsena, ir Laris nuleido stiklą.

- Mama?

- Aš žinojau, kad tai tu, - įtartinai prislopintu balsu sukuždėjo ji. - Išlipk ir leisk į tave pažiūrėti, kaip atrodai išsitiesęs visu ūgiu.

Abiejose jo kojose ėmė tvinksėti: kai atidarinėjo dureles ir lipo iš automobilio, į kiekvieną ląstelę susmigo šimtai adatėlių. Laris nesitikėjo susitikti su ja štai šitaip, - nepasiruošęs ir užkluptas iš netyčių. Jis jautėsi, kaip savo poste užsnūdęs ir staiga aliarmo signalo prižadintas sargybinis. Kažkodėl jis įsivaizdavo pamatyti motiną daug mažesnio ūgio, ne tokią pasitikinčią savimi; gyvenimas iškrėtė pokštą: praėję metai jį pasendino, o jos bemaž nepalietė.

Bet dabar jinai jį sučiupo tiesiog nesąžiningai. Kai Lariui buvo dešimt, šeštadieniais, manydama, jog jis ir taip pakankamai ilgai miega, motina paprastai žadindavo jį barbenimu į miegamojo duris. Lygiai taip pat jinai pažadino sūnų po keturiolikos metų, miegantį naujoje mašinoje, tarsi pavargusį vaiką, kuris stengėsi neužmigti visą naktį ir užsnūdo pačiu netinkamiausiu metu.

Ir štai dabar jis stovėjo priešais ją susivėlusiais plaukais, kvailai šypsodamasis. Jo pėdas vis dar varstė adatėlės, versdamos mindžikuoti nuo vienos kojos ant kitos. Laris prisiminė, kad jam šitaip mindžikuojant motina visuomet klausdavo, ar jis nenorįs į tualetą, todėl liovėsi trypčioti ir leidosi badomas adatėlių kaip pakliuvo.

- Sveika, mam, - burbtelėjo.

Motina tylėdama žvelgė į sūnų, ir jį netikėtai vėl apėmė siaubas - nelyginant bloga lemianti paukštė sugrįžo į savo lizdą. Bijojo, kad jinai gali nuo jo nusisukti, išsižadėti, atgręžti jam pigiu palteliu pridengtą nugarą ir paprasčiausiai pasukusi už kampo pranykti metro, palikti jį vieną. Paskui ji atsiduso, kaip atsidūsta žmogus, nusprendęs užsikrauti sau sunkią naštą. O kai prakalbo, jos balsas pasirodė toks natūralus, švelnus ir malonus, kad jis bematant pamiršo ką tik išgyventą siaubo priepuolį.

- Sveikas, Lari, - atsiliepė ji. - Užlipkime viršun. Kai dirstelėjau pro langą, išsyk supratau, kad tai tu. Man jau nusibodo tūnoti šiuose namuose. Aš pavargau laukti.

Ji pasisuko ketindama palydėti jį laiptais aukštyn pro akmeninių šunų likučius. Jis ėjo atsilikęs nuo jos per tris pakopas, raukydamasis nuo badančio skausmo kojose.

- Mama?

Jinai atsisuko ir Laris ją apkabino. Akimirksnį motinos veidą iškreipė baimė, tarytum būtų laukusi, kad, užuot apkabinęs, sūnus ją ims smaugti. Į nosį mušė jos kūno kvapas, netiktai sužadindamas kažkokius nesuderinamus nostalgijos, priešiškumo, džiaugsmo ir skausmo jausmus. Vieną sekundę jam netgi pasirodė, kad ji ims raudoti, bet Laris žinojo, jog motina šitaip nepasielgs; tai buvo Jaudinantis Momentas. Pro palenktą jos petį Laris laisvai galėjo matyti pusiau iš šiukšlių bakelio išlindusį pastipusios katės kūną. Kai moteris atsitiesė, jos akys buvo sausos.

- Eime, aš paruošiu tau pusryčius. Ar nemiegojai visą naktį?

- Taip, - kimiai atsiliepė jis užplūdusių jausmų prislėgtu balsu.

- Tuomet eikime. Liftas neveikia, bet juk mums tik į antrą aukštą. O štai misis Helsi su savo artritu tenka pasikamuoti. Ji gyvena penktajame. Nepamiršk nusišluostyti kojas. Jeigu paliksi nešvarius pėdsakus, ant manęs užpyks misteris Frymenas. Prisiekiu Dievu, nešvarumus jis tiesiog uoste užuodžia. Bet ko norėti, purvas - tai jo priešas, - dabar jiedu jau kopė laiptais. - Tu suvalgysi tris kiaušinius? Aš dar paruošiu skrebučių, jeigu nebijai sustambėti. Eikime.

Laris nusekė įkandin jos pro nuardytus šunis, su nepasitikėjimu žvelgdamas į postamentus ir tikindamas save, kad šunys išties pradingo, kad dešimt metų nepraėjo veltui. Motina pastūmėjo duris, ir abudu įžengė laiptinėn. Netgi tamsiai rudi šešėliai ir virtuvės kvapai atrodė lygiai tokie patys.

Alisa Andervud paruošė jam omletą, bekonienos, skrebučių, sulčių, kavos. Kai viskas, išskyrus kavą, buvo suvalgyta, jis užsirūkė ir atsilošė į kėdės atkaltę. Ji nepalankiai dėbtelėjo į cigaretę, bet nieko nepasakė. Tai sugrąžino jam šiek tiek ankstesnio pasitikėjimo savimi - visiškai nedaug, tik truputį. Motina visuomet mokėjo sulaukti tinkamo meto.

"Ji ne itin pasikeitė", - pamanė Laris. - Šiek tiek senstelėjo (dabar jai turėtų būti apie penkiasdešimt vienerius), šiek tiek pražilo, bet šukuosenoje dar išsilaikė nemažai tamsių sruogų. Buvo apsirengusi paprasta pilka suknute, ko gero, ta pačia, kurią vilkėdama eina į darbą.

Jis jau ketino nukratyti cigaretės pelenus į kavos lėkštelę, tačiau motina ją patraukė į šalį ir pakeitė pelenine, kuri paprastai stovėdavo bufetėlyje. Į lėkštelę šiek tiek nusilaistė kavos, ir jam atrodė visiškai natūralu ten nukratyti pelenus. Gi peleninė buvo švari, nepriekaištingai švari, ir Laris nukratė į ją pelenus su neaiškia sąžinės graužatimi. Motina mokėjo laukti ir gebėjo užmesti mažytes kilpas, kol tau į galvą muša kraujas ir rengiesi burbtelėti kokį nors pasiaiškinimą.

- Taigi, tu sugrįžai, - pratarė Alisa, kišdama indų plovyklon eilinę lėkštelę. - Kas gi tave parvijo į namus?

"Matai, ma, vienas bičiulis grąžino mane iš padangių į žemę - pasaulis tiesiog knibždėte knibžda niekšų, ir šįsyk jie apmovė mane. Nežinau, ar jis turėjo teisę šitaip pasielgti. Jis gerbia mano muzikinį talentą, kaip aš gerbiu "The 1910 Fruitgum Company". Ir jis privertė mane apsiauti kelioninius batus; argi ne Robertas Frostas yra pasakęs, kad namai - tai tokia vieta, kurioje visuomet esi laukiamas ir būsi priimtas?"

O balsu jis pasakė:

- Regis, aš tavęs pasiilgau, mama.

Ji prunkštelėjo:

- Būtent todėl taip dažnai man rašydavai?

- Man nepatinka rašyti laiškus, - jis pakėlė ir vėlei nuleido cigaretę. Nuo jos galiuko aukštyn pakilo dūmų ratilai ir išsisklaidė ore.

- Gali tai dar sykį pakartoti.

Šypsodamasis pratarė:

- Man ne itin patinka rašyti laiškus.

- Tu vis taip pat puikiai moki išsisukinėti. Šiuo požiūriu nepasikeitei.

- Atleisk, - sumišo jis. - Kaip tu gyvenai visą šį laiką, mam?

Ji pastatė virdulį ant džiovyklos ir nuo paraudusių delnų nusišluostė muilo putas.

- Ne taip jau blogai, - tarė prisiartindama prie stalo ir atsisėsdama greta. - Man truputėlį paskauda nugarą, bet aš geriu tabletes. Geriu jas nuolat. Manimi rūpinasi daktaras Holmsas.

- Mama, tie ekstrasensai paprasčiausi... *paprasčiausi šarlatanai*, - nejaukiai sutrikęs nuo aštraus jos žvilgsnio, Laris prikando liežuvį.

Priekaištingai į jį dėbtelėjusi, motina pasakė:

- Tu esi laisvas, baltasis, tau dvidešimt vieneri. Ir kas čia bloga, jei daktaras padeda? - atsidususi ji išsitraukė iš suknutės kišenės savo tabletes: - Deja, man gerokai daugiau nei dvidešimt vieneri. Ir aš tai jaučiu. Nori vieną?

Žvelgdamas į šį vaistą, Laris pakratė galvą. Ji įsidėjo piliulę burnon.

- Tu dar visai kaip mergaitė, - ankstesne savo pataikaujamai geraširdiška maniera pratarė jis. Anksčiau jai tai patiko, bet dabar jos lūpomis perbėgo tik liūdnos šypsenos šešėlis. - Tavo gyvenime atsirado naujų vyrų?

- Keletas, - atsakė ji. - O tavo?

- Ne, - rimtai tarė Laris. - Jokių naujų vyrų. Keletas merginų, bet jokių naujų vyrų.

Jis vylėsi, kad motina nusijuoks, bet vietoj atsakymo vėl sulaukė tokios pat iškankintos šypsenėlės. "Ji dėl manęs jaudinasi, - pamanė jis. - Štai koks reikalas. Ji nežino, ko man reikia. Nesitikėjo, kad po trejų metų vėl čia apsireikšiu. Galbūt jai labiau patiktų, jei kur nors būčiau visai prapuolęs".

- Vis toks pat nepasikeitęs Laris, - pastebėjo jinai. - Kuris niekuomet nebūna rimtas. Dar nesusižiedavęs? Susitikinėji su kuo nors nuolat?

- Aš - kaip nuplėštas lapelis, ma.

- Kaip visada. Tu niekuomet nepareisi namo man pasakyti, kad susipažinai su padoria katalike ir turi rimtų ketinimų. Bet aš tau atleidžiu. Arba esi labai rūpestingas, arba pernelyg mandagus, arba tave lydi sėkmė.

Laris stengėsi išlaikyti rimtą išvaizdą. Pirmąsyk gyvenime motina tiesiogiai ar netiesiogiai užsiminė jam apie seksą.

- Tau reikia mokytis, - tarė Alisa. - Sako, viengungiai turi daug pramogų. Bet ne tiek jau daug. Paprasčiausiai imi senti, pradeda byrėti smėlis, charakteris tampa bjaurus ir nuobodus kaip misterio Frymeno.

Laris neįstengė sulaikyti juoko.

- Per radiją girdėjau tavo dainą. Savo pažįstamiems pasakiau, kad ją dainuoja mano sūnus. Mano Laris. Daugelis manimi netiki.

- Tu girdėjai? - jis nustebo, kodėl ji nepasakė iš pat pradžių, vietoje visų šių nuobodžių plepalų.

- Ar tau patiko?

- Lygiai taip pat, kaip ir kitos panašios dainelės, - ji atvirai pažvelgė į sūnų. - Man regis, joje skamba kažin kas iššaukiančio. Nepadoraus.

Laris suirzo, paskui prisivertė nusiraminti.

- Tai buvo sumanyta, jog išreikš... aistrą, mam. Štai ir viskas, - jam į veidą siūbtelėjo kraujas. Jis niekuomet nepamanė, jog šitaip sėdėdamas gimtų namų virtuvėje aptarinės su motina aistros problemas.

- Aistrų vieta - miegamasis, - griežtai atkirto Alisa, nutraukdama tolesnį jo dainos aptarimą. - Be to, tu kažką padarei savo balsui. Skamba, tarytum dainuotų negras.

- Tas rūdys, kūrį jynai apsūko aplink pyrštą, - pratarė Laris, pamėgdžiodamas Bilo Viterso balsą ir plačiai nusišypsodamas.

- Štai būtent taip, - linktelėjo motina. - Kai buvau dar mergaitė, mums atrodė, jog Frenkas Sinatra pernelyg įžūlus. O dabar pasirodė *repas*. Regis, būtent taip šitai vadinasi - repas. O aš vadinu *stūgavimu,* - jinai nenoromis pažvelgė į jį: - Dar gerai, kad tavo plokštelėje nėra stūgavimų.

- Aš gaunu autorinį honorarą, - tarė Laris. - Tam tikrą procentą nuo kiekvienos parduotos plokštelės. Tai sudaro daugmaž...

- Tęsk, - pasakė motina, mostelėdama ranka, nelyginant vytų šalin paukščių būrį. - Aš visiškai pamiršau skaičiuoti. Jie tau jau sumokėjo ar pirkai šią mažą mašiną išsimokėtinai?

- Jie sumokėjo man nelabai daug, - atsakė Laris, nusirisdamas iki melo, tačiau neperžengdamas jo ribos. - Už mašiną paklojau didesnę sumos dalį, o kitką sumoku dalimis.

- Tai vis gražūs žodžiai, - niūriai pastebėjo ji. - Lygiai taip pat tavo tėvas ritosi į bankrotą. Gydytojas pasakė, kad jis numirė nuo infarkto, bet priežastis buvo visiškai kita. Jis mirė iš *sielvarto*. Tavo tėvą nuvarė į kapą terminai, pakeičiantys paprastą žodį “kreditas”.

Tai buvo senas patikrintas smūgis, ir Laris leido praskrieti jam šalia savęs, reikalingose vietose linkčiodamas galva. Jo tėvas turėjo galanterijos parduotuvę. Bet netoliese buvo atidarytas "Robertholas", ir po metų tėvo verslas ėmė smukti. Tėvas ėmė ieškoti paguodos valgydamas, ir per trejus metus priaugo šimtą dešimt svarų. Jis pargriuvo negyvas užkandinės kampe, kai Lariui buvo devyneri metai, taip ir nepabaigęs valgyti mėsos ruleto iš priešais jį stovėjusios lėkštutės. Per gedulingus pietus, kai sesuo stengėsi guosti našlę, nors šiai nereikėjo jokios paguodos, Alisa Andervud pasakė, kad viskas galėjo baigtis žymiai blogiau. "Tai galėjo atsitikti, - pratarė ji, žvelgdama pro sesers petį tiesiai į pastarosios vyrą, - ir nuo girtuokliavimo".

Toliau Alisa auklėjo Larį pati, vadovaudama jo gyvenimui savo prietarais ir svarstymais, kol šis paliko namus. Paskutinė jos replika sūnaus adresu, kai Laris su Rudžiu Švarcu susirengė išvykti senutėliu Rudžio "Fordu", bylojo apie tai, kad Kalifornijoje irgi esama nakvynės namų vargšams. Štai taip, sere, tokia jau yra mano motušė.

- Tu nori čia pasilikti, Lari? - švelniai paklausė ji.

- Ar prieštarautum?

- Bute vietos pakanka. Tavo lova kaip ir anksčiau tebestovi miegamajame. Tiesa, aš ten sukroviau nereikalingus daiktus, bet keletą dėžių galima išnešti.

- Gerai, - lėtai pratarė Laris. - Jeigu esi tikra, kad tavęs neapsunkinsiu. Aš išbūsiu viso labo tik kelias savaites. Norėčiau aplankyti senus draugus. Marką... Galeną... Deividą... Krisą...

- Gali pasilikti tiek, kiek panorėsi, Lari. Ko gero, aš nemoku reikšti savo jausmų, bet man džiugu tave matyti. Mudu ne itin gražiai išsiskyrėme. Prišnekėjome vienas kitam daug bjaurių dalykų, - ji pasisuko į sūnų veidu, kuris vis dar tebeatrodė griežtas, nors akys švietė nenusakoma meile. - Aš apgailestauju dėl savo žodžių. Šitaip kalbėjau vien iš meilės tau. Niekuomet nežinojau, kaip išsireikšti, kad būčiau suprasta, todėl padariau tai kiek kitaip.

- Viskas gerai, - įsispitrėjęs į stalą, sumurmėjo Laris. Jis vėl paraudo. Jo skruostai liepsnojo vis smarkiau. - Paklausyk, aš tau duosiu pinigų išlaidoms.

- Gerai, jeigu tik pageidauji. Jeigu nenori, tai visai neprivalai šito daryti. Juk aš turiu darbą. Daugelis net jo neturi. Be to, juk vis dar esi mano sūnus.

Laris prisiminė sustingusią, perpus iš šiukšlių bakelio išlindusią katę, paskui Diujį Kaladę, su šypsenėle vis papildantį jo atsargas, ir ūmai pravirko. Kai ant jo delnų nukrito pirmosios ašaros, Laris pamanė, kad vis dėlto jinai, o ne jis atsirevanšavo - niekas nepavyko taip, kaip jis tikėjosi, niekas. Vis dėlto ji pasikeitė. Pasikeitė ir jis, bet ne taip, kaip tikėjosi. Įvyko kažkokia nenatūrali permaina; ji tarsi tapo didesnė, o jis - menkesnis. Ir atvažiavo pas ją ne todėl, kad reikėjo kur nors išvykti. Jis parskuodė į namus, kadangi bijojo ir jam reikėjo motinos.

Ji stovėjo prie praverto lango ir žvelgė į sūnų. Drėgnas vėjelis pakėlė baltą užuolaidą ir nuleido ją ant Alisos veido - ne visiškai jį uždengė, o tik pavertė jo bruožus miglotais tarytumei kokio vaiduoklio. Pro langą sklido gatvės eismo triukšmas. Iš už savo suknelės užančio ji išsitraukė nosinę, prisiartino prie stalo ir padėjo ją ant nuleistos sūnaus rankos. Laris turėjo savyje kažkokio tvirtumo. Jo tėvas buvo minkštaširdis, nuolaidus žmogus, ir savo sielos gilumoje ji jautė, kad būtent tai ir nuvarė jį į kapą. Maksas Andervudas iš esmės bankrutavo todėl, kad kreditus *skolinosi*, o ne todėl, kad juos *ėmė*. Taigi, kada gi atsirado šis tvirtumas? Kam Laris turėtų dėkoti? O galbūt kaltinti?

Ašaros negalėjo pakeisti šito pasireiškusio jo būdo tvirtumo, lygiai kaip vasaros lietus vienu sykiu negali pakeisti uolos formos. Toks tvirtumas turėjo savo pranašumus, - ji tai žinojo, privalėjo žinoti kaip moteris, viena auginusi berniuką dideliame mieste, kur taip mažai rūpinamasi motinomis ir juolab mažiau jų vaikais, - bet Laris šito dar nesuprato. Kaip ji ir pasakė, jis vis dar buvo tasai ankstesnis Laris. Jis taip ir gyvens, nesusimąstydamas, kas įtraukia žmones - įskaitant ir patį save - į nemalonias situacijas, o kai reikalai pasidarys visai prasti, ieškos pagalbos tame tvirtume ir mėgins išsikapstyti pats. O kaipgi kiti? Jis paliks juos skęsti arba kapanotis savarankiškai. Uola gali daug ištverti, tokia ištvermė glūdėjo ir jo charakteryje, bet jis kaip ir anksčiau naudojo ją vien griovimui. Ji pajuto tai iš jo akių, įžvelgė kiekvienoje jo figūros linijoje, kiekviename judesyje... Netgi cigaretės mostelėjime, idant dūmai kiltų ratilais. Jis niekuomet nepaversdavo šios savo tvirtybės durklu, kuriuo galėtų žeisti žmones, o tai jau šis tas. Bet kai iškildavo būtinybė, jis vis dėlto tarsi vaikas juo pasinaudodavo - lyg pasitelkdamas lazdą, kurios pagalba įmanoma išsivaduoti iš pačiam sau pasispęstų spąstų. Sykį jinai pamanė, kad Laris gebės pasikeisti. *Ji* pasakė sau: jis *sugebės*.

Bet priešais ją sėdėjo anaiptol ne berniukas; tai buvo suaugęs vyras, ir ji išsigando, kad gilaus ir esminio persimainymo, kurį jos dvasininkas vadino sielos pasikeitimu, dienos praėjo. Laris turėjo savyje kažin ką verčiančio skaudžiai sukąsti dantis, kaip nuo besiskverbiančio vidun garso, kurį skleidžia ant mokyklinės lentos cypčiojanti kreida. Laris sėdėjo panir ęs savin. Vienintelis žmogus, kurį įsileido į savo širdį, buvo jisai pats. Bet jinai jį mylėjo. Ji taip pat pamanė, kad jam sekasi visai neblogai, ir tai neturi nieko bendra su šiuo trumpalaikiu silpnumu. Čia nebuvo jokios katastrofos, - tik jos verkiantis sūnus.

- Tu pavargai, - tarė Alisa. - Nusišluostyk ašaras. Aš nustumdysiu dėžes, ir galėsi pamiegoti.

Motina nužingsniavo mažu koridoriumi į buvusį jo miegamąjį, ir Laris išgirdo, kaip jinai ten stumdydama dėžes niurna. Jis lėtai nusišluostė akis. Pro langą veržėsi gatvės triukšmas. Laris stengėsi prisiminti, kada verkė prie motinos paskutinį kartą. Prisiminė pastipusią katę. Jis pavargo. Dar niekuomet jis nesijautė toks pavargęs. Laris parvirto ant lovos ir išmiegojo bemaž aštuoniolika valandų.

6 skyrius

Kai Franė atėjo į daržą, kur jos tėvas kantriai ravėjo žirnius ir pupeles, jau vakarėjo. Jinai buvo gan vėlyvas vaikas, dabar jos tėvui jau ėjo septinta dešimtis, ir iš po beisbolo kepuraitės, kurią jis nuolat nešiojo, kyšojo žilų plaukų sruogos. Jos motina išvyko į Portlendą pirkti baltų pirštinaičių: liepos pradžioje turėjo ištekėti Emė Lauder, geriausia Franės vaikystės draugė.

Franė meiliai žvelgė į sulenktą tėvo nugarą, mėgaudamasi pavakario ramybės idile. Šiuo paros metu šviesa įgaudavo nepakartojamą neapibrėžto laiko žavesį, būdingą tik šioms greitai prabėgančioms ankstyvos vasaros Meine akimirkoms. Tokią ypatingą šviesą ji kažkodėl buvo prisiminusi sausio vidury, ir tuomet jos širdį suspaudė ilgesys. Vakarėjanti ankstyvos vasaros šviesa asocijavosi su daugeliu malonių dalykų: beisbolo rungtynėmis Mažosios Lygos parke, kur nuolat žaisdavo Fredas, arbūzais, šviežiais virtais kukurūzais, arbata su ledu aprasojusiose stiklinaitėse, vaikyste.

Franė lengvai kostelėjo.

- Pagalbos nereikia?

Grįžtelėjęs tėvas nusišypsojo:

- Sveika, Frane. Ar tavo mama sugrįžo? - jis paniuro, bet netrukus jo veidas nušvito. - Betgi ne, ji juk išvažiavo visai neseniai. Gali purvintis rankas, jeigu taip jau nori. Tik paskiau nepamiršk jas nusimazgoti.

- Moters rankos byloja apie jos įpročius, - nutaisiusi grimasą, pratarė Franė, o paskui prunkštelėjo. Piteris pamėgino suteikti savo veidui nepritariamą išraišką, bet tai jam nepavyko.

Ji pritūpė prie gretimos lysvės ir ėmė ravėti. Linksmai čirškėjo žvirbliai, iš 1-ojo plento, besidriekiančio per vieną kvartalą nuo jų namo, sklido gaudesys. Jis dar nepasiekė tokio gausmo kaip liepos mėnesį, bet vis dėlto buvo pakankamai smarkus.

Piteris pasakojo apie savo reikalus, o ji klausinėjo arba linkčiojo galvą. Įsitraukęs į darbą, jis negalėjo matyti jos linksėjimo. Bet akies krašteliu regėjo, kaip linkčioja jos *šešėlis.* Jis dirbo vairuotoju stambioje automobilių firmoje Sanforde - pačioje didžiausioje autofirmoje į šiaurę nuo Bostono. Jau turėjo šešiasdešimt ketverius, iki pensijos buvo likę vos metai. Netgi nepilni metai, kadangi jam dar priklausė keturių savaičių atostogos, kurių jis ketino pasiprašyti rugsėjo mėnesį, kai visi "atvykėliai" išsidangins po namus. Jis visąlaik galvojo apie pensiją. Stengėsi nežiūrėti į ją kaip į amžinas atostogas, ir dabar apie tai kalbėjo Franei. Jis turi daug pensijinio amžiaus bičiulių, kurie irgi sako, kad *šitai* visai kas kita. Jis nemanė, kad nuobodžiaus kaip Erlanas Endersas arba taip gėdingai vargs kaip Keronai - vargšelis Polas visą savo gyvenimą nuo ryto iki vakaro tūnojo parduotuvėje, bet vis dėlto jiedu su žmona buvo priversti parduoti savo namą ir važiuoti gyventi pas dukterį ir jos vyrą.

Piteris Goldsmitas nepasikliovė socialine rūpyba; niekuo, bet ypač ja netikėjo netgi anuomet, kai sistema dar nebuvo pradėjusi griūti nuo gamybos nuosmukio, infliacijos ir nuolat didėjančio sukčių skaičiaus slėgio. Ketvirtajame ir penktajame dešimtmetyje Meine buvo ne tiek jau daug demokratų, kalbėjo Piteris atidžiai jo besiklausančiai dukrai, bet jos senelis priklausė būtent šiai partijai ir, laimei, jos senelis demokratu padarė ir jos tėvą. Ogankvito klestėjimo laikais Goldsmitai dėl to pavirto tarytum kokiais parijais. Bet jo tėvas mėgo priežodį, iš Meino valstijos respublikonų filosofijos nepaliekantį akmens ant akmens: "Neverta pasitikėti šio pasaulio stipriaisiais - jie kaip ir jų vyriausybė gali pasiųsti tave po velnių netgi Paskutiniojo teismo dieną".

Franė nusijuokė. Kai tėvas šitaip kalbėdavo, jai patiko. Bet taip atsitikdavo gana retai, nes moteris, jam esanti žmona, o jai - motina, būtų išrovusi Piteriui liežuvį ir apipylusi sieros rūgštimi, kuri nuolat tiško nuo tūžmingo jos dvišakio.

Tu privalai pasitikėti tiktai savimi, toliau kalbėjo jis, ir tegul šio pasaulio stiprieji su juos išrinkusiais žmonėmis elgiasi taip kaip nori. Dažniausiai su pastaraisiais jie elgiasi ne itin gerai, bet ir tai yra normalu; jie verti vienas kito.

- Tvirtos pajamos - štai kur atsakymas, - pasakė jis Franei. - Vilas Rodžersas sakė, kad tai žemė, kadangi ji - vienintelis dalykas, kurio neįmanoma reprodukuoti, bet tą patį galima pasakyti ir apie auksą bei sidabrą. Žmogus, kuris myli pinigus, - išgama, toksai vertas tik paniekos. O žmogus, kuris neįstengia jų uždirbti ir išsaugoti - kvailys. Jo neniekina, jo gailisi.

Franei toptelėjo, ar tik neturi jis omeny vargšo Polo Kerono, buvusio tėvo bičiulio dar iki jai gimstant, bet nusprendė neklausti. Kad ir kaip ten būtų, ji nenorėjo, jog tėvas pasakotų jai apie tai, ką svarstė daugelį metų. Užtat jis prasitarė, esą ji niekuomet - nei blogais, nei gerais laikais - nebuvo jiems našta, ir didžiuodavosi prieš savo draugus, kad gebėjo dukterį išsiųsti mokytis. Ko nepajėgė padaryti jo pinigai ir jos protas, sakydavo jis tiems, ji padarė senu metodu, ištiesusi nugarą ir krestelėjusi plaukus. Jei nori ką nors pasiekti, privalai dirbti, dirbti labai atkakliai. Jos motina ne visuomet tai suprato. Dabartinės moterys, nori jos šių permainų, ar nenori, bet labai pasikeitė. Ir Karlai niekaip netilpo galvoje, kodėl Franė nemedžioja sau vyro.

- Ji mato, kad Emė Lauder išteka, - tarė Piteris, - ir galvoja: "Jos vietoje turėtų būti mano Franė. Žinoma, Emė puiki, bet jeigu pastatytum jas šalia viena kitos, tai Emė būtų panaši į seną sutrūkinėjusį dubenį". Tavo motina visą gyvenimą vadovavosi senomis taisyklėmis, ir dabar jau ji nepasikeis. Būtent todėl retsykiais jūs ir užkliudote viena kitą, įskeldamos kibirkštis, tarsi dalgiui atsitrenkus į akmenį. Dėl to nevalia nieko kaltinti. Bet tu, Frane, privalai įsidėmėti, - jinai jau pernelyg sena, kad galėtų pasikeisti, o tu pakankamai suaugusi, kad tai suprastum.

Paskui jis vėl įniko dirbti, pasakodamas, kaip vienas jo bendradarbis vos neprarado po presu rodomojo piršto, kadangi tuo metu skraidė padebesiais. Laimė, kad Lesteris Kroulis laiku suspėjo jį trukteléti šalin. Bet, pridūrė jis, juk Lesteris ne visuomet bus netoliese. Tėvas atsiduso, tarytum pamanydamas, kad ir jo lygiai taip pat nebebus, o paskui pažvalėjęs ėmė dėstyti savo idėją, kaip po kapoto apmušalu galima paslėpti anteną.

Jis pereidinėjo nuo vienos temos prie kitos ramiu ir geraširdišku balsu. Tėvo ir dukters šešėliai, judėdami lysvėmis jų priešaky, ėmė sparčiai ilgėti. Franę kaip visuomet užliūliavo jo tauškalai. Atėjo šį tą jam papasakoti - taip nuo pat ankstyvos jaunystės ji ateidavo pasikalbėti, o pasilikdavo vien klausytis. Tėvas jai neįbosdavo. Kiek ji žinojo, niekas nelaikė jo nuobodžiu arba įkyriu - galbūt išskyrus tik motiną. Jis buvo nuostabus pasakotojas.

Ji ūmai atitoko, kad tėvas nutilo. Piteris sėdėjo galulysvy ant akmens ir kimšdamas savo pypkę žiūrėjo į dukterį.

- Apie ką tu galvoji, Frane?

Keletą sekundžių ji bukai spoksojo į jį, nežinodama, nuo ko pradėti. Jinai atėjo čia viską jam papasakoti, bet dabar abejojo, ar įstengs. Tyla pakibo tarp jų, augo ir plėtėsi, kol pagaliau Franė nepajėgė šios lavinos atlaikyti. Ji *pašoko.*

- Aš nėščia, - pasakė paprastai.

Jis liovėsi kimšęs pypkę ir įsmeigė į ją žvilgsnį.

- Nėščia, - pakartojo, tarytum prieš tai niekuomet nebūtų girdėjęs šito žodžio. Paskui tarė: - O, Frane... ar tai pokštas? O gal žaidimas?

- Ne, tėti.

Ji nuėjo prie lysvės galo ir prisėdo greta. Franės galvoje stuksėjo, ją pykino.

- Ar tikrai? - paklausė.

- Tikrai, - atsakė ji, o paskui - ir tame nebuvo nieko apsimestinio, ji tiesiog neįstengė susilaikyti, - Franė įsiraudojo. Tėvas viena ranka spaudė ją prie savęs tarsi ištisą amžinybę. Kai kūkčiojimas ėmė rimti, ji prisivertė užduoti klausimą, kuris jaudino ją labiausiai.

- Tėti, ar tu mane vis dar myli?

- Kaip? - jis sutrikęs pažvelgė į ją. - Be abejo. Aš myliu tave, Frane, lygiai taip pat, kaip mylėjau.

Nuo šių žodžių ji vėl apsipylė ašaromis, tik dabar jis ją paliko, tuo laiku kimšdamas pypkę.

- Tu labai susikrimtai? - paklausė Franė.

- Nežinau. Prieš tai niekuomet neturėjau nėščios dukters, todėl tiesiog nežinau, kaip turėčiau elgtis. Tai Džesas?

Ji linktelėjo.

- Ar jam pasakei?

Ji vėl maktelėjo galva.

- Jis pažadėjo mane vesti. Arba sumokėti už abortą.

- Vestuvės arba abortas, - mąsliai pratarė Piteris Goldsmitas, papsėdamas pypkę. - Jis kaip dviveidis Janusas.

Nuleidusi galvą, ji apžiūrinėjo savo rankas, gulinčias ant džinsais aptemptų kelių. Ant pirštų sąnarių ir po nagais pridžiūvo purvas. "Moters rankos byloja apie jos įpročius, - galvoje nuskambėjo jos motinos balsas. - Nėščia dukra. Man teks atsisakyti bažnytinės veiklos. Moters rankos..."

Jos tėvas tarė:

- Aš nenorėčiau veltis į tavo intymų gyvenimą daugiau negu derėtų... bet argi jis... arba tu... nesiėmėte jokių saugos priemonių?

- Aš gėriau tabletes prieš nėštumą, - atsiliepė ji. - Bet jos nepadėjo.

- Tuomet išskyrus judu abu, aš neturiu ką kaltinti, - tarė įdėmiai žiūrėdamas į ją. - Bet ir šito aš negaliu daryti, Frane. Aš nieko negaliu kaltinti. Šešiasdešimt ketverių pamiršti, jog egzistuoja žmonės, kuriems dvidešimt vieneri. Todėl apie kaltę nekalbėsime.

Jinai patyrė didelį palengvėjimą, jai netgi galva apsisuko tarsi per nuoalpį.

- O štai tavo motina suras nemažai priekaištų, ir aš jos netramdysiu, nors ir jos pusės nepalaikysiu. Tu supranti, ką aš turiu omeny?

Ji linktelėjo. Jos tėvas niekuomet neprieštaraudavo motinai. Bent jau balsu. Ji turėjo dygų liežuvį. "Kartais, kai su ja ginčiniesi, situacija tampa nebekontroliuojama, - kažkada pasakė jis Franei. - O kai ji praranda savitvardą, tai gali savo oponentą taip išgražinti, jog vėlesni atsiprašymai sužeistajam jau niekuo nepagelbės". Franė anąsyk dar pamanė, kad tikriausiai prieš daugelį metų jis buvo priverstas pasirinkti: tęsti pasipriešinimą, kuris galų gale pasibaigtų skyrybomis, arba pasiduoti nugalėtojo malonei. Jis pasirinko antrąjį variantą - bet iškėlęs savo sąlygas.

Franė ramiai paklausė:

- Tu įsitikinęs, kad sugebėsi neįsikišti, tėti?

- Ar nori, jog palaikyčiau tavo pusę?

- Nežinau.

- Ką ketini daryti?

- Su mama?

- Ne, su savimi, Frane.

- Nežinau.

- Ištekėsi už jo. Dviese pragyventi pigiau nei vienam - taip, regis, dabar sakoma.

- Nemanau, kad galėsiu tai padaryti. Man atrodo, aš jį lioviausi mylėjusi, jeigu apskritai kada nors mylėjau.

- Dėl kūdikio? - jo pypkė vėl smarkai suruseno, dūmo kvapas vasaros ore buvo toks malonus. Sodo kampuose tvenkėsi šešėliai, savo melodijas ėmė čirpauti žiogeliai.

- Ne, ne dėl kūdikio. Tai vis tiek kada nors būtų įvykę. Džesas... - ji sutriko, stengdamasi paaiškinti, kuo gi neįtiko Džesas, paaiškinti tai, ką ji galėjo praleisti tame sąmyšyje, į kurį ją įtraukė kūdikis, iškėlęs būtinybę skubiai priimti sprendimą bei išsikapanoti iš po gąsdinančio motinos še-

šėlio, kuri dabar išvykusi pirkti pirštinaičių Franės vaikystės draugės vestuvėms. Mėgino nurodyti tai, ką dabar būtų galima palaidoti šešiems, šešiolikai, netgi dvidešimt šešiems mėnesiams, tačiau tai vis tiek galų gale iškiltų paviršiun ir užgriūtų juodu abu. "Skubiai susituokęs, ilgai atgailausi". Vienas iš mėgstamiausių motinos priežodžių.

- Jis - silpnablauzdis, - tarė ji. - Kitaip šito paaiškinti nesugebu.

- Tu juo rimtai nepasitiki, kad ryžtumeis sujungti savo likimą, ar ne, Frane?

- Taip, - atsakė ji, pamanydama, kad tėvas tiksliau prisikasė iki problemos šaknų. Ji nepasitikėjo Džesu, kuris buvo kilęs iš turtingos šeimos ir nešiojo melsvą darbininko palaidinukę. - Džesas *turi omeny* tiktai gera. Jis nori elgtis tik teisingai, jis iš tiesų nori šito. Bet... prieš porą semestrų mes nuėjome į poezijos vakarą. Savo eilėraščius skaitė žmogus, vardu Tedas Enslinas. Auditorija buvo perpildyta. Visi labai atidžiai klausėsi... tiesiog užgniaužę kvapą... kad nepraleistų nė vieno žodžio. O aš... na, tu gi mane žinai...

Tėvas ją apkabino ir pasakė:

- Franę suėmė juokas.

- Taip, teisingai. Atrodo, tu mane labai gerai pažįsti. Jis - turiu omeny juoką - atsiranda tiesiog iš niekur. "Pleiskanius, pleiskanius, visi mes klausomės pleiskaniaus". Visa tai kartojosi ritmingai - kaip dainelė, kurios klausaisi per radiją. Ir mane apniko juokas. Aš to visiškai nenorėjau. Be to, mano juokas su misterio Enslino poezija neturėjo nieko bendra, kad ir kaip nevalyvai jis atrodė, jo eilės buvo geros. Priežastis slypėjo *jų* požiūryje į *jį*.

Dirstelėjo į tėvą, norėdama įsitikinti, kokį įspūdį padarė jos žodžiai. Piteris tik linktelėjo galva, kad jinai pasakotų toliau.

- Kad ir kaip ten būtų, man reikėjo trūks plyš išeiti iš salės. Man *tikrai* reikėjo. Ir Džesas tiesiog pasiuto. Žinoma, aš esu įsitikinusi, kad jis turi teisę pykti... tai buvo taip vaikiška, taip *jaučia* tik vaikai... bet aš dažnokai būnu tokia. Ne visuomet. Aš moku būti ir rimta...

- Žinoma, moki.

- Bet kartais...

- Kartais į tavo duris pasibeldžia Jo Didenybė Juokas, ir esi ne iš tų žmonių, kurie geba jį išvaryti lauk, - pasakė Piteris.

- Man atrodo, kad būtent tokia aš ir turiu būti. O štai Džesas visiškai kitoks. Ir jeigu mudu susituoktume... jam tektų sutikti šį nemalonų svečią, kurį aš įsileidau. Ne kasdien, bet pakankamai dažnai, kad tai išvestų jį iš pusiausvyros. Tuomet aš imčiau kamuotis ir... ir, man regis...

- Man regis, tu būtum nelaiminga, - užbaigė Piteris, stipriau prispausdamas ją prie savęs.

- Manau, kad šitaip viskas ir atsitiktų, - tarė ji.

- Tuomet neleisk motinai įtikinti savęs, jog bus kitaip.

Nusiraminusi dar labiau, ji vėl užsimerkė. Jis suprato. Tai atrodė tarsi koks stebuklas, bet jis suprato.

- Tu manai, man reikia pasidaryti abortą? - po poros minučių paklausė ji.

- Atrodo, kaip tik apie tai tu ir norėjai pasikalbėti.

Ji atsiduso ir pažvelgė į tėvą. Išlenkęs gauruotą kairį antakį, tasai irgi pašnairavo į ją perpus su šypsena, perpus su pašaipa. Bet Franė suprato, kad jis labai rimtas.

- Paklausyk, - tarė jis, o paskui staiga keistai sustingo. Bet ji *klausėsi* ir girdėjo čirškiančius žvirblius, svirpiančius žiogelius, tolimą lėktuvo gaudesį, balsą, šaukiantį Džekį nedelsiant eiti į namus, elektros perdavimo linijos ūžesį, 1-uoju plentu lekiančių mašinų keliamą triukšmą.

Jinai jau rengėsi paklausti, ar jam viskas gerai, kai tėvas paėmė ją už rankos ir prašneko.

- Frane, negerai, kad turi tokį seną tėvą kaip aš, bet čia nieko nepakeisi. Aš nevedžiau iki 1956 metų, - jis mąsliai pažvelgė į dukterį vaiduokliškoje apyblandos šviesoje ir kalbėjo toliau: - Anomis dienomis Karla buvo visiškai kitokia. Ji buvo... kaip ugnis. Pirmiausiai labai jauna. Tokia jinai buvo iki tavo brolio Fredžio mirties. Tai štai... nenorėčiau, kad tu manytum, Frane, jog aš kaltinu tavo motiną, nors skamba panašiai į kaltinimą. Bet, man regis, po Fredžio mirties tarsi apmirė ir... Karlos gyvybė. Savo pažiūras į gyvenimą ji pridengė trim sluoksniais lako bei stora eile cemento ir nusprendė, jog tai yra gerai. Dabar ji panaši į muziejaus prižiūrėtoją; ir jeigu kas nors apsireiškia su pertvarkymo idėjomis, ji kuo skubiau tokius novatorius išgena lauk. Tačiau Karla ne visada tokia buvo. Tau teks patikėti mano žodžiu. Ji buvo bemaž tokia pat kaip tu, Frane. Ją irgi netikėtai apimdavo juokas. Mes dažnai vykdavome į Bostoną pasižiūrėti, kaip žaidžia "Red Sox", o po aštunto kėlinio išeidavome į bufetą išgerti alaus.

- Mama... gėrė alų?

- Taip, žinoma. Didesnę devinto kėlinio dalį jinai neišlįsdavo iš tualeto, o sugrįžusi kaltindavo mane visomis mirtinomis nuodėmėmis už tai, kad dėl mano kaltės praleido patį įdomumą, nors būtent jinai kurstė *mane* nusileisti į bufetą ir nupirkti alaus.

Franė pamėgino įsivaizduoti savo motiną su alaus puodeliu rankoje, žiūrinčią į tėvą iš apačios į viršų ir besikvatojančią kaip tekinama mergina. Ne, ji tiesiog neįstengė tokio dalyko įsivaizduoti.

- Ji niekaip negalėjo pastoti, - susidrovėjęs pratarė jis. - Mudu drauge nuėjome pas gydytoją išsiaiškinti priežastį. Daktaras pasakė, kad mes abu sveiki. O paskui, šešiasdešimtaisiais, gimė tavo brolis Fredas. Ji mylėjo šį berniuką iki beprotybės, Frane. Tu žinai, kad jos tėvo vardas buvo Fredas. 1965-aisiais ji patyrė persileidimą, ir mudu nusprendėme, jog tai viskas. O paskui, 1969 metais gimei tu, mėnesiu anksčiau, bet vis dėlto sveikutėlė. Ir aš mirtinai tave pamilau. Abudu turėjome po savo vaiką. Bet jinai savąjį prarado.

Jis nutilo ir susimąstė. Fredas Goldsmitas mirė 1973 metais. Jam buvo trylika, o Franei ketveri. Fredą partrenkęs vairuotojas buvo girtas.

Įkandin jo driekėsi ilgas kelių eismo taisyklių pažeidimų sąrašas, įskaitant greičio viršijimą ir automobilio vairavimą, esant neblaiviam. Fredas pragyveno dar septynias paras.

- Man atrodo, kad abortas - pernelyg švelnus žodis, - vėl prakalbo Piteris Goldsmitas. Jo lūpos lėtai tarė kiekvieną skiemenį, tarytum žodžiai jam būtų kėlę siaubą. - Aš manau, kad tai vaikų žudymas - paprastas ir aiškus. Man nemalonu taip sakyti, *būti* tokiam... rūsčiam, žiauriam, ar dar kitokiam... šitaip apibūdinant tai, ką tu dabar turi nuspręsti, kadangi įstatymas tau duoda teisę spręsti. Jau sakiau tau, kad esu senis.

- Tu visai ne senas, tėti, - sumurmėjo ji.

- Senas, senas! - staiga riktelėjo jis. Ūmai tėvas pasirodė Franei nelyginant pamišėlis. - Aš esu senis, mėginantis patarti savo jaunai dukrai, o tai panašu į beždžionę, bandančią išmokyti mešką savo grimasų. Prieš septyniolika metų girtas vairuotojas atėmė mano sūnaus gyvybę, ir nuo to laiko mano žmona tapo kitokia nei anksčiau. Aš visuomet abortų problemą svarsčiau prisimindamas Fredą. Niekuomet neįstengiau žiūrėti į tai kitokiu požiūriu, lygiai taip pat, kaip tu nepajėgei sutramdyti savo juoko, kuris apėmė tave aname poezijos vakare, Frane. Tavo motina bus prieš, pateikdama visus standartinius argumentus. Žudymas, sakys jinai. Žudymas, kuris prasidėjo prieš du tūkstančius metų. Teisė į gyvenimą. Visa Vakarų moralė grindžiama šia idėja. Aš skaičiau filosofų darbus. Studijavau jų knygas nuo pradžios iki galo, kaip namų šeimininkė supermarkete apžiūrinėjanti dividendų čekį. Tavo motina tiesiog pametusi protą dėl "Readers Digest", bet asmeniškai aš lioviausi priešintis, kadangi tai pajutau, o ji tik vadovavosi moralės kodeksu. Aš paprasčiausiai stebėjau Fredą. Jo viduje viskas buvo sulaužyta. Jis neturėjo nė vieno šanso išgyventi. Tie kovotojai už teisę į gyvenimą rodo paveikslėlius, vaizduojančius priekines galūnes ištiesusius žmogaus embrionus formaline, na ir kas? Gyvenimo pabaiga visuomet nepatraukliai atrodo. Aš stebėjau lovoje gulintį Fredą visas tas septynias paras. Visa tai, kas buvo iš jo išnirę, sutvirtino tvarsčiais. Gyvenimas nevertas nė sudilusio skatiko, o abortai jį dar labiau nupigina. Per visą gyvenimą aš perskaičiau daugiau nei tavo motina, tačiau būtent ji visa tai labiau įprasmino. Tai, ką mes darome, ir tai, ką galvojame... Šie dalykai grindžiami visiškai nepriklausomu požiūriu. Aš negaliu susitaikyti su šia mintimi. Tai tarsi gumulas gerklėje - kaip visa ši nenuginčijama logika atsiranda iš iracionalumo. Tai likimas. Aš ne itin rišliai kalbu, ar ne?

- Aš nenoriu daryti aborto, - tyliai pratarė Franė. - Dėl savo asmeninių priežasčių. Kūdikis - tai dalis manęs, - tarė ji, šiek tiek pakeldama smakrą. - Netgi jei tai manasis ego, man tai visai nesvarbu.

- Tu nori jo išsižadėti, Frane?

- Ne. Aš noriu jį išsaugoti.

Tėvas nutilo. Jai pasirodė, kad jis nepritaria jos sprendimui.

- Tu galvoji apie mokslus, ar ne? - paklausė ji.

- Ne, - atsistodamas atsakė Piteris. - Aš manau, kad mes gerai pasikalbėjome. Ir tu neprivalai apsispręsti tiesiog dabar.

- Mama sugrįžo, - tarė Franė.

Kai jis dirstelėjo tenlink, kur žvelgė jos akys, gęstančiuose dienos gaisuose, blykščiodamas chromu, automobilis jau suko į įvažiuojamąjį kelią. Karla juos pamatė, linksmai papypsėjo ir sveikindama pamojo ranka.

- Aš privalau jai pasakyti, - išspaudė iš savęs Franė.

- Taip, bet dar lukterėk vieną kitą dieną.

7 skyrius

Apybrėškio šviesoje, nusileidžiančioje žemėn po saulėlydžio, bet dar iki galutinai sutemstant, tomis retomis minutėmis, kurias filmų kūrėjai vadina "stebuklingomis akimirkomis", Vikas Pelfris išniro iš tamsiai žalzganų kliedesio ūkanų ir trumpam atgavo sąmonę.

"Aš mirštu", - pamanė jis, ir šie žodžiai keistai džeržgėdami perskrodė galvą, priversdami patikėti, kad jis kalba balsu, nors tai ir nebuvo tiesa.

Jis apsidairė ir susivokė gulįs ligoninės lovoje pakeltu galvūgaliu, kad neuždusintų gliaumės iš jo plaučių. Patsai buvo standžiai pririštas saugos diržais, žaliuzės iš abiejų lovos šonų pakeltos. *"Tikriausiai patekau į avariją,* - pamanė nustebdamas. - *Visi kaulai sulaužyti".* - O po kurio laiko: *"Kur aš?"*

Jo kaklas buvo apmuturiuotas gliaumėmis padengtu vystyklu. Siaubingai skaudėjo galvą. Joje dar kartą šmėstelėjo nevalinga mintis apie mirtį, be to, jis suvokė, kad ilgai buvo be sąmonės... ir kad netrukus vėl pasiners į šią būseną. Jis sirgo, ir tai nebuvo ligos pabaiga ar pradžia, o tik trumpas atokvėpis.

Vidine riešo puse jis palietė kaktą ir bematant virptelėdamas jį atitraukė, kaip atitrauki ranką nuo įkaitusios plokštės. Karščiuoja, be to, apraizgytas vamzdeliais. Du siauri permatomi vamzdeliai dryko iš jo šnervių. Dar vienas kaip gyvatė rangėsi iš po ligoninės paklodžių ant grindų, ir jis neabejodamas numanė, prie ko prijungtas *šitas* vamzdelis. Į stovą, kuris styrojo prie lovos, pūpsojo įstatyti du apversti buteliukai, o prie kiekvieno iš jų prijungti vamzdeliai sudarė "Y" raidės formą ir jungėsi su vidine jo rankos puse. Lašelinė.

"Šito visiškai pakaktų", - pamanė jis. Bet ir visas jo kūnas buvo apraizgytas kažkokiais laidais. Prijungti prie galvos. Ir prie krūtinės. Ir prie kairės rankos. O vienas laidas prijungtas tiesiog prie bambos.

Jis ketino pasipiktinęs garsiai rikteleti. Bet išsiveržė tik silpnas mirtinai sergančio žmogaus ūktelėjimas. Be to, garsas sklido iš gliaumėmis pripildytų plaučių, nuo kurių, regis, jis ir užspringo.

"Mama, Džordžas pririšo arklį?"

Tai buvo kliedesys. Iracionali mintis, tarytum meteoras perkirtusi racionalesnio mąstymo erdvę. Bet ji vis tiek nors keliom sekundėms išsk-

laidė miglą. Dar labai ilgai jis negalės pakilti. Ši mintis sukėlė jam panišką siaubą. Dėbtelėjęs į sulysusias savo rankas, jis pamanė, jog prarado ne mažiau kaip trisdešimtį svarų, bet tai buvo tik pradžia. Tai... nesvarbu, kas tai būtų... ketino jį pribaigti. Jį pašiurpino mintis, kad gali numirti pamišėliškame kliedesy kaip išprotėjęs senis.

"Džordžas mergina Normą Vilis. Tu pats įsigijai šį arklį, Vikai, tad ir užsimauk dujokaukę kaip paklusnus berniukas".

"Tai ne mano reikalas".

"Viktorai, tu myli savo mamytę?"

"Tu privalai mylėti savo mamytę. Ji serga gripu".

"Ne, tai netiesa, mama. Tu sergi tuberkulioze. Ši tuberkuliozė tave pribaigs. Devyniolika keturiasdešimt septynios. O Džordžas žus praėjus šešioms dienoms po permetimo į Korėją, laiko užteks tik parašyti laiškui, ir din-dan, din-dan. Džordžai..."

"Vikai, dabar tu man padėsi ir pririši šį arklį, tai paskutinis mano žodis".

- Tai aš sergu gripu, o ne jinai, - sušnabždėjo jis, išnirdamas iš kliedesio. - Tai *aš*.

Jis spoksojo į duris ir galvojo, kad jos netgi ligoninei atrodo velniškai keistos. Jos buvo nustumiamos į šalį. Aptaisytos sandarinimo guma, o apatinė jų dalis per šešetą colių pakilusi virš koklinių grindų. Netgi toks dailidė kaip Vikas Pelfris galėjo...

(Duokš man komiksus, Vikai, tu ir taip jau ilgai juos žiūrinėji.)

(Mama, jis atėmė iš manęs piešinėlius! Atiduok! Atiduoook!)

...padaryti geresnes nei šios. Jos buvo

(plieninės)

Nuo šios minties tarsi kas aštriu strypu pervėrė jo smegenis, ir Vikas pabandė pasikelti ant alkūnių, kad galėtų geriau įžiūrėti duris. Taip, be abejonės. Maždaug taip ir yra. Plieninės durys. Kodėl jis guli ligoninėje už plieninių durų? Kas atsitiko? Jis miršta? Galbūt geriau jam būtų pamąstyti, kaip jis stos prieš Dievą? Viešpatie, kas gi *atsitiko?* Jis desperatiškai stengėsi įveikti tirštą pilką miglą, bet jį pasiekdavo tik balsai iš tolumos - taip, balsai, tačiau jis neįstengė nustatyti, kam būtent jie priklauso.

"Geriau atjunk savo siurblius, Hepai."

(*Hepas?* Bilas *Hepskomas?* Kas jis toks? *Aš* žinau *šį* vardą.)

"Dieve mano..."

"Jie negyvi..."

"Duokš man savo ranką, ir aš iš čia tave ištrauksiu..."

"Duokš man komiksus, kuriuos tu turi, Vikai..."

Tuo metu saulė visiškai nusileido už horizonto ir išsyk automatiškai įsijungė elektra. Kai Viko palatoje įsižiebė šviesa, jis išvydo ištisą gretą asmenų, tylomis stebinčių jį pro dvigubą stiklą, ir sušuko, pradžioje pamanęs, kad būtent šie žmonės šnekučiavosi jo galvoje. Vienas iš jų, gydytojo apranga, primygtinai kažkam nesančiam Viko akiratyje mojo ranka, bet Vikas baimę jau įveikė. Jis buvo pernelyg nusilpęs, kad pajėgtų

ilgai bijoti. Tačiau su netikėtu elektros šviesos srautu baimė vėl sugrįžo, ir šių stebinčių asmenų vaizdas (tarsi grupelė vaiduoklių, įgavusių gydytojų pavidalą) pralaužė užtvarą jo smegenyse, ir jis suvokė, *kur* esąs. Atlanta. Atlanta Džordžijos valstijoje. Jie pasirodė ir išsivežė jį - jį ir Hepą, Normą, Normo žmoną ir vaikus. Jie išsivežė Henką Karmaiklą, Stju Redmeną. Ir dar Dievas žino kiek žmonių. Vikas išsigandęs priešinosi. Bę abejo, jis sloguoja, jis čiaudi, bet anaiptol neserga cholera ar tuo, kuo sirgo vargšas Kempionas ir jo šeima. Temperatūros jis turėjo nedaug, todėl gerai prisimena, kaip Normas Briuetas suklupo ant trapo laiptelių ir be papildomos pagalbos jau nebepajėgė pakilti į viršų. Normo žmona buvo labai išsigandusi ir visą laiką verkė, ir mažylis Bobis Briuetas taip pat verkė - verkė ir be perstojo kosėjo. Kimiu krupiniu kosuliu. Lėktuvas stovėjo mažytėje pakilimo juostoje Brentrio pakrašty, bet norėdami išsiveržti iš Arneto, jie turėjo pereiti postą 93-ajame plente, kur jau tempė spygliuotą vielą.

Virš keistų ovalinės formos durų plykstelėjo raudona lempelė. Pasigirdo šnypščiantis garsas, tarsi iš nosies būtų išpūtę orą. Kai šnypštimas nutilo, prasivėrė durys. Įėjusysis vilkėjo sandariu baltu kombinezonu, šalmo organinis stiklas leido įžiūrėti jo veidą. Galva po šiuo stiklu priminė į kapsulę įkištą rutulį. Ant nugaros pūpsojo balionėliai su deguonimi, o kai jis prašneko, balsas atrodė tarsi metalinis ir kažin koks prislopintas, nelabai panašus į žmogiškąjį. Jis panėšėjo į videožaidimų balsą, kuris taria: “Pamėgink dar sykį, Kosmini Kadete”, - kai prarandi paskutinį šansą.

Balsas sudžeržgė: “Kaip jaučiatės, misteri Pelfri?”

Bet Vikas negalėjo atsakyti. Jis vėl paniro į tamsiai žalzganas gelmes. Dabar pro permatomą stiklą jis regėjo motinos veidą. Kai tėvas juodu su Džordžu atvežė į sanatoriją paskutinį kartą su ja pasimatyti, motina buvo visa apsitaisiusi baltai. Ji buvo priversta važiuoti į sanatoriją, kad niekas iš aplinkinių neužsikrėstų. Tuberkuliozė užkrečiama. Galima buvo ir numirti.

Jis šnekučiavosi su savo motina... žadėjo būti paklusnus ir pririšti arklį... guodėsi jai, kad Džordžas paėmė iš jo komiksus... nerimavo, ar jai nepablogėjo... klausinėjo, ar greitai sugrįš į namus... ir tuomet vyras baltu kombinezonu suleido jam injekciją, ir jis pasinėrė dar giliau, o jo žodžiai tapo dar labiau nerišlūs. Baltai apsirengęs vyriškis pažvelgė į susispietusius už stiklinės pertvaros žmones ir pakratė galvą.

Spragtelėjęs ant šalmo įmontuotą pasikalbėjimų įrenginio mygtuką, jis pratarė:

- Jeigu ir tai nepadės, apie vidurnaktį mes jį prarasime.

Vikui Pelfriui stebuklinga akimirka baigėsi.

- Paprasčiausiai pasismaũkite rankovę, misteri Redmenai, - paprašė gražutė tamsiaplaukė medicinos sesuo, laikanti pirštinėmis aptemptose

rankose aparatą kraujo spaudimui matuoti. - Tai neatims iš jūsų nė minutės laiko, - ji šypsojosi už permatomos pleksiglazo kaukės, tarsi dalydamasi su juo kokia nors smagia paslaptimi.

- Ne, - atsakė Stju.

Jos šypsena lengvai virptelėjo.

- Aš juk tenoriu pamatuoti jūsų spaudimą. Daug laiko neužtruks. Tai daktaro nurodymas, - toliau mygo ji, pereidama prie dalykinio tono. - Būkit malonus.

- Jeigu tai daktaro nurodymas, leiskite man su juo pasikalbėti.

- Bijau, kad dabar jis pernelyg užsiėmęs. Jeigu jūs paprasčiausiai...

- Aš palauksiu, - atsakė Stju lygiu balsu, nė neketindamas atseginėti rankogalio.

- Tai viso labo mano darbas. Juk jūs nenorėtumėte, kad man iškiltų nemalonumų, ar ne tiesa? - šįsyk ji nusišypsojo jam žavinga šypsena. - Jeigu tik jūs leistumėte man...

- Ne, - nukirto Stju. - Eikite ir pasakykite jiems. Tegul pas mane ką nors atsiunčia.

Sunerimusi medsesuo prisiartino prie durų ir pasuko kvadratinį raktą. Suveikė siurblys, durys šnypšdamos prasivėrė, ir mergina žengė į koridorių. Kai durys jau užsivėrinėjo, medsesuo nedraugiškai pašnairavo į Stju. Stju atsakė jai žvilgsniu be jokios išraiškos.

Durys užsidarė, jis atsistojo ir prisiartino prie lango, - dvigubas stiklas išorėje pridengtas grotomis, - bet buvo jau visiškai tamsu, ir Stju nieko nepamatė. Jis sugrįžo prie lovos ir atsisėdo ant kėdės. Buvo apsirengęs nusitrynusiais džinsais, languotais marškiniais ir rudais, iš šonų sutriušusiais batais. Jis persibraukė ranka per veidą ir apčiuopęs pirštais šerius piktai susiraukė. Jam neleido skustis, nors Stju barzda labai greitai želdavo.

Stju apskritai buvo ne prieš tyrimus. Bet jis negalėjo taikytis su nežinomybe ir baime, kurioje jie jį laikė. Stju nesirgo, bent jau kol kas, tik buvo įbaugintas. Čia dėjosi baisūs dalykai, ir jis neketino dalyvauti juose, iki kas nors nepapasakos jam, kas gi atsitiko Arnete ir kaip su visais šiais įvykiais buvo susijęs Kempionas. Tuomet jis bent jau galėtų savo baimę motyvuoti.

Jie seniai laukė, kad jis pradės klausinėti, - tai Stju galėjo perskaityti jų akyse. Ligoninėje moka laikyti paslaptis. Prieš ketverius metus nuo vėžio mirė jo dvidešimt septynerių metų žmona, vėžys iš pat pradžių radosi jos gimdoje, o paskui perėjo per visą organizmą kaip gaisras, ir Stju stebėjo, kaip *jie* išsisuka nuo jos klausimų arba keisdami pokalbių temą, arba teikdami jai informaciją su begale nesuprantamų terminų. Todėl jis paprasčiausiai neklausinėjo ir matė, kaip dėl to jie sunerimo. Bet dabar atėjo laikas klausinėti, ir jis gaus atsakymus. Kuriuos sudarys vienskiemeniai žodžiai.

Į kai kuriuos klausimus jis galėjo atsakyti ir pats. Kempionas, jo žmona ir vaikas sirgo kažkokia labai bloga liga. Tai veikė kaip gripas arba peršaldymas, bet *tai* ėjo vis prastyn ir prastyn, kol žmogus mirtinai

užspringdavo savo karkalais arba sudegdavo nuo aukštos temperatūros. Ir *tai* buvo labai užkrečiama.

Jie atėjo ir išsivedė jį septynioliktąją dieną, po pietų, prieš dvi paras. Ketvertas kariškių ir gydytojas. Mandagiai, bet itin primygtinai. Nekilo nė mintis atsisakyti: visi keturi kariškiai buvo ginkluoti. Būtent tuomet Stju Redmenas ir išsigando mirtinai.

Iš Arneto iki mažyčio Breintrio oro uosto kursavo autobusas. Bet Stju su Viku Pelfriu, Hepu, Briuetų šeima, Henku Karmaiklu, jo žmona ir dviem kariškiais važiavo karišku autofurgonu, ir, nepaisant isterijos, kurią surengė Lilė Briuet, nepratarė nė žodžio.

Kiti furgonai irgi buvo perpildyti. Stju nematė visų juose sėdinčių žmonių, bet pastebėjo visus penkis Chodžesus ir Krisą Ortegą, Karloso brolį, bei tą greitosios pagalbos automobilio vairuotoją. Krisas buvo baro "Indėno galva" savininkas. Be to, jis taip pat pastebėjo Parkerį Neisoną su žmona, pagyvenusius netoli Stju namo esančio garažo savininkus. Jis suprato, kad gabeno visus, kurie buvo degalinėje, ir kiekvieną, su kuriuo bendravo mačiusieji, kaip Kempionas įsirėžė į degalinę.

Ties miestelio riba, blokuodami kelią, stovėjo du maskuojančia spalva nudažyti sunkvežimiai. Stju suvokė, kad ir kiti į Arnetą vedantys keliai greičiausiai yra užblokuoti. Aplink miestelį tempė spygliuotą vielą, o kai viskas bus baigta, visur išstatys sargybinius.

Be abejo, tai buvo pavojinga. Mirtinai pavojinga.

Jis kantriai sėdėjo ant kėdės šalia ligoninės lovos ir neketino gultis, laukdamas, kol medsesuo ką nors atsives. Šis pirmas "kas nors" greičiausiai bus niekas. Ko gero, tik ryte jie pagaliau atsiųs žmogų, turintį įgaliojimus atsakyti į visus Stju klausimus. Jis gali ir palaukti. Kantrybė ir ištvermė visuomet buvo stipriausi Stiuarto Redmeno bruožai.

Jau kelintą kartą jis ėmė prisiminti, kokia buvo drauge su juo važiavusiųjų prie lėktuvo žmonių būklė. Iš visų, regis, tik Normas smarkiai sirgo. Kosėjo, krenkštė gliaumėmis, degė nuo aukštos temperatūros. Likusieji, atrodė, tik daugiau ar mažiau persišaldę. Lukas Briuetas čiaudėjo. Lilė Briuet ir Vikas Pelfris kosčiojo. Hepas turėjo slogą ir nuolat šnirpščiojo nosimi. Kiek prisimena Stju, jie nelabai skyrėsi nuo pirmaklasių; būtent taip atrodo vaikai per pamokas, kai pusė klasės persišaldo.

Bet labiausiai jis persigando, - ko gero, tai viso labo buvo tik sutapimas, - kai jie jau artėjo prie pakilimo tako. Kariškis vairuotojas tris sykius iš eilės nusičiaudėjo. Galbūt išties tai buvo tik sutapimas. Birželis rytinėje centrinio Teksaso dalyje buvo nepalankus metas alergiškiems žmonėms. Arba galbūt vairuotojas susirgo dar anksčiau ir kentėjo nuo paprasčiausio persišaldymo, ne taip kaip visi likusieji - nuo tos klaikios bjaurasties. Stju norėjo tuo tikėti. Kadangi kažin kas, taip greitai persiduodantis iš vieno žmogaus į kitą...

Kareivių eskortas lydėjo juos iki pat lėktuvo. Visas ketvertas elgėsi flegmatiškai, neatsakinėdamas į jokius klausimus, išskyrus tai, kur jie

keliauja. Juos nugabens į Atlantą. Ten jiems viską paaiškins (patikrintas melas). Daugiau kariškiai jiems nieko nepaaiškino.

Lėktuve Hepas sėdėjo šalia Stju, ir matėsi, kad tasai visai sunegalavo. Lėktuvas irgi buvo karinis, naudojamas griežtai pagal paskirtį, bet gėrimai ir maistas jame pasirodė pirmos klasės. Žinoma, vietoj dailios stiuardesės juos aptarnavo liesas seržantas, bet nekreipiant į tai dėmesio daugmaž viskas atrodė kaip eiliniame reise. Išgėrusi porą stiklų vyno, netgi Lilė Briuet kiek aprimo.

Hepas prikišo veidą arčiau Stju, alsuodamas į jį drėgnu viskio kvapu:

- Labai įdomūs vyrukai, ar ne, Stiuartai? Iš išvaizdos mažne penkiasdešimtmečiai, bet nė vienas iš jų nemūvi vestuvinio žiedo. Karjera, nors ir ne itin aukšto rango.

Maždaug prieš pusvalandį iki nusileidžiant, Normas Briuetas ėmė prarasti sąmonę, ir Lilė suklykė. Du rūstūs stiuardai susuko Normą paklodėn ir skubiai išnešė iš salono. Lilė, dabar jau visiškai praradusi savitvardą, tebeklykė. Po akimirkos ji nubloškė šalin stiklą vyno ir sumuštinį su vištienos filė bei salotomis. Tiedu vaikinai neperprantamais veidais tylėdami ėmė viską rankioti.

- Ką visa tai reiškia? - šaukė Lilė. - Kas atsitiko mano vyrui? Ar mes visi mirštame? Mano mažyliai irgi miršta? - abu "mažyliai" sėdėjo iš abiejų jos pusių, įsikniaubę į putlią jos krūtinę. Lukas ir Bobis atrodė išsigandę, jie jautėsi tarsi ne savo kailyje ir buvo sutrikę nuo motinos riksmo. - Kodėl niekas nenori man atsakyti? Argi tai ne Amerika?

- Ar gali kas nors užkimšti jai gerklę? - niurzgliai šūktelėjo lėktuvo gale sėdintis Krisas Ortega. - Nėra nieko blogiau už rėkiančias moteris ir grotuvą su užsikirtusia plokštele.

Vienas iš kariškių privertė Lilę išgerti stiklinę pieno, ir ji *iš tiesų* nutilo. Visą likusį skridimo laiką ji žiūrėjo pro iliuminatorių ir niūniavo melodiją. Stju nusprendė, kad stiklinėje buvo ne tiktai pienas.

Kai nusileido, jų jau laukė keturi "Kadilakai". Arneto gyventojus susodino ir tris automobilius. Karinis jų eskortas įsitaisė ketvirtajame. Stju pamanė, kad šie draugužiai be vestuvinių žiedų - ir, ko gero, artimų giminių - dabar irgi yra šiame pastate...

Virš jo palatos durų įsižiebė raudona lemputė. Kai kompresorius, ar siurblys, ar dar kažin kas nutilo, pro duris įžengė žmogus baltu, labai panašiu į kosmonauto, skafandru. Daktaras Denindžeras. Jaunas. Juodi plaukai, žalsvai tabakinės spalvos oda, griežti veido bruožai, putlios lūpos.

- Petė Grir pasakė, kad tarp judviejų iškilo problemų, - iš garsiakalbio ant krūtinės pasigirdo Denindžero balsas, kai jis prisiartino prie Stju. - Ji labai susikrimtusi.

- Ko gi jai krimstis? Argi yra kokia nors būtinybė? - kiek įmanoma ramiau ištarė Stju. Buvo sunku kalbėti nesuvaržytam, bet jis jautė, kaip svarbu nuo šio žmogaus paslėpti savo baimę. Denindžeras atrodė ir elgėsi kaip žmogus, kuris tyčiojasi iš pavaldinių ir meilikauja vadovybei. Kažkuo jis priminė apgaulingą šunį. Tokio sukirpimo žmonės, jausdami prie-

šininko jėgą, greitai pasiduoda. Bet jeigu tik jie užuos vidinį jo išgąstį, bematant ims vaišinti priešininką vis tuo pačiu senu pyragu: viršuje plonas sluoksnis: “Atleiskite, daugiau aš nieko negaliu pasakyti”, ir storas sluoksnis nusiskundimų pacientais, kurie nori žinoti daugiau, negu jiems priklauso.

- Aš noriu išgirsti atsakymus į kai kuriuos savo klausimus, - tvirtai tarė Stju.

- Atleiskite, bet...

- Jeigu norite, kad su jumis bendradarbiaučiau, tai man atsakysite. Aš galiu pridaryti jums daug nemalonumų.

- Mes tai žinome, - suirzęs atsiliepė Denindžeras. - Paprasčiausiai aš neturiu teisės jums ką nors pasakoti, misteri Redmenai. Aš ir pats daug ko nežinau.

- Man atrodo, kad jūs ėmėte iš manęs kraują analizei. Štai įdūrimų žymės... Kam visa tai?

- Dar sykį kartoju jums, misteri Redmenai, kad negaliu jums pasakoti to, ko pats nežinau. - Jo balse vėl nuskambėjo susierzinimas, ir Stju nusprendė daktaru patikėti. Jisai viso labo paklusniai atliko savo darbą, kurį ne itin mėgo.

- Mano gimtasis miestas yra karantino zonoje.

- Apie tai aš irgi nieko nežinau, - skubiai atsakė Denindžeras, šįsyk nukreipdamas žvilgsnį į šalį, ir Stju pamanė, kad dabar daktaras meluoja.

- Kaip atsitiko, kad aš nieko apie tai nemačiau? - jis mostelėjo į sienoje įmontuotą televizoriaus ekraną.

- Atleiskite, ką jūs pasakėte?

- Kai užblokuoja kelią ir aplink miestą ištempia spygliuotą vielą - tai įvykis, - patikslino Stju.

- Misteri Redmenai, jeigu tik leisite Petei pamatuoti jūsų spaudimą...

- Ne. Jeigu norite iš manęs išpešti ką nors daugiau, jums geriau atsiųsti kelis galvažudžius. Ir nesvarbu, kiek žmonių pas mane atsiųsite, - aš pasistengsiu jų hermetiniuose kostiumuose pradurti vieną kitą nedidelę skylutę. Žinote, tie kombinezonai neatrodo tokie jau tvirti.

Jis apgaulingai sujudėjo Denindžero linkui, ir tasai kaip nuplikytas atšoko šalin, vos neatsimušdamas į sieną. Mikrofonas klaikiai sucypė, o už dvigubo stiklo visi sujudo.

- Manau, kad jūs galėtumėte įmaišyti ką nors į valgį ir šitaip mane atjungti, bet tai atsilieptų analizei, ar ne taip?

- Misteri Redmenai, betgi jūs ne itin sveikai protaujate, - Denindžeras stengėsi išlaikyti atstumą. - Atsisakydamas bendradarbiauti, galite labai pakenkti mūsų šaliai. Jūs mane suprantate?

- Ne, - atkirto Stju. - Dabar man atrodo, kad mano šalis pakenkė *man*. Ji uždarė mane Džordžijos valstijos ligoninės palatoje su saldžialiežuviu, menku pienburniu daktariūkščiu, kuris nė velnio nežino. Nešk iš čia savo subinę, ir tegul kas nors ateina su manimi pasikalbėti arba atsiųsk porą

žaliūkų, kad jie jėga išgautų tai, ko jums reikia. Bet aš priešinsiuosi, turėkite tai omeny.

Išėjus Denindžerui, jis ramiai tebesėdėjo ant kėdės. Sesutė negrįžo. Nepasirodė nė porelė žaliūkų, idant pamatuotų kraujo spaudimą jėga. Dabar jis žinojo, kad netgi tokia nereikšminga procedūra, kaip kraujo spaudimo matavimas, negali būti rezultatyvi, atliekant ją priverstinai. Kol kas jie paliko jį ramybėje.

Stju atsistojo, įjungė televizorių ir nieko nereginčiu žvilgsniu įsispoksojo į ekraną. Jo baimė buvo didelė - tarsi vidun įsiropštęs dramblys. Dvi dienas jis laukė, kol pradės čiaudėti, kosėti, atsikrenkšti gliaumėmis. Jis mąstė apie likusius žmones, kuriuos pažinojo visą gyvenimą. Spėliojo, ar kurį nors iš jų ištiko Kempiono likimas. Jis galvojo apie mirusią moterį ir jos vaiką sename "Ševrolė", tik vietoje tos moters veido regėjo Lilės Briuet veidą, o vietoje vaiko jam vaidenosi mažylė Čerilė Chodžes.

Televizorius šnypštė ir traškėjo nuo trukdymų. Krūtinėje lėtai ir dusliai dundėjo širdis. Tyliai gaudė ventiliatorius. Stju jautė, kaip jo viduje po neįžvelgiama kauke raitosi ir rangosi baimė. Retsykiais ji išaugdavo iki panikos dydžio, viską aplink griaudama tarsi dramblys. O kitąsyk susitraukdavo ir tapdavo nelyginant aštriais dantimis graužianti žiurkė. Bet baimė buvo su juo nuolat.

Praslinko dar keturiasdešimt valandų, kol jam atsiuntė žmogų, turintį teisę kalbėti.

8 skyrius

Birželio 18-ąją, praėjus penkioms valandoms po pašnekesio su savo pusbroliu Bilu Hopskomu, Džo Bobas Brentvudas 40-ajame Teksaso plente, už dvidešimt penkių mylių į rytus nuo Arneto, sustabdė mašiną. Automobilis priklausė Hariui Trentui, draudimo agentui iš Breintrio. Trentas lėkė šešiasdešimt penkių mylių per valandą greičiu, nors čia judėjimo greitis buvo apribotas iki penkiasdešimties mylių. Džo Bobas paskyrė jam baudą už greičio viršijimą. Trentas nuolankiai su tuo susitaikė, o paskui nustebino Džo Bobą, pasiūlydamas jam apdrausti savo namą ir gyvybę. Džo Bobas jautėsi puikiai; apie mirtį dabar jis mažiausiai galvojo. Ir vis dėlto jis jau sirgo. Bilo Hepskomo degalinėje patrulis gavo ne vien benzino. O Hariui Trentui įteikė ne tik baudos kvitą už greičio viršijimą.

Haris, draugingas ir mėgstantis savo darbą žmogus, per dvi dienas užkrėtė daugiau nei keturiasdešimt žmonių. Ir neįmanoma pasakyti, kokiam skaičiui asmenų perdavė ligą pastarieji, - taip pat sėkmingai galima paklausti, kiek angelų gali šokti ant smeigtuko smaigalio. Netgi pačiais kukliausiais paskaičiavimais, jeigu kiekvienas pabendravo su penkiais, tai ir tuomet susidarytų du šimtai. Tokiais pat kukliais paskaičiavimais, šie du šimtai užkrėtė tūkstantį, tūkstantis - penkis tūkstančius, o penki tūkstančiai - *dvidešimt* penkis tūkstančius.

Kalifornijos dykumos gelmėse kažkas, subsidijuojamas mokesčių mokėtojų pinigais, pagaliau sugalvojo nenutrūkstamą laiškų grandinę, kuri iš tikrųjų suveikė. Mirties grandinę.

Birželio devynioliktąją, tądien, kai Laris Andervudas sugrįžo į Niujorką, o Franė Goldsmit pasakojo tėvui apie neišvengiamą Mažąjį Nepažįstamąjį, Haris Trentas sustojo papusryčiauti kavinėje "Užkąskite pas Beibę" Rytų Teksase. Jis suvalgė sumuštinį su sūriu, o desertui jam patiekė neįprastai skanų braškių pyragą. Haris lengvai persišaldė, o galbūt tai buvo alergija. Jis čiaudėjo ir slogavo. Valgydamas jis užkrėtė Beibę, indų plovėją, du vairuotojus ir vyriškį, priėjusį pakeisti plokštelę grotuve. Jo staliuką aptarnavusiai gražuolei jis paliko mirtimi užtaisytą dolerį.

Kai Trentas išeidinėjo, prie kavinės pririedėjo daugiavietis lengvasis automobilis, grūste prigrūstas vaikų ir bagažo. Ant jo buvo Niujorko numeriai, ir vairuotojas, nuleidęs stiklą paklausti, kaip nusigauti iki šiaurėn vedančio 21-ojo plento, kalbėjo su niujorkietišku akcentu. Haris niujorkiečiui labai tiksliai paaiškino, kaip pasiekti 21-ąjį plentą. Patsai to nežinodamas, vairuotoją ir visą jo šeimą, Trentas aprūpino mirtį garantuojančiu polisu.

Niujorko gyventojas pasirodė esąs Edvardas M. Norisas, policijos leitenantas iš 87-osios apygardos paieškos skyriaus. Tai buvo pirmosios tikros jo atostogos per paskutiniuosius penkerius metus. Jis su šeima nuostabiai praleido laiką. Vaikučiai nuo Disneilendo įspūdžių buvo tarytum septintame danguje, ir nenutuokdamas, kad iki liepos 2 dienos visa jo šeima bus išmirusi, Norisas ketino pasakyti tam rūškanam kalės vaikui Stivui Karelai, kad per atostogas *galima* keliauti mašina drauge su žmona bei vaikais ir puikiai praleisti laiką. "Stivai, - pasakys jis, - galbūt tu ir geras seklys, bet vyras, nesugebantis tvarkyti savo šeimos reikalų, nevertas nė bato puspadžio".

Norisų šeima užkando pas Beibę, ir bematant nuskubėjo 21-ojo plento link. Edas ir jo žmona Triša žavėjosi pietietišku svetingumu, o trys jų mažyliai tuo metu žaidė ant užpakalinės sėdynės. "Vienas Dievas težino, - mąstė Edas, - kuo pavirs *Karelos* pabaisos, kai jos užaugs".

Tą naktį jie apsistojo Justasės motelyje Oklahomos valstijoje. Edas ir Triša užkrėtė klerką. Jų vaikai - Marta, Stenlis ir Hektoras - apkrėtė vaikus, su kuriais žaidė motelio vaikų aikštelėje - vaikus iš Vakarų Teksaso, Alabamos, Arkanzaso ir Tenesio. Triša perdavė ligą dviem moterims, skalbusioms baltinius motelio skalbykloje. Edas, nusprendęs nusipirkti ledų, susargdino koridoriumi žingsniuojantį vaikiną. Visi jie buvo įtraukti į tą patį procesą.

Anksti ryte Triša pažadino Edą pasakyti, jog susirgo mažasis Hekas. Jis ėmė kimiai kosėti ir karščiuoti. Moteris būgštavo, ar tik sūnus nebus susirgęs krupu. Atsidusęs Edas Norisas patarė vaikui duoti aspirino. Jeigu šis prakeiktas vaikiškas krupas praeis per keturias ar penkias dienas, kas galėjo atsitikti ir jo nuosavuose namuose, Edas vis tiek išsaugotų puikius prisiminimus apie atostogas (jau nekalbant apie piktdžiugiškų pas-

tebėjimų, kuriuos jis rengėsi pasakyti Karelai, pagundą). Pro duris jis girdėjo kriokuojantį kaip dresuojamas šunytis vaiką. Triša vylėsi, kad ryte Hektoro liga aprims (ji žinojo, jog sergant krupu svarbiausia - lovos režimas), bet apie pusiaudienį jai teko pripažinti, kad šitai neįvyko. Aspirinas temperatūros nesumažino; vargšeliui Hektorui nuo karščio sustiklėjo akys. Jo kosulys įgavo kažkokį gaudimą, kuris ją gąsdino, alsavimas pasunkėjo, krūtinė kriokavo ir kunkuliavo nuo karkalų. Kad ir kas tai būtų, tačiau ir Marta, regis, atgulė dėl to paties negalavimo, o ir pačiai Trišai ėmė perštėti gerklę, ji kosčiojo, bet vis dėlto tai buvo lengvas kosulys, apie kurį jinai galėjo ir nutylėti.

- Mes privalome parodyti Heką daktarui, - pagaliau tarė ji.

Edas dirstelėjo į kelionės žemėlapį. Jie buvo Hamer Krosinge, Kanzaso valstijoje.

- Nežinau, - atsakė jis. - Galbūt ir galėtume rasti daktarą, kuris mus priimtų, - jis atsiduso ir susierzinęs sutaršė plaukus. - Hamer Krosingas Kanzaso valstijoje! Viešpatie! Kodėl gi jis susirgo būtent *šiame* Dievo užmirštame užkampyje?

- Edai! - priekaištingai šūktelėjo Triša.

- Atleisk, - burbtelėjo jis, anaiptol nejausdamas, kad turi atsiprašyti. Mintyse jis vis dar tęsė savo kelionę.

Po šešeto skambučių, kai atrodė, jog Edo Noriso pyktis pasiekė paskutinę ribą, jis pagaliau rado daktarą Polistone, kuris sutiko apžiūrėti Hektorą, jeigu jie atveš jį iki trečios valandos. Polistonas jiems buvo ne pakeliui, už dvidešimties mylių į vakarus nuo Hamer Krosingo, bet dabar svarbiau už viską buvo Hektoras. Jau ir Edas labai susirūpino mažylio būkle. Jis dar niekuomet nematė taip smarkiai sergančio savo sūnaus.

Antrą valandą popiet jie jau lūkuriavo daktaro Brendeno Svinio priimamajame. Tuo metu ir Edas pradėjo čiaudėti. Priimamasis buvo perpildytas, todėl jie galėjo patekti pas gydytoją tik ketvirtą valandą. Hekas dvėsavo pusiau be sąmonės, o ir Triša karštligiškai degė. Tik Stenas Norisas, devynerių metų berniukas, jautėsi pakankamai gerai ir neįstengė nusėdėti vienoje vietoje.

Laukdami Svinio priimamajame, jie perdavė ligą, kurią netrukus ims vadinti *"Keliaujančiu kapitonu",* daugiau nei dvidešimt penkiems lankytojams, įskaitant ir ištekėjusią moterį, kuri išskuodė užkrėsti visus bridžo klubo narius.

Ši moteris buvo misis Bredford. Sara Bredford - bridžo klubo nariams. "Pyragaitis" - vyrui ir artimiems bičiuliams. Tą vakarą Sara lošė ypač gerai, galbūt todėl, kad jos partnerė buvo Anžela Diuprė, geriausia jos draugė. Atrodė, kad jos bendrauja telepatiškai. Nepersimetusios nė žodeliu, moterys išlošė tris roberius, be to, paskutiniajame lošime - dar ir didįjį "šalmą". Vienintelis šaukštas deguto šioje medaus statinėje buvo tai, jog ji, regis, persišaldė. Negalavimas negarbingai užklupo ją kaip tik tokiu metu.

Kai dešimtą vakaro baigė lošti, jodvi su Anžela patraukė į kokteilių barą išlenkti po stiklą. Anžela į namus visai nesiskubino. Jos vyras Deividas šiandien susikvietė savo bičiulius pažaisti pokerį, ir tokiame triukšme ji vis tiek neįstengtų užmigti... kol neišgertų raminančių, kuriuos pati sau pasiskyrė ir kurie susidėjo iš dviejų taurių džino su toniku.

Moterys ėmė aptarinėti žaidimą, tuo metu infekuodamos kiekvieną, kas tiktai sėdėjo arba tik trumpam užsuko į Polistono kokteilių barą, įskaitant ir du už gretimo stalelio alų gėrusius vaikinus. Jie patraukė į Kaliforniją - visiškai taip pat, kaip kitados Laris Andervudas ir Rudis Švarcas - ieškoti savo laimės. Jų bičiulis pažadėjo jiems darbą kino kompanijoje. Kitą dieną vaikinai išvyko į vakarus, savo kelyje platindami ligą.

Laimės laiškų žaidimas nesuveikia, grandinė nutrūksta. Tai visiems žinomas faktas. Milijonas dolerių, kuriuos žada jums, jeigu viso labo išsiųsite tik vieną dolerį asmeniui, esančiam sąrašo viršuje, ir įrašysite savo vardą sąrašo apačioje bei išsiųsite laiškus penkiems savo pažįstamiems, niekuomet nesuranda savo adresato. Bet šis Keliaujančio kapitono laiškas suveikė nuostabiai, tiesiog puikiai! Piramidė buvo pastatyta ne iš apačios į viršų, o iš viršaus į apačią - ir šios piramidės viršūnėje stovėjo karinės apsaugos šaulys Čarlsas D. Kempionas. Visi viščiukai sugrįžo ant laktos. Tik vietoje paštininko, atnešančio jums visą šūsnį laiškų, iš kurių kiekviename guli viso labo po vieną dolerį, Keliaujantis kapitonas atnešdavo nesuskaičiuojamą daugybę lovų su vienu ar netgi dviem ligoniais kiekvienoje, laidojimui skirtus griovius bei duobes, pagaliau paprasčiausiai į vandenyną, akmens skaldyklas, šachtas, nebaigtų tiesti kelių išrausas metamus mirusiųjų kūnus. O paskui, be abejo, kūnai ims pūti toje vietoje, kur nugrius mirštantieji.

Sara Bredfod ir Anžela Diuprė drauge sugrįžo prie savo mašinų (ir užkrėtė dar penketą pakeliui sutiktų žmonių), atsisveikino ir nuvažiavo kiekviena savo pusėn. Anžela parvyko namo infekuoti savo vyrą, dar penkis jo pokerio partnerius ir savo paauglę dukterį Samantą. Samanta būgštavo, kad susigriebė gonorėją. Jeigu sakytume tiesą, taip iš tiesų ir buvo. Bet, atvirai kalbant, jaudintis jai nevertėjo: palyginti su tuo, kuo ją užkrėtė motina, gonorėja buvo ne rimtesnis susirgimas už dermatitą.

Rytoj Samanta keliaus į baseiną ir užkrės visus ten esančius.

Ir taip toliau.

9 skyrius

Jie užpuolė jį patamsyje, kai jis ėjo 27-ojo plento kelkraščiu. Kirsdamas miestą, šis kelias vadinosi Meino gatve. Už mylios ar dviejų vaikinas ketino pasukti į vakarus, šešiasdešimt trečiąjį kelią, kuris išves jį į magistralę - ilgos kelionės šiaurėn pradžią. Jo jausmai buvo prislopinti dviem skardinėm alaus, bet jis žinojo: aplink tvyro kažin koks negerumas. Prisiminė keturis ar penkis miesto mušeikas, sėdėjusius tolimajame baro kampe, kai tie netikėtai iššoko iš priedangos ir metėsi ant jo.

Nikas gynėsi įnirtingai: vieną partrenkė žemėn, kitam sugurino nosį - sprendžiant iš trakšelėjimo, greičiausiai ją sulaužė. Sykį ar du jam netgi pasirodė, kad įstengs juos įveikti. Faktas, kad mušėsi neišleisdamas nė vieno garso, užpuolikus privertė nervintis. Peštukai veikė darniai, ko gero, panašius darbelius jie dažniausiai atlikdavo be papildomų komplikacijų ir iš lieso vaikinuko su kuprine ant pečių rimtesnio pasipriešinimo tikrai nesitikėjo.

Vienas iš jų trinktelėjo Nikui į pasmakrę, kažin kuo panašiu į mokyklinės brolijos žiedą prakirsdamas apatinę lūpą, ir burna kaipmat prisipildė šilto kraujo prieskonio. Nikas atšlijo, ir ūmai jam užlaužė už nugaros rankas. Jis pašėlusiai priešinosi, netgi pavyko išlaisvinti vieną ranką, bet į veidą įsirėžė vieno iš užpuolikų kumštis. Prieš tai, kol kumštis spėjo uždengti dešinę jo akį, Nikas žvaigždžių šviesoje vėl išvydo blykstelint žiedą. Iš akių pasipylė kibirkštys, ir jis pajuto, kaip prarasdamas sąmonę ima kažin kur tolti. Išsigandęs pradėjo dar atkakliau priešintis. Žiedą mūvintis vaikinas vėl stovėjo priešais jį, ir Nikas, nelaukdamas naujo smūgio, smogė stovinčiajam į pilvą. Mokyklinis Žiedas aiktelėjo ir tartum sergąs laringitu ėmė be garso žiopčiodamas gaudyti burna orą.

Niką apspito likusieji užpuolikai. Dabar jis tematė raumeningų vyrukų - puikių vaikinų, kokiais jie patys save laikė, - šešėlius: pilkais marškiniais paraitotomis rankovėmis, kad matytųsi tvirti, saulėje įdegę bicepsai. Visi avėjo pakaustytais batais. Ant akių karojo riebaluotų plaukų sruogos. Gęstančioje vakaro šviesoje visa tai ėmė atrodyti kaip košmariškas sapnas. Ant pramerktos Niko akies sruvo kraujas. Nuo pečių nuplėšė kuprinę. Smūgiai pylėsi nelyginant kruša, Nikas kratėsi tarsi bekaulė gutaperčinė lėlė. Bet sąmonė jį dar ne visai buvo apleidusi. Tylą trikdė vien plėšikų šnopštavimas, kai į jį įsirėždavo jų kumščiai, bei artimiausiose pušyse švilpčiojantis lelys.

- Kodėl jis nerėkia? - paklausė kažkuris. - Kodėl jis nerėkia, Rėjau?

- Aš gi perspėjau neminėti vardų, - nutraukė klausimus Mokyklinis Žiedas. - Man *nusispjaut*, kodėl jis nerėkia. Aš sumaišysiu jį su žemėmis. Šitas suskis man smogė. Prakeiktas ožys, štai kas jis toks.

Po to sekė smūgis. Nikas atlošė galvą, ir žiedas perrėžė jo skruostą. Nuo dar vieno smūgio Niko nosis pavirto sutraiškytu pomidoru. Vietoje įkvėpimo pasigirdo kažkoks sniaukrojantis kliurksėjimas. Sąmonė susitraukė iki pieštuko pločio. Nikas ėmė žiopčiodamas gaudyti burna nakties orą. Vėl švelniai ir pratisai pragydo lelys. Bet ir šįsyk kaip ir pirmą kartą Nikas nieko neišgirdo.

- Laikykite jį, - tarė Rėjus. - Laikykite jį, velniai rautų!

Vėl nusileido kumštis. Nuo mokyklinio žiedo trinktelėjimo išlėkė du priekiniai dantys. Atrodė, kad tai buvo agonija. Nikas nepajėgė išleisti nė garso. Jam pakirto kojas, ir vaikinas ėmė smukti žemėn kaip maišas grūdų.

- Rėjau, užteks! Tu ką, nori jį užmušti?

- Laikykite jį. Suskis man smogė. Aš jį užkasiu.

Ūmai iš už krūmais ir didelėmis pušimis apaugusio kelio vingio tvykstelėjo automobilio žibintai.

- Meskite jį, meskite gi jį!

Tai buvo Rėjaus balsas, bet prieš savo auką jis jau nebestovėjo. Nikas patyrė kažin ką panašaus į miglotą palengvėjimą, netgi dėkingumą, bet toji mažytė, dar išlikusi sąmonės dalis susikoncentravo į agoniją jo burnoje. Liežuvio galiuku jis juto dantų skeveldras.

Rankos skaudžiai jį vilko ir pagaliau numetė vidury kelio. Artėjančių žibintų apskritimai apšvietė jo kūną, kaip prožektoriai apšviečia aktorių scenoje. Sucypė stabdžiai. Nikas pakėlė rankas ir mėgino priversti savo kojas judėti, bet jos nepakluso ir vedė jį pražūtin. Nikas tysojo ant kelio; belaukiant, kol jį suvažinės, pasaulis prisipildė stabdžių ir padangų cypimo. Tai bent jau nutrauktų nepakeliamą skausmą burnoje. Paskui jam per skruostą trinktelėjo ratų pakeltas žvirgždo akmenėlis. Nikas žvelgė į padangas, sustojusias nuo jo per kelis centimetrus. Regėjo protektoriuje įstrigusį mažą akmenėlį - kaip tarp dviejų pirštų suspaustą monetą.

"Gabalėlis kvarco", - nerišliai pamanė jis ir prarado sąmonę.

Kai Nikas atsipeikėjo, jis gulėjo ant narų. Jie buvo kieti, bet per paskutiniuosius trejus metus jam teko miegoti ir ant kietesnių. Jis sunkiai atmerkė akis. Atrodė, kad vokai prisipildė švino, o dešinė akis, į kurią trinktelėjo kumštis, teatsivėrė tik perpus.

Jis spoksojo į suskeldėjusias cementines lubas, po kuriomis driekėsi šildymo vamzdžiai. Ant vieno vamzdžio dalykiškai vaikštinėjo didelis vabalas. Jo akiratin pateko grandinė. Vos ne vos kilstelėjo galvą, tuo sukeldamas siaubingą, visą kūną pervėrusį skausmą, ir išvydo antrą grandinę, besidriekiančią nuo išorinės gulto kojos iki kablio sienoje. Nikas pasuko galvą kairėn (dar vienas skausmo priepuolis, bet šįsyk ne toks žudantis) ir pamatė gruoblėtą betoninę sieną. Ji kaip ir lubos buvo suskeldėjusi, be to, visa prirašinėta. Įrašai su padoria lektūra dažniausiai neturėjo nieko bendra. "ŠI VIETA KNIBŽDA BLAKĖMIS. LUISAS DRAGONSKIS, 1987 METAI, MAN PATINKA TAI JAUSTI SUBINĖJE. BALTOJI KARŠTLIGĖ - NUOSTABUS DALYKAS. DŽORDŽAS RAMPLINGAS - HOMIKAS. AŠ VIS DAR TAVE MYLIU, SUZANA". Čia pat buvo pavaizduoti dideli nukarę falai, milžiniškos krūtys, negrabiai nupieštos vaginos. Visa tai Nikui suteikė vietovės pojūtį. Jis gulėjo kalėjimo kameroje.

Nikas atsargiai pasikėlė ant alkūnės, nuleisdamas nuo gulto kojas (apautas kažkokiomis popierinėmis šlepetėmis) ir atsisėsdamas. Į galvą vėl plūstelėjo didelė skausmo banga, o slanksteliai grėsmingai sugirgždėjo. Pilvas neramiai sukunkuliavo, ėmė suktis galva ir taip stipriai supykino, kad norėjosi šaukti ir melsti Dievo pagalbos. Bet užuot surikęs, - jis paprasčiausiai negalėjo to padaryti, - Nikas parpuolė ant kelių, užsiden-

gė rankomis veidą ir ėmė laukti, kol praeis blogumas. Po poros minučių taip ir atsitiko. Jis atsargiai palietė prie žaizdų ant skruosto priklijuotą pleistrą ir porą sykių susiraukęs suprato, kad be viso kito žaizdos dar ir susiūtos.

Apsižvalgė. Kamera buvo mažytė. Viena puse gultas rėmėsi į grotuotas duris. Galvūgalyje įrengtas unitazas be dangčio ir virvelės. Virš jo - tai Nikas išvydo labai atsargiai pasukdamas maudžiantį kaklą - užgrotuotas mažas langelis. Jis ganėtinai ilgai prasėdėjo ant narų, kol įsitikino, kad nepraras sąmonės, paskui nusmaukęs beformes pilkas pižamos kelnes pasilenkė virš unitazo ir, atrodė, šlapinosi ištisą valandą. Paskui, užbaigęs savo reikalus, atsitiesė kaip senis, prisilaikydamas gulto krašto. Jis įdėmiai pasižiūrėjo į unitazą, tikėdamasis ten pamatyti kraujo pėdsakus, bet šlapimas buvo švarus. Nikui šiaip ne taip pavyko nuleisti vandenį.

Lėtai, labai atsargiai jis prisiartino prie grotuotų durų ir išvydo trumpą koridorių. Jo kairėje miegojo girtas žmogus. Senis kaip rąstas tysojo ant vieno iš penkių gultų, nuleidęs ant grindų ranką. Dešinėje koridorius baigėsi atidarytomis durimis. Koridoriaus viduryje degė žaliu gaubtu pridengta lemputė, - tokias jis matė baseinuose.

Atvirų durų kiaurymėje ėmė augti, judėti šešėlis, o paskui koridoriun išėjo milžiniško ūgio vyras chaki spalvos uniforma. Ant “Semo Brauni” diržo kabojo didžiulis pistoletas. Sugrūdęs kumščius į kelnių kišenes, vyriškis bemenk ištisą minutę tylėdamas apžiūrinėjo Niką. Paskui pratarė:

- Kai buvau berniūkštis, mes sugavome kalnų liūtą, nušovėme jį, paskui dvidešimt mylių akmenuotu gruntu tempėme į miestą. Kai pargabenome jį namo, kas beliko iš ano sutvėrimo, kėlė tik gailestį; tokio nelaimingo padaro aš dar nebuvau regėjęs. Tu antras toks, mažyli.

Nikas pamanė, kad ši kalba paruošta, kruopščiai suplanuota ir skirta kartkartėmis kameron patenkantiems įnamiams.

- Ar turi vardą, vargšeli?

Nikas prispaudė pirštą prie sudaužytų lūpų ir pakratė galvą. Paskui priglaudė prie burnos delną, perskrodė orą lengvu įstrižu mostu ir vėl pakratė galvą.

- Ką? Tu negali kalbėti? Tai nelaimė!

Žodžiai buvo gana draugiški, bet Nikas neįstengė sekti artikuliacijos ir intonacijos. Ore jis pavaizdavo nematomą plunksnakotį ir ėmė juo rašyti.

- Tau reikia pieštuko? Jeigu esi nebylys, kodėl nesinešioji kortelės?

Nikas gūžtelėjo pečiais. Jis išvertė tuščias kišenes. Paskui sugniaužė kumščius ir atliko porą bokso smūgių į orą, kas sukėlė galvos skausmą ir pykinimą viduriuose. Savo aiškinimą baigė atsargiai pabarbendamas kumščiais per galvą, užversdamas aukštyn akis ir perpus susiriesdamas. Paskui parodė į tuščias kišenes.

- Tave apiplėšė.

Nikas linktelėjo.

Chaki spalvos uniforma vilkįs vyras pasuko į savo kabinetą. Po keleto sekundžių jis sugrįžo su pieštuko galiuku bei bloknotu ir perdavė visa tai pro grotas Nikui. Kiekvieno lapelio viršuje buvo atspausdinta: *"Džonas Beikeris, šerifas"*.

Nikas apsuko pieštuką ir trintuku pastukseno į vardą. Paskui klausiamai pakėlė akis.

- Taip, tai aš. O kaip vadiniesi tu?

"Nikas Androsas", - parašė jis.

- Kas tau šį vakarą atsitiko? Daktaras Soumsas su žmona vos nepervažiavo tavęs kaip rąstigalio, vaikine.

"Sumuštas ir apiplėštas. Per mylią nuo baro Meino gatvėje, - parašė Nikas.

- Ši landynė ne vieta tokiems vaikams kaip tu, bėdžiau. Tu dar per jaunas gerti.

Nikas pasipiktinęs pakratė galvą.

"Man dvidešimt dveji, - parašė jis. - Ar galiu išgerti porą skardinių alaus ir likti nesumuštas ir neapiplėštas?"

Beikeris perskaitė tai su rūškanos nuostabos išraiška veide.

- Vargu ar Šojoje tai pavyktų. Ką čia veiki, dražuži?

Nikas sugrįžo prie durų. Dabar jis rašė ilgai, pieštukas tiesiog skraidyte skraidė virš popieriaus. Beikeris pamanė, kad išmokyti kurčnebylius vaikus skaityti ir rašyti tolygu stebuklui, o šito Niko Androso makaulė dirbo puikiai, jeigu jam pavyko to išmokti. Čia, Šojoje, Arkanzaso valstijoje, apstu vaikinų, kurie nesugebėjo išmokti nieko doro, ir štai dabar kai kurie iš jų trainiojasi aplink barus. Bet, dar pamanė jis, neverta tikėtis, kad keliom valandoms į miestą užklydęs berniūkštis tai žinotų.

Nebylys ištiesė bloknotą pro grotas. Jame buvo parašyta:

"Aš keliauju. Bet nesu valkata. Šiandien visą dieną dirbau pas šeimininką, vardu Ričas Elertonas, už šešių mylių į vakarus nuo jūsų miestelio. Aš išvaliau jo sandėlį ir sunešiau po stogu daug šieno. Praeitą savaitę buvau Votse, Oklahomos valstijoje, kur taisiau tvoras. Mane sumušę vyrai pagrobė savaitės uždarbį".

- Esi tikras, kad dirbai būtent pas Ričą Elertoną? Tu juk žinai, jog galiu tai patikrinti, - Beikeris išplėšė lapelį su Niko paaiškinimu, sulankstė jį į keturias dalis ir įsikišo uniformos marškinių kišenėn. - Ar matei jo šunį? Koks jis?

"Dobermanas, - parašė Nikas, - bet geras. Didelis. Nebaugštus".

Beikeris linktelėjo, pasisuko ir nuėjo pas save. O Nikas susijaudinęs sustingo už grotų. Po minutėlės Beikeris sugrįžo su dideliu raktų ryšuliu, atrakino spyną ir atlapojo duris.

- Eime į kabinetą, - pakvietė Beikeris. - Pusryčiausi?

Nikas papurtė galvą, paskui gestu tarytum kažin ką įpylė ir išėjo iš kameros.

- Kavos? Gerai. Kompanija man pravers. Kenčiu nemigą. Retai kada miegu daugiau nei tris keturias valandas. Žmona reikalauja, kad apsilan-

kyčiau pas įžymųjį gydytoją Pain Blafe. Jeigu ir toliau taip tęsis, aš tikriausiai paklausysiu jos patarimo. Štai matai iki ko priėjo, - penkta valanda ryto, dar nė švisti nepradėjo, o aš jau ant kojų, valgau omletą ir pakepintus pyragaičius, pirktus sunkvežimių aikštelėje.

Tardamas paskutinius žodžius, jis pasisuko, ir Nikas spėjo pagauti: "...sunkvežimių aikštelėje". Jis kilstelėjo antakius ir išreikšdamas savo nesupratimą gūžtelėjo pečiais.

- Nesvarbu, - tarė Beikeris. - Bet kuriuo atveju toks jaunas vaikinas kaip tu nesupras.

Savo kabinete Beikeris iš didžiulio termoso įpylė Nikui puodelį juodos kavos. Ant šerifo stalo stovėjo lėkštelė su pradėtais pusryčiais, ir jis vėl pasitraukė ją artyn savęs. Nikas gurkšelėjo kavos. Suskaudo, bet kava buvo puiki.

Jis paplojo Beikeriui per petį, o kai šis pakėlė galvą, parodęs į kavą, pasitrynė pilvą ir mirktelėjo.

Beikeris nusišypsojo.

- Žinoma, kava gera. Mano žmona Džeinė išverda puikią, - jis įsikišo burnon kąsnį omleto, sukramtė jį ir vėl prabilo: - Gerai visa tai tau išeina. Kaip pantomima. Prisiekiu, jog kai nori būti suprastas, didelių problemų tau neiškyla.

Nikas neaiškiai pasukinėjo ore ranką, tarytum norėdamas pasakyti: *"Comme çi, comme ça".* *

- Neužlaikysiu tavęs, - pastebėjo Beikeris, gabalėliu duonos surinkdamas iš lėkštelės riebalus, - bet štai ką tau pasakysiu. Jeigu kuriam laikui čia pasiliktum, mes, ko gero, sugebėtume sučiupti tave išgražinusius vyrukus. Ką apie tai manai?

Linktelėjęs Nikas parašė: "Jūs manote, kad aš galėčiau susigrąžinti savaitės uždarbį?"

- Vargei, - liūdnai pratarė Beikeris. - Aš viso labo esu provincijos šerifas. O tau reikalingas kas nors kitas.

Vaikinas linktelėjo ir suvirpėjo iš skausmo. Sudėjęs rankas, jis pavaizdavo išskrendantį paukštį.

- Taip, kažkas panašaus. Keliese jie buvo?

Nikas iškėlė keturis pirštus, paskui papurtė galvą ir iškėlė penkis.

- Ar galėtum nors vieną iš jų atpažinti?

Nikas ištiesė vieną pirštą, o po to parašė: "Aukštas blondinas. Maždaug jūsų sudėjimo, ko gero, netgi kiek stambesnis. Pilkos kelnės ir marškiniai. Mūvėjo stambų žiedą. Ant vidurinio dešinės rankos piršto. Violetinis akmuo. Juo mane ir perrėžė".

Skaitant Beikerio veidas persimainė. Pradžioje jame atsispindėjo nerimas, o paskui pyktis. Pamanęs, kad pyktis skirtas jam, Nikas vėl persigando.

- Viešpatie, - tarė Beikeris. - Ar esi tikras?

---

* Šiaip sau *(pranc.).*

Nikas nenoriai linktelėjo.
- O dar? Ar dar ką nors įsiminei?
Jis ėmė įtemptai galvoti, po to parašė: "Mažytis randas. Ant kaktos".
Beikeris perskaitė įrašą.
- Tai Rėjus Butas, - pasakė. - Mano žmonos brolis. Ačiū, mažyli. Penkta valanda ryto, o mano diena jau sugadinta.
Nikas plačiau pramerkė akis ir parodė užuojautą išreiškiantį gestą.
- Na ką gi, gerai, - labiau patsai sau nei Nikui tarė Beikeris. - Jis prastas aktorius. Džeinė tai žino. Jis dažnai ją primušdavo, kai jiedu dar buvo vaikai ir gyveno po vienu stogu. Nors jie yra brolis ir sesuo, šią savaitę giminystės jausmus teks pamiršti.
Nikas sutrikęs nudūrė akis į grindis. Po akimirksnio Beikeris papurtė jo petį, idant Nikas matytų, ką jis kalba.
- Ko gero, mums nepasiseks nieko padaryti, - tarė. - Rėjus ir jo niekingi bičiuliai padės vienas kitam išsisukti. Tu esi vienas prieš juos. Ar bent trinktelėjai kuriam nors?
"Užvažiavau tam Rėjui į pilvą, - parašė Nikas. - O kitam mostelėjau per nosį. Greičiausiai ją sulaužiau".
- Rėjus dažniausiai trainiojasi su Vinsu Hoganu, Biliu Vorneru ir Maiku Čaildresu, - pasakė Beikeris. - Jeigu priremsiu Vinsą prie sienos, tikriausiai man pasiseks šį tą iš jo išgauti. Jis skysto būdo ir toks pat minkštakūnis, kaip saulėje svylanti medūza. Jeigu išgaučiau jo prisipažinimą, tuomet sugebėčiau palaužti ir Maiką su Biliu. Rėjus tą žiedą gavo koledžo brolijoje. Bet neišlaikė egzaminų jau antrajame kurse, - jis nutilo, barbendamas pirštais į lėkštelės kraštą. - Ko gero, galėtume pamėginti, mažyli, jeigu nori. Bet iš anksto tave įspėju, kad mums gali ir nepasisekti. Jie žiaurūs ir bailūs kaip valkataujančių šunų ruja, bet yra vietiniai, o tu viso labo kurčnebylis prašalaitis. Ir jeigu jie išsisuks, tuomet su tavimi susidoros.
Nikas apie tai pagalvojo. Jis mintyse atgamino išgyventas minutes: jį blaško nuo vieno prie kito kaip kruviną baidyklę, o Rėjaus lūpos taria žodžius: *"Aš jį užkasiu. Suskis man smogė"*. O paskui praradimo jausmas, kai nuo jo pečių nuplėšė kuprinę, tą neišskiriamą paskutiniųjų dvejų metų nesibaigiančių klajonių palydovę.
Jis parašė bloknote du žodžius ir juos pabraukė: *"Gal pamėginkime"*.
Atsidusęs Beikeris linktelėjo:
- Gerai. Vinsas Hoganas dirba lentpjūvėje... nors iš tiesų yra ne visiškai taip. Viskas, ką jis ten daro - tėra kelnių trynimas. Ką gi, apie devintą valandą mudu su tavimi ten nuvažiuosime. Ko gero, jį taip išgąsdinsime, kad viską išplepės.
Nikas pritariamai linktelėjo.
- Kaip tavo burna? Daktaras Soumsas paliko tablečių. Jis sakė, kad tau turėtų labai skaudėti.
Nikas vėl linktelėjo - šįsyk liūdnai.

- Aš prisikasiu iki jų. Tai... - jis nutilo, ir savo begarsiame pasaulyje Nikas išvydo, kaip šerifas, išsitraukęs nosinę, pora sykių nusičiaudėjo. - Bet tai jau kitas dalykas, - toliau kalbėjo jis, bet nusisuko, ir Nikas suprato tik pirmąjį žodį. - Regis, aš ne juokais persišaldžiau. Viešpatie, kas gi čia per gyvenimas? Sveikas atvykęs į Arkanzasą, mažyli.

Įpylęs stiklinėn vandens ir paėmęs tabletes, šerifas prisiartino prie Niko. Kol tasai kamuodamasis jas rijo, Beikeris trynėsi kaklą. Skaudėjo gerklę. Patinusios tonzilės, kosulys, sloga, be to, regis, nedidelė temperatūra. Taip, dienelė aušta kaip niekad.

10 skyrius

Laris pabudo, pagirios nebuvo pernelyg sunkios, bet burnoje jautė tokį skonį, tarytum drakono kūdikis ten būtų įsirengęs tualetą, be to, neapleido jausmas, kad atsidūrė tokioje vietoje, kurioje jam būti nederėjo.

Lova buvo viengulė, bet pūpsojo dvi pagalvės. Sklido kepamos bekonienos kvapas. Atsisėdęs pro langą išvydo dar vieną pilką niujorkietišką aušrą ir pirmiausiai pagalvojo, kad praėjusią naktį Berklyje jie darė kažin ką siaubinga: kažką nešvaraus, juodo, atavistinio. Paskui atminties paviršiun išniro praėjusios nakties įvykiai, ir jis suprato, kad žvelgia į Fordhemo universiteto gatvę, o ne į Berklį. Jis buvo Tremonto aveniu antro aukšto bute, netoliese Centrinės stoties, o jo motina jaudinasi, kur visai nakčiai prašapo. Ar paskambino jis jai ir kaip nors atsiprašė?

Laris nuleido nuo lovos kojas, rado suglamžytą "Winstons" pakelį su likusia vienintele cigarete. Užsirūkė. Cigaretės skonis priminė sudžiūvusį mėšlą.

Merginą vadino Marija, ji pasisakė esanti... kas? Oralinė higienistė, regis. Laris nežinojo, ar gerai ji išmano higieną, bet oralinį meną buvo įvaldžiusi nuostabiai. Jis miglotai prisiminė, kaip godžiai buvo apgraužtas - nelyginant virtos vištos šlaunelė. Krosbis, Stilsas ir Našas svetainėje dainavo apie tai, kiek daug vandens nutekėjo po tiltu, apie beprasmiškai praleistą laiką. Jeigu atmintis jo neapgauna, Marija beprasmiškai laiko neleido. Kai sužinojo, jog jis - *tasai pats* Laris Andervudas, ji šiek tiek abstulbo. Argi kažkokiu naktinės linksmybės metu ji nebuvo viena iš daugelio, kurie ieškojo atidarytos parduotuvės, idant galėtų nusipirkti plokštelę "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?"

Jis tyliai suvaitojo, stengdamasis atstatyti praėjusią dieną su visiškai nekalta įžanga ir beprotišku finalu.

"Jankių" mieste nebuvo, tai jis prisiminė. Kai jis pakirdo, motina jau buvo išėjusi į darbą, bet virtuvėje ant stalo palikusi "Jankių" rungtynių grafiką podraug su rašteliu: "Lari! Kaip matai, "Jankiai" negrįš iki liepos 1-osios. Jie žais dvejas rungtynes iš eilės liepos 4-ąją. Jeigu nieko neplanuoji, kodėl gi tau nenusivesti savo mamos į beisbolo rungtynes? Aš nupirksiu alaus ir sumuštinių. Šaldytuve - kiaušiniai ir dešrelės, o duoni-

nėje - pyragaičiai, jeigu jie tau labiau patinka. Pasirūpink savimi pats, vaikeli". O laiško pabaigoje buvo tipiškas Alisai Andervud post scriptum: "Dauguma vaikinų, su kuriais kažkada šlaisteisi, išvažinėjo kas kur; jiems, tai gaujai, dar laimingai baigėsi, bet man atrodo, kad Badis Markssas dirba parduotuvėje Striker aveniu".

Prisiminęs tą raštelį, Laris susiraukė. Jokio "Brangusis" prie jo vardo. Jokio "Myliu" prie jos parašo. Ji netikėjo visomis tomis jo švelnybėmis. Nūdiena buvo šaldytuve. Kol jis miegojo po savo pašėlusio lėkimo per visą Ameriką, ji nupirko ir parnešė tai, ką jis labiausiai mėgo. Ji turėjo tokią puikią atmintį, jog tai netgi gąsdino. Jautiena dėžutėse. Du svarai tikro sviesto - ir visa tai iš menko jos atlyginimo! Du "Coke" įpakavimai. "Deli" dešrelės. Rostbifas su firminiu Alisos padažu, kurio paslapties ji neatskleidė net savo sūnui, o šaldytuve visas galonas jo mėgiamų ledų. Kartu su Saros Li sūrio pyragu. Ir braškė viršūnėje...

Paklusdamas impulsui, jis patraukė į vonią - ne tik pasirūpinti šlapimo pūsle, bet ir patikrinti vaistinėlę.

Senoje vietoje, ten, kur kabodavo visi jo šepetėliai, rado visiškai naują "Pepsodent" šepetėlį. Čia pat gulėjo skutimosi peiliukai, skustuvas, "Barbasol" skutimosi kremas ir netgi "Old Spice" odekolono flakonėlis. "Ne itin prabangu, - pasakytų Alisa (Laris iš tikrųjų ją *girdėjo)*, - bet kaip už tokius pinigus kvepia neblogai".

Jis ilgai apžiūrinėjo visus šiuos daiktus, paskui paėmė į rankas naują dantų pastos tūbelę. Jokių "Brangusis", jokių "Myliu, Mama". Paprasčiausiai naujas dantų šepetėlis, nauja dantų pasta, naujas odekolonas. Kartais, pamanė jis, tikroji meilė nebyli, taip pat kaip ir akla. Jis pradėjo valytis dantis.

...Oralinė higienistė įėjo apsivilkusi permatoma rožine palaidinuke - ir niekuo daugiau.

- Sveikas, Lari, - tarė Marija. Ji buvo neaukšta, gražutė, šiek tiek Sandros Di stiliaus, jos krūtys išdidžiai virpėjo, atrodė standžios ir įžūlios. Kaip ten sakoma sename anekdote? Teisingai - ji turi 38-o kalibro porelę ir tikrą automatą. Cha-cha, labai juokinga. Jis nuvažiavo tris tūkstančius kilometrų, kad praleistų naktį ir vos nebūtų suvalgytas gyvas Sandros Di. - Jeigu nori, galiu duoti tau chalatą. Mudu papusryčiausime rūkyta žuvimi ir kepta bekoniena.

Rūkyta žuvis ir kepta bekoniena? Jo skrandis susitraukė.

- Ne, brangioji, aš jau turiu lėkti. Reikia su kai kuo pasimatyti.

- Paklausyk, bet tu negali išeiti štai šitaip...

- Garbės žodis, tai labai svarbu.

- Na ką gi, aš irgi labai svarbi! - ji ėmė kelti balsą. Lariui suskaudo galvą.

- Savąjį Bronksą jau aprodei, mieloji, - tarė jis.

- Ką tu turi omeny? - ji stovėjo įrėmusi rankas į šonus, iš sugniaužto kumščio tarsi plieninė tulpė kyšojo riebaluotas šaukštas. Jos krūtinė gundančiai kilojosi, bet Laris jos neužsigeidė. Jis užsimovė kelnes ir jas už-

sisegė. - Jeigu aš iš Bronkso, vadinasi, esu juoda? Kuo tau neįtinka Bronksas? Tu ką, rasistas?

- Ne, aš taip nemanau, - ir priėjo prie jos arčiau. - Paklausyk, toji, kurią turiu pamatyti, - mano motina. Aš atvažiavau tik prieš dvi dienas ir netgi vakar jai nepaskambinau, neperspėjau... ar paskambinau? - su viltimi pridūrė Laris.

- Tu niekam neskambinai, - rūsčiai atsakė Marija. - *Prisiekiu,* tai ne tavo motina.

- Ne, tai tiesa. Ji dirba "Chemical Bank Building".

- Prisiekiu, tu visai ne tas Laris Andervudas, kuris dainuoja per radiją.

- Galvok, kaip nori. Man reikia lėkti.

- Tu menkysta! - sušuko ji. - Ką aš dabar turėčiau daryti su tokia gausybe pagaminto maisto?

- Išmesk pro langą, - pasiūlė jis.

Sudrebėjusi iš įsiūčio, Marija švystelėjo į jį šaukštą. Bet kurią kitą jo gyvenimo dieną jinai būtų nepataikiusi. Vienas iš pagrindinių fizikos dėsnių skelbia, kad šaukštas negali pasiekti tikslo, jeigu jį švysteli šėlo pagauta oralinė higienistė. Bet tik išimtys patvirtina taisyklės: dzigt - taukšt šaukštas atsimušė tiesiai Lariui į kaktą. Skaudėjo nesmarkiai. Bet kai jis pasilenkė pakelti šaukštą, ant kilimo nukrito du lašeliai kraujo.

Gniauždamas rankoje šaukštą, Laris žingtelėjo artyn Marijos.

- Aš įkrėsiu tau štai šituo, - pagrasė jis.

- Žinoma! - klyktelėjo ji, atšokdama atatupsta. - Kodėl gi ne? Kaipgi! Didelė žvaigždė! Pasidulkino ir į kojas! Aš maniau, kad tu geras vaikinas. Bet esi visiškai ne toks! - jos skruostu nusirito kelios ašaros, atitrūko nuo smakro ir nulašėjo ant krūtinės. Tarsi užburtas Laris spoksojo, kaip viena nusirito dešiniąja jos krūtimi ir sustingo ties speneliu. Tai paveikė jį kaip magnetinis efektas. Jis apžiūrinėjo poras ant jos odos ir išvydo aureolės pakraštyje kyšantį tamsų plaukelį. "Jėzau Kristau, aš kraustausi iš proto", - nustebęs pamanė jis.

- Tu visiškai nesi geras! - išrėkė, kai jis jau taikėsi sprukti į svetainę. - Ėjau su tavimi, nes maniau, kad esi geras!

Tai, ką pamatė svetainėje, vos neprivertė jį suvaitoti. Ant tos pačios lovos, kurioje, kaip jis miglotai prisiminė, su juo susidorojo nelyginant su virtos vištos šlaunele, gulėjo mažiausiai pora tuzinų plokštelių su jo dainele. Dar trejetas buvo padėta ant seno grotuvo. Ant sienos prie lango kabojo plakatas - Rajano O'Nilo ir Ali Makgrou "Meilės istorija". "Kai esi godžiai apgraužtas, neprivalai atsiprašinėti, cha-cha. Viešpatie, aš *kraustausi* iš proto".

Marija stovėjo miegamojo tarpduryje ir vis dar kūkčiojo, su savo trumpute palaidinuke atrodydama ganėtinai patetiškai.

- Paklausyk, paskambink man, - paprašė ji. - Juk aš ne beprotė.

Jis privalėjo pasakyti: "Be abejo" - tai būtų viską apvainikavę. Bet vietoje šių žodžių Laris išgirdo, kaip iš jo krūtinės išsiveržė juokas, paskui perspėjimas:

- Tavo bekoniena prisvils.

Klyktelėjusi Marija puolė prie Lario, bet užkliuvusi už pagalvės išsitiesė ant grindų. Viena ranka ji parvertė nebaigtą gerti pieno butelį, o kita - tuščią butelį viskio. *"Viešpatie,* - pamanė Laris, - *nejaugi mes* maišėme *visa tai?"*

Jis skubiai spruko iš buto, nuskuodė laiptais žemyn. Įveikdamas paskutines šešias pakopas, išgirdo, kaip ji persisvėrusi per turėklus rėkia nuo laiptų aikštelės:

- *Tu visiškai ne toks! Tu negeras!*

Jis su palengvėjimu užtrenkė paskui save laiptinės duris ir pajuto padvelkiant drėgną šilumą, kvepiančią vasaros žaluma ir automobilių išmetamomis dujomis. Palyginti su svylančių riebalų ir užsistovėjusiu cigarečių dūmų tvaiku, tai buvo tarsi kvepalų aromatas. Laris giliai įkvėpė rytmetinio oro. Kaip gera ištrūkti iš beprotybės! Sugrįšime į nuostabias normalaus gyvenimo dienas, kaip...

Už jo su trenksmu prasivėrė langas, ir jis suprato, kas seks įkandin.

- *Tikiuosi, kad tu gyvas supūsi!* - klyktelėjo jinai iš viršaus. - *Tikiuosi, tu nusiversi po metro traukiniu! Koks gi iš tavęs dainininkas! Įsikalk tai į savo subinę! Nunešk tai savo motušei, utėle tu!*

Pro miegamojo langą švilpdamas išlėkė pieno butelis. Laris laiku pasilenkė. Butelis kaip bomba atsitrenkė į nutekamąjį lataką, pažerdamas ant šaligatvio stiklo šukes. Iš paskos, vartaliodamasis ore, išskrido viskio butelis ir sudužo tiesiog prie jo kojų. Kad ir kas buvo mėtančioji, bet jos taiklumas kėlė siaubą. Prisidengęs rankomis galvą, Laris šoko bėgti. Ši beprotybė niekuomet nesibaigs.

Jam įkandin pasigirdo triumfuojantis klyksmas su būdingu Bronkso akcentu:

- PABŪČIUOK MAN Į SUBYNĘ, YŽGAMA!

Jis pasuko už kampo, susigriebė rankomis už pilvo ir žvelgdamas į pro šalį lekiančias mašinas pradėjo isteriškai kvatoti.

- Tu ką, negalėjai geriau įsikurti? - pro juoką ištarė jis, absoliučiai nesuvokdamas, kad kalba balsu. - O, drauguži, galėjai padaryti tai kur kas geriau. Tai buvo atstumianti scena. Kokie niekai, drauguži, - ūmai Lariui toptelėjo, kad jis kalba balsu, ir iš jo krūtinės išsiveržė naujas juoko priepuolis. Netikėtai jis pajuto galvos svaigulį, pykinimą ir prisimerkė. Atminties ratas Mazochizmo Skyriuje atsidarė ir jis išgirdo Veino Stakio žodžius: *"Tu turi savyje kažin ką, kas tave daro panašų į nepramušamą sieną".*

Jis pasielgė su mergina kaip su šliundra, pabudęs rytą viešnamyje.

"Tu visiškai nesi geras".

Aš geras, geras.

Bet kai ano vakarėlio dalyviai ėmė reikšti nepasitenkinimą Lario sprendimu juos išvaikyti, jis pagrasė iškviesti policiją ir tikrai tai būtų padaręs. Argi ne taip? Taip. Būtent taip. Daugumos svečių Laris nepažinojo, ir galėjo ant jų nusispjaut, bet ketvertas ar penketas protestuojančių bu-

vo seni jo pažįstami. O Veinas Stakis kaip velnio išpera stovėjo prie durų, sukryžiavęs ant krūtinės rankas tarytum rūstusis teisėjas Paskutiniojo Teismo dieną.

Selas Dorija išeidamas pasakė: *"Jeigu šitaip galų gale atsitinka tokiems vaikinams kaip tu, Lari, tai geriau jau toliau sau grotumei knaipėje".*

Laris atsimerkė ir ėmė žvilgsniu ieškoti taksi. Taip, žinoma. Įtūžęs draugas smogia. Jeigu Selas toks jau ištikimas bičiulis, tai ką jis ten darė, siurbdamas iš jo pinigus? Aš buvau kvailas, ir kiekvienam nepatinka matyti, kaip kvailiai ateina į protą. Štai kur tiesa.

"Tu visiškai nesi geras".

- Aš esu geras vaikinas, - rūsčiai ištarė jis. - Kad ir kaip ten būtų, koks kieno reikalas?

Laris pamojo pravažiuojančiam taksi. Atrodo, vairuotojas neryžtingai suabejodamas kiek padelsė, o paskui pririedėjo prie šaligatvio, ir tik dabar Laris prisiminė savo iki kraujo prakirstą kaktą. Atsidaręs užpakalines dureles, kuo skubiau šastelėjo ant sėdynės, kad vairuotojas nesuspėtų persigalvoti.

- Manhetenas. "Chemical Bank Building", - trumpai mestelėjo jis.

- Tavo kakta prarėžta, dranguži, - pastebėjo taksistas.

- Mergina švystelėjo į mane šaukštu, - abejingu balsu atsiliepė Laris.

Vairuotojas apsimestinai nusišypsojo ir įsispitrėjo į kelią, palikdamas Larį sėdėti už savęs ant sėdynės ir mąstyti, kaip paaiškinti motinai šią savo naktelę.

11 skyrius

Pavargusios išvaizdos juodaodė moteris vestibiulyje Lariui pasakė, kad Alisa Andervud greičiausiai yra dvidešimt ketvirtame aukšte ir atlieka inventorizaciją. Jis įlipo į liftą ir ėmė keltis, suvokdamas, kad jo pakeleiviai paslapčia dirsčioja į jo kaktą. Žaizdelė jau nebekraujavo, bet pasidengė nemaloniu akiai krešuliu.

Dvidešimt ketvirtame aukšte buvo įsikūrę Japonijos kompanijos, gaminančios fotoaparatus ir kino kameras, valdytojai. Daugmaž dvidešimt minučių Laris vaikštinėjo ten ir šen, ieškodamas motinos ir jausdamasis asilo užpakaliu. Jis nuolat sutikdavo tarnautojus, bet dauguma iš jų buvo japonai, todėl šešių pėdų ir dviejų colių ūgio Laris jautėsi kaip labai *aukštas* asilo užpakalis. Maži vyriškiai ir moterys stebeilijo pro siauras akis sumuštą jo kaktą ir krauju išteptą švarko rankovę su nerimą keliančiu rytietišku aklumu.

Pagaliau jis rado duris su lentele: "ŪKIO DALIES VEDĖJA IR PRIŽIŪRĖTOJA". Laris pajudino rankeną. Durys buvo atrakintos, ir jis šmurkštelėjo vidun. Motina, apsirengusi duksliu pilku chalatu, kojinėmis ir audekliniais batais, buvo čia. Alisa stovėjo pasisukusi į jį nugara. Vie-

noje rankoje ji laikė susegtus popieriaus lapus ir, regis, skaičiavo viršutinėje lentynoje sustatytus buteliukus su valikliu.

Larį apėmė toks stiprus kaltės jausmas, kad jis panoro pabrukti uodegą ir sprukti lauk. Sugrįžti į garažą už dviejų kvartalų nuo jos namo ir sėsti mašinon. Ir nusispjaut, jog jis ką tik sumokėjo už vietą du mėnesius priekin. Sėsti mašinon ir *išdumti*. Išdumti kur? Kur akys mato. Į Bar Harborą Meino valstijoje. Tampą Floridoje. Solt Leik Sitį Jutoje. Bet kokia vieta bus gera, kol horizonte nepasirodys Diujis Kaladė ir kuri bus pakankamai toli nuo šio muilu pradvokusio sandėliuko. Nežinia kodėl, - gal nuo dieninės šviesos lempų, gal nuo žaizdos kaktoje, - bet jam *velniškai* įsiskaudo galva.

Liaukis inkštęs, tu, prakeiktas šunyti.

- Sveika, mam, - ištarė jis.

Jinai trumpam sustingo, bet neatsisuko.

- Taigi, Lari, kelią tu suradai.

- Žinoma, - jis mindžikavo nuo kojos ant kojos. - Norėjau atsiprašyti. Man derėjo vakar vakare tau paskambinti. Aš likau su Badžiu. Mes... m-m-m... išėjome prasiblaškyti. Pasižvalgyti po miestą.

- Aš taip ir supratau. Kažką panašaus į tai.

Jinai koja prisitraukė arčiau savęs nedidelę taburetę, atsistojo ant jos ir dabar ėmė skaičiuoti indelius su mastika, prie kiekvieno iš jų prisiliesdama rodomuoju pirštu. Įsitempusi pasistiebė ant pirštų galų; kai šitaip padarė, jos chalatas pakilo, ir jis išvydo kraštelį rudų kojinių, o virš jų - baltos odos juostelę ir nusuko akis, nesąmoningai pakartodamas jauniausiojo Nojaus sūnaus poelgį, kai nuogas ir girtas senis tysojo ant savo gulto. Vargšas vaikinas gyvenimą baigė tapęs medkirčiu ir vandens nešėju. Jis ir jo palikuonys. Štai kodėl pas mus dabar kyla maištai ir įvairūs nepasitenkinimai, sūnau. Melskis Viešpačiui.

- Tai ir viskas, ką norėjai man pasakyti? - paklausė ji, pirmą kartą atsigręždama.

- Aš norėjau pasakyti, kur buvau, ir atsiprašyti. Padariau tikrą kiaulystę, pamiršdamas paskambinti.

- Taip, - atsakė motina. - Bet juk tu ir anksčiau elgeisi kiauliškai, Lari. Manai, kad pamiršau?

Jis plykstelėjo:

- Mam, paklausyk...

- Tau bėgo kraujas. Kažkoks berniokas mostelėjo per kaktą? - ji nusisuko ir viršutinėje lentynoje suskaičiavusi visus indelius kažką savo popieriuose pasižymėjo. - Praėjusią savaitę nežinia kas savavališkai pasiėmė du indelius mastikos, - pastebėjo Alisa. - Na, jų laimė.

- Aš atėjau pasakyti, jog *apgailestauju!* - garsiai tarė Laris. Ji nepašoko, bet pašoko jis. Šiek tiek.

- Taip, būtent šitaip tu ir pasakei. Jeigu mastika ir toliau dinginės, misteris Džoganas užgrius mane kaip tona plytų.

- Aš nedalyvavau girtų peštynėse ir nieko neužkabinau. Nieko panašaus. Tai paprasčiausiai buvo... - jis nutilo.

Motina atsisuko, sardoniškai kilstelėdama antakius. Šią jos išraišką Laris puikiai prisiminė.

- Kas buvo?

- Na... - jis taip greitai nesugalvojo, ką pameluoti. - Tai buvo... šaukštas.

- Kažkas palaikė tave omletu? Ko gero, judu su Badžiu išties mieste praleidote linksmą naktelę.

Laris nuolat pamiršdavo, kad motina visuomet mokėjo regzti savo tinklus, jis visada į juos įkliūdavo, ir, matyt, taip liks per amžius.

- Tai buvo mergina, mam. Ji švystelėjo į mane šaukštu.

- Ko gero, ji labai taikli šaulė, - pastebėjo Alisa Andervud ir vėl nusisuko. - Toji negrabaila Konsuela vėl kažkur nukišo paraiškų blankus. Ne dėl to, kad iš jų būtų daug naudos; mes niekuomet negauname visko, ko reikia. Jeigu aš pasikliaučiau šiomis paraiškomis, tai nežinočiau, ką daryti su tokia nesuskaičiuojama daugybe atsargų.

- Ma, tu labai ant manęs pyksti?

Ūmai ji nuleido rankas. Jos pečiai suglebo.

- Nepyk ant manęs, - sušnabždėjo jis. - Nepyk, gerai? A?

Motina atsisuko, ir jos akyse Laris pastebėjo nenatūralų blizgesį - bet ne, jis manė, kad šis blizgesys visiškai *natūralus,* be abejo, atsiradęs ne nuo dieninės lempos šviesos, ir vėl išgirdo, kaip oralinė higienistė su giliu įsitikinimu dar sykį pratarė: *"Tu visiškai nesi geras vaikinas".* Kodėl jis apskritai varginosi sugrįždamas namo, jeigu ketino išdarinėti jai tokius pokštus... ir nesvarbu, kaip ji su juo elgiasi.

- Lari, - švelniai pratarė Alisa. - Lari, Lari, Lari...

Jis jau buvo bemanąs, kad motina nieko daugiau nepasakys; netgi drįso viltis, jog šitaip ir bus. Bet patylėjusi ji tęsė.

- Nejaugi tai ir viskas, ką tu gali pasakyti? "Nepyk ant manęs, ma, nepyk?" Aš girdėjau tave per radiją, ir nors daina man nepatiko, aš vis tiek didžiuojuosi tavimi. Žmonės klausinėja, ar iš tikrųjų dainuoja mano sūnus, ir aš atsakau, jog taip, tai mano Laris. Aš tvirtinu jiems, kad tu visuomet gerai dainavai, ir tai nėra melas, ar ne, Lari?

Netikėdamas pats savimi, jis gailiai sukinkavo galva.

- Aš pasakoju jiems, kaip tu, dar mokydamasis vidurinėse klasėse, paėmei gitarą iš Denio Robertso, ir ištisą pusvalandį grojai netgi geriau už jį, nors tasai lankė muzikos pamokas, o tu ne. Tu turi talentą, Lari, niekas niekuomet apie tai man nesakė, o mažiausiai tu. Bet, man regis, tu ir pats tai žinai, kadangi šis dalykas - vienintelis dėl kurio tu nedejuoji ir neinkšti. Kai išvažiavai, argi baksnojau tave nosimi kaip neprotingą šunytį? Ne. Jauni visuomet išvažiuoja. Taip jau sutvarkytas pasaulis. Retsykiais jie patenka į nemalonias istorijas, bet juk tai natūralu. Tuomet jie sugrįžta. Argi reikia man apie tai pasakoti? Ne. Tu sugrįžai todėl (nesvarbu, ar būtum įrašęs plokštelę su hitu, ar ne), kad ten, Vakarų pakrantėje, patekai į kažkokią sumaištį.

- Aš neturiu jokių nemalonumų! - sumišęs paprieštaravo Laris.

- Ne, turi. Aš regiu požymius. Esu tavo motina, ir tu manęs neapgausi, Lari. Nemalonumas - tai kažin kas tokio, kai visuomet dirsčioji į šalis, kai negali paprasčiausiai pasukti galvos ir susitikti veidas į veidą. Kartais aš galvoju, kad tu ir gatvės nepereisi, neįmynęs į šuns mėšlą. Viešpats atleis man šiuos žodžius, kadangi JIS žino tiesą. Ar aš pykstu? Ne. Ar nusivylusi? Taip. Aš tikėjausi, kad ten pasikeisi. Bet ne. Tu išvykai kaip mažas berniukas suaugusio vyro išvaizda, toks pat ir sugrįžai. Ar nori sužinoti mano nuomonę, kodėl tu parvažiavai į namus?

Jis pažvelgė į ją, norėdamas bent šiek tiek pasiteisinti, bet kartu žinodamas, kad tesugebės ištarti: *"Neverk, mama"*, - o tai būtų siaubinga jiems abiems.

- Aš manau, kad tu sugrįžai į namus, kadangi nesugalvojai, kur pasidėti. Tu nežinojai, kas kitas sutiktų tave priimti. Niekam pasaulyje nesu pasakiusi apie tave nė vieno blogo žodžio, Lari, netgi savo seseriai, bet tu pats·verti mane tai padaryti, ir aš pasakysiu, ką galvoju apie tave. Tu įpratai tiktai imti. Tu visuomet toks buvai. Panašu, kad Dievas, kai Jis kūrė tavo kūną mano viduje, paliko kažkurią tavo dalį neužbaigtą. Tu *nesi blogas,* ne, ne tai aš turiu omeny. Tose vietose, kuriose po tavo tėvo mirties buvome priversti gyventi, tu būtum tapęs blogu, jeigu turėtum į tai polinkį. Man regis, blogiausias tavo poelgis buvo nepadorus žodis, užrašytas ant koridoriaus sienos namuose Karsters aveniu, Kvynse, ir aš sučiupau tave šitai darant. Atmeni?

Jis atsiminė. Anąsyk motina užrašė tą patį žodį jam ant kaktos, o paskui privertė jį tris kartus apeiti aplink namą. Daugiau jis niekuomet neberašė tokių žodžių - niekur ir ant niekur.

- Už viską blogiausia, Lari, yra tai, kad turi gerus *ketinimus.* Kartais man atrodo, jog būtų tikra palaima, jeigu tu nusviltum smarkiau. Gi dabar kyla įspūdis, tarytum žinotum savo trūkumus ir neteisingus poelgius, bet neišmanytum, kaip visa tai pataisyti ar pakeisti. Aš irgi nežinau. Aš panaudojau visus *man* žinomus būdus, dar tau esant mažam. Tasai žodis, parašytas tau ant kaktos - vienas iš šių būdų... nors tuolaik jau buvau praradusi viltį, antraip niekuomet su tavimi nebūčiau taip pasielgusi. Tu tik *imi,* ir tai yra pagrindinė priežastis. Atvykai pas mane, nes žinojai, kad aš turiu *duoti.* Ne visiems, o tau.

- Aš išvažiuosiu, - tarė Laris. Žodžiai iš jo burnos išlėkė tarytum išspjauti sausi korpijos gniutulėliai. - Šiandien.

Paskui Lariui toptelėjo, kad jis, ko gero, negali sau *leisti* išvažiuoti, bent jau iki to laiko, kol Veinas nepersiųs jam naujo autorinio honoraro čekio arba sumos, kuri liks pamaitinus alkanus Los Andželo kreditorius. O dėl dabartinės jo finansinės padėties, tai jis apmokėjo už vietą automobilių saugojimo aikštelėje savajam "Datsunui", be to, iki penktadienio privalo pervesti žymią pinigų sumelę, jei nori, kad mašiną ten gerai prižiūrėtų. Bet po vakarykščio palėbavimo, kuris prasidėjo taip nekaltai su Badžiu, jo sužadėtine ir oraline higieniste, sužadėtinės drauguže (puiki mergina iš Bronkso, Lari, ji tau patiks, nes turi puikų humoro jausmą), La-

riui liko labai mažai pinigų. Ne. Kalbant atvirai iki galo, tai jis buvo plikas kaip tilvikas. Nuo šios minties Larį apėmė panika. Jeigu dabar jis pasitrauks nuo motinos, kur tuomet pasuks? Į viešbutį? Betgi kiekvieno viešbučio šveicorius jį tiktai išjuoks ir lieps nešdintis lauk. Apsirengęs Laris buvo gana padoriai, bet jie turi uoslę. Iš kažkur tie išgamos žino. Jie *iš kvapo* nustato tuščias pinigines.

- Neišvažiuok, - švelniai tarė motina. - Šito aš nenoriu, Lari. Aš specialiai pripirkau tiek skanaus maisto. Ko gero, tu pastebėjai. Be to, aš tikėjausi, kad šiandien mudu palošime kortomis.

- Ma, tu nemoki lošti kortomis, - liūdnai šypsodamasis tarė jis.

- Statysime po dešimtį centų, ir aš sugebėsiu priminti uodegą netgi tokiam vaikeliui kaip tu.

- Ko gero, jeigu aš tau nusileisiu.

- Paklausykite, ką tauškia šis mažylis, - su švelnia ironija pratarė ji. - Tai aš *tau* nusileisiu. Aš įspausiu tave į kampą, Lari. Ką į tai atsakysi?

- Gerai, - linktelėjo jis. Pirmą kartą šią dieną jis pasijuto gerai, iš tikrųjų gerai. Tylus vidinis balselis sukuždėjo, kad jį vėl apsuko aplink pirštą, bet Laris atsisakė jo klausyti. Galų gale tai buvo jo *motina,* ir jinai jo *paprašė.* Tiesa, prieš paprašydama, ji prikalbėjo daug žiaurių dalykų, bet juk prašymas yra prašymas, nesvarbu, ar jis nuoširdus ar apsimestinis, juk taip? - Štai ką aš tau pasakysiu, ma: už bilietus į liepos ketvirtosios rungtynes sumokėsiu aš. Kiek truks, pridėsiu prie tos sumos, kurią išlošiu šiandien.

Alisa vėl pasisuko į lentynas tardama:

- Koridoriaus gale yra vyrų tualetas. Kodėl gi tau nenusiplovus nuo kaktos kraujo? Paskui iš mano rankinės išsiimk dešimt dolerių ir nueik į kiną. Trečiojoje yra puikių kino teatrų. Tik laikykis toliau nuo ištvirkavimo vietų keturiasdešimt devintosios gatvės ir Brodvėjaus sankryžoje.

- Greitai ir aš galėsiu tau duoti pinigų, - pažadėjo Laris. - Šią savaitę daina “Billboarde” užėmė aštuonioliktą vietą. Eidamas čia, pasitikslinau pas Semą Gudį.

- Nuostabu! Jeigu esi toks turtingas, kodėl gi nenusipirkai egzemplioriaus sau, o tik žvilgtelėjai į svetimą?

Netikėtai Lariui užgniaužė gerklę. Jis pamėgino atsikosėti, bet gumulas liko.

- Tiek to, nekreipk dėmesio, - tarė ji. - Mano liežuvis it nartus arklys. Kai pasileidžia šuoliais, tai tol nesustoja, pakol nenusiplūkia. Tu juk žinai. Pasiimk penkiolika, Lari. Pavadinsime tai “skolon”. Manau, kad vienaip ar antraip juos kada nors atgausiu.

- Be abejo, atgausi, - atsakė Laris. Prisiartinęs prie motinos, jis pritūpė kaip vaikas ir patimpčiojo už chalato padurko. Ji pažvelgė žemyn. Pasistiebęs ant pirštų galų, Laris pakštelėjo jai į žandą. - Aš myliu tave, ma.

Alisa atrodė išsigandusi, bet ne bučinio, o jo žodžių, galbūt tono, kokiu jis tuos žodžius ištarė.

- Na ką tu čia, Lari, aš tai žinau, - sumurmėjo ji.

- O tai, ką pasakei... Pasakei apie nemalonumus... Taip, tai tiesa, šiokie tokie nemalonumai, bet aš ne...

Jos balsas bematant tapo šaltas ir kietas. Toks šaltas, kad jį net šiek tiek išgąsdino.

- Aš apie tai nenoriu girdėti.

- Gerai, - atsakė jis. - Paklausyk, ma, koks čia netoliese pats didžiausias kino teatras?

- "Liuks Tvin", - tarė ji, - bet aš nežinau, ką ten rodo.

- Nesvarbu. Žinai, ką aš galvoju? Bet kurioje Amerikos vietoje galima gauti tris dalykus, bet tik Niujorke jie yra patys klasiškiausi.

- Taip, misteri kritike iš Niujorko "Times". Kokie?

- Kinas, beisbolas ir dešrainiai iš Nediko.

Ji nusijuokė:

- O tu ne toks kvailas, Lari; beje, kvailu niekuomet ir nebuvai.

Taigi jis patraukė į tualetą. Ir nusiplovė nuo kaktos kraują. Ir sugrįžo atgalios, ir vėl pabučiavo savo motiną. Ir gavo penkiolika dolerių iš nutrinto jos rankinuko. Ir nuėjo į kiną "Liuks". Jis žiūrėjo beprotišką, kraupų filmą apie Fredį Kriugerį, čiulpiantį paauglių kraują lakiuose jų sapnų smėlynuose, kur visi - išskyrus pagrindinę heroję - miršta. Fredis Kriugeris irgi, regis, galų gale numiršta, bet buvo sunku apie tai spręsti, o kadangi prie filmo pavadinimo puikavosi romėniškas klasifikacijos skaitmuo, be to, lankomumas buvo neblogas, Laris pamanė, kad žmogus su skustuvais pirštų galuose dar sugrįš; Laris nė neįtarė, kad įkyrus garsas galinėje eilėje reiškia visa ko pabaigą: tęsinio daugiau nebebus; ir labai greitai apskritai nebebus jokio kino.

Galinėje eilėje kosėjo vyriškis.

12 skyrius

Tolimajame svetainės kampe stovėjo senovinis prosenelio laikrodis. Visą savo gyvenimą Franė Goldsmit girdėjo tolygų jo tiksėjimą. Jis skelbė nuosprendį kambariui, kurio jinai niekuomet nemėgo, o panašiomis į šią dienomis neapkentė ypač smarkiai.

Labiausiai šiuose namuose ji mėgo tėvo dirbtuvę, kuri buvo garaže, jungiančiame namą su sandėliu. Į ją galima buvo patekti pro mažas dureles už senos malkomis kūrenamos krosnies. Durys atrodė nuostabiai: mažytės, bemaž nepastebimos, kaip stebuklingos pasakų durelės. Kai Franė paaugo, einant pro jas, jai kaip ir tėvui tekdavo pasilenkti, gi jos motina, jeigu nespyrė ypač būtinas reikalas, į dirbtuvę niekuomet neužeidavo. Tai buvo *"Alisos Stebuklų šalyje"* durys, ir kurį laiką, netgi paslapčia nuo tėvo, ji vylėsi, kad vieną sykį jas pravėrusi pamatys ten anaiptol ne Piterio Goldsmito dirbtuvę. Jos vietoje ras požeminį tunelį, vedantį iš Stebuklų šalies į Hobitoną, - žemą bet jaukų, su užapvalintais skliautais ir žemės lubomis, nuo kurių dryksta persipynusios šaknys. Tunelį, kuris

kvepia ne drėgna žeme ir kirminais, o dvelkia cinamono ir obuolių pyrago aromatu, tunelį, besibaigiantį kažin kur toli Beg Endo sandėliuke, kur misteris Bilbo Baginsas švenčia savo gimtadienį...

Ką gi, anas jaukus požeminis tunelis niekuomet taip ir neatsivėrė, bet šiuose namuose užaugusiai Franei Goldsmit dirbtuvės (kartais jos tėvo vadinamos "instrumentine", o motinos - "ta purvina vieta, kur tavo tėvas eina siurbti alų") irgi pakako. Keisti instrumentai, prietaisai. Didelė komoda su daugybe stalčių, iš kurių kiekvienas buvo kiek telpa prigrūstas įvairiausių daiktų. Vinys, varžtai, grąžtai, švitrinis popierius (trijų rūšių: smulkus, stambus ir labai stambus), svambalai, gulsčiukai ir daugelis kitų daiktų, kurių pavadinimai iki šiol jai liko mįslė. Dirbtuvėje buvo tamsu, tik ant ilgo laido karojo nuo lubų nuleista keturiasdešimties vatų lempelė, o į tą vietą, kur dirbo tėvas, visuomet buvo nukreiptas ryškus tenzorinės lempos šviesos apskritimas. Dvelkė dulkėmis, alyva ir tabako dūmais, ir dabar jai atrodė, kad yra būtina taisyklė: kiekvienas tėvas privalo rūkyti. Pypkę, cigarus, cigaretes, marihuaną, hašišą, salotų lapus, *ką nors*. Kadangi dūmų kvapas buvo neatskiriamas nuo jos vaikystės.

"Paduok man štai tą varžtų raktą, Frane. Ne, mažesnį. Ką darei šiandien mokykloje?.. Tikrai?.. O kodėl Rutė Sirs norėjo tave pastumti?.. Taip, tai siaubinga. Baisus įdrėskimas. Bet ar tau neatrodo, kad jis dera prie tavo suknelės spalvos? Dabar tau belieka susirasti Rutę Sirs ir priversti ją, kad pastūmėtų tave dar kartelį ir įbrėžtų antrą koją. Tuomet viskas atrodys simetriška. Paduok man štai aną didelį varžtų raktą, ar gali?.. Ne, štai tą, geltona rankena".

"Frane Goldsmit! Tu bematant išeisi iš šios klaikios vietos ir nusirengsi drabužius, su kuriais eini į mokyklą! TUOJAU PAT! Juk tu išsitepsi!"

Netgi dabar, kai jai dvidešimt vieneri, kai susilenkia žengdama pro dureles ir stovi tarp tėvo darbastalio bei senutėlės Beno Franklino krosnelės, nuo kurios šaltomis žiemomis sklinda tokia kaitri šiluma, ją apima tokie pat jausmai, kaip ir šiame name užaugusią mažąją Franę Goldsmit. Šis iliuzinis pojūtis bemaž visuomet sumišęs su liūdesiu dėl broliuko Fredo, kurį jinai prisiminė gana miglotai ir kurio gyvenimas buvo taip šiurkščiai ir netikėtai nutrauktas. Ji galėjo valandų valandas šitaip stovėti, kvėpdama į visus daiktus persismelkusius mašininės alyvos ir benzino, pelėsių, tėvo silpno tabako aromato kvapus. Franė retai prisimindavo save mažytę, bet šioje vietoje retsykiais pavykdavo, ir tai būdavo nuostabus jausmas.

Bet dabar svetainė.

Svetainė.

Jeigu dirbtuvė buvo vaikystės džiaugsmas, kuri visuomet asocijuodavosi su tėvo pypkės dūmo kvapu (kartais jis pūsdavo dūmus tiesiai Franei į ausį, kai šią skaudėdavo, bet prieš tai visuomet išgavęs pasižadėjimą, kad ji neprasitars apie tai Karlai, kuri, be abejo, už tokį gydymo metodą nebūtų pagyrusi), tai svetainė simbolizavo viską, ką norėjosi užmirš-

ti. Kalbėk tik tuomet, kai tau leidžiama! Lengviau sulaužyti, negu pataisyti! Tuoj pat lipk į viršų ir persirenk, nejaugi tu nežinai, kad tai nepadoru?! Nejaugi tu *niekuomet* negalvoji?! Frane, nesikasyk, žmonės pamanys, kad turi blusų! Ką pamanys tavo dėdė Endriu ir teta Karlena? Tu mirtinai mane išgąsdinai! Svetainė buvo toji vieta, kurioje liežuvis prilipdavo prie gomurio, svetainė buvo vieta, kur negalima pasikasyti, jeigu jauti niežėjimą, čia aidėjo diktatoriškos komandos, skambėjo nuobodūs pašnekesiai ir tėviški bučiniai, iš visų jėgų slopinamas čiaudėjimas ir kosulys, kai nebuvo galima kosėti, ir galų gale - žiovulys, kai draudžiama žiovauti.

Šio kambario, kuriame viešpatavo jos motinos dvasia, centras buvo laikrodis. Jį 1889 metais surinko Karlos senelis Tobijus Daunsas, ir jis bematant įgavo statusą šeimyninės relikvijos, kuri nuo to laiko pergyveno ne vieną kartą, ne sykį buvo tvarkingai suvyniojama, sergėjama klajojant šeimai po šalį (jo gimimo vieta - Bufalas Niujorko valstijoje, Tobijaus dirbtuvė, kuri, be abejonės, buvo tokia pat siaubinga, prisigėrusi tabako dūmų kaip ir Piterio dirbtuvė, - komentaras, kuris priblokštų Karlą, kaip visiškai nepriimtinas), pereidama iš vienos šeimyninės šakos į kitą, kai kurią nors nukirsdavo vėžys, infarktas arba nelaimingas atsitikimas. Laikrodis stovėjo svetainėje nuo to laiko, kai Piteris ir Karla Goldsmitai įsikėlė į šį namą maždaug prieš trisdešimt penkerius metus. Čia laikrodis buvo pastatytas, čia jis ir pasiliko, tolygiai tiksėdamas, rūsčiai matuodamas slenkantį laiką. Kada nors šis laikrodis priklausys jai, jeigu ji, žinoma, panorės, pamanė Franė, žvelgdama į išblyškusį, šokiruotą motinos veidą. Bet aš jo nenoriu! Nenoriu jo ir šalia savęs nelaikysiu!

Šiame kambaryje po stiklo gaubtais stovėjo sudžiovintos gėlės. Šiame kambaryje gulėjo šviesiai pilkas kilimas, išmargintas blyškiai raudonomis rožėmis. Čia buvo grakštus langas su iškyša, žvelgiantis į 1-ojo plento šlaitą, nors patį kelią dengė ligustro gyvatvorė. Karla atkakliai ir primygtinai spaudė vyrą tol, kol jis pasodino šią gyvatvorę nuo Eksono stoties iki pat posūkio. Kai tik krūmai buvo pasodinti, Karla ėmė mygti vyrą, kad tie augtų greičiau. "Netgi radioaktyvūs įrenginiai ją patenkintų, - pamanė Franė, - jeigu pasitarnautų šiam tikslui". Augant gyvatvorei, užsipuolimai dėl ligustro ėmė rimti, ir Franė numanė, kad po metų kitų, kai krūmai užaugs pakankamai dideli ir uždengs vaizdą į degalinę, priekaištai liausis visiškai, ir tuomet svetainė vėl taps nesudrumsčiama.

Bent jau priekaištai liausis *dėl šios* priežasties.

Svetainės sienų apmušalų ornamentas - dideli žali lapai ir rožinės spalvos gėlės - derėjo prie kilimo spalvos. Senoviški baldai, dvivėrės raudonmedžio durys. Židinys, tarnavęs čia vien kaip puošmena, o į jį amžiams įkišta beržinė pliauska gulėjo ant nepriekaištingai švarių raudonų plytų. Franė pamanė, kad dabar ši pliauska jau taip išdžiūvusi, kad plykstelėtų ir sudegtų it popierius. Virš pliauskos kybojo didelis ketaus katilas, kuriame įmanoma būtų maudyti kūdikį. Padovanotas Franės prosenelės, jis amžinai kybojo virš amžinos pliauskos. O aukščiau židinio lentynėlės, užbaigdamas šią paveikslo dalį, buvo pakabintas "Vinčesteris".

Suakmenėjusių amžių laiko skeveldros.

Vienas iš ankstyviausių Franės prisiminimų - kai ji apsišlapino ant šviesiai pilko kilimo su blyškių rožių ornamentu. Ko gero, turėjo kokius trejus metukus, be to, tikriausiai jai buvo draudžiama eiti į svetainę, kur jau sykį įvyko panašus incidentas. Bet Franė, kažkokiu būdu ten patekusi, pamatė, kaip motina ne šiaip bėga įkandin, o tiesiog skuodžia, idant sučiuptų ją, prieš įvykstant neįsivaizduojamam dalykui, ir drauge tą neįsivaizduojamą dalyką pagreitintų. Franės šlapimo pūslė atsileido, ir po ja plintančios dėmės, šviesiai pilką plauką pavertusios daug tamsesniu, vaizdas privertė motiną sustaugti. Paskui šią dėmę išvalė, bet kiek buvo prarasta šampūno? Vienas Dievas težino, o Franė Goldsmit - tikrai ne.

Būtent svetainėje ją rūsčiai barė motina po to, kai užtiko Franę su Normanu Bernšteinu apžiūrinėjančius vienas kitą sandėliuke; jų drabužėliai buvo sumesti ant patogios šieno kupetos. Ar patiks Franei, klausė Karla, o tuo metu jos senelio laikrodis iškilmingai seikėjo laiką, jeigu ji išsives Franę pasivaikščioti po miestą be drabužių? Franė, tuomet jai buvo šešeri, raudojo, bet kažkaip pasisekė išvengti isterijos, kurią tokia perspektyva turėjo sukelti.

Būdama dešimties, važiuodama dviračiu, ji įsirėžė į pašto dėžutę, kadangi tuo metu žiūrėjo atgalios ir kažką per petį šaukė Žoržetai Makgir. Ji trenkėsi galva, iki kraujo susidaužydama nosį ir abudu keliukus bei keliom minutėms prarasdama sąmonę. Franė vargais negalais nusigavo iki namų, verkdama iš skausmo ir baimės, praradusi daug kraujo. Paguodos būtų ieškojusi pas tėvą, bet kadangi tasai buvo darbe, Franė nudūlino svetainėn, kur jos motina gėrė arbatą su misis Vener ir misis Prin. *"Eik lauk!* - sušuko motina, tačiau bematant užsikirto ir puolė prie Franės, apkabindama ją ir rypuodama: *"O, Frane, o, brangioji, kas atsitiko, o, tavo vargšė nosis!"* Tačiau ji išvedė Franę virtuvėn, kur galima buvo be ypatingų nuostolių išterlioti krauju grindis, ir netgi kai motina ją nuramino, Franė negalėjo pamiršti, kad pasitiko žodžiais *"Eik lauk!",* o ne *"O, Frane!"* Motina visų pirma išsigando dėl svetainės, kur buvo leidžiama tekėti laikui, tiktai ne kraujui. Ko gero, misis Prin irgi negalėjo to pamiršti, kadangi net per ašaras Franė pastebėjo šokiruotą viešnios veido išraišką. Po šio nutikimo misis Prin lankėsi pas juos labai retai.

Pirmaisiais mokymosi metais Franė gavo blogą pažymį ir, be abejonės, visa tai apsvarstyti buvo motinos pakviesta į svetainę. O paskutiniais vidurinės mokyklos metais ją tris sykius paliko klasėje po pamokų, visa tai irgi jodvi apsvarstė svetainėje. Būtent čia buvo nagrinėjami ambicingiausi Franės troškimai, kurie visuomet pasirodydavo šiek tiek menkoki; kaip tik šičia būdavo įvertinamos Franės viltys ir svajonės, kurios visuomet pasirodydavo nieko nevertos; būtent čia būdavo išklausomi ir Franės skundai, ir negalavimai, kurie paprastai pasirodydavo neverti dėmesio.

Ne kur nors kitur, o svetainėje stovėjo karstas su jos brolio kūnu, padabintas rožėmis, chrizantemomis ir pakalnutėmis, sausas jų aromatas pil-

dė kambarį, o tuo metu nepajudinamas laikrodis stovėjo savo vietoje, stuksendamas nesugaunamą laiką.

- Tu nėščia, - pakartojo Karla Goldsmit.

- Taip, mama, - Franės burna perdžiūvo, bet ji nedrįso net lūpų aplaižyti. Užuot tai padariusi, tik dar tvirčiau jas suspaudė. Ir pamanė: *"Mano tėvo dirbtuvėje gyvena mažytė mergaitė raudona suknele, ir ji visuomet bus ten, besijuokianti ir besislapstanti po stalu, kurio viename gale pritvirtinti spaustuvai, arba glaudžianti apdaužytus keliukus prie krūtinės, susirietusi į kamuoliuką už didžiulės komodos su instrumentais, kurioje yra tūkstantis stalčių. Toji mergaitė labai laiminga. Bet mano motinos svetainėje gyvena mažytė, kuri neišgali susilaikyti ir šlapinasi ant kilimo kaip neišauklėtas šunytis. Ir ji taip pat visuomet šičia bus, nepaisant visų mano pastangų ir norų, kad ji pranyktų".*

- Ak, Frane, - surypavo motina, žodžiai išlėkė greitai ir skubotai. Ji priglaudė ranką prie skruosto kaip įžeista kūmutė senmergė. - Kaip tai atsitiko?

To paties paklausė ir Džesas. Būtent tai ją išmušė iš pusiausvyros; tai buvo tas pat klausimas, kurį jai uždavė *jis.*

- Taip, kaip tu pagimdei du vaikus, tu žinai, kaip tai įvyksta.

- Nebūk įžūli! - klyktelėjo Karla. Ji plačiai atmerkė akis ir paleido atakuojantį užtaisą, kuris visuomet gąsdino Franę, kai jinai dar buvo vaikas. Motina skubiai pašoko (šis judesys irgi visuomet gąsdino Franę) - aukšta moteris žilstančiais, puikiai sušukuotais plaukais, aukšta moteris dailia žalia suknele ir nepriekaištingomis smėlio spalvos kojinėmis. Ji prisiartino prie židinio lentynėlės, prie kurios visada prieidavo streso atvejais. Ten iškilmingai buvo laikomas didžiulis albumas. Karla domėjosi genealogija, šiame albume buvo surašyta visa jos giminė... bent jau nuo 1638 metų, kai pirmasis prosenis iš bevardės londoniečių minios buvo įrašytas į bažnytinę knygą kaip Mertonas Daunsas, laisvasis amatininkas. Prieš ketverius metus jos genealoginį medį publikavo "The New England Genealogist".

Dabar jinai atsigręžė į šį albumą su kruopščiai surinktais vardais kaip į išsigelbėjimo teritoriją, kurios ribos niekas negebėjo pereiti. Argi nebuvo joje vagių, svarstė Franė. Nebuvo alkoholikų? Nebuvo neištekėjusių motinų?

- Kaip tu galėjai šitaip pasielgti su savo tėvu ir manimi? - pagaliau paklausė motina. - Tai tasai vaikinas Džesas?

- Taip, tai Džesas. Jis yra kūdikio tėvas.

Išgirdusi paskutinį žodį, Karla sudrebėjo.

- Kaip tu galėjai šitaip pasielgti? - pakartojo Karla. - Mes nėrėmės iš kailio, kad teisingai tave išauklėtume. Tai tiesiog, tiesiog, tiesiog... - uždengusi rankomis veidą, ji apsipylė ašaromis. - Kaip tu galėjai tai *padaryti?* - rypavo jinai. - Taip atsidėkojai už viską, ką mes dėl tavęs padarėme? Tu ištrūkai laisvėn ir... ir... susikergei su berniūkščiu kaip kalė per rują. Tu sugadinta, ištvirkusi, niekam tikusi mergiūkštė!

Motina įsiraudojo ir palinko prie židinio lentynėlės, tarsi ieškodama ten paramos - viena ranka prisidengusi akis, o kita tebeglostydama žalią albumo aksomą. Jos senelio laikrodis ir toliau nesutrikdamas tiksėjo.

- Mama...

- Nedrįsk su manimi kalbėti! Tu jau pakankamai pasakei!

Franė sustingo vietoje. Kojos pasidarė tarsi medinės, keista, bet jos drebėjo. Akyse kaupėsi ašaros, bet ne, ji neleis šiam kambariui vėl ją nugalėti.

- Aš išeisiu.

- Tu valgei prie mūsų stalo! - ūmai suklykė Karla. - Mes tave mylėjome... mes tave išlaikėme, duodavome pinigų... ir štai ko mes už tai sulaukėme! Šlamštas! *Niekinga* mergiūkšte!

Apakinta ašarų, Franė kluptelėjo. Dešine pėda stuktelėjo į kairę kulkšnį. Prarado pusiausvyrą ir ištiesusi į šalis rankas parvirto ant grindų. Smilkiniu atsitrenkė į kavos staliuką ir ranka parvertė vazą su gėlėmis. Vaza nesudužo, bet vanduo pasklido ant kilimo, sidabriškai pilką jo spalvą paversdama tamsiai pilka.

- Tik pažiūrėk į tai! - kone triumfališkai sušuko Karla. Tušas nuo jos blakstienų praskydo, po akimis sudarydamas juodus šešėlius, ašaros ant makijažo paliko vageles. Ji buvo ties beprotybės riba. - Tik pažiūrėk, tu sugadinai kilimą, savo senelės kilimą...

Franė sėdėjo ant grindų, apstulbusi trynė smilkinį, vis dar gokčiodama ir stengdamasi pasakyti motinai, jog tai viso labo vanduo, bet dabar, po viso to, kas įvyko, ji nebuvo visiškai tuo tikra. Ar tai *buvo* vien tik vanduo? Ar tai šlapimas? Katras iš jų?

Vėl ėmusi judėti bauginančiu greičiu, Karla Goldsmit sugriebė vazą ir užsimojo ja prieš Franę.

- Kokie tolesni jūsų veiksmai, mis? Galbūt ketini pasilikti čia? Gal tikiesi, kad mes valgydinsime tave ir popinsime, kol tu neužtrauksi mums gėdos prieš visą miestą? Greičiausiai tu taip ir manai. Ką gi, ne! Ne! Aš neleisiu! *Aš šito neleisiu!*

- Aš nenoriu čia pasilikti, - sumurmėjo Franė. - Kodėl taip nusprendei?

- Kurgi tu eisi? Su juo? Abejoju.

- Pas Bobį Rengarteną į Dorčesterį arba pas Debę Smit į Samersvortą, - Franė sukaupė jėgas ir atsikėlė nuo grindų. Ji vis dar verkė, bet jau pradėjo širsti. - Ir apskritai tavęs tai neliečia.

- Tavęs tai neliečia! - pamėgdžiojo Karla, vis dar laikydama rankose vazą. Jos veidas mirtinai išbalo. - Ar tai *manęs* neliečia? Tai, ką tu išdarinėji būdama po mano pastoge neliečia *manęs?!* Ak tu nedėkinga *kale!*

Ji skėlė Franei ganėtinai stiprų antausį. Franės galva atšoko atgalios. Ji liovėsi trynusi smilkinį, užsidengė žandą ir sukrėsta žvelgė į motiną.

- Štai tavo dėkingumas už tai, kad išsiuntėme tave į prestižinį koledžą, - tarė Karla, apnuogindama dantis negailestingam, bauginančiam šypsniui. - Dabar tu ten *niekuomet* nebeliksi. Po to, kai už jo ištekėsi...

- Aš nesirengiu už jo tekėti. Ir neketinu mesti mokslo.

Karla plačiai išsprogino akis. Ji spoksojo į dukterį taip, tarsi Franė būtų išėjusi iš proto.

- Apie ką tu kalbi? Abortas? Padaryti abortą? Tapusi šliundra, tu dar nori tapti ir žmogžude?

- Aš ketinu gimdyti kūdikį. Man teks praleisti pavasario semestrą, bet galėsiu išlaikyti egzaminus kitą vasarą.

- O *už ką* tu rengiesi baigti mokslą? Už *mano* pinigus? Jeigu taip, tai tau teks apie daug ką pagalvoti. Tokiai šiuolaikinei asmenybei vargu ar reikia materialinės tėvų paramos, juk taip?

- Paramą aš priimsiu, - lėtai pratarė Franė. - O pinigus... aš juos užsidirbsiu.

- Tu neturi nė lašelio gėdos! Apie nieką negalvoji, išskyrus save! - išrėkė Karla. - Viešpatie, kas bus tavo tėvui ir man! Bet tai tavęs nė kiek nejaudina! Tai sugniuždys tavo tėvo širdį, ji...

- Ji nesijaučia tokia jau sugniuždyta, - pasigirdo ramus tarpduryje stovinčio Piterio Goldsmito balsas. Abidvi moterys pasuko galvą. Jis stovėjo tarpdury, bet pakankamai toli nuo jų; darbinių jo batų galai nelietė tos vietos, kur baigiasi koridorių dengiantis aptrintas kilimas, ir prasideda puikus šviesiai pilkas. Ūmai Franė suprato, kad būtent toje vietoje ji matė tėvą tiek daug kartų ir anksčiau. Kada gi paskutinį kartą jis normaliai buvo įžengęs į svetainę? Ji negalėjo prisiminti.

- Ką tu čia darai? - užsipuolė jį Karla, netikėtai pamiršdama, ko gero, sugniuždytą savo vyro širdį. - Maniau, kad šiandien dirbsi iki vėlumos.

- Aš apsikeičiau pamainomis su Hariu Mastersu, - atsakė Piteris. - Franė man viską papasakojo, Karla. Mes tapsime seneliais.

- *Seneliais!* - suklykė ji. Iš jos krūtinės išsiveržė šaižus pamišėliškas juokas. - Visa tai palikai mano valiai. Ji pasisakė tau pirmam, o tu nuslėpei nuo manęs. Gerai! Kitko iš tavęs nė nesitikėjau. Bet dabar aš ketinu uždaryti duris, ir mudvi dviese apsvarstysime susidariusią padėtį, - ji gaižiai nusišiepė Franės pusėn: - Tiktai mes... “mergaitės”.

Karla sugniaužė durų rankeną ir ėmė uždarinėti duris. Franė stovėjo vis dar apstulbinta šio netikėto įniršio ir sarkazmo plykstelėjimo.

Piteris tvirtai sulaikė jau pusiau privertas duris.

- Piteri, aš noriu, kad tu paliktum šį reikalą man.

- Aš žinau. Taip būdavo visuomet. Bet ne šį kartą, Karla.

- Tai *ne tavo* kompetencija.

Labai ramiai jis atsakė:

- Mano.

- Tėveli...

Karla grįžtelėjo į Franę, jos skruostus išmušė raudonos dėmės.

- *Nedrįsk su juo kalbėtis!* - sušuko ji. - Tu ne su juo dabar turi reikalą! Aš žinau, kad tu visuomet galėjai apvynioti jį aplink pirštą arba įkalbėti stoti savo pusėn, kad ir ką padarytum, *bet šiandien jūs ne su juo turite reikalą, mis!*

- Liaukis, Karla.

- *Eik lauk.*

- O aš ir neįėjau. Tu gi matai...

- Nesityčiok iš manęs! *Nešdinkis iš mano svetainės!*

Ir jinai ėmė stumti duris, panarinusi galvą ir įrėmusi į jas petį tarytum taranas, neturintis nieko bendra su mąstančiu sutvėrimu, juolab su moterimi. Pradžioje tėvas nesunkiai sulaikė jos spaudimą, o vėliau vis didesnėmis ir didesnėmis pastangomis. Net gyslos iššoko ant jo kaklo, nors Karla buvo moteris, be to, septyniasdešimčia svarų lengvesnė.

Franei norėjosi surikti ant jų abiejų, pasakyti tėvui, kad jis išeitų, kad nei jis, nei ji nematytų Karlos štai tokios, netikėto pamišimo priepuolyje, kuris visuomet gąsdina. Bet jos burna, atrodė, sustingo, o žandikauliai susirakino.

- Išeik lauk! Lauk iš mano svetainės! Lauk! Lauk! Lauk! *Tu, liurbi, paleisk šias prakeiktas duris* ir EIK LAUK!

Ir tuomet jis jai smogė. Antausio garsas buvo tylus, vos girdimas. Senelio laikrodis neišlakstė į šalis nuo pykčio, o vis taip pat netrikdomai tebetiksėjo - kaip visuomet. Nesuvaitojo nė baldai. Bet neapykanta degantys Karlos žodžiai nutrūko, tarsi būtų nupjauti skalpeliu. Ji suklupo ant kelių, ir durys staigiai atsilapojo, atsitrenkdamos į Viktorijos epochos krėslą - manieringą, aukšta atkalte, su meile pridengtą siuvinėtu užtiesalu.

- Ne, o ne... - drebančiu balsu sušnabždėjo Franė.

Karla nustebusi spoksojo į vyrą, prispaudusi prie skruosto delną.

- Tu siekei šito daugiau nei dešimt metų, - pastebėjo Piteris. Jo balsas šiek tiek virpėjo. - Aš visuomet sau sakydavau, kad šito nepadarysiu, kadangi moterų mušti nevalia. Aš ir dabar taip manau. Bet kai žmogus - vyras *arba* moteris - pavirsta šunimi ir pradeda kandžiotis, kažkam juk tenka jį sugėdinti. Gailiuosi, Karla, kad anksčiau taip nepasielgiau. Mums abiems būtų ne taip skaudu. Tu pasakei, kad ji egoistė, - toliau kalbėjo Piteris, vis dar žvelgdamas į apsiblaususį žmonos veidą. - Bet juk tai tu galvoji vien apie save. Tu lioveisi rūpintis Frane nuo to laiko, kai mirė Fredas. Būtent tuomet tu padarei išvadą, kad meilė ir rūpestis pernelyg skaudžiai žeidžia, ir nusprendei, jog daug saugiau gyventi vien sau. Ir būtent čionai tu ateidavai daryti tai vis iš naujo, iš naujo ir iš naujo. Į šį kambarį. Tu drebėjai prie mirusiųjų, kažkada priklausiusių tavo šeimai, ir pamiršai, kad kai kurie iš tavo artimųjų dar gyvi. O kai jinai atėjo čia ir pasakė tau, jog pateko į bėdą, bei paprašė tavo pagalbos, prisiekiu, pirmoji tau į galvą šovusi mintis buvo apie tai, ką gi pasakys ledi iš gėlininkų klubo, arba apie tai, kad dabar tau tikriausiai neteks pasipuikuoti Emės Lauder vestuvėse. Skausmas - pakankamai svari pasikeitimų priežastis, bet visi pasaulio skausmai nepakeis faktų. Tu - egoistė.

Jis pasilenkė ir padėjo jai atsistoti. Karla pakilo kaip somnambulas. Jos veido išraiška nė kiek nepasikeitė, akys buvo vis taip pat plačiai atmerktos, jose sustingo netikėjimas įvykių realumu. Į jas dar nesugrįžo nuož-

mumas, bet Franė kažkaip nevalingai pamanė, kad po kurio laiko jis būtinai sugrįš. Ir jis sugrįžo.

- Esu kaltas, kad leidau tau šitaip elgtis. Kad nenorėjau jokių nemalonumų ir komplikacijų. Kad nepanorau apsukti valties. Matai, aš irgi buvau egoistas ir savimyla. O kai Franė išvažiavo mokytis, aš pamaniau: "Na ką gi, dabar Karla galės turėti tai, ko nori, o jeigu žmogus nežino, ką jam skauda, ko gero, taip ir reikia". Aš klydau anksčiau, bet ne taip smarkiai kaip tąsyk, - atsargiai, bet labai stipriai jis suėmė Karlą už pečių. - O dabar sakau tau kaip tavo vyras. Jeigu Franei prireiks gyvenamos vietos, tokia vieta taps šis namas - kaip visuomet buvo. Jeigu jai prireiks pingų, ji gaus jų iš manęs - kaip ir visuomet. Ir jeigu ji nuspręs išsaugoti kūdikį, tai pamatysi - daugelis ateis jų lankyti, nors tu ir manai, kad niekas neateis, bet ji turi draugų, gerų draugų, ir jie ateis. Ir štai ką dar pasakysiu: jeigu ji panorės surengti krikštynas, jos įvyks tiesiog čia, čia, šioje pragariškoje svetainėje.

Pravėrusi burną, Karla pamėgino išspausti kokį nors garsą. Pradžioje jis panėšėjo į verdančio virdulio šnypštimą. Paskui perėjo į šunišką lojimą.

- Piteri, atsitokėk, juk šioje svetainėje tavo sūnus gulėjo karste!

- Taip, būtent todėl ir manau, kad tai pati tinkamiausia vieta naujos gyvybės krikštynoms, - tarė jis. - Fredo kraujas. *Gyvas* kraujas. Gi pats Fredas numirė prieš daugelį metų, Karla. Jis jau seniai tapo maistu kirmėlėms.

Išgirdusi šiuos žodžius, ji suklykė užsidengdama rankomis ausis. Jis atitraukė jos rankas žemyn.

- Bet kirmėlės nepasiekė tavo dukters ir tavo dukters kūdikio. Nesvarbu, kaip užgimė šis mažylis, bet jis *gyvas,* Karla. Tu nori ją išvaryti lauk. Kas gi tau liks, jei taip padarysi? Nieko, išskyrus šį kambarį ir vyrą, kuris ims tavęs neapkęsti. Jeigu ne, ką gi, tuomet turėsi visus tris - ir mane, ir Franę, ir kaip anksčiau Fredą.

- Aš noriu užlipti pas save ir atsigulti, - sušnabždėjo Karla. - Man svaigsta galva. Manau, kad man geriau prigulti.

- Aš palydėsiu tave, - pasisiūlė Franė.

- O tu nesiliesk prie manęs. Pasilik su savo tėvu. Regis, judu abu kuo puikiausiai viską suplanavote. Jūs sumanėte šiame mieste mane sunaikinti. Kodėl gi tau paprasčiausiai neįsikūrus mano svetainėje, Frane? Prinešk ant kilimo purvo, paimk iš krosnies pelenų ir pabarstyk jais laikrodį. Kodėl gi ne? Kodėl?

Ji nusijuokė ir pro Piterį nuslinko koridoriun. Ją mėtė į šalis, tarytum būtų buvusi girta. Piteris pamėgino apkabinti ją per pečius. Bet Karla, išsiepusi dantis, sušnypštė ant jo it katė. Kai ji lėtai lipo laiptais, pasiramstydama į raudonmedžio turėklus, jos juokas virto kūkčiojimu; šis kūkčiojimas buvo toks draskantis sielą ir drauge bejėgiškas, kad Franei norėjosi prasmegti kiaurai žemę. Tėvo veidas įgavo pilką atspalvį. Viršuje Karla atsigręžė, smarkiai susverdėjo, ir Franė akimirkai prisimerkė, manydama, kad motina tuoj pat pargrius ir nusiris pakopomis. Bet Karla ant kojų iš-

silaikė, pažvelgė į juos, akivaizdžiai norėdama kažką pasakyti, paskui vėl nusisuko. O po akimirkos pro uždarytas jos miegamojo duris atsklido kančios ir skausmo protrūkis. Franė ir Piteris susižvalgė, ir tik Tobijaus laikrodis toliau sau ramiai ir dalykiškai stukseno laiką.

- Tai savaime praeis, - ramiai pratarė Piteris. - Ji susitvardys.

- Man reikia išvažiuoti. Ji nenori manęs čia matyti.

- Tau reikia pasilikti. Tau reikia būti čia, kai... jeigu... ji nusiramins ir jai pasirodys, kad vis dėlto tavęs jai *reikia,* - jis kiek patylėjo. - O dėl manęs, tai man jau dabar reikia, Frane.

- Tėti, - pasakė ji, priglaudusi prie Piterio krūtinės ranką. - O, tėti, atleisk, man taip gėda...

- Š-š-š... - tėvas paglostė jos plaukus. Virš dukters galvos jis regėjo, kaip vakaro saulė į plačius langus pažėrė savo blausius spindulius, kaip visada auksinius ir nuožmius; taip saulė apšviečia muziejus ir mirusiųjų buveines. - Š-š-š, Frane. Aš myliu tave. Aš tave myliu.

13 skyrius

Sumirksėjo raudona šviesa. Sušnypštė siurblys. Atsidarė durys. Į palatą įėjęs žmogus nebuvo apsirengęs baltu kombinezonu, o jo veidą dengė tik respiratorius, šiek tiek primenantis dviragę sidabrinę šakutę, kurią paprastai deda ant desertinio staliuko alyvuogėms iš stiklainio išsigriebti.

- Sveiki, misteri Redmenai, - tarė jis, ištiesdamas plona gumine pirštine aptemptą ranką, ir Stju, pritrenktas įėjusiojo energingumo, ją paspaudė. - Mane vadina Diku Deitcu. Denindžeras sakė, kad jūs atsisakote padavinėti kamuolius, kol kas nors nepasakys jums rezultato, - Deitcas prisėdo ant lovos kraštelio. Jis buvo neaukštas ir juodbruvas, kažkuo panašus į Disnėjaus filmų nykštuką. - Taigi, ką jūs norite žinoti?

- Pirmiausiai norėčiau žinoti, kodėl jūs neapsivilkote vienu iš tų kosmonautų kostiumų.

- Kadangi Džeraldas įrodė, kad jūs neužsikrėtęs, - Deitcas mostelėjo į jūrų kiaulytę už stiklo su dvigubais rėmais. Jūrų kiaulytė tupėjo narvelyje, o už narvelio stovėjo patsai Denindžeras, kurio veide sustingo bebaimė išraiška. - Paskutines tris dienas Džeraldas per konvektorių kvėpavo su jumis tuo pačiu oru. Liga, kuria serga jūsų draugai, laisvai persiduoda iš žmogaus jūrų kiaulytei ir atvirkščiai. Jeigu būtumėte infekuotas, Džeraldas jau būtų nebegyvas.

- Bet tokios galimybės jūs vis dėlto neatmetate, - sausai pastebėjo Stju, dūręs pirštu į filtrą ant nosies.

- Tai, - su ciniška šypsenėle pritarė Deitcas, - tapo mano taisykle.

- Ką tokio savyje turiu?

Tolygiai, kone rečitatyvu, Deitcas atsakė:

- Juodus plaukus, mėlynas akis ir stiprų įdegimą... - jis įdėmiai pažvelgė į Stju. - Nejuokinga, ką?

Stju nė neprasižiojo.
- Norėtum man trinktelėti?
- Nesu tikras, kad tai padės.
Atsidusęs Deitcas pasitrynė viršunosę, tarsi į šnerves einantys vamzdeliai keltų jam skausmą.
- Paklausyk, - tarė jis. - Kai reikalas labai rimtas, aš stengiuosi juokauti. Kiti rūko arba žiaumoja kramtomąją gumą. O aš būtent taip stengiuosi susikaupti, štai ir viskas. Neabejoju, kad esama ir geresnių būdų. O dėl tavo ligos, ką gi, kaip sugebėjo išsiaiškinti Denindžeras su savo kolegomis, tai tu apskritai niekuo nesergi.
Stju abejingai linktelėjo. Bet vis dėlto jis kažkodėl numanė, kad šis mažasis nykštukas po abejingumo kauke įžvelgė jo didelį, gilų palengvėjimą.
- O kas kitiems?
- Atleisk, bet to nevalia garsinti.
- Kaip tasai vaikinas Kempionas užsikrėtė?
- Tai irgi paslaptis.
- Manau, tai kariškių išradimas. Kur nors įvyko avarija. Kažin kas panašaus į tai, kas atsitiko toms avims Jutoje prieš trisdešimtį metų, tik daug blogiau.
- Misteri Redmenai, aš galiu atsidurti kalėjime vien leidęs jums suprasti, kiek toli ar arti jūsų spėlionės nuo tiesos. Turėtumėt džiaugtis, kad nepranešėme jums daugiau. Jūs juk suprantate, tiesa?
- Kad galėčiau geriau tarnauti savo šaliai, - sausai pastebėjo Stju.
- Ne, tai tiesioginė Denindžero pareiga, - pasakė Deitcas. - Iš esmės aš ir Denindžeras, mudu abu, - maži žmonės, o Denindžeras dar mažesnis nei aš. Jis tik sraigtelis, niekas daugiau. Esama kitų, daug pragmatiškesnių priežasčių džiaugtis. Žinote, jūs dabar irgi įslaptintas. Jūs išnykote nuo žemės paviršiaus. Jeigu sužinotumėte pernelyg daug, dideli vyrai gali nuspręsti, kad būtų gerokai saugiau, jeigu išnyktumėte visam laikui.
Stju nutylėjo. Jis buvo priblokštas.
- Bet aš atėjau ne gąsdinti. Mes labai norime, kad jūs su mumis bendradarbiautumėte, misteri Redmenai. Jums tai būtina.
- O kur kiti žmonės, su kuriais atvykau čia?
Iš vidinės kišenės Deitcas išsitraukė popieriaus lapelį.
- Viktoras Pelfris miręs. Normanas Briuetas, Robertas Briuetas mirę. Tomas Vonameikeris miręs. Ralfas Chodžesas, Bertas Chodžesas, Čerilė Chodžes mirę. Kristianas Ortega miręs. Antonis Leominsteris miręs.
Stju galvoje praskriejo vardai. Krisas - baro šeimininkas. Po prekystaliu jis visuomet laikė užtaisytą revolverį. Sunkvežimio vairuotojas, kuris manė, jog Krisas paprasčiausiai juokauja ir niekuomet juo nepasinaudos, buvo labai nustebintas. Tonis Leominsteris... Retsykiais jis užsukdavo į Hepo degalinę, bet tą vakarą, kai Kempionas įsirėžė į kolonėlę, jo ten nebuvo. Vikas Pelfris... Viešpatie, juk jis pažinojo Viką visą savo gyveni-

mą. Kaip Vikas gali būti miręs? Bet labiausiai jį sukrėtė žinia apie Chodžesų šeimą.

- *Visa* šeima? - tarytum iš tolo išgirdo jis savo balsą. - Visa Ralfo šeima?

Deitcas apvertė lapelį.

- Ne, liko maža mergaitė Eva. Ketverių metų.

- Na ir kaip ji?

- Atleisk, bet tai paslaptis.

Jame ūmai sukunkuliavo pyktis. Stju pašoko, sugriebė Deitcą už atlapų ir ėmė kratyti jį iš šono į šoną. Akies krašteliu jis pastebėjo judėjimą už dvigubo stiklo. Neaiškiai, prislopinta atstumo ir garso nepralaidžių sienų, nuaidėjo sirena.

- Ką padarė tavo žmonės? - rėkė Stju. - Ką padarė tavo žmonės? Ką, vardan visko, kas šventa, jūs *padarėte?* A? Kokį velnią *padarė* jūsų žmonės?

Šnypšdamos atsidarė durys. Įžengė trejetas smogikų vienodos spalvos uniformomis. Jų veidus irgi dengė respiratoriai.

Deitcas, grasinančiai pažvelgęs į juos, sušuko:

- Nešdinkitės iš čia velniop! Nešdinkitės iš čia, *štai* jums įsakymas!

Tie atsitraukė. Deicas vėl atsisėdo ant lovos. Jo švarko atvartai buvo nuplėšti, plaukai susišiaušę. Ir viskas. Jis ramiai, netgi užjaučiamai žvelgė į Stju. Jam šmėstelėjo paika mintis nuplėšti Deitco respiratorių, bet paskui prisiminė Džeraldą - koks kvailas vardas jūrų kiaulytei. Jį persmelkė bukas nusiminimas - tarsi kas perliejo kibiru šalto vandens. Stju atsisėdo.

- Paklausyk manęs, - tarė Deitcas. - Aš nekaltas, kad čia patekai. Taip pat ir Denindžeras, ir sesutės, ateinančios išmatuoti tau spaudimą. Jeigu ir yra kas kaltas, tai Kempionas, bet negalima viską suversti vien tik jam vienam. Jis pabėgo, bet panašiomis aplinkybėmis tu arba aš irgi pabėgtume. Kažkokie saugumo technikos nesklandumai leido jam pasprukti. Susidarė nenumatyta situacija. Ir mes stengiamės su ja susidoroti, mes visi. Bet nereiškia, kad esame kalti dėl to, kas įvyko.

- Tuomet kas kaltas?

- Niekas, - liūdnai nusišypsojęs atsakė Deitcas. - Atsakomybė išsišakoja į tiek daug krypčių, kad tiesiog neįmanoma nustatyti sekos. Įvyko avarija, nelaimingas atsitikimas. Tai galėjo atsitikti ir visai dėl kitų priežasčių.

- Nelaimingas atsitikimas, - sušnabždėjo Stju. - O kaip kiti? Hepas ir Henkas Karmaiklas? Lilė Briuet? Jos berniukas Lukas? Montis Salivenas...

- Paslaptis, - atsakė Deitcas. - Ketini vėl mane papurtyti? Jeigu nuo to tau pasidarys lengviau, tuomet pirmyn.

Stju nieko neatsakė, bet jam žvelgiant Deitcas netikėtai nunarino galvą ir ėmė tyrinėti kelnių raukšles.

- Jie gyvi, - pratarė jis, - ir po kurio laiko tu galėsi juos pamatyti.

- O kas dedasi Arnete?

- Karantinas.
- Kas ten numirė?
- Niekas.
- Jūs meluojate.
- Gaila, jeigu tu taip manai.
- Kada iš čia išeisiu? Paslaptis? - su kartėliu paklausė Stju.
- Ne, paprasčiausiai nežinoma. Atrodo, kad jūs tokia liga nesergate, - vėl pereidamas prie dalykinio tono, pasakė Deitcas. - Mes norime išsiaiškinti, kodėl jūs nesusirgote. Paskui jus išleis į namus.
- Ar galiu nusiskusti? Aš visas apžėliau.
Deitcas nusišypsojo:
- Jeigu leisite Denindžerui atnaujinti tyrinėjimus, įsakysiu jus nuskusti tiesiog dabar.
- Aš ir pats galiu nusiskusti. Tai dariau pats nuo penkiolikos metų, - Stju šaltai nusišypsojo: - Manote, persipjausiu sau gerklę?
- Sakykim, kad paprasčiausiai...
Stju nutraukė jį sausu, dygiu kosuliu. Jis net susirietė kosėdamas.
Deitcui tai padarė tiesiog galvaninį efektą. Jis kaip pašautas pašoko nuo lovos, pribėgo prie hermetinių durų, atrodo, nė grindų neprisilietęs. Paskui karštligiškai ėmė naršyti kišenes, ieškodamas kvadratinio rakto.
- Nesidraskykite, - lėtai pratarė Stju. - Aš apsimečiau.
Deitcas lėtai atsigręžė į jį. Dabar jo veido išraiška pasikeitė. Lūpos pabalo iš pykčio, akys žaibavo.
- *Ką* jūs padarėte?
- Apsimečiau, - pakartojo Stju, išsišiepdamas plačia šypsena.
Deitcas žingtelėjo artyn kelis atsargius žingsnelius. Jo rankos susigniaužė į kumščius, atsigniaužė, paskui vėl susigniaužė.
- Bet kodėl? Kodėl jums kilo noras tai padaryti?
- Atleiskite, - šypsodamasis tarė Stju, - tai - paslaptis.
- Ak tu šlamšte, kalės vaike, - su kažkokia nuostaba pratarė Deitcas.
- Nagi, eik ir pasakyk, kad jie gali daryti tuos savo tyrimus.
Tąnakt Stiuartas Redmenas pirmą kartą nuo to laiko, kai čia atsidūrė, miegojo gerai. Ir susapnavo nuostabiai gerą sapną. Stju visuomet sapnuodavo ryškius sapnus, - jo žmona skundėsi, kad miegodamas jis murma ir mojuoja rankomis, - bet dar niekada nieko panašaus nebuvo sapnavęs.
Jis stovėjo kelyje tarp laukų, toje vietoje, kur juodas gruntas virto balkšvomis dulkėmis. Žerdama žemėn spindulius, akinančiai švietė saulė. Iš abiejų kelio pusių, kur bepažvelgsi, visur baigė nokti kukurūzai. Ten buvo ir kažkokia rodyklė, bet tokia apdulkėjusi, jog nebuvo įmanoma perskaityti, kas joje parašyta. Kažkur iš tolumos sklido kimus varnos kranksėjimas. O dar arčiau kažkas brazdino akustinės gitaros stygas, melodija buvo maloni. Tai grojo Vikas Pelfris.
"Tai vieta, į kurią man reikėtų keliauti, - miglotose sapno ūkanose pamanė Stju. - *Taip, tai būtent toji vieta".*

Kas tai buvo per melodija? "Nuostabioji Zijonė"? "Mano tėvo namų laukai"? "Iki pasimatymo, sudie"? Kažkoks nuo pat vaikystės jo pasąmonėje išlikęs himnas, kažin kas, keliantis ramybės ir nusiraminimo asociacijas. Bet jis niekaip negalėjo prisiminti, kokia būtent skambėjo melodija. Paskui muzika nutilo. Saulę uždengė debesis. Išsigandęs Stju pajuto, kad netoliese slypi kažin kas siaubinga, daug blogiau už marą, gaisrą ar žemės drebėjimą. Tas kažkas slėpėsi kukurūzų lauko gilumoje ir jį stebėjo. Kukurūzuose buvo kažin kas tamsaus. Įsistebeilijęs toli į lauką, prieblandoje išvydo dvi liepsnojančias raudonas akis. Šis žaižaravimas visą jo esybę pripildė paralyžiuojančio, beviltiško siaubo, kuris pakerta žebenkštį pamačiusią vištą. *"Tai jis,* - pamanė Stju. - Žmogus be veido. *O Dieve brangiausias. O Viešpatie, ne".*

Sapnas išsisklaidė, ir Stju prabudo jausdamas nerimą, pavojų, bet podraug ir šiokį tokį palengvėjimą. Jis užėjo į vonią, paskui prisiartino prie lango, pažvelgė į mėnulį, vėl atsigulė lovon, bet kol vėl užsnūdo, praėjo ne mažiau kaip valanda. "Aplinkui vieni kukurūzai, - pamanė jis užmigdamas. - Tikriausiai tai Ajova arba Nebraska, o galbūt šiaurinis Kanzasas". Tačiau savo gyvenime jis niekad tuose kraštuose nebuvo.

14 skyrius

Buvo be ketvirčio dvylikta. Lauke, už mažyčio pastato sienų, tiršta tamsa prigludo prie pat langų. Kambaryje, užkėlęs kojas ant metalinio stalo, atlaisvinęs kaklaraiščio mazgą ir atsisegęs apykaklės sagą, sėdėjo vienišas Deitcas. Rankose jis laikė mikrofoną. Ant stalo sukosi senutėlio magnetofono ritės.

- Tai pulkininkas Deitcas, - pradėjo diktuoti jis. - Buvimo vieta - Atlanta, kodas PB-2. Raportas Nr. 16, failo objektas "Mėlynasis projektas", pofailis Princesė/Princas. Raportas, failas ir pofailis - visiškai slaptai, klasifikacija 2-2-3. Jeigu tu neklasifikuotas gauti šią medžiagą, tuomet atsiknisk, Džekai.

Jis nutilo ir minutėlei užsimerkė. Magnetofono ritės tebesisuko.

- Šiandien vakare Princas užkūrė man pirtį, - pagaliau pratarė Deitcas. - Aš nenoriu šito minėti, viskas bus Denindžero raporte. Šis vyrukas labai mėgsta cituoti. Be to, žinoma, mano pokalbio su Princu įrašas bus vaizdajuostėje drauge su šios juostos įrašu, kuris daromas 23:45. Aš taip užpykau, kad vos jam nesudaviau, nes jis mane mirtinai užpykdė. Tačiau dabar ant jo nebepykstu. Vaikinas pastatė mane savo vieton, ir akimirką pajutau, ką reiškia būti jų kailyje. Jis ganėtinai protingas vyrukas, be to, kalės vaikas, dar ir labai nepriklausomas. Jeigu jau prireiks, gali griebtis bet kokių triukų, idant pasiektų norimą rezultatą. Jis neturi artimų giminaičių Arnete ir apskritai niekur, todėl mes negalime pernelyg smarkiai jo spausti. Denindžeras turi savanorių, - arba tik sako, kad turi, - kurie bus tiesiog laimingi, priversdami Princą bendradarbiauti palankesnėmis mums

sąlygomis; galbūt šito ir prireiks, bet, mano nuomone, tai pareikalaus daugiau pastangų, nei Denindžerui atrodo. Ko gero, žymiai daugiau. Be to, aš esu nusiteikęs prieš prievartą. Mano motina visuomet sakydavo, kad ant medaus galima pagauti daugiau musių nei su actu, ir aš iki šiol šį pasakymą laikau teisingu.

Ir vėl įrašui: analizės, įvedant virusą, rezultatas neigiamas. Tu pats tai pamatysi, Džekai.

Kovodamas su miegu, Deitcas vėl nutilo. Per paskutiniąsias septyniasdešimt dvi valandas jis viso labo miegojo apie keturias.

- Dabar dvidešimt dvi nulis nulis, - jau oficialiai tęsė jis, paimdamas nuo stalo šūsnį dokumentų. - Henris Karmaiklas numirė, kol aš kalbėjausi su Princu. Policininkas Džozefas Robertas Brentvudas numirė prieš pusvalandį. Daktaro Denindžero raporte šito nebus, bet daktaras atliko su juo eksperimentą. Vakcinuojant Brentvudą, atsirado teigiami požymiai... Buvo naudojama vakcina... M-m-m... - jis panaršė popierius. - Štai ji. 63-A-3. Pasižiūrėk pofailyje, jei nori. Brentvudui nukrito temperatūra, būdingas glandų ir žiočių gleivinės pabrinkimas kiek atslūgo, jis pasakė esąs alkanas ir suvalgė kiaušinį su gabalėliu skrebučio be sviesto. Šnekėjo gana rišliai, norėjo sužinoti, kur jis atsidūrė ir taip toliau, ir panašiai. Paskui, maždaug dvidešimt nulis nulis, naujas staigus temperatūros šuolis. Kliedėjimas. Jis sulenkė pertvaros sietelį, pakilo iš lovos ir raudodamas, kosėdamas bei krenkšdamas ėmė šlitinėti po kambarį. Paskui pargriuvo negyvas. Mūsų komanda mano, kad jį pribaigė vakcina. Kurį laiką jautėsi pagerėjimas, bet liga sugrįžo dar aštresne forma. Taigi mes vėl atsidūrėme prie sudužusios geldos.

Jis patylėjo.

- Tai, kas blogiausia, aš palikau pabaigai. Mes galime išslaptinti Princesę ir vėl paversti ją paprasta Eva Chodžes, ketverių metų mergaite. Jos arkliai ir karieta šiandien pavirto moliūgu ir pelėmis. Žiūrint į ją, galima pamanyti, kad ji jaučiasi visiškai normaliai, ji netgi nečiaudi. Be abejo, ji liūdna, ilgisi savo mamytės. Visa kita iš pažiūros absoliučiai normalu. Tačiau pas ją šio to esama. Po pusryčių jos arterinis spaudimas pradžioje nukrito, paskui pakilo, o tai tik vienas iš daktaro Denindžero diagnostikos metodų. Prieš vakarienę Denindžeras parodė man jos seilių analizę - kaip priežastį dietai paskirti. Pasėlis, tarė jis, taip ir knibžda šitais suspaustais virusinių dalelių kamuoliais, kuriuos jie vadina tekininiais mikrobais, bet, atseit, tai anaiptol ne aktyvūs mikrobai, o tik inkubatoriai. Aš nesuprantu, kodėl jis vis dėlto negali sustabdyti inkubacijos, nors žino, kad toks dalykas egzistuoja ir netgi kaip jis atrodo. Jis supažindino mane su daugybe žargoninių žodelių, bet nemanau, kad ir jis viską supranta.

Deitcas užsirūkė cigaretę.

- Taigi, ką šiandien mes žinome? Mes susidūrėme su liga, kurioje nesunku įžvelgti keletą ryškai išsiskiriančių pakopų... Bet kai kurie žmonės gali per šias pakopas peršokti. Kai kurie gali sugrįžti prie ankstesnių stadijų. Su kai kuriais atsitinka ir viena, ir kita. Esama tokių, kurie vienoje

stadijoje išsilaiko pakankamai ilgai, o kiti prašvilpia per visas keturias stadijas kaip reaktyvinis lėktuvas. Vieno iš dviejų mūsų "svarių" objektų daugiau negalima tokiu laikyti. Antrasis - trisdešimtmetis provincialas, kuris, regis, yra toks pat sveikas kaip ir aš. Denindžeras atliko su juo apie trisdešimt milijonų testų bei analizių, bet jam pavyko išsiaiškinti tik keturis nukrypimus nuo normos. Pirma, Redmenas turi daug apgamų. Antra, šiek tiek pakilęs jo kraujo spaudimas, bet taip nežymiai, kad nė nereikia medikamentų. Trečia, stresinėse situacijose po kairiąja akimi pasireiškia nedidelis tikas. Pagaliau Denindžeras sako, kad vaikinas sapnuoja dažniau, nei rodo vidutiniai duomenys, - bemaž visą miego periodą ir kiekvieną naktį. Jie išaiškino tai pagal daviklių, pastatytų prieš jam paskelbiant streiką, duomenis. Tai viskas. Aš nevalioju iš viso šito padaryti jokių išvadų, lygiai taip pat kaip ir daktaras Denindžeras, kaip ir specialistai, tikrinę daktaro Demento darbą.

Tai mane baugina, Starki. Tai baugina mane todėl, kad netgi labiausiai patyręs ir dėmesingiausias gydytojas iš visų požymių tegali diagnozuoti įprastą persišaldymą žmonėms, kurie yra šio viruso nešiotojai. Viešpatie, bet juk niekas nesikreipia į gydytoją, kol neišsivysto plaučių uždegimas arba neatsiranda įtartinas pieno liaukų sukietėjimas, arba prieš akis neima plaukti tamsūs ratilai. Sunku leisti pašaliniam save apžiūrinėti. Todėl žmonės geriau jau linkę likti namuose, gerti daugiau skysčių, gulėti lovoje, o paskui numiršta. Bet prieš tai jie užkrečia kiekvieną, kuris atsiduria su jais viename kambaryje. Mes vis dar laukiame, kad Princas - regis, aš kažkur paminėjau tikrąjį jo vardą, bet dabartinėmis aplinkybėmis man į tai nusispjaut - susirgs šia liga šiąnakt, ryt arba poryt. Jeigu taip atsitiks, tai nė vienas iš pasiligojusių nepasveiks. Tie kalės vaikai iš Kalifornijos pernelyg gerai atliko savąjį darbą, kaip man atrodo.

Deitcas, Atlanta PB-2, raportas baigtas.

Jis išjungė magnetofoną ir ilgai į jį spoksojo. Paskui vėl užsirūkė.

15 skyrius

Buvo be dviejų minučių dvylikta.

Petė Grir, medicinos sesuo, mėginusi pamatuoti Stju spaudimą, kai tasai surengė streiką, vartė paskutinį "McCall" numerį slaugių kabinete ir ruošėsi eiti patikrinti misterį Saliveną ir misterį Hepskomą. Hepas, mėgėjas pasėdėti prie televizoriaus, dar nemiegos, taigi dėl jo problemų nekils. Jam patinka papokštauti, vis klausinėjant, kaip jai pavyksta įsprausti savo klubus į kombinezoną. Misteris Hepskomas bijojo, bet jis pagelbėdavo, ne taip kaip tas rukena Stiuartas Redmenas, kuris tik spokso ir tyli it pasipūtęs kalakutas. Misteris Hepskomas buvo, anot jos, "savas bičius". Petės nuomone, visi pacientai dalijosi į dvi kategorijas: "savų bičių" ir "senų gvėrų". Petė, septynerių metų amžiaus susilaužiusi koją ir nuo to laiko nė sykio nesirgusi, "gvėroms" ypatingos simpatijos nejautė.

Arba jūs iš tikrųjų sergate ir elgiatės kaip "savas bičius", arba esate hipochondriškas "gvėra" ir suteikiate rūpesčių vargšei, dirbti priverstai merginai.

O štai misteris Salivenas miegos ir prabus įniršęs. Ne Petės kaltė, jog turi jį prižadinti, ir ji mano, kad misteris Salivenas tai supranta. Jis privalėtų būti dėkingas, kad vyriausybė suteikė jam tokią priežiūrą ir rūpestį, be to, viską už dyką. Ir jinai jam tai pasakys, jei šiandien jis vėl pamėgins elgtis kaip "gvėra".

Laikrodis rodė pusiaunaktį; laikas keliauti.

Ji išėjo iš slaugių kabineto ir koridoriumi patraukė baltų durų link, už kurių pradžioje atliks pirmąją dezinfekciją, o paskui apsivilks baltu kombinezonu. Pakeliui į šį kambarį jai sukuteno nosį. Išsitraukė iš kišenės nosinaitę, tris kartus nusičiaudėjo ir įsikišo ją atgal į seną vietą.

Galvodama apie apsilankymą pas misterį Saliveną, mergina čiauduliui neteikė jokios reikšmės. Matyt, tai dėl dulkių. Įvykdyti slaugių kabinete kabantį nurodymą, parašytą didelėmis raudonomis raidėmis: "RAPORTUOTI APIE PERSIŠALDYMO POŽYMIUS, KAD IR KOKIE *NEREIKŠMINGI* JIE ATRODYTŲ, *NEDELSIANT*", jai taip ir neatėjo į galvą. Vyresnybė rūpinosi, kad tai, kuo sirgo šie nelaimingieji iš Teksaso, neištrūktų iš hermetiškai uždarytų kambarių, bet ji puikiai žinojo: nė vienas virusas negali prasmukti pro šito balto kostiumo apsaugą, kuriuo jinai apsivilkdavo, prieš įeidama į ligonio palatą.

Ir vis dėlto, žingsniuodama koridoriumi baltojo kambario link, ji užkrėtė daktarą, kuris jau rengėsi eiti namo, ir dar vieną medseserį, atliekančią naktinę apžiūrą.

Prasidėjo nauja diena.

16 skyrius

O viena diena vėliau, birželio 23-ąją, 180-uoju plentu, kitoje šalies pusėje, griausmingai riedėjo didžiulis baltas "Kontinentalis". Jis važiavo kone šimto mylių per valandą greičiu, žėrėdamas saulėje baltais dažais ir chromuotomis detalėmis.

Maršrutas, kuriuo lėkė "Kontinentalis" nuo to laiko, kai Tinginys su Loidu šiek tiek į pietus nuo Hopito pavogė mašiną, nužudęs jos savininką, buvo vingiuotas ir kažin koks beprasmiškas. Aukštyn 81-uoju, paskui 80-uoju, vėliau vieškeliu, kol Tinginys su Loidu pradėjo nervintis. Per pastarąsias šešias dienas jie nužudė penketą žmonių, įskaitant ir "Kontinentalio" šeimininką, jo žmoną ir žavingą jo dukterį. Bet ne šios penkios žmogžudystės vertė juos nerimauti, kad jie vis dar tebėra valstijos ribose. Penki gramai hašišo, nedidelė skardinė dėžutė, pripildyta Dievas žino kokiu kiekiu kokaino, šešiolika svarų marihuanos. Taip pat du pistoletai 38-o kalibro, trys - 45-o, "Magnum 357", kurį Tinginys vadino "mano ramintojas", šeši šautuvai - du iš jų su duslintuvais - ir automatas

"Šmaiser". Žmogžudystė buvo už jų intelektualinio išsivystymo ribų, bet abu puikiai suprato, kas jiems gresia, jeigu Arizonos policija sučiups juos narkotikų ir šaudančios geležies prigrūstoje vogtoje mašinoje. Be to, kai jie perkirto Nevados sieną, buvo paskelbta jų paieška.

Valstybinė paieška. Loidui Henreidui patiko šių žodžių skambesys. Gangsteriai. Štai tau, purvina žiurke. Turiu švininį sumuštinį, tu šlykštus policininke.

Todėl nuo Demingo jie pasuko šiaurėn ir dabar važiavo 18-uoju plentu; perkirto Harlį, Bajardą ir kiek didesnį miestelį - Silver Sitį, kuriame Loidas nusipirko dėžutę kapotų šnicelių ir aštuonis pieno kokteilius (kodėl jis nusipirko būtent aštuonis? greitai jie ims šlapintis šokoladu), šypsodamasis padavėjai taip, kad ji netgi po valandos neįstengė atsikratyti nervinio drebulio. "Aš manau, šis žmogus žudo taip pat lengvai, kaip ir žiūri", - pasakė jinai savo šeimininkui.

Perkirtęs Silver Sitį ir aplenkęs Klifą, kelias vėl pasuko į vakarus, kaip tik ta kryptimi, kuria važiuoti jie nenorėjo.

- Turime mažai benzino, - tarė Tinginys.

- Jo būtų daug daugiau, jeigu tu nevarytum taip velniškai greitai, - pastebėjo Loidas. Gurkštelėjęs trečią kokteilį, jis nuleido stiklą ir išmetė šios bjaurasties likučius, įskaitant tris skardines, prie kurių nė vienas taip ir neprisilietė.

- Hop! Hop! - staiga Tinginys ėmė spaudinėti ir atleidinėti greičio pedalą. "Kontinentalis" šoko pirmyn, sulėtino greitį, vėl truktelėjo priekin.

- Sušerk jam, kaubojau! - šūktelėjo Loidas.

- Hop! Hop!

- Nori parūkyti?

- Rūkyk, jeigu turi, - atsiliepė Tinginys. - Hop! Hop!

Ant grindų, tarp Loido kojų, stovėjo didelis žalias krepšys. Jame buvo šešiolika svarų marihuanos. Loidas pasilenkė, pasisėmė veik pusę saujos ir ėmė kimšti suktinę.

- Hop! Hop! - "Kontinentalis" vinguriavo per baltą kelio liniją.

- Baik! - sušuko Loidas. - Aš išbarstysiu žolę!

- Turime jos pakankamai!.. Hop!

- Baik, reikia su visu šituo susitvarkyti, be to, galime trenktis į kokį nors stulpą!

- Gerai, bičiau, - Tinginys ėmė vairuoti ramiai, bet jo veido išraiška liko tokia pat rūškana. - Tai buvo tavo idėja, tavo suknista idėja.

- Tu sakei, jog tai *gera* mintis.

- Taip, bet aš nežinojau, kad reikės belstis per visą Arizoną. Kaipgi mes nusikratysime iki Niujorko?

- Mes plaunamės nuo uodegos, mėtome pėdsakus, - atsakė Loidas. Jis įsivaizdavo, kaip atsidaro policijos garažo vartai ir tūkstančiai 1940 metų pavyzdžio mašinų perskrodžia nakties tamsą. Žibintai naršo plytų sieną. Išeik, Kanarsi, mes žinome, kad tu čia.

- Štai prakeikta mūsų laimė, - vis dar susiraukęs pratarė Tinginys. Žinai, ką dar turime be narkotikų ir ginklų? Šešiolika baksų ir tris šimtus sumautų kreditinių kortelių, kuriomis bijosime pasinaudoti. Kas per velniava, mes neturime pinigų net pripildyti benzino baką.

- Dievas mums padės, - Loidas prisikimšo suktinę ir prisidegė mašinos žiebtuvėliu.. - Velniškai laimingos dienos. Imk, Tinginy, užtrauk porą dūmų.

Šito Tinginiui nereikėjo dusyk kartoti. Jis nusikvatojo ir bematant užtraukė. Tarp jų gulėjo užtaisytas "Šmaiseris". "Kontinentalis" skriejo keliu, benzino skaitiklis sustingo ties skaičiumi aštuoni.

Tinginys ir Loidas prieš metus susitiko Braunsvilio pataisos darbų kolonijoje Nevadoje. Braunsvilyje buvo devyniasdešimt akrų drėkinamų žemių ir keletas kalėjimo barakų už šešiasdešimties mylių į šiaurę nuo Tonopo ir už aštuoniasdešimties į šiaurės rytus nuo Gebso. Negalima buvo sugalvoti siaubingesnės vietos trumpam įkalinimo laikui. Nors Braunsvilio kolonija buvo numatyta kaip ferma, derlius čia užaugdavo menkas. Svilinančiuose saulės spinduliuose morkos ir salotos prarasdavo savo skonį, nyko ir džiūvo. Užtat ankštinės kultūros ir piktžolės augo gerai, ir vietinė valdžia fanatiškai tikėjo, jog kada nors čia bus įmanoma auginti netgi soją. Bet geriausia, ką galima pasakyti apie Braunsvilį, yra tai, kad dykumai prireiks Dievas žino kiek laiko, kol ji pavirs žydinčiu sodu. Viršininkas (labiau mėgęs, jog jį vadintų "bosu") didžiavosi esąs kietas riešutėlis ir į darbą priimdavo tiktai tuos, kuriuos irgi laikė tokiais pat. Jis mėgdavo naujokams kartoti, kad Braunsvilyje negausi apsauga, nes jeigu kuris nors sumanys pabėgti, bus kaip toje dainelėje: nėra kur bėgt, vaikeli, nėra kur pasislėpt. Tačiau kai kam šitai pavykdavo, nors daugumą bėglių po dviejų trijų dienų sugrąžindavo apsvilusius saulėje, apakintus jos švytėjimo, už gurkšnį vandens trokštančius parduoti bosui sielą. Kai kurie iš jų nervingai vapaliojo ir kikeno, o vienas jaunuolis, kuris pabėgęs išbuvo ištisas tris dienas, tvirtino už kelių mylių į pietus nuo Gebso regėjęs didelę pilį, apjuostą griovio su vandeniu. Griovį, pakartojo jis, saugo troliai, jodinėjantys ant juodų arklių. Po kelių mėnesių, kai iš Kolorado į Braunsvilį atvyko dvasiškasis ganytojas su savo pamokslais, šis jaunuolis prisijungė prie Viešpaties.

Endriu Tinginys Frymenas, nuteistas už įžeidimą fiziniais veiksmais, išėjo laisvėn 1989-ųjų balandy. Braunsvilyje jo gultas buvo greta Loido Henreido, ir jis pastarajam pasakė, kad jeigu Loidą domina koks nors stambus reikalas, tai jis yra numatęs vieną ganėtinai įdomų Las Vege. Loidas sutiko.

Loidą paleido birželio 1-ąją. Jis sėdėjo už pasikėsinimą išžaginti Rino mieste. Savo auka jis pasirinko grįžtančią į namus kabareto šokėją, bet ši suspėjo išpurkšti bemaž visą balionėlio su ašarinėmis dujomis turinį tie-

siai Loidui į akis. Jis buvo tiesiog laimingas, gavęs dvejus, o ne ketverius metus, be to, už pavyzdingą elgesį jį išleido anksčiau. Braunsvilyje buvo pernelyg karšta, kad galėtum blogai elgtis.

Jis įsėdo į autobusą, vykstantį Las Vegan, kur jo jau laukė Tinginys. "Reikalas stambus", - pasakė jam Tinginys. Jis pažinojo vieną vaikiną, kuris tam tikruose sluoksniuose buvo žinomas kaip Pasipūtėlis Džordžas ir vykdė vienos gangsterių grupės, dažniausiai itališkomis ir sicilietiškomis pavardėmis, užduotis. Tiesa, Pasipūtėlį panaudodavo tik smulkmenoms. Jis gaudavo ir perveždavo prekes iš Las Vego į Los Andželą; kartais pristatydavo jas iš Los Andželo į Las Vegą. Dažniausiai nedideles kokaino partijas nuolatiniams klientams. Retsykiais ginklus. Jie visuomet buvo atvežami, bet niekados neišvežami. Ir kiek Tinginys susigaudė (o Tinginio supratimas neperžengdavo tos ribos, kurią filmų kūrėjai vadina "skystu triuku"), šie siciliečiai kartais pardavinėjo savo žaisliukus pavieniui veikiantiems plėšikams ir vagims. Tai štai, pasakė Tinginys, tasai Pasipūtėlis Džordžas sutiks pranešti jiems laiką ir vietą, kur galima bus paimti pakankamą šių prekių kiekį. Džordžas prašė dvidešimt penkių procentų iš parduotų ginklų pelno. Tinginys su Loidu įsiverš pas Džordžą, jį suriš, paims prekes ir galbūt profilaktiškai užvoš keletą antausių. Viskas turi atrodyti natūraliai, nes tie siciliečiai ne itin linkę terliotis, kai juos apmauna.

Kitą dieną Tinginys su Loidu patraukė aplankyti Pasipūtėlį Džordžą, linksmuolį ir stambų it kalną, ant kurio stačių pečių, pereidama į nenatūraliai ploną kaklą, kaip lelija lingavo mažytė galva.

Šiam reikalui Loidas sumanė savo planą, bet Tinginys jį atkalbinėjo. Nieko neprikiši - Tinginys įtikinėjo meistriškai. Džordžas liepė jiems ateiti kitą penktadienį, apie šeštą valandą popiet. "Tik, dėl Dievo, užsidėkite kaukes, - paprašė jis. - Stuktelėkite į nosį, kad pradėtų bėgti kraujas ir po akimi palikite mėlynę. Viešpatie, kodėl gi aš įsivėliau į visa tai?"

Taigi atėjo šis didis vakaras. Tinginys su Loidu autobusu privažiavo gatvės, kurioje gyveno Džordžas, kampą, ir prie pat jo namo durų užsimaukšlino kaukes. Durys jų laukė privertos, bet, kaip Džordžas ir žadėjo, ne sandariai. Pirmame aukšte buvo žaidimų kambarys gyventojams, jame jie ir rado Džordžą. Prie jo kojų pūpsojo marihuana prikimštas krepšys. Ant teniso stalo gulėjo ginklai. Džordžas atrodė aiškiai išsigandęs.

- Viešpatie, na ir kodėl aš įsivėliau į šitą reikalą, - murmėjo jis, kol Loidas rišo jam kojas, o Tinginys rankas.

Paskui Loidas mostelėjo Džordžui į nosį, ėmė bėgti kraujas, o Tinginys, kaip buvo sutarta, trinktelėjo į akį.

- Ach! - šūktelėjo Džordžas. - Nejaugi būtina mušti taip smarkiai?

- Juk norėjai, kad viskas atrodytų natūraliai, - nusijuokė Loidas.

Tinginys lipnia juosta užklijavo Džordžui burną. Abu ėmė rankioti grobį.

- Žinai ką, drauguži? - tarė Tinginys.

- Ką? - nervingai kikendamas atsiliepė Loidas. - Užmušk, nepasakyčiau.
- Aš galvoju, ar sugebės, ar Džordžas sugebės išsaugoti paslaptį.
Loidui tai buvo naujas posūkis jų operacijoje. Jis mąsliai įsispitrėjo į Pasipūtėlį Džordžą. Išsprogusiomis iš siaubo akimis Džordžas spoksojo į jį.
Paskui Loidas pratarė:
- Žinoma. Juk ir jis įpainiotas, - bet Loido balsas buvo toks pat įtemptas kaip ir jo jausmai. Kai sėklas meta žemėn, jos daugmaž visuomet sudygsta.
Tinginys nusišypsojo:
- Cha! Bet jis gali paprasčiausiai pasakyti: "Ei, chebra! Aš sutikau seną savo draugelį su jo bičiu. Mes šiek tiek paplepėjom, išgėrėm alaus, ir, ką jūs manote, tie kalės vaikai įsiveržė į mano namus ir mane surišo. Tikiuosi, jūs sugebėsite juos sučiupti. Tuoj nupasakosiu, kaip jie atrodo".
Džordžas pradėjo klaikiai purtyti galvą, jo akyse sustingo tikras siaubas.
Iki to laiko ginklai jau buvo sudėti į audeklinį skalbinių maišą, kurį jiedu rado vonioje. Dabar Loidas nervingai svėrė maišą ranka, paskui tarė:
- Na ir ką gi, tavo galva, reiktų padaryti?
- Manau, kad mums reikia jį pašalinti, drauguži, - su apsimestiniu apgailestavimu pratarė Tinginys. - Tai vienintelis dalykas, kurį mes *galime* padaryti.
Loidas mėgino prieštarauti:
- Po to, ką jis dėl mūsų padarė, tai velniškai nepatogu.
- Tai žiaurus senas pasaulis, drauguži.
- Taip, - atsiduso Loidas ir prisiartino prie Džordžo.
- M-m-m, - sumykė Džordžas, pašėlusiai kratydamas galvą. - *M-m-m-m-m! M-m-m!*
- Žinau, - nuramino jį Tinginys. - Niekšai, ar ne? Atleisk, Džordžai. Tai ne asmeninis kerštas. Norėčiau, kad tai žinotum. Palaikyk jo galvą, Loidai, - ramiai pasakė Tinginys, atplėšdamas dar vieną atkarpą lipnios juostos.
Galų gale Loidui pavyko sugriebti Džordžą už plaukų ir išlaikyti pakankamai ilgai, kad Tinginys suspėtų antra juosta užlipinti Džordžo nosį, kruopščiai uždengdamas menkiausią tarpelį orui patekti. Džordžas įsispraudė į kampą, susirietė, paskui išsitiesė ant grindų, raitydamasis ir skleisdamas niūkiančius garsus, kurie, kaip spėjo Loidas, turėjo reikšti riksmus. Vargšelis. Kol Džordžas visiškai nurimo, praėjo maždaug penkios minutės. Jis stengėsi pakilti, nagais braižė grindis, blaškėsi konvulsijose. Veidas pasidarė tamsiai raudonas. Jis paskutinį kartą kilstelėjo abidvi kojas į aštuonių ar dešimties colių aukštį, o paskui griausmingai jas nuleido. Loidui tai priminė epizodą iš multfilmo "Triušis Bagsas" ar kažką panašaus, jis sukikeno, jausdamas šiokį tokį susijaudinimą, linksmumą, kol pagaliau suvokė, kas atsitiko, ir pašiurpo.

Džordžas mašinos raktelius rado jo kelnių kišenėje. O spintoje antrame aukšte užtiko skardinę nuo kokoso aliejaus, pusiau pripildytą dešimties centų monetomis, ir pasigriebė ją su savimi. Ten rado dvidešimt dolerių ir šešiasdešimt centų.

Džordžas turėjo seną pūkštuojantį "Mustangą" nusilpusiais stabdžiais ir keturiomis padangomis, tokiomis pat plikomis kaip Telio Savalaso galva. Jie išvažiavo iš Las Vego 93-uoju plentu ir nudulkėjo į pietryčius, į Arizoną. Kitos dienos popietę (tai buvo užvakar) žiediniu keliu apsuko Fyniksą. Vakar, apie devintą valandą, sustojo prie apdulkėjusios krautuvėlės už dviejų mylių nuo Šeldono, 75-ajame Arizonos federaliniame kelyje. Jie įsiveržė į parduotuvę ir nušovė šeimininką, seną džentelmeną su aiškiai paštu parsisiųsdintu įstatomu žandikauliu. Jų grobiu tapo šešiasdešimt trys doleriai ir senutėlis sunkvežimis.

Šiandien ryte sprogo dvi sunkvežimio padangos. Dvi padangos vienu metu, ir nė vienas iš jų negalėjo rasti ant kelio nei vinies, nei stiklo šukės, nors jie kone pusvalandį šniukštinėjo kelią. Pagaliau Tinginys pasakė, jog tai tikriausiai paprasčiausias sutapimas. Loidas pritarė, esą jis girdėjęs ir apie keistesnius dalykus. Paskui, kaip atsakymą į savo maldas, jiedu išvydo artėjantį baltą "Kontinentalį". Plėšikai, to nė nenumanydami, jau perkirto Arizonos valstijos sieną ir buvo Naujosios Meksikos teritorijoje, todėl pagal šios valstijos įstatymus virto FTB grobiu.

"Kontinentalio" vairuotojas nuleido stiklą ir iškišęs galvą paklausė:

- Reikia pagalbos?

- Žinoma, - atsakė Tinginys. Ir nuramino vairuotoją vieninteliu šūviu. Jis pasiuntė žmogelį į aną pasaulį šūviu į tarpuakį iš "Magnum 357". Nelaimingas suskis, ko gero, taip ir nesuprato, kas gi jam trinktelėjo.

- Kodėl gi nepasukus štai čia? - paklausė Loidas, parodydamas į artėjantį išsišakojimą. Po žolelių jį apėmė malonus sunkumas.

- Galime ir čia, - geranoriškai atsakė Tinginys. Jis sulėtino greitį nuo aštuoniasdešimties iki šešiasdešimties. Posūkyje į kairę "Kontinentalis" smarkiai pakrypo dešinėn, paskui išsilygino, ir po padangomis sušiureno nauja plento atkarpa. Į vakarus vedančio 78-ojo plento. Taigi, nė nenumanydami, kad iš jo jau vieną kartą išsuko ir kad jau laikraščių buvo pakrikštyti "TRIJŲ VALSTIJŲ ŽUDIKAIS", Tinginys su Loidu vėl atsidūrė Arizonoje.

O po valandos dešinėje pamatė ženklą: "BAREKAS-6".

- Barlapas? - neaiškiai paklausė Loidas.

- Barekas, - pataisė jį Tinginys ir taip ėmė sukinėti "Kontinentalio" vairą, kad automobilis vėl pradėjo vinguriuoti keliu. - Hop! Hop!

- Gal čia sustokime? Aš išalkau.

- Tu amžinai alkanas.

- Aš rimtai, Tinginy. Sustokime.

- Gerai. Be to, mums reikia gauti pinigų. Beveik visus išleidome. Mums reikalingi pinigai, o paskui pasuksime į šiaurę. Ši dykuma man kelia liūdesį.

- Gerai, - sutiko Loidas. Jis nežinojo, ar dėl marihuanos poveikio, ar dėl ko nors kito ūmai pasijuto bjauriai, dar blogiau, nei važiuojant vieškeliu. Tinginys buvo teisus. Sustoti neprivažiavus Bareko ir padaryti tą patį, ką jie padarė Šeldono apylinkėse. Gauti šiek tiek pinigų, kelių žemėlapį, pakeisti šį prakeiktą "Kontinentalį" kuo nors mažiau pastebimu, o paskui antraeiliais keliais šiaušti į šiaurę arba rytus. Ir kuo skubiau išsinešdinti iš Arizonos.

Barekas driekėsi išilgai kelio, jie pralėkė jo gatvėmis ir sustojo priešingame miesto gale, kur po vienu stogu buvo įsikūrę kavinė, krautuvėlė ir degalinė. Purvinoje aikštelėje stovėjo senutėlis "Fordas" ir dulkėtas "Oldsmobilis" su arkliu priekaboje. Kai Tinginys artėjo "Kontinentaliu", arklys įdėmiai spoksojo į juos.

- Regis, mes ištraukėme laimingą bilietą, - pastebėjo Loidas.

Tinginys pritariamai linktelėjo. Siektelėjęs pistoleto, jis patikrino šovininę ir paklausė:

- Tu pasirengęs?

- Lyg ir, - atsakė Loidas ir sugriebė "Šmaiserį".

Jie nužingsniavo per saulėje įkaitusią autoaikštelę. Policija jau keturias dienas žinojo, kas jie tokie; jiedu paliko daugybę pirštų atspaudų Pasipūtėlio Džordžo namuose ir parduotuvėje, kur amžiams nuramino pagyvenusį džentelmeną su parsisiųsdintu paštu įstatomu žandikauliu.

Senio sunkvežimis buvo rastas už penkiasdešimties mylių nuo trijų žmonių kūnų, kuriems priklausė "Kontinentalis", ir atrodė visiškai logiška spėti, kad žmonės, nugalabiję Pasipūtėlį Džordžą ir parduotuvės šeimininką, taip pat nužudė ir šį trejetą. Jeigu jie būtų klausę radijo, o ne magnetofono, tuomet žinotų, kad Arizonos ir Naujosios Meksikos valstijų policija suorganizavo grandioziškiausią paiešką per pastaruosius keturiasdešimt metų, ir visa tai - dėl kažkokių dviejų pusgalvių, kurie nė patys neįstengia įsivaizduoti, kokią košę užvirė.

Tai buvo savitarnos degalinė, darbuotojas tik įjungdavo siurblį. Taigi jie pakilo laipteliais ir įėjo vidun. Čia buvo trys lentynos su prekėmis. Vyriškis kaubojiškais drabužiais atsiskaitinėjo už cigarečių bloką ir pustuzinį saldainių. Kiek toléliau išvargusi moteris niekaip neįstengė išsirinkti vienos iš dviejų rūšių padažo makaronams. Patalpoje kvepėjo likeriu, saule, tabaku, praeitimi. Parduotuvėje šeimininkavo vyriškis pilkais marškiniais. Ant galvos buvo kepuraitė su užrašu "SHELL" raudonomis raidėmis. Jis dirstelėjo į supokšėjusias duris, ir jo akys išsiplėtė.

Įrėmęs į petį "Šmaiserio" buožę, Loidas iššovė į lubas. Dvi lemputės sprogo nelyginant bombos. Vyriškis kaubojaus drabužiais ėmė pamažu suktis.

- Likite savo vietose, ir niekas nenukentės! - riktelėjo Loidas, bet Tinginys nedelsiant pavertė jį melagiu, suvarpydamas padažą besirenkančią moterį. Toji pargriuvo.

- Bet kam, Tinginy? - šūktelėjo Loidas. - Nereikėjo...

- Nuraminau ją, drauguži! - suvebleno Tinginys. - Hop! Hop!

Vyriškis kaubojaus apranga vis taip pat lėtai atsisukinėjo. Cigaretes jis laikė kairėje rankoje. Pro vitriną ir stiklines duris srūvanti ryški šviesa žėrinčiomis žvaigždelėmis atsispindėjo tamsiuose jo akinių stikluose. Prie jo diržo kabojo 45-o kalibro "Koltas", ir dabar, kol Loidas su Tinginiu vėpsojo į užmuštą moterį, jis neskubėdamas traukė ginklą iš dėklo. Pagaliau nusitaikė, iššovė, ir netikėtai kairioji Tinginio veido pusė pranyko kraujo pursluose, minkštų audinių atplaišose ir dantų skeveldrose.

- *Nušovė!* - sukriokė Tinginys, išleisdamas iš rankų ginklą ir traukdamasis atatupstas. Krisdamas nužėrė rankomis bulvių traškučius, saldainius ir kitokius niekniekius, viską išbarstydamas ant grindų. - *Iššovė į mane, Loidai! Pasižiūrėk. Nušovė mane! Nušovė!* - jis trenkėsi į stiklines duris, tos prasivėrė, ir Tinginys žnektelėjo ant slenksčio, išmušdamas senas duris iš vyrių.

Apstulbintas netikėto įvykio, Loidas iššovė greičiau refleksiškai nei gindamasis. "Šmaiserio" tratėjimas pripildė patalpą. Skriejo skardinės, dužo buteliai, tiško pomidorų padažas, marinuotų daržovių mišrainė, aliejus. Dzinktelėjo pepsikolos šaldiklio stiklas. Viską užklojo putos. Kaubojiškai apsitaisęs vyras, vis toks pat ramus ir susikaupęs, dar kartą iššovė. Loidas greičiau pajuto negu išgirdo, kaip pro šalį prašvilpė kulka, tik vos ne vos užkabindama jo plaukus. Loidas nervingai mostelėjo "Šmaiseriu" iš kairės į dešinę. Žmogus su kepuraite "SHELL" taip greitai pranyko po prekystaliu, kad pašaliniam stebėtojui galėjo atrodyti, tarytum po juo atsivėrė liukas. "Šmaiseris" paliko tris kulkų skyles kaubojaus marškiniuose. Tasai parvirto, vis dar spausdamas vienoje rankoje savąjį "Koltą", o kitoje - bloką cigarečių.

Mirtinai išsigandęs, Loidas vis tebešaudė. Vamzdis svilino jam rankas. Skimbtelėjo ir nulėkė žemyn dėžė butelių su sodos vandeniu. Gražuolė iš kalendoriaus su permatomu bikini gavo kulką į patraukliai nuostabų klubą. Kai "Šmaiseryje" baigėsi šoviniai, įsiviešpatavusi tyla atrodė tiesiog kurtinanti. Tvyrojo tirštas, atstumiantis svilėsių ir parako tvaikas.

- Štai taip, - tarė Loidas. Jis atsargiai dirstelėjo į kaubojų. Vargu ar tasai galėjo artimesnėje ar tolimesnėje ateityje pridaryti kokių nors nemalonumų.

- *Iššovė į mane!* - įšliauždamas vidun, sugargaliavo Tinginys. Jis taip stipriai stumtelėjo duris, kad jos atitrūko nuo antrų vyrių ir nuvirto ant slenksčio.

- *Nušovė mane, Loidai! Pažiūrėk!*

- Aš atkeršijau jam, Tinginy, - paguodė jį Loidas, bet tasai, regis, jo neišgirdo. Tinginio veidas pavirto į kruviną marmalynę. Dešinė akis, nelyginant tamsus safyras, rūškanai žėrėjo. Kairioji pranyko. Kairysis skruostas išgaravo; Tinginiui kalbant, galima buvo stebėti, kaip juda žandikauliai. Taip pat stigo didesnės dalies dantų. Marškiniai persigėrė krauju. Jeigu jau kalbėti atvirai, tai kruviną marmalynę priminė visas Tinginio kūnas.

- *Šitas ožys mane pašovė!* - sušvokštė Tinginys. Jis sugriebė savąjį "Magnum'ą". - *Aš parodysiu tau, ką reiškia į mane šaudyti!*

Jis prisiartino prie kaubojaus - kaimo gydytojo Marksono. Užkėlęs vieną koją ant jo kūno, kaip daroma pozuojant fotografijai prie sumedžioto lokio, kurio kailis netrukus papuoš jaukaus kabineto sieną, Tinginys pasiruošė ištuštinti savo "Magnum'ą" į kaubojaus galvą. Loidas jį stebėjo tylėdamas, pravėręs burną, laikydamas rankoje rūkstantį automatą ir vis dar stengdamasis suprasti, kaip visa tai galėjo atsitikti. Tą akimirką kaip velniukas iš tabokinės iš po prekystalio išniro vyras su "SHELL" kepuraite; jo veidas išsikreipė nuo pašėlusio ryžto, o kiekvienoje rankoje jis laikė po revolverį.

- A? - klyktelėjo Tinginys ir pakėlė veidą kaip tik laiku, kad gautų po kulką iš abiejų vamzdžių. Jis parkrito; dabar jau veidas pavirto visiška mišraine.

Loidas nusprendė, kad laikas nešti kudašių. Velniop tuos pinigus. Pinigų galima gauti ir kitoje vietoje. O dabar atėjo laikas užsiimti kitais dalykais. Jis apsisuko ir apleido parduotuvę, skuosdamas dideliais, vos žemę siekiančiais žingsniais. Jis jau bemaž nusileido laiptais, kai į kiemą įlėkė Arizonos valstijos policijos patrulio mašina. Šalia vairuotojo sėdėjęs policininkas iššoko lauk su nukreiptu į jį pistoletu.

- Stok, nė iš vietos! Kas čia vyksta?

- Trys negyvi! - šūktelėjo Loidas. - Viskas išdaužyta! Vaikinas, kuris tai padarė, įlėkė pro užpakalines duris! Man pasisekė pasprukti!

Jis nukūrė prie "Kontinentalio" ir jau buvo besėdąs už vairo, kai prisiminė, jog uždegimo raktelis liko Tinginio kišenėje; tuo metu policininkas sušuko:

- Stok! Stok, šausiu!

Loidas sustojo. Po to, kai Tinginio veidas jį įtikino radikaliosios chirurgijos efektyvumu, jam neprireikė pernelyg daug laiko priimti sprendimą.

- O Viešpatie, - nelaiminga išraiška pratarė jis, kai antrasis policininkas į jo galvą įrėmė pistoleto vamzdį. Pirmasis uždėjo jam antrankius.

Vyriškis su "SHELL" kepuraite išėjo ant slenksčio, vis dar gniauždamas rankoje pistoletą.

- Jis nušovė Bilą Marksoną! - griežtai riktelėjo. - O antrasis nužudė misis Strom! Velniai rautų! Aš nudėjau antrąjį! Dabar jis pats negyviausias iš visų numirėlių! Aš nudėčiau ir šį niekšą, jeigu jūs pasitrauktumėte į šoną!

- Nusiramink, Popai, - tarė vienas iš policininkų. - Linksmybė baigėsi.

- Aš nušausiu jį vietoje! - suriko tasai, kurį pavadino Popu. - Aš jį paklosiu! - paskui jis pasilenkė į priekį, tarsi anglų dvariškis, atliekantis pagarbų nusilenkimą, ir nusivėmė tiesiog sau ant batų.

- Ei, vaikinai, laikykite mane toliau nuo šio liurbio, gerai? - tarė Loidas. - Jis gi beprotis.

- Kai išeidinėjai iš parduotuvės, tu rankose laikei štai šitą, - pasakė policininkas. Automato vamzdis blykstelėjo saulėje, o paskui pokštelėjo į Loido Henreido galvą; Loidas taip ir neatsigavo iki pat vakaro kalėjimo lazarete.

17 skyrius

Starkis stovėjo priešais antrą monitorių, įdėmiai apžiūrinėdamas antros klasės techniką Frenką D. Briusą. Kai jis paskutinįsyk matė Briusą, tasai sėdėjo sukniubęs prie stalo ir įmerkęs į sriubos lėkštę galvą. Jokių pokyčių, tik išsipūtė kūnas. Normali situacija, velniai griebtų.

Mąsliai sudėjęs už nugaros rankas, tarytum armiją inspektuojantis generolas, panašiai kaip Juodasis Džekas Peršingas, jo vaikystės herojus, Starkis nuėjo prie ketvirto monitoriaus, kurio ekrane situacija pasikeitė į gera. Negyvas daktaras Emanuelis Ezvikas vis taip pat tysojo ant grindų, bet užtat centrifuga sustojo. Vakar vakare 19:40 iš jos ėmė kilti dūmų srovelės. 19:55 dūzgiantis garsas Ezviko laboratorijoje pavirto kažkuo panašiu į *žik-žik-žik*, o paskui perėjo į kur kas gilesnį *chrup-chrup-chrup*... 21:07 centrifuga, išleidusi paskutinį garsą, apmirė. Regis, Niutonas yra pasakęs, kad kažkur už pačios tolimiausios žvaigždės ribų, ko gero, yra absoliučios ramybės kūnas. Niutonas buvo visiškai teisus, jis suklydo tik paminėdamas atstumą, pamanė Starkis. Nereikia leistis taip toli. “Mėlynojo projekto” būsena yra absoliučiai rami. Ir Starkis tuo buvo labai patenkintas. Centrifuga buvo paskutinė gyvybės iliuzija, ir uždavinys, kurį jis paprašė išspręsti Stefensą, padedant centriniam kompiuteriniam bankui (Stefensas pažvelgė į jį kaip į pamišėlį, taip, Stefensas pamanė, kad jis iš tiesų kuoktelėjo), buvo toksai: “Kiek laiko suksis ši centrifuga?” Atsakymas, kurį gavo po 6,6 sekundės skelbė: 3 METUS, GEDIMO GALIMYBĖ PER KITAS DVI SAVAITES - 0,009 proc., TIKIMYBĖ, KAD SUBYRĖS GUOLIAI - 38 proc., PAGRINDINIS VARIKLIS - 16 proc., KITI GEDIMAI - 54 proc.”. Tai buvo labai protingas kompiuteris. Starkis paprašė Stefenso pateikti kompiuteriui dar vieną užklausimą dėl Ezviko centrifugos. Kompiuteris susisiekė su inžinerine duomenų banko sistema ir pranešė, kad subyrėjo centrifugos guoliai.

Tai prisimindamas, Starkis pamanė: “Įdomu, kad paskutiniai centrifugos skleidžiami garsai buvo *chrup-chrup-chrup”*... Tuo metu nerimastingai suskambo ryšio įtaisas. Jis prisiartino prie jo ir nuspaudė signalą išjungiantį mygtuką.

- Taip, Lenai.

- Bili, aš gavau vienos iš keturių komandų Saip Springso miestelyje, Teksaso valstijoje, pranešimą. Tai beveik už keturių šimtų mylių nuo Arneto. Jie sako, kad būtinai nori pasikalbėti su tavimi; reikia skubiai priimti sprendimą.

- Koks reikalas, Lenai? - ramiai perklausė Starkis. Per pastarąsias dešimt valandų jis šešiolika kartų gėrė "ramintoją" ir jautėsi ganėtinai normaliai. Jokių emocinio protrūkio požymių.

- Spauda.

- O Viešpatie, - tyliai pratarė Starkis. - Gerai, sujunk juos.

Ryšio linijoje pasigirdo kažkokie trukdymai ir nesuprantamas murmesys. Triukšmas pamažu nurimo.

- ...Liūtas, komanda Liūtas, jūs girdite, Mėlynoji Baze? Alio? Vienas... Du... Trys... Keturi... Tai komanda Liūtas...

- Girdžiu jus, komanda Liūtas, - pratarė Starkis. - Tai Mėlynoji Bazė Vienas.

- Užduotis užrašyta Nenumatytų Aplinkybių knygoje kodu "Gėlių vazonėlis", - susijaudinęs pratarė jaunas laibas balselis. - Kartoju: "Gėlių vazonėlis".

- Aš žinau, ką reiškia šis prakeiktas "Gėlių vazonėlis", - atsakė Starkis. - Koks reikalas?

Laibas balselis, sklindantis iš Saip Springso, nesustodamas tarškėjo kone ištisas penkias minutes. Situacija pati savaime nebuvo pernelyg rimta, pamanė Starkis, kadangi prieš pora dienų kompiuteris perspėjo jį, kad panaši situacija (vienokia ar kitokia forma) gali kilti birželio pabaigoje. Aštuoniasdešimt aštuonių procentų tikimybė. Specifiniai ypatumai didelės reikšmės neturėjo. Jeigu daiktas turi dvi kiškas ir juosmenį, vadinasi, tai kelnės. Ir nesvarbu, kokia jų spalva.

Gydytoja iš Saip Springso, sugretinusi faktus, Hiūstono laikraščiuose paskelbė straipsnį, susiejusi tai, kas atsitiko Saip Springse, su įvykiais Arnete, Veronoje, Komers Sityje ir Polistono miestelyje, Kanzaso valstijoje. Tai buvo tie patys miesteliai, kuriuose paaštrėjo pandemijos problema: situacija blogėjo taip sparčiai, kad teko ten išsiųsti kariuomenės dalinius, idant jie garantuotų griežtą karantiną. Kompiuteris pateikė dar dvidešimt penkių nedidelių miestų dešimtyje valstijų sąrašą, kur jau buvo užfiksuoti susirgimo atvejai.

Situacija Saip Springse neturėjo didelės reikšmės, kadangi ji nebuvo unikali. Unikalų šansą jie turėjo Arnete - tiksliau, galėjo turėti, bet jie tą šansą praleido. Svarbu buvo tai, kad apie "situaciją" bus išspausdinta ne tiktai kariniuose raportuose; bus, jeigu Starkis nežengs tam tikrų žingsnių. Jis dar nenusprendė, ar jam verta ką nors daryti, ar ne. Bet kai laibas balselis liovėsi kalbėjęs, Starkis suprato, jog apsisprendė. Ko gero, apsisprendė jau prieš dvidešimtį metų.

Apsispręsdamas jis rėmėsi svarbiausiu. O tai, kas buvo svarbiausia, neturėjo nieko bendra nei su turimu susirgimų kiekiu, nei su tuo faktu, kad Atlantos virusologijos centro struktūroje atsirado spraga, o visa profilaktinė operacija Stovingtone, Vermonto valstijoje, davė daug menkesnius, nei tikėtasi, rezultatus; nei su tuo, kad "Mėlynasis projektas" plinta paprasto persišaldymo pavidalu.

- Svarbiausia tai...

- Pakartokite, Mėlynoji Baze Vienas, - pratarė susijaudinęs balselis. - Mes neužrašėme.

Svarbiausia buvo tai, kad ši siaubinga avarija įvyko. Starkis žaibiškai persikėlė į dvidešimt dvejų metų praeitį, į 1968 metus. San Diego karininkų klube jis žaidė pokerį, kai išgirdo apie leitenantą Kelį ir apie tai, kas įvyko tame vietnamietiškame kaimelyje Mai Lai Fo. Du iš tuometinių jo lošimo partnerių dabar posėdžiavo Jungtiniame štabų viršininkų komitete. Pokeris buvo pamirštas, absoliučiai pamirštas, besiginčijant, kas gi dabar atsitiks ginkluotosioms pajėgoms - ne kokiai nors vienai jų rūšiai, o visiems kariškiams - dėl Vašingtone susidariusios atmosferos, kurią sukėlė persekiojanti spauda, ta "ketvirtoji valdžia". Vienas iš diskusijos dalyvių, žmogus, kuris dabar tiesiogiai bendrauja su nelaimingu kirminu, nuo 1959 metų besislepiančiu po Vyriausiojo vado munduru, tvarkingai padėjo savo kortas ant žalios stalo drobės ir tarė:

"Džentelmenai, liūdnas atsitikimas jau įvyko. O kai įvyksta apgailėtinas incidentas, į kurį įtraukta viena iš Jungtinių Valstijų Karinių oro pajėgų šakų, mes nesikapstome iki šios avarijos ištakų, o greičiau jau galvojame, kaip geriau šią šaką apginti. Tarnyba - mūsų tėvas ir motina. Ir jeigu jūs randate savo motiną išžagintą ar sumuštą ir apiplėštą savo tėvą, prieš paskambindamas policijai ar pradėdamas paieškas, pridengiate jų nuogumą. Kadangi jūs mylite juos". Nei iki tol, nei po to Starkis niekuomet negirdėjo, kad kas nors būtų pasakęs geriau.

Jis pasuko raktą savo rašomojo stalo apatinio stalčiaus spynoje ir išsitraukė iš jo ploną mėlyną aplanką, užklijuotą raudona juosta. Ant aplanko buvo užrašas: "PERPLĖŠUS JUOSTĄ, NEDELSIANT PRANEŠTI VISIEMS ĮSLAPTINTIEMS PADALINIAMS". Starkis perplėšė juostą.

- Jūs palaikote ryšį, Mėlynoji Baze Vienas? - toliau klausinėjo balselis. - Mes neužrašėme. Pakartokit.

- Aš čia, Liūte, - atsiliepė Starkis. Jis atsivertė paskutinį puslapį ir dabar vedė pirštu per stulpelį, įvardintą SLAPTOMIS EKSTREMALIOMIS KONTRPRIEMONĖMIS.

- Troj, - aiškiai pratarė Starkis. - Kartoju, Liūte: *Troj*. Pakartokite. Visa kita jūsų nuožiūra. Kartoju dar sykį.

- O Viešpatie! - atsiduso jaunas balselis Saip Springse.

- Pakartok, sūneli, - paprašė Starkis.

- T-Troj, - iššunkė balselis. Paskui labai energingai: - Troj.

- Labai gerai, - ramiai atsakė Starkis. - Telaimina tave Dievas, sūneli. Per amžių amžius.

Spragtelėjimas, po kurio sekė didelis triukšmas, paskui dar vienas spragtelėjimas, tyla, po to Leno Kreitono balsas:

- Bili? Aš užrašiau visą pokalbį.

- Gerai, Lenai, - atsiliepė pavargęs Starkis. - Suformuluok savo raportą taip, kaip tau atrodo reikalinga.

- Tu nesupratai, Bili, - tarė Lenas. - Tu pasielgei teisingai. Nejaugi manai, kad aš šito nesuprantu?

Starkis užsimerkė. Akimirksniu, nepaisant visų "ramintojų", jis pasijuto siaubingai sugniuždytas.

- Telaimina Dievas ir tave, Lenai, - pasakė sunkiai valdomu balsu. Jis atjungė ryšį ir vėl sugrįžo prie antro monitoriaus. Sudėjęs rankas už nugaros kaip inspektuojantis Juodasis Džekas Peršingas, jis ėmė apžiūrinėti Frenką D. Briusą ir vietą, kur tasai rado paskutinį prieglobstį. Kurį laiką Bilas Starkis vėl pasijuto ramus.

Važiuojant į pietryčius nuo Saip Springso 36-uoju plentu, per dieną įmanoma nukakti į Hiūstoną. Automobilis, lėkęs keliu aštuoniasdešimties mylių per valandą greičiu, buvo trejų metų "Pontiakas Bonevilis", ir kai pakilęs į kalvą netikėtai prieš save išvydo kelią blokuojantį "Fordą", vairuotojui vos pavyko išvengti avarijos.

Už vairo sėdėjęs vieno iš didžiausių Hiūstono laikraščių trisdešimtmetis žurnalistas nuspaudė stabdžius. Šiurpiai sucypė padangos, "Pontiako" priekis pradžioje grėsmingai nukniubo į kelią, o paskui ėmė svirti dešinėn. Vairuotojas atleido stabdžius, aplenkė "Fordą", kiek užkabindamas jį korpusu, ir išsyk pajuto, kad kairieji ratai užbuksavo tirštame purve. Jis nuspaudė greičio pedalą, ir "Pontiakas" vėl išriedėjo ant tvirtos dangos. Iš po padangų pakilo melsvas dūmelis. Per radiją stūgavo:

Mažyte, ar gali surasti savo vyrą,
Kursai geriausias iš visų?
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?

Vairuotojas vėl nuspaudė stabdžius, ir automobilis sustingo skambančioje, karštoje pusiaudienio tyloje. Trūkčiojančiai dvėsuodamas, žmogus už vairo ėmė plūstis. Jis staigiai apsuko "Pontiaką" ir pariedėjo atgalios prie "Fordo" bei už mašinos stovinčių dviejų vyrų.

- Paklausyk, - nervingai pratarė fotografas. Jis buvo apkūnus ir paskutinį sykį mušėsi būdamas devintoje klasėje. - Paklausyk, galbūt mums geriau...

Jį mestelėjo atgalios, kai vairuotojas staigiai sustabdė "Pontiaką" ir išlipo iš mašinos. Gniauždamas kumščius, jis patraukė dviejų jaunuolių, stovinčių už "Fordo", link.

- Na, kalės vaikai, - sušuko jis, - jūs vos nepasiuntėte mūsų į aną pasaulį, ir aš noriu...

Jis ketverius metus ištarnavo armijoje. Savanoriu. Todėl akimirksniu atpažino virš "Fordo" kapoto pakeltą ginklą - naują M-3A - ir apstulbęs, prišlapinęs kelnes, sustingo po karšta Teksaso saule. Vairuotojas ėmė rėkti ir mintyse jau skuodė atgalios prie "Pontiako", bet jo kojos taip ir nepajudėjo iš vietos. Nepažįstamieji ėmė šaudyti ir suvarpė jo krūtinę bei

paslėpsnį. Kai žurnalistas puolė ant kelių, pakėlęs rankas aukštyn nebylioje maldoje, kulka pervėrė jį coliu aukščiau kairiosios akies ir nukėlė kiaušą.

Ant užpakalinės sėdynės susirangęs fotografas niekaip nevaliojo suprasti, kas gi atsitiko, kol du vaikinai neperžengė per išsikėtojusį jo kolegos kūną ir laikydami paruoštus ginklus nepajudėjo artyn. Jausdamas, kaip šilti seilių lašeliai kaupiasi burnos kampučiuose, jis nuslydo tarp krėslų prie "Pontiako" vairo. Raktelis tebebuvo savo vietoje. Fotografas užvedė mašiną ir klyktelėjo, kai pasipylė šūviai. Jis pajuto automobilį pasvyrant į dešinę, tarytum koks nors milžinas būtų kilstelėjęs mašiną už kairiojo šono; besisukantys ratai klaikiai kratėsi. Kai "Pontiakas" peršauta padanga džeržgė keliu, fotografas šokinėte šokčiojo savo vietoje. O po sekundės milžinas pakirto ir antrąjį šoną. Vibravimas dar labiau sustiprėjo. Pasipylė kibirkštys. Fotografas gaikščiojo. Užpakaliniai "Pontiako" ratai sudrebėjo. Du jaunuoliai pribėgo prie savo "Fordo", kurio serijos numeris buvo pažymėtas Pentagono automotodivizionо sąrašuose, ir vienas iš jų mašiną apsuko. Kai jie pervažiavo žurnalisto kūną, automobilio kapotas pakilo aukštai į viršų. Keleivio vietoje sėdintis seržantas, nusisukęs į langą, nusičiaudėjo. Priešais juos, užvertęs aukštyn buferį, peršautomis užpakalinėmis padangomis keliu klypinėjo "Pontiakas". Už vairo sėdintis diktas fotografas, užpakalinio vaizdo veidrodėlyje išvydęs besiartinantį juodą "Fordą", apsiverkė. Jis spaudė akceleratoriaus pedalą iš visų jėgų, bet "Pontiakas" vos judėjo truputį didesniu nei keturiasdešimties mylių greičiu. Radijo eteryje Larį Andervudą pakeitė Madona. Madona klausytojus tikino, kad ji yra labai materiali mergina.

"Fordas" aplenkė "Pontiaką", ir vieną krištolinę, viltingą sekundę fotografas pamanė, kad jis nudums tolyn, išnykdamas už tuščio horizonto, ir paliks jį ramybėje. Paskui "Fordas" pririedėjo atbulas, ir užverstas aukštyn "Pontiako" buferis įsirėžė į jo sparną. Sudžeržgė metalas. Fotografo galva atsitrenkė į vairą, iš nosies pasruvo kraujas.

Su siaubu žvilgčiodamas atgal, jis nučiuožė šilta sėdyne, tarytum ji būtų buvusi apipilta riebalais, ir išsiropštė iš mašinos. Už jo nugaros buvo ištempta spygliuota viela, o jis, nerangus storulis, pamėgino peršokti per šį dygų barjerą pamanydamas: *"Aš tai padarysiu, aš galiu bėgti amžinai..."*

Koja įsipainiojo į spygliuotą vielą, ir jis parvirto kitoje jos pusėje. Stenėdamas po mėlynu dangum, jis atkakliai stengėsi išsinarplioti, kai prie jo prisiartino du vaikinai su ginklais rankose. Už ką, mėgino jų paklausti, bet iš jo krūtinės išsiveržė tik gailus beviltiškas inkštimas, o po to jo smegenys ištiško į šalis.

Tądien laikraščiuose nepasirodė reportažas apie ligą arba dar vieną nutikimą Saip Springse, esančiame Teksaso valstijoje.

18 skyrius

Nikas atidarė duris, skiriančias šerifo Beikerio kabinetą nuo areštinės kamerų, ir į jį bematant plūstelėjo srautas keiksmų. Vinsentas Hoganas ir Bilis Vorneras sėdėjo kamerose į kairę nuo Niko. Maikas Čaildresas tūnojo iš dešinės. Antroji kamera buvo neužpildyta todėl, kad Rėjus Butas, tasai vaikinas su žiedu, purptelėjo iš vištidės.

- Ei tu, priedurni! - pašaukė Čaildersas. - Ei tu, priedurni iškruštas! Žinai, kas tau bus, kai mes iš čia išsikapanosime? A? Ar žinai, kas tau bus, priedurni!

- Aš savo rankomis nurausiu tavo kiaušus ir sugrūsiu juos tau į burną, kad jais užspringtum! - rėkė Bilis Vorneras. - Tu supranti mane?

Tik Vinsas Hoganas nesiplūdo. Maiką ir Bilį taip pat atgabeno į nuovadą birželio 23-ąją ir įkalino jos areštinėje iki teisminio nagrinėjimo. Šerifas Beikeris Vinsą spustelėjo, ir skystos blauzdos neatlaikė. Beikeris pasakė, kad Nikas gali pateikti jiems kaltinimą, bet jeigu reikalas pasieks teismą, tai vieno Niko liudijimas susidurs su trijų - ar keturių, jeigu bus sučiuptas Rėjus Butas - žmonių liudijimais.

Per paskutiniąsias porą dienų Nikas ėmė labai gerbti šerifą Džoną Beikerį.

Tai buvo dviejų šimtų penkiasdešimties svarų eksfermeris, kurį rinkėjai pagarbiai vadino Didžiuoju Džonu. O Nikas jį gerbė ne todėl, kad šerifas rado jam darbą, idant jis bent šiek tiek galėtų kompensuoti prarastus pinigus, o už tai, kad Beikeris sučiupo jį sumušusius ir apiplėšusius žmones. Šerifas pasielgė taip, tarsi Nikas būtų vienas iš seniausių ir garbingiausių miesto šeimų narys, o ne kurčnebylis prašalietis. Čia, pietuose, buvo daug šerifų, - ir Nikas tai žinojo, - kurie, užuot padėję, pasmerktų jį šešiems mėnesiams priverčiamųjų darbų.

Jiedu nukako į lentpjūvę, kurioje dirbo Vinsas Hoganas, asmeniniu Beikerio automobiliu, o ne valstybine griuvena. Po prietaisų skydeliu gulėjo pistoletas ("Visuomet su saugikliu, bet visada užtaisytas", - pasakė Beikeris), o ant stogo pūpsojo švyturėlis - kaip visuomet, Beikeriui vykstant tarnybiniais reikalais. Kai jie prieš dvi dienas įvažiavo į lentpjūvės kiemą, šerifas jį įjungė.

Beikeris kosėjo, atsikrenkšdamas skrepliais ir spjaudė juos pro langą, turėjo slogą, nosine trynėsi ašarojančias akis. Jo balsas įgavo prancūzišką akcentą. Žinoma, Nikas negalėjo to girdėti, bet ir būtinybės jokios nebuvo. Ir taip akivaizdžiai matėsi, kad šerifas smarkiai persišaldęs.

- Dabar, kai mudu pamatysime Vinsą, aš sugriebsiu jį už rankos, - tarė Beikeris. - Tuomet tavęs paklausiu: "Tai vienas iš jų?" Tu linktelėsi man galva. Nesvarbu, ar tikrai, ar ne. Tu paprasčiausiai linktelėsi. Supratai?

Nikas linktelėjo. Jis suprato.

Vinsas dirbo prie obliavimo staklių, kišdamas į mašiną lentas. Jo kojos skendėjo drožlėse. Jis nervingai šyptelėjo Džonui Beikeriui, ir jo akys

neramiai peršoko prie Niko, stovinčio greta šerifo. Niko veidas įsitempė, ant blyškios odos matėsi sumušimo pėdsakai.

- Sveikas, Didysis Džonai! Ko tau prireikė tarp darbo liaudies?

Likusieji brigados nariai stebėjo vykstančią sceną, perkėlinėdami rūškanus žvilgsnius nuo Niko prie Vinso ir atgalios, kaip žiūrovai, įtemptai sekantys kažkokią naują, sudėtingą teniso partijos versiją. Vienas iš jų nusispjovė ant šviežių pjuvenų ir išorine delno puse nusišluostė pasmakrę.

Beikeris sugriebė Hoganą už suglebusios, saulėje įdegusios rankos ir patraukė į save. Paskui pasuko galvą taip, kad Nikas galėtų matyti jo lūpas:

- Tai vienas iš jų?

Nikas tai patvirtino galvos linktelėjimu ir dėl viso pikto dar parodė į Vinsą ranka.

- Kas *yra?* - užprotestavo Vinsas. - Šito priedurnio aš nepažįstu.

- Tuomet iš kur žinai, kad jis priedurnis? Eime, Vinsai, tu keliausi į kalėjimą. Gali pasiųsti vieną šių vaikinų, kad atneštų tau dantų šepetėlį.

Protestuojantį Vinsą atsivedė prie mašinos ir į ją pasodino. Protestuojantį Vinsą nuvežė į miestą. Tebeprotestuojantį uždarė kameron ir išlaikė pora valandų. Beikeris neėmė savęs varginti, vardydamas sulaikytojo teises. "Mums reikia šį užsispyrėlį išvesti iš pusiausvyros", - paaiškino Nikui šerifas. Kai Beikeris apie pusiaudienį sugrįžo, Vinsas buvo pernelyg alkanas ir pernelyg išgąsdintas, kad galėtų protestuoti. Jis viską prisipažino.

Maikas Čaildresas atsidūrė kameroje apie pirmą valandą dienos. Bilį Vornerą Beikeris suėmė namuose, kai tasai jau rengėsi savuoju "Kraisleriu" kažkur išvykti - matyt, ganėtinai toli, sprendžiant iš sukrauto bagažo ir alkoholinių gėrimų atsargų kiekio. Bet Rėjų Butą greičiausiai kas nors perspėjo, ir tasai, spėjęs išsmukti iš miesto, pasirodė esąs už kitus miklesnis.

Beikeris atsivedė Niką į savo namus supažindinti su savo žmona ir pavakarieniauti. Kai jiedu važiavo mašina, Nikas parašė: "Aš labai apgailestauju, kad jisai jos brolis. Kaip ji į visa tai pažiūrės?"

- Ji sugebės atlaikyti šią žinią, - atsakė Beikeris. Jo balsas ir išraiška buvo bemaž ramūs. - Manau, šiek tiek dėl jo paverks, bet ji Rėjų pažįsta. Taip pat supras, kad tu negali pasikliauti savo giminėmis, užtat turi draugus.

Džeinė Beiker pasirodė esanti nedidukė, malonios išvaizdos moteris. Ji iš tiesų įsiraudojo. Pažvelgęs į jos giliai įdubusias, drėgnas nuo ašarų akis, Nikas pasijuto nejaukiai. Bet moteris bičiuliškai paspaudė jam ranką ir tarė:

- Man labai malonu su tavimi susipažinti, Nikai. Ir aš labai apgailestauju dėl tau suteikto skausmo. Jaučiuosi atsakinga už tai, kad vienas iš mano giminaičių privertė tave kentėti.

- Aš pasiūliau jam pas mus šiek tiek padirbėti, - tarė Beikeris. - Nuo to laiko, kai Bredlis išsikraustė į Litl Roką, policijos nuovada pavirto tie-

siog pragaru. Nikas ten šiek tiek padažys ir pabaltins. Jam vis tiek teks truputį pas mus užtrukti ir palaukti... Na, tu žinai.

- Iki teismo, - užbaigė ji.

Paskui įsivyravo tokia sunki tyla, kad netgi Nikas pajuto jos slėgį. Pagaliau su priverstiniu linksmumu Džeinė pasakė:

- Tikiuosi, tu neatsisakysi pakeptos bekonienos. Dar valgysime kukurūzus ir pjaustytų kopūstų salotas. Tačiau mano salotų nė iš tolo negalima lyginti su salotomis, kokias gamindavo mano anyta. Bent jau *jis* taip tvirtina.

Nikas paglostė pilvą ir nusišypsojo. Po deserto (sluoksniuotas tortas su braškėmis - Nikas, kuris pastarąsias kelias savaites labai blogai maitinosi, dusyk paprašė pakartoti) Džeinė Beiker savo vyrui tarė:

- Regis, įsisirgai dar smarkiau. Tu pernelyg daug dirbi, Džonai Beikeri. Be to, labai mažai valgai.

Beikeris kaltai pažvelgė į savo lėkštę, paskui gūžtelėjo pečiais.

- Man nekenktų šiek tiek pabadauti, - tarė čiupinėdamas savo dvigubą pasmakrę.

- Ir dar tu karščiuoji. Turi temperatūros?

Beikeris virptelėjo:

- Ne... Galbūt labai nedaug.

- Taigi šiąnakt tu niekur neisi. Nuspręsta.

- Brangioji, ten mano suimtieji. Jeigu jų ir nereikia ypatingai saugoti, tai paprasčiausiai būtina pamaitinti ir pagirdyti.

- Tai gali padaryti ir Nikas, - ištarė Džeinė prieštarauti neleidžiančiu tonu. - O tu atsigulsi į lovą. Ir nesugalvok kalbėti apie savo nemigą, tai tau nepagelbės.

- Aš negaliu Niko pasiųsti, - netvirtai paprieštaravo jis. - Jis kurčnebylis. Be to, juk jis ne šerifo padėjėjas.

- Ką gi, tuomet padarysi jį padėjėju.

Štai taip Nikas Androsas mažiau nei per dvidešimt keturias valandas iš sulaikytojo pavirto Šojos šerifo padėjėju. Kai Nikas jau susiruošė keliauti į nuovadą, pirmo aukšto hole pasirodė Beikeris, didelis ir gauruotu chalatu šiek tiek panašus į vaiduoklį. Atrodė kiek sumišęs, kad jį mato šitaip apsitaisiusį.

- Man nederėjo jai leisti šitaip su manimi kalbėti, - tarė jis. - Aš ir nebūčiau leidęs, jeigu ne tokia bloga savijauta. Užgulti bronchai, visas degu kaip ugnelės ant Kalėdų eglutės. Be to, šis siaubingas silpnumas...

Nikas užjaučiamai linktelėjo.

- Vargstu su padėjėjais. Bredlis Keidas su žmona išvyko į Litl Roką, kai numirė jų vaikelis. Kažkokia vaikiška liga. Siaubas. Už tai, kad išvažiavo, jų nekaltinu.

Nikas dūrė sau krūtinėn ir žiedu sujungė nykštį su smiliumi.

- Be abejo, tu viską padarysi kaip reikiant, viskas bus o'kei. Tu paprasčiausiai jais pasirūpinsi, girdi? Trečiame mano stalo stalčiuje guli 45-o kalibro "Koltas", bet tu jo neliesk. Taip pat ir raktų. Supratai?

Nikas linktelėjo.

- Kai sugrįši į nuovadą, laikykis nuo jų kuo atokiau. Jeigu kuris nors iš jų pamėgins apsimesti sergančiu, neužkibk ant šio kabliuko. Tai pats seniausias triukas pasaulyje. Jeigu kuris nors iš jų *tikrai* susirgs, daktaras Soumsas taip pat sėkmingai apžiūrės jį ryte. Tuo laiku aš jau pats būsiu ten.

Nikas išsitraukė iš kišenės užrašų knygelę ir parašė: "Aš labai vertinu jūsų pasitikėjimą. Ačiū, kad juos uždarėte ir ačiū už tai, kad davėte man darbo".

Beikeris įdėmiai perskaitė.

- Tu labai švarus vaikis. Iš kur tu? Kaip tau nusidavė gyventi štai taip, savarankiškai?

"Tai ilga istorija, - parašė Nikas. - Jeigu norite, šiąnakt aš apie tai parašysiu".

- Gerai, - atsakė Beikeris. - Manau, tu žinai, kad aš pasiunčiau apie tave užklausimą.

Nikas linktelėjo. Tai patikrinimas. Bet jis buvo švarus.

- Aš paprašysiu Džeinės paskambinti į užkandinę. Tie vaikinai šmeiš policiją visomis pasaulio nuodėmėmis, jeigu negaus vakarienės.

Nikas parašė: "Pasakykite jai, kad atnešęs maistą žmogus užeitų tiesiai vidun. Aš neišgirsiu beldimo".

- Gerai, - truputį patylėjęs, Beikeris pridūrė: - Tu gali miegoti ant gulto kampe. Kietoka, bet patalynė švari. Atmink, privalai būti labai rūpestingas, Nikai. Tu negalėsi pasikviesti pagalbon, jeigu iškils kokia nors problema.

Nikas linktelėjo ir parašė: "Aš sugebėsiu pasirūpinti savimi".

- Tai tiesa, sugebėsi. Ir vis dėlto aš pasiųsiu ką nors iš vietinių, jeigu man pasirodys, kad kuris nors iš jų... - kai įėjo Džeinė, Beikeris nutilo.

- Tu vis dar kamuoji šį nelaimingą berniuką? Tegul jis pasiskubina, kol mano kvailas broliužis neatėjo ir neišlaisvino savo draugelių.

Beikeris liūdnai nusijuokė:

- Dabar jis jau Tenesio valstijoje, - šerifas su švilpesiu atsiduso, ir šis atodūsis virto kosulio priepuoliu. - Regis, man tikrai geriau užlipti į viršų ir atsigulti lovon, Džeine.

- Aš atnešiau tau aspirino tabletę temperatūrai numušti, - tarė ji.

Lipdama paskui vyrą į antrą aukštą, Džeinė grįžtelėjo per petį į Niką ir šiltai pasakė.

- Buvo labai malonu su tavimi susipažinti, Nikai. Nepaisant mūsų susitikimo aplinkybių. Tik būk labai atsargus.

Kai Nikas sugrįžo į nuovadą, po pusvalandžio spuoguotas smalsus berniūkštis nešvaria striuke atnešė tris padėklus su maistu. Nikas linktelė-

jo vaikinukui, kad tasai padėtų maistą ant stalo ir parašė: "Už tai sumokėta?"

- Žinoma, - atsakė jis. - Pas mus atidaryta šerifo kontoros sąskaita. Sakyk, tu gali kalbėti?

Nikas pakratė galvą.

- Tai blogai, - tarė pasiuntinukas ir nuskubėjo šalin, tarsi nebylumas būtų užkrečiamas.

Nikas paėmė padėklus ir pasitelkęs šepečio kotą sukaišiojo juos į kameras pro tarpus po durimis.

Jis dirstelėjo aukštyn kaip tik tokiu metu, kad galėjo suprasti:

- ...išdvėsa! - taip kalbėjo Maikas Čaildresas. - Prietranka tu, kai aš iš čia išeisiu, aš... - Nikas nusisuko, praleisdamas likusius žodžius.

Sugrįžęs į kabinetą ir atsisėdęs Beikerio kėdėn, jis pasiguldė vidurvje stalo užrašų knygelę, mąstydamas pasėdėjo, o paskui viršuje užrašė.

"Niko Androso gyvenimo istorija"

Ir vėl šypsodamasis susimąstė. Jis pabuvojo daug kur, bet net pačiose beprotiškiausiose svajonėse niekuomet neįtarė, kad sėdės šerifo kabinete, turės jo padėjėjo įgaliojimus, bus atsakingas už tris jį sumušusius žmones ir rašys savo gyvenimo istoriją. Po kelių sekundžių vėl ėmė rašyti:

"Aš gimiau Kasline, Nebraskos valstijoje, 1968 metų lapkričio 14 dieną. Mano tėvas buvo fermeris. Jiedu su motina visuomet sunkiai vertėsi ir buvo įsiskolinę trim skirtingiem bankam. Mama buvo nėščia manimi jau šešetą mėnesių, kai tėvas išvežė ją pas gydytoją. Keliaujant kažkas nutiko sankabai, ir automobilis nuriedėjo į griovį. Tėvą bematant ištiko infarktas, ir jis numirė.

O po trijų mėnesių atsiradau aš, ir gimiau toks, koks esu. Neabejoju, taip atsitiko dėl sukrėtimo praradus vyrą.

Ji tvarkė fermą iki 1973 metų, o paskui ją prarado. Motina neturėjo artimųjų, todėl parašė savo draugams į Big Springsą Ajovos valstijoje, ir vienas iš jų rado jai darbą kepykloje. Mudu gyvenome ten iki 1977 metų, iki žuvo mama. Ją partrenkė motociklas, kai grįždama iš darbo pereidinėjo gatvę. Motociklininkas buvo nekaltas, tai buvo eilinė nesėkmė. Jis nespėjo sustoti. Jis neviršijo greičio ir apskritai nieko nepažeidė. Baptistų bažnyčia palaidojo mamą už savo lėšas. Toji pati bažnyčia išsiuntė mane į Jėzaus Kristaus našlaičių prieglaudą Di Moine. Ta prieglauda, išlaikoma iš įvairių konfesijų bažnytinių aukų. Kaip tik ten aš ir išmokau skaityti bei rašyti..."

Nikas stabtelėjo. Nuo tokio ilgo rašymo jam paskaudo ranką, bet priežastis buvo kita. Jam buvo sunku visa tai iš naujo prisiminti. Priėjo prie kamerų ir dirstelėjo vidun. Čaildresas ir Vorneras miegojo. Vinsas Hoga-

nas stovėjo prie grotų ir rūkė, stebeilydamas tuščią kamerą, kurioje dabar sėdėtų Rėjus Butas, jeigu nebūtų spėjęs pasprukti. Hoganas atrodė lyg būtų verkęs, ir tai Niką sugrąžino į laikus, kai jis buvo mažas, kurčias ir nebylus žmogiškas padaras. Vaikystėje, lankydamasis kine, jis įsisąmonino vieną sampratą. Ši samprata buvo ATKIRSTAS NUO IŠORINIO PASAULIO, PRARADĘS ŽMOGIŠKĄ BENDRAVIMĄ. Ši samprata Nikui visuomet buvo kliūtis, ši siaubinga samprata nuolat sukosi jo galvoje, šioje sampratoje tilpo visi baimės niuansai, kokie tik egzistuoja Visatoje ir žmogiškosios sielos gelmėse. Jis buvo ATKIRSTAS NUO IŠORINIO PASAULIO visam savo gyvenimui.

Nikas vėl atsisėdo už stalo ir perskaitė paskutinę eilutę: *"Kaip tik ten aš ir išmokau skaityti bei rašyti"*. Bet tai buvo ne taip paprasta. Jis gyveno tylos pasaulyje. Rašymas buvo kodas. Kalba buvo lūpų judėjimas, dantų pakilimai ir nusileidimai, liežuvio šokis. Motina išmokė jį skaityti iš lūpų ir kreivomis raidėmis parašyti savo vardą. *"Tai tavo vardas,* - tarė ji. - *Tai tu, Nikai"*. Žinoma, tai nuskambėjo be garso, padrikai. Pirmą sykį ryšys atsirado tuomet, kai ji paplekšnojo per popieriaus lapą, o paskui į jo krūtinę. Jo kurčnebylystėje baisiausia buvo ne gyvenimas begarsiame judančiame pasaulyje: siaubinga buvo nežinoti daiktų pavadinimų. Jis nesuprato daiktų pavadinimų reikšmės iki ketverių metų. Jis nežinojo, kad aukšti žali objektai vadinami *medžiais.* Iki šešerių metų. Jis norėjo tai žinoti, bet niekas nė nepamanė šito jam paaiškinti, o jis nežinojo, kaip paklausti: iš jo buvo ATIMTAS ŽMOGIŠKAS BENDRAVIMAS.

Kai numirė motina, jis nuėjo visą kelią nuo pat pradžių. Prieglauda buvo spengiančios tylos vieta, kur skurdūs vaikai žiauriais veidais tyčiojosi iš jo tylėjimo: prie jo pribėgdavo pora berniukų, vienas iš jų uždengdavo rankomis burną, o kitas - ausis. Jeigu šalia nepasitaikydavo suaugusių, jie jį spardė. Kodėl? Šiaip sau. Ko gero, todėl, kad didelė aukų klasė turi ir savo poklasį: aukų aukas.

Jis liovėsi *norėjęs* bendrauti, o kai šitai įvyko, tai ir patsai mąstymo procesas ėmė irti bei darytis padrikas. Nikas beprasmiškai klajojo prieglaudos teritorija, žiūrėdamas į bevardžių daiktų pripildytą pasaulį. Jis stebėjo, kaip vaikai žaidimų aikštelėje krutina lūpas, pakelia ir sukanda dantis nelyginant baltus praveriamus tiltus, matė jų liežuvių šokį ritualiniame kalbos jungime. Kartais jis ištisas valandas stebėjo debesis. Paskui pasirodė Rudis. Didelis vyras randuotu veidu ir visiškai plika galva. Šešių pėdų ir penkių colių ūgio, jis buvo kokį dvidešimtį kartų didesnis už liesutį Niką Androsą. Pirmą sykį jiedu susitiko pusrūsio kambaryje, kur stovėjo stalas, šešios ar septynios kėdės ir televizorius, kuris veikė tik pagal savo pageidavimą. Rudis pasilenkė, jų akys atsidūrė vienodame lygyje. Paskui jis ištiesė savo dideles gąsdinančias rankas ir priglaudė jas sau prie burnos, paskui prie ausų.

Aš kurčnebylis.

Nikas rūsčiai nusisuko: *Kieno koks reikalas?*

Rudis trenkė jam antausį. Nikas nugriuvo. Jo burna prasivėrė, ir akys prisipildė begarsių ašarų. Jis nenorėjo būti šalia šios pabaisos, šio pliko siaubūno. Jis nebuvo kurčnebylis, tai tik žiaurus pokštas.

Rudis švelniai jį pakėlė, pastatė ant kojų ir privedė prie stalo. Ten gulėjo šūsnis švarių popieriaus lapų. Rudis parodė į juos, paskui į Niką. Nikas niūriai pažvelgė į popierių, po to į pliką vyriškį ir pakratė galvą. Rudis linktelėjo ir vėl parodė tuščią popieriaus lapą, paskui išsitraukė pieštuką ir padavė jį Nikui. Nikas švystelėjo jį šalin, tarsi tai būtų įkaitinta geležis. Jis papurtė galvą. Rudis dar kartą jam sušėrė. Vėl begarsės ašaros. Į Niką žvelgė randų išvagotas, abejingai ramus veidas. Rudis vėl parodė į popierių. Į pieštuką. Į Niką.

Nikas sugniaužė pieštuką į kumštį. Jis parašė keturis žinomus žodžius, prieš tai suradęs juos surūdijusio mechanizmo labirinte, kuriuo pavirto jo mąstymo aparatas. Jis parašė:

“NIKOLAS ANDROSAS. EIK ŠIKT”

Paskui sulaužė pieštuką ir įsmeigė į Rudį iššaukiantį ir rūstų žvilgsnį. Bet Rudis šypsojosi. Netikėtai jis apėjo apie stalą ir suėmė Niko veidą savo dideliais įdiržusiais delnais. Jo rankos buvo šiltos, guodžiančios. Nikas nevaliojo prisiminti, kada paskutinį sykį jį lietė su tokia meile. Šitaip jį liesdavo tik motina.

Rudis atitraukė rankas nuo Niko veido. Jis pakėlė pieštuko pusę ir ją parodė. Vėliau apvertė popieriaus lapą švaria puse, pieštuko galu pabarbeno į tuščią baltą lapą, paskui pastukseno į Niką. Jis pakartojo tai dar kartą. Ir dar kartą. Ir dar. Ir pagaliau Nikas suprato.

Tu toks pat, kaip šitas baltas lapas.

Nikas apsiverkė.

Po to Rudis buvo su juo ištisus šešerius metus.

“...kur aš išmokau skaityti bei rašyti.

Žmogus, vardu Rudis Sparkmenas padėjo man. Aš buvau labai laimingas, kad jis šalia. 1984 metais prieglaudą išformavo. Vaikus patalpino kur tik įstengė, bet aš nebuvau vienas iš jų. Pasakė, kad mane atiduos į šeimą, ir valstybė mokės už mano išlaikymą. Aš norėjau būti su Rudžiu, bet jis tuo metu jau dirbo Afrikoje, Gelbėjimo Armijoje.

Todėl pabėgau. Jau turėjau šešiolika metų, ir nemanau, kad manęs pernelyg atkakliai ieškojo. Supratau, jog jeigu nepateksiu į kokias nors kebeknes, viskas bus gerai. Mokiausi kursuose, kadangi Rudis sakė, esą išsilavinimas - tai svarbiausia. Kai įsikursiu kur nors pastoviai, būtinai laikysiu egzaminus vidurinės mokyklos baigimo pažymėjimui gauti. Aš sugebėsiu išlaikyti visus egzaminus. Man patinka mo-

kytis. Galbūt aš net įstengčiau mokytis koledže. Žinau, kad tai skamba beprotiškai, bet nemanau, jog neįmanoma. Štai ir visa mano istorija".

Ryte Beikeris atėjo apie pusę aštuntos, kai Nikas išnešinėjo krepšius su šiukšlėmis. Šerifas atrodė kiek geriau.

"Kaip jaučiatės?" - parašė Nikas.

- Normaliai. Aš degiau iki pusiaunakčio. Tokios aukštos temperatūros neturėjau nuo pat vaikystės. Ir aspirinas nepadėjo. Džeinė norėjo iškviesti gydytoją, bet apie pusę pirmos karštis atslūgo. Po to miegojau kaip užmuštas. Kaip tavo reikalai?

Nikas ratu sujungė nykštį su smiliumi.

- Kaip mūsų svečiai?

Nikas porą kartų prasižiojo ir susičiaupė, vaizduodamas riksmus. Parodė įniršusią grimasą. Pademonstravo, kaip sulaikytieji beldė ir kratė savo kamerų duris.

Beikeris atlošė galvą ir nusikvatojo, paskui porą sykių nusičiaudėjo.

- Tau reikia pasirodyti per televiziją, - tarė jis. - Ar parašei savo gyvenimo istoriją, kaip ketinai?

Nikas linktelėjo ir padavė jam du prirašytus popieriaus lapus. Patogiau atsisėdęs, šerifas viską įdėmiai perskaitė. Baigęs jis taip ilgai ir tiriamai spoksojo į Niką, kad tasai kažkurią akimirką sutriko, susinepatogino ir nuleido akis.

Kai jis vėl pasižiūrėjo į Beikerį, tasai paklausė:

- Tu gyveni savarankiškai nuo šešiolikos metų? Ištisus šešerius metus?

Nikas linktelėjo.

- Ir tu tikrai mokeisi visuose šiuose kursuose?

Nikas popieriaus lapelyje parašė: "Man teko vytis, kadangi aš labai vėlai išmokau skaityti ir rašyti. Kai uždarė prieglaudą, aš tik buvau pradėjęs vytis likusius. Aš išėjau šešis vidurinės mokyklos programos kursus ten ir šešis jau po to, Čikagoje. Sužinojau apie juos iš skelbimo. Man reikia išklausyti dar keturis kursus".

- Ką tau dar reikia išmokti? - paklausė Beikeris, paskui pasuko galvą ir šūktelėjo:

- Nagi, užsičiaupkite! Gausit savo kavą su bandelėmis kada priklauso, ir ne anksčiau!

Nikas parašė: "Geometrija. Aukštoji matematika. Dveji metai kalbai. To būtinai reikalauja stojant į koledžą".

- Kalba. Tu turi omeny prancūzų? Vokiečių? Ispanų?

Nikas linktelėjo.

Beikeris linguodamas galvą nusijuokė:

- Argi tai ne sensacija? Kurčnebylis mokosi šnekėti užsienio kalba. Nenorėjau tavęs užgauti, mažyli, suprask tai. O kodėl tu tiek daug bastaisi?

"Kol netapau pilnametis, nedrįsau pernelyg ilgai užsilaikyti vienoje vietoje, - parašė Nikas. - Bijojau, kad jie pasistengs įgrūsti mane į kitą

prieglaudą ar pan. Kai pakankamai suaugau ir jau galėjau gauti nuolatinį darbą, šalyje užėjo sunkūs laikai. Kalba, kad sutrikusi rinka ar kažkas panašaus, bet kadangi esu kurčias, apie tai negirdėjau (cha-cha)".

- Daugeliu atvejų tave paprasčiausiai pavarys šalin, - tarė Beikeris. - Sunkiais laikais žmogiškojo širdingumo pienas teka ne itin gausiai, Nikai. O dėl nuolatinio darbo, ko gero, aš galėčiau paieškoti kokio nors ir šičia, jeigu šie vaikinai neišmušė tau noro pasilikti Šojoje, Arkanzaso valstijoje. Bet... ne visi mes čia tokie.

Nikas linktelėjimu parodė viską supratęs.

- Kaip tavo dantys? Gerokai tau kliuvo. Ar gėrei nuskausminančias tabletes?

Nikas parodė du pirštus.

- Gerai. Žinai, man reikia užsiimti šiokia tokia rašliava dėl šių vyrukų. O tu imkis savo darbo. Vėliau pasišnekėsim.

Daktaras Soumsas, kuris vos nepervažiavo Niko savo mašina, atvyko tą patį rytą, pusę dešimtos. Tai buvo daugmaž šešiasdešimties metų vyras pašiauštu žilu kuodu, viščiuko kaklu ir veriančiomis mėlynomis akimis.

- Didysis Džonas pasakė, kad tu skaitai iš lūpų, - tarė jis. - Jis taip pat pasakė, kad nori priimti tave į darbą, todėl, manau, man derėtų įsitikinti, ar nenumirsi tiesiog jam ant rankų. Nusirenk marškinius.

Nikas prasisagstė mėlynus marškinius ir juos nusiėmė.

- Dieve švenčiausias, tik pasižiūrėk į jį, - nusistebėjo Beikeris.

- Taip, jie gerokai padirbėjo, - Soumsas pasižiūrėjo į Niką ir sausai pastebėjo: - Berniuk, tau gi beveik atmušė visą kairiąją krūtinės pusę, - jis parodė į plėštinę žaizdą virš spenelio. Niko pilvas ir šonai priminė Kanadoje tekančios saulės spalvą. Soumsas jį apčiupinėjo, įdėmiai patyrinėjo vyzdžius. Pagaliau apžiūrėjo priekinių Niko dantų likučius, tai, ką iš tiesų tuo metu skaudėjo, nepaisant visų mėlynių.

- Tai turėtų velniškai skaudėti, - tarė jis, ir Nikas liūdnai linktelėjo. - Teks juos pašalinti, - tęsė Soumsas. - Tu... - jis tris kartus paeiliui nusičiaudėjo. - Atleiskite. Ateities prognozė nebloga, išskyrus žaibavimą ir aludžių lankymą. Tavo nebylumas - fizinės prigimties ar dėl kurtumo?

Nikas parašė: "Fizinės. Gimdymo trauma".

- Labai gaila. Neliūdėk, dėkok Dievui, kad Jis nedavė tau vietoje smegenų pjuvenų. Gali apsirengti.

Nikas apsirengė. Soumsas jam patiko; savotiškai jis labai priminė Rudį Sparkmeną, kuris sykį jam pasakė, esą visiems kurčnebyliams Dievas dovanoja papildomai po du colius žemiau pilvo, šitaip bent kiek kompensuodamas tai, ko nedavė jiems aukščiau apykaklės.

Soumsas pastebėjo:

- Liepsiu, kad vaistinėje tau parduotų nuskausminančias tabletes. Ir tegul šitas pinigų maišas už jas sumoka.

- Ho-ho! - pratarė Beikeris.

- Jis prikaupė pinigų daugiau nei paršelis lašinių, - nusijuokė Soumsas. Paskui vėl nusičiaudėjo, išsišnypštė nosį, pasikapstė savo lagaminėlyje ir išsitraukė iš jo stetoskopą.

- Tu ieškai nemalonumų, Šnirpšly. Aš areštuosiu tave už girtuokliavimą ir nepaklusnumą valdžiai, - šypsodamasis pagrasino Beikeris.

- Gerai, gerai, - nusileido Soumsas. - Kada nors pernelyg plačiai pražiosi burną ir prarysi patsai save. Nusirenk marškinius, Džonai. Pažiūrėsime, ar tavo raumenys tokie stiprūs, ar ne.

- Nusirengti marškinius? Kodėl?

- Džeinė Beiker prašė tave apžiūrėti. Ji mano, jog tu negaluoji, ir nenori, kad įsisirgtum dar labiau. Be to, pageidauja sužinoti, kodėl pasiligojai. Argi aš jai nesakydavau, kad mums nereikės slėptis, jei tu gulėsi po žeme? Nagi, Džoni, pasirodyk mums.

- Tai paprastas persišaldymas, - atsakė Beikeris, nenoriai sagstydamasis marškinių sagas. - Aš jau neblogai jaučiuosi. Garbės žodis, Ambrozijau, man regis, tai tu sergi. Dar smarkiau negu aš.

- Ne tu daktarui patarinėji, o jis tau, - kol Beikeris nusirenginėjo marškinius, Soumsas pasisuko į Niką ir pasakė:

- Įdomiai plinta šis persišaldymas. Serga misis Latrop, taip pat visa Ričio šeima, ir dauguma Bakerio kelio gyventojų kosti iki proto aptemimo. Netgi Bilis Vorneras, kuris sėdi čia, areštinėje, irgi kosti.

Beikeris nusitraukė apatinius marškinėlius.

- Na, argi aš tau nesakiau, Nikai? - paklausė Soumsas. - Argi jis negalėtų susilaukti iš klumpių verčiančio pasisekimo? Netgi tokia sena vyža kaip aš, žiūrėdamas į jį, stojuosi piestu.

Kai stetoskopas prisilietė prie jo krūtinės, Beikeris suraukė kaktą.

- Viešpatie, šalta! Ką tu su juo darai, laikai šaldytuve?

- Įkvėpk, - paniurdamas pratarė Soumsas. - O dabar iškvėpk.

Beikerio iškvėpimas pavirto kankinančiu kosulio priepuoliu.

Soumsas ilgai klausėsi šerifo. Iš priekio ir nugaros. Pagaliau padėjo stetoskopą į šalį ir mediniu pagaliuku apžiūrėjo Beikerio gerklę. Baigęs apžiūrą, pagaliuką sulaužė ir jo nuolaužas įmetė į kibirą. Paskui apčiupinėjo Beikerio glandas. Prisilietus jo pirštams, Beikeris atitraukė galvą.

- Man net nereikia klausti, ar tau skauda, - konstatavo Soumsas. - Džonai, tu beregint keliausi namo ir atsigulsi lovon. Ir tai ne patarimas, o įsakymas.

- Ambrozijau, - ramiai paprieštaravo šerifas, - paklausyk. Tu juk puikiai žinai, kad aš negaliu to padaryti. Turiu tris areštuotus, kuriuos šiandien pat privalau išsiųsti į Kamdeną. Praėjusią naktį palikau su jais šį mažylį, nors ir neturėjau teisės to daryti. Ir daugiau tai nepasikartos. Jis kurčnebylis. Niekuomet nebūčiau taip pasielgęs, jeigu vakar vakare būčiau normaliai viską suvokęs.

- Tau nereikia visu šituo rūpintis, Džonai, nes pačiam atsirado problemų. Ir, iš visko sprendžiant, ganėtinai rimtų, be to, turi temperatūros. Gavai bronchų uždegimą, Džoni, ir, kalbant atvirai iki galo, žmogui su tokiu viršsvoriu kaip tavasis, ši liga - ne juokai. Keliauk į lovą. Jeigu rytoj rytą pasijusi geriau, galėsi nusiųsti savo belaisvius kur reikia. O dabar geriau paskambinti valstijos policijai, kad ji atvažiuotų ir nusigabentų juos pati.

Beikeris, tarytum atsiprašinėdamas, pažvelgė į Niką.

- Žinai, - tarė, - aš *tikrai* jaučiuosi tarsi sudaužytas. Galbūt šiek tiek poilsio...

"Eikite namo ir atsigulkite, - parašė Nikas. - Aš būsiu atsargus. Be to, man reikia pakankamai uždirbti, kad galėčiau susimokėti už tabletes".

- Niekas uoliau už šį narkomaną pas tave nedirbo, - pasakė Soumsas ir sukikeno.

Beikeris paėmė du popieriaus lapus su Niko parašyta autobiografija.

- Ar galiu tai pasiimti namo, kad ir Džeinė perskaitytų? Tu jai iš tiesų labai patikai, Nikai.

Nikas parašė: "Be abejo, galite. Jūsų žmona labai gera".

- Tikra tiesa, - pritarė Beikeris ir sagstydamasis marškinius atsiduso: - Vėl kyla temperatūra. O aš maniau, kad ją numušiau.

- Išgerk aspirino, - patarė Soumsas, uždarydamas savo lagaminėlį. - Tai kažkokia folikulinė infekcija, kuri man labai nepatinka.

- Apatiniame stalo stalčiuje guli pakelis nuo cigarečių, - Beikeris kreipėsi į Niką. - Jame yra pinigų smulkioms išlaidoms. Gali kur nors papietauti, drauge nusipirksi ir vaistų. Šie vaikinai greičiau smulkūs chuliganai nei galvažudžiai. Taigi viskas bus gerai. Ir užrašyk, kiek išleidai pinigų. Aš susisieksiu su valstijos policija, ir tu išsilaisvinsi iš šio trejeto jau šiandien vakare.

Nikas sujungė žiedu nykštį su smiliumi.

- Patikėjau tavimi, bemaž nieko apie patį nežinodamas, - šaltakraujiškai pratarė Beikeris, - bet Džeinė sako, kad tai normalu. Tu sąžiningas vaikinas.

Apie šeštą vakaro atėjo Džeinė Beiker ir atnešė vakarienę bei pakelį pieno.

Nikas parašė: "Labai dėkoju. Kaip jaučiasi jūsų vyras?"

Ji nusijuokė:

- Jis norėjo ateiti pats, tačiau aš jį atkalbėjau. Taip smarkiai karščiavo, kad buvau išsigandusi, bet dabar temperatūra beveik nukrito. Manau, kad dėl valstijos policijos. Džonis niekuomet nebūna tikrai laimingas, kol neširsta ant policijos.

Nikas klausiamai pažvelgė į ją.

- Jie atsakė, kad negalės nieko pasiųsti atsigabenti suimtųjų iki devintos valandos ryto. Esą jiems labai sunki diena, daugiau kaip dvidešimt policininkų darbuojasi nenuleisdami rankų. O likusieji vežioja žmones po Kamdeno ir netgi Pain Blafo ligonines. Visur daugybė negaluojančių. Man regis, Ambrozijus Soumsas sunerimęs daug labiau, negu stengiasi parodyti.

Džeinė ir pati atrodė sunerimusi. Paskui ji iš kišenės išsitraukė du sulankstytus popieriaus lapus.

- Tai tikras apsakymas, - grąžindama jam rašinį, tyliai pratarė ji. - Tau labai nepasisekė. Aš žaviuosi tuo, kaip tu įveiki savo fizinį trūkumą. Dar kartą prašau atleisti už savo brolį. Tikiuosi, pasiliksi Šojoje. Tu patikai mano vyrui, taip pat ir man. Būk atsargus su čia esančiais vaikinais.

"Gerai, - parašė Nikas. - Perduokite šerifui mano linkėjimus kuo greičiau pasveikti".

Ji išėjo, ir Nikas praleido neramią naktį, kartkartėmis vis keldamasis patikrinti tris suimtuosius. Jie nebuvo galvažudžiai; dešimtą valandą visas trejetas jau miegojo. Du miestelio gyventojai užėjo Niką aplankyti ir sužinoti, ar jam viskas gerai; Nikas atkreipė dėmesį, kad, ko gero, abu jie sirgo.

Jis sapnavo keistą sapną. Vienintelis dalykas, kurį įstengė prabudęs rytą prisiminti, - kaip jis ėjo per akimis neaprėpiamą kukurūzų lauką, kažko ieškodamas ir siaubingai kažin ko bijodamas, kas, regis, sėlino įkandin jo.

Rytą jis prabudo anksti ir kruopščiai iššlavė visas patalpas, nekreipdamas dėmesio į Bilį Vornerą ir Maiką Čaildresą. Kai jis išeidinėjo, Bilis šūktelėjo jam įkandin:

- Rėjus sugrįš atgalios! Ir kai tave sugaus, tuomet pasigailėsi, kad esi *ne aklas*, kaip esi kurčias ir nebylys!

Nugara pasisukusio Niko nepasiekė nė vienas žodis.

Aštuntą valandą sunkia širdimi jis galvojo, ar naktį šerifo Beikerio neištiko dar vienas sunkus priepuolis. Nikas laukė jo ateinant, būdamas visiškai pasirengęs perduoti tris areštuotuosius, vos tik pasirodys policininkai. Be to, jau ėmė gurgėti Niko pilvas. Iš užkandinės niekas nepasirodė, ir jis šnairavo į telefoną greičiau su pasibjaurėjimu, nei laukdamas pagalbos. Nikui labai patiko mokslinė fantastika, retsykiais jis pirkdavo išparduodamas nebenaujas knygeles po dešimtį centų, ir jau ne pirmą sykį pasvajodavo apie tą didžią dieną visame kurčnebylių pasaulyje, kai bus visuotinai pradėta naudotis visuose fantastiniuose romanuose pranašaujamais videotelefonais.

Be penkiolikos minučių devintą Nikas ėmė rimtai nervintis. Jis prisiartino prie durų, kurios vedė prie areštinės kamerų, ir dirstelėjo vidun. Bilis ir Maikas stovėjo prie savo durų. Abu jie iš visų jėgų spardė kojomis

grotas... kas paprasčiausiai įrodo, kad kalbėti negalintys žmonės pasaulyje sudaro nedidelį procentą. Vinsas Hoganas gulėjo. Jis tik pasuko galvą ir pažvelgė į Niką, kai šis prisiartino prie durų. Hogano veidas buvo mirtinai išbalęs, tik ant skruostų liepsnojo raudonos dėmės, o po akimis atsirado tamsūs šešėliai. Kakta išrasojo stambiais prakaito lašais. Nikas susidūrė su jo abejingu, degančiu žvilgsniu ir suprato, kad šis žmogus serga. Jo nerimas dar labiau sustiprėjo.

- Ei, stuobry, kada bus pusryčiai? - šūktelėjo jam Maikas. - Atrodo, kad seniui Vinsui reikia gydytojo. Bet šitas šunėda tikriausiai taip nemano, ar ne, Bilai?

Bilas nepanoro leistis į rietenas ir ramiai tarė:

- Atleisk, kad šaukiau ant tavęs, žmogau. Vinsas, jis tikrai serga. Jam reikalingas daktaras.

Nikas linktelėjo ir išėjo, stengdamasis sugalvoti, kaip gi jam pasielgti. Paskui pasilenkė prie stalo ir ant lapelio parašė:

"Šerifui Beikeriui ar dar kam nors: aš išėjau pusryčių suimtiesiems ir paieškoti daktaro Soumso Vinsui Hoganui. Nikas Androsas".

Išplėšęs lapelį, paliko jį ant stalo, paskui įsikišo bloknotą kišenėn ir išėjo į gatvę.

Pirmiausiai jį apstulbino šutra ir augalijos kvapai. Apie pusiaudienį bus tikras karštis. Regis, buvo tokia diena, kai žmonės stengiasi kuo anksčiau sutvarkyti visus savo reikalus, o paskui kuo ramiau praleisti laiką namuose, bet šią ryto valandą Šojos gatvė Nikui pasirodė tarsi išmirusi, kaip būna sekmadieniais, tačiau ne darbo dieną. Dauguma aikštelių šalia parduotuvių buvo tuščios. Keliu pravažiavo kelios lengvosios mašinos ir fermerių sunkvežimiai, bet jų pasitaikė labai mažai. Ūkinių prekių parduotuvė buvo atidaryta, bet komercinio banko žaliuzės vis dar kabojo nuleistos, nors jau prasidėjo dešimta valanda.

Nikas pasuko dešinėn, sunkvežimių aikštelės link, kuri buvo už penkių kvartalų. Jis jau žingsniavo ties trečiojo kvartalo kampu, kai išvydo lėtai prie jo besiartinančią ir tarytum nuo pervargimo vinguriuojančią iš šono į šoną daktaro Soumso mašiną. Nikas energingai pamojavo, nebūdamas tikras, kad Soumsas sustos, bet daktaras pririedėjo prie šaligatvio ir nepaisydamas užėmė plotą, kuriame galima būtų pastatyti dar tris automobilius. Iš mašinos nelipo, liko sėdėti už vairo. Jo išvaizda Niką sukrėtė. Nuo paskutinio jų susitikimo, kai daktaras žvaliai šnekučiavosi su šerifu, Soumsas paseno apie dvidešimčia metų. Iš dalies taip atrodė dėl nuovargio, bet nuovargis - tai dar ne viskas. Net Nikas galėjo tai suprasti. Rasi patvirtindamas jo mintį, daktaras, tarsi senas fokusininkas, atliekantis nuvalkiotą, jo paties nebedominantį triuką, išsitraukė iš kišenės nosinę ir kelis sykius nusičiaudėjo. Po to jis atlošė galvą į sėdynės atkaltę ir pusiau pravėręs burną ėmė sunkiai alsuoti. Jo oda buvo tokia geltona ir blizganti, kad Nikui pasirodė panašus į numirėlį.

Paskui Soumsas atsimerkė ir pasakė:

- Šerifas Beikeris negyvas. Jeigu dėl to mane sustabdei, gali apie tai pamiršti. Jis numirė antrą valandą nakties. Dabar ir Džeinė serga tuo pačiu.

Niko akys iš siaubo išsiplėtė. Šerifas Beikeris negyvas? Bet vakar vakare užėjo jo žmona ir pasakė, kad jam geriau. Ir ji... ji buvo visiškai sveika. Ne, šito negali būti.

- Jis miręs, - pakartojo Soumsas, tarsi Nikas būtų išsakęs savo mintis balsu. - Ir ne jis vienas. Per pastarąsias dvylika valandų aš pasirašiau dvylika mirties liudijimų. Ir žinau, kad iki pusiaudienio numirs dar kokie dvidešimt žmonių, jeigu Viešpats nepasigailės. Bet aš abejoju, kad tai būtų Viešpaties darbas. Įtariu, kad Jis laikosi nuo viso šito nuošaly.

Nikas išsiėmė iš kišenės bloknotą ir parašė: “Kas jam atsitiko?”

- Nežinau, - atsakė Soumsas, lėtai suglamžydamas lapelį ir jį išmesdamas. - Bet, regis, miestelyje visi vienodai dėl to pasiligojo. Niekuomet gyvenime neabejojau labiau nei dabar. Aš sergu tuo pačiu, kuo ir likusieji, nors šiuo metu labiau kenčiu nuo pervargimo ir išsekimo. Aš juk toli gražu nesu jaunas. Neįstengiu išbūti ant kojų tiek daug valandų, - jo balse nuskambėjo išgąstis, bet, laimei, Nikas jo išgirsti negalėjo. - Ir gailestis sau jau nepadės.

Nikas, kuris nesuvokė, kad Soumsas *jautė* gailestį sau, sutrikęs žiūrėjo į jį.

Pasiremdamas į Niko ranką, Soumsas išlipo iš mašinos. Jo delnas buvo silpnas, seniokiškas, ranka truputį virpėjo. Nikas nurodė ranka į policijos nuovadą.

- Jie niekur nedings, - tarė Soumsas, - o jeigu susigriebė šią ligą, tai jau įtraukti į mano sąrašą.

Jie prisėdo ant ryškiai žalia spalva nudažyto suolelio. Soumsas su pasitenkinimu atgręžė veidą saulės šilumai.

- Muša tai karštis, tai šaltis, - pastebėjo jis. - Nuo dešimtos valandos vakaro. Paskutiniuoju laiku nuolat krečia šaltis. Ačiū Dievui, kad nors neviduriuoju.

“Jums derėtų važiuoti į namus ir atsigulti lovon”, - parašė Nikas.

- Žinoma, derėtų. Aš taip ir padarysiu. Bet pradžioje norėčiau keletą minučių pailsėti... - jis užsimerkė, ir Nikas pamanė, kad daktaras užsnūdo. Jis svarstė, ar nenuėjus jam į užkandinę ir nenupirkus Biliui su Maiku pusryčių.

Bet daktaras Soumsas, taip ir neatmerkęs akių, prabilo vėl. Nikas įdėmiai stebėjo jo lūpas.

- Simptomai gana įprasti, - tarė Ambrozijus Soumsas ir ėmė lenkti pirštus, kol nepasinaudojo visa dešimtimi. - Krečia šaltis. Pakyla temperatūra. Galvos skausmas. Bendras silpnumas. Dingsta apetitas. Skausmingas šlapinimasis. Žiočių uždegimas, progresuojantis glandų tinimas. Limfmazgių uždegimas pažastyse ir kirkšnyje. Kvėpavimas silpsta, apsunksta, - jis pažvelgė į Niką. - Tai bendri persišaldymo, gripo, plaučių uždegimo požymiai. Visas šias ligas mes galime išgydyti, Nikai. Jeigu pacientas ne

kūdikis arba ne nukriošęs senis ir jeigu jis neišsekintas chroniškos ligos, antibiotikai išmuša iš jo susirgimą. Bet ne šitą. Pastarasis užpuola pacientą ir susidoroja su juo greitai arba lėtai, pasimėgaudamas. Bet ne tai svarbiausia. Niekas nepadeda. Tai pabaisa, šis kažkas atsitraukia, sugrįžta, vėl atsitraukia; silpnumas didėja; uždegimas plinta; pagaliau mirtis.

Kažkas padarė klaidą. Ir jie stengiasi tai paslėpti.

Nikas abejodamas pasižiūrėjo į jį, stengdamasis suprasti, ar teisingai jis suvokė daktaro ištartus žodžius, ar Soumsas paprasčiausiai kliedi.

- Tai skamba kaip paranojiškas kliedesys, ar ne? - paklausė Soumsas, rūškanai šypsodamasis ir žvelgdamas į Niką. - Žinai, anksčiau aš būgštavau dėl jaunesnės kartos paranojos. Amžinai jie bijosi, esą kažkas pasiklauso jų telefono... seka juos... persekioja... įveda į kompiuterį jų duomenis... ir tik dabar supratau, kad jie buvo teisūs, o aš klydau. Gyvenimas - nuostabus dalykas, Nikai, bet man paaiškėjo, kad senatvė iš savo metų aukštumų pernelyg griežtai teisia.

"Ką gi jūs turite omenyje?" - parašė Nikas.

- Šojoje neveikia nė vienas telefonas, - pasakė Soumsas. Nikas nežinojo, ar tai atsakymas į jo klausimą (Soumsas, atrodo, tik dėbtelėjo į paskutinį Niko įrašą), ar daktaras perėjo prie naujos temos. Jis pamanė, kad karštis, ko gero, verčia Soumso sąmonę svyruoti.

Daktaras pažvelgė į sutrikusį Niko veidą ir pagalvojo, kad kurčnebylis greičiausiai juo nepatikėjo.

- Tai tiesa, - tarė jis. - Kai mėgini surinkti bet kurio telefono numerį už miesto tinklų ribos, išgirsti tik autoatsakovą. Tačiau ir tai dar ne viskas. Abu įvažiavimai ir išvažiavimai iš Šojos atkirsti, ten kabo lentelės "KELIO REMONTAS". Bet niekas neremontuojama. Tik užtvaros. Aš ten važiavau. Man regis, užtvaras galima nuimti, bet judėjimas pagrindinėje magistralėje šiandien ryte kažin kaip nelabai didelis. Ir daugiausia ten pravažiuoja karinės mašinos. Sunkvežimiai ir džipai.

"O kiti keliai?" - parašė Nikas.

- 63-asis plentas rytiniame miesto pakraštyje perkastas greideriu, - atsakė Soumsas, - o vakariniame pakraštyje, regis, įvyko siaubinga autokatastrofa. Du automobiliai visiškai blokuoja kelią. Ten išplitusios dvi tepalo dėmės, bet jokios policijos, jokių nukentėjusiųjų.

Jis nutilo, išsitraukė nosinę ir nusišnypštė.

- Buldozeriu dirbantys žmonės, kaip man pasakojo netoliese tos vietos gyvenantis Džo Rekmenas, juda labai lėtai. Prieš porą valandų buvojau pas Rekmenus, apžiūrėjau labai smarkiai sergantį jų berniuką. Anot Džo, jam atrodo, kad tai visai ne buldozerininkai, o kareiviai, nors ir aprengti kelio darbininkų uniformomis ir mašina jų - civilinė.

Nikas parašė: "Iš ko jis nusprendė?"

Atsistodamas Soumsas pratarė:

- Darbininkai retai atidavinėja vienas kitam kareivišką pagarbą.

Pakilo ir Nikas. "O aplinkiniai keliai?" - greitai brūkštelėjo jis.

- Galbūt, - linktelėjo Soumsas. - Bet aš gydytojas, o ne herojus. Džo pasakė, kad tos mašinos kabinoje matė ginklus. Kareiviškus karabinus. Jeigu kas nors pamėgins prasmukti iš Šojos aplinkiniais keliais, ir jie tai pastebės, tai kas žino? Kartoju: kažkas padarė baisią klaidą. Ir dabar stengiasi tai paslėpti. Beprotybė. Beprotybė. Žinoma, žinia apie tai, kas įvyko, vis tiek iškils paviršiun, ir tai įvyks labai greitai. Bet kiek per tą laiką numirs žmonių?

Kol daktaras Soumsas grįžinėjo prie savo automobilio ir sėdo už vairo, Nikas išsigandęs stovėjo nejudėdamas.

- O tu, Nikai, - iškišęs pro langą galvą, paklausė Soumsas. - Kaip tu jautiesi? Šaltis krečia? Čiaudi? Kosėji?

Į kiekvieną klausimą Nikas neigiamai kratė galvą.

- Gal pamėginsi pasitraukti iš miesto? Manau, kad tu sugebėsi, jeigu bandysi prasiveržti laukais.

Nikas vėl pakratė galvą ir parašė: “Tie žmonės uždaryti. Aš negaliu jų šitaip palikti. Vinsentas Hoganas serga, bet du kiti, regis, sveiki. Aš nunešiu jiems pusryčius ir nueisiu aplankyti misis Beiker”.

- Tu nuovokus jaunuolis, - tarė Soumsas. - Tai tokia retenybė. Mūsų visuotinio degradavimo amžiuje jaunuolis, jaučiantis atsakomybę ir pareigą, sutinkamas dar rečiau. Džeinė tai įvertins, Nikai, aš tai žinau. Misteris Breismenas, metodistų dvasininkas, sakė irgi užsuksiąs. Bijau, kad jam dar teks nemažai gedulingų vizitų, iki baigsis ši diena. Tu juk būsi atsargus su tuo trejetu, ar ne taip?

Nikas patvirtindamas linktelėjo.

- Gerai. Po pietų aš pasistengsiu pas tave užvažiuoti, - Soumsas užvedė variklį ir nuvažiavo. Nikas susirūpinęs stebėjo, kaip tolsta šis nuo nemigos ir ligos paraudusiomis akimis išsekęs senukas, o paskui vėl patraukė užkandinėn. Ji buvo atidaryta, bet darbo vietoje nebuvo vieno iš dviejų virėjų, o trys iš keturių padavėjų neatėjo į savo pamainą. Nikui teko ilgai laukti. Kai jis pagaliau sugrįžo į nuovadą, Maiką su Biliu rado siaubingai persigandusius. Vinsas Hoganas smarkiai nusilpo ir apie šeštą valandą vakaro numirė.

19 skyrius

Laris taip seniai nebuvojo Taimso skvere, kad tikėjosi pamatyti šią visuomet kupiną magiško žavesio vietą kažkokią kitokią. Kiekviena detalė čia atrodė kažkaip sumažėjusi ir tuo pat metu pagražėjusi. Jis jau nesibaimino šios vietos bildesio, kvapų ir pavojingo judėjimo kaip savo vaikystės laikais, kada jis vienas arba su Badžiu Marksu atbėgdavo čia paspoksoti į parduotuvių vitrinas arba pasivaikščioti po žaidimų sales.

Bet viskas atrodė kaip ir anksčiau - dargi ryškiau, nei turėjo atrodyti, kadangi kai kas vis dėlto pasikeitė. Prie išėjimo iš metro, pačiame kampe, dingo stendas su laikraščiais. O dar už pusės kvartalo, ten, prie švie-

selėmis švytinčios, varpeliais skambančios arkos, įsikūrė kavinė "Apelsininis Džulijus", prie kurios būriavosi jauni juodaodžiai, žemiau juostos jų kūnai gracingai judėjo, tarytum kažkur būtų grojusi ir grojusi muzika, muzika, kurią sugeba išgirsti tik juodžio ausis. Ir dar atsirado daugybė masažo kabinetų bei kino teatrų, kuriuose buvo rodomi filmai su indeksu "X".

Ir vis tiek čia viskas buvo po senovei. Laris ilgesingai nuliūdo: dabar jis jautėsi čia kaip turistas. Bet, ko gero, netgi Niujorko senbuviai jaučiasi šioje aikštėje turistais, nykštukais. Ir ne jam apie tai spręsti; jis pamiršo, ką reiškia būti Niujorko dalimi. O mokytis to iš naujo nespyrė didelė būtinybė.

Ryte motina nenuėjo į darbą. Paskutiniąsias kelias dienas ji kovojo su persišaldymu ir šiandien anksti ryte prabudo su aukšta temperatūra. Gulėdamas savo senoje siauroje lovoje, jis girdėjo, kaip ji krapštosi virtuvėje, čiaudi ir ruošia pusryčius. Prabilo įjungtas televizorius, ėjo programa "Šiandien". Pavykęs pasikėsinimas Indijoje. Sprogo elektrinė Vajominge. Tikimasi įstatymo patvirtinimo Aukščiausiajame Teisme.

Kai Laris užsisieginėdamas marškinių sagas išėjo iš savo kambario, naujienos jau baigėsi, ir Džina Šomet ėmė interviu iš pliko vyriškio. Plikis rodė įvairius žvėrelius, kuriuos jis buvo sukūręs pats. "Stiklo gaminiai, - pasakė jis, - mano keturiasdešimties metų hobis, ir "Random House" ketina išleisti mano knygą šia tema". O paskui jis nusičiaudėjo. "Atleidžiame jums", - tarė Džina Šomet ir sukikeno.

- Tau neplaktos kiaušinienės ar omletą? - paklausė Alisa Andervud. Ji vilkėjo chalatu.

- Omletą, - atsakė Laris, žinodamas, kad nėra jokios prasmės protestuoti prieš kiaušinius. Alisos nuomone, kokie gali būti pusryčiai be kiaušinių (kuriuos, būdama geros nuotaikos, vadindavo "dūžtančiais vaisiais"). Juose yra proteino ir daug kitų maistingų medžiagų.

Laris atsisėdo už stalo, stebėdamas, kaip motina gamina omletą, mušdama kiaušinius vis į tą patį puodelį, plakdama vis tuo pačiu plakikliu kaip ir anuomet, kai jis ėjo į pirmą klasę.

Ji išsitraukė iš chalato kišenės nosinaitę, kostelėjo, nusičiaudėjo, atsikrenkštė į ją, o paskui įsikišo atgal.

- Tau laisvadienis, ar ne?

- Paskambinau ir pasakiau, kad sergu. Šis persišaldymas nori mane paguldyti. Aš nemėgstu atsiprašinėti dėl ligos penktadieniais, kaip tai daugelis daro, bet tiesiog virstu iš kojų. Turiu temperatūros. Be to, skauda gerklę.

- Ar išsikvietei gydytoją?

- Gydytojai ateidavo į namus, kai buvau žavinga mergaitė, - pasakė ji. - Dabar gi, kai susergi, tenka keliauti ligoninėn, į skubios medicinos pagalbos kabinetą. Tai reiškia praleisti ištisą dieną, belaukiant, kol koks nors šarlatanas apžiūrės tave vienoje iš tų vietų, kurioje neva turėtum sulaukti pagalbos - cha-cha! - nepasitraukdamas nuo kasos. Įeik ir būk pasiren-

gusi priimti medicinos pagalbą. Bet šiose vietose dar blogiau nei universalinėje Kalėdų savaitę. Liksiu namuose, išgersiu aspirino ir rytoj rytą būsiu sveika.

Kone visą rytą Laris praleido namuose, prižiūrėdamas motiną. Jis pernešė televizorių arčiau jos lovos ("Tu gausi trūkį, kad aš galėčiau pažiūrėti "Imkimės reikalo", - suniurzgė ji), atnešė jai sulčių, vaistų, ir nubėgo parduotuvėn nupirkti jai porą knygelių. Paskui jiems nebeliko kas daryti, kaip tik gadinti vienas kitam nervus. Ji stebėjosi, kad miegamajame televizorius rodo daug blogiau, o jis atsakydamas suurzgė, jog "blogiau" vis dėlto geriau nei "nieko". Pagaliau Laris pareiškė eisiąs pasišlaistyti po miestą.

- Puiki mintis, - su pastebimu palengvėjimu atsakė Alisa. - O aš šiek tiek nusnūsiu. - Tu geras berniukas, Lari.

Taigi jis nusileido siaurais laiptais (lifto vis dar nepataisė) į gatvę, jausdamas drauge ir kaltę, ir pasitenkinimą. Jam prieš akis buvo visa diena, be to, šiek tiek pinigų kišenėje. Bet dabar Taimso skvere jis nesijautė taip nerūpestingai ir lengvai kaip anksčiau. Vienišas mynė gatvėmis, jo piniginė senokai persikėlė į priekinę kišenę. Stabtelėjo prie muzikos įrašais prekiaujančios parduotuvės vitrinos, apstulbintas iš garsiakalbių sklindančių savo balso garsų:

Aš atėjau čia ne prašyt,
Kad leistum pasilikt nakčia,
Ne klausinėti atėjau aš čia,
Ar ketini mane išvyt...
Bet kas man, kas man, kas man pasakys,
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą,
Kursai geriausias iš visų?
Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?

"Tai aš", - pamanė Laris, mašinaliai peržiūrinėdamas albumų viršelius, bet šiandien jo paties skambantis balsas slėgė. Dar blogiau - jis aitrino namų ilgesį. Jis nenorėjo stovėti po šiuo pilku liūdnu dangumi, kvėpuoti Niujorko išmetamomis dujomis ir viena ranka nuolat čiupinėti piniginę, šitaip pasitikrindamas, jog ji vis dar savo vietoje. Niujorkas - štai paranojos vardas. Ūmai jis panoro atsidurti Vakarų pakrantėje, įrašų studijoje, ir imtis įrašinėti naują albumą.

Laris paspartino žingsnį ir užėjo po arka. Pasigirdo varpelių skambesys. Jis prisiartino prie kiosko ir išsikeitė dešimtį dolerių monetomis. Priešais, anapus gatvės, buvo telefonas automatas, ir jis iš atminties surinko numerį. "Džeinės pastogė". Tai buvo vieta, kur retsykiais trainiojosi Veinas Stakis. Ten jis žaisdavo pokerį.

Laris mėtė monetas į automatą, kol jam paskaudo ranka ir kol už trijų tūkstančių mylių suskambo telefonas. Moteriškas balsas atsiliepė:

- Alio! "Džeinės pastogė" atidaryta.

- Ar kiekvienam? - paklausė jis, suteikdamas balsui seksualinį atspalvį.
- Paklausyk, gudruti, pas mus ne... Ei, tai tu, Lari?
- Aš. Sveika, Arlena.
- Kur tu prapuolei? Niekas nežino, kur tu esi, Lari.
- Aš esu Rytų pakrantėje, - mįslingai, stengdamasis kalbėti atsargiai, atsakė jis. - Kai kas pranešė, kad mane medžioja vampyrai ir kad man kol kas geriau pasitraukti kuo toliau.
- *Girdėjau* apie *tai,* - tarė ji. - Didelės išlaidos.
- Ar ten netoliese nėra Veino, Arlena?
- Ar turi omeny Veiną Stakį?
- Žinoma, kad ne Džoną Veiną, jis juk numirė.
- Nejaugi tu žinai?
- O ką aš turėčiau žinoti? Juk esu kitoje pakrantėje. Ei, jam viskas gerai?
- Jis ligoninėje. Gripas. Čia jį vadina Keliaujančiu kapitonu. Ir tai ne juokas. Pas mus jau daug kas numirė nuo šios ligos. Žmonės bijo čia pasilikti. Pas mus šešetas tuščių stalų, o tu juk žinai, kad pas Džeinę *niekuomet* nebūna tuščių stalų.
- Kaip jis jaučiasi?
- Kas gali žinoti? Ten sargyba, niekam neleidžia lankyti ligonių. Tai siaubinga, Lari. Pas mus čia aplink vien kariškiai.
- Išleisti iš tarnybos?
- Iš tarnybos išleisti kariškiai nesinešioja su savimi ginklų ir nevažinėja šarvuočiais. Daugelis čia mirtinai išsigandę. Tau pasisekė, kad esi taip toli.
- Ar ką nors apie tai pranešė viešai?
- Laikraščiuose kažkas šmėstelėjo apie gripo epidemiją, bet tai ir viskas. Pasakoja, esą kariškiai neatsargiai pasielgė su kažkokiu indeliu, kuriame išvedinėjo virusą. Argi tai ne *siaubinga?* O ten, kur esi tu, nieko panašaus?
- Ne, - atsakė jis ir iškart prisiminė savo motinos persišaldymą. Bet argi mažai čiaudinčių ir kosinčių žmonių metro? Jis dar prisiminė, kaip pamanė, kad metro primena tuberkulioze sergančiųjų ligoninę. "Persišaldymo virusas labai draugingas, - manė Laris. - Jam patinka bendrauti su sveikaisiais".
- Džeinės irgi nėra savo vietoje, - toliau tarškėjo Arlena. - Sakė, kad turi temperatūros ir skauda gerklę. Bet aš manau, kad tos senos raganos neįveiks jokia liga.
- Gerai, aš grįšiu po savaitės, Arlena. Ir mudu dar pasišnekėsime. Arlena? Gal atsitiktinai pažįsti tokį Diujį Kaladę?
- O! - priblokšta ir išsigandusi šūktelėjo ji. - O! Lari! Ačiū Dievui, kad tu nepadėjai ragelio! Aš *mačiau* Veiną prieš dvi dienas, iki jis pateko ligoninėn. Visiškai apie tai pamiršau. O Dieve!
- Na ir...

- Vokas. Jis sakė, kad skirtas tau, bet paprašė manęs savaitėlę jį pasaugoti arba perduoti tau, jei mudu susitiktume. Ir dar užsiminė: "Jam velniškai pasisekė, kad tai nepateko į Diujo Kaladės rankas".

- O kas voke? - Laris perėmė ragelį kiton rankon.

- Sekundėlę. Aš pažiūrėsiu. - Tyla, paskui atplėšiamo popieriaus garsas ir Arlenos balsas: - Tai čekių knygelė. Pirmasis Kalifornijos komercinis bankas. Sąskaitoje... O! Daugiau kaip trylika tūkstančių dolerių! Jeigu manęs kur nors nenusivesi, išūšiu tau ausis!

- Tau neteks to daryti, - šypsodamasis atsakė jis. - Ačiū, Arlena. Pasilaikyk kol kas voką prie savęs.

- Ne, aš išmesiu jį į vandenyną, mulki.

- Kaip gera būti mylimam.

Jinai atsiduso.

- Per daug tau garbės, Lari. Aš įdėsiu knygelę į voką ir užrašysiu mudviejų abiejų vardus. Tuomet sugrįžęs negalėsi manęs apgauti.

- Tau neverta dėl to jaudintis, mieloji.

Arlena padėjo ragelį, ir bematant pasigirdo telefonistės, reikalaujančios už pasikalbėjimą trijų dolerių, balsas. Laris vis dar šypsodamasis su malonumu ėmė mėtyti monetas į plyšį automate. Paskui, minutėlę pastovėjęs, pažvelgė į gulinčias ant lentynėlės prie taksofono likusias monetas, paėmė vieną iš jų ir įmetė į automatą. Po akimirkos suskambo telefonas jo motinos bute. Pirmasis žmogaus protrūkis, sužinojus gerą naujieną, būna pasidalyti su kuo nors savo džiaugsmu. Laris manė, ne, jis tikėjo, kad būtent tai paskatino jį paskambinti. Norėjo suteikti palengvėjimą ir motinai: juk jis vėl turi pinigų.

Bet šypsena nuo jo lūpų pamažu tirpo. Ragelyje girdėjosi pratisi signalai. Laris įsivaizdavo liepsnojantį iš karščio jos veidą, išvydo ją - čiaudinčią, kosinčią, krenkščiančią į nosinę. Nemanė, kad motina galėjo išeiti. Neturėjo tiek jėgų, jog galėtų nusileisti gatvėn. Jis pakabino ragelį ir mašinaliai paėmė monetą, kai toji iškrito atgalios. Skimbčiodamas smulkiais, Laris paliko kabiną. Išvydęs taksi, ją sustabdė, ir kai taksi vėl įnėrė judančio transporto srautan, ėmė dulkti lietus.

Durys buvo užrakintos. Du ar tris sykius pasibeldęs, Laris pamanė, kad namuose nieko nėra. Tokiu beldimu galėjo pažadinti ne tik gyvuosius, bet ir mirusius. Jis privalėjo įeiti ir įsitikinti, kad butas iš tiesų tuščias, tačiau neturėjo raktų. Jau pasuko leistis žemyn, pas misterį Frymeną, portjė, kai netikėtai išgirdo už durų tylią dejonę.

Durys turėjo tris spynas, bet motina visų trijų nerakindavo, nepaisant nuolat persekiojančios puertorikiečių grėsmės. Laris stuktelėjo į duris petimi, ir pasigirdo garsus trakštelėjimas. Jis dar kartą stuktelėjo, ir šį sykį spyna neatlaikė.

Bute tvyrojo prieblanda; temo labai greitai, be to, iš gatvės sklido lietaus šiurenimas. Svetainėje žiojėjo pusiau pravertas langas, balta užuolaida išsipūtė virš stiklo nelyginant laivo burė, paskui langas vėl įsitraukė ją vidun. Ant grindų, ten, kur pataikydavo lietaus lašai, telkšojo balutės.

- Ma, kur tu?

Vėl išgirdo dejonę. Nugriaudėjo perkūnija. Laris patraukė virtuvėn ir vos neužkliuvo kojomis už motinos. Ji tysojo ant miegamojo slenksčio kojomis į koridorių.

- Ma! Jėzau, ma!

Ji pamėgino pasisukti į sūnaus balsą, bet tesugebėjo pakrutinti galvą. Alsavo labai sunkiai, bronchuose girdėjosi karkimas. Bet siaubingiausiai atrodė nepamirštama jos pastėrusių akių išraiška - taip žiūri į skerdyklą genami gyvuliai. Alisos veidas liepsnote liepsnojo nuo karščio.

Jis priklaupė ir tramdydamas virpulį pakėlė ją ant rankų. Prasiskyrė chalato kraštai, atskleisdami suskalbtus naktinius marškinius ir baltas kojas, išvagotas mėlynomis išsiplėtusiomis venomis. Ji labai smarkiai karščiavo, ir tai Larį išgąsdino. Su tokia aukšta temperatūra žmonės negali gyventi. Jai turėjo galvoje išsilydyti smegenys.

Tarytum šitai patvirtindama, motina dirgliai sumurmėjo.

- Lari, nueik pakviesti savo tėvą. Jis bare.

- Nusiramink, - neviltingai pratarė jis. - Nusiramink ir užsnūsk, mama.

- Jis bare su tuo fotografu! - veriančiai suklykė ji besibaigiančios dienos ūkanose, o lauke vėl grėsmingai nugriaudėjo perkūnija. Lariui atrodė, kad visą jo kūną padengė lėtai nutekantis žemyn lipnus purvas. Į svetainę pro pusiau pravirą langą įsiveržė vėsaus vėjo gūsis. Tarsi atsakydama į jo prisilietimą, Alisa ėmė virpėti, jos rankos pašiurpo. Nervingai ir karštligiškai kaukšėjo dantys. Miegamojo prietemoje veidas degė it mėnulio pilnatis. Laris nukėlė antklodę, paguldė motiną lovon, paskui iki pat smakro šiltai ją apkamšė. Bet motina vis tiek tebedrebėjo. Jos veidas buvo sausas, be jokio lašelio prakaito.

- *Pasakyk jam, kad šaukiu jį namo!* - riktelėjo jinai, o paskui stojo tyla, paryškinama vien tik iš jos krūtinės besiveržiančio kimaus alsavimo.

Laris sugrįžo į svetainę, prisiartino prie telefono, tačiau apėjo aplink. Trinktelėdamas uždarė langą, paskui vėl prisiartino prie telefono. Žinynas gulėjo ant mažo staliuko. Jame Laris suieškojo Bruklino Mersi ligoninės numerį ir jį surinko. Tuo metu dar kartą nugrumėjo griaustinis. Ką tik jo uždarytą langą žaibas pavertė baltos ir žydros spalvos rentgenograma. Miegamajame šūktelėjo motina, ir nuo šio bejėgiško garso jo gyslose sustingo kraujas.

Ragelyje pasigirdo signalas, paskui ūžimas ir trakštelėjimas. Dirbtinai džiugus balsas pratarė: “Su jumis kalbasi Mersi ligoninės autoatsakovas. Šiuo metu visas aptarnaujantis personalas užsiėmęs. Jeigu palauksite, į jūsų skambutį atsakys kaip įmanoma greičiau. Su jumis kalbasi Mersi ligoninės...”

- *Mes palikome šepečius apačioje!* - šaukė jo motina. Griaustinio grumėjimas. - *Šitie puertorikiečiai nieko nežino.*

- ...į jūsų skambutį atsakys...

Laris nuspaudė telefono svirtį ir apsipylė prakaitu. Kas tai per prakeikta ligoninė, kuri įjungia autoatsakovą tuomet, kai miršta tavo mama? Kas ten vyksta? Laris nusprendė nulipti pas misterį Frymeną ir paprašyti jo pasirūpinti motina, kol jis pats nuvažiuos į ligoninę. O galbūt jam iškviesti privačią Greitąją pagalbą? Viešpatie, ir kodėl gi mes nežinome paprasčiausių dalykų, kai jie tokie būtini? Kodėl mūsų nemokina to mokykloje? Iš miegamojo sklido sunkus motinos alsavimas.

- Aš greitai sugrįšiu, - sumurmėjo jis ir pasuko durų link. Jis buvo persigandęs, baiminosi dėl jos, bet širdies gilumoje skambėjo ir kitas balselis: *"Amžinai man kas nors nutinka".* Ir: *"Kodėl tai turėjo nutikti kaip tik tuomet, kai sulaukiau gerų žinių?"* Ir jau visai nesuvokiama: *"Kaip visa tai paveiks mano planus? Ką man reikės pakeisti?"* Laris neapkentė šito balso, linkėdamas jam greitos ir baisios mirties, bet balselis vis murmėjo ir kuždėjo.

Jis nuskuodė žemyn pas misterį Frymeną. Tuo metu tamsiuose debesyse sudundėjo griaustinis. Kai Laris nubildėjo iki pirmojo aukšto aikštelės, audros gūsis atidarė laukujas duris, ir namą apgaubė lietaus uždanga.

20 skyrius

"Harborsaidas" buvo pats seniausias Ogankvito viešbutis. Nuo to laiko, kai priešingoje pusėje pastatė jachtų klubą, vaizdas pro jo langus šiek tiek suprastėjo, bet tokiomis dienomis, kai dangų draskydavo trumpalaikės audros, vis dėlto reginys buvo pakankamai įspūdingas.

Franė sėdėjo prie lango apie trejetą valandų, bandydama parašyti laišką Greisei Dagan, savo mokyklos draugei, kuri rengėsi vykti pas Smitus. Šiame laiške ji nutylėjo savo nėštumą ir sceną su motina, - panaši išpažintis tik dar labiau padidintų jos depresiją, be to, Franė manė, kad Greisė ir taip netruks apie daug ką sužinoti iš asmeninių šaltinių mieste. Ji rengėsi parašyti žadėtą draugišką laišką. Gegužės mėnesį su Džesu, Semu Lotropu ir Sele Vinsilas dviračiais keliavome į Rangeli. Man pasisekė biologijos egzaminas. Pegė Teit (dar viena bendra mokyklos draugė) dabar dirba tarnautoja Senate. Artėjančios Emės Lauder tuoktuvės.

Bet laiškas tiesiog nesirašė. Galbūt dėl stebėtinų pirotechninių dienos efektų - kaip galima rašyti, jei virš vandens įsižiebia ir gęsta žaibai? Be to, nė viena iš šių naujienų neatrodė visiškai tikra. Jos lengvai pasisukdavo, kaip viską pjaunantis peilis rankoje. Kelionė dviračiais buvo labai linksma, bet jųdviejų su Džesu santykiai jau nebebuvo tokie šviesūs. Žinoma, jai pasisekė biologijos egzaminas, bet ne baigiamasis, o įskaitinis. Nei ji, nei Greisė Pege Teit ypatingai nesidomėjo, o artėjančios Emės Lau-

der vedybos dėl dabartinės Franės padėties atrodė greičiau kaip pasišaipymas, o ne priežastis linksmintis. Emė rengėsi tekėti, o aš turėsiu kūdikį, cha-cha-cha.

Jausdama, kad laiškas bus baigtas tik tokiu atveju, jeigu ji daugiau neatidėlios, Franė parašė:

"Man iškilo begalė problemų, bet neužtenka tvirtybės apie tai parašyti. Taip blogai, kad nė nesinori apie tai galvoti! Bet aš tikiuosi pasimatyti su tavimi ketvirtą dieną, jeigu tavo planai, apie kuriuos parašei paskutiniajame laiške, nepasikeis. (Vienas laiškas per šešias savaites? Aš jau imu manyti, jog kas nors nupjovė tau pirštelius!) Kai susitiksime, viską tau papasakosiu. Esu tikra, tu man pagelbėsi savo patarimais.

Tikėk manimi, ir aš visuomet tikėsiu tavimi.
Franė"

Ji suraitė savo įprastą parašą, užpildydama visą likusią puslapio erdvę. Ir dėl to pasijuto dar didesnė apgavikė bei melagė. Franė užklijavo voką, užrašė adresą ir padėjo ant palangės. Reikalas atliktas. Štai taip. Kas toliau?

Lauke vėl sutemo. Pakilusi Franė ėmė be perstojo vaikštinėti po kambarį, įtikinėdama save, kad jai tiesiog būtina išeiti gatvėn, kol neėmė lyti. Bet kur eiti? Į kiną? Ji jau žiūrėjo viską, kas demonstruojama vieninteliame kino teatre. Su Džesu. Nuvažiuoti į Portlendą pasižiūrinėti sau naujų drabužių? Neįdomu. Realiai viską vertinant, dabar jai tereikia vienintelio dalyko - naujo drabužio su praplatintu juosmeniu. Vietos dviems. Šiandien ji sulaukė trijų telefono skambučių: pirmasis perdavė gerą naujieną, antrasis - šiaip sau, o trečiasis - visai blogą. Geriau jau būtų paskambinę atvirkštine seka. Už lango pliūptelėjo lietus, aptemdydamas jūros peizažą. Ji vis tiek nusprendė spjauti į lietų ir išeiti pasivaikščioti. Grynas oras, vasaros drėgmė galbūt pakels jai nuotaiką. Gal kur nors užsuks ir išgers stiklinaitę alaus. Laimė butelyje. Bent jau pusiausvyra.

Pirmas, gerasis, skambutis buvo Debės Smit iš Samersvorto. Debė pasakė, kad Franė visuomet ten laukiama. Netgi reikalinga. Viena iš trijų merginų, su kuria jos nuomojo butą, išvažiavo gegužės mėnesį, gavusi sekretorės vietą didmeninės prekybos parduotuvėje. Jodvi su Roda daugiau jau nebegali mokėti už butą be trečios kompanionės. "Be to, mudvi abi užaugome daugiavaikėse šeimose, - pridūrė Debė. - Verkiantis vaikas mūsų neerzins".

Franė atsakė, kad iki liepos 1-osios bus pasiruošusi persikraustyti, o padėjusi ragelį pajuto, kaip skruostais ritasi dėkingumo ašaros. Palengvėjimo ašaros. Jei jai pavyks išvažiuoti iš savo vaikystės miesto, viskas bus gerai. Kuo toliau nuo motinos ir netgi tėvo. Tai, kad ji turės kūdikį ir bus vieniša, suteiks nusistovėjusiam jos gyvenimui naujų pokyčių ir pareikalaus tam tikros atsakomybės. Tai, žinoma, svarbus, tačiau ne vienintelis

veiksnys. “Esama tokio gyvo sutvėrimo, vabalo ar varlės, - pamanė ji, - kurie pavojaus arba baimės akimirką išsipučia iki dusyk didesnio dydžio nei jų normalus. Grobuonis, bent jau grynai teoriniu požiūriu, išvydęs tai, išsigąsta ir pasitraukia”. Franė jautėsi kaip šis vabalas. Tokį pojūtį jai įtakojo visas miestas, visa aplinka. Ji žinojo, kad niekas nesirengia versti ją nešioti geležinius atgailos pančius, bet, antra vertus, suprato: idant jos protas liautųsi nuolat kaltinęs, jai tiesiog būtina išsiskirti su Ogankvitu. Jo gatvėse visuomet juto, kad žmonės, nors ir nežiūri į ją, bet *yra pasirengę* ją stebėti. Be abejo, nuolatiniai gyventojai, o ne atvykusieji praleisti vasarą. Vietiniams gyventojams visuomet reikia į ką nors žiūrėti - į chuliganą, aprūpintą veltėdį, berniuką iš geros šeimos, kurį sučiupo vagiliaujant parduotuvėje Portlende arba Senajame Očed Byče... Arba į merginą išnykusia talija.

Antrasis, šiaip sau, skambutis buvo Džeso Raiderio. Jis skambino iš Portlendo ir pirmiausiai jai į namus. Jam pasisekė, nes atsiliepė Piteris, kuris be pašalinių komentarų davė jam Franės telefoną “Harborsaido” viešbutyje. Ir vis dėlto pirmieji Džeso žodžiai buvo tokie:

- Tavo namuose labai įtempta padėtis, taip?

- Taip, šiek tiek, - atsakė ji, nenorėdama leistis į smulkmenas. Tai būtų pavertę juos susimokėliais.

- Dėl motinos?

- Kodėl taip manai?

- Ji panaši į tokius žmones, kuriuos nesunku išvesti iš pusiausvyros. Tasai ypatingas žvilgsnis. Jis byloja: jeigu jūs nudobsite mano šventąją karvę, tai aš nudobsiu jūsiškę.

Franė nutylėjo.

- Atleisk, aš nenorėjau tavęs įžeisti.

- O tu ir neįžeidei, - atsakė ji. Jo charakteristika, nors ir grynai ironiška, buvo ganėtinai tiksli, bet Franė vis dar stengėsi nuslopinti nuostabą, kurią sukėlė žodis *įžeisti*. Atrodė labai keista būtent jį išgirsti iš jo lūpų. “Galbūt čia yra užslėpta prasmė”, - pamanė ji. Kai tavo mylimasis ima kalbėti apie “įžeidimą”, vadinasi, jis jau nėra tavo mylimasis.

- Frane, mano pasiūlymas tebegalioja. Jeigu tu pasakysi “taip”, aš nupirksiu porą žiedų ir užlėksiu jau šiandien popiet.

“Pertraukos metu”, - pamanė jinai ir vos nenusijuokė. Juokas Džesui būtų pasirodęs siaubingas, neatleistinas dalykas, ir Franė sekundei pridengė ragelį delnu, idant įsitikintų, kad juokas neištrūks laukan. Per pastarąsias šešias dienas ji juokėsi ir verkė daugiau nei per visą tą laiką nuo penkiolikos metų, kai pradėjo lakstyti į pasimatymus.

- Ne, Džesai, - atsiliepė ji, ir jos balsas buvo visiškai ramus.

- Aš iš tikrųjų to noriu! - su beįsiliepsnojančia aistra sušuko jis, tarytum būtų matęs, jog ji kovoja su juoku.

- Žinau, - atsakė Franė. - Bet aš dar nepasiruošusi vedyboms. Aš gi save žinau, Džesai. Ir nieko čia nepadarysi.

- O kaipgi vaikas?

- Aš jį išsaugosiu.
- Ir paskui atsisakysi?
- Kol kas nenusprendžiau.

Džesas nutilo, ir Franė išgirdo kitus balsus kituose kambariuose. Kiekvienam savo problemos. Gyvenimas, vaikuti, - tai kasdieninė drama. Mes mylime savąjį gyvenimą, todėl kai norime pažvelgti rytojun, ieškome kelrodės žvaigždės.

- Aš nerimauju dėl vaiko, - pagaliau pratarė Džesas. Franė abejojo jo žodžių nuoširdumu, bet tai buvo vienintelis dalykas, galėjęs jai suteikti skausmą. Ir jis buvo ištartas.

- Džesai...

- Ir kurgi tu keliausi? - griežtai paklausė jis. - Tu negali pasilikti "Harborsaido" viešbutyje visą vasarą. Jeigu tau reikalingas gyvenamasis plotas, galėčiau jo paieškoti Portlende.

- Aš jau pasiieškojau.

- Kur, ar man nedera to žinoti?

- Nedera, - atsakė jinai, tačiau beregint prikando liežuvį, apgailestaudama, kad nesugebėjo rasti mandagesnės formuluotės.

- O! - ištarė jis. Džeso balsas buvo gąsdinančiai tylus. Pagaliau labai atsargiai paklausė: - Ar galiu tavęs, Frane, šio to paklausti ir negauti per dantis? Kadangi aš iš tiesų norėčiau žinoti. Tai anaiptol ne retorinis klausimas.

- Klausk, - įsitempusi atsiliepė Franė. Mintyse ji nusiteikė būsimam klausimui, nes kai Džesas pradėdavo tokiomis įžangomis, po to sekdavo kas nors užslėpto, egoistiško.

- O argi aš neturiu jokių teisių? - paklausė Džesas. - Argi aš negaliu pasidalyti atsakomybe ir priimti sprendimus?

Minutėlę ji *išsigando,* bet paskui šis jausmas praėjo. Džesas liko pačiu savimi, stengdamasis išsaugoti ir apginti asmeninį imidžą dėl paties savęs, - taip pasielgia visi mąstantys žmonės, kai nebegali užmigti naktimis. Franei visuomet patiko Džeso nuovokumas, bet į šią panašiose situacijose jis tik erzino. Tokie žmonės kaip Džesas - taip pat ir kaip ji pati - visą gyvenimą mokėsi to, kas yra geriausia - veržtis nepaisant kliūčių ir būti aktyvūs. Bet kartais reikia nusvilti, - ir labai smarkiai, - idant suprastum, jog kai kuriais atvejais geriau pasislėpti krūmuose ir palaukti. Jo norai buvo paremti gerais ketinimais, bet vis dėlto tebuvo vien norai. Jis nenorėjo jai leisti pranykti.

- Džesai, tarė ji, - nė vienas iš mūsų šio vaiko netrøško.. Aš gėriau tabletes, kad tai neatsitiktų. Tu niekuo nenusikaltai ir už nieką neatsakai.

Jis atsiduso:

- Tu man paskambinsi, kai įsikursi?
- Manau, kad taip.
- Ar ketini tęsti mokslą?
- Ko gero. Greičiausiai teks praleisti rudens semestrą.

- Jeigu tau manęs reikės, Frane, žinai, kur mane rasti. Aš nepasitraukiu iš žaidimo ir nebėgu.

- Aš tai žinau, Džesai.

- Jeigu tau prireiks pinigų...

- Gerai.

- Skambink, neprapulk. Aš nenoriu daryti tau spaudimą, bet... aš noriu tave matyti.

- Gerai, Džesai.

- Sudie, Frane.

- Iki.

Kai padėjo ragelį, atsisveikinimas jai pasirodė galutinis, o pokalbis nebaigtas. Tai ją sukrėtė. Visų pirma jiedu nepridūrė: "Aš tave myliu". Dėl to ji labai nuliūdo, ir nors įkalbinėjo save neliūdėti, šie įtikinėjimai nepadėjo.

Paskutinysis, blogasis, skambutis sučirškė apie pusiaudienį. Skambino tėvas. Prieš porą dienų jie drauge vakarieniavo, ir jis jai pasakė, kad labai nerimauja dėl Karlos, kurią paskutinieji įvykiai smarkiai paveikė. Praėjusią naktį ji neatsigulė miegoti; visą laiką praleido svetainėje, mąstydama ties savo giminės genealogija. Maždaug pusę dvyliktos jis jos paklausė, kada gi ji ketina eiti miegoti. Karlos plaukai buvo paleisti ant pečių, ir Piteriui ji pasirodė tarytum nelabai suvokianti, kas dedasi aplinkui. Ant jos kelių gulėjo tasai storasis albumas, ir ji nė nepažvelgė į vyrą, tik vis tebevartė puslapius. Karla atsakė, kad miego nenori ir dar šiek tiek pasėdės. Daugiau apžiūrinėdamas sumuštinius, nei juos valgydamas, Piteris Franei pasakė, kad motina labai persišaldžiusi. Sloguoja. Kai Piteris paklausė, ar Karla nenorėtų stiklinės karšto pieno, toji apskritai neatsiliepė. Vakar ryte jis rado ją užsnūdusią tiesiog kėdėje, su albumu ant kelių.

Kai Karla pagaliau prabudo, atrodė jau geriau, buvo panaši į save, bet negalavimas sustiprėjo. Ji atmetė visus jo mėginimus pakviesti daktarą Edmontoną ir tvirtino, jog tai paprasčiausias persišaldymas. Užsidėjusi garstyčių kompresą ir susisukusi kuo šilčiau, tikino, esą sloga jau praėjusi. Bet Piteriui jos išvaizda nepatiko. Apie tai jis ir papasakojo Franei. Nors Karla nesutiko pasimatuoti temperatūrą, ir taip buvo akivaizdu, jog ji karščiuoja.

Tėvas paskambino Franei šiandien, kaip tik tuo metu, kai įsisiūbavo pirmoji audra. Virš įlankėlės tvenkėsi tamsiai violetiniai debesys, pradėjo lyti, pradžioje tyliai, o vėliau pliūptelėjo tikra liūtis. Kalbėdama telefonu, Franė grįžtelėjo į langą ir išvydo, kaip žaibas trenkia į vandenį, kaip tik už bangolaužio, ir kiekvienąsyk tokio trenksmo metu ragelyje sutraškėdavo, nelyginant grotuvo adata būtų brėžusi plokštelę.

- Šiandien Karla guli lovoje, - pranešė Piteris. - Galų gale jinai sutiko, kad Tomas Edmontonas ją apžiūrėtų. Jis mano, kad tai gripas.

- O Dieve, - užmerkdama akis, pasakė Franė, - jos amžiuje tai ne juokas.

- Tu teisi, - tėvas patylėjo. - Aš jam apie viską papasakojau, Frane. Apie kūdikį, apie kivirčą, įvykusį tarp tavęs ir Karlos. Tomas gydo tave nuo pat vaikystės, ir jis moka laikyti liežuvį už dantų. Aš tiesiog norėjau sužinoti, ar negalėjo tai tapti priežastimi. Jis patikino, kad ne. Gripas - tai gripas.

- Gripą *kas* daro? - rūškanai pratarė Franė.

- Kaip kaip?

- Nekreipk dėmesio, - atsiliepė Franė. Jos tėvo akiratis buvo nuostabiai platus, bet AC/DC fanas jis nebuvo, - kalbėk toliau.

- Na, daugiau nėra apie ką kalbėti, mieloji. Daktaras sakė, kad visur daug sergančių gripu. Kažkokia siaubinga jo atmaina. Regis, liga atėjo iš pietų, epidemija plinta ir Niujorke.

- Bet išmiegoti visą naktį svetainėje... - abejodama prabilo Franė.

- Daktaras sakė, kad sėdimoji padėtis, ko gero, patogiausia jos plaučiams ir bronchams. Daugiau jis nieko nepridūrė, bet Alberta Edmonton - aktyvi narė tų pačių organizacijų kaip ir Karla, todėl Tomui nereikėjo ką nors pridurti. Mudu abu žinojome, kad anksčiau ar vėliau kas nors panašaus atsitiks, Frane. Karla - miesto Istorikų draugijos prezidentė, Moterų ir Literatūros mylėtojų klubų sekretorė, ji aktyviai reiškėsi mūsų miestelio labdarybės veikloje nuo to laiko, kai numirė Fredas, o nuo praėjusios žiemos dar dalyvauja Gailestingumo fonde. Galų gale pastaruoju metu Karla stengėsi daug dėmesio skirti pietinio Meino genealogijos draugijai. Ji nusikamavusi ir išsekusi. Iš dalies todėl ir tave taip smarkiai užsipuolė. Edmontonas tepridūrė, jog jinai paruošė dėkingą dirvą pirmam pasitaikiusiam virusui. Tai ir viskas, ką daktaras galėjo pasakyti. Ji sensta, Frane, bet nenori pasiduoti. Motina dirbo netgi daugiau už mane.

- Jai labai bloga, tėti?

- Ji guli lovoje, geria sultis ir tabletes, kurias nurodė Tomas. Šiandien aš pasiprašiau laisvadienio, o rytoj prie jos pasėdės misis Holidėj. Ji nori, kad tai būtų misis Holidėj, su kuria, pasinaudodama proga, galėtų sudaryti Istorikų klubo liepos posėdžio dienotvarkę, - Piteris sunkiai atsiduso. - Kartais man atrodo, jog ji nori numirti tiesiog savo koviniame poste.

Franė vangiai pratarė:

- Kaip tu manai, ar ji neprieštaraus, jeigu aš...

- Šiuo metu prieštaraus. Bet duok jai laiko, Frane. Jai reikia visa tai pergyventi.

Dabar, praėjus keturioms valandoms, apsigobdama galvą šaliku, Franė abejojo, ar motina *panorės* visa tai pergyventi. Ko gero, jeigu jinai nuspręstų kūdikiu atsikratyti, niekas mieste apie tai nesužinotų. Tačiau vargu. Mažuose miesteliuose žmonių nosys junta vėjelio dvelksmą itin jautriai. Ir, be abejo, jeigu kūdikį pasiliks... Bet ji dar negalvojo apie tai rimtai. *Negalvojo?*

Vilkdamasi lengvą apsiaustą, Franė jautė ją apimantį kaltės jausmą. Žinoma, jos motina pervargo. Franė tai pastebėjo, kai atvažiavo iš koledžo ir jodvi apsimainė bučiniais. Po Karlos akimis atsirado maišeliai, oda įga-

vo gelsvą atspalvį, o visuomet tvarkingoje šukuosenoje, nepaisant trisdešimt dolerių kainuojančių dažų, akivaizdžiai padaugėjo žilų plaukų. Ir vis dėlto... Motina buvo isterikė, nepataisoma isterikė. O Franei beliko klausinėti savęs, kaip nustatyti savąją kaltės dalį tuo atveju, jeigu motinos gripas sukels plaučių uždegimą arba visiškai nualins jėgas. Arba ji apskritai numirs. Viešpatie, kokia siaubinga mintis. To negali atsitikti, ne. Viešpatie, tik ne tai. Vaistai išvarys iš jos šią ligą, ir jeigu Franė nepaklius motinai į akis, ramiai išnešiodama kūdikį Samersvorte, jos motina atsigaus nuo smūgio. Ji...

Suskambo telefonas. Franė bukai įsispitrėjo į jį, lauke blykstelėjo žaibas, griaustinis driokstelėjo taip arti, kad ji prisimerkė. Dzin-dzin-dzin. Bet juk jau skambino tris sykius, kas tai dar galėtų būti? Debė vargu ar skambintų dar kartą, o ir Džesas taip pat. Galbūt tai koks nors prekybos agentas? O gal ir Džesas, pasiryžęs paskutiniam mėginimui.

Kol Franė kėlė ragelį, ji jau buvo įsitikinusi, jog tai tėvas, ir žinia bus siaubinga. "Tai pyragas, - tarė pati sau. - Atsakomybė - tai pyragas. Kartais atsakomybė perkeliama į labdarą, kuria užsiėmė motina, bet tu tik apgaudinėji save, jei manai, kad tau neatiteks didžiulis, pirmarūšis, geriausias gabalas. Ir suvalgyti jį teks iki paskutinio trupinio".

- Alio, - ragelyje tylėjo, ir Franė išsigandusi bei pasimetusi pakartojo: - Alio?..

Išgirdo tėvo balsą:

- Frane? - paskui vėl sekė tramdomas atsikvėpimas, ir Franė su didėjančiu siaubu suprato, kad jos tėvas stengiasi sulaikyti, užslopinti raudą. Viena ranka ji suspaudė kaklą, pirštais tąsydama šaliko mazgą.

- Tėti? Kas atsitiko? Kas nors... mamai?

- Frane, aš užvažiuosiu tavęs. Aš... Aš atvažiuosiu ir paimsiu tave. Tai viskas, ką galiu padaryti.

- Mamai nieko neatsitiko? - išrėkė ji ragelin. Virš įlankėlės vėl nugrumėjo griaustinis, privertęs ją suvirpėti, ir Franė pravirko. - Atsakyk man, tėti.

- Jai labai pablogėjo. Tai ir viskas, ką galiu pasakyti, - atsiliepė Piteris. - Maždaug praėjus valandai po mūsų pokalbio jai pablogėjo. Pakilo temperatūra. Pradėjo kliedėti. Mėginau prisiskambinti Tomui... Bet Reičelė pasakė, kad jo nėra, kad labai daug ligonių... Todėl paskambinau į Sanfordo ligoninę, bet jie man atsakė, kad visi greitosios pagalbos automobiliai iškviesti, o Karlą įtrauks į sąrašą. Į *sąrašą,* Frane, ką, po velniais, reiškia šis *sąrašas?* Aš pažįstu Džimą Voringtoną, vieną greitosios pagalbos vairuotoją, - kol neįvyksta kokia nors avarija 95-ajame plente, jis visą dieną prasėdi lošdamas kortomis. Ką reiškia šis *sąrašas?* - Piteris kone šaukė.

- Nusiramink, tėti. Nusiramink. Nusiramink! - Franė vėl apsiverkė, jos ranka liovėsi tąsiusi šaliko mazgą ir ėmė šluostyti akis. - Jeigu mama vis dar namuose, geriau tau pačiam ja pasirūpinti.

- Ne... Ne, jie atvažiavo maždaug prieš penkiolika minučių. Ir, o Viešpatie, Frane, mašinoje jau buvo *šešetas*. Vienas iš jų - Vilas Ronsonas, tasai iš vaistinės. Ir Karla... tavo motina... kai ją gabeno į mašiną, atsigavo; ji visą laiką kartojo: "Aš negaliu kvėpuoti, Piteri, aš negaliu kvėpuoti. Kodėl aš negaliu kvėpuoti?" O Viešpatię! - užbaigė jis drebančiu vaikišku balsu, kuris dar labiau ją išgąsdino.

- Tu pajėgus vairuoti mašiną, tėti? Ar įstengsi atvažiuoti?

- Taip, - atsakė jis. - Žinoma, - atrodė, kad stengiasi suimti save į rankas paskutinėmis valios pastangomis.

- Aš tavęs lauksiu prie išėjimo.

Franė padėjo ragelį ir nepajėgdama sutramdyti virpulio skubiai nusileido laiptais. Stovėdama viešbučio prieangyje, ji stebėjo, kaip vis dar tebelyja, bet paskutiniai audros debesys jau ima sklaidytis ir jų properšose prasimuša besileidžiančios saulės spindulys. Ji mašinaliai paieškojo akimis vaivorykštės ir ją išvydo - aukštai virš vandens, neryškų, mistinį lanką. Kaltė sujudėjo ir suniurzgė, trikdydama naują gyvybę jos viduje, ir Franė apsiverkė. "Valgyk savo pyragą, - vėl pasakė pati sau, laukdama, kol atvažiuos tėvas. - Šio pyrago skonis siaubingas, štai ir valgyk jį. Gali pasiimti ir antrą gabalą, ir trečią. Valgyk savo pyragą, Frane, valgyk iki paskutinio trupinio".

21 skyrius

Stju Redmenas buvo išgąsdintas.

Jis pažvelgė pro grotuotą savo naujojo kambario langą Stovingtone, Vermonto valstijoje, ir išvydo apačioje išsibarsčiusį nediduką miestelį, mažytę degalinę, kažką panašaus į nedidelį fabrikėlį, pagrindinę gatvę, upę, pagrindinį plentą, o už jo - granitinį Naujosios Anglijos vakarinio pakraščio skeletą - Žaliuosius kalnus.

Jis buvo išgąsdintas, kadangi tai labiau priminė kalėjimo kamerą nei ligoninės palatą. Jis bijojo, kadangi dingo Denindžeras. Jis nematė Denindžero nuo pat savo kelionės iš Atlantos į čia pradžios. Deitcas irgi pranyko. Stju manė, kad Denindžeras su Deitcu serga, o galbūt ir negyvi. Kažkas padarė klaidą. Arba tai, arba liga, kurią Čarlsas D. Kempionas atgabeno į Arnetą, pasirodė labiau užkrečiama, negu kas nors galėjo numatyti. Kitais žodžiais tariant, Atlantos virusologijos centro darnoje atsirado spraga, ir Stju atrodė, kad dabar kiekvienas, kuris tiktai buvo su šiuo reikalu susijęs, užsiiminėjo savojo Nuostabiojo-A, arba supergripo, tyrinėjimais. Ir čia jie atlikinėjo jo analizes, bet dabar visa tai vyko kažin kaip padrikai. Grafikas tapo nereguliarus. Rezultatai buvo užrašinėjami paskubom, ir Stju įtarė, jog kažkas atsainiai juos peržvelgdavo, o paskui suglamžęs išmesdavo artimiausion šiukšliadėžėn.

Tačiau ne tai buvo baisiausia. Didžiausią siaubą kėlė ginklai. Medseseris, kurios ateidavo paimti kraujo, seilių arba šlapimo mėginius, dabar

nuolat lydėdavo kareivis baltu kombinezonu, pas šį kareivį prie juosmens, plastikiniame krepšelyje buvo pritvirtintas kareiviško pavyzdžio 45-o kalibro “Koltas”, ir Stju neabejojo, kad jeigu jis pamėgintų papokštauti kaip antai su Deitcu, “Kolto” dūmai bei ugnis bematant suplėšytų krepšelį, ir Stju Redmenas pavirstų gražiu numirėliu.

Jeigu jie veikė pagal įsakymą, vadinasi, jis pavirto žmogumi, kurį galima likviduoti. Būti suimtam ir saugomam - blogai. Bet esant galimybei būti dar ir sušaudytam - tai *labai* blogai.

Dabar Stju kiekvieną vakarą įdėmiai žiūrėjo naujienų programą. Žmogus, bandęs Indijoje įvykdyti valstybinį perversmą, buvo sučiuptas “išorinių priešų” ir nužudytas. Policija vis dar ieškojo teroristo arba grupės teroristų, sukėlusių sprogimą Vajomingo valstijos Laramio elektrinėje. Aukščiausiasis Teismas patvirtino įstatymo pataisą, kuria uždraudžiama atleisti iš darbo homoseksualistus. Pirmą sykį nuvilnijo pakuždos ir apie kitokius dalykus. Oficialūs Arkanzaso valstijos Milerio apygardos atominės elektrinės atstovai paneigė spėliones apie reaktoriaus išsilydimą. Atominėje elektrinėje, išsidėsčiusioje mažame Fouko miestelyje už trisdešimties mylių nuo Teksaso sienos, tikrai buvo nedidelių problemų dėl įrangos, kontroliuojančios atominio reaktoriaus aušinimo sistemą, bet jokio pagrindo nerimauti nėra. Armijos padaliniai šioje apygardoje jau ėmėsi visų saugumo priemonių. Stju abejojo, kad armijos padaliniai galės imtis kokių nors priemonių, jeigu Fouko reaktorius pakartos “Kinijos sindromą”. Jis pamanė, kad Arkanzaso pietvakariuose kariuomenė galėjo atsirasti ir dėl kitos priežasties. Foukas buvo netoli Arneto.

Kitas korespondentas pranešė, kad Rytų pakrantės gripo epidemijos stadija tik pradinė ir yra rusiškos kilmės, bet nerimauti neverta, reikia tik pasisaugoti mažiesiems ir senstelėjusiems žmonėms. Interviu ėmė iš nuvargusio Niujorko gydytojo Bruklino Mersi ligoninės koridoriuje. Jis pasakė, kad šis gripas, ko gero, yra labai atspari Rusiškojo-A atmaina, ir paprašė reporterių užsidėti kaukes. Paskui visai netikėtai jis ėmė dar kažin ką kalbėti, bet garsas nutrūko, taigi galima buvo stebėti tik krutančias jo lūpas. Pasirodė programos vedėjo studijoje veidas, kuris pasakė: “Niujorke užfiksuota keletas mirtimi pasibaigusių susirgimo gripu atvejų, bet esminė priežastis - didelis daugiamilijoninio miesto užterštumas, taip pat AIDS viruso egzistavimas. Oficialūs atstovai pabrėžia, kad ši gripo atmaina priklauso būtent Rusiškojo-A grupei, o ne pavojingesniam susirgimui - parotitui, tai yra kiaulytei. Ir vis dėlto senas patarimas - pats geriausias, kaip sako gydytojai: likite gulėti lovoje, daugiau ilsėkitės, gerkite daugiau skysčių ir aspiriną, idant numuštumėte temperatūrą”.

Televizijos naujienų vedėjas raminančiai nusišypsojo... O už kameros kažkas nusičiaudėjo.

Dabar saulė lietė horizontą, nuspalvindama jį auksu, kuris netrukus pavirs purpuru, o paskui taip pat greitai išbluks ir nutvieks dangų oranžiniu saulėlydžiu. Klaikiausiu dalyku Stju tapo naktys. Jos pernešdavo jį į nepažįstamą šalies dalį, kuri naktimis tapdavo dar svetimesnė. Pačioje

vasaros pradžioje tokia sodri žaluma, kurią jis regėjo pro langą, jam atrodė nenormali, besaikė ir šiek tiek bauginanti. Jis neturėjo draugų; kiek jam buvo žinoma, visi žmonės, su kuriais jis skrido lėktuvu iš Breintrio į Atlantą, mirė. Stju supo žmonės-robotai, imantys jo kraują analizei nutaikytų šautuvų akivaizdoje. Jis būgštavo dėl savo gyvybės, nors iki šiol jautėsi gerai ir ėmė tikėti, jog nesusigriebs To, kad ir kas Tai būtų.

Stju mąstė, ar galės išsikapanoti, išnykti iš savo įkalinimo.

22 skyrius

Birželio 24-ąją Kreitonas rado Starkį įsistebeilijusį į monitorių ekranus ir sudėjusį už nugaros rankas. Ant kairės jo rankos išvydo blizgantį Vest Pointo absolvento žiedą, ir Kreitoną užplūdo gailesčio banga. Starkis jau dešimtį dienų palaikė save antidepresiniais preparatais ir buvo netoli akivaizdaus kracho. Bet, pamanė Kreitonas, jeigu jo įtarimai dėl telefono skambučio pasitvirtins, tai tikrasis krachas jau įvyko.

- Lenai, - tarytum nustebęs, pratarė Starkis, - gerai, kad tu atėjai.

- *De nada**, - vos šyptelėjęs, atsakė Kreitonas.

- Tu gi žinai, su kuo aš šnekėjausi telefonu.

- Tai iš tiesų buvo jis?

- Taip, Prezidentas. Mane atleido. Tasai purvinas seniokas mane atleido. Žinoma, aš žinojau, kad tai neišvengiama. Bet vis tiek man skaudu. Velniškai skaudu. Ypač apmaudu, kad šį skausmą kelia tokia geraširdė mėšlo krūva.

Lenas Kreitonas linktelėjo.

- Ką gi, - toliau kalbėjo Starkis, persibraukdamas per veidą ranka. - Reikalas atliktas. Ir nieko negalima pataisyti. Dabar už viską atsakai tu. Jis nori, kad tu kuo greičiau išskristum į Vašingtoną. Jis pasikvies tave ant kilimo ir tol žiautaros tavo užpakalį, kol nepavers jo kruvinu kilimėliu kojoms nusišluostyti, o tu tylomis tai kęsi ir kartosi: "Taip, sere". Išsigelbėjimo labui padarėme viską, ką galėjome. To pakanka. Kaltina mane, ir šito pakanka.

- Jeigu taip, tai ši šalis turi atsiklaupti prieš tave ant kelių.

- Reguliatorius degino man ranką, bet aš... aš laikiau jį, kiek įmanydamas, Lenai. Aš laikiau, - Starkis kalbėjo ramiai ir užtikrintai, bet jo akys vėl įsmigo į monitorius, ir lūpos akimirką suvirpėjo. - Aš nebūčiau galėjęs to padaryti be tavęs.

- Na... Mudu drauge išvažinėjome beveik visą šalį, Bili, argi ne taip?

- Tu dar turėsi progų apie tai pašnekėti, kareivi. O dabar klausyk. Esama šio to svarbesnio. Pirmai progai pasitaikius, turi pasimatyti su Džeku Klyvlendu. Jis žino, kas stovi už abiejų uždangų - geležinės ir bambuki-

* Neverta, nėra už ką *(isp.)*.

nės. Taip pat žino, kaip su jais susisiekti. Jam nėra reikalo priešgyniauti dėl to, kas turėtų būti padaryta. Jis žino, kad viskas įvyks labai greitai.

- Aš nesuprantu, Bili.

- Mes turime tikėtis pačio blogiausio, - paaiškino Starkis, ir jo veide pasirodė virpanti šypsenėlė. Viršutinė lūpa pakilo ir sudrebėjo - panašiai trūkčioja pririšto šuns snukis. Jis parodė į ant stalo gulinčius popieriaus lapus. - Dabar šita velniava ištrūko iš priežiūros. Persimetė į Oregoną, Nebraską, Luizianą, Floridą. Užfiksuoti susirgimo atvejai Meksikoje ir Čilėje. Kai mes praradome Atlantą, netekome trijų žmonių, kurie geriau nei kiti mokėjo susidoroti su šia problema. Mes taip nieko ir neišgavome iš to misterio Stiuarto “Princo” Redmeno. Tu žinai, jie specialiai įterpė į jo organizmą tą virusą. O jis manė, jog tai raminantieji. Bet jo organizmas virusą užmušė, ir niekas nenutuokia - kaip.

Jeigu turėtume šešias savaites, bandymą galėtume pakartoti. Bet tiek laiko neturime. Pasakėlė apie gripą tiesiog nuostabi, bet ji primygtinai reikalauja, - *primygtinai,* - kad antroji pusė niekuomet nesuprastų, jog tokia situacija Amerikoje buvo sukurta dirbtinai. Tai gali sukelti nereikalingas kalbas.

- Klyvlendas turi nuo aštuonių iki dvidešimties vyrų ir moterų Rusijoje ir nuo penkių iki dešimties kiekvienoje Europos šalyje. Net aš nežinau, kiek jų yra raudonojoje Kinijoje, - Starkio lūpos vėl sudrebėjo. - Kai šiandien tu susitiksi su Klyvlendu, vienintelis dalykas, kurį turi pasakyti, - tai “Roma žlunga”. Nepamirši?

- Ne, - atsakė Lenas. Jo lūpos mėšlungiškai susitraukė. - Nejaugi tu tikrai manai, kad jie tai padarys? Tie vyrai ir moterys?

- Mūsų žmonės gavo šiuos siuntinukus prieš savaitę. Jie mano, kad juose - radioaktyvios medžiagos. Tai viskas, ką jiems būtina žinoti, juk taip, Lenai?

- Be abejo, Bili.

- Ir jeigu situacija pasikeis iš blogos į... siaubingą, niekas net nesužinos. Duomenys apie “Mėlynąjį projektą” nebuvo galutinai paskelbti, mes tuo esame tikri. Naujas virusas, mutacija... Mūsų priešininkai gali įtarinėti, bet jie turės pernelyg mažai laiko. Lenai...

- Taip, Bili?

Starkis vėl žvelgė į monitorių.

- Prieš keletą metų duktė padovanojo man tomelį eilių. Poeto, pavarde Jytsas. Ji pasakė, kad kiekvienas kariškis tiesiog privalo perskaityti Jytsą. Man atrodė, jog tai buvo jos pokštas. Lenai, tu kada nors girdėjai apie Jytsą?

- Regis, taip, - atsakė Kreitonas. Pamanęs, o vėliau persigalvojęs Starkį pataisyti, kad poeto pavardė yra ne Jytsas, o Jeitsas.

- Aš perskaičiau kiekvieną eilutę, - pratarė Starkis, neatitraukdamas akių nuo nebylios kavinukės monitoriaus ekrane. - Vien tik todėl, jog ji manė, neva aš to nepadarysiu. Negalima būti tokiai iš anksto neigiamai nusiteikusiai. Nedaug ką supratau, - man atrodo, Jytsas buvo pamišęs, -

bet perskaičiau viską. Keistos eilės. Netgi ne visos rimuotos. Bet toje knygelėje buvo vienas eilėraštis, kurio aš paprasčiausiai nepajėgiau užmiršti. Jame šis pamišėlis, atrodė, aprašė viską, kam aš paskyriau savo gyvenimą, jo beviltiškumą, prakeiktą jo prakilnumą. Jis pasakė, kad viskas suyra ir centrai daugiau nebelaiko. Man regis, jis norėjo pasakyti, jog daiktai darosi daugiasluoksniai. Jytsas numanė, kad anksčiau arba vėliau viskas ims irti, sluoksnis po sluoksnio, net jeigu daugiau jis nieko nežinojo. O kai šį eilėraštį perskaičiau pirmąsyk, visu mano kūnu ėmė lakstyti skruzdės, tą patį jaučiu iki šiol. Šią dalį išmokau mintinai. "Koks nuožmus žvėris - jo valanda dar išmuš - palinksta prie gimstančio Betliejuje?"

Kreitonas stovėjo tylėdamas. Jis neturėjo ką pasakyti.

- Žvėris jau kelyje, - pasisukdamas tarė Starkis. Jis nusišypsojo pro ašaras. - Jis jau kelyje ir yra daug nuožmesnis, negu galėjo įsivaizduoti tasai Jytsas. Viskas suirs į paskiras dalis. Mūsų uždavinys - sulaikyti šį irimą kiek įstengsime ilgiau.

- Taip, sere, - tarė Kreitonas ir pirmą kartą pajuto, kaip į jo akis plūsta ašaros. - Taip, Bili.

Starkis ištiesė jam ranką, ir Kreitonas suspaudė ją abiem delnais. Starkio plaštaka atrodė sena ir šalta, nelyginant pamesta gyvatės oda, kurioje gavo galą kažkoks mažytis prerijų gyvūnas, palikęs savo trapų skeletėlį roplio kiaute. Ašaros perpildė Starkio akis ir nusirito jo kruopščiai nuskustais skruostais.

- Man reikia užbaigti kai kuriuos reikalus, - pasakė Starkis. Nuo dešinės rankos jis nusimovė Vest Pointo žiedą, o nuo kairės - tuoktuvių. - Sindei. Mano dukrai. Pasirūpink, kad jinai juos gautų, Lenai.

- Be abejo.

Starkis patraukė durų linkui.

- Bili? - pašaukė jį Lenas Kreitonas. Starkis grįžtelėjo. Kreitonas sustingo įsitempęs kaip styga, jo skruostais sruvo ašaros. Jis atidavė pagarbą.

Starkis atsakė tuo pačiu ir pasišalino.

Liftas monotoniškai gaudė, švieslentė žymėjo aukštus. Pasigirdo aliarmo signalas - nykus ūkimas, tarsi kažkas būtų žinojęs, jog tai perspėjimas apie situaciją, kurios jau neįmanoma pataisyti, - kai jis savo asmeniniu raktu atsirakino garažo duris. Starkis įsivaizdavo, kaip Lenas Kreitonas, žiūrėdamas į monitorius, stebi jo kelionę, mato, kaip jis sėda į džipą ir važiuoja ištuštėjusia kontrolės zona, pro vartus, ant kurių kabo lentelė: "ĮSLAPTINTA ZONA. BE YPATINGO LEIDIMO ĮEITI DRAUDŽIAMA". Kontroliniai punktai panėšėjo į stiklines kabinas. Juose vis dar tūnojo sargybiniai, bet kareiviai už pritemdytų stiklų buvo mirę, jų kūnai išdžiūvo ir nuo spiginančių saulės spindulių pavirto mumijomis. Kabinos buvo neperšaunamos, bet neapsaugotos nuo virusų prasiskverbimo. Kai

Starkis važiavo pro šalį, pastėrusios, sustiklėjusios kareivių akys beprasmiškai spoksojo į vienintelį judantį objektą kelio atkarpoje tarp virtinės Kvonseto namelių ir žemų pastatų iš šlako blokų.

Jis sustojo už žemučio pastato, ant kurio durų kabojo lentelė: "ĮEITI GRIEŽTAI DRAUDŽIAMA. TIK SU A-1-A KATEGORIJOS LEIDIMAIS". Vienu raktu jis atrakino duris, antruoju įjungė liftą. Sargybinis, negyvas ir pastėręs kaip žarsteklis, žvelgė į jį iš stiklinės kabinos į kairę nuo lifto. Kai liftas priartėjo ir prasivėrė jo durys, Starkis skubiai žengė vidun. Atrodė, kad juste junta į save įbestą mirusio sargybinio žvilgsnį, sunkų, į du apdulkėjusius akmenukus panašių akių spanginimą.

Liftas leidosi taip greitai, kad sukilo visi Starkio viduriai. Kai liftas pasiekė tikslą, švelniai skimbtelėjo varpelis. Durys prasivėrė, ir šleikštus irimo smarsas tvojo nelyginant antausis. Kadangi oro kondicionieriai vis dar tebeveikė, dvokas nebuvo ypatingai stiprus, bet netgi jie neįstengė visiškai sunaikinti šio kvapo. "Kai žmogus miršta, jis nori, kad tai būtų žinoma", - pamanė Starkis.

Prie lifto tysojo apie tuzinas kūnų. Starkis atsargiai žirgliojo per juos, nenorėdamas užminti ant yrančios, išsipūtusios rankos arba užkliūti už ištiestos kojos. Jis galėjo rikteléti, bet jam aiškiai nesinorėjo šito daryti. Nevalia rėkti kape, kadangi jau vien tik šio riktelėjimo garsas gali pasiųsti į aną pasaulį, o Starkis kaip tik jame ir buvo: kape. Viskas atrodė kaip gerai finansuojama mokslinė laboratorija, bet iš tikrųjų tik ir laukė, kol pavirs kapu.

Už jo užsivėrė lifto durys; kankinančiai ūkdamas, liftas automatiškai ėmė kilti aukštyn. Starkis žinojo, kad liftas negali pakilti, kol kas nors neiškvies jo specialaus rakto sūkiu; bet kadangi bendra tvarka ir ryšys buvo pažeisti, kompiuteriai perjungė liftą į bendrą programą. Kodėl šie nelaimingi vyrai ir moterys čia gulėjo? Tikriausiai jie tikėjosi, kad kompiuteriai pamirš perjungti liftus į avarinį režimą. Tam tikra logika buvo. Čia viskas nuėjo velniop.

Starkis patraukė į kavinę vedančiu koridoriumi; spengiančioje tyloje žingsnių aidas atrodė kurtinantis. Fluorescuojančios lempos, aptaisytos fiksuojamais rėmais, iš viršaus liejo aštrią, nepaliekančią šešėlių šviesą. Koridoriuje gulėjo kūnai. Vyro ir moters. Jie buvo nuogi, galvose žiojėjo skylės. "Jiedu smaginosi, - pamanė Starkis, - paskui jis ją nušovė ir pats nusižudė. Meilė tarp virusų". Negyvėlio ranka tebegniaužė karinio pavyzdžio 45-o kalibro revolverį. Koklinės grindys buvo aptaškytos krauju ir kažkokia pilka mase, primenančia avižinę košę. Starkis nuslopino savyje stiprų, bet, ačiū Dievui, akimirksnio norą pasilenkti ir paliesti mirusios moters krūtinės kauburėlius bei įsitikinti, ar jie standūs, ar minkšti.

Tolėliau koridoriuje, prisišliejęs prie durų, sėdėjo vyriškis, prie jo kaklo bato raišteliu buvo pririštas raštelis. Vyro smakras nusviro ant krūtinės, pridengdamas įrašą. Starkis pirštais kilstelėjo smakrą ir atkragino negyvėlio galvą. Kai šitai darė, vyriškio akys įkrito vidun. Raudonu flomasteriu buvo parašyta: "DABAR JŪS ŽINOTE, KAD TAI SUVEIKĖ.

KLAUSIMŲ YRA?" Starkis paleido vyro smakrą. Galva taip ir liko nepatogia padėtimi pakelta aukštyn, tamsios, tuščios akiduobės goksojo tiesiai į priekį. Starkis pasitraukė atatupstas. Pasijuto verkiąs, kadangi jokių klausimų neturėjo.

Kavinės durys buvo plačiai atlapotos. Ant jų kabojo didelė skelbimų lenta. Starkis perskaitė, kad birželio 20-ąją turi įvykti Projekto kėglių čempionato rungtynės tarp "The Grim Gutterballers" ir "The First Strikers". Ana Flos liepos 9 dieną norėjo vykti į Denverį arba Boulderį ir ieškojo pakeleivio, su kuriuo galėtų perpus pasidalyti kelionės išlaidas ir pakaitomis vairuoti automobilį. O kažkoks Ričardas Betsas geidė atsikratyti mielais mišrios koli ir senbernaro veislės šuniukais. Be to, sekmadienį kavinėje turėjo įvykti pamaldos.

Starkis perskaitė visus skelbimus ir tik po to įėjo vidun. Čia kvapas buvo stipresnis - mirusiųjų kūnų smarsą papildė prarūgusio maisto dvokas. Starkis su siaubu apsižvalgė aplinkui. Atrodė, kai kurių numirėlių akys jį apžiūrinėja.

- Paklausykite... - pratarė ir nutilo pusiau žodžio. Visai nenumanė, ką jam derėtų pasakyti.

Starkis lėtai prisiartino prie tos vietos, kur įbedęs veidą į sriubos lėkštę sėdėjo Frenkas D. Briusas. Keletą sekundžių jį apžiūrinėjo. Paskui, suėmęs už plaukų, pakėlė Frenko D. Briuso galvą. Drauge su galva pakilo prie veido prilipusi lėkštė. Apimtas siaubo, Starkis dėbsojo į šį vaizdą, o paskui numušė lėkštę, kuri skimbčiodama nukrito ant grindų ir apsivertė. Sriubos likučiai užpildė Frenko D. Briuso veidą kaip apgliaumėjusio kūno liekanos. Starkis išsitraukė iš kišenės nosinę ir kiek įstengdamas viską nušluostė. Frenko D. Briuso akys buvo užpildytos sriuba, bet Starkis vokų šluostyti neišdrįso. Jis būgštavo, kad Frenko D. Briuso akys gali įkristi kaukolės vidun kaip to žmogaus su rašteliu ant krūtinės. Bet dar labiau jį gąsdino tai, kad atlaisvinti nuo lipnios masės vokai gali pakilti aukštyn kaip langų užuolaidos. Labiausiai jis baiminosi tos išraiškos, kurią galėjo išvysti Frenko D. Briuso akyse.

- Eilini Briusai, - romiai ištarė jis, - laisvai.

Starkis tvarkingai pridengė nosinaite Frenko D. Briuso veidą. Paskui apsisuko ir išėjo iš kavinės plačiais, skardžiais nelyginant rikiuotės, žingsniais. Pakeliui į liftą jis prisiartino prie vyriškio su pritvirtintu prie kaklo rašteliu. Starkis atsisėdo šalia jo, užtaisė savo pistoletą ir įsikišo vamzdį burnon.

Pokštelėjęs šūvis nuskambėjo prislopintai ir anaiptol ne dramatiškai. Nė vienas iš kūnų neatkreipė į tai jokio dėmesio. Oro kondicionieriai pasirūpino dūmų debesėliu. "Mėlynojo projekto" gelmėse sustingo tyla. Kavinėje Starkio nosinė nuslydo nuo eilinio Frenko D. Briuso veido ir nusklendė ant grindų. Atrodė, kad Frenkas D. Briusas visiškai neprieštarauja, bet Lenas Kreitonas ūmai patyrė, kad jis vis dažniau ir dažniau dirsčioja į monitorių su Briusu ir stebisi, kurių velnių Bilas, ten būdamas, ne-

nušluostė nuo jo vokų sriubos. Greitai, labai greitai jis turės stoti priešais Jungtinių Valstijų Prezidentą, bet prie Frenko D. Briuso akių prilipusi sriuba jį jaudino labiau. Daug labiau.

23 skyrius

Rendelas Flegas, kurio tamsi oda susiliejo su juoda naktimi, 51-uoju plentu žingsniavo į pietus, įsiklausydamas į naktinius šnaresius, glaudžiai apnikusius šį siaurą kelią, kuris anksčiau ar vėliau, bet išves jį iš Aidaho į Nevadą. Iš Nevados jis galės keliauti bet kuria kryptimi. Nuo Naujojo Orleano iki Nogaleso, nuo Portlendo Oregono valstijoje iki Portlendo Meino valstijoje - tai buvo jo šalis, ir niekas nepažinojo, niekas taip nemylėjo jos kaip jisai. Jis žinojo, kur veda keliai, ir keliavo jais naktį. Dabar, prieš valandą iki aušros, jis buvo kažkur tarp Grasmero ir Ridlo, į vakarus nuo Tvin Folso, bet vis dar šiauriau Anties slėnio draustinio, besidriekiančio dviejų valstijų teritorijoje. Argi tai ne nuostabu?

Jis ėjo sparčiu žingsniu, stuksendamas numintais dulkėtų batų puspadžiais į asfaltą, laikydamasis kelio pakraščio, ir jeigu horizonte pasirodydavo automobilio žibintai, pasitraukdavo kiek tolėliau, prisiglausdavo prie minkštų aukštos žolės pečių, kurioje maži nakties paukšteliai susisuko sau lizdus... ir automobilis pralėkdavo pro šalį, vairuotojas, ko gero, pajusdavo lengvą virpulį, tarsi būtų įvažiavęs į šalto oro juostą, o jo mieganti žmona ir vaikai sudrebėdavo lyg vienu metu būtų susapnavę baisų sapną.

Jis traukė į pietus, į pietus 51-uoju plentu, numinti jo grubių kaubojiškų batų puspadžiai ritmingai stukseno į asfaltą, - nenusakomo amžiaus aukštas vyriškis nusizulinusiais džinsais ir visko mačiusia striuke. Jo kišenės buvo prikimštos penkiasdešimties rūšių abejotinos literatūros - pamfletais įvairiomis temomis, įvairiaproge retorika. Kai toks žmogus kiša jums knygiūkštę, jūs klusniai ją paimate, nekreipdamas dėmesio į aptarinėjamą joje objektą: atominių elektrinių grėsmę, vyriausybės ryšius su narkomafija, fermerių profsąjungas, Jėhaus pasekėjus *(Jeigu galite atsakyti į šį dešimtį klausimų "Taip", jūs būsite IŠGELBĖTAS!),* spalvotųjų kovą už lygias teises. Visa tai ir dar daugiau buvo jo arsenale.

Ant jo striukės kišenių prie krūtinės puikavosi po piešinėlį. Dešiniajame - geltonas besišypsantis veidas. Kairiajame - kiaulė su policininko kepure, o po jos atvaizdu raudonomis, kraujo lašų pavidalo raidėmis buvo parašyta: "KAIP TAVO KIAULIENA?"

Nesustodamas ir nelėtindamas žingsnio, susiliejęs su naktimi, jis traukė pirmyn. Tamsoje jo akys, atrodė, liepsnojo fantastiška liepsna. Jam ant nugaros pūpsojo sena nutrinta kuprinė. Jo veidas žėrėjo rūškanu džiaugsmu - kaip ir jo širdis, - pamanysite jūs ir būsite visiškai teisūs. Jo veidas spinduliavo laimę, besiribojančią su neapykanta, ir tokią šiurpiai dosnią šilumą, jog priversdavo pavargusią pakelės kavinės padavėją paleisti iš rankų stiklines, gi sutiktus vaikus ant savo dviračių įsirėžti medinėn tvoron,

o paskui skuosti prie savo motinų, rankutėmis trinant nubrozdintus keliukus. Jo veidas garantavo ginčą prie baro pertvaros paversti kruvinomis peštynėmis.

Jis ėjo pietų kryptimi, 51-uoju plentu, kažkur tarp Grasmero ir Ridlo, dabar jau šiek tiek arčiau Nevados. Netrukus jis sustos poilsio, išmiegos kiaurą dieną ir prabus tik ėmus temti. Kol ant mažyčio laužėlio (neduokdie, jei kas nors pamatys dūmus!) virs vakarienė, jis skaitys, ir nesvarbu ką: pigų pornoromaną, arba galbūt "Mein Kampf", arba komiksų knygutę, arba vieną iš reakcingų laikraštėlių, arba "Patriotų sūnus". Kai buvo kalbama apie spausdintą žodį, Flegas, kaip skaitytojas, išrankumu nepasižymėjo.

Po pusryčių jis atnaujins savąjį žygį, keliaudamas į pietus šiuo nuostabiu plentu, susiliedamas su šiuo Dievo sutvertu pirmapradžiu grožiu, stebėdamas, alsuodamas ir klausydamasis jo, tuolaik, kai klimatas darysis vis sausesnis, gniuždydamas augaliją, paversdamas ją dygliuotais ir vėjaričiais augalais, o virš žemės tarsi sulenktos dinozaurų nugaros ims kilti kalnai. Rytoj auštant arba poryt jis nusigaus iki Nevados valstijos, pradžioje aplenkdamas Ovihą, po to Mauntin Sitį, o ten, Mauntin Sityje, gyvena žmogus, vardu Kristoferis Bredentonas, kuris pasirūpins, jog jo žinioje atsirastų švari mašina ir švarūs dokumentai, tuomet šalis atgis su visomis savo didžiomis galimybėmis, valstybės organai su ištisa sistema kelių, kaip kraujagyslės vagojančių šį kūną, jos širdis, kepenys, plaučiai, smegenys priims jį - tamsų svetimkūnį. Jis buvo tarsi kliuvinio ieškantis trombas, kaulo skeveldra, siekianti įsiskverbti į minkštuosius audinius, vieniša, klajojanti ląstelė, kuri ieškojo bičiulio - dviese jiedu galėtų pašeimininkauti ir išaugti iki jaukaus piktybinio auglio.

Mojuodamas rankomis, kaukšėdamas puspadžiais, jis dyžė tvirta kelio danga. Jis buvo žinomas, labai gerai žinomas tarp valkatų, vargetų ir pamišėlių, tarp profesionalių revoliucionierių ir tų, kurie išmoko taip neapkęsti, jog jų neapykanta prasimuša veiduose nelyginant kiškio lūpa, ir jie nenori su niekuo bendrauti, išskyrus į save panašius, priimančius juos pigiose mebliuotose patalpose, nukabinėtose lozungais ir plakatais, pusrūsiuose, prikrautuose sprogstamąja medžiaga pripildytų vamzdžio nuopjovų, arba nuošaliuose kambariuose ir landynėse, kur aptarinėjami beprotiški planai: nužudyti federalinės vyriausybės narį, pagrobti vizitui atvykusio aukšto asmens vaiką arba įsiveržti į "Standard Oil" posėdžių salę su įkaitais ir automatais bei patiesti visus iki vieno liaudies gerovės labui. Jį pažinojo šiuose sluoksniuose, bet netgi labiausiai pašėlę iš šių žmonių į tamsų jo veidą gebėjo pažvelgti tik probėgšmais, dvilktelėdami šnairuojantį žvilgsnį. Moterys, kurias jis guldydavo savo lovon, net jeigu šioms seksas prilygdavo, tarkime, šaltam užkandžiui, priimdavo jį pastėrusiu, įsitempusiu kūnu ir su siaubu bei pasišlykštėjimu besiribojančia užuojauta. Jos priimdavo jį, kaip galėtų priimti aviną auksaspalvėmis akimis arba juodą šunį, - ir kai reikalas būdavo atliktas, likdavo *šaltos,* tokios *šaltos,* kad net nesitikėjo, jog jos kada nors įstengs atitirpti ir vėl tapti

šiltomis. Kai jis apsireikšdavo susirinkimuose, tai isteriški klyksmai - šmeižtai, smerkimai, kaltinimai, ideologiniai išpuoliai - bematant pasibaigdavo. Sekundei įsivyraudavo tyla, dalyvaujančiųjų veidai imdavo gręžtis į jį, o paskui nusisukdavo, tarsi jis būtų atėjęs pas juos su rankoje sugniaužta siaubinga naikinimo mašina, tūkstantį kartų siaubingesne nei plastikinės bombos, bedievių studentų gaminamos požeminėse laboratorijose, arba kariškas ginklas, juodojoje rinkoje pirktas iš riebaus seržanto intendanto. Atrodė, jis atėjo pas juos su senovišku, padengtu pridžiūvusiu krauju, amžiais slėptu, bet dabar vėl paruoštu veikti prietaisu, kuris įnešamas į jų susirinkimą kaip širdinga dovana, šventinis pyragas su nitroglicerino žvakutėmis. O kai ginčas atsinaujindavo, jis vėl tapdavo racionalus ir subalansuotas, - kiek apskritai protingi ir nuoseklūs gali būti žodžiai pamišėlių lūpose, - ir visos viena kitai besipriešinančios pusės galų gale susitardavo.

Jis stimpino pirmyn, patogiai numintuose batuose kojos jautėsi puikiai. Jo kojos ir šie seni batai buvo nelyginant seni meilužiai. Kristoferis Bredentonas iš Mauntin Sičio pažinojo jį kaip Ričardą Frajų. Bredentonas buvo jų vedlys vienoje iš požeminių sistemų, kuriomis persikeldavo dezertyrai. Pustuzinis įvairių organizacijų, pradedant "meteorologais" ir baigiant "Če Gevaros brigada", žinojo, kad Bredentonas turi pinigų. Jis buvo poetas, kuris kartais nemokamai skaitė paskaitas universitete, keliaudavo po valstijas į pietus nuo Jutos, Nevados ir Arozonos, vidurinėse mokyklose mokydamas anglų kalbos, stulbindamas berniukus ir mergaites (kaip jis vylėsi) tvirtinimu, kad poezija gyva - prikimšta narkotikų, bet vis tiek turinti tam tikro užslėpto gyvybingumo. Dabar Bredentonui buvo jau per šešiasdešimt, prieš dvidešimtį metų jį atleido iš vieno Kalifornijos koledžo už pernelyg didelį prieraišumą socialdemokratijai. Jis susidomėjo idėjomis, 1968 metais suformuluotomis Čikagos Didžiosios konvencijos, vėliau susidėdavo tai su viena, tai su kita radikalia grupuote, pradžioje vengdamas šių grupių beprotybės, o paskui visiškai pasinerdamas jų veiklon.

Tamsos žmogus pėdino šypsodamasis. Bredentonas atstojo tik vieną vamzdyno galą, bet tokių buvo tūkstančiai - kanalų, kuriais judėjo pamišėliai, nešini savo bombomis ir knygomis. Kanalai jungėsi vienas su kitu, nurodomieji stulpai - užmaskuoti, bet pašvęstiesiems ganėtinai gerai matomi. Niujorke jis buvo žinomas kaip Robertas Frenkas, ir niekas neprieštaravo jo paties tvirtinimui, neva esąs negras, nors jo oda buvo gana šviesi. Jis su juodaodžiu Vietnamo karo veteranu - pastarasis neapykantai turėjo daugiau priežasčių negu reikia, kadangi Vietname paliko kairiąją koją - Niujorke bei Niū Džersyje nuskynė šešis policininkus. Džordžijoje jį pažinojo kaip Ramzį Forestą, tolimą Natano Bedfordo Foresto palikuonį, baltu kukluksklano apsiaustu jis dalyvavo dviejuose užpuolimuose, kastravime ir negrų lūšnų rajono padegime. Bet visa tai vyko kada kadės, septintojo dešimtmečio pradžioje, pirmųjų pilietinių neramumų laikais. Retsykiais jam atrodė, kad buvo gimęs šioje kovoje. Jis negalėjo

tiksliai prisiminti, ką veikė iki to laiko, išskyrus tai, kad yra kilęs iš Nebraskos valstijos ir kad kažkada eidavo mokyklon su rudaplaukiu kreivakoju berniuku, vardu Čarlsas Starkvezeris. Daug ryškiau jis prisiminė 1960-ųjų ir 1961-ųjų metų žmogaus teisių demonstracijas - peštynės ir naktinės gaudynės, sprogінėjančios bažnyčios, tarsi jų viduje taip išaugdavo kažkokia pabaisa, jog jau nebegalėdavo tilpti. Jis gerai prisiminė persikėlimą į Naująjį Orleaną 1962 metais ir savo susitikimą su jaunu pamišėliu, kabinėjančiu atsišaukimus, raginančius Ameriką palikti ramybėje Kubą. Šis vaikinas neabejotinai buvo Li Harvis Osvaldas, ir vienoje iš daugybės kišenių Flegas su savimi visuomet nešiojosi kelias Osvaldo brošiūrėles. Jis buvo mažiausiai šimto įvairiausių organizacinių komitetų narys. Jis dalyvaudavo demonstracijose prieš kompanijas, įeinančias į Didįjį tuziną, drauge su šimtų studentiškų bendrabučių gyventojais. Jis *užduodavo* klausimus, kurie labai dirgindavo valdžią turinčius dėstytojus, kai šie skaitydavo savo paskaitas, bet jis niekuomet neklausinėdavo jų pats asmeniškai: šie prekeiviai žiniomis, turintys valdžią, greitai pastebėdavo jo pašaipiame įdegusiame veide kažin kokią priežastį sunerimti ir kuo skubiau maudavo iš katedros. Lygiai taip pat jis niekuomet nekalbėdavo masiniuose mitinguose, kadangi nuo jo isteriško riksmo galėjo sugesti mikrofonai ir perdegti elektros laidai. Bet jis rašė kalbas oratoriams, ir šios kalbos dažniausiai baigdavosi visuomeninės tvarkos ardymu, automobilių vartymu, studentų streikais ir ekstremistiniais išpuoliais. Aštuntojo dešimtmečio pradžioje jis susipažino su žmogumi, vardu Donaldas De Frizas, kuriam pasiūlė pogrindinę pravardę Penkiaakis. Flegas padėjo sudarinėti planus, kurie baigėsi turtingos paveldėtojos pagrobimu, ir būtent jis pasiūlė privesti šią paveldėtoją iki išprotėjimo, o ne paprasčiausiai paleisti už išpirką. Jis paspruko iš mažo namelio Los Andžele, kur posėdžiavo De Frizas ir kita smulkmė, prieš dvidešimtį minučių iki pasirodant policijai. Jis gūrino gatve, jo dideli dulkėti batai dunksėjo šaligatviu, o veide švytėjo grėsminga šypsenėlė, verčianti motinas griebti savo vaikus ir bėgte juos nešti namo, šypsenėlė, nuo kurios nėščioms prasidėdavo priešlaikiniai sąrėmiai. O vėliau, kai išsklaidyti grupės likučiai susirinko draugėn, jie težinojo vienintelį dalyką: jog su grupe buvo susijęs kažkoks šulas, kažkoks pakalikas, nenuspėjamo amžiaus žmogus, vyriškis, pravarde Klajojantis Dabita, o kartais - Baidyklė.

Taigi jis plačiais žingsniais mažino atstumą. Prieš dvi dienas buvo Laramyje, Vajomingo valstijoje, tos pačios grupės sudėtyje, kuri įvykdė sprogimą elektrinėje. Šiandien jis žirgliojo 51-uoju plentu tarp Grasmero ir Ridlo, keliaudamas į Mauntin Sitį. Rytoj jis bus dar kur nors. Ir jis jautėsi laimingesnis nei kada nors, kadangi...

Jis sustojo.

Kadangi kažkas artinasi. Jis jautė tai nakties ore bemaž pagal skonį. Jis *apčiuopiamai* jautė tai - iš visur sklindantis suodžiais pagardintas degėsių prieskonis, tarsi Dievas planuotų barbikju ir visa civilizacija ruoštųsi dalyvauti šiame piknike. Žarijos jau ruseno - balzganos ir sluoksniuo-

tos iš išorės, raudonos iš vidaus kaip šėtono akys. Didelis, grandiozinis įvykis.

Atėjo jo persikūnijimo laikas. Jis rengėsi gimti antrą kartą, jis ketino prasiknisti sau kelią iš paslaptingo milžiniško gyvulio įsčių, jau dabar besiraitančio priešgimdyminėse kančiose, ir lėtai judėjo lauk gimdymo kanalais, liepsnojančiomis akimis stebeilydamas į tamsą.

Jis gimė, kai pasikeitė laikai, o dabar laikai vėl keičiasi. Tai sklandė ore, maloniame švelnaus Aidaho valstijos vakaro vėjelyje.

Persikūnijimo valanda bemaž išmušė. Jis tai žinojo. Ar ne todėl jam tapo pavaldi magija? Jis užsimerkė, pakeldamas įkaitusį veidą į tamsų, jau pasirengusį sutikti aušrą, dangų. Šypsodamasis sukoncentravo savo energiją. Dulkėti numinti batų padai ėmė kilti virš kelio. Per colį. Per du colius. Per tris colius. Šypsena pavirto išsiviepimu. Dabar jis pakilo per visą pėdą. Atsiplėšęs per dvi pėdas nuo žemės, jis pakibo virš kelio, po juo vis dar pleveno nedidukas dulkių debesėlis. Paskui pajuto, kaip dangų palietė pirmieji aušros pragiedruliai, ir vėl nusileido ant žemės. Dar ne laikas. Bet jis labai greitai ateis.

Jis vėl leidosi į kelią, šypsodamasis ir žvalgydamasis į pašalius, ieškodamas vietos, kur galėtų prigulti dienai. Laikas ateina, ir kol kas pakako vien paprasčiausiai tai žinoti.

24 skyrius

Loidas Henreidas, kurį Arizonos valstijos sostinės laikraščiai pakrikštijo "negailestingu žudiku kūdikio veidu", žengė Fynikso municipalinio kalėjimo koridoriumi į griežčiau saugomą jo sparną, lydimas dviejų sargybinių. Vienas iš jų slogavo, o antrasis irgi atrodė kažin koks surūgęs. Sustiprintos apsaugos korpuso gyventojai surengė Loidui savotišką pagerbimą. Čia jis pagarsėjo kaip įžymybė. Loidas laimingas šypsojosi. Jautėsi apstulbintas ir apakintas savo šlovės. Ir jau, žinoma, čia viskas atrodė kitaip nei Braunsvilyje. Netgi valgis geresnis. Jeigu esi pavojingas nusikaltėlis, be abejo, susilauksi pagarbos. Tikriausiai taip jaučiasi ir Tomas Kruzas savo naujojo filmo premjeroje.

Koridoriuje jie praėjo pro durų kiaurymę ir elektrines duris su dvigubomis grotomis. Sargybinis, kuris alsavo taip, tarytumei ką tik būtų užbėgęs laiptais į dešimtą aukštą, vėl nusičiaudėjo. Paskui prižiūrėtojai dėl viso pikto pravedė jį pro metalo detektorių, matyt, norėdami įsitikinti, kad jis ko nors nepaslėpė savo užpakalyje.

- Viskas gerai, - pasakė tasai sloguojantis, o dar vienas sargybinis, sėdėjęs kabinoje už neperšaunamo stiklo, mostu parodė jiems, jog gali keliauti toliau. Jie perėjo dar vienu koridoriumi, nudažytu niūria tamsiai žalia spalva. Čia buvo labai tylu; vienintelis garsas - sargybinių kaustytų batų caksėjimas (patsai Loidas buvo apautas veltinio šlepetėmis) ir astminis alsavimas Loidui iš kairės. Tolimajame koridoriaus gale, prie uždarų

durų, jų laukė dar vienas prižiūrėtojas. Duryse tarsi šaudymo anga žiojėjo mažytis langelis su signalizacijos laidu ant stiklo.

- Kodėl kalėjimuose taip dvokia? - paklausė Loidas, paprasčiausiai norėdamas užmegzti pokalbį. - Sakau, kad netgi tose vietose, kur nieko nelaiko, smirda myžalais. O gal jūs patys, vaikinai, varote į kampus? - jis sukikeno iš šios minties, kuri išties jam pasirodė juokinga.

- Užsičiaupk, žudike, - burbtelėjo persišaldęs prižiūrėtojas.

- O tu prastai atrodai, - atrėmė Loidas. - Tau geriau drybsoti namuose, lovoje.

- Užsičiaupk, - suniurzgė antrasis.

Loidas užsičiaupė. Štai taip būna visuomet, kai nori paplepėti su šiais vaikinais. Iš savo patirties žinojo, kad kalėjimo prižiūrėtojų klasė - nulinė.

- Sveikas, šiukšle, - pratarė durų sargybinis.

- Kaip gyvuoji, išgama? - nesutriko Loidas. Šis nedidelis susišaudymas jį pažvalino. Tik dvi dienos šioje lindynėje, o jau ėmė jausti, kad artėja ankstesnis stingulys.

- Už tai tu prarasi dantį, - pagrasino durininkas.

- Paklausyk, tu, neturi teisės...

- Turiu. Čia kieme yra vaikinų, kurie už du pakelius cigarečių nudobs savo motiną, niekše. Gal surizikuosi ir antru dantimi?

Loidas nutylėjo.

- Na ką gi, puiku, - užbaigė durininkas. - Pakaks ir vieno danties. O jūs, draugužiai, galite vesti jį vidun.

Sulaikydamas šypsenėlę, persišaldęs prižiūrėtojas atidarė duris, o antrasis stumtelėjo Loidą į kambarį, kur už metalinio stalo sėdėjo ir žiūrinėjo popierius teismo jam paskirtas advokatas. "Betgi jis dar visiškai jaunas, vargu ar jau skutasi barzdą, - įvertino jį Loidas. - Tačiau nieko nepadarysi. Elgetos negali rinktis. Jie vis dėlto mane sučiupo, ir dabar šviečia dvidešimt metų. Kai tave priremia prie sienos, nebelieka nieko kito, kaip tiktai užmerkti akis ir griežti dantimis".

- Šitas vaikinas, - Loidas parodė į sargybinį prie durų, - pavadino mane šiukšle. O kai jam šį tą atsakiau, pagrasė, jog papirks kalinius, kurie išmuš man *dantis!* Tad ką gi jūs manote apie policijos žvėriškumą?

Advokatas persibraukė ranka per veidą.

- Jis sako tiesą? - paklausė durininko.

Durininkas groteskiškai užvertė akis, tarsi sakydamas: *"Viešpatie, kaip jūs galėjote patikėti tokia nesąmone?"*

- Tokie jau šie žmonės, advokate, - pratarė jis. - Jiems tik televizijos serialus kurti. Aš pasakiau: "Sveikas", jis atsakė: "Sveikas" - štai ir viskas.

- Tai šlykštus melas! - dramatiškai riktelėjo Loidas.

- Savo nuomonę pasilieku sau, - atsiliepė durininkas ir dėbtelėjo į Loidą švininiu žvilgsniu.

- Tebūnie, - pasakė advokatas, - bet manau, kad man vis dėlto vertėtų suskaičiuoti misterio Henreido dantis.

Durininko veide lengvai šmėstelėjo piktas nepasitenkinimas, jis apsimainė žvilgsniais su anais dviem, kurie atvedė čia Loidą. Loidas nusišypsojo. Ko gero, šis vaikinukas savo darbą išmano. Paskutinieji du advokatai, kurie dalyvavo jo bylose, buvo seni skrabalai; vienam iš jų tekdavo vilktis į teismą pasiramsčiuojant ramentais, įsivaizduojate? Tie kriošenos tavo labui nieko nepadarys. Jų devizas - "paduok apeliaciją ir eik sau šalin", jie stengiasi kuo greičiau atsikratyti klientu, kad galėtų persimesti su teisėju riebiu juokeliu. Bet šitas jaunuklis, ko gero, išsireikalaus jam dešimtį metų už ginkluotą užpuolimą. O galbūt dar mažiau. Galų gale juk Loidas "nuramino" tik to vyruko baltame "Kontinentalyje" žmoną, bet ir šitai pasistengs suversti Tinginiui, kuris toks pat negyvas kaip juostelė ant tėvo kepurės. Loidas dar plačiau nusišypsojo. Į viską reikia žiūrėti iš saulėtosios pusės. Gyvenimas pernelyg trumpas, kad galėtumei elgtis kitaip.

Jis suvokė, kad prižiūrėtojai paliko juos vienu du, ir jo advokatas - vadinosi jis Endžiu Devinsu, Loidas tai prisiminė - žiūri į jį kažin kaip keistai. Taip žvelgia į gyvatę, kurios stuburas jau sulaužytas, bet nuodingi dantys ir nasrai vis dar grėsmingi.

- Tu iki ausų įklimpęs į mėšlą, Silvestrai! - netikėtai šūktelėjo Devinsas.

Loidas pašoko.

- Ką? Ką jūs turite omeny, sakydamas, kad esu iki ausų mėšle? Beje, aš manau, jog jūs gerokai pamokėte tą storulį! Regis, jis pakankamai kvailas, kad imtų kramtyti vinis bei spjaudyti...

- Paklausyk manęs, Silvestrai, ir klausyk labai įdėmiai.

- Mano vardas ne...

- Tu nė nenutuoki, į kokią košę įklimpai, Silvestrai, - Devinsas nenuleido nuo jo akių. Balsas skambėjo tyliai ir įtemptai. Ant bevardžio kairės rankos piršto mūvėjo paprastą vestuvinį žiedą, o dešinę puošė keistas koledžo žiedas. Kai jis suvėrė pirštus, žiedai skimbtelėjo vienas į kitą, sukeldami Loidui dantų skausmą. - Tu stosi prieš prisiekusiųjų teismą po devynių dienų, Silvestrai, - pagal Aukščiausiojo Teismo sprendimą, priimtą prieš ketverius metus.

- Kas tai per velnias? - sunkia širdimi paklausė Loidas.

- Tai buvo byla *Markhemas prieš Pietų Karoliną,* - atsakė Devinsas, - ji susijusi su aplinkybėmis, kuriomis atskiros valstijos turi paskelbti sprendimus tais atvejais, kai reikalaujama mirties bausmės.

- *Mirties* bausmės! - pakraupęs sušuko Loidas. - Tu turi omeny elektros kėdę? Ei, drauguži, aš niekuomet nieko nežudžiau! Prisiekiu Dievu!

- Įstatymo akyse tai neturi jokios reikšmės, - pastebėjo Devinsas. - Jeigu ten buvai, vadinasi, šitai darei.

- Kaip *neturi jokios reikšmės?* - kone suinkštė Loidas. - Turi, ir dar kokią! Aš nešaudžiau į tuos žmones, juos nudėjo Tinginys. Jis buvo beprotis!

- Ar gali užsičiaupti, Silvestrai? - nukirto Devinsas tyliu įtemptu balsu, ir Loidas nutilo. Netikėtos baimės priepuolyje jis visiškai pamiršo apie

žavingą priėmimą, kurį jam surengė sustiprintos apsaugos korpuse, ir netgi neišspręstą klausimą, ar jam teks prarasti vieną dantį, ar du. Ūmai prieš jo akis iškilo Paukštelis Tvitis ir Katinas Silvestras. Tik jo vaizduotėje Tvitis nesėlino prie šio buko valkatos, idant tvotų iš pasalų jam per galvą mediniu kroketo plaktuku arba pakištų po letena pelėkautus; Loidas išvydo Silvestrą pririštą prie kėdės, o tuo tarpu ilgauodegė papūga ropštėsi ant taburetės po aukštos įtampos srovės jungikliu. Ant mažos geltonos Tvičio galvutės jis netgi pamatė prižiūrėtojo kepurę. Tai buvo ne itin linksmas reginys.

Ko gero, kažką panašaus Devinsas išvydo ir Loido veide, nes jo lūpose pirmąsyk švystelėjo šypsenėlė. Jis sukryžiavo rankas ant išskleistų popierių.

- Kai kalbama apie pirmo laipsnio žmogžudystę, terminas "bendrininkas" neegzistuoja, - tarė jis. - Yra trys liudininkai, kurie prisiekė, jog tu su Endriu Frymenu veikėte drauge. To visiškai pakanka, kad galima būtų pasvilinti tavo liesą užpakalį. Bent šitai tu supranti? Gerai. O dabar grįžkime prie bylos *Markhemas prieš Pietų Karoliną*. Keliais žodžiais papasakosiu tau, kaip šioje byloje priimtas sprendimas paveiks tavo asmeninę padėtį. Bet pradžioje turiu tau priminti faktą, kurį, be abejonės, įsisavinai dar mokykloje: Jungtinių Valstijų konstitucija draudžia žiaurias ir neįprastas bausmes.

- Tokias, kaip toji prakeikta elektros kėdė, - nekantriai pastebėjo Loidas.

Devinsas pakratė galvą.

- Būtent apie tai įstatyme nėra griežtos formuluotės, - tarė. - Dar prieš ketverius metus teismai suko galvas, stengdamiesi priimti kokį nors aiškų sprendimą. Ar į "žiaurių bei neįprastų bausmių" kategoriją įeina elektros kėdė ir dujų kamera? O gal turimas omeny *laiko tarpas* tarp nuosprendžio paskelbimo ir jo įvykdymo? Apeliacijos, atidėliojimai mėnesiams ir metams, kuriuos tam tikri įkalintieji - Edgaras Smitas, Sirilas Česmenas ir Tedas Bandis, ko gero, patys žymiausi iš jų - turėjo praleisti mirtininkų kamerose. Aukščiausiasis Teismas vėl leido panašias bausmes aštuntojo dešimtmečio pradžioje, bet mirtininkų kameros vis tiek liko perpildytos, ir ši skausminga problema dėl žiaurių ir neįprastų bausmių taip ir liko neišspręsta. Ką gi, *Markhemo prieš Pietų Karoliną* byloje nusikaltėlį pasmerkė mirti elektros kėdėje už žiaurų trijų koledžo studenčių išprievartavimą ir nužudymą. Kad nusikaltimas buvo įvykdytas sąmoningai, buvo įrodyta pasitelkus šio vaikino, Džono Markhemo, dienoraščio įrašus. Prisiekusiųjų teismas paskelbė jam mirties nuosprendį.

- Tikras šūdas, - sušnabždėjo Loidas.

Devinsas pritariamai linktelėjo ir rūškanai Loidui nusišypsojo.

- Byla pasiekė Aukščiausiąjį Teismą, kuris patvirtino, kad ši bausmė nėra žiauri ar neįprasta, jei bus laikomasi tam tikrų sąlygų. Teismas nurodė, jog kuo greičiau, tuo geriau... įstatymo požiūriu. Ar pradedi tai

perprasti, Silvestrai? Ar bent kiek praregėjai? Ar žinai, kodėl tave nukreipė būtent į Arizoną, o ne į Nevadą ar Naująją Meksiką?
Loidas pakratė galvą.
- Todėl, kad Arizona yra viena iš keturių valstijų, kurios turi Kriminalinių bylų teismą, posėdžiaujantį tokiais atvejais, kai reikia paskelbti ir patvirtinti mirties nuosprendį.
- Aš nieko nesuprantu.
- Po keturių dienų tu stosi prieš teismą, - toliau kalbėjo Devinsas. - Byla tokia nenuginčijama, kad teismas gali pasitelkti dvylika prisiekusiųjų iš pirmų sutiktų žmonių, kurie pareikš norą jame dalyvauti. Aš mėginsiu vilkinti kiek įmanoma ilgiau, bet tu stosi prieš prisiekusiuosius jau pirmąją dieną, kai tik bus nustatyta jų sudėtis. Kaltinimą perskaitys kitą dieną. Aš pasistengsiu trejetui dienų atidėti bylos klaũsymą. Aš pabandysiu išnaudoti visas įmanomas ir neįmanomas priežastis, bet trys dienos - tai didžiausias laiko tarpas. Mums pasiseks, jeigu pavyks tiek laiko atidėti. Prisiekusieji išeis pasitarti ir pripažins tave kaltu per tris minutes - nebent atsitiktų koks nors stebuklas. Po devynių dienų, pradedant šia, būsi pasmerktas mirti, o po savaitės tapsi lavonu. Arizonos gyventojai sutiks tai su džiaugsmu - lygiai kaip ir Aukščiausiasis Teismas. Kadangi juo greičiau, tuo geriau. Bausmės vykdymą aš galiu atitolinti dar savaitėlei, - galbūt, - tačiau šansų labai nedaug.
- Dieve švenčiausias, bet juk tai neteisinga! - sušuko Loidas.
- Tai žiaurus pasaulis, Loidai, - pastebėjo Devinsas. - Ypač “beprotiškam šuniui-žudikui”, kaip tave vadina laikraštininkai ir telereporteriai. Tu išties tapai pastebima nusikalstamo pasaulio figūra. Viename straipsnyje netgi tvirtinama, neva tu pernešei iš Rytų pakrantės gripo epidemiją.
- Aš niekuomet nieko nežudžiau, - niūriai pareiškė Loidas. - Visa tai padarė Tinginys. Jis netgi sugalvojo tam ypatingą žodį.
- Tai neturi jokios reikšmės, - paprieštaravo Devinsas. - Būtent tai aš stengiuosi įkalti į tavo tuščią makaulę, Silvestrai. Teisėjas tikisi viską užbaigti kaip galima greičiau, ko gero, *tik* vieną sykį atidėdamas. Aš pateiksiu apeliaciją, ir pagal naują direktyvą iš viršaus Kriminalinių bylų teismas peržiūrės mano prašymą per septynias dienas, arba tu iškart pasitrauksi nuo scenos. Jeigu jie nuspręs apeliacijos neperžiūrėti, turėsiu dar septynias dienas paduoti prašymą Jungtinių Valstijų Aukščiausiajam Teismui. Tokiu atveju aš pasiųsiu apeliaciją kiek įmanoma vėliau. Galbūt Kriminalinių bylų teismas sutiks peržiūrėti tavo bylą - ši sistema tebėra nauja ir neįprasta, ir jie pasinaudos menkiausia galimybe bent kiek ją pakritikuoti.
- Kiek laiko jie spręs mano bylą? - sumurmėjo Loidas.
- O, jie priims sprendimą žaibiškai, - atsakė Devinsas. Jo šypsena tapo plėšri. - Bėda ta, kad visa Kriminalinių bylų teismo sudėtis - penki išėję pensijon Arizonos teisėjai. Jie neturi kuo užsiimti, lieka nebent žūklė, pokeris, taurelė viskio, štai ir laukia, kol pasitaikys toks maišas mėšlo kaip tu, kad pagaliau galėtų apsireikšti teismo salėje, kuri iš esmės yra cent-

ras kompiuterinio ryšio tarp valstijos įstatymų leidžiamojo organo pastato, kalėjimo viršininko kabineto ir pačių teisėjų. Tiesioginio ryšio telefonai įrengti jų automobiliuose, kabinetuose, netgi kateriuose, jau nekalbant apie namus. Vidutinis šių teisėjų amžius - septyniasdešimt dveji... O tai reiškia, kad kai kurie iš jų ganėtinai seni ir kad kreta jų galvos. Visi jie tiki Vakarų teisminio kodekso teisingumu - greitas teisminis nagrinėjimas, o vėliau egzekucija. Čia viskas taip ir vyko iki šeštojo dešimtmečio. Teisiant piktybiškus žmogžudžius, tai buvo *vienintelis* būdas.

- Dieve maloningas, tu ir toliau ruošiesi man pasakoti visus šiuos siaubus?

- Tau būtina žinoti, prieš ką mums teks kovoti, - paaiškino Devinsas. - Jie tiktai nori įsitikinti, kad tu nebūsi pasmerktas žiauriai ir neįprastai bausmei, Loidai. Tu privalai jiems padėkoti.

- *Padėkoti* jiems? Aš jau geriau...

- Pribaigtum juos? - ramiai nukirto Devinsas.

- Ne, žinoma, ne, - neįtikinančiai paprieštaravo Loidas.

- Mūsų prašymas peržiūrėti nuosprendį bus atmestas, o į mano prieštaravimus neatsižvelgs. Jeigu mums pasiseks, tai man leis pakviesti liudininkus. Jei tokia galimybė atsirastų, tuomet iškviesiu visus, kurie jau liudijo pirmajame teisminiame nagrinėjime, ir dar papildomai visus, ką tik įmanoma. Aš iškviesiu netgi tavo mokyklos draugus, kad jie charakterizuotų tave, jeigu, žinoma, sugebėsiu juos rasti.

- Aš mečiau mokyklą po šeštos klasės, - niūriai suvebleno Loidas.

- Po to, kai prašymą atmes Kriminalinių bylų teismas, aš kreipsiuosi į Aukščiausiąjį Teismą. Manau, kad prašymas bus atmestas tą pačią dieną.

- Ir kas gi paskiau? - paklausė Loidas.

- Paskiau? - pakartojo Devinsas. Jo išvaizda buvo šiek tiek nustebusi - advokatą pykdė nepaprastas Loido bukumas. - Ką gi, paskiau tu keliausi į Arizonos kalėjimo mirtininkų kamerą ir galėsi mėgautis rinktiniu maistu, kol išmuš valanda elektros kėdei. O ji neprivers tavęs ilgai laukti.

- Jie šito nepadarys, - tarė Loidas. - Tu paprasčiausiai nori mane įbauginti.

- Loidai, keturiose valstijose, kur veikia Kriminalinių bylų teismai, tai *daro nuolat.* Po *Markhemo* bylos, kai buvo gautas vadovybės nurodymas, nukentėjo apie keturiasdešimt žmonių. Mokesčių mokėtojams tai kainavo didesnes išlaidas už papildomus teisminius posėdžius, bet ne itin daug, kadangi posėdžiai atsiėjo ganėtinai nebrangiai. Be to, mokesčių mokėtojai neprieštaraudami sutiko dar labiau palengvinti savo pinigines, kad mirties bausmė vis dėlto būtų paskelbta. Jiems tai *patiko.* Bet kuriuo atveju, - toliau kalbėjo Devinsas, - apygardos prokuroras pasistengs organizuoti teisiamojo bylą *Markhemo* proceso direktyvų šviesoje tik tuomet, jei teisiamasis neabejotinai kaltas. Neužtenka, kad prie šuns snukio būtų prilipusios vištos plunksnos; būtina jį užtikti vištidėje. Būtent ten tave ir sučiupo.

Loidas, kurį prieš penkiolika minučių sveikino smarkūs vyrukai iš sustiprintos apsaugos korpuso, dabar galvojo apie perspektyvą po kokių dviejų ar trijų apgailėtinų savaičių atsidurti juodoje skylėje.

- Tu bijai, Silvestrai? - kone užjaučiamai paklausė Devinsas.

Loidas apsilaižė apdžiūvusias lūpas.

- Prisiekiu Dievu, bijau. Sprendžiant iš tavo žodžių, aš jau lavonas.

- Aš nenoriu, kad tu taptum lavonu, - pasakė Devinsas, - tik norėčiau, jog tu bijotum. Jeigu įeisi į teismo pastatą su savimi patenkinto žmogaus šypsenėle, jie pririš tave prie kėdės ir paspaus jungiklį. Po *Markhemo* bylos tu tapsi keturiasdešimt pirmas. Bet jeigu klausysi mano patarimų, galbūt mums pasiseks prasiveržti. Aš negarantuoju, jog taip ir bus, tik sakau, kad tai įmanoma. Mes galime pasikliauti tik prisiekusiaisiais, atsiduoti dvylikai paprastų gatvės *praeivių*. Norėčiau, jog tai būtų keturiasdešimt dvejų metų damos, kurios iki šiol atmintinai prisimena *Mikę Pūkuotuką* ir vidiniame namų kieme rengia savo mylimų paukštelių laidotuves - štai ko mums reikia. Kiekvieną prisiekusiųjų sudėtį supažindina su *Markhemo* bylos pasekmėmis. Todėl jie neskelbia tokio mirties nuosprendžio, kuris gali arba negali būti įvykdytas po šešių mėnesių arba šešerių metų, kai jie šią bylą jau bus pamiršę: vaikinas, kurį jie nuteisė liepos mėnesį, turi būti nubaustas nedelsiant.

- O tu šiuose reikaluose dantis pravalgęs.

Nekreipdamas į jį dėmesio, Devinsas kalbėjo toliau:

- Kai kada būtent šito fakto žinojimas verčia prisiekusiuosius paskelbti išteisinimą - “nekaltas”. Tai vienas iš atvirkštinių *Markhemo* bylos rezultatų. Kai kada prisiekusieji išteisina aiškius žmogžudžius, vien tik nenorėdami teptis krauju savo rankų, - jis ištraukė lapą popieriaus. - Bet po *Markhemo* bylos vis tiek nuteisė keturiasdešimt žmonių, o iš viso buvo paduota *septyniasdešimt* apeliacijų. Iš trisdešimties pasmerktų mirti dvidešimt šešis žmones išteisino prisiekusiųjų teismas. Tik keturis kaltinimus atmetė Kriminalinių bylų teismas - vieną Pietų Karolinoje, du Floridoje ir vieną Alabamoje.

- Ir niekad Arizonoje?

- Niekad. Aš gi tau sakiau. Vakarų priesakas. Tas penketas senių trokšta pasvilinti tavo užpakalį. Jeigu tavęs neišgelbės prisiekusieji, tau galas. Vienas šansas iš devyniasdešimties.

- Kiek žmonių pripažino nekaltais nuolatinė prisiekusiųjų sudėtis pagal Arizonos įstatymus?

- Du iš keturiolikos.

- Suknistas reikalas.

- Atkreipk dėmesį, - tarė Devinsas, - kad vieno iš tųdviejų byla buvo panaši į tavąją. Jis buvo kaltas kaip pati kaltė, Loidai, lygiai kaip ir tu. Prokuroras Pečertas mažne pusvalandį demonstravo savo iškalbą dešimčiai moterų ir dviems vyriškiams. Maniau, kad jį ištiks apopleksijos priepuolis.

- Jeigu mane pripažins nekaltu, jie juk negalės iš naujo manęs apkaltinti?

- Žinoma, ne.
- Vadinasi, tai vienintelis šansas.
- Taip.
- Tokie dalykėliai, - sumurmėjo Loidas, pasitrindamas kaktą.
- Kadangi pagaliau tu supratai, kokia susiklostė padėtis, - vėl prabilo Devinsas, - mudu privalome aptarti gynybos strategiją ir sutarti dėl bendro veiksmų plano.
- Aš viską suprantu, bet man tai nepatinka.
- Būtum visiškas kvailys, jeigu tau tai patiktų, - sukryžiavęs rankas, Devinsas pasilenkė virš stalo. - Dabar klausykis. Tu pasakei man ir policijoje, kad m-m-m... - jis išsitraukė iš segtuvo kažkokius popierius ir juos peržvelgė.
- Aha. Štai čia. "Aš niekuomet nieko nežudžiau. Tai Tinginys nušovė visus šiuos žmones. Žudymas buvo jo idėja, o ne mano. Tinginys buvo pamišęs, aš manau, kad pasaulis nusimetė didelę naštą, kai jis atidavė sielą Dievui".
- Taip, teisingai, na ir kas? - agresyviai paklausė Loidas.
- Nieko tokio, - taikiai pratarė Devinsas. - Tai įrodo, kad tu *bijojai* Tinginio Frymeno. Tu jo bijojai?
- Na, apskritai tai ne...
- Tu bijojai dėl savo gyvybės...
- Manau, tai buvo...
- Siaubinga. Patikėk tuo, Silvestrai. Tave prievartavo grasinimais.
Loidas supyko ant savo advokato. Tai buvo panašu į vaikino pyktį, kuris stengiasi tapti pavyzdingu studentu, bet sunkiai suvokia pamoką.
- Neversk manęs viską dėlioti į lentynėles, Loidai, - tarė Devinsas. - Aš nenorėčiau šito daryti. Tu gali pamanyti, jog man atrodo, neva Tinginys nuolat buvo veikiamas narkotikų...
- Žinoma, buvo. Mes *abu* rūkėme!
- Ne, *tu* nerūkei, o štai *jis* - taip. Ir suvartojęs dozę pavirsdavo bepročiu...
- Klausyk, bet tu nekvailas, - Loido atminties koridoriuose iškilo Tinginio Frymeno šmėkla, linksmai šūkčiojanti "Hop! Hop!" - ir šaudanti į padažą besirenkančią moterį.
- Jis ir į tave kelis sykius buvo nukreipęs revolverio vamzdį...
- Ne, jis niekuomet...
- Jis tai darė. Paprasčiausiai tu buvai pamiršęs. O iš tikrųjų jis grasino tave nušauti, jeigu atsisakytum jam padėti.
- Na, bet juk ir aš turėjau ginklą...
- Esu įsitikinęs, - tarė Devinsas, įdėmiai žvelgdamas jam į akis, - kad pasirausęs savo atmintyje prisimintum, jog Tinginys tau pasakė, neva tavo pistoletas užtaisytas tuščiais šoviniais. Ar prisimeni tai?
- Dabar, kai priminei...
- Ir niekas nebūtų labiau už tave nustebęs, kai jis ėmė šaudyti *tikromis* kulkomis, tiesa?

- Žinoma, - atsakė Loidas ir energingai sulinkčiojo galva. - Iš siaubo man vos akys neišvirto.

- Tu jau ketinai nukreipti savo revolverį į Tinginį Frymeną, kai į jį iššovė tave pralenkdami ir šitaip išvaduodami iš viso to siaubo.

Loidas su užgimstančia viltimi žvelgė į savo advokatą.

- Misteri Devinsai, - kiek įmanoma nuoširdžiau pratarė jis, - būtent taip viskas ir buvo.

Kiek vėliau, tą patį rytą, jis stovėjo pasivaikščiojimų kieme, dėbsojo, kaip kiti žaidžia futbolą, ir mintyse kartojo viską, ką jam pasakė Devinsas, kai ilgšis kalinys, pavarde Matersas, prisiartino prie jo ir sugriebė už apykaklės. Materso galva, nuskusta plikai kaip Telio Savalaso, blizgėjo kaitriame dykumos ore.

- Sekundėlę, - įspėjo Loidas. - Mano advokatas suskaičiavo visus mano dantis. Septyniolika. Taigi jeigu tu...

- Tą patį man pasakė ir Šoklis, - atsiliepė Matersas. - Taigi jis mane perspėjo...

Materso kelis susmigo į Loido tarpukojį, sukeldamas tokį skausmo tvyksnį, kad jis net neįstengė rikteléti. Loidas parvirto ant didelio vamzdžio, sugriebė rankomis kapšelį, kuriame, atrodė, viskas sutraiškyta. Pasaulis pavirto kruvinu ūku. Nežinia, kiek praėjo laiko, kol pajėgė atmerkti akis. Matersas vis dar stebėjo jį, plika jo galva vis taip pat blizgėjo. Prižiūrėtojai specialiai žvalgėsi į šalis. Loidas stenėjo ir raičiojosi, akys pritvinko ašarų, papilvę degino išlydytas švininis kamuolys.

- Asmeniškai aš prieš tave nieko neturiu, - sąžiningai prisipažino Matersas. - Suprask, tai tik darbas. Tikiuosi, tu išsikapstysi. Šitas *Markhemo* įstatymas - grynas pragaras.

Jis pasitraukė, ir priešingoje pasivaikščiojimų aikštelės pusėje Loidas pamatė ant automobilio paminos stovintį durininką. Susikišęs nykščius už diržo, jis pašaipiai stebėjo Loidą. Pastebėjęs šio žvilgsnį, jis iššovė į Loidą pergalingu gestu, sudėjęs abiejų rankų nykščius raidės "V" pavidalu. Matersas nužirgliojo iki sienos, ir durininkas metė jam pakelį cigarečių. Matersas įsikišo pakelį kišenėn prie krūtinės ir atidavęs pagarbą pasišalino. Loidas gulėjo ant žemės, pritraukęs kelius prie krūtinės, susiėmęs rankomis pilvą, ir tarsi aidas jo galvoje nuskambėjo Devinso žodžiai: *"Tai žiaurus senas pasaulis, Loidai, tai žiaurus pasaulis".* Teisingai.

25 skyrius

Nikas Androsas atitraukė užuolaidą ir pažvelgė gatvėn. Iš čia, Džono Beikerio namų antro aukšto, jam iš kairės kaip ant delno driekėsi visas Šojos miestelis, o dešinėje matėsi iš jo vedantis 63-asis plentas. Pagrindinė

gatvė buvo visiškai tuščia. Įstaigų žaliuzės nuleistos. Viduryje kelio nuknaiubęs galvą tupėjo ligotas šuo; visi jo kaulai tirtėte tirtėjo, ant saulės įkaitintos gatvės iš nasrų dribo baltos putos. O sankryžoje tysojo dar vienas šuo. Jis buvo negyvas.

Už Niko trūkčiojančiai vaitojo moteris, bet jis jos negirdėjo. Užtraukė užuolaidą, prasitrynė akis, o paskui prisiartino prie ką tik pabudusios moters. Kadangi prieš kelias valandas ją smarkiai ėmė krėsti šaltis, Džeinė Beiker buvo apklostyta antklodėmis. Dabar jos veidu upeliais žliaugė prakaitas, moteris nubloškė nuo savęs antklodes - suglumęs jis išvydo, kad jos ploni naktiniai marškiniai vietomis visiškai permirko. Bet Džeinė jo nematė, todėl Nikas pamanė, kad moters nuogybė dabar neturi jokios reikšmės. Ji merdėjo.

- Džoni, atnešk dubenėlį. Atrodo, aš vemsiu! - sušuko ji.

Jis ištraukė iš po lovos indelį ir pastatė jį šalia moters, bet ji ėmė blaškytis ir stumtelėjo jį šalin; dubenėlis garsiai atsitrenkė į grindis; šio garso jis irgi neišgirdo. Nikas pakėlė dubenėlį ir dabar jau laikė savo rankose, stebėdamas moterį.

- Džoni! - riktelėjo Džeinė. - Aš nerandu savo siuvimo dėžutės! Jos spintoje nebėra!

Iš grafino, stovėjusio ant naktinio stalelio, Nikas pripylė stiklinę vandens, prikišo prie jos lūpų, bet Džeinė vėl ėmė blaškytis ir vos neišmušė stiklinės iš jo rankos. Jis pastatė vandenį taip, kad nusiraminusi galėtų jį nesunkiai pasiekti.

Nikas niekuomet taip nesigraužė dėl savo kurtumo kaip per pastarąsias dvi dienas. Čia atėjęs dvidešimt trečiąją, Nikas šalia Džeinės rado budintį metodistų dvasininką. Jis svetainėje skaitė jai Bibliją ir aiškiai nervinosi, degdamas nekantrumu kuo greičiau pasišalinti. Nikas galėjo numanyti kodėl. Nuo karštinės jos veidas įraudo, suteikdamas mergiotišką išvaizdą, kuri taip nemaloniai kontrastavo su jos būkle. Ko gero, dvasininkas būgštavo, kad moteris gali jį apkrėsti. Bet greičiausiai jis slapčia tikėjosi su savo šeimyna pasprukti laukais. Mažame miestelyje naujienos sklinda labai greitai, ir daugelis jau nusprendė iš Šojos nešti kudašių.

Nuo to laiko, kai prieš keturiasdešimt aštuonias valandas Brismenas paliko svetainę, viskas pavirto ištisu košmaru. Misis Beiker pablogėjo, taip smarkiai pablogėjo, kad Nikas abejojo, ar ji išgyvens iki saulėlydžio.

Blogai buvo dar ir todėl, kad jis negalėjo nuolat su ja būti. Nikas nuskubėjo į pakelės kavinukę ir nupirko pietus trim belaisviams, bet Vinsas Hoganas taip negalavo, kad net nevalgė. Jis kliedėjo. Maikas Čaildresas ir Bilis Vorneras prašėsi laisvėn, bet Nikas neįstengė prisiversti tai padaryti. Ne iš baimės, jis netikėjo, kad jie eikvos laiką išliedami ant jo savo įtūžį; paprasčiausiai jie norėjo kaip ir kiti išnešti savo kailį iš Šojos. Bet jį slėgė atsakomybė. Jis pasižadėjo žmogui, kuris dabar jau miręs. Be abejo, anksčiau ar vėliau valstijos policija pradės kontroliuoti situaciją, atvažiuos ir juos paims.

Apatiniame Beikerio stalo stalčiuje jis rado dėklan įkištą 45-o kalibro "Koltą". Minutėlę paabejojęs, Nikas prisisegė "Koltą" prie diržo. Žvilgtelėjęs žemyn ir pamatęs, kaip įspūdingo dydžio ginklas prigludo prie klubo, jis pajuto visą savo išvaizdos juokingumą - bet ginklo svoris ramino.

Dvidešimt trečiąją dieną jis atidarė Vinso kamerą ir pridėjo prie vaikino kaktos, krūtinės ir kaklo ledą. Atsimerkęs Vinsas pažvelgė į Niką su tokiu nebyliu meldimu, kad Nikas pasigailėjo nieko negalįs pasakyti, - lygiai taip pat prieš dvi dienas jis apgailestavo dėl to žvelgdamas į misis Beiker, - nė vieno paguodžiančio žodžio. Bent jau: *"Tau viskas bus gerai"*. Arba: *"Aš manau, temperatūra nukris"*. To pakaktų.

Visą laiką, kol jis stengėsi pagelbėti Vinsui, jo šaukėsi Bilis ir Maikas. Kol Nikas buvo pasilenkęs virš ligonio, jų riksmai neturėjo jokios prasmės, bet jis matė jų išsigandusius veidus kiekvieną syk, vos tik pakeldavo galvą; jų lūpos reikšdavo žodžius, kurie susidėstydavo į vieną frazę: *"Išleisk mus iš čia"*. Nikas elgėsi atsargiai ir prie jų neprisiartindavo. Didelės gyvenimo patirties jis neturėjo, bet buvo pakankamai suaugęs ir žinojo, kokiais pavojingais žmones paverčia panika.

Tądien jis lakstė ištuštėjusiomis gatvėmis, nuolat bijodamas viename savo maršruto gale rasti negyvą Vinsą Hoganą, o kitame - Džeinę Beiker. Jis ieškojo daktaro Soumso automobilio, tačiau perniek. Tądien vis dar tebeveikė tik keletas parduotuvių, degalinė, bet Nikas vis labiau įsitikindamas ėmė suprasti, kad miestelis baigia išmirti. Žmonės veržėsi miško takeliais, vieškeliais, ko gero, netgi plaukdami upeliu, kuris tekėjo į Mount Holio miestelį. "O dar daugiau žmonių patrauks sutemus", - pamanė Nikas.

Kai jis atskubėjo į Beikerių namus ir pamatė sunkiai po virtuvę krypinėjančią Džeinę, saulė ką tik buvo pradėjusi leistis. Įsisupusi į gauruotą chalatą, moteris mėgino išsivirti arbatos. Ji nužvelgė įėjusį Niką dėkingu žvilgsniu, ir šis atkreipė dėmesį, kad temperatūra jai gerokai nukritusi.

- Noriu tau padėkoti už rūpestį, - švelniai pratarė jinai. - Jaučiuosi šiek tiek geriau. Ar išgersi puodelį arbatos? - ir ji įsiraudojo.

Nikas prisiartino prie jos, būgštaudamas, jog moteris gali nualpusi pargriūti. Pasirėmusi jo rankos, Džeinė padėjo galvą jam ant peties. Žydru jos chalatu nuvilnijo tamsių plaukų banga.

- Džonis... - nuaidėjo virtuvės prietemoje. - O, mano vargšas Džonis...

Jeigu tik jis gebėtų kalbėti, apgailestaudamas pamanė Nikas. Bet jis tegalėjo ją prilaikyti, nuvesti prie kėdės.

- Arbata...

Jis dūrė pirštu sau krūtinėn ir ją pasodino.

- Taip, - prabilo ji, - aš jaučiuosi geriau. Daug geriau. Štai tik... Tik... - ir ji užsidengė rankomis veidą.

Nikas pripylė į puodelius karštos arbatos ir pastatė juos ant stalo. Ji pakėlė puodelį dviem rankom kaip vaikas ir tylėdama ėmė sriubčioti. Paskui pastatė savo puodelį ir tarė:

- Kiek žmonių mieste šituo serga, Nikai?

“Tiksliai nežinau, - parašė Nikas. - Bet tai gana rimta”.
- Tu matei daktarą?
“Tiktai ryte”.
- Ambrozijus nukankins save, jeigu nepasisaugos, - pastebėjo ji. - Jis bus atsargus, juk taip, Nikai? Jis juk nealins savęs?
Nikas linktelėjo ir pamėgino nusišypsoti.
- O kaip ten Džono belaisviai? Ar policija atvažiavo jų paimti?
“Ne, - parašė Nikas. - Hoganas labai serga. Darau viską, ką galiu. Likusieji prašosi išleidžiami, kol Hoganas visų neužkrėtė”.
- Neišleisk jų! - susijaudinusi tarė ji. - Tikiuosi, tu šitaip nepasielgsi.
“Ne, - parašė Nikas. - Jums derėtų atsigulti lovon. Jums reikia pailsėti”.
Atsakydama Džeinė nusišypsojo; kai pasuko galvą, jos lūpų kampučiuose Nikas pastebėjo tamsias kraujo dėmeles ir su skausmu bei nerimu pamanė, jog ji vargu ar išsikapstys.
- Taip. Aš išmiegojau apie dvylika valandų. Bet kažkaip neteisinga miegoti, kai Džonas numirė... Žinai, aš niekaip negaliu tuo patikėti.
Nikas paėmė jos ranką ir spustelėjo. Atsakydama Džeinė vos ne vos nusišypsojo.
- Ko gero, laikui bėgant atsiras tai, dėl ko būtų verta toliau gyventi... Nikai, tu jau nunešei kaliniams vakarienę?
Nikas pakratė galvą.
- Tu turi tai padaryti. Kodėl gi tau nepaėmus Džono mašinos?
“Aš nemoku vairuoti, - parašė Nikas, - bet ačiū už pasiūlymą. Aš nueisiu kavinėn. Tai netoli. O ryte, jeigu neprieštaraujate, jus aplankysiu”.
- Taip, - linktelėjo ji. - Gerai.
Jis jau ėjo durų link, kai ant savo rankos pajuto atsargų jos pirštų prisilietimą.
- Džonas... - pratarė ji, paskui nutilo ir tik valios pastangomis prisivertė kalbėti toliau. - Tikiuosi, jie... nuvežė jį į Kerčio kapines. Ten ilsisi visi mūsų giminaičiai. Kaip tu manai, ar jį palaidojo ten?
Nikas linktelėjo. Džeinės skruostais pradėjo ristis ašaros, ir ji vėl įsiraudojo.

Tą vakarą, iš jos išėjęs, jis patraukė tiesiai kavinėn. Lange kabojo lentelė UŽDARYTA. Jis apėjo pastatą iš visų pusių, bet durys buvo užrakintos, o viduje tvyrojo tamsa. Į jo beldimą niekas neatsiliepė. Nikas pamanė, kad tokiomis aplinkybėmis jis paprasčiausiai priverstas įsilaužti; šerifo Beikerio dėžutėje buvo pakankamai pinigų, kad galima būtų apmokėti bet kokius apgadinimus.
Jis išmušė stiklą ir įsiropštė vidun. Tuščia salė gąsdino netgi įjungus šviesą, negyvai blizgėjo grotuvas-automatas, niekas nežaidė stalo teniso bei videožaidimų, staliukai buvo tušti, ant grilio užmautas apvalkalas. Ni-

kas nuėjo virtuvėn, ant dujinės viryklės pakepė keletą sumuštinių ir sudėjo juos į paketą. Dar pridėjo butelį pieno ir ant prekystalio po plastmasiniu gaubtu gulėjusį pusiau perpjautą obuolių pyragą. Paskui, ant prekystalio palikęs raštelį, kuriame paaiškino, kas ir kodėl čia pašeimininkavo, patraukė į daboklę.

Vinsas Hoganas buvo miręs. Jis tysojo ant savo kameros grindų tarp tirpstančio ledo balučių ir gniutulo drėgnų paklodžių. Mirdamas jis įsikibo ranka sau į kaklą, tarsi kovodamas su neregėtu dusuliu. Pirštų galiukai buvo kruvini. Virš jo zyzdamos suko musės. Kaklas buvo pajuodęs ir išpampęs tarsi dviračio padanga, kurią neatidus vaikėzas taip pripūtė, jog jinai gali staiga sprogti.

- *Dabar* tu mus išleisi? - paklausė Maikas Čaildresas. - Jis negyvas, tu, trenktas priedurni, dabar tu patenkintas? Mėgaujiesi pergale? Jam irgi tas pat, - ir parodė į Bilį Vornerą.

Bilis atrodė persigandęs. Ant kaklo ir skruostų liepsnojo džiovininkiškos raudonos dėmės; marškinių rankovė, kuria jis šluostėsi nosį, buvo drėgna ir padengta gliaumėmis.

- Tai melas! - isteriškai suklykė jis. - Melas, melas, melas! Tai me... - ir ūmai pašėlo čiaudėti, taškydamas su gleivėmis sumišusias seiles.

- Matai? - reikliai paklausė Maikas. - Tu patenkintas, patenkintas tylintis kvaily? Išleisk mane! Tu gali, jei nori, pasilikti jį, bet mane išleisk. Tai žmogžudystė, šaltakraujiška žmogžudystė - štai kas tai yra!

Nikas pakratė galvą, ir Maikas pradėjo daužyti duris. Jis puldinėjo prie savo kameros grotuotų durų, braižydamas veidą, nusibrozdindamas iki kraujo delnus, o paskui ėmė trankyti į grotas kaktą, spoksodamas į Niką išsprogusiom akim. Nikas palaukė, kol Maikas išsikvėps, o paskui šepečio kotu pastūmė pro plyšį po durimis maistą. Bilis Vorneras bukai į jį pasižiūrėjo ir pradėjo valgyti.

Maikas švystelėjo stiklinę su pienu į grotuotas duris. Stiklinė sudužo, pienas išsitaškė į šalis. Paskui ištrynė abu sumuštinius į kameros sieną, vienas iš jų prilipo prie garstyčių ir pomidorų padažo dėmės, primindamas Džeko Poloko paveikslą. Pasišokinėdamas jis sutrynė kojomis gabalą obuolių pyrago. Balta plastikinė lėkštė lūžo.

- Aš skelbiu bado streiką! - suriaumojo Maikas. - Bado streiką! Ir nieko nevalgysiu! Greičiau tu prarysi mano galą, nei aš suvalgysiu ką nors tavo atneštą, tu, sukruštas kurčnebyli priedurni! Tu...

Nikas nusisuko, ir bematant stojo tyla. Paskui sugrįžo į šerifo kabinetą, nenumanydamas, kaip pasielgti. Jis buvo išsigandęs. Jeigu mokėtų vairuoti automobilį, tai pats nuvežtų juos į Kamdeną. Bet vairuoti jis nemokėjo. Be to, reikėjo pasirūpinti Vinsu. Nikas negalėjo susitaikyti, kad kūnas gulėtų ant grindų, priviliodamas spiečius musių.

Kabinete buvo dvejos durys. Vienos vedė į sandėliuką, kitos - į žemyn besileidžiančius laiptus. Nikas nulipo jais ir išvydo kažin ką panašaus į rūsį. Ten buvo vėsu. Kuriam laikui tiks ir tai.

Jis vėl pakilo į viršų. Maikas sėdėjo ant grindų, piktai rankiodamas nuo žemės pyrago gabalėlius ir juos čiaumodamas. Į Niką jis nė nedirstelėjo.

Nikas pamėgino pakelti kūną. Nuo jo kylantis tvaikas privertė suurgzti jo pilvą, sukeldamas spazmus ir pykinimą. Vinsas pasirodė pernelyg sunkus. Kelias akimirkas Nikas bejėgiškai žvelgė į kūną, o paskui suvokė, kad du kiti kažkaip sustingę dabar stovėjo prie savo kamerų durų. Nikas suprato, ką jie gali galvoti. Vinsas buvo vienas iš jų, ko gero, išdavikas, bet vis dėlto jie visi bendravo. Jis mirė kaip į spąstus patekusi žiurkė, nuo kažkokios siaubingos, nesuprantamos ligos, kurios jie niekaip neįstengia atpažinti. Nikas pagalvojo, ir jau ne pirmą kartą per dieną, kada gi *jis* pradės čiaudėti, kada jam pakils temperatūra ir atsiras šis būdingas kaklo patinimas.

Pakėlęs Vinsą Hoganą už raumeningų rankų, Nikas ištempė jį iš kameros. Vinso galva atkrago, atrodė, jis žiūri į Niką, nebyliai maldaudamas būti atsargiu ir pernelyg jo nekratyti. Prireikė bemaž dešimties minučių pernešti šio stambuolio kūną žemyn. Dusdamas Nikas paguldė jį ant cementinių grindų ir pridengė kareiviška antklode.

Vėliau jis pamėgino užsnūsti, bet miegas atėjo tik paryčiui, kai birželio dvidešimt trečiąją pakeitė dvidešimt ketvirtoji ir iš šiandienos ji pavirto į vakar. Jo sapnai visuomet buvo labai ryškūs, retsykiais jis netgi jų bijodavo. Jam retai sapnavosi košmarai, bet pastaruoju metu tai atsitikdavo vis dažniau ir dažniau, be to, jie buvo neįtikėtinai siaubingi, keliantys pojūtį, jog juose viskas apgaulinga, normalus pasaulis išsikreipdavo, pavirsdamas tokiu, kuriame aukojami kūdikiai, o didelės mašinos ūžė uždaruose garažuose.

Ir, be abejo, bijojo dėl savęs - kad gali prabusti susirgęs šia šiurpia liga.

Nikas užmigo ir susapnavo neseniai sapnuotą reginį: kukurūzų laukas, šiltas želmenų kvapas, pojūtis, tarytum kažin kas gero ir saugaus jau labai arti. *Namų* pojūtis. Bet į jį ėmė smelktis šaltas siaubas, kai Nikas pradėjo suvokti kažką tūnant kukurūzuose ir jį stebint. Jis pamanė: *"Mama, vištidėn įsigavo žebenkštis!"* - ir visas apsipylęs prakaitu prabudo apšviestas pirmų saulėtekio spindulių.

Jis užvirė kavą ir nuėjo patikrinti du savo globotinius. Maikas Čaildresas ašarojo.

- Dabar tu patenkintas? Man irgi tas pat. Tu juk šito norėjai? Argi tai ne pergalė? Paklausyk, aš dvėsuoju kaip į kalną pūškuojantis garvežys!

Bet Nikas pažvelgė į Bilį Vornerą, kuris gulėjo ant narų be sąmonės. Jo kaklas pajuodo ir išpampo, konvulsyviai sudrebėdavo krūtinė.

Nikas nuskuodė į kabinetą, dirstelėjo į telefoną ir pagautas įniršio bei kaltės priepuolio nutrenkė jį nuo stalo ant grindų, kur jis ir liko gulėti - bevertis ir absoliučiai nereikalingas. Jis išjungė krosnelę, ant kurios virė kavą, ir išlėkė gatvėn, pasukdamas Beikerių namo linkui. Kol įsisupusi į chalatą Džeinė nusileido žemyn, jam pasirodė, jog spaudė skambučio mygtuką visą valandą. Ant jos veido vėl blizgėjo prakaito lašeliai. Mo-

teris nekliedėjo, bet kalbėjo labai lėtai, prarydama garsus, jos lūpos buvo nusėtos pūslelėmis.

- Nikai? Įeik. Kas atsitiko?

"Vakar vakare mirė Vinsas Hoganas. Atrodo, miršta ir Vorneras. Jis labai ligotas. Jūs matėte daktarą Soumsą?" - parašė Nikas.

Ji papurtė galvą, virptelėjo nuo šalčio, nusičiaudėjo, o paskui susverdėjo. Nikas apkabino ją per pečius ir nuvedė prie kėdės. Paskui parašė: "Jūs galite paskambinti daktarui?"

- Taip, žinoma. Atnešk man telefoną, Nikai. Regis... naktį aš vėl atkritau.

Jis atnešė Džeinei telefoną, ir ji surinko Soumso numerį. Kai ji pralaikė ragelį prie ausies daugiau nei pusę minutės, Nikas jau žinojo, kad atsakymo nesulauks. Paskui paskambino daktarui į namus, dar vėliau - į jo medicinos sesers namus. Jokio atsako.

- Aš pamėginsiu prisiskambinti policijai, - tarė ji, bet surinkusi vienintelį skaičių padėjo ragelį. - Ryšys su kitais miestais vis dar neveikia. Aš surinkau vienetą, bet išsyk supypsėjo trumpi signalai, - ji nusišypsojo, ir veidu nuriedėjo bejėgiškumo ašaros.

- Vargšelis Nikas, - tarė. - Vargšė aš. Vargšai žmonės. Tu padėsi man užlipti aukštyn? Aš labai silpna, be to, šitas dusulys. Atrodo, kad netrukus atsidursiu šalia Džono, - jis žvelgė į ją ir gailėjosi, jog negali kalbėti. - Ko gero, man geriau atsigulti, jeigu tu padėsi man pakilti.

Nikas palydėjo ją viršun, paskui parašė: "Aš sugrįšiu".

- Ačiū tau, Nikai. Tu geras berniukas... - Džeinė jau buvo beužmieganti.

Nikas išėjo iš namo ir kurį laiką stovėjo ant šaligatvio, svarstydamas, ko gi jam imtis toliau. Jeigu sugebėtų vairuoti automobilį, tuomet galima būtų ką nors padaryti. Bet...

Jis išvydo vaikišką dviratį, kuris gulėjo ant pievelės priešais namą. Nikas perkirto gatvę, dirstelėjo į namą, pamatė nuleistas užuolaidas (kaip namuose iš jo sapnų), prisiartino ir pasibeldė į duris. Atsako nesulaukė, nors beldėsi keletą kartų. Jis sugrįžo prie dviračio; tasai buvo mažas, bet vis dėlto juo buvo įmanoma važiuoti, jei nekreipsi dėmesio į besidaužančius į vairą kelius. Be abejo, atrodys jis komiškai, aiman, Nikas nebuvo tikras, kad Šojoje dar liko kam į jį žiūrėti... O jeigu kas nors ir pamatys, jam vis tiek ne juokai bus galvoje.

Jis apsižergė dviratuką ir numynė Meino gatve pro nuovadą, paskui 63-uoju plentu į rytus, tenlink, kur Džo Rekmenas matė kelio darbininkų uniformomis apsirengusius kareivius. Jeigu jie vis dar buvo ten ir jeigu tai iš tiesų kareiviai, Nikas paprašys jų pasirūpinti Biliu Vorneru ir Maiku Čaildresu. Žinoma, jei Bilis dar gyvas. Jeigu šie žmonės uždarė Šoją, tuomet jie privalo rūpintis ir šio miestelio ligoniais.

Nuvažiuoti iki vietos jam prireikė visos valandos, dviratis vingiuote vinguriavo vidurine linija, jo keliai monotoniškai daužėsi į vairą. Bet kai

nusigavo iki tikslo, tai kareiviai, arba kelio darbininkai, ar dar kas nors, jau buvo pasišalinę. Ant kelio teliko dėmės, viena iš jų vis dar blizgėjo. Plentas buvo perkastas, bet Nikas pastebėjo, kad negailint savo mašinos važiuoklės įveikti jį vis dėlto įmanoma.

Šnairomis jis atkreipė dėmesį į kažkokį virpantį juduliavimą, ir tuosyk vėjo šuoras, tiesiog lengvas vasariškas kvėptelėjimas atnešė iki jo puvimo ir irimo kvapą. Juduliuojantis debesis pasirodė esąs musių spiečius, kuris nuolat keitė savo kontūrus. Nikas prisiartino prie griovio priešingoje plento pusėje. Ten tysojo keturių žmonių kūnai. Jų išsipūtę kaklai ir veidai buvo pajuodę. Nikas nesiartino. Jis mintyse įsakė sau grįžti prie dviračio ir nieko nesibijoti - juk mirusieji negali padaryti jokios žalos. Bet tai nepagelbėjo - jis pakniopstom puolė šalin nuo griovio, o kai važiavo atgalios į Šoją, panika jį buvo jau visiškai užvaldžiusi. Artėdamas prie miestelio pakraščio, Nikas įsirėžė į akmenį ir sulamdė dviratį. Jis perskrido per vairą, trenkėsi galva į žemę ir susibraižė rankas. Paskui visu kūnu virpėdamas pritūpė vidury kelio.

Ištisas pusantros valandos tą rytą (o visa tai vyko vakar) Nikas beldėsi ir skambino į visų namų, kurie tik jam pasitaikė, duris. Mintyse įtikinėjo save, kad vis tiek šiame mieste turėtų būti kas nors sveikas. Jis pats jautėsi normaliai, todėl atrodė visiškai natūralu, kad jis negali likti toksai vienintelis. Turi juk būti kas nors, - vyriškis, moteris, galbūt paauglys, - su vairuotojo teisėmis, kuris galėtų pasakyti: *"O, žinoma. Nuvežkime juos į Kamdeną. Tuoj užvesiu pikapą."* Arba ką nors panašiai.

Bet į visus jo skambučius ir beldimą atsiliepė ne daugiau kaip dešimt kartų. Durys prasiverdavo tik per durų grandinėlės ilgį, pro plyšį pažvelgdavo liguistas, vilties kupinas veidas, išvysdavo Niką, ir viltis žūdavo. Atsakydamas jam, veidas pasisukinėdavo į šalis, ir durys užsitrenkdavo. Jeigu Nikas galėtų kalbėti! Jis pamėgintų juos įtikinti, kad jeigu išgali vaikščioti, tai važiuoti juolab sugebės. Kad nuveždami suimtuosius į Kamdeną ir patys iš čia išsikapstytų, be to, ten yra ligoninė. Ten jiems suteiktų pagalbą. Bet kalbėti jis negalėjo.

Kai kurie klausinėjo, ar jis matė daktarą Soumsą. Vienas karštligiškai kliedintis vyriškis su trenksmu plačiai atlapojo savo nediduko namelio duris, vienomis trumpikėmis išpuolė priebutin ir pamėgino Niką sučiupti. Jis pagrasė padarysiąs tai, "ką turėjau padaryti tau dar Hiūstone". Jam pasirodė, kad Nikas - tai kažkoks Dženeras. Jis vaikėsi Niką kaip zombis iš siaubo filmų. Vyro tarpvietė baisiai išsipūtė, tarsi jam į trumpikes kas nors būtų įkišęs moliūgą. Galų gale jis pargriuvo ant priebučio. Nikas stebėjo jį stovėdamas ant pievelės priešais namą, jo krūtinėje pašėlusiai daužėsi širdis. Vyriškis sugniaužė kumščius, paskui svirduliuodamas įėjo į namus, nė nepasivarginęs uždaryti duris.

Bet dauguma namų priminė nebylius kapus, ir pagaliau Nikas neišlaikė. Šis grėslus nerealios tikrovės pojūtis bukino protą. Jis jau nepajėgė atsikratyti minties, kad beldžiasi į laidojimo rūsių duris, savo stuksenimu budindamas mirtį, ir kad anksčiau ar vėliau lavonai į jo beldimą ims atsiliepti. Jam nepadėjo nė įsitikinimas, kad daugelis namų tušti, nes jų gyventojai išvyko į Kamdeną, El Doradą ar Teksarkaną.

Jis sugrįžo į Beikerių namus. Džeinė giliai miegojo, jos kakta buvo vėsi. Dabar Nikui vėl atgimė viltis, kad ji gali pasveikti.

Buvo pusiaudienis. Jausdamas neapsakomą nuovargį, Nikas vėl patraukė kavinėn. Krisdamas nuo dviračio, susimušė visą kūną. Beikerio "Koltas" skaudžiai sutrenkė klubą. Kavinėje jis pašildė du indelius sriubos ir supylė juos į termosus. Pienas šaldytuve dar nesugižo, taigi pasiėmė butelį su savimi.

Bilis Vorneras buvo negyvas, o kai Maikas išvydo Niką, iškart isteriškai sukikeno, badydamas į jį pirštu:

- Du negyvi, trečias miršta! Tu atsirevanšavai! Tiesa? Tiesa?

Nikas atsargiai įstūmė pro plyšį termosą su sriuba, o vėliau ir butelį pieno. Maikas mažyčiais gurkšneliais gėrė sriubą tiesiai iš termoso. Nikas irgi paėmė termosą ir prisėdo koridoriuje. Jis nuneš Bilį žemyn, bet pradžioje papietaus. Nikas buvo išalkęs. Sriubą valgė mąsliai stebėdamas Maiką.

- Nori žinoti, kaip aš jaučiuosi? - paklausė Maikas. - Lygiai kaip ryte, kai tu iš čia išeidinėjai. Aš tikriausiai iššnypščiau visą svarą šios bjaurasties, - jis viltingai pažvelgė į Niką. - Mano motina visuomet sakydavo, kad jeigu šitaip išsišnypšti, vadinasi, imi sveikti. Gal mano atvejis pusėtinas? Kaip tau atrodo, ar gali taip būti?

Nikas gūžtelėjo pečiais. Ką gali žinoti.

- Turiu sveikatos kaip jautis, - tarė Maikas. - Manau, jog tai niekis. Tikriausiai išsikapanosiu. Paklausyk drauguži, išleisk mane. Prašau. Maldauju. Po velnių, juk turi ginklą. Nieko iš tavęs man nereikia. Paprasčiausiai noriu išsinešdinti iš šio miesto. Bet pradžioje norėčiau aplankyti žmoną...

Nikas parodė į kairę Maiko ranką, ant kurios nebuvo žiedo.

- Taip, mes išsiskyrę, bet ji gyvena Ridžo kelyje. Norėčiau ją pamatyti. Ką tu nusprendei, drauguži? - Maikas vos neverkė. - Suteik man šansą. Nelaikyk manęs uždaryto šiuose žiurkių spąstuose.

Nikas lėtai atsistojo, nuėjo į kabinetą ir ištraukė stalo stalčių. Ten gulėjo raktai. Logika buvo nepermaldaujama; nėra jokios prasmės tikėtis, jog kas nors atvažiuos ir ištrauks juos iš šio miesto. Jis paėmė raktus ir sugrįžo atgalios, pagal prilipintą baltą juostelę atrinko tąjį, kurį jam parodė Džonas Beikeris, ir pro grotas įkišo Maikui Čaildresui.

- Ačiū, - sumurmėjo Maikas. - Ačiū. Man gaila, kad mes tave primušėme, prisiekiu Dievu, tai buvo Rėjaus idėja, mudu su Vinsu mėginome jį sulaikyti, bet jis prisigėrė ir visai pasiuto... - jis įkišo raktą į spyną. Nikas pasitraukė šalin, laikydamas pirštą ant pistoleto gaiduko. Kameros durys atsidarė, ir Maikas išėjo laisvėn.

- Aš noriu tiktai vieno dalyko, - tarė jis. - Trokštu išsinešdinti iš šito miesto.

Šypsenos perkreiptomis lūpomis Maikas prasmuko pro Niką, paskui perėjo kameras nuo šerifo kabineto skiriančias duris. Nikas pajudėjo įkandin Maiko kaip tik tuo metu, kai paskui išlaisvintąjį užsitrenkė durys. Nikas išėjo laukan. Maikas stovėjo kelkraštyje ir sutrikęs žvalgėsi po tuščią gatvę.

- Dieve mano, - sušnabždėjo jis, pasukdamas apstulbintą veidą į Niką. - Ir *tai* viskas? *Tai* viskas?

Nikas, vis dar tebelaikydamas pirštą ant pistoleto gaiduko, linktelėjo. Maikas norėjo kažką pasakyti, bet tai pavirto į spazminio kosulio priepuolį. Jis prisidengė ranka burną, paskui nusišluostė lūpas.

- Iš čia aš keliausiu tiesiai pas Dievą, - tarė. - Tu protingas, tu irgi taip pasielgsi. Tai primena marą arba kažką panašaus.

Nikas suvirpėjo, o Maikas nužingsniavo šaligatviu. Jis vis spartino ir spartino žingsnį, kol pradėjo bėgti. Nikas žvelgė įkandin, kol Maikas išnyko iš akiračio, o paskui sugrįžo nuovadon. Jis daugiau niekuomet Maiko nepamatys. Širdyje palengvėjo. Netikėtai persmelkė įsitikinimas, jog jis pasielgė visiškai teisingai. Nikas prigulė ant gulto ir mažne išsyk užsnūdo.

Išmiegojęs kone visą dieną, jis prabudo išpiltas prakaito, bet jautėsi šiek tiek žvalesnis. Virš kalvų siautėjo audra - griaustinio jis negirdėjo, bet matė blyškiai žydrus žaibus. Į Šoją niekas neatvyko ir tą vakarą.

Apyblandoje jis perėjo Meino gatve ir įlindo radijo bei teleaparatūros parduotuvėn. Palikęs prie kasos raštelį, išsinešė portatyvinį “Sony” televizorių. Įjungęs jį, Nikas ėmė perjunginėti kanalus. CBS kanalas perdavinėjo pranešimą, kad TRUMPŲ BANGŲ DIAPAZONE RETRANSLIACIJA SUTRIKUSI. ABC stotis rodė “Aš myliu Liusę”. NBC kartojo teleserialą apie guvią merginą, kuri mėgina tapti techninio aptarnavimo stoties mechanike. Teksarkanos stotis, nepriklausoma studija, paprastai rodanti senus filmus, pramoginius žaidimus ir religines programas, apskritai nedirbo.

Nikas išjungė televizorių ir nukulniavo į kavinę. Ten jis paruošė sriubą ir sumuštinių dviems. Dar pamanė, kaip klaikiai atrodo gatvėse degantys žibintai, iš abiejų pusių užliedami Meino gatvę vaiduokliška šviesa. Jis sudėjo maistą į paketą. Pakeliui į Džeinės Beiker namus iš paskos ėmė sekti gauja šunų, kuriuos priviliojo iš paketo sklindančio maisto kvapas. Nikas išsitraukė “Koltą”, bet tol neprisivertė iššauti, kol vienas šuo nepuolė jo. Tuomet jis nuspaudė gaiduką, ir kulka zvimbdama atsitrenkė į asfaltą už penkių pėdų nuo jo, palikdama sidabrišką pėdsaką. Šūvio garsas jo nepasiekė, bet rankoje Nikas pajuto vibraciją. Šunys išsilakstė.

Džeinė miegojo. Jos kakta ir skruostai degė, moteris alsavo lėtai ir sunkiai. Nikui ji pasirodė neįtikėtinai išsekusi. Pamirkęs rankšluostį į šaltą vandenį, nušluostė jai veidą. Paskui paliko maistą ant naktinio stalelio, nusileido svetainėn ir įjungė spalvotą televizorių.

CBS nedirbo visą vakarą. NBC rodė įprastą programą, o štai ABC kanalo vaizdas buvo neryškus, retsykiais tarsi pro sniegą, o vėliau ūmai visai pranyko. Šis kanalas kartojo senas programas, tarsi daugiau neturėtų ką rodyti. Bet tai buvo nesvarbu. Nikas laukė naujienų laidos.

Kai ji prasidėjo, Nikas tiesiog apstulbo. Tema "Supergripo epidemija", kaip dabar ją vadino, buvo pagrindinė, bet abiejų stočių komentatoriai kalbėjo, jog dabar situacija jau kontroliuojama. Atlantos valstijos Virusologijos centre buvo pritaikyta vakcina, ir jau kitą savaitę galima bus pasiskiepyti pas savo gydytoją. Gana rimti protrūkiai užfiksuoti Niujorke, San Franciske, Los Andžele ir Londone, bet visur situacija kontroliuojama. Kai kuriuose rajonuose laikinai uždrausti masiniai susibūrimai ir mitingai.

"Šoja, - pamanė Nikas, - išbrauktas visas *miestas?* Kas gi taip pajuokavo, kas?"

Pranešimo pabaigoje naujienų komentatorius pridūrė, kad keliauti į didelius miestus vis dar draudžiama, bet šis draudimas bematant bus atšauktas, vos tik visiems taps prieinama vakcina. Paskui sekė pranešimas apie lėktuvo avariją Mičigane ir apie reakciją į Aukščiausiojo Teismo patvirtintą įstatymą dėl seksualinių mažumų.

Nikas išjungė televizorių ir išėjo Beikerių namo priebutin. Ten stovėjo supamoji kėdė. Nikas atsisėdo į ją ir ėmė sūpuotis. Lingavimas ramino, liūliavo, juk jis negirdėjo girgždesio. Nikas išsiblaškęs stebėjo tamsoje netvarkingai šmėžuojančius jonvabalius. Debesyse ties horizonto linija matėsi neryškūs žaibo tvyksniai, tarsi tie debesys irgi turėtų savo jonvabalius, milžiniškus, dinozauro didumo jonvabalius. Besiartinanti naktis žadėjo būti karšta ir drėgna.

Kadangi televizija Nikui buvo vienintelis vizualinis tarpininkas, naujienų laidoje jis pastebėjo tai, į ką kiti tikriausiai nebūtų atkreipę dėmesio. Joje nebuvo jokių reportažų iš įvykių vietų, nė vieno videosiužeto. Nepranešė beisbolo rungtynių rezultatų, nes greičiausiai rungtynės neįvyko. Jokios oro prognozės prie žemėlapio - tarsi būtų uždarytas Jungtinių Valstijų meteorologijos centras. Sprendžiant iš to, ką sužinojo Nikas, ko gero, taip ir buvo.

Abu komentatoriai nervinosi ir atrodė sutrikę. Vienas iš jų persišaldęs; jis sukosėjo ir atsiprašė. Laidos vedėjai kartkartėmis žvilgčiojo tai į kairę, tai į dešinę nuo kameros, priešais kurią jie sėdėjo... tarsi studijoje šalia jų būtų kas nors, kas norėtų įsitikinti, jog viskas vyksta normaliai, kaip turėtų būti.

Tai vyko birželio 24-osios vakarą. Nikas užsnūdo Beikerių namo priebutyje ir sapnavo siaubingus sapnus. O dabar, kitą dieną, jis stebėjo, kaip

miršta Džeinė Beiker, ši nuostabi moteris... *ir jis negalėjo jai pasakyti nė vieno švelnaus žodžio.*

Jinai spaudė jam ranką. Nikas žvelgė į jos išbalusį sutrikusį veidą. Dabar jos oda buvo sausa. Tačiau tai nežadino jam jokios vilties. Ji merdėjo. Nikas jau išmoko atskirti šiuos požymius iš pirmo žvilgsnio.

- Nikai, - vos ne vos šyptelėjusi pratarė Džeinė ir savo delnuose spustelėjo jo ranką. - Aš dar sykį norėčiau tau padėkoti. Niekas nenori mirti vienatvėje, juk taip?

Jis pašėlusiai ėmė kratyti galvą, ir moteris suprato, jog tai reiškė ne jos tvirtinimo neigimą, o greičiausiai pašėlusį nepritarimą pasakymo esmei.

- Taip, aš mirštu, - patvirtino Džeinė. - Bet tiek to. Štai anoje spintoje yra suknelė, Nikai. Balta. Tu atpažinsi ją iš... - ją pertraukė priepuolis. Susidorojusi su juo, kalbėjo toliau: - ...iš nėrinių. Aš vilkėjau ja per mūsų vestuvinę kelionę. Ji vis dar man tinka... Bent jau tiko. Regis, dabar ji truputį per didelė, - aš suliesėjau, - bet tai neturi reikšmės. Ši suknelė man visuomet patiko. Medaus mėnesį mudu su Džonu praleidome Pončartreino ežero pakrantėje. Tai buvo dvi pačios laimingiausios mano gyvenimo savaitės. Džonas visuomet stengėsi, kad aš būčiau laiminga. Nikai, tu nepamirši suknelės? Aš noriu, kad mane palaidotų būtent su ja. Tavęs juk nelabai trikdys, kad... kad tau teks mane aprengti?

Nikas prarijo gumulą gerklėje ir žiūrėdamas į lovos užtiesalą pakratė galvą. Tikriausiai Džeinė pajuto Niką apėmusį liūdesį ir nesmagumą, nes suknelės daugiau nepriminė. Ji ėmė kalbėti visai apie kitką - lengvai, bemaž koketiškai. Apie tai, kaip nugalėjusi vidurinės mokyklos skaitovų konkurse važiavo į Arkanzasą, kur varžėsi skaitovai iš visos valstijos, ir kaip įkvėptai jai bedeklamuojant Širlės Džekson poemą, nusmuko ant bato kojinė. Apie savo seserį, kuri nuvyko į Vietnamą su baptistų misija ir sugrįžo iš ten ne su vienu ar dviem, o su trim įvaikiais. Apie kelionę, kurion jiedu su Džonu leidosi prieš trejus metus, ir kaip įniršęs lokys įvarė juos medin bei pralaikė ten kiaurą dieną.

- Todėl mudu sėdėjome ten ir meilinomės vienas kitam, - mieguistai kalbėjo ji, - kaip porelė įsimylėjusių paauglių balkone. Viešpatie, Džonas buvo toks susijaudinęs, kai nusileidome žemyn. Jis buvo... mes buvome... įsimylėję... labai mylėjome vienas kitą... meilė - štai kas palaiko pasaulį, aš visuomet maniau... tai vienintelis dalykas, padedantis vyrui ir moteriai išlikti šiame pasaulyje, kuris, regis, visuomet siekia juos sutrypti... juos pažeminti... priversti juos keliaklupsčiauti... mes... labai mylėjome vienas kitą...

Ji užsnūdo ir pabudo tik tuomet, kai jis netyčia ją pažadino, atitraukdamas užuolaidą ar paprasčiausiai užmynęs girgždančią grindų dalį. Ji kliedėjo.

- *Džonai!* - sušuko ji; Džeinės gerklė kriokavo. - *O Džonai! Aš niekuomet iš viso šito neišsikapanosiu! Džonai, padėk man! Tu privalai man padėti...*

Jos žodžiai susiliejo su ilgu kimiu iškvėpimu, kurio Nikas negalėjo išgirsti, bet vis tiek pajuto. Iš šnervės ištekėjo siaurutė tamsaus kraujo srovelė. Džeinė atkragino galvą ant pagalvės ir ėmė sukinėti ją į šonus, tarsi mintyse mėgintų dėl ko nors apsispręsti ir sprendimas būtų neigiamas. Paskui ji nurimo.

Nikas nedrąsiai priglaudė ranką prie jos kaklo, po to prie riešo, vėliau prie širdies. Jokio krustelėjimo. Ji buvo mirusi. Ant naktinio stalelio reikšmingai tiksėjo laikrodis, kurio negirdėjo jie abu. Jis nuleido galvą ant kelių ir be garso pravirko. *"Vienintelis dalykas, kurį tu gali daryti, - tai lėtai sunktis,* - kartą jam pasakė Rudis. - *Bet muilo operų pasaulyje tai labai patogu".*

Jis žinojo, kas bus paskiau, bet nieko nenorėjo daryti. Tai nesąžininga, šaukė kažkuri jo dalis. Tai ne jo rūpestis. Bet kadangi šalia nieko kito nebuvo, - ko gero, per ištisas mylias aplink, - jis turėjo užsikrauti šią atsakomybę ant savo pečių. Arba tai atlikti, arba palikti ją irti šičia, su kuo jis nevaliojo susitaikyti. Ji buvo jam tokia gera, o aplinkui buvo pernelyg daug žmonių, kurie negalėjo jam padėti. Nikas pamanė, jog laikas veikti. Kuo ilgiau štai taip nieko nedarydamas sėdės, tuo sunkiau bus susidoroti su užduotimi. Nikas žinojo, kur yra laidotuvių biuras - per tris kvartalus žemyn ir vieną kvartalą į vakarus. Tikriausiai ten irgi daug darbo.

Jis prisivertė atsistoti ir prieiti prie spintos, vildamasis, kad balta suknelė, jos medaus mėnesio suknelė, pasirodys Džeinės kliedesio dalis. Bet suknia ten gulėjo. Šiek tiek pageltusi nuo laiko, bet Nikas neabejojo, kad tai ji. Atpažino iš nėrinių. Nikas ją išėmė ir patiesė ant lovos krašto. Pažvelgė į suknelę, paskui į moterį ir pamanė: *"Dabar ji bus per didelė Džeinei ne šiek tiek. Liga susidorojo su ja daug žiauriau, nei pačiai atrodė... galgi ir geriau, kad Džeinė šito nenumanė."*

Sunkia širdimi Nikas pasilenkė prie jos ir ėmė nuvilkinėti naktinius marškinius. Bet kai nurengė, ir moteris nuoga gulėjo priešais jį, baimė pasitraukė, liko tiktai gailestis - gailestis taip skausmingai persmelkė Niką, kad vaikinas vėl pravirko ir kūkčiodamas prausė jos kūną, o paskui rengė suknele, kurią dėvėdama ji kažkada išvyko povestuvinėn kelionėn. Kai Džeinė jau buvo aprengta tarsi aną laimingą jos gyvenimo dieną, Nikas pakėlė moterį ant rankų ir apgobtą nėriniais nunešė laidotuvių biuro link: jis nešė ją kaip jaunavedys, įveikdamas begalę kliūčių su savo mylimąja ant rankų.

26 skyrius

Kažkokia jaunuolių grupė, galbūt "Studentai už demokratinę visuomenę", gal "Jaunieji maoistai", visą naktį iš birželio 25-osios į 26-ąją nesitraukė nuo kopijavimo mašinos. O ryte visoje Kentukio valstijos universiteto teritorijoje buvo iškl ijuoti lapeliai:

DĖMĖSIO! DĖMESIO! DĖMESIO! DĖMESIO!

JUS APGAUDINĖJA! VYRIAUSYBĖ JUMS MELUOJA! SPAUDA, PARSIDAVUSI KARINEI KLIKAI, MELUOJA JUMS. UNIVERSITETO ADMINISTRACIJA MELUOJA JUMS, LYGIAI KAIP IR GYDYTOJAI ADMINISTRACIJOS ĮSAKYMU!

1. NĖRA JOKIOS VAKCINOS PRIEŠ SUPERGRIPĄ.

2. SUPERGRIPAS - TAI NE PAVOJINGA LIGA, TAI *MIRTINA* LIGA.

3. INFEKCIJA GALI PASIEKTI 75 PROC.

4. SUPERGRIPO VIRUSĄ SUKŪRĖ KARIAUNA, IR JIS IŠTRŪKO LAISVĖN DĖL AVARIJOS.

5. DABAR JUNGTINIŲ VALSTIJŲ KARINĖ KLIKA STENGIASI NUSLĖPTI SAVO NUSIKALSTAMĄ VEIKLĄ, NET JEIGU DĖL TO MIRS 75 PROC. GYVENTOJŲ!
VISI PAŽANGŪS ŽMONĖS, VIENYKITĖS! ATĖJO METAS KOVOTI! VIENYBĖ, KOVA, PERGALĖ!

RENKAMĖS 19:00!

STREIKAS! STREIKAS! STREIKAS! STREIKAS!

Tai, kas įvyko Bostono WBZ televizijoje buvo sumanyta trijų teleoperatorių ir šešių techninių darbuotojų; visi jie dirbo 6-ojoje studijoje. Penki iš jų vienoje draugėje nuolat lošdavo pokerį, šeši iš devynių jau sirgo. Jie žinojo, kad neturi ką prarasti. Taigi susirankiojo apie tuziną pistoletų, o Bobas Palmeris, komentuojantis rytines žinias, įnešė ginklus studijon savo krepšyje, kuriame paprastai nešiojosi popierių, rašiklius, užrašų knygutes.

Visas transliuojančias stotis kontroliavo, kaip jiems sakė, Nacionaliniai gvardiečiai, bet vieną dieną prieš tai Palmeris papasakojo Džordžui Dikersonui, jog tai buvo patys keisčiausi gvardiečiai, kokius jis kada nors regėjo savo gyvenime.

Viena minutė po devynių, vos tik Palmeris pradėjo skaityti sušvelnintą versiją, kurią jam įteikė dešimt minučių prieš laidą, įvyko maištas. Devyni žmonės užgrobė telestudiją. Kareiviai, kurie iš būrelio civilių, tik ir tesugebančių pranešinėti naujienas, nesitikėjo kokių nors rimtesnių problemų, buvo nelauktai užklupti ir nuginkluoti. Kita personalo dalis prisijungė prie mažos sukilėlių grupelės. Jie mikliai atkirto šeštą aukštą ir užbarikadavo visas duris. Liftus pakėlė į šeštą aukštą dar prieš tai, kol kareiviai vestibiu-

lyje suvokė, jog vyksta kažin kas negera. Trys kareiviai pamėgino užlipti priešgaisrinėmis kopėčiomis, ir tuomet Čarlsas Jorkinas, šveicorius, apginkluotas kareivišku karabinu, driokstelėjo virš jų galvų. Tai buvo vienintelis šūvis.

WBZ televizijos žiūrovai pamatė, kaip Bobas Palmeris nutraukė naujienų apžvalgą viduryje sakinio, ir išgirdo jį tariant: "Gerai, dabar išsyk!" Už kameros pasigirdo grumtynių garsai. Kai viskas aprimo, tūkstančiai suintriguotų žiūrovų Bobo Palmerio rankoje išvydo trumpavamzdį pistoletą. Kimus balsas džiūgaudamas sušuko:

- Mes juos nuginklavome, Bobai! Mes susidorojome su tais niekšais! Nuginklavome visus!

- Gerai. Tai puiku, - atsiliepė Palmeris. Paskui vėl pažvelgė į kamerą. - Bostono gyventojai ir visi mūsų transliavimo zonos gyventojai! Mūsų studijoje ką tik įvyko kai kas labai svarbaus ir rimto, ir aš laimingas, kad šitai atsitiko būtent čia, Bostone, Amerikos nepriklausomybės citadelėje. Pastarąsias septynias dienas laidos vyko su sargybos, vadinančios save Nacionaline gvardija, atstatytais šautuvų vamzdžiais. Žmonės karinėmis uniformomis, apsiginklavę automatais, stovėjo už mūsų kamerų, prie mūsų teletaipų. Naujienos vis dėlto pasirodydavo eteryje. Man gėda prisipažinti, kad ir aš prie jų prisidėjau. Man duodavo popierėlį ir versdavo skaityti, kas jame parašyta, o aš privalėjau tai daryti prieš automato vamzdį. Tai, ką jums sakydavau iš popierėlio apie vadinamąją supergripo epidemiją - melas ir falsifikacija.

Prietaisų skydelyje sumirksėjo lemputės. Nepraėjo nė penkiolika sekundžių, ir įsiplieskė visos lemputės.

- Mūsų operatoriai filmavo reportažus, kurie buvo arba konfiskuoti, arba sunaikinti. Mūsų reporterių pranešimai nepasiekdavo eterio. Bet vis dėlto mes *turime* autentiškų reportažų, ponios ir ponai, tiesiog mūsų studijoje yra reporteriai - ne profesionalai, bet gyvi liudininkai šios baisios negandos, kuri tikriausiai pirmą kartą apėmė mūsų šalį... ir tai ne tušti žodžiai. Kai kuriuos iš šių reportažų mes jums parodysime. Visi jie nufilmuoti paslėpta kamera, todėl gera kokybe nepasižymi. Bet mes - ką tik išlaisvinusieji studiją - manome, jog pamatysite pakankamai. Ko gero, netgi daugiau, nei jūs norėtumėte.

Palmeris pažvelgė tiesiai į kamerą, išsitraukė iš švarko kišenės nosinę ir nusišnypštė. Kokybiškų spalvotų televizorių savininkai matė, kad jis visas dega nuo aukštos temperatūros.

- Jeigu viskas paruošta, Džordžai, tuomet junk.

Vietoje Palmerio veido atsirado Bostono centrinės ligoninės vaizdas. Koridoriai perpildyti; sesutės, daugelis iš jų, matyt, ir pačios negalavo, šmirinėjo šen bei ten, kai kurios isteriškai raudojo. Kitos atrodė ištiktos šoko. Kadrai, vaizduojantys kariškius, stovinčius sankryžose su atkištais automatais. Kadrai pastatų, kurie buvo atakuojami.

Vėl pasirodė Bobas Palmeris.

- Ponai ir ponios, jeigu su jumis drauge televizorių žiūri vaikai, - tyliai pasakė jis, - patariame išvesti juos iš kambario.

Neryškūs išilgai Bostono įlankos molo riedančio sunkvežimio kadrai, didžiulio, nudažyto maskuojančiomis spalvomis. Apačioje pamažu judėjo brezentu uždengta barža. Du kareiviai su dujokaukėmis iššoko iš sunkvežimio kabinos. Vaizdas šokčiojo iš vieno šono į kitą, paskui, kai sustojo ties kariškos mašinos kėbulu, vėl tapo stabilus. Į kėbulą įšoko kareiviai, ir baržon pasipylė ištisa griūtis negyvų kūnų: moterys, seniai, vaikai, policininkai, medseserys; jie krito nesibaigiančiu srautu. Vienu momentu pasimatė, kad kareiviai naudojasi šakėmis.

Palmeris pasakojo ištisas dvi valandas, kimiu balsu skaitė suvestines ir pranešimus, ėmė interviu iš kitų studijos darbuotojų. Tai tęsėsi tol, kol kažkuris iš kariškių pirmame aukšte nesuvokė, kad jie netgi nepabandė šturmu paimti šešto aukšto, idant sustabdytų įvykių eigą. 11:16 transliuojanti WBZ studija buvo apmėtyta dvidešimčia svarų plastikinių sprogmenų.

Palmeris ir kiti šešto aukšto maištininkai Jungtinių Valstijų vyriausybės apkaltinti valstybės išdavimu, ir mirties nuosprendis įvykdytas nedelsiant.

Tai buvo mažas laikraštėlis “Call-Clarion”, išeinantis vieną kartą per savaitę Vakarų Virdžinijoje; jį leido buvęs juristas Džeimsas D. Hoglisas; tiražas buvo ganėtinai didelis, kadangi Hoglisas visuomet įnirtingai gynė šachtininkų teises penktojo dešimtmečio pabaigoje ir šeštojo pradžioje, todėl, kad jo vyr. redaktoriaus skiltis, nukreipta prieš isteblišmentą, visuomet būdavo prigrūsta vandenilinių bombų, nukreiptų prieš bet kokio lygio valdžią, pradedant miesto ir baigiant federaline.

Hoglisas turėjo nuolatinius etatinius darbuotojus, bet ankstų vaiskų vasaros rytą jis pats 1948-ųjų metų laidos “Kadilaku” vežiojo “Call-Clarion” tiražą Derbino gatvėmis... kurios buvo gąsdinančiai tuščios. Šūsnys laikraščių gulėjo ant “Kadilako” sėdynių ir bagažinėje. Laikraščiui tai buvo bloga diena, jis išėjo vieno puslapio, be to, juodai įrėmintas. Antraštė skelbė: SPECIALI LAIDA, pirma speciali laida nuo 1980 metų, kai sprogusi Lediberdo šachta savo gelmėse vienu metu palaidojo keturiasdešimt šachtininkų. Paantraštė nurodė: VYRIAUSYBĖ MĖGINA NUSLĖPTI GRIPO EPIDEMIJĄ!

Žemiau: Specialiai “Call-Clarion” Džeimsas D. Hoglisas praneša:

Ir dar žemiau: “Mūsų korespondentas iš patikimų šaltinių sužinojo, kad gripo epidemija (Vakarų Virdžinijoje dar vadinama Dusulio liga arba Juodakakle) iš tikrųjų yra mirtina gripo viruso mutacija, mūsų vyriausybės sukurta kariniams tikslams - ignoruojant prieš septynerius metus mūsų šalies pasirašytą Ženevos konvenciją, draudžiančią cheminio ir bakteriologinio ginklo gamybą. Mūsų šaltinis, turintis betarpišką ryšį su ginkluo-

tosiomis pajėgomis, taip pat pasakė, kad žadamas išganingos vakcinos pasirodymas - “įžūlus melas”. Pagal jo versiją, nesurasta jokia vakcina.

Piliečiai, tai daugiau nei nelaimė ar tragedija, tai mūsų visų vilčių ir pasitikėjimo vyriausybe pabaiga. Bet jeigu mes patys imsime veikti, tuomet...”

Hoglisas sirgo ir buvo labai nusilpęs. Atrodė, kad rašydamas vedamąjį jis išsekino visas savo jėgas. Jo jėgos perėjo į žodžius, ir jų nebuvo kuo papildyti. Krūtinėje viskas gargaliavo, alsavo taip, tarytum ką tik būtų užbėgęs į kalną. Ir vis dėlto jis metodiškai važinėjo nuo namo prie namo, palikinėdamas ten laikraščius, nors nežinojo, ar juose dar gyvena žmonės, o jeigu gyvena, ar užteks jiems jėgų išeiti ir pakelti tai, ką jis paliko.

Pagaliau jis nusigavo iki vakarinio miesto pakraščio, varguomenės kvartalo su jo lūšnelėmis ir niekada neišnykstančiu nešvarumų bei skurdo kvapu. Liko tik bagažinėje sukrauti laikraščiai, todėl jos neužtrenkė, ir kai automobilis važiuodavo per duobeles, dangtis lėtai siūbavo aukštyn ir žemyn. Hoglisas stengėsi numaldyti perpus galvą skeliantį skausmą, nuo kurio jam dvejinosi akyse.

Kai pririedėjo prie paskutinio namo - apgriuvusios urkštynės prie miesto ribos, jam dar liko dvidešimt dvidešimt penki laikraščio egzemplioriai. Lenktiniu peiliuku perpjovė laikraščių šūsnį rišančią virvę ir leido vėjui išnešioti laikraščius, kur tik jis nori, o pats galvojo apie savo informacijos šaltinį - majorą tamsiomis užguitomis akimis, kurį prieš trejetą mėnesių perkėlė iš Kalifornijos, iš kažkokio ypač įslaptinto objekto, pavadinto “Mėlynuoju projektu”. Ten majoras tarnavo apsaugos sistemoje; pasakodamas Hoglisui viską, ką žinojo, jis be perstojo gniaužė ranka pistoleto rankeną. Hoglisas galvojo, kad majoras labai greitai paleis ginklą į darbą, jeigu apskritai juo dar nepasinaudojo.

Jis vėl atsisėdo už “Kadilako” vairo - vienintelio automobilio, kurį vairavo nuo dvidešimt septynerių metų amžiaus, ir pasijuto pernelyg pavargęs, kad galėtų važiuoti atgal į miestą. Visiškai greta gurgėjo upelis, kuriame jis vaikystėje žvejodavo. Dabar jame, be abejonės, angliakasybos kompanijų pastangomis žuvys buvo išnaikintos, - bet upokšnio garsas ramino lygiai taip pat kaip anksčiau. Jis užsimerkė, užmigo ir maždaug po pusantros valandos pasimirė.

Los Andželo “Times” spėjo išspausdinti tik 26 tūkstančius vieno puslapio specialios laidos egzempliorių, kai prižiūrintys kariškiai pastebėjo, jog jame publikuojami ne skelbimai, kaip jiems buvo sakyta. Įvyko greitas ir kruvinas susidorojimas. Oficiali FTB versija buvo tokia: radikalieji revoliucionieriai (tai sena ir patikrinta pabaisa) Los Andželo “Times” laikraščio redakcijoje padėjo dinamito, ir per sprogimą žuvo dvidešimt aštuoni darbuotojai. FTB nesivargino aiškindamas, kaip šis sprogi-

mas suvarė po kulką į visas dvidešimt aštuonias galvas, ir todėl jų kūnai buvo sumaišyti su tūkstančiais kitų epidemijos aukų bei suversti jūron.

Bet vis dėlto 10 tūkstančių egzempliorių prasisunkė, ir šito užteko. Antraštė klykė:

VAKARINĖ PAKRANTĖ APIMTA
MARO EPIDEMIJOS
Tūkstančiai žmonių užsikrėtę mirtinu supergripu
Vyriausybė slepia kaltininkus

LOS ANDŽELAS. Kai kurie kareiviai, apsimetę Nacionaline gvardija, teikiančia pagalbą vykstant tragedijai, iš tikrųjų yra profesionalūs kariškiai. Iš dalies jų užduotis - įtikinti mirtinai išsigandusius Los Andželo gyventojus, kad bemaž visur papalitęs supergripas tėra "truputėlį pavojingesnis" nei Londono ar Honkongo štamas... bet kažkodėl įtikinėja užsidėję respiratorius. Šiandien 6:00 Ramiojo vandenyno juostos laiku kalbės Prezidentas, ir jo spaudos sekretorius Hubertas Rosas pareiškė, neva Prezidentas kreipsis iš Ovalinį kabinetą imituojančios patalpos, bet iš tikrųjų Prezidentas tūno Baltųjų rūmų bunkeryje - "isteriškas, piktas ir visiškai pasimetęs". Išankstiniame Prezidento kalbos egzemplioriuje sakoma, kad jis "plekštelės" Amerikos liaudžiai už keliamą paniką ir kad dabartinę isteriją jis lygina su ta, kuri sekė po Orsono Veleso "Pasaulių karo" radijo transliacijos ketvirtojo dešimtmečio viduryje.

"Times" pateikia Prezidentui penkis klausimus, į kuriuos norėtų sulaukti atsakymų jo kalboje.

1. Kodėl galvažudžiai karinėmis uniformomis draudžia "Times'e" skelbti naujienas, kas savaime prieštarauja Konstitucijai?

2. Kodėl 5-asis, 10-asis ir 15-asis plentai užbarikaduoti kariniais automobiliais ir kovinėmis pėstininkų mašinomis?

3. Kodėl, jeigu tai tik "įprasta gripo epidemija" Los Andžele ir gretimuose rajonuose paskelbta karinė padėtis?

4. Jeigu tai tik "įprasta gripo epidemija", tai iš kur ir kodėl randasi pilnos baržos, verčiančios savo krovinį į Ramųjį vandenyną? Ir ar šios baržos gabena tai, dėl ko mes būgštaujame ir apie ką mus informuoja patikimi šaltiniai, - negyvus ligos aukų kūnus?

5. Ir pagaliau, jeigu tikrai pateiks naudojimui vakciną, kodėl *nė vienas* iš keturiasdešimt šešių gydytojų, kuriuos apklausė mūsų laikraščio reporteriai, apie tai nieko konkretaus negirdėjo? Kodėl *nė vienoje*

ligoninėje nesiruošiama masiniam skiepijimui? Kodėl *nė viena* vaistinė negavo savo valdžios ar vyriausybės nurodymų dėl šios vakcinos?

Mes reikalaujame, kad Prezidentas savo kalboje atsakytų į šiuos klausimus, bet visų pirma mes raginame jį baigti šią nusikalstamą taktiką ir beprotišką mėginimą slėpti teisybę...

Dalase vyriškis chaki spalvos šortais, basnirčia įsispyręs į basutes, vaikštinėjo po Paidmonto aveniu. Jo galva buvo apibarstyta pelenais, o ant prakaulių pečių kybojo lentelė, kurioje galima buvo perskaityti:

ARTĖJA PASAULIO PABAIGA.
NETRUKUS SUGRĮŠ KRISTUS.
RUOŠKITĖS PASITIKTI SAVO VIEŠPATĮ!

O žemiau:

PAŽVELKITE Į SUDAUŽYTAS NUODĖMINGŲJŲ ŠIRDIS.
ATSIVĖRĖ DANGAUS PRAGARMĖ.
IŠMUŠ ŠĖTONO VALANDA,
TEBŪNIE JIS PRAKEIKTAS!

Ketvertas kosinčių ir čiaudinčių jaunuolių odinėmis striukėmis užpuolė chaki spalvos šortais dėvintį vyriškį ir kone mirtinai sumušė jo paties skydu su pranašystėmis. O paskui, jiems sprunkant šalin, vienas isteriškai pro petį suriko:

- Mes išmokysime tave, kaip gąsdinti žmones! Mes išmokysime tave, kaip gąsdinti žmones, iškrypęs pusgalvi!

Springfylde, Misūrio valstijoje, buvo labai populiari rytinė atsakymų į klausimus telefonu radijo laida “Išsakyk savo nuomonę”. Laidą vedė Rėjus Flauersas. Jo studija turėjo šešių kanalų telefono ryšį. Birželio 26-osios rytą Rėjus buvo vienintelis atėjęs į darbą žmogus. Jis žinojo, kas dedasi už studijos sienų, ir tai jį gąsdino. Pastarąją savaitę Rėjui atrodė, kad pasiligojo visi jo pažįstami. Springfylde kariškių nebuvo, bet jis girdėjo, jog Kanzas Sityje ir Sent Lujise pasitelkta Nacionalinė gvardija “užkirsti kelią plintančiai panikai ir plėšikavimui”. Gi patsai Rėjus Flauersas buvo visiškai sveikas. Jis mąsliai peržvelgė savo įrangą - telefonus, įvairius prietaisus, kasetes su reklaminiais įrašais *(“Jeigu sugedo jūsų tualetas ir nežinot, ką daryt, skambinkite mums!”)* ir, žinoma, mikrofoną.

Rėjus užėjo studijon su uždegta cigarete ir uždarė duris. Jis paleido kasetę su muzika, kuri skelbė jo laidos pradžią, ir įsitaisė prie mikrofono.

- Sveiki, - tarė jis, - tai Rėjus Flauersas iš programos "Išsakyk savo nuomonę", ir, kaip man atrodo, šį rytą visus mus jaudina tik viena problema, ar ne? Jūs galite vadinti ją supergripu, Juodakakle, Keliaujančiu kapitonu, bet esmės tai nekeičia. Man pasakojo siaubingas istorijas, kaip armija malšina mažiausius nepasitenkinimo židinius, ir jeigu jūs norite apie tai pašnekėti, esu pasirengęs jus išklausyti. Juk vis dar gyvename laisvoje šalyje? O kadangi šįryt studijoje esu vienas, laidą organizuosime šiek tiek kitaip. Atsiliepsiu į jūsų skambučius tiktai tiesioginiame eteryje, o ir reklaminių intarpų nebebus. Jeigu Springfylde viskas klostosi taip, kaip aš matau pro savo studijos langą, tai vargu ar kas nors dabar galvoja apie pirkinius.

- Gerai, jeigu jūs nusprendėte prie mūsų prisijungti. Pradėkime. Mūsų telefonai - 555-8600 ir 555-8601. Turėkite kantrybės, jeigu į jūsų skambutį bus atsiliepta ne išsyk. Nepamirškite, kad esu vienas.

Už penkiasdešimties mylių nuo Springfyldo, Kartedže dislokuotame kariniame padalinyje, buvo įsakyta dvidešimties žmonių patruliui pasirūpinti Rėjum Flauersu. Du kareiviai atsisakė paklusti įsakymui. Juos bematant sušaudė.

Per valandą, kurios jiems prireikė nusigauti iki Springfyldo, Rėjui Flauersui skambino: daktaras, pranešęs, kad žmonės miršta kaip musės, jo nuomone, vyriausybė sukandusi dantis meluoja apie atrastą vakciną; medicinos sesuo, pasakiusi, jog iš Kanzas Sičio ligoninės mirusiųjų kūnai išvežami sunkvežimiais; kliedinti moteris, tvirtinusi, neva tai ateivių iš kosmoso darbas; tūlas fermeris, pranešęs, esą kariškiai ką tik baigė kasti didžiulį griovį laukuose šalia 71-ojo kelio, į pietus nuo Kanzas Sičio, ir dar pustuzinis kitų išsakė savo asmenines istorijas.

Paskui eteryje pasigirdo bildesys, sklindąs nuo studijos durų.

- Atidaryk! - sušuko slopus balsas. - Jungtinių Valstijų Prezidento vardu, atidaryk!

Rėjus dirstelėjo į laikrodį. Be penkiolikos dvylika.

- Ką gi, - tarė jis, - panašu, kad desantas išsilaipino. Bet mes tebeatsakinėjame į skambučius, mes...

Pasigirdo automato serijos tratėjimas, studijos durų rankena nukrito ant grindų. Iš pramuštos skylės pakilo melsvas dūmelis. Durys atsilapojo, ir pustuzinis kareivių su respiratoriais bei visa kovine amunicija sugriuvo vidun.

- Į mano studiją įsiveržė keletas kareivių, - spėjo pasakyti Rėjus. - Jie ginkluoti... jie atrodo taip, tarsi būtų pasirengę pradėti operaciją Normandijoje, kaip Prancūzijoje prieš penkiasdešimt metų. Tik štai jų veidai pridengti respiratoriais...

- Išjunk eterį! - riktelėjo žaliūkas su seržanto antsiuvais ant rankovių. Jis grasinamai atkišo automato vamzdį į transliacijos kabiną.

- O aš nesutinku! - atrėžė jam Rėjus. Jo viduje viskas sustingo, o kai peleninėje gesino cigaretę, tai atkreipė dėmesį, kaip virpa jo pirštai. - Ši stotis užregistruota kaip nepriklausoma...

- Aš *anuliuoju* tavo sukruštą registraciją! Nedelsiant *užsičiaupk!*

- Ne, - vėl pakartojo Rėjus ir pasisuko į mikrofoną. - Ponios ir ponai, man įsakė nutraukti laidą, bet aš nepaklusiu įsakymui, nes jaučiuosi teisus. Šie žmonės elgiasi kaip nacistai, o ne kaip Amerikos kareiviai. Aš ne...

- Paskutinė galimybė! - seržantas nusitaikė.

- Seržante, - pratarė vienas iš kareivių, stovinčių prie durų, - man atrodo, kad jūs negalite štai taip...

- Jeigu šitas žmogus ištars dar bent vieną žodį, sunaikinti jį! - įsakė seržantas.

- Regis, jie ketina mane nušauti, - pasakė Rėjus Flauersas, ir po akimirkos jo kabinos stiklas išlakstė į šalis, pažerdamas šukes ant valdymo pulto. Kažkur pasigirdo atgalinio ryšio signalas. Seržantas ištuštino savo apkabą, šaudydamas į valdymo pultą, ir signalas nutrūko. Komutatoriaus lemputės tebežybčiojo.

- Viskas, - grįžteldamas kreipėsi seržantas. - Po valandos mes turime būti Kartedže, ir aš ne...

Trys jo pavaldiniai vienu metu iššovė į seržantą, vienas kareivis iš greitašaudžio automato. Seržantas sutrūkčiojo priešmirtiniame šokyje, o paskui pro išdaužtą kabinos stiklą parvirto ant valdymo pulto. Jaunutis kareivėlis išsigandusiu spuoguotu veidu puolė isterikon. Likusieji sustingo, nepajėgdami patikėti tuo, kas įvyko. Ore pakibo sunkus parako svilėsių kvapas.

- Mes jį nužudėme! - isteriškai vaitojo kareivėlis. - Dieve švenčiausias, mes nužudėme seržantą Pitersą!

Jam niekas neatsakė. Jų veidai vis dar buvo apstulbę, nesuvokiantys, nors vėliau jie pasigailės, kad to nepadarė anksčiau. Visa tai atrodė kaip kažkoks mirtinas žaidimas, bet tai buvo ne *jų* žaidimas.

Pro telefoną, kurio ragelį Rėjus Flauersas nukėlė kaip tik prieš savo žūtį, pasigirdo tirada veriančių riksmų.

- Rėjau? Tu girdi, Rėjau? - moters balsas buvo pavargęs ir skambėjo pro nosį. - Aš nuolat klausausi tavo laidos, aš ir mano vyras, mes norime padėkoti tau už tai, ką padarei. Neleisk jiems su savimi susidoroti. Gerai, Rėjau? Rėjau?.. Rėjau?..

PRANEŠIMAS 234 ZONA 2 VISIŠKAI SLAPTAI
NUO: LANDONO ZONA 2 NIUJORKAS
KAM: VADUI KREITONUI
KODAS: OPERACIJA KARNAVALAS

NIUJORKO KORDONAI KOL KAS EFEKTYVŪS. MIESTO VALYMAS NUO KŪNŲ VYKSTA PALYGINTI RAMIAI. LIKVIDAVIMO LEGENDA DEMASKUOJAMA GREIČIAU, NEGU TIKĖTASI, BET VIS DĖLTO SITUACIJĄ MES KONTROLIUOJAME, KADANGI DIDESNĖ DALIS GYVENTOJŲ DĖL SUPERGRIPO SĖDI SA-

VO NAMUOSE. 50 PROC. KARIŠKIŲ, STAČIUSIŲ BARIKADAS ĮVAŽIAVIMO/IŠVAŽIAVIMO VIETOSE (DŽORDŽO VAŠINGTONO TILTAS, TRIBORO TILTAS, BRUKLINO TILTAS, LINKOLNO TILTAS, OLANDIJOS TUNELIS IR GREITKELIAI PRIEMIESČIUOSE), SERGA SUPERGRIPU. DAUGELIS KAREIVIŲ VIS DAR PAJĖGŪS VYKDYTI GAUTAS UŽDUOTIS. HARLEME, SEPTINTOJOJE AVENIU, TRYS ATVIRO NEPAKLUSNUMO ATVEJAI. DAUG PROBLEMŲ KELIA KARIŠKIŲ DEZERTYRAVIMAS, DEZERTYRAI SUŠAUDOMI. ASMENINĖ NUOMONĖ TOKIA: SITUACIJA DAR GYVYBINGA, BET PAMAŽU BLOGĖJA. PRANEŠIMO PABAIGA.

LANDONO ZONA 2 NIUJORKAS

Boulderyje, Kolorado valstijoje, ėmė sklisti gandai, kad Jungtinių Valstijų meteorologijos centras iš tikrųjų buvo virusų tyrimo karo tikslams centru. Gandą pusiau kliedėdamas pakartojo Denverio radijo stoties diskžokėjus. Birželio 26-ąją, dvidešimt trečią valandą, prasidėjo masinis bėgimas iš Boulderio. Iš Denverio buvo pasiųsta kuopa kareivių stabdyti pabėgėlių srautą, bet tai buvo tas pat, kas pasiųsti vaikiną su vanta kuopti Augijo arklides. Juos užplūdo daugiau kaip vienuolika tūkstančių žmonių - ligotų, persigandusių, turinčių vienintelę mintį išnešti kailį kaip įmanoma toliau nuo meteorologijos centro. Tūkstančiai kitų Boulderio gyventojų siūbtelėjo į skirtingas puses.

Penkiolika minučių po vienuoliktos toje Brodvėjaus vietoje, kur stovėjo meteorologijos centras, naktį apšvietė sprogimas. Desmondas Remidžas, jaunas radikalas, pakišo daugiau nei šešiolika svarų plastikinių sprogmenų, anksčiau skirtų Vidurio vakarų teismų ir miestų valdžios pastatams sprogdinti. Sprogimo jėga buvo milžiniška. Ir kadangi buvo sugedęs laikrodžio mechanizmas, Remidžas išlėkė į orą drauge su visiškai niekuo dėta oro prognozavimo įranga bei įvairiais prietaisais.

O tuo metu pasitraukimas iš Boulderio tęsėsi.

PRANEŠIMAS 771 ZONA 6 VISIŠKAI SLAPTAI
NUO: GARETO ZONA 6 LITL ROKAS
KAM: VADUI KREITONUI
KODAS: OPERACIJA KARNAVALAS

BRODSKIS NEUTRALIZUOTAS. KARTOJAME: BRODSKIS NEUTRALIZUOTAS. JĮ UŽTIKO LABORATORIJOJE, APKLAUSĖ IR SUŠAUDĖ UŽ JUNGTINIŲ VALSTIJŲ IŠDAVIMĄ. BUVO BANDYMŲ SUTRUKDYTI. IŠ 14 CIVILIŲ NUKAUTA 6, TRIS MANO ŽMONES SUŽEIDĖ. NIEKO RIMTO. ZONOS NR.6 PAJĖGOS DIRBA TIK 40 PROC. SAVO GALIOS. 25 PROC. SUDĖTIES SERGA SUPERGRIPU. 15 PROC. DEZERTYRAVO. SERŽANTĄ T. L. PITERSĄ, ĮSAKYMU PASIŲSTĄ IŠ KARTEDŽO Į RADIJO STOTĮ SPRINGFYLDE, NETIKĖTAI NUKOVĖ JO PATIES PA-

VALDINIAI. GALIMI IR KITI PANAŠŪS ATVEJAI, SITUACIJA SPARČIAI BLOGĖJA. PRANEŠIMO PABAIGA.

Kai vakaras nusidriekė per visą dangų, nelyginant narkoze užmigdytas ligonis ant operacinės stalo, du tūkstančiai Kento universiteto studentų Ohajo valstijoje išėjo į karo kelią - išmušė svarbių įvykių valanda. Du tūkstančiai maištininkų, pirmakursiai, nespėję išsivažinėti vasaros atostogų, būsimi žurnalistai, šimtas dvidešimt teatro studijos dalyvių, du šimtai "Būsimųjų Amerikos fermerių" organizacijos narių, kurių susirinkimo laikas sutapo su plintančiu supergripo gaisru. Visus juos laikė universiteto teritorijoje nuo birželio 22-osios, jau keturias dienas. Žemiau pateikiamas policijos pokalbis nuo 19:16 iki 19:22.

- Numeri 16, numeri 16, jūs girdite? Alio.
- Girdime, numeri 20. Alio.
- Numeri 16, prie mūsų čia artėja būrys vaikigalių. Apie septyniasdešimt šiltų kūnų, sakyčiau, ir... pasitikrink, numeri 16, iš kitos pusės irgi artinasi žmonės... Viešpatie, tikriausiai jų daugiau kaip du tūkstančiai. Alio.
- Numeri 20, tai bazė. Alio.
- Girdime jus puikiai. Alio.
- Siunčiu jums Čamą ir Holidėjų. Atkirskite kelią automobiliu. Nieko nedarykite. Jeigu jie jus sutryps, ištieskite kojas ir mėgaukitės ramybe. Jokio pasipriešinimo. Supratote? Alio.
- Jokio pasipriešinimo, supratome. O ką rytinėje alėjos pusėje veikia kareiviai? Alio.
- Kokie kareiviai? Alio.
- Baze, čia Dadlis Čamas. O, po velniais, tai yra numeris 12. Atleiskite. Didelė minia vaikėzų artėja prie Barouzo alėjos. Apie šimtas penkiasdešimt žmonių. Dainuoja ar šūkauja, velniai juos žino. Bet, kapitone, Viešpatie, ten gi kareiviai. Jie su dujokaukėmis ir rikiuojasi į grandinę. Panašu, kad ruošiasi šaudyti. Alio.
- Numeri 12, alėjos gale prisijunkite prie numerio 20. Instrukcija ta pati. Jokio pasipriešinimo.
- Aišku, baze. Ryšį baigiu.
- Baze, tai numeris 17. Tai Holidėjus, baze. Jūs girdite? Alio.
- Girdžiu. Alio.
- Aš seku įkandin Čamo. Iš vakarų į rytus alėjos link artėja dar apie du šimtai žmonių. Jie neša lozungus visai kaip septintajame dešimtmetyje. Viename parašyta: KAREIVIAI, MESKITE GINKLUS, o kitame - TIESĄ, TIESĄ IR TIKTAI TIESĄ. Jie...
- Man nusispjaut, *kas* ten jų plakatuose parašyta, numeri 17. Sekite paskui Čamą ir Pitersą. Užkirskite jiems kelią. Iš garso tai primena tornado viesulą. Alio.
- Gerai. Ryšį baigiau.

- Universiteto apsaugos viršininkas Ričardas Barlėjus kreipiasi į pietinėje universiteto teritorijoje dislokuotų ginkluotųjų pajėgų vadą. Kartoju: tai apsaugos tarnybos viršininkas Barlėjus. Žinau, kad jūs klausėtės mūsų pokalbių, taigi atsakykite neišsisukinėdami. Alio.

- Kalba pulkininkas Albertas Filipsas. Mes klausome jūsų, šefe Barlėjau.

- Baze, čia numeris 16. Tie puskvaišiai buriasi prie paminklo karo aukoms. Regis, jie artėja prie kariškių. Tai siaubinga. Alio.

- Pulkininke Filipsai, čia Barlėjus. Prašom pranešti savo ketinimus.

- Man įsakyta išlaikyti visus universiteto teritorijoje. Vienintelis mano ketinimas - įvykdyti įsakymą. Jeigu šie žmonės nori tik pamitinguoti, tuomet viskas gerai. Bet jeigu jie mėgins išsiveržti iš karantino - tuomet blogai. Alio.

- Tačiau juk jūs, be abejonės, nesiruošiate...

- Aš darau tai, ką kalbu, šefe Barlėjau. Ryšį baigiu.

- Filipsai! Filipsai! Atsakykite man, po perkūnais! Bet juk tai ne teroristai, o viso labo vaikai! Tai vaikai! Amerikos vaikai! Jie beginkliai! Jie...

- Numeris 13! Kapitone, tie vaikai artėja tiesiog prie kareivių. Jie mojuoja lozungais. Dainuoja tą dainą. Tąją, kurią paprastai dainuodavo Baez. O, velnias! Regis, kai kurie svaido akmenis. Jie... Viešpatie! Jėzau Kristau! Jie neišdrįs šito padaryti!

- Bazė numeriui 13! Kas ten darosi? Kas ten atsitiko?

- Tai Čamas, Dikai. Aš pasakysiu tau, kas čia dedasi. Tai tikros skerdynės, masinės žudynės. Gaila, kad aš ne aklas. Na ir mėšlas! Jie... jie guldo šiuos vaikus. Regis, iš automatų! Kiek galiu spręsti, be jokio įspėjimo. Tie vaikai, kurie dar laikosi ant kojų... o, jie bėga... sprunka į visas puses. O Dieve! Aš ką tik mačiau, kaip automato serija suvarpė merginą! Kraujas... septyniasdešimt, gal aštuoniasdešimt vaikų tyso ant žolės. Jie...

- Čamai! Tęsk! Tęsk, numeri 12!

- Baze, tai numeris 17. Jūs girdite? Alio.

- Aš *girdžiu* tave, po perkūnais, bet kurgi *Čamas?* Prakeikimas...

- Čamas ir... Holidėjus, aš manau... išlipo iš savo automobilių, kad geriau matytų. Mes grįžtame, Dikai. Dabar, regis, kareiviai šaudo į visus iš eilės ir vienas į kitą. Aš nežinau, kas nugalės, ir nenoriu šito žinoti. Kad ir kas tai būtų, ko gero, jie imsis ir mūsų. Kai visi mūsiškiai sugrįš, - visi kurie dar *gali* sugrįžti, aš siūlau nusileisti į rūsį ir palaukti, kol jie išsisiautės.

- O Viešpatie...

- Jie vis dar tebešaudo, Dikai. Aš nejuokauju. Ryšį baigiau.

Pro šiuos aukščiau pateiktus šaukinius galima buvo girdėti silpną traškantį garsą - taip ant ugnies sproginėja kepami kaštonai. Kai kam pasisekė išgirsti ir riksmus... o per paskutines keturiasdešimt sekundžių ir kosčiojantį minosvaidžio pokšėjimą.

Toliau pateikiamas pasikalbėjimas specialia aukšto dažnumo banga iš Pietų Kalifornijos. Pokalbis vyko nuo 19:17 iki 19:20 Ramiojo vandenyno juostos laiku.

- Mesindžilas, 10 zona. Jūs girdite, Mėlynoji Baze. Šis pranešimas užšifruotas. Atsakykite, jeigu girdite. Alio.

- Čia Lenas, Deividai. Manau, šifru galime nesinaudoti. Mūsų niekas nesiklauso.

- To neįmanoma sukontroliuoti, Lenai. Viskas prarasta. Los Andželas apimtas sukilimo. Visas šis prakeiktas miestas ir viskas aplink jį. Visi mano žmonės arba serga, arba maištauja, arba savavališkai pasitraukę iš tarnybos, arba plėšikauja drauge su civiliais. Aš esu Amerikos nacionalinio banko Dangiškajame kambaryje. Apie šeši šimtai žmonių mėgina įsiveržti ir užpulti mane. Daugelis iš jų - kadriniai kariškiai.

- Viskas suiro. Centras nebeišlaiko.

- Pakartokite. Aš nesuprantu.

- Nesvarbu. Tu gali išsikapanoti?

- Ne, po velnių. Bet pirmam įsiveržusiam niekšui bus apie ką pamąstyti. Aš turiu automatą. Niekšai. Sukrušti atmatos.

- Sėkmės, Deividai.

- Ir tau taip pat. Laikyk, kiek galėsi.

- Pasistengsiu.

- Aš nesu tikras...

Šioje vietoje pokalbis nutrūksta. Pasigirdo garsai - kažkas dužo, griuvo, metalo džeržgesys, dūžtančio stiklo skambėjimas. Kažkieno staugiantys balsai. Šūviai, o paskui labai arti radijo siųstuvo, taip arti, kad garsas grasino apkurtinti, sududeno tai, kas galėjo būti tik automatas. Vis labiau artinosi ginklų žvangesys, klykiantys balsai. Kulkų švilpimas, riksmas. Visiškai greta radijo imtuvo bildesys ir - tyla.

Kitas įrašas atkūrė pokalbį armijos radijo ryšiu San Franciske. Pašnekesys vyko nuo 19:28 iki 19:30.

- Kareiviai, broliai! Mes užėmėme radijo stotį ir vadavietę! Jūsų engėjai negyvi! Aš, brolis Zeno, o prieš tai pirmos klasės seržantas Rolandas Gibsas, skelbiu save pirmuoju Šiaurinės Kalifornijos Respublikos prezidentu! Mes kontroliuojame viską! Viskas mūsų rankose! Jeigu jūsų karininkai mėgins nepaklusti mano įsakymams, nušaukite juos kaip šunis! Kaip pasiutusius šunis! Kaip tas kales su pridžiūvusiu prie pasturgalio mėšlu! Užsirašykite dezertyrų pavardes, laipsnius ir numerius. Sudarykite sąrašus maištininkų ir tų, kurie kursto Šiaurinės Kalifornijos Respublikos išdavystę! Aušta nauja diena! Engėjų galo diena! Mes...

Automato serijos dudenimas. Riksmai. Bildesys, smūgiai, revolverio šūviai, klyksmai, vaitojimas, pratisa automato serija. Ilga priešmirtinė dejonė. Trys sekundės absoliučios tylos.

- Čia kalba majoras Alfredas Nanas. Aš imuosi laikinai vadovauti San Francisko ginkluotosioms pajėgoms. Su šutve į mūsų štabą įsiskverbusių išdavikų susidorota. Vadovauju - aš, kartoju, įsakinėju aš. Pradėtą operaciją - tęsti. Su persimetėliais ir išdavikais bus susidorojama kaip ir anksčiau: aukščiausia bausmė, kartoju, aukščiausia bausmė. Dabar aš...

Vėl šaudymas. Riksmas.

Iš tolumos: "...visus juos! Nudėkite visus! Mirtis kiaulėms kareivoms!"

Šūvių papliūpos. Po to tyla.

Dvidešimt pirmą valandą šešiolika minučių tie, kurie dar įstengė žiūrėti televizorių Portlende, Meino valstijoje, įsijungė WCSH kanalą ir su nebyliu siaubu pamatė, kaip stambus negras, bemaž nuogas, vien su raiščiu ant klubų ir jūrų laivyno karininko kepure, labai ligotas, vykdė masinę egzekuciją.

Jo kolegos, taip pat juodaodžiai, taip pat veik nuogi, visi odinėmis skiautėmis ant klubų, pažymėtomis kažkokiais atpažinimo ženklais, nurodančiais, jog jie yra susiję su armija, buvo apsiginklavę automatiniais arba pusiau automatiniais ginklais. Kita šios juodosios "chuntos" dalis, kurią sudarė galbūt keli šimtai kareivių chaki spalvos drabužiais, su šautuvais ir pistoletais, buvo išsidėsčiusi tose vietose, iš kurių studijos auditorija anksčiau stebėdavo politinius debatus.

Stambusis juodaodis, plačia šypsena apnuoginęs stebėtinai lygius, akinančiai baltus dantis, laikydamas rankoje 45-o kalibro "Koltą", stovėjo už didžiulio stiklinio būgno. Anksčiau šiuo būgnu naudodavosi pramoginėse televizijos viktorinose. Dabar gi negras jį pasuko, įkišęs ranką, ištraukė vairuotojo pažymėjimą ir garsiai šūktelėjo:

- Priekin ir į vidurį. Pirmos klasės eilinis Franklinas Sternas, pykšt pokšt!

Kol operatorius, aiškus šio darbo naujokas, trūkčiojančia vaizdo kamera slinko per "laidos" dalyvius, iš visų pusių apsupę auditoriją ginkluoti žmonės net palinko ieškodami paskelbtojo.

Pagaliau į vidurį buvo ištemptas šviesiaplaukis, ne vyresnis kaip devyniolikos metų vaikinas. Du juodaodžiai privertė jį atsiklaupti. Stambuolis negras nusišiepė, nusičiaudėjo, taškydamas į šalis seiles, ir prikišo "Koltą" prie pirmos klasės eilinio Sterno smilkinio.

- Ne! - isteriškai suspiegė Sternas. - Aš eisiu su jumis, prisiekiu Dievu, aš būsiu su jumis! Aš...

- Vardandievotėvoirsūnausiršventosiosdvasios, - paskelbė siaubūnas negras ir nuspaudė gaiduką. Už tos vietos, kur klūpojo Sternas, liko di-

delė kraujo ir smegenų dėmė. Dabar ir jis įnešė savo asmeninį indėlį į bendrą reikalą.

Tėkšt.

Juodasis siaubūnas vėl nusičiaudėjo ir vos neparvirto. Kitas juodaodis, sėdėjęs prie režisieriaus pulto (šis dėvėjo žalią uniforminę kepurę ir švarutėlius baltus šortus), paspaudė mygtuką "APLODISMENTAI" ir auditorijoje priešais publiką tvykstelėjo užrašas. Juodukai, saugoję auditoriją (suimtuosius), grasinamai kilstelėjo automatus, ir paimti nelaisvėn baltieji kareiviai blizgančiais nuo prakaito, persigandusiais veidais ėmė pašėlusiai ploti delnais.

- Kitas! - kimiai pareiškė negras su raiščiu ant klubų ir vėl pasuko būgną. Dirstelėjęs į kortelę, jis paskelbė: - Seržantas Rodžeris Petersenas, priekin ir į vidurį, *pykšt pokšt!*

Buvo matyti, kaip susirietęs vyriškis bandė išnerti pro užpakalines duris. O po sekundės jis jau atsidūrė scenoje. Sąmyšyje vienas iš sėdinčių trečioje eilėje mėgino nusiimti prie savo kariškos palaidinės pritvirtintą užrašą su pavarde. Pasigirdo vienišas šūvis, ir jis nušliuožė nuo kėdės, akys lėtai užsimerkė, tarsi toks neskoningas šou būtų jį nuvarginęs ir įvaręs snaudulį.

Šis spektaklis tęsėsi beveik iki vienuoliktos valandos vakaro, kol studijon įsiveržė keturi būriai kadrinių kariškių, visi pasižaboję respiratoriais, su automatais rankose. Dvi mirtinai ligotų kariškių grupės bematant stojo mūšin.

Siaubūnas negras raiščiu pridengtais klubais buvo patiestas kone išsyk. Besirangantis, prakaituotas, suvarpytas kulkų, jis beprotiškai ištuštino savo automato apkabą į grindis. Naujai iškeptas operatorius, mėginęs prisidengti vaizdo kamera, buvo nukautas šūviu į pilvą. Kai jis pasilenkė prilaikyti lendančias lauk žarnas, jo kamera lėtai pasisuko, pateikdama apžiūrai atsivėrusio pragaro paveikslą. Pusnuogiai sargybiniai atsišaudė, kariškiai su respiratoriais varpė kulkomis visą auditoriją. Beginkliai kareiviai studijos viduryje, užuot sulaukę išsigelbėjimo, suvokė, jog tik dar greičiau ateis mirtis.

Jaunuolis oranžiniais plaukais ir laukinės panikos išraiška veide pamėgino kaip cirko akrobatas bėgti kėdžių atlošais, kol jam neperšovė kojų. Likusieji šliaužė kėdžių tarpueiliais, įbedę nosis į grindis, kaip juos mokė šliaužti po automatų šūviais taktikos pratybose. Senas seržantas žilu kuodu atsistojo, teatrališkai išskėtė rankas ir iš visų jėgų sustaugė: "Stooot!" Iš abiejų pusių lekiančios kulkos rado jame prieglobą, ir seržantas sutrūkčiojo kaip griūvanti lėlė marionetė. Automatų tratėjimas ir mirštančių bei sužeistų dejonės pasiekė tokį garsą, kad rodyklė valdymo pulte pašoko iki penkiasdešimties decibelų.

Operatorius griūdamas parvertė savo kameros stovą, ir dabar televizijos žiūrovams rodė vien palaimingą telestudijos lubų baltumą. Vientisą šaudymą po penkių minučių pakeitė pavieniai šūviai, o paskui nutilo ir

šie. Girdėjosi tik riksmai. Penkios minutės po vienuolikos studijos lubas pakeitė paveikslėlis, kuriame nupieštas žmogus džiugiai spoksojo į tokį pat nupieštą televizorių. Ant piešinėlio galima buvo perskaityti: "ATSIPRAŠOME UŽ NESKLANDUMUS!"

Kai vakaras šlubčiodamas artėjo prie pabaigos, visiems tapo aišku, jog visa tai, kas įvyko - tiesa.

Pusę dvyliktos vakaro Di Moine senas "Biuikas", padabintas šūkiu: "SIGNALIZUOK, JEI MYLI JĖZŲ", - nenuilstamai važinėjo ištuštėjusiomis centro gatvėmis. Dieną Di Moine įvyko gaisras, kuriame supleškėjo bemaž visa pietinė Halo aveniu pusė ir Grandvju koledžas, o po to prasidėjo plėšikavimas, ištuštinęs kone visą centrinį miesto rajoną.

Nusileidus saulei, gatves užtvindė būriai žmonių, daugiausiai iki dvidešimt penkerių metų amžiaus, daugelis buvo apsiginklavę peiliais ir lazdomis. Jie daužė vitrinas, tempė lauk televizorius, pildėsi automobilių bakus degalinėse, ir vis dairėsi į šalis, būgštaudami pamatyti žmogų su šaunamuoju ginklu. Dabar gatvės buvo tuščios. Kai kurie marodieriai - daugiausiai motociklininkai - spruko 80-uoju plentu. Tačiau kai dienos šviesa apleido šią plokščią žemės lygumą, dauguma žmonių pasislėpė savo namuose ir užsirakinę duris jau kentėjo nuo supergripo arba kol kas iš baimės juo susirgti. Dabar Di Moinas panėšėjo į vietą, kurioje pasilinksmino baisus monstras, prabudęs po amžių miego ir pasirinkęs miesto gatves savo pagiringam lėbavimui. "Biuiko" ratai šnarėjo, grikšėdami traiškė sudaužytus stiklus, vėliau iš Keturioliktosios gatvės pasuko į vakarus, į Euklido aveniu, aplenkdami du automobilius, kurie susidaužė kaktomuša ir šitaip sustingo, jų buferiai persipynė tarsi meilužiai po pavykusios juodviejų savižudybės.

Ant "Biuiko" stogo buvo įtaisytas garsiakalbis, iš jo sklido pypsėjimas, paskui pasigirdo nuzulintos plokštelės džeržgesys, ir virš apmirusių Di Moino gatvių pakilo švelnus Motinos Meiblės Karter balsas, dainuojantis bliuzą "Laikykis saulėtos pusės":

Laikykis saulėtos pusės,
Visuomet saulėtos, tiktai jos,
Laikykis saulėtos gyvenimo pusės,
Nors rūpesčiai tave kamuos,
Pamirši turėjęs juos kitados,
Jei laikysies saulėtos pusės...

Senutėlis "Biuikas" vis riedėjo ir riedėjo, sukdamas aštuonetus, kilpas, kartais apvažiuodamas tą patį kvartalą po tris keturis sykius. Kai jis atsimušdavo į šaligatvio paaukštinimą (arba pervažiuodavo tysantį kūną), plokštelė užsikirsdavo. Dvidešimt minučių iki vidurnakčio "Biuikas" įs-

muko į kelkraščio įdubą ir nurimo. Paskui variklis vėl suūžė. Dabar pro garsiakalbį sklido Elvio Preslio "Senas nušiuręs kryžius", o nakties vėjas blaškėsi gatvėmis, kuždėjosi su medžiais ir virš buvusio koledžo pastato griuvėsių plaikstė paskutinius dūmelius.

Iš Prezidento kalbos, pasakytos 21 valandą, nors daugelyje rajonų jos nematė ir negirdėjo:

- ...didi nacija, tokia kaip mūsiškė, privalo atsilaikyti. Mums nevalia bijoti menkiausio šešėlio kaip mažiems vaikams tamsiame kambaryje, bet lygiai taip pat negalime deramai neįvertinti šios rimtos gripo epidemijos. Bendrapiliečiai, aš raginu jus neiti iš namų. Jeigu negaluojate, likite lovose, gerkite aspiriną ir kuo daugiau skysčių. Galite neabejoti, kad *daugiausiai* po savaitės jausitės kur kas geriau. Leiskite man pakartoti, ką jau šį vakarą jums kalbėjau: tai netiesa, - *netiesa,* - jog šitas gripo štamas yra fatališkas, kaip tvirtina įvairūs kliautininkai. Daugeliu atveju ligonis gali tikėtis, kad jau po savaitės jis vėl tvirtai stovės ant kojų ir bus sveikas. Taigi...

(kosulio priepuolis)

- Taigi, pasklido radikalių grupuočių platinamas šmeižtas, esą šis gripo štamas buvo kažin kaip sukurtas vyriausybės dėl galimo jo panaudojimo karo tikslams. Bendrapiliečiai, tai piktybiška klastotė, ir aš norėčiau panašioms kalboms nedelsiant užkirsti kelią. Mūsų šalis pasirašė Ženevos susitarimą dėl nuodingųjų dujų, nervus paralyžiuojančių medžiagų nenaudojimo ir bakteriologinio ginklo kūrimo bei gamybos uždraudimo. Nei dabar, nei anksčiau mes niekuomet...

(čiaudi)

- ...mes niekuomet neužsiėmėme slapta gamyba medžiagų, draudžiamų Ženevos susitarimo. Tai ypatingai rimta gripo epidemija, bet ne daugiau. Mes turime pranešimų apie panašius gripo protrūkius ir kitose šalyse, įskaitant Rusiją ir raudonąją Kiniją. Todėl mes...

(kosti ir čiaudi)

- ...mes raginame jus laikytis rimties ir pranešame, kad šios savaitės pabaigoje arba kitos pradžioje priešgripine vakcina jau galės pasinaudoti tie, kurie dar nepasveiko. Kai kuriuose rajonuose buvo sutelktos Nacionalinės gvardijos pajėgos apginti gyventojus nuo chuliganų, vandalų, panikuotojų, bet gandai, neva tam tikri miestai "okupuoti" reguliariosios kariuomenės arba nepranešamos naujienos, yra absoliutus melas. Bendrapiliečiai, tai įžūli klastotė, ir aš norėčiau nedelsiant paneigti šiuos gandus...

Ant Pirmosios baptistų bažnyčios Atlantoje pastato sienos raudonais dažais pulverizatoriumi buvo išvedžiota:

"Brangus Jėzau! Netrukus aš Tave pamatysiu. Tavo draugė Amerika.
P. S. Tikiuosi, kad savaitės pabaigoje Tu turėsi dar kokią nors vakciną".

27 skyrius

Birželio 27-osios ryte Laris Andervudas, sėdėdamas ant suoliuko Centriniame parke, stebėjo žvėryną. Už jo driekėsi mašinomis užtvindyta Penktoji aveniu. Automobilių savininkai arba buvo negyvi, arba bėgo. O išilgai Penktosios aveniu smilko išgrobstytos prabangios parduotuvės.

Iš savo vietos Laris regėjo liūtą, antilopę, zebrą ir beždžionėlę. Visi, išskyrus beždžionėlę, buvo negyvi. Kiek Laris galėjo spręsti, gyvūnai padvėsė ne nuo gripo, jie Dievas žino kiek laiko negavo ėsti ir gerti, būtent tai juos ir pakirto. Visus, išskyrus beždžionėlę. Per trejetą valandų, kurias Laris čia prasėdėjo, beždžionėlė sukrutėjo tik keturis ar penkis kartus. Ji buvo pakankamai nuovoki, kad išvengtų mirties nuo bado ir troškulio - kol kas, tačiau ją akivaizdžiai kamavo supergripas. Ši beždžionė atrodė labai ligota. Tai buvo senas žiaurus pasaulis.

Iš kairės nuo jo gyvūnų figūrėlėmis papuoštas laikrodis rodė vienuoliktą valandą. Figūrėlės, kurios kažkada pritraukdavo tūkstančius vaikučių, dabar vaidino tuštumai. Meška pūtė ragą, drožinėta beždžionėlė (ji niekuomet nesusirgs, bet galop gali sugesti) grojo tambūrinu, o dramblys straubliu mušė būgną. Slogi melodija, vaikuti, velniškai slogi. *Pasaulio pabaigos siuita, atlikta laikrodžio figūrėlių.*

Kaip ir dera, po vienuolikos dūžių laikrodis nutilo, ir Laris vėl išgirdo kimius klaikius riksmus, dabar jau prislopintus atstumo. Šį nuostabų rytą riksmai sklido kažin kur iš kairės, ko gero, žaidimų aikštelės. Galbūt koks nors monstras įgriuvo į tvenkinį ir ten paskendo?

- Monstrai ateina! - šūktelėjo silpnas prikimęs balsas. Šį rytą prasisklaidė sunkūs debesys, ir diena buvo vaiski bei karšta. Pro Lario nosį praskriejo bitė ir, nutūpimo vieta pasirinkusi nuostabųjį bijūną, nusileido į artimiausią klombą. Iš žvėryno sklido raminantis, migdantis musių zyzimas, jos skrido į narvus ir tūpė ant kritusių žvėrių.

- Monstrai jau artinasi! - taip šaukė aukštas vyriškis; iš pažiūros jis turėjo šešiasdešimt su trupučiu metų. Pirmą sykį Laris jį išgirdo vakar vakare. Tamsoje, apgaubusioje nenatūraliai tylų miestą, šis silpnas graudus balsas atrodė pompastiškas ir kraupus, pamišusio Jeremijo balsas, sklindantis virš Manheteno, atsiliepiantis aidu, kviečiantis ir keliantis nerimą. Laris, kuris išjungęs šviesą gulėjo ant lovos nesudėdamas bluosto, staiga, nors tai prieštaravo bet kokiai logikai, įsitikinęs pamanė, jog šitas rėksnys seka įkandin jo, ieško būtent jo, kaip kažkada naktiniuose košmaruose elgėsi jo sapnų pabaisos. Labai ilgai atrodė, kad balsas artėja: - *Monstrai ateina! Monstrai jau kelyje! Jie priemiesčiuose!* - Laris netgi tikėjosi, kad durys, nors jis užrakino visas tris spynas, netrukus bus išlauž-

tos, ir tasai rėksnys atsidurs greta... bet ne žmogiškas padaras, o milžinas trolis-baidyklė, šuns galva, akimis kaip dubenėliai ir iltimis vietoje dantų.

Bet ryte Laris išvydo jį parke - tai viso labo buvo tik pamišęs senis velvetinėmis kelnėmis, striuke ir akiniais raginiais rėmeliais. Laris pabandė jį užkalbinti, bet žmogelis persigandęs, rėkdamas, kad pabaisos gali pasirodyti gatvėse bet kuriuo metu, spruko šalin. Jis peršoko žemutę užtvarą ir nuskuodė dviračių takeliu, juokingai tapnodamas batais, jo akiniai nulėkė žemėn, bet nesudužo. Laris patraukė jo linkui, tačiau nesuspėjo prisiartinti, kai rėksnys sugriebė akinius ir nenumaldomai šūkčiodamas savo įspėjimą nulapnojo į žaidimų aikštelę. Taigi Lario nuomonė apie šį žmogų mažiau nei per dvylika valandų pasikeitė nuo mirtino siaubo iki pasibodėjimo ir netgi susierzinimo.

Parke buvo ir kitų žmonių; su kai kuriais Laris pasišnekėjo. Visi elgėsi vienodai. Laris pamanė, kad ir jis pats ne itin nuo jų skiraisi. Visi buvo priblokšti, kalbėjo nerišliai, atrodė, jog pokalbio metu neįstengia susilaikyti nekedenę jo rankovės. Kiekvienas buvo išgyvenęs savo istoriją. Bet visos šios istorijos buvo panašios. Jų draugai arba giminaičiai buvo mirę arba merdėjo. Gatvėse šaudo, Penktojoje aveniu - tikras pragaras, ar tiesa, kad Tifanio daugiau nebėra, ar gali taip būti? Ir kas gi valys? Kas imsis išvežti šiukšles ir yrančius lavonus? Gal geriau išvažiuoti iš Niujorko? Jie girdėjo, kad kariškiai saugo visus įvažiavimus ir išvažiavimus iš miesto. Viena moteris būgštavo, kad iš požemių gali išlįsti ir užtvindyti miestą žiurkės. Tai Larį sugrąžino prie nelinksmų minčių, kurias jis dūmojo pirmą dieną atvykęs į Niujorką. Vienas jaunuolis Lariui patikliai prisipažino, norįs realizuoti viso savo gyvenimo svajonę. Jis nukaks į "Jankių" stadioną, nuogas perbėgs išilgai aikštės, o paskui ims masturbuotis. "Vienintelis šansas gyvenime, drauguži", - pasakė jis Lariui prisimerkdamas, o paskui nudrožė sau.

Dauguma žmonių parke buvo ligoti, bet tik nedaugelis čia mirė. Greičiausiai juos baugino perspektyva būti suėstiems žvėrių, tad pajutę artėjantį galą slinkdavo į namus. Šį rytą Laris tik vieną kartą akis į akį susidūrė su mirtimi - gerai, kad tik vieną. Jis nupėdino pagrindine alėja į tualetą. Laris pravėrė duris, ir įkritusiomis akiduobėmis į jį įsispitrėjo besišypsantis negyvas vyriškis kirminais ir lervomis nusėtu veidu, vis tebesėdintis ant unitazo, prie nuogų klubų nuleistomis rankomis. Lariui į nosį tvojo pašvinkęs, šleikščiai saldus irimo smarsas, tarytum sėdintis vyras būtų gaižus saldainis, saldus masalas musėms privilioti. Laris užtrenkė duris, bet jau buvo per vėlu: bematant teko išsiskirti su kukurūzų dribsniais, kuriuos valgė pusryčiaudamas; jį taip žiauriai tąsė, kad Laris ėmė nerimauti, ar nesprogo kas nors jo viduriuose. "Dieve, jeigu Tu esi, - meldėsi grįždamas iš tualeto, - jeigu šiandien Tu priiminėji prašymus, drauguži, prašau padaryti taip, kad daugiau nieko panašaus neregėčiau. Aš neįstengsiu šito atlaikyti. Iš anksto dėkoju".

Ir dabar, sėdėdamas ant suoliuko (rėksnys pasitraukė už girdimumo ribų, bent jau kol kas), Laris atsigodėjo begalvojąs apie beisbolo žaidynių

Pasaulinę Seriją prieš penkerius metus. Tai buvo malonūs prisiminimai, kadangi dabar jam atrodė, kad būtent anuomet paskutinį kartą jis jautėsi tikrai laimingas, fiziškai sveikas ir stiprus, o proto neslėgė sunkios mintys.

Tai vyko išsyk po to, kai jiedu su Rudžiu išsilakstė į skirtingas puses. Tas idiotiškas išsiskyrimas buvo siaubingas, ir jeigu jis kada nors vėl pamatytų Rudį (niekuomet šitaip neatsitiks, atsidusdamas pakuždėjo jam vidinis balsas), Laris atsiprašytų. Jis pultų į kojas ir bučiuotų Rudžio batus, jeigu to reikėtų, idant vėl viskas būtų gerai kaip ir anksčiau.

Jiedu leidosi į kelionę po šalį senu 1968 metų laidos "Merkuriu", kuris Omahoje sugedo. Iš ten jie pora dienų ėjo pėsčiomis, važiavo pakeleivingomis mašinomis į vakarus, paskui kelias savaites dirbo, po to vėl riedėjo pakeleivingu transportu. Jiedu šiek tiek padirbo fermoje Nebraskos vakaruose, ir tuomet vieną vakarą Laris, žaisdamas pokerį, pralošė visus šešiasdešimt dolerių. Ir kitą dieną buvo priverstas paprašyti Rudžio paskolinti, kad galėtų išsisukti. O dar po mėnesio jie nusigavo iki Los Andželo, ir būtent Laris pirmasis susirado darbą - žinoma, jeigu indų plovimą už minimalų atlyginimą galima pavadinti darbu. Kartą vakare, po kokių trijų savaičių, Rudis pakreipė pokalbį apie skolą. Jis pasakė sutikęs vieną vaikiną, kuris nurodė gerą įdarbinimo agentūrą, tačiau reikia įmokėti dvidešimt penkis dolerius. Tai ir sudarė tą sumą, kurią Laris pasiskolino po nesėkmingo pokerio lošimo. Įprastomis aplinkybėmis, pasakė Rudis, jis niekuomet to neprimintų, bet...

Laris užprotestavo, esą jis jau grąžinęs savo skolą. Jie atsiskaitę. Jeigu Rudžiui reikia dvidešimt penkių dolerių, ką gi, gerai, bet jis tikisi, jog Rudis nesiruošia priversti jį grąžinti tą pačią skolą du sykius. Rudis atrėžė, kad jam nereikia *išmaldos*, ir jis norįs atsiimti tik tuos pinigus, kuriuos *paskolino*, ir jo visai nedomina toksai mėšlas kaip Laris Andervudas. "Viešpatie švenčiausias, - mėgindamas nusijuokti, atsiliepė Laris, - niekuomet nemaniau, kad man iš tavęs reikės pakvitavimo, Rudi. Vadinasi, aš suklydau". Ir visa tai virto rimtu kivirču, vos neįsiplieskė peštynėmis. Rudžio veidas liepsnojo. "Taip tu visas atsiskleidei, Lari! - išrėkė jis. - Tai tavo stilius. Toks jau esi. Vyliausi, kad neužkibsiu ant tavo kabliuko, bet, matyt, užkibau. Eik po velniais, Lari". Rudis išėjo, o Laris puolė jam iš paskos ir nubildėjo laiptais žemyn, traukdamas iš užpakalinės kelnių kišenės piniginę. Ten, po fotonuotrauka, buvo užslėptos trys dešimtinės, kurias jis ir švystelėjo įkandin Rudžio.

- Pigus mažas sukruštas apgavike! Imk juos! Pasiimk šituos prakeiktus pinigus!

Rudis iš visų jėgų trenkė laukujes duris ir pranyko naktyje, iškeliaudamas į tą abejotiną gerovę, kuri šiame pasaulyje galėjo laukti tokių kaip Rudis. Jis neatsisuko. Sunkiai alsuodamas, Laris stovėjo ant laiptų, bet po kelių minučių jau ieškojo trijų dešimtinių, pakėlė jas nuo žemės ir vėl paslėpė piniginėje.

Dabar, po tiekos metų, jis vis labiau įsitikino, kad Rudis buvo teisus. Iš tikrųjų jis buvo visiškai teisus. Net jeigu jis *tikrai* būtų grąžinęs Rudžiui

skolą. Jiedu draugavo nuo vaikystės, ir atrodo (žvelgiant atgalios), kad Laris visuomet turėjo pinigų šeštadienio koncertui, jis visuomet pirkdavo saldainius pakeliui pas Rudį, skolindavo jam pinigų mokykliniams pusryčiams arba duodavo septynis centus susimokėti už vietą autoaikštelėje. Per visus šiuos metus jis išleido dėl Rudžio penkiasdešimt, o galbūt netgi šimtą dolerių. Kai Rudis jam priminė skolą, Laris sumetė, kokioje keblioje padėtyje yra atsidūręs jis pats. Jo protas atskaičiavo šiuos dvidešimt penkis dolerius iš trisdešimties ir jam pasakė: *"Lieka tiktai penki doleriai. Be to, tu ir taip jau jam viską grąžinai. Nesu tikras kada, bet tu atsiskaitei. Ir daugiau šia tema nėra ką svarstyti".* Ir jis daugiau nebesvarstė.

Po to Laris liko mieste vienas. Jis neturėjo draugų, jis netgi nebandė užmegzti draugystės toje kavinėje, kurioje dirbo. Reikalas tas, kad visus ten dirbančius, pradedant amžinai rėkaujančiu ir viskuo nepatenkintu vyriausiuoju virėju ir baigiant pardavėjomis, kurios kraipė pasturgalius ir amžinai čiaumojo kramtomąją gumą, jis laikė nepataisomais bukagalviais. Taip, jis išties visus laikė kvailiais, išskyrus save, kurio laukia neabejotina sėkmė (ir jūs galite būti tuo tikri) - švento ir skaistaus Lario Andervudo. Šiame pašlemėkų pasaulyje jam vienišam buvo taip pat skaudu kaip inkščiančiam šunyčiui ir jis taip pat ilgėjosi namų kaip lemties valia į negyvenamą salą nublokštas žmogus. Jis vis dažniau ėmė galvoti, ar negrįžti jam į Niujorką. Po mėnesio, galbūt netgi po kelių savaičių taip būtų ir pasielgęs... jeigu ne Ivona.

Jis sutiko Ivoną Veterlen kino teatre, už dviejų kvartalų nuo klubo, kur ji dirbo šokėja. Kai baigėsi antras filmas, ji ašarodama ieškojo aplink save rankinuko. Jame buvo jos vairuotojo pažymėjimas, kreditinė kortelė, gimimo liudijimas, draudimo polisas. Nors ir neabejojo, kad rankinuką pavogė, Laris apie tai neužsiminė ir padėjo jai ieškoti. Retsykiais iš tiesų atrodo, jog mes gyvename stebuklų pasaulyje, kadangi Laris surado rankinuką už trijų eilių, kai jie jau buvo praradę bet kokią viltį ir ketino baigti paieškas. Jis pasakė, jog rankinukas tikriausiai atsidūrė ten todėl, kad seanso metu žmonės judino kojas - vis dėlto filmas buvo ganėtinai nuobodus. Dėkodama už pagalbą, mergina jį apkabino ir pravirko. Laris jautėsi kaip Kapitonas Amerika*, pasakė, kad mielai pakviestų ją kur nors atžymėti šį įvykį, bet dabar turi piniginių sunkumų. Ivona bematant pasisiūlė pavaišinti pati. Laris, šis didis nabobas, nė minutėlę nesuabejojęs sutiko, kad ji galėtų sau šitai leisti.

Jie ėmė susitikinėti; mažiau nei per dvi savaites pasimatymai tapo reguliarūs. Laris rado tarnautojo vietą knygyne ir dar prisidurdavo dainuodamas grupėje, kuri vadinosi "Uždegantis kareiviškas ritmas ir bugivugis visiems laikams". Labiausiai vykęs dalykas šioje grupėje buvo jos pavadinimas, bet ritmine gitara ten grojo Džonis Makolas, kuris vėliau perėjo į "Nudriskėlius", o pastaroji iš tiesų buvo nebloga grupė.

---

* Populiarus komiksų herojus.

Laris su Ivona pradėjo gyventi drauge. Ir Lario gyvenimas pasikeitė. Dabar turėjo vietą, savo butą, už kurį mokėjo tik perpus. Ivona pakabino užuolaidas, jie nusipirko pigius naudotus baldus ir drauge juos sutvarkė, pas juos į svečius ėmė užeidinėti Ivonos draugai muzikantai iš Lano grupės. Dieną butuke buvo labai šviesu, o naktimis aromatingas kalifornietiškas brizas, regis, kvepėjo apelsinais netgi tuomet, kai pro pravirus langus tesklido vien smogas. Kai niekas neateidavo, jiedu su Ivona žiūrėdavo televizorių, retsykiais ji atnešdavo skardinę alaus, sėsdavosi šalia ant fotelio ranktūrio ir glostė jam kaklą. Tai buvo jo vieta, jo *namai,* velniai griebtų: kartais jis prabusdavo naktį šalia miegančios Ivonos ir pats nustebdavo, kad jam taip gera. Paskui vėl užmigdavo, sapnuodavo malonius sapnus ir Rudžio Švarco niekuomet neprisimindavo. Nebent labai retai.

Jiedu pragyveno drauge keturiolika mėnesių, ir viskas buvo labai puiku, išskyrus paskutines šešias savaites, kai Ivona pavirto tikra kale, ir toji jo dalis, kuri Lariui tai nurodė, irgi turėjo būti dėkinga Pasaulinei Serijai. Jis atidirbdavo savo valandas knygyne, paskui eidavo pas Džonį Makolą, ir jie dviese - visa grupė susirinkdavo tik savaitgaliais, kadangi likusieji dirbdavo naktimis - grodavo su nauja sudėtimi arba paprasčiausiai brazgino stygas baruose šlagerių "Niekas, išskyrus mane" arba "Dviguba mano merginos meilės salvė" motyvus.

Po to jis keliaudavo namo, į *savo* namus, ir Ivona jau būdavo paruošusi vakarienę. Ne kokią nors sumautą vakarienę iš pusfabrikačių. Tikrą naminį patiekalą. Gamino mergina meistriškai. Vėliau jis eidavo svetainėn, įjungdavo televizorių ir žiūrėdavo serialus. Paskui meilė. Ir viskas atrodė taip gera, visa tai atrodė *jo.* Ir niekas netemdė jo proto. Nuo to laiko jau niekuomet nebebuvo taip gerai. Niekuomet.

Ūmai Laris susivokė, kad jo skruostais rieda ašaros, ir patyrė akimirksnio pasibjaurėjimą savimi - štai jis sėdi čia, ant suolelio Centriniame parke, ir ašaroja prieš saulutę kaip koks nukvarkęs senis. Po to pamanė turįs teisę apverkti tai, ką prarado, kad jis turi teisę patirti šoką, jeigu išties buvo tai, kas buvo.

Prieš tris dienas numirė jo motina. Ji gulėjo ant sulankstomos lovelės ligoninės koridoriuje podraug su tūkstančiais kitų merdėjančių žmonių. Laris klūpojo šalia jos ant kelių, stebėdamas, kaip miršta jo mama, manė išeis iš proto tarp aplink tvyrančio šlapimo ir išmatų tvaiko, kliedesio, kosėjimo, beprotiškų šūkčiojimų, kūkčiojimo. Į pabaigą jinai jo jau neatpažindavo; neatitoko netgi paskutiniąją minutę. Jos krūtinė paprasčiausiai stabtelėjo nebaigusi įkvėpti, o paskui labai lėtai nusileido, kaip nuo automobilio svorio subliūkšta pradurta padanga. Apie dešimtį minučių sėdėjo prie jos sustingęs, nežinodamas ką daryti, pasimetęs galvojo, jog privalo laukti, kol jam išduos mirties liudijimą arba kas nors paklaus, kas gi atsitiko. Bet juk ir taip buvo aišku, kas atsitiko, tai vyko visur. Tai buvo taip akivaizdu, kaip ir tai, jog ši vieta pavirto pamišėlių namais. Joks gydytojas nesiruošė prieiti ir išreikšti savo užuojautą. Jokio ritualo. Anks-

čiau ar vėliau jo motiną paprasčiausiai išneš kaip maišą avižų, ir jis nenorėjo šito matyti. Jos rankinukas stovėjo po lovele. Laris rado jame tušinuką, plaukų segtuką ir jos čekių knygelę. Išplėšė iš šios knygelės lapą, užrašė ant jo vardą, pavardę, adresą, paskui, kelias sekundes paskaičiavęs, ir jos amžių. Po to segtuku pritvirtino šį lapelį prie palaidinukės kišenės ir apsiverkė. Pabučiavęs ją į skruostą, vis dar verkdamas išėjo. Jautėsi kaip dezertyras. Gatvėje pasidarė kiek geriau, nors gatvės tuo metu buvo užtvindytos protą pametusių ligotų žmonių ir ginkluotų patrulių. Dabar Laris tegalėjo paprasčiausiai sėdėti ant šio suolelio ir apraudoti daug bendresnius dalykus: prarastą jo motinos pensiją, savo paties sužlugdytą karjerą, sielvartauti dėl tų laikų, kai jis kartu su Ivona Los Andžele žiūrėdavo Pasaulinę Seriją ir žinodavo, jog netrukus ateis metas mylėtis; liūdėti dėl Rudžio. Taip, labiausiai jis graužėsi dėl Rudžio ir dėl to, kad negrąžino Rudžiui dvidešimt penkių jo dolerių. Gaila, kad šitam dalykui perprasti prireikė ištisų šešerių metų.

Beždžionė nudvėsė be penkiolikos minučių dvyliktą. Ji paprasčiausiai sėdėjo savo vietoje, apatiškai parėmusi letenėlėmis smakrą, paskui jos vokai nusileido, ir gyvūnėlis griuvo priekin, siaubingai pliaukštelėdamas galva į cementinį pagrindą.

Laris daugiau nebenorėjo čia sėdėti. Jis atsistojo ir be jokio tikslo patraukė į žaidimų aikštelę. Dar prieš penkiolika minučių jis kažkur tolumoje tebegirdėjo senio riksmus, kuris gąsdino visus pabaisomis, bet dabar atrodė, kad vieninteliai garsai, trikdę parko tylą, buvo jo paties žingsniai ir paukščių čiulbesys. Akivaizdu, kad paukščiai gripu neužsikrėtė. Jų laimei.

Artėdamas prie orkestro aikštelės, Laris išvydo ant suoliuko sėdinčią moterį. Turėjo apie penkiasdešimt metų, bet ji aiškiai dėjo nemažai pastangų, idant atrodytų jaunesnė. Ji mūvėjo labai brangiais pilkšvai žaliais šortais, dėvėjo šilkine kaimietiško stiliaus palaidinuke... bet Laris žinojo, kad vargu ar kaimiečiai išgali dėvėti brangias šilkines palaidinukes. Moteris grįžtelėjo į Lario žingsnių garsą. Rankoje ji laikė tabletę, kurią manieringai įsidėjo burnon, tarsi tai būtų ne vaistai, o riešutas.

- Labas, - tarė Laris. Moters veidas buvo ramus, žydrose jos akyse žėrėjo aštrus protas. Ji nešiojo akinius auksiniais rėmeliais, o ir užrašų knygelė buvo aptaisyta kažin kuo brangiu. Ant pirštų mūvėjo keturis žiedus: tuoktuvių, du su briliantais ir vieną su smaragdu, savo dydžiu nenusileidžiančiu katino akiai.

- Aš nepavojingas, - pridūrė Laris. Juokinga buvo apie tai kalbėti, bet ši moteris nešiojo ant rankų ne mažiau kaip dešimt tūkstančių dolerių. Žinoma, visa tai galėjo pasirodyti imitacija, bet ji nebuvo panaši į moterį, kuri nešiotų pigius blizgučius.

- Taip, - pritarė ji, - jūs neatrodote grėsmingai. Be to, nesergate, - tardama paskutinį žodį, balsą šiek tiek pakėlė aukštyn, tvirtinimą paversdama

lyg ir mandagiu klausimu. Ji nebuvo tokia rami, kaip atrodė iš pirmo žvilgsnio: vienoje kaklo pusėje nervingai pulsavo vena, o žydrose jos akyse slypėjo tasai pat išgąstis, kurį Laris šįryt skusdamasis pastebėjo savosiose.

- Ne, nemanau, kad sergu. O jūs?

- Visiškai ne. Ar pastebėjote, kad prie jūsų bato prilipo ledų popierėlis?

Laris dirstelėjo žemyn ir pamatė, kad taip ir yra. Tai privertė jį paraudonuoti - įtarė, jog tokiu pat tonu jinai įspėtų ir dėl prasisegusio antuko. Atsistojęs ant vienos kojos, pamėgino popierėliu atsikratyti.

- Jūs panašus į garnį, - nusišypsojo moteris. - Atsisėskite ir nusiimkite popierių. Mane vadina Rita Blekmur.

- Malonu su jumis susipažinti. Esu Laris Andervudas.

Jis prisėdo šalia. Moteris ištiesė ranką, ir Laris ją paspaudė, pirštai prisiglaudė prie žiedų. Paskui jis droviai nusiėmė popierėlį ir išmetė į šiukšlių dėžę už suoliuko; užrašas ant jos skelbė: "TAI *JŪSŲ* PARKAS, TODĖL PALAIKYKITE JAME ŠVARĄ!"

Visa ši operacija jam pasirodė juokinga. Atkraginęs galvą, Laris ėmė juoktis. Tai buvo pirmas tikras juokas nuo tos dienos, kai jis parėjo į namus ir rado ant grindų gulinčią motiną. Patyręs, kad nuostabus pojūtis, kurį teikia juokas, nė kiek nepasikeitė, Laris buvo be galo laimingas. Juokas kilo iš vidaus ir veržėsi pro dantis taip pat džiugiai kaip anksčiau. Rita Blekmur irgi prajuko - tiek iš jo, tiek drauge su juo, ir Larį dar sykį sužavėjo jos rafinuotumas ir patraukli elegancija. Ji priminė Irvino Šou romanų herojes. Galbūt iš "Naktinio darbo" ar dar iš kokio nors kūrinio, nufilmuoto televizijai, kai jis dar buvo visiškai mažas.

- Kai išgirdau jūsų žingsnius, norėjau pasislėpti, - tarė ji. - Pamaniau, jog tai keistasis filosofas sudaužytais akiniais.

- Monstrų šauklys?

- Jis patsai save taip vadina ar jūs šitaip jį praminėte?

- Aš taip jį vadinu.

- Labai vykusiai, - pastebėjo ji, praverdama rankinuką ir išsiimdama pakelį brangių mentolo cigarečių. - Jis primena man pamišusį Diogeną.

- O, jis paprasčiausiai ieško tikrų monstrų, - taip pasakęs, Laris vėl nusikvatojo.

Moteris užsirūkė ilgą cigaretę ir su pasitenkinimu išpūtė dūmą.

- Jis neserga, - toliau kalbėjo Laris. - Bet aplinkui dauguma pasiligoję.

- Mano namo durininkas taip pat atrodo gana sveikas, - pastebėjo Rita. - Jis vis dar savo poste. Išeidama šiandien rytą daviau jam penkis dolerius. Nežinau, ar šitaip pasielgiau todėl, kad jis vis dar tarnyboje, ar todėl, kad sveikas. Kaip jūs manote?

- Pakankamai gerai jūsų nepažįstu, kad galėčiau atsakyti.

- Be abejo, nepažįstate, - kai ji dėjo cigaretes atgal į rankinuką, Laris pastebėjo ten gulintį pistoletą. Rita atkreipė dėmesį į jo žvilgsnį. - Tai mano vyro. Jis buvo svarbiausio Niujorko banko vyriausiasis valdytojas. Bū-

tent šitaip jis prisistatinėjo, kai kas nors klausdavo, kaip jam pavyksta išlaikyti tokią puikią formą. Aš-svarbiausio-Niujorko-banko-vyriausiasis-valdytojas. Jis mirė prieš porą metų. Pusryčiavo su vienu iš tų arabų, kurie atrodo tarsi susitepę visas atviras savo odos vietas blizgančiu kremu, ir patyrė gilaus infarkto priepuolį. Jis taip ir pasimirė su kaklaraiščiu. Kaip jums atrodo, ar tai atitinka mūsų kartos žmonių charakteristiką ir patvirtina seną posakį apie mirtį savo poste? Henris Blekmuras mirė su kaklaraiščiu. Man tai prie širdies, Lari. Jis beprotiškai bijojo plėšikų, todėl įsigijo ginklą. Ar tiesa, kad šaudant jis trūkčioja ir kelia didelį triukšmą, Lari?

Laris, kuris niekad gyvenime nešaudė, atsakė:

- Manau, kad tokio mažo pistoleto atatranka nedidelė. Tai 38-as kalibras?

- Greičiausiai 32-as, - Rita išsitraukė pistoletą iš rankinuko, ir Laris pastebėjo, jog jame labai daug flakonėlių su tabletėmis. Šįsyk jinai Lario žvilgsnio nematė: moters akys buvo nukreiptos į nedidelį medį už penkiolikos žingsnių.

- Ko gero, man reikia pamėginti. Kaip jūs manote, ar pataikysiu į aną medį?

- Nežinau, - sunerimęs pratarė jis. - Aš nežinau, kad...

Rita paspaudė gaiduką ir iššovė. Medžio kamiene atsirado mažytė skylutė.

- Taikli akis, - su pasitenkinimu pratarė ji ir pūstelėjo iš vamzdžio kylantį dūmelį, kaip daro gangsteriai kino filmuose.

- Tikrai puikiai, - patvirtino Laris, o jo širdis ėmė plakti normaliu ritmu tik tuomet, kai Rita įsikišo pistoletą į rankinuką.

- Aš negalėčiau nušauti žmogaus. Esu tikra. Be to, greitai čia nebeliks nieko, ką galima būtų nušauti, ar ne?

- Na, šito aš nežinau.

- Jūs stebite mano žiedus. Duoti vieną?

- Kaip? Ne! - Laris vėl plykstelėjo.

- Kaip bankininkas, mano vyras tikėjo briliantais. Tikėjo jais taip, kaip baptistai tiki Apokalipse. Aš turiu labai daug briliantų, ir visi jie apdrausti. Mums priklausė ne tik brangakmeniai, Hariui ir man, bet dar daug kas. Bet jeigu kas nors šių briliantų užsigeis, juos atiduosiu. Galų gale juk tai tik akmenys, ar ne?

- Manau, kad taip.

- Žinoma, - tarė Rita, ir jos kaklo vena vėl ėmė pulsuoti. - Jeigu plėšikas pareikalaus, nusiimsiu ne tik juos, bet duosiu dar ir Kartjė adresą. Jų brangakmenių kolekcija daug turtingesnė už manąją.

- Ką dabar ketinate daryti? - paklausė Laris.

- O ką galite pasiūlyti?

- Nežinau, - atsiduses atsakė Laris.

- Tą patį galiu pasakyti ir aš.

- Žinote, šiandien rytą aš sutikau vaikiną, kuris pasisakė, jog keliaus į "Jankių" stadioną ir ten... masturbuosis, - Laris pajuto, kaip vėl paraudo.

- Jam teks labai toli keliauti, - atsiliepė Rita. - Kodėl jam nepasiūlėte ko nors arčiau? - ji atsiduso, ir atodūsis perėjo į virpulį. Rita atsidarė rankinuką, išsitraukė flakonėlį su tabletėmis ir vieną įsidėjo burnon.

- Kas tai? - paklausė Laris.

- Vitaminas E, - įtemptai šypsodama, atsakė ji. Vena ant jos kaklo kelis kartus virptelėjo ir nurimo. Moteris vėl atrodė nesudrumsčiama.

- Baruose nieko nėra, - ūmai pratarė Laris. - Buvau užėjęs į vieną Keturiasdešimt trečiojoje, ten visiškai tuščia. Ten toks aukštas raudonmedžio baras - nuėjau už jo ir įsipyliau pilną stiklą "Džono Volkerio". Bet man praėjo noras gerti. Todėl palikau taurę ant baro ir išėjau.

Jiedu drauge tarsi duetu atsiduso.

- Su jumis labai malonu šnekučiuotis, - pasakė Rita. - Jūs labai man patikote. Puiku, kad jūs ne pamišėlis.

- Dėkoju, misis Blekmur, - Laris buvo nustebintas ir kartu pamalonintas.

- Rita. Mano vardas Rita.

- Gerai.

- Tu nori valgyti, Lari?

- Jeigu atvirai, tai noriu.

- Ko gero, tuomet ponas pakvies damą su juo papietauti?

- Su malonumu.

Atsistojusi Rita vos prašančia šypsenėle pasiūlė jam ranką. Kai Laris paėmė ją už parankės, užuodė švelnų kvepalų aromatą, kvapą, kuris vienu metu ir ramino, ir kėlė vaikystės prisiminimus. Jo motina kvėpinosi kaskart, kai jie susiruošdavo į kiną. Bet jis tai pamiršo, kai jiedu paliko parką ir nužingsniavo Penktąja aveniu, tolyn nuo negyvos beždžionės, Monstrų šauklio ir pajuodusio, amžiams ant unitazo prisėdusio saldaus masalo. Rita be perstojo plepėjo, ir vėliau Laris iš jos tauškalų nieko nepajėgė prisiminti (o taip, tik vieną dalyką: ji prisipažino visuomet svajojusi pasivaikščioti už parankės Penktąja aveniu su jaunu vyriškiu, pakankamai jaunu, kad galėtų būti jos sūnumi, bet juo nesančiu), paskui jis atmintyje nuolat atkurdavo šį pasivaikščiojimą, ypač tas jo minutes, kai ji pradėjo nervintis. Gražią jos šypseną, lengvą, cinišką, rafinuotą tauškėjimą, jos šortų šlamesį.

Jiedu užsuko kavinėn, ir Laris ėmė gaminti, tiesa, tai jam sekėsi šiek tiek negrabiai, bet Rita žavėdamasi pasitikdavo kiekvieną patiekalą: žlėgtainį, keptas bulves, tirpstančią kavą, pyragą su braškėmis ir rabarbarais.

28 skyrius

Šaldytuve rado į celofaną įvyniotą braškinį pyragą. Franė ilgai apstulbusi spoksojo į jį, paskui padėjo ant stalo, išvyniojo ir gabalėlį atsipjo-

vė. Kai šį gabalą kėlė ant mažutės lėkštelės, viena braškė nukrito. Franė uogą pakėlė ir ją suvalgė. Paskui kruopščiai nušluostė ant stalo paliktą uogos žymę. Likusį pyragą vėl suvyniojo į celofaną ir padėjo atgal į šaldytuvą.

Franė jau grįžtelėjo, ketindama paimti atpjautą gabalėlį, kai jos žvilgsnis nusileido ant pakabeklio peiliams, kurį sumeistravo jos tėvas. Peiliai kybojo ašmenimis į apačią, ant jų žaidė saulės atšvaitai. Franė labai ilgai spitrijo į peilius. Liūdna, rūškana jos veido išraiška nesimainė, o pirštai be perstojo tąsė prijuostės kraštą.

Pagaliau maždaug po penkiolikos minučių ji prisiminė, kad kažin ką darė. Bet ką? Be jokios priežasties galvoje ėmė suktis viena frazė: *"Prieš pastebėdamas krislą kaimyno akyje, pirmiausiai išsiimk rąstą iš savosios".* Ji susimąstė. Krislą? Rąstą? Būtent ši frazė labiausiai jai nepatiko. Kokį rąstą? Gal lubų siją? O gal mėnulio šviesos spindulį? Dar buvo žybsinčios šviesos spinduliai ir švytintys veidai, ir dar niujorkietis majoras Eibas Bymas*, jau nekalbant apie dainą, kurią jinai išmoko sekmadieninėje mokykloje: "Aš tapsiu jam saulės spindulėliu".

...prieš pastebėdamas krislą kaimyno akyje...

Bet tai buvo ne akis, o pyragas su braškėmis. Ji grįžtelėjo į jį ir pamatė šliaužiojančią musę. Franė nuvijo ją ranka. Viso gero, misis Muse, nesirodyk Franės pusėj.

Franė labai ilgai spoksojo į pyragą. Jos mama su tėčiu negyvi išties. Motina pasimirė Sanfordo ligoninėj, o tėvas, kuris atskleidė jai savo dirbtuvėlės pasakų pasaulį, gulėjo miręs netolies. Kodėl visi žodžiai rimuojasi?** *"Mano šunį puola blusos, tad atrodo jis nususęs..."*

Ūmai Franė atitoko, ir ją vėl persmelkė siaubas. Kambaryje trenkė svilėsiais. Kažkas degė. Ji apsidairė ir išvydo svylančias bulves, kurias pradėjo kepti, o paskui visiškai pamiršo. Virš keptuvės kybojo dvokiantis dūmų debesis. Riebalų purslai lakstė į visas puses, ant dujinės krosnelės nukritę lašeliai čirškė ir geso, tarsi nematomas pirotechnikas būtų surengęs fejerverką. Keptuvė pajuodo.

Franė čiuptelėjo keptuvės rankeną ir staigiai atitraukė pirštus. Buvo pernelyg įkaitusi, kad galėtum paimti. Franė sugriebė virtuvinę pašluostę ir paskubom išnešė šnypščiančią, garuojančią kaip drakonas keptuvę priebutin. Virš gardžiai kvepiančių gėlių ramiai dūzgė bitės, bet Franė vargu ar atkreipė į jas dėmesį. Storas ir minkštas šydas, per pastarąsias keturias dienas gobęs jos jausmus ir emocijas, akimirką nukrito, ir ji tikrai išsigando. Išsigando? Ne, ji išgyveno laukinį siaubą, buvo per vieną žingsnį nuo panikos.

Franė prisiminė, kaip skuto, o paskui pjaustė bulves ir liejo aliejų. *Dabar* ji galėjo tai prisiminti. Bet kurį laiką ji tiesiog... tiesiog tai pamiršo.

---

* Čia žodžių žaismas. Angliškai beam - spindulys, šviesos pluoštas, sija, rąstas.

**Originale - rimuota proza.

Stovėdama priebutyje, tebelaikydama rankoje pašluostę, ji stengėsi prisiminti savo minčių eigą po to, kai pastatė ant krosnelės keptuvę. Tai atrodė labai svarbu.

Na, pirmiausiai ji pamanė, kad valgis, susidedąs vien iš keptų bulvių, ne itin maistingas. Paskui pagalvojo, kad jeigu 1-ajame plente vis dar atidarytas "Makdonaldas", tai ji galės nusipirkti mėsainį. Paprasčiausiai sėsti į mašiną ir privažiuoti prie langelio. Ji nusipirks didelį mėsainį ir didelę porciją bulvių, kurias patiekia raudonose kartoninėse dėžutėse. Su mažomis riebalų dėmelėmis viduje. Be abejo, tai nesveika, bet gardu. Be to, nėščioms kyla keistų norų.

Tai atvedė ją prie kitos apmąstymų vėrinio grandies. Mintys apie keistus norus priminė šaldytuve esantį braškinį pyragą. Ūmai Franei pasirodė, kad ji norėtų kąsnelio šio pyrago labiau už viską pasaulyje. Todėl išsiėmė jį iš šaldytuvo, akies krašteliu pamatė pakabeklį peiliams, kurį tėvas sumeistravo motinai (misis Edmonton, daktaro žmona, šiuo įtaisu taip susižavėjo, kad prieš kelis metus Piteris ir jai Kalėdų proga tokį patį padarė), ir jos protas patyrė... trumpą sujungimą. Krislai... rąstai... spinduliai... musės.

- O Viešpatie, - kreipėsi ji į tuščią kiemą ir ravėjimo reikalaujantį tėvo daržą. Ji prisėdo, pasikėlė prijuostę prie veido ir apsiverkė.

Kai ašaros nudžiūvo, jai pasirodė, kad jaučiasi šiek tiek geriau... bet vis dar bijojo. "Nejaugi aš prarandu protą?" - klausinėjo ji savęs. Nejaugi žmogui taip ir nutinka, kai jis patiria nervinį priepuolį - nesvarbu, kaip tai vadintųsi? Nuo to laiko, kai praėjusį vakarą pusę dvyliktos numirė jos tėvas, Franė gebėjo susikaupti tik fragmentiškai. Ji užmiršdavo, ką veikia, protas tarytum užsnūsdavo, arba ji paprasčiausiai sėdėdavo apskritai apie nieką negalvodama, o tai, kas dėjosi pasaulyje, suvokė ne daugiau už kopūsto gūžę.

Mirus tėvui, Franė labai ilgai sėdėjo greta jo kūno. Po to pagaliau nusileido apačion ir įsijungė televizorių. Be jokios priežasties, tiesiog tai pasirodė gera mintis. Transliavo tik NBC kanalas iš Portlendo, regis, rodė kažkokios beprotiškos egzekucijos šou. Juodaodis vyras, primenantis kukluksklano galvažudį, tik afrikietišką jo variantą, vaizdavo baltųjų žudynes, nušaunant juos pistoletu, o kiti vyrai studijos auditorijoje jam plojo. Be abejo, tai viso labo buvo tik žaidimas, - tokių dalykų, jeigu jie iš tiesų vyksta, televizija nerodo, - bet tai *neatrodė* kaip žaidimas. Visa tai Franė vaizdavosi kaip "Alisos Stebuklų šalyje" beprotišką versiją, tik tai buvo ne Širdžių Dama, kuri šaukė: "Nukirsti galvą!", o... kas? Kas? Tikriausiai Pikų Valetas. Nors šis mėsos kalnas skiaute perjuostais klubais mažai kuo priminė Pikų Valetą.

Vėliau rodė (kada vėliau, ji negalėtų pasakyti), kaip į studiją įsiveržė daugiau vyrų ir ten prasidėjo susišaudymas, kuris buvo atliktas netgi tikroviškiau nei egzekucija. Ji matė, kaip pakirsti kulkų krenta žmonės, kaip iš peršautų arterijų kliokia kraujas. Prisiminė, jog tuomet dar pamanė, kad jie privalo ekrano apačioje parodyti užrašą, retsykiais įspėjantį tėvus nu-

vesti savo atžalas nuo ekranų arba perjungti kanalą. Franė taip pat prisiminė, kaip pamanė, jog iš WCSH derėtų atimti transliavimo teisę; tai išties buvo *siaubingai* kruvina laida.

Ji išjungė televizorių tuomet, kai kamera pakrypo aukštyn ir ėmė rodyti vien studijos prožektorius bei nuo lubų kybančias lempas. Franė prigulė ant lovos ir įsistebeilijo į savo nuosavas lubas. Kai kitą rytą pabudo, buvo bemaž įsitikinusi, jog visa tai jai prisisapnavo. Čia ir buvo visa esmė: atrodė, kad absoliučiai viskas pavirto naktiniu košmaru. Viskas prasidėjo motinos mirtimi; tėvo mirtis tik sustiprino tai, kas jau buvo. Kaip ir "Alisoje" viskas ėjo keistyn ir keistyn.

Franė prisiminė kažkokį skubų miesto gyventojų susirinkimą, į kurį išsiruošė ir tėvas, nors tuomet jau smarkiai sirgo. Išgyvendama tarsi narkotinį apsvaigimą ir nerealaus pasaulio pojūtį, - tiesa, fiziškai jautėsi kaip visuomet, - Franė išėjo drauge su juo.

Miestelio susirinkimų salė buvo perpildyta, joje susitelkė dar daugiau žmonių, nei paprastai ateidavo į visuotinius susirinkimus vasario pabaigoje - kovo pradžioje. Daugelis čiaudėjo, kosėjo, duso. Visi buvo išsigandę ir pikti. Šnekučiavosi garsiai, užkimusiais balsais. Šokinėjo iš vietos. Gniaužė kumščius ir kratė pirštus. Daugelis - ir ne vien moterys - ašarojo.

Pagaliau buvo nuspręsta miestą uždaryti. Nieko neįsileisti. Jeigu kas nori išvykti, teišvyksta, bet privalo atminti, kad jau atgalios sugrįžti negalės. Į miestą ir iš miesto vedančius kelius užbarikaduoti automobiliais (po pusvalandį užsitęsusių šauksmų nusprendė šiam tikslui panaudoti municipaliteto nuosavybėje esančius sunkvežimius), o šiuos postus saugos apsiginklavę savanoriai. Norintys važiuoti 1-uoju plentu į pietus ar šiaurę, bus nukreipiami į Velsą, jeigu jiems reikia šiaurėn, arba į Jorką, jeigu jiems reikia į pietus, o ten galės įsukti į 95-ąjį plentą ir šitaip aplenkti Ogankvitą. Jeigu kas nors vis dėlto mėgins pervažiuoti per miestą, bus nušautas. "Mirtinai?" - paklausė kažkuris. "Be abejo", - atsakė iššyk keletas balsų.

Apie dvi dešimtys žmonių reikalavo, kad pasiligoję nedelsiant būtų pašalinti iš miesto. Tačiau juos netrukus nuramino, kadangi dvidešimt ketvirtosios vakare, kai vyko šis susirinkimas, beveik visi, kurie dar nesirgo supergripu, turėjo pasiligojusių artimų giminaičių arba bičiulių. Daugelis iš jų tikėjo naujienų pranešimais, neva labai greitai visi galės pasinaudoti vakcina. Ir kaip jie po to žiūrės vienas kitam į akis, prieštaravo nepritariantys, jeigu ši panika pasirodys melaginga, o jie persistengs, nelyginant šunis išgują savo artimuosius?

Vis dėlto priimtas sprendimas, kad pasišalintų pasiligoję *vasarotojai.*

Vasarotojai, didesnė jų dalis, niūriai pastebėjo, kad būtent už jų pinigus jau daugelį metų išlaikomos miesto mokyklos, remontuojami keliai, tvarkomi visuomeniniai pliažai, kadangi už kotedžų nuomą tenka mokėti milžiniškas sumas. O visas vietinių gyventojų gerbūvis nuo rugsėjo iki birželio vidurio palaikomas vasarą už aptarnavimą sukauptais doleriais. Jeigu su jais šitaip pasielgs, Ogankvito gyventojai gali neabejoti, kad jie,

poilsiautojai, atgal niekuomet negrįš. Taigi vietiniai, idant pragyventų, vėl galės imtis žvejybos. Šitaip noras išvyti pasiligojusius vasarotojus buvo numalšintas ganėtinai logiškais argumentais.

Apie pusiaunaktį iškilo barikados, o auštant birželio dvidešimt penktosios dienos rytui netoli postų pašauta keletas žmonių. Daugelį tik sužeidė, bet tris ar keturis nukovė mirtinai. Iš esmės iš Bostono bėgantys, apimti baimės, panikos apakinti žmonės. Kai kurie pakankamai noriai suko Jorko pusėn, bet kiti buvo taip paklaikę, jog nenorėjo nieko suprasti ir veržėsi įsilaužtinai. Su pastaraisiais susidorodavo.

Tačiau tos dienos vakarop daugelis prie barikadų budėjusių vyrų ir patys smarkiai karščiuodami sirgo. Vienas kitas, panašiai kaip Fredis Delensis ir Kurtas Bjučempas, tiesiog krito be sąmonės, ir juos išveždavo į paskubom įrengtą lazaretą, kuriame jie ir mirdavo.

Vakar rytą Franės tėvas, protestavęs prieš barikadų idėją, atgulė lovon, o Franė liko jį slaugyti. Jis atsisakė keliauti į lazaretą. Jeigu jau jam skirta mirti, pasakė Franei, norėtų sulaukti paskutiniosios namuose, padoriai ir ramiai.

Apie dienos vidurį srautas judančių Ogankvito link išseko. Gasas Dinsmoras, visuomeninio pliažo autoaikštelės sargas, pranešė, kad plente susikaupė tiek automobilių su negyvėliais, jog netgi įstengiantis vairuoti nesugebės pajudėti šioje šiurpioje metalo ir lavonų sangrūdoje. Tai įvyko pačiu laiku, nes dvidešimt penktosios vakarą vargu ar būtų atsiradę trys tuzinai pajėgiančių stovėti sargyboje vyrų. Gasas, kuris iki vakar vakaro jautėsi pakankamai sveikas, ir patsai ėmė sloguoti. Vienintelis normaliai besijaučiantis žmogus mieste, išskyrus Franę, buvo šešiolikmetis Emės Lauder brolis Haroldas. Pati Emė mirė kaip tik miesto susirinkimo išvakarėse; jos vestuvinė suknelė taip ir liko kaboti spintoje.

Šiandien Franė niekur nebuvo išėjusi ir nuo vakar vakaro, kai ją aplankė Gasas, nematė nė gyvos dvasios. Šįryt kelis sykius girdėjo variklio ūžesį, kartą netgi pokštelėjo šūvis; bet daugiau jos nepasiekė nė vienas garsas. Sunki, niekieno netrikdoma tyla tik dar labiau pagilino nerealumo pojūtį.

O dabar dar reikia apmąstyti šiuos klausimus. Musė... pyrago pusė... Ūmai Franė suvokė, jog klausosi traškesio šaldytuve. Jame buvo automatinis įtaisas ledui šaldyti, ir kas dvidešimt sekundžių jo viduje pasigirsdavo duslus trakštelėjimas, reiškiantis, kad paruoštas dar vienas ledo kubelis.

Štai šitaip ji prasėdėjo prie lėkštės, nepaliesdama gabalėlio pyrago, apie valandą laiko, akyse sustingo rūškana, pusiau klausianti išraiška, nieko nereginčios akys žvelgė į vieną tašką. Jos sąmonės paviršiun pamažu ėmė kilti kita mintis, tiksliau, dvi mintys, kurios vienu metu atrodė ir tarpusavyje susijusios, ir visiškai viena kitai tolimos. Galbūt tai buvo kokios nors vienos didelės minties sudedamosios dalys? Klausydamasi šaldytuvo skleidžiamų garsų, ji šias mintis analizavo. Pirmoji buvo apie tėvo mirtį; jis pasimirė namuose ir jautėsi dėl to patenkintas. Antroji mintis - apie

išaušusią dieną. Pasitaikė nuostabi, rami vasaros diena, viena iš tų, dėl kurių ir plūsdavo turistai Meino pakrantėn. Jie atvažiuodavo ne pasimaudyti, kadangi vanduo čia niekuomet pakankamai šiam reikalui neįšyla; jie atsidangindavo dėl tokių nuostabių dienų.

Ryškiai švietė saulė. Franė perkėlė žvilgsnį į išorinėje virtuvės lango pusėje pritvirtintą termometrą. Gyvsidabrio stulpelis sustingo ties 27 laipsniais šilumos. Diena buvo nuostabi, o jos tėvas nebegyvas. Ar egzistavo tarp vieno ir kito fakto koks nors ryšys, išskyrus visiškai akivaizdų? Viena ir kita mintis spaudė ašaras. Nepajėgdama įveikti apatijos ir sumišimo, Franė suraukė kaktą. Jos mintys sukosi ties šia problema, paskui skriejo prie kitų dalykų ir vėl sugrįždavo atgalios.

Buvo nuostabi *šilta* diena, o jos tėvas nebegyvas. Tai išsyk viską sustatė į savo vietas, ir Franė užsimerkė, tarsi gavusi smūgį. Tuo pat metu jos rankos nesąmoningai truktelėjo staltiesę, nublokšdamos ant grindų lėkštę. Lėkštė dužo nelyginant bomba, o Franė suklykė ir įsikibo nagais į skruostus. Klydinėjanti, apatiška veido išraiška beregint pasikeitė, žvilgsnis akimoju tapo aštrus ir sutelktas. Tarytum kas nors būtų skėlęs jai antausį arba kyštelėjęs panosėn amoniaku suvilgytą vatos gumulėlį.

Negalima namuose laikyti lavono. Ypač pačiame vasaros įkarštyje.

Ankstesnė apatija, naikindama minties ribas, ėmė veržtis atgalios. Siaubas pradėjo blankti, švelnėti. Franė vėl sutelkė dėmesį į šaldytuvo garsus... pagaliau jai pavyko išsivaduoti iš kibaus abejingumo voratinklio. Atsistojo, prisiartino prie kriauklės, paleido stiprią vandens srovę, paskui, pasisėmusi pilnas rieškutes, šliūsterėjo į veidą, atgaivindama ir šiek tiek atvėsindama odą.

Vėliau ji galės viską palikti savieigai, bet pradžioje reikia atlikti tai. Tai *privalu* padaryti. Ji paprasčiausiai negalėjo susitaikyti, kad jis gulėtų viršuje, kai birželis persisveria į liepą. Tai pernelyg ryškiai priminė į visų koledžų programas įtrauktą Folknerio apsakymą “Rožė Emilijai”. Miesto galvos nežinojo, kieno tas siaubingas kvapas, bet jis pamažu pranyko. Jis... jis...

- Ne! - garsiai riktelėjo Franė saule užlietoje virtuvėje ir pradėjo po ją blaškytis. Pirma jos mintis stabtelėjo ties miesto laidojimo biuru. Bet kas gi imsis... imsis...

- Liaukis atsitraukinėti! - tūžmingai sušuko virtuvės tuštumon. - Kas jį *laidos?*

Ir skambant jos pačios balsui, atsklido atsakymas. Juk tai visiškai aišku. Žinoma, kad ji. Kas gi dar? Ji.

Keturioliktą valandą trisdešimt minučių įvažiuojamajame keliuke išgirdo lygų, ramų variklio dūzgesį. Ji paguldė kastuvą ant duobės krašto - Franė kasė kapą sodelyje, tarp pomidorų ir salotų - ir šiek tiek išsigandusi atsisuko.

Pasirodė, jog tai naujutėlis tamsiai žalias "Kadilakas", iš kurio lipo šešiolikmetis Haroldas Lauderis. Franė pajuto didėjantį susierzinimą. Jai nepatiko Haroldas; beje, ji nepažinojo nė vieno žmogaus, įskaitant ir velionę jo seserį Emę, kuris būtų šiltai apie Haroldą atsiliepęs. Nebent jo motina. Su pritrenkiančia ironija Franė pamanė, kad vienintelis Ogankvite išgyvenęs žmogus, be abejo, išskyrus ją pačią, pasirodė esąs iš tų, kurio ji iš tikrųjų nemėgo.

Ogankvito vidurinėje mokykloje Haroldas leido literatūrinį žurnalą ir rašė keistus apsakymus, kuriuose buvo pasakojama esamuoju laiku arba antruoju asmeniu, arba vienu ir kitu išsyk. *"Tu eini kažkokiu beprotišku koridoriumi, ir prasispraudi pro išlaužtas duris, ir žvelgi į žvaigždes..."* - štai Haroldo stiliaus pavyzdėlis.

"Jis bezda į kelnes, - sykį jai prasitarė Emė. - Na, argi tai ne siaubinga? Bezda, o paskui dėvi tas pačias apatines trumpikes, kol jos nesuragėja".

Juodi Haroldo plaukai visuomet blizgėjo riebaluoti. Jis buvo ganėtinai aukštas, bet svėrė beveik du šimtus keturiasdešimt svarų. Avėjo kaubojiškais batais smailais galais, jo liemenį juosė odinis diržas, kurį Haroldas nuolat trūkčiojo, mat jo pilvas buvo gerokai didesnis už klubus, margi marškiniai kilojosi aplink jį kaip išpūsta burė. Franei buvo nusispjaut, kaip dažnai jis bezda į kelnes, kiek svarų sveria ir kieno manieras mėgdžioja. Bet kai į jį žiūrėjo, jautėsi nejaukiai ir šlykščiai, tarsi intuityviai nutuokė, jog kiekviena Haroldo galvoje užgimusi mintis yra padengta glitėsiais. Ji nemanė, kad netgi tokioje situacijoje Haroldas gali kelti kokį nors pavojų, bet greičiausiai jis bus toks pat nemalonus kaip visuomet arba dar bjauresnis.

Nepastebėjęs Franės, Haroldas kyštelėjo galvą į namus.

- Ar yra kas nors? - šūktelėjo, o paskui, persisvėręs pro "Kadilako" langą, spustelėjo klaksoną. Šis garsas dar labiau suerzino Franę. Ji nebūtų pratarusi nė žodžio, jeigu Haroldas, jau pasirengęs sėsti mašinon, nebūtų pastebėjęs jos, sėdinčios ant duobės krašto. Akimirką Franė panoro nulįsti kuo giliau į sodą, priglusti prie žemės ir tūnoti tarp kriaušių bei serbentų krūmų tol, kol Haroldui įgrys jos ieškoti, ir jis pasišalins. "Liaukis, - įsakė ji sau, - liaukis nedelsiant. Kad ir kaip ten būtų, čia jis vienintelis gyvas sutvėrimas".

- Čionais, Haroldai, - pašaukė ji.

Haroldas pašoko, jo tuklūs sėdmenys sudrebėjo ankštose kelnėse. Ko gero, jis viską darė iš inercijos, ne itin tikėdamasis ką nors surasti. Jis grįžtelėjo, ir Franė nuėjo į sodelio pakraštį, braukdama nuo kojų žemes, bjaurėdamasi mintimi, kad kažkas spoksos į ją, apsirengusią vien baltomis gimnastikos kelnaitėmis ir liemenuku. Kai prisiartino pasisveikinti, Haroldas taip ir įsisiurbė į ją žvilgsniu.

- Sveika, Frane, - jis džiugiai pasisveikino.

- Labas, Haroldai.

- Girdėjau, kad tau pavyko išvengti šios siaubingos ligos, todėl pirmiausiai čia ir sustojau. Aš surašinėju miestelio gyventojus, - jis nusišypsojo, apnuogindamas dantis, kurie gan miglotai suvokė, kas yra dantų šepetėlis.

- Apgailestauju, kad tai atsitiko Emei, Haroldai. O kaip tavo tėvas su motina?..

- Bijau, kad irgi... - atsakė Haroldas. Jis nuleido galvą, paskui kilstelėjo ją aukštyn, atmesdamas *riebaluotas* sruogas. - Bet gyvenimas tęsiasi, argi ne taip?

- Tikiuosi, kad taip, - niauriai patvirtino Franė. Jo žvilgsnis buvo prikaustytas prie merginos krūtinės, ir Franė pasigailėjo, kad nedėvi bent jau sportinių marškinėlių.

- Kaip tau patinka mano automobilis?

- Juk jis misterio Breningeno? - Rojus Breningenas buvo vietinis prekybos nekilnojamuoju turtu agentas.

- Buvo, - abejingai atsakė Haroldas. - Aš visuomet maniau, kad mūsų nuolatinio deficito dienomis bet kurį, važinėjantį tokia milžiniška pabaisa, būtina pakarti ant pirmo pasitaikiusio kelio ženklo, bet viskas taip pasikeitė. Žmonių sumažėjimas reiškia benzino padaugėjimą. - (*"Benzino,* - nustebusi pamanė Franė, - jis iš tiesų pasakė *benzino").* - Padaugėjimą visa ko, - užbaigė Haroldas. Jo žvilgsnis šoktelėjo ant Franės bambos, grįžo prie veido, nusileido prie jos kelnaičių ir vėl sustojo ant veido. Jo šypsena vienu metu buvo ir linksma, ir prislėgta.

- Haroldai, tikiuosi, tu man atleisi...

- Bet kuo gi tu gali dabar užsiimti, mano vaikuti?

Nerealumo pojūtis vėl buvo besugrįžtąs, ir Franė staiga pamanė, kiekgi gali pakelti žmogaus protas, iki sprogs tarsi oro balionėlis? Mano tėvai mirę, bet aš tai pakėliau. Šalyje, o galbūt ir visame pasaulyje, paplito kažkokia kraupi liga, bet aš ir tai atlaikiau. Dabar aš kasu duobę tarp pomidorų ir salotų, kur mano tėvas viso labo prieš savaitę ravėjo daržą, ir kai duobė bus pakankamai gili, ketinu jį ten paguldyti - aš manau, kad sugebėsiu ir tai išgyventi. Bet iškęsti Rojaus Breningeno "Kadilaku" važinėjantį Haroldą Lauderį, kuris ryja mane akimis ir vadina "mano vaikučiu"? Viešpatie, nežinau. Tiesiog galva neišneša.

- Haroldai, - tvardydamasi tarė ji. - Aš ne tavo vaikutis. Aš vyresnė už tave penkeriais metais. Todėl tiesiog fiziškai *negaliu* būti tavo vaikučiu.

- Bet juk tai tik toks posakis, - atsakė jis, šiek tiek prisimerkdamas nuo jos tvardomo įtūžio. - Tiek to, kam šitai? Ši duobė?

- Kapas. Mano tėvui.

- O-o-o, - prislopintu balsu tyliai nutęsė Haroldas.

- Prieš pabaigdama darbą, norėčiau nueiti į namus atsigerti vandens. O jeigu atvirai, Haroldai, tau geriau būtų kuo greičiau išvažiuoti. Aš labai susikrimtusi.

- Suprantu tave, - prislėgtu balsu pratarė jis. - Bet Frane... sode?

Ji jau žengė namų link, bet išgirdusi šiuos žodžius tūžmingai pasisuko į jį:

- O ką tu siūlai? Paguldyti jį į karstą ir nuvežti į kapines? Vardan Dievo, sakyk, kodėl? Jis *mylėjo* savo sodelį. Kad ir kaip ten būtų, kuo čia dėtas tu? Koks tavo reikalas?

Franę smaugė ašaros. Ji nuskuodė į namus, vos neatsitrenkdama į "Kadilako" priekį. Žinojo, kad Haroldas spokso į jos šokčiojančius sėdmenis, savo iškrypusioje vaizduotėje sužadindamas visas tas scenas, kurios tarsi pornografiniame filme nuolat mainėsi jo galvoje, ir tai dar labiau siutino, liūdino; jai kaip niekuomet norėjosi raudoti.

Užsitrenkdamos paskui ją, tyliai trinktelėjo stiklinės durys. Franė pripuolė prie kriauklės ir išgėrė tris stiklines šalto vandens - padarė tai pernelyg greitai, ir į jos smilkinį giliai įsismelkė sidabrinė skausmo adatėlė. Bematant sutraukė pilvą, ir ji nusičiupo keramikinės kriauklės - užsimerkusi ėmė laukti, kol ims žiaugčioti. Po akimirkos skrandis jai pranešė, jog šaltą vandenį priima - bent jau savo sąlygomis.

- Frane? - balsas skambėjo tyliai ir netvirtai.

Ji grįžtelėjo ir išvydo už stiklinių durų stovintį Haroldą, jo rankos buvo nevalingai nukarusios išilgai kūno. Vaikinas atrodė sunerimęs, nelaimingas, ir Franė netikėtai pajuto jam gailestį. Hariui Lauderiui, važinėjančiam po šį apgailėtiną išmirusį miestelį Rojaus Breningeno "Kadilaku", Harolduі Lauderiui, kuris, ko gero, niekuomet savo gyvenime nesusitikinėjo su mergina, Haroldui Lauderiui, sugniuždytam savo įsitikinimo, jog viskas jo gyvenime tėra aukštesnės jėgos prakeiksmas. Pasimatymai, merginos, draugai. Greičiausiai prakeiktas ir jis patsai.

- Hari, atleisk.

- Nereikia, aš neturėjau teisės nieko sakyti. Klausyk, jei nori, galiu padėti.

- Ačiū, bet geriau tai padaryti man vienai. Tai...

- Tai asmeniška. Be abejo, aš suprantu.

Ji galėjo iš spintos išsiimti sportinius marškinėlius, bet jis, aišku, susiprotėtų, kodėl ji tai padarė, o Franė nenorėjo priversti jį pasijusti nejaukiai. Haroldas kaip įmanydamas stengėsi pasirodyti geras vaikinas - tiesa, tai šiek tiek priminė pokalbį užsienio kalba. Franė išėjo priebutin, ir jiedu prastovėjo ten keletą minučių, žiūrėdami į sodelį, į duobę su žemės kauburėliais jos pakraščiuose. O vasaros šutra tebetvyrojo aplink juos, tarytum nieko nebūtų pasikeitę.

- Ką rengiesi daryti? - paklausė ji Haroldo.

- Neišmanau, - atsiliepė jis. - Žinai... - jis sutriko. - Man labai sunku prisipažinti. Esu ne pats mylimiausias žmogus šiame Naujosios Anglijos plotelyje. Abejoju, kad mano garbei kada nors pastatys paminklą miesto centre, net jeigu tapsiu įžymiu rašytoju, kaip kažkada vyliausi. Kitaip sakant, tikiu, jog sulauksiu gilios senatvės ir nešiosiu barzdą iki juosmens, iki pasirodys toks pat talentingas rašytojas kaip aš.

Franė tik žvelgė į jį ir nieko neatsakė.

- Taigi! - šūktelėjo Haroldas, suvirpėdamas visu kūnu, tarsi šis žodis būtų jame sprogęs. - Taigi, aš priverstas apie visą šią neteisybę mąstyti. Neteisybė, bent jau man taip atrodo, tokia pasibaisėtina, kad lengviau patikėti, jog tasai pabaisa, kuris moko išminties mūsų vietinėje švietimo citadelėje, pagaliau pasiekė savo ir išvedė mane iš proto.

Jis kilstelėjo akinius, ir Franė su užuojauta pamanė, kokia išties baisi jo spuogų problema. "Nejaugi jam niekas nesakė, - nustebo ji, - kad vanduo ir muilas galėtų bent kiek jam pagelbėti?" Nejaugi visi jie buvo pernelyg užsiėmę patys savimi, netgi meilutė Emė, prasmukusi į Meino valstijos universitetą, nors neturėjo tam rimtų pagrindų? Meilutė Emė, kuri buvo tokia nuovoki ir linksma, kiek Haroldas - rukšna.

- ...išvedė mane iš proto, - švelniai pakartojo Haroldas. - "Kadilaku" aš išmaišiau visą miestą. Tik pažvelk į šiuos batus, - jis šiek tiek kilstelėjo džinsų klešnes, parodydamas blizgančius kaubojiškus batus. - Aštuoniasdešimt šeši doleriai. Paprasčiausiai užėjau į avalynės parduotuvę ir išsirinkau savo dydžio. Jaučiuosi kaip sukčius. Kaip aktorius kažkokiame spektaklyje. Šiandien vieną kitą akimirką buvau *įsitikinęs*, kad išsikrausčiau iš proto.

- Tai netiesa, - atsakė Franė. Haroldas taip dvokė, tarsi būtų nesiprausęs tris keturias dienas, bet tai daugiau nebekėlė jai pasibjaurėjimo. (Iš kur ši eilutė - "Aš būsiu tavo svajose, jei būsi manose"?) - Mes ne pamišėliai, Haroldai.

- Ko gero, būtų geriau, jei būtume išprotėję.

- Kažkas turėtų ateiti, - tarė Franė. - Po kurio laiko. Kai ši liga, kad ir kokia ji būtų, surys pati save.

- Kas?

- Kas nors, kas už viską atsako, - neužtikrintai pasakė ji. - Kas nors, kas sugebės... na... viską sutvarkyti.

Jis su kartėliu nusijuokė:

- Mano brangus vaikuti... atsiprašau, Frane. Būtent valdžią turintys žmonės tai ir *padarė*. Jie puikiausiai moka vėl viską sutvarkyti. Jie vienu mostu išsprendė nusmukusios ekonomikos, aplinkos užterštumo, kuro stygiaus ir šaltojo karo problemas. Taip, jie viską sutvarko, tiek to. Jie viską išsprendė, kaip Aleksandras Makedonietis susidorojo su Gordijaus mazgu - perkirsdamas jį kardu į dvi dalis.

- Bet juk tai tiesiog *gripo* epidemija, Haroldai. Girdėjau tai per radiją...

- Motina Gamta negali panašaus dalyko sugalvoti, Frane. Tavasis kažkas, esantis valdžioje, savo žinioje turi visą būrį virusologų, bakteriologų ir epidemiologų, surinktų į kokią nors valstybinę įstaigą, idant paaiškėtų, kiekgi įdomių vabalėlių jie gali išgalvoti. Bakterijos. Virusai. Mikrobai. O vieną gražią dieną koks nors gerai apmokamas palaižūnas tarė: "Tik pasižiūrėkite, ką *aš* išradau. Tai nužudo bemaž *visus*. Argi tai ne grandioziška?" Ir jie pakabino jam ant krūtinės medalį, ir davė premiją,

ir didžiulį namą, o paskui kažkas išleido "tai" į laisvę... Ką tu ketini daryti, Frane?

- Palaidoti tėvą, - tyliai atsakė ji.

- O... taip, žinoma, - Haroldas kelias akimirkas žvelgė į ją, o po to paskubom užsikirsdamas tarė: - Paklausyk, aš rengiuosi iš čia ištrūkti. Iš Ogankvito. Jeigu čia užtruksiu, tai iš tiesų išprotėsiu. Frane, kodėl gi tau nevažiuoti su manimi?

- Kur?

- Nežinau. Kol kas dar nežinau.

- Na ką gi, jeigu nuspręsi, kur būtent, pranešk man.

Haroldo veidas nušvito:

- Gerai, su malonumu. Tai... žinai, tai klausimas... - vaikinas nutilo ir negrabiai susverdėjęs ėmė leistis priebučio laipteliais. Jo naujieji kaubojiški batai blizgėjo saulėje. Franė žvelgė jam įkandin su liūdna nuostaba.

Prieš sėsdamas už automobilio vairo, Haroldas pamojo jai ranka. Franė atsakydama irgi jam mostelėjo. Kai jis įjungė degimą, mašina neprofesionaliai sudrebėjo, paskui trukčiodama ėmė riedėti atbula įvažiuojamuoju keliuku. Haroldas pasuko kairėn, ratais laužydamas Karlos gėles, o kai išvažiavo į kelią, vos nenusirito nuo pakelės griovio. Vėliau, kelis sykius pyptelėjęs, nudūmė tolyn. Franė žvelgė jam įkandin, kol "Kadilakas" pranyko iš akiračio, o po to sugrįžo į tėvo sodelį.

Apie ketvirtą valandą, visa drebėdama, eikvodama paskutines jėgas, Franė pakilo laiptais. Karštis, įtampa ir nuovargis atsiliepė buku skausmu smilkiniuose. Jinai įkalbinėjo save, kad galima luktelėti kitos dienos, bet tai tik dar labiau viską supainiotų. Po pažastimi spaudė geriausią savo motinos damastinę staltiesę, tą, kurią tiesdavo specialiai svečiams.

Viskas sekėsi ne taip gerai, kaip ji tikėjosi, bet vis dėlto ne taip blogai, kaip būgštavo. Ant tėvo veido kirbėjo musės: skraidė, sukabindavo savo plaukuotas priekines kojeles draugėn, paskui jas išskirdavo, jo veidas pajuodo, bet dirbdamas sode tėvas taip įdegė, jog tai buvo mažne nepastebima... jeigu priverstum savo protą to nepastebėti. Kvapo nesijautė, o būtent jo Franė bijojo labiau už viską.

Lova, ant kurios jis pasimirė, buvo dvigulė, daugelį metų Piteris dalijosi ja su Karla. Franė patiesė staltiesę motinos pusėje taip, kad kraštelis glaustųsi prie tėvo rankos, klubo ir kojos. Po to, giliai įkvėpusi (galvoje kurtinančiai dunksėjo), ji pasiruošė susukti tėvą jo įkapių drobulėn. Piteris Goldsmitas buvo apsirengęs dryžuota pižama, ir tai Franei pasirodė perdėm trivialu bei niekinga, bet ką padarysi. Ji nepajėgė net galvoti apie tai, kad pradžioje derėtų jį nurengti, o vėliau vėl aprengti.

Stengdamasi įveikti vidinį pasipriešinimą, Franė įsikibo į kairiąją tėvo ranką - ji buvo tvirta ir nelanksti kaip kėdės koja - ir timptelėjo, per-

versdama kūną. Atliekant šį veiksmą, iš jo išsiveržė pratisas, gargaliuojantis, kliuksintis garsas, raugulys, kuris, atrodė, tęsis iki begalybės, sučerškėjo jo gerklėje, tarsi ten būtų susispietę skėriai, dabar ūmai atgiję tamsiame koridoriuje ir maldaujantys juos išlaisvinti.

Sudrebėjusi Franė atšoko atgal, smarkiai atsitrenkdama į naktinį staliuką. Šukos, šepetėliai, tėvo žadintuvas, krūvelė monetų, kažkokie segtukai žvangėdami nulėkė ant grindų. *Dabar* atsirado ir kvapas - pašvinkęs, dujiškas dvelksmas, ir tai, kas dar buvo likę iš savotiškos apsauginės plėvelės, dengusios jos sąmonę, akimoju išgaravo - Franei atsivėrė tiesa. Parpuolusi ant kelių, ji apglėbė rankomis galvą ir sustūgo. Ji laidojo ne didelę lėlę: tai savo *tėvą* ji laidojo, ir jo žmogiškosios prigimties likutis, patsai paskutinis, buvo štai šitas vimdantis dvelksmas, kuris dabar pakibo ore. Bet ir šis netrukus pranyks.

Pasaulis papilkėjo, ir jos asmeninio sielvarto garsas, šaižus ir nenutrūkstantis, atsiskyrė - tarsi kas nors kitas būtų skleidęs šiuos garsus, ko gero, viena iš tų tamsiaodžių moterų, kurias rodo televizijos naujienose. Praėjo kažkiek laiko - ji nesusigaudė kiek, - ir Franė pamažu ėmė atitokti bei suvokti tai, ką dar turės atlikti. Tai buvo tokie dalykai, kurių anksčiau ji būtų neprisivertusi padaryti.

Franė prisiartino prie tėvo. Pervertė jį. Kūnas išleido dar vieną tokį pat garsą, bet šįsyk jau išsekusį, neilgą. Ji pabučiavo jį į kaktą.

- Aš myliu tave, tėti, - sukuždėjo. - Aš myliu tave. Franė myli tave, - jos ašaros nukrito jam ant veido ir ten sublizgo. Ji nuvilko tėvo pižamą ir aprengė jį pačiu geriausiu kostiumu, nekreipdama dėmesio į buką skausmą nugaroje, kaklo ir rankų skausmą, kai kėlė apsunkusias jo kūno dalis, rengė jas, leido žemyn ir pereidavo prie kitos dalies. Ji pakišo jam po galva du "Žinyno" tomus, idant galėtų deramai parišti kaklaraištį.

Apatiniame stalčiuje, po kojinėmis, surado jo karinius apdovanojimus - Purpurinę Širdį, medalius už pasižymėjimą kariniuose mokymuose, kitus... ir Bronzinę Žvaigždę, kurią užsitarnavo Korėjoje. Franė prisegė juos prie švarko atlapo. Vonioje rado vaikiškų "Džonson" firmos pabarstų ir papudravo jais tėvo veidą, kaklą, rankas. Saldus ir nostalgiškas pabarstų kvapas vėl išspaudė jai ašaras. Jos kūnu sruvo prakaitas. Nuo begalinio nervinio išsekimo po akimis išryškėjo tamsūs ratilai.

Franė suglaudė virš kūno staltiesės kraštus, paėmė adatą ir juos susiuvo. Paskui, pasukusi sąsiuvą, susiuvo dar sykį. Kūkčiodama ir vaitodama, Franė sugebėjo nuleisti kūną ant grindų, staigiai jo nepaleisdama. Artėjant nuoalpiui, turėjo kiek pailsėti. Vos pajutusi, kad gali tęsti, Franė kilstelėjo viršutinę kūno dalį, nuvilko jį prie laiptų, paskui kiek įmanoma atsargiau nuleido jį į pirmą aukštą. Čia ji vėl stabtelėjo, jos kvėpavimas virto greitu kimiu gokčiojimu. Jos galvos skausmas dar labiau paaštrėjo ir smelkėsi į merginą veriančiais tvyksniais. Franė nutempė kūną holu, paskui per virtuvę į priebutį. Laipteliais žemyn. Prireikė dar vieno atokvėpio. Viską aplink gaubė auksinė ankstyvo vakaro šviesa. Franė atsisėdo šalia tėvo kūno ir nuleidusi ant kelių galvą, siūbuodama į šalis, įsi-

raudojo. O aplinkui linksmai čiauškėjo paukščiai. Ji sukaupė visas jėgas, idant galėtų nutempti kūną iki sodelio.

Pagaliau viskas buvo atlikta. Tuo metu, kai paskutinis velėnos lopinėlis grįžo į ankstesnę savo vietą (Franė dėliojo velėną taip, tarsi tai būtų koks nors galvosūkis), jau buvo be penkiolikos devynios. Ji visa buvo išsitepusi purvu. Tik oda aplink akis liko balta, švariai nuplauta ašaromis. Franė iš nuovargio vos laikėsi ant kojų. Sulipę plaukai sruogomis kabojo ant skruostų.

- Ilsėkis ramybėje, tėti, - sumurmėjo. - Ilsėkis.

Franė nuvilko kastuvą į tėvo dirbtuvę ir abejingai nušveitė jį vidun. Kol įveikė šešis priebučio laiptelius, teko dusyk ilsėtis. Nejungdama šviesos, ji perėjo virtuvę ir nusimetusi šlepetes įžengė svetainėn. Franė nuslinko iki lovos ir bematant užsnūdo.

Sapne ji vėl lipo laiptais aukštyn, ėjo pas tėvą atlikti savo pareigą ir atiduoti jį žemei. Bet kai atsidūrė kambaryje, staltiesė jau dengė jo kūną, ir sielvarto bei nesusigrąžinamo praradimo pojūtis pavirto kažin kuo kitu... kažkuo panašiu į baimę. Ji nenorom perkirto kambarį, trokšdama vienintelio dalyko - bėgti šalin. Prietemoje šilkinė staltiesė vaiduokliškai ir nykiai blizgėjo, ir ji suprato:

Po staltiese tėvo nebuvo. O tai, ką ji dengė, buvo gyva.

Po ja buvo kažin kas pripildyta tamsios gyvybės ir slėpėsi nuo visa ko šviesaus bei džiugaus, ir labiau už gyvenimą jai reikėjo šią staltiesę atidengti, bet ji... nesįstengė... sustoti.

Ištiesė ranką prie staltiesės ir ją atitraukė.

Jis šypsojosi, bet jinai negalėjo pamatyti jo veido. Nuo šios šypsenos ją visą užplūdo ledinio šalčio banga. Ne, ji neįstengė įžiūrėti jo veido, bet pamatė dovaną, kurią atnešė šis siaubingas vaiduoklis negimusiam jos kūdikiui: susuktą geležinę pakabą paltui.

Ji bėgo, skuodė iš kambario lauk, iš sapno, kildama aukštyn, greitai kildama paviršiun...

Franė prabudo svetainės priešaušrio tyloje, jos kūnas skendėjo baimės putose, sapnas jau virto nerealiomis nuotrupomis, po savęs palikdamas lemties pojūtį, panėšintį į kažkokio sugedusio maisto puvimo prieskonį. Dar nevisiškai išsibudinusi pamanė: “Jis, tai jis, Klajojantis Dabita, žmogus be veido”. Paskui Franė vėl užsnūdo, šįsyk jau nesapnavo, o ryte pabudusi apskritai to neprisiminė.

29 skyrius

Tą patį vakarą, kai Laris Andervudas miegojo su Rita Blekmur, o Franė Goldsmit miegojo viena, sapnuodama savąjį baisų sapną, Stiuartas Redmenas laukė Elderio. Jis laukė jau trejetą dienų - ir tą vakarą Elderis jo nenuvylė.

Iškart po dvidešimt ketvirtosios pusiaunakčio įžengė Elderis su dviem sanitarais ir parodė į televizorių. Kol sanitarai išnešinėjo televizorių, Elderis stovėjo greta Stju, nukreipęs į jį pistoletą. Tiesa, dabar Stju televizorius jau buvo nereikalingas - jis ištisai rodė šlamštą. Vienintelė jam likusi pramoga - stovint prie grotuoto lango, žvelgti į upę ir apačioje išsibarsčiusį miestelį. Kaip kažkas yra pasakęs: "Jums nereikalingas meteorologas sužinoti iš kurios pusės pučia vėjas".

Iš tekstilės fabriko kaminų jau nebekilo dūmai. Upe daugiau nebesruvo dažų sruogos - vanduo vėl pasidarė švarus ir skaidrus. Dauguma automobilių, kurie iš tokio atstumo atrodė tarsi žaisliniai, nebesugrįžo į automobilių stovėjimo aikštelę šalia fabriko. Vakar, dvidešimt šeštąją, greitkeliu pravažiavo tik kelios mašinos, bet ir tos užklydėlės vinguriavo plentu kaip kalnų slidininkai iš krašto į kraštą. Niekas nenuvarinėjo šalin palikto transporto.

Centrinė miesto dalis, besidriekianti po juo kaip reljefinis žemėlapis, atrodė visiškai ištuštėjusi. Miesto laikrodis, skaičiuojantis Stju kalinimo valandas, sustojo šiandien devintą valandą ryto, kai melodija, kuri paprastai pasigirsdavo iki laikrodžiui pradedant mušti, suskambėjo silpnai ir iškraipytai, tarytum užsikirtusi ryla. Pastate, išoriškai panašiame į pakelės krautuvėlę arba kavinukę, kilo gaisras. Ugnis linksmai liepsnojo kone visą dieną, juodi dūmai kamuoliais virto į žydrą dangų, bet neatvažiavo nė viena gaisrininkų mašina. Jeigu pastatas nestovėtų pačiame asfaltuotos aikštelės viduryje, pamanė Stju, gaisras būtų sunaikinęs mažiausiai pusę miestelio. Nors palijo, vakare griuvėsiai dar teberuseno.

Stju manė, kad paskutinis įsakymas Elderiui bus jį nušauti - ir kodėl gi ne? Stju taps viso labo tik dar vienu lavonu, kadangi jis žinojo mažytę jų paslaptį. Jie nesugebėjo sukurti vakciną ar bent išsiaiškinti, kuo jo organizmas skiriasi nuo kūnų, tapusių ligos aukomis. Jie negalėjo net pagalvoti, kad jam būtų leista likusiai gyvųjų saujelei atskleisti jų paslaptį. Jis buvo toji gyva gijelė, kurią kaip įkaitą laikė gauja bukagalvių idiotų.

Stju neabejojo, kad teleserialo arba romano herojus gebėtų sugalvoti pabėgimo būdą, po velnių, netgi kai kurie realiai egzistuojantys žmonės galėtų tai padaryti, bet jis toks nebuvo. Galų gale, jausdamas tam tikrą panišką jaudulį, jis nusprendė, kad vienintelis įmanomas būdas - sulaukti Elderio ir paprasčiausiai būti viskam pasiruošusiam.

Sanitarai vadino jį daktaru Elderiu, bet jis nebuvo gydytojas. Šiek tiek daugiau kaip penkiasdešimties metų vyriškis, sunkaus žvilgsnio, be to, visiškai neturėjo humoro jausmo. Nė vienas gydytojas iki Elderio nejautė

būtinybės nukreipti į Stju ginklą. Elderis baugino Stju, kadangi tokiam žmogui bet kokie įkalbinėjimai ar maldavimai pasigailėti yra beprasmiški. Elderis laukė įsakymų. Kai tokius gaus, jis juos uoliai įvykdys. Jis buvo karjeristas, paklusnaus mafijos užduočių vykdytojo kareiviškas variantas, jam ir į galvą niekuomet netoptelės apmąstyti įsakymus paskutinių įvykių šviesoje.

Prieš trejus metus savo giminaičiui, gyvenančiam Veiko, Stju nupirko knygą, kuri vadinosi "Paskendęs laivas". Jis paruošė dėželę knygai įdėti, o vėliau, kadangi nemėgo pakuoti dovanų netgi labiau nei skaityti, Stju atsivertė pirmą puslapį - pasižiūrėti, sužinoti, bent jau apie ką šioje knygiūkštėje kalbama. Jis perskaitė pirmą puslapį, paskui antrą... o paskui jau neįstengė atsiplėšti. Jis nemiegojo visą naktį, gėrė kavą, ir vieną po kitos rūkė cigaretes. Lėtai stumdamasis pirmyn, kaip žmogus, kuris ne itin pripratęs skaityti savo malonumui, patiriamam iš paties proceso. Pasirodė, jog tai knyga apie triušius. Kvailą, patį bailiausią sutvėrimą žemėje... tačiau knygą rašęs dråugužis parodė juos visiškai iš kitos pusės. Knyga tikrai domino. Tai buvo klasiška istorija, ir Stju, kuris skaitė vėžlio greičiu, užbaigė ją per dvi dienas.

Labiau už viską iš šios knygos jis įsiminė žodį "apstulbti" ar tiesiog "stabas". Jis bematant perprato, apie ką kalbama, kadangi savo gyvenime buvo matęs tarsi užhipnotizuotus gyvūnus ir netgi kelis suvažinėjęs. Gyvūnai, ištikti stabo, tupi viduryje kelio, jų ausys nuleipę, jie stebi artėjančią mašiną, nepajėgdami pajudėti prieš nenumaldomai besiartinančią mirtį. Tokią būseną galima įvaryti elniui, jeigu pašviesi žibintais jam į akis. Garsi muzika lygiai taip pat veikia meškėną, o pastovus stuksenimas į narvelį - papūgą.

Elderis jam irgi įvarė panašią būseną. Stju žvelgė į tuščias žydras Elderio akis ir jautė, kaip jį apleidžia paskutiniai valios likučiai. Ko gero, Elderiui net nereikėjo laikyti atkišto savo ginklo. Greičiausiai Elderis buvo išėjęs karatė, savigynos kursus ir panašius dalykėlius. Ką Stju galėjo pastatyti prieš tokį rinkinėlį? Vienintelė mintis apie Elderį kėlė norą visko atsisakyti. Stabas. Puikus tokios proto būsenos apibūdinimas.

Raudona lemputė virš durų užsiplieskė dešimtą valandą vakaro, ir Stju pajuto, kaip jo veidą ir delnus išmuša prakaitas. Taip atsitikdavo kiekvieną syk užsidegus lemputei, kadangi kartą Elderis apsilankys vienas. Pasirodys vienas, nes liudininkai jam nereikalingi. Kažkur juk liepsnoja krosnis, kurioje kremuoja viruso aukas. Elderis ten jį ir įstums. Klakt. Ir visi galai paslėpti.

Pro duris įžengė Elderis. Vienas.

Stju sėdėjo ant savo ligoninės lovos, viena ranka laikydamasis už kėdės. Išvydęs Elderį, jis pajuto pažįstamą šaltuką pilve ir pažįstamą norą išspjauti žodžių srautą, nors puikiausiai suprato, jog tai neturės jokios įtakos. Šiame šalmo pleksiglazu pridengtame veide nebuvo nė šešėlio užuojautos.

Dabar Stju viską regėjo ypač aiškiai, ryškiai ir sulėtintai kaip kine. Atrodė, jog girdi akiduobėse savo besivartančias akis, kai stebėjo į kambarį įžengiantį Elderį. Aukštą ir tuklų, baltas kombinezonas jam buvo aiškiai per ankštas. Pistoleto, kurį jis laikė rankose, apvali kiaurymė išaugo iki tunelio dydžio.

- Kaip jautiesi? - paklausė Elderis, ir nors garsiakalbis buvo pakeitęs jo balsą, Stju išgirdo, kad jis kalba pro nosį. Elderis sirgo.

- Vis taip pat, - atsakė Stju, nustebintas savo balso ramybės. - Kada aš iš čia išeisiu?

- Dabar jau labai greitai, - pažadėjo Elderis. Jis nukreipė pistoletą į Stju - ne tiesiai į jį, bet ir ne į šalį - ir prislopintai nusičiaudėjo. - Tu nelabai mėgsti šnekučiuotis, juk taip?

Stju gūžtelėjo pečiais.

- Man patinka šis vyrų bruožas, - tarė Elderis. - Prieš dvidešimt minučių, misteri Redmenai, jus užtarė žodeliu. Tai ne itin *degantis* įsakymas, bet, manau, tau viskas bus gerai.

- Koks įsakymas?

- Ką gi, man įsakė...

Stju metė žvilgsnį pro Elderio petį ir sulaikė jį ties hermetiškų durų pagrindu.

- Viešpatie! - sušuko jis. - Juk tai žiurkė! Iš kur jūs atsivilkote drauge su žiurke?

Eldris grįžtelėjo, ir akimirką Stju nutilo, nustebintas netikėtos savo gudrybės sėkmės. Paskui pašoko nuo lovos ir abiem rankom sugriebė kėdės atkaltę, kai Elderis jau sukosi į jį. Iš nuostabos ir netikėtumo Elderio akys išsiplėtė. Stju iškėlė kėdę virš galvos ir žingtelėjo priekin, leisdamas ją žemyn, sutelkdamas į smūgį kiekvieną savo kūno svorio unciją.

- Pasitrauk! - sušuko Elderis. - Ne...

Kėdė trinktelėjo per dešinę jo ranką. Ginklas iškrito, kulka džerkštelėjo per grindis. Atsitrenkęs į žemę, pistoletas iššovė dar sykį.

Stju tikriausiai galėjo pasikliauti tik dar vienu smūgiu, anksčiau, nei Elderis atsitokės. Stju neturėjo teisės suklysti. Jis vėl aukštai virš galvos iškėlė kėdę. Elderis pabandė pakelti sulaužytą dešinę ranką, bet neįstengė. Kėdės kojos praplėšė baltą kombinezono audinį. Veidą dengusi pleksiglazo plėvelė įsirėžė į Elderio nosį ir akis. Sudejavęs jis parvirto aukštielninkas. Pakilęs ant keturių, Elderis siektelėjo ant grindų gulinčio pistoleto. Stju dar kartą užsimojo kėde ir trenkė ja per Elderio nugarą tokia jėga, kad tasai nusirito į šalį. Stju pasilenkė, sugriebė ginklą ir nusitaikė į tysantį kūną, bet Elderis nejudėjo.

Akimirką Stju pervėrė mintis iš naktinių košmarų: "O jeigu Elderis atėjo ne nužudyti manęs, o išlaisvinti?" Bet kokia tuomet buvo visa ko prasmė? Kodėl jis pavadino įsakymą kaip "ne itin degančiu"? Ne - Elderį pasiuntė čia, kad jį nužudytų. Virpėdamas visu kūnu, Stju pažvelgė į gulintį vyrą. Jeigu Elderis dabar staiga pakiltų, pamanė Stju, aš nesugebėčiau netgi į jį pataikyti. Bet vargu ar Elderis taip greitai atsipeikės.

Ūmai noras iš čia ištrūkti tapo toks nepakeliamai aštrus, kad Stju įsmeigė neregintį žvilgsnį į hermetiškas duris, mėgindamas atspėti, kas gi yra už jų. Jį laikė uždarytą jau daugiau kaip savaitę, ir Stiuartas šiuo metu geidė tik gurkšnio šviežio oro, o paskui mauti kuo toliau nuo čia, šalin iš šios siaubingos vietos. Bet viską reikia daryti atsargiai.

Prisiartinęs prie pneumatinių durų, Stju nuspaudė mygtuką ties atžyma "CIKLAS". Įsijungė oro siurblys, ir išorinės durys pagaliau prasivėrė. Už jų buvo mažytis kambarėlis, kurio visą apstatymą tesudarė rašomasis stalas. Ant jo gulėjo plona šūsnis medicininių kortelių... ir jo drabužiai. Tie patys, kuriais buvo apsirengęs skrisdamas iš Breintrio į Atlantą. Siaubas jį vėl palietė savo lediniu pirštu. Be abejo, visi šie daiktai sektų įkandin jo į krematoriumą. Jo kortelės, jo drabužiai. Sudie, Stiuartai Redmenai. Stiuartas Redmenas pavirs į nieką. Taip, iš tiesų...

Už jo pasigirdo šnaresys, ir Stju staigiai grįžtelėjo. Svirinėdamas prie jo artėjo Elderis. Jo rankos nevalingai karojo išilgai liemens. Išvarvėjusios akies vietoje kyšojo aštri plastiko šukė. Elderis šypsojosi.

- Nejudėt! - įsakė Stju. Jis nusitaikė, ir nors pistoletą laikė abiem rankom, vamzdis vis tiek šokčiojo.

Bet Elderis tartum negirdėjo. Jis vis tiek judėjo pirmyn. Prisimerkęs Stju nuspaudė gaiduką. Ginklas jo rankose sudrebėjo, ir Elderis sustojo. Šypsena pavirto grimasa, tarsi jam į veidą būtų papurškę nervus paralyžiuojančių dujų. Dabar, baltame jo kombinzone ant krūtinės atsirado maža skylutė. Sekundę jis stovėjo, linguodamas iš šono į šoną, po to pargriuvo. Pradžioje suakmenėjęs Stju tegalėjo vien į jį žiūrėti, o vėliau ėmė atatupstas trauktis per kambarį, kur ant stalo buvo sudėti jo daiktai.

Truktelėjo į save duris tolimajame kabineto gale, ir jos atsidarė. Už durų atsivėrė negyva neono šviesa užlietas koridorius. Pusiaukelėje į liftą, šalia posto, stovėjo tuščia riedamoji kėdė. Jis išgirdo silpną dejonę. Kažkas kosėjo - kimus, mėšlungiškas garsas, kuris, atrodė, niekuomet nesibaigs.

Stju sugrįžo į kamabrį, pasiėmė savo drabužius ir pasikišo juos po pažastimi. Vėliau išėjo, uždarė paskui save duris ir tyliai nutykino koridoriumi. Elderio pistoletą gniaužiantis delnas vėl suprakaitavo. Pasiekęs riedamąją kėdę, sunerimęs dėl tylos ir tuštumos, Stju apsidairė. Kosėjimas liovėsi. Stju vis dar tikėjosi pamatyti sėlinantį arba šliaužiantį Elderį, ketinantį įvykdyti paskutinį įsakymą. Ūmai jis ėmė ilgėtis uždaros savo kambario erdvės.

Vėl pasigirdo dejonė, dabar jau šiek tiek arčiau. Už kampo į kairę nuo lifto driekėsi dar vienas koridorius. Ten išvydo prie sienos prišlijusį vyriškį, ir Stju atpažino vieną iš savo sanitarų. Jo veidas ištino ir pajuodo, krūtinė kilo ir dubo. Pamatęs Stju, jis vėl suvaitojo. Už jo, susisukęs į kamuoliuką, nejudėdamas gulėjo vyriškis, jis buvo negyvas. Dar vienas iš jų buvo moteris. Sanitaras - Vikas, Stju prisiminė, kad jį vadino Viku - vėl įsileido kosėti.

- Viešpatie, - sukriokė Vikas. - Viešpatie, ką tu čia darai? Tau nevalia čia būti.

- Elderis atėjo pasirūpinti manimi, bet aš pats juo pasirūpinau, - tarė Stju. - Esu laimingas, kad jis serga.

- Šventasis Dieve, jau geriau tikėtum, jog tu esi laimingas, - tarė Vikas. Žodžiai sukėlė naują kosulio priepuolį, šįsyk gerokai silpnesnį. - Kaip skauda, drauguži, tu nepatikėsi, kaip tai skausminga. Į kokią velniavą viskas pavirto. Švenčiausias *Kristau.*

- Paklausyk, ar galėčiau tau kuo nors padėti? - nesmagiai paklausė Stju.

- Jeigu tu rimtai nori padėti, tuomet prašau įremt šį pistoletą man į ausį ir paspaust gaiduką. Aš jau suplėšiau visus savo vidurius, - jis vėl ėmė kosėti, o paskui bejėgiškai sudejavo.

Bet Stju negalėjo šito padaryti. Jo nervai neatlaikė garsių Viko dejonių. Puolė prie lifto, kuo toliau nuo pajuodavusių kaip mėnulis per nepilną užtemimą veidų, laukdamas, kad Vikas ims šaukti jam įkandin tuo reikalaujančiu ir bejėgišku balsu, kokiu ligoniai amžinai ko nors reikalauja iš sveikųjų. Bet Vikas vis tebevaitojo, ir tai rodėsi dar blogiau.

Jau užsitrenkė lifto durys ir kabina pajudėjo žemyn, kai Stju toptelėjo, kad tai gali būti dar vieneri spąstai. Viskas priklausė tik nuo jų operatyvumo. Nuodingos dujos, o galbūt ir nupjautas kabelis - tai pasiųstų kabiną į šachtos apačią, kur ji ir sudužtų. Stju atsistojo kabinos centre, nervingai žvalgydamasis ir ieškodamas ventiliacinių orlaidžių. Savo kibiais guminiais čiuptuvais jį kaustė klaustrafobija, ir staiga liftas jam pasirodė ne didesnis už telefono būdelę, o paskui ir už karstą. Palaidotas gyvas, gal norite ir jūs pabandyti? Jis jau buvo betiesiąs pirštą nuspausti "STOP" mygtuką, bet tuojau pat pamanė, ar bus kokia nors iš to nauda, jeigu liftas sustos tarp aukštų. Nespėjo jis atsakyti į šį klausimą, kai liftas minkštai ir natūraliai sustojo pats.

O kas, jeigu ten ginkluota sargyba?

Bet vienintelis sargybinis netoli atsivėrusių durų pasirodė esanti negyva moteris medicinos sesers apranga. Ji susirietė į kamuoliuką prie durų su lentele "MOTERŲ". Stju taip ilgai į ją stebeilijo, kad ėmė užsidarinėti lifto durys. Jis kyštelėjo ranką tarp sąvarų, ir durys paklusniai prasivėrė. Jis išėjo. Koridorius rėmėsi į T raidės formos sparną, ir Stju pasuko tenlink, darydamas aplink mirusią moterį kuo didesnį lankstą.

Už nugaros nuaidėjo triukšmas, jis staigiai atsigręžė keldamas aukštyn revolverį, bet tai tik antrą kartą užsidarė lifto durys. Siekdamas apvaldyti greitai suspurdėjusią širdį, pažvelgė į jas, po to nužingsniavo toliau. Guminiai čiuptuvai vėl sugrįžo, kryžkaulio srityje aidėjo šnabždesys, kuždantis, kad jis atsisakytų lėtų žingsnių ir leistųsi tekinas, kol kas nors... kas nors... jo nepasiekė. Stju žingsnių aidas šiame pritemdytame administracinio korpuso koridoriuje buvo pats siaubingiausias kompanionas - *Atėjai pažaisti, Stiuartai? Labai gerai.* Balkšvo stiklo durys kaip kareiviai rikiavosi prieš jį į gretą, kiekvienos su savo lentele: "DAKTARAS SLOU-

NAS", "ĮRAŠAI IR ŠIFRAVIMAS", "MISTERIS BELINDŽERAS", "FAILŲ KOPIJOS", "MISIS VIGS" ir taip toliau.

T raidės pavidalo sparne stovėjo geriamo vandens fontanėlis, bet šiltas, su chlorkalkių prieskoniu vanduo privertė jo skrandį susitraukti. Kairėje praėjimo nebuvo; lentelė su oranžine rodykle ant koklinės sienos nurodė: "BIBLIOTEKA". Atrodė, šia kryptimi koridorius driekiasi ištisas mylias. Kiek kairiau, už kokių penkiasdešimties jardų, kaip kažkoks keistas gyvūnas, išsikėtojęs tuščiame pliaže, tysojo vyro kūnas baltu kombinezonu.

Stju pajuto, kad praranda savikontrolę. Šis pastatas buvo daug daug didesnis, nei jis pradžioje manė. Kai jį čia atvežė, suspėjo pastebėti tik du koridorius ir liftą, žinoma, neminint kambario - jo įkalinimo vietos. Dabar jis suprato, kad šis pastatas buvo didelė požeminė ligoninė. Čia galėjai klajoti ištisomis valandomis, persekiojamas vien savo žingsnių aido, ir nuolat užeiti lavonus. Jie tysojo visur, tarytum maišai su grobiu, kuriuos paliko vaiduokliški lobių ieškotojai. Jis prisiminė, kaip nuvežė Normą, savo žmoną, į didelę ligoninę Hiūstone, kur jai nustatė diagnozę - vėžys. Kad ir kur beeitum, ant sienų ten kabojo mažyčiai planeliai su nedidele rodykle, nurodančia tam tikrą tašką. Virš kiekvienos rodyklės užrašas skelbė: "JŪS ESATE ČIA". Šie planeliai buvo kabinami tam, kad žmonės nepasiklystų. Kaip dabar jis. Paklydo. O, tai buvo blogai. Labai blogai.

- Nepasiduok stabui, tu bemaž laisvas, - įsakė patsai sau Stju, ir jo žodžius atkartojo aidas, duslus ir neįprastas. Be to, jis visai nesirengė kalbėti balsu, ir todėl pasijuto dar blogiau.

Stju pasuko kairėn, nugara į bibliotekos sparną, praėjo pro dar kažkokius kabinetus, nusigavo dar iki vieno koridoriaus ir į jį įsuko. Jis dažnai atsigręždavo atgal, tikindamas save, kad niekas - netgi Elderis - jo nepersekioja, bet neįstengė tuo patikėti. Koridorius baigėsi uždarytomis durimis su lentele "RADIOLOGIJA". Prie rankenos buvo prilipintas ranka parašytas raštelis: "UŽDARYTA IKI ATSKIRO PRANEŠIMO. RANDEILAS".

Stju sugrįžo ir iš už kampo dirstelėjo į ilgą koridorių - į ten, kur neseniai žingsniavo. Negyvas kūnas per tokį atstumą atrodė mažytis, ne didesnis už taškelį, bet vien tik dėl šio vaizdo, tokio nekintančio, nejudraus, Stju panoro kiek įmanoma greičiau išnešti kudašių. Jis pasuko kairėn. Priekyje, už kokių dvidešimties jardų, koridorius perėjo į dar vieną T raidės formos sparną. Stju nudūlino į kairę, praeidamas dar kažin kokius kabinetus. Koridorius rėmėsi į mikrobiologijos laboratoriją. Ten vienoje iš kabinų, skirtų individualiam darbui, tiesiog ant stalo gulėjo jaunuolis, mūvintis vien šortais. Jis buvo komoje, iš burnos ir nosies tekėjo kraujas. Kvėpavimas kleketavo jo krūtinėje kaip spalio vėjas išdžiūvusiuose kukurūzuose.

Ir tuomet Stju ėmė bėgti, sukdamas iš vieno koridoriaus į kitą, nuolat įsitikindamas, kad čia nėra išėjimo, bent jau šiame aukšte. Jį vijosi jo pa-

ties žingsnių aidas, tarsi Elderis arba Vikas, sukaupę paskutines jėgas, būtų pasiuntę jo pėdsakais vaiduoklišką karinės policijos būrį. Paskui visa tai išstūmė kitas vaizdinys, kuris asocijavosi su keistais pastarojo meto Stju sapnais. Ši mintis įkyriai persekiojo, ir jis nedrįso atsigręžti, bijojo pamatyti baltu kombinezonu apsirengusį, persekiojantį siluetą, baltą siluetą be veido, su žiojėjančia juoduma už pleksiglazo. Kažkoks siaubingas vaiduoklis, smogikas iš kito laiko ir kito pasaulio.

Dusdamas Stju pasuko už kampo, nubėgo dar dešimtį žingsnių, kol pagaliau suprato, kad koridorius baigiasi ir atsidūrė prie durų su lentele. Ant jos buvo parašyta: “IŠĖJIMAS”. Jis spustelėjo rankeną, įsitikinęs, jog ji žemyn nepajudės, bet toji nusileido, ir durys prasivėrė. Žengęs keturis žingsnius, Stju prisiartino prie kitų durų. Kairėje nuo šios aikštelės į tamsą leidosi laiptai. Viršutinė šių antrųjų durų dalis buvo iš permatomo stiklo, pridengto vielinėmis grotelėmis. Už durų matėsi vien tik naktis, nuostabi, pilna saldaus nuovargio vasaros naktis, ir visi laisvės malonumai, apie kuriuos tik gali žmogus pasvajoti.

Stju vis dar tebestovėjo, sužavėtas prieš jo akis atsivėrusio puikumo, kai iš laiptų tamsos išniro ranka ir sugriebė jį už plaštakos. Kvėptelėjimas kaip baslys įstrigo Stju gerklėje. Jis atsisuko, jo viduje viskas atšalo, ir tamsoje Stju išvydo kraujuotą besišypsantį veidą.

- Eime pas mane, suvalgysim viščiuką, gražuole, - sušnabždėjo veidas gergždžiančiu mirštančiu balsu. - Čia *taaaip* tamsu...

Riktelėjęs Stju pamėgino išsilaisvinti. Kažkoks besišypsantis iš tamsos padaras murmėdamas, kikendamas, viepdamasis tempė žemyn. Pro burnos kamputį tekėjo kraujas, o galbūt tulžis. Stju trinktelėjo per jo plaštakon įsikibusią ranką, paskui atstūmė ir veidą. Iš tamsios laiptų prarajos išniręs reginys pranyko. Pasigirdo keletas duslių garsų... o po to nuaidėjo klyksmas. Skausmo ar pykčio - Stju nebūtų galėjęs atsakyti. Bet jam tai buvo visiškai nesvarbu. Jis stumtelėjo petimi laukujas duris. Tos su trenksmu atsivėrė, ir Stju kaip kulka išlėkė laukan, ištiesęs rankas į šalis, kad galėtų išlaikyti pusiausvyrą, bet vis tiek parvirto ant asfaltuoto keliuko.

Jis lėtai ir atsargiai pakilo. Šauksmų už jo nesigirdėjo. Veidą palietė vėsus nakties vėjelis, nudžiovindamas prakaito lašelius. Kai pamatė žolę ir žydintį gėlyną, patyrė į nuostabą panašų jausmą. Dar niekuomet naktis neatrodė jam tokia prisodrinta svaiginančio aromato. Danguje žėrėjo mėnulio pjautuvas. Stju su dėkingumu pakėlė veidą aukštyn, paskui tiesiog per gėlyną patraukė kelio, vedančio į Stovingtoną, linkui. Nuo rasos permirko kojos. Stju girdėjo, kaip vėjas kuždasi su pušimis.

- Aš gyvas, - pranešė Stju Redmenas nakčiai ir apsiverkė. - Viešpaties dėka esu gyvas, aš gyvas, ačiū Tau, Dieve, ačiū Tau, Dieve, ačiū...

Šiek tiek susverdėjęs, jis patraukė keliu.

30 skyrius

Virš Teksaso tyrų viešpatavo dulkės, vakaro prieblandoje sudarydamos pusiau permatomą uždangą, po kuria Arnetas virto miestu-vaiduokliu. Virš Bilo Hepskomo degalinės kabojusi iškaba buvo numušta ir gulėjo viduryje kelio. Normo Brieuto namuose liko įjungta dujinė viryklė, ir vakar kibirkštis iš kondicionieriaus mestelėjo namą aukštyn, išbarstydama lentas, stogo nuolaužas ir žaislus po visą Laurų gatvę. Meino gatvėje negyvi kareiviai gulėjo sumišai su nudvėsusiais šunimis. Rendžio užkandinėje negyvėlis persisvėrė per prekystalį. Vienas šuo, dabar jau tysantis griovoje, prieš tai smaližiavo jo veidu, kol neprarado apetito. Gripas neveikė kačių, ir jos tuntais valkiojosi prietemos tyloje, primindamos padūmavusius šešėlius. Iš keleto namų sklido veikiančių televizorių garsai. Retsykiais supokšėdavo langinės. Senas, išblukęs ir aprūdijęs raudonas furgonas, ant kurio šono galėjai perskaityti užrašą “SPYDVĖJAUS EKSPRESAS”, sustingo viduryje Derdžino gatvės, priešais smuklę “Indėno galva”. Furgone buvo daugybė parvirtusių alaus ir limonado skardinių. Logano take, Arneto pakraštyje, dulkių ir smėlio sūkurys verpetavo prie Tonio Leominsterio namų slenksčio. Ant įvažiuojamojo keliuko nuleistais šoniniais stiklais riogsojo Tonio “Skautas”. Jame, ant užpakalinės sėdynės, įsikūrė voveraičių šeimyna. Arnetą paliko saulė, miestas, pridengtas nakties sparnu, nugrimzdo į tamsą. Neminint žiogelių čirpimo, mažų žvėrelių inkštimo ir brazdesio bei Toniui Leominsteriui priklausiusio namo langinių pokšėjimo, Arnete buvo tylu. Labai tylu. Nepakeliamai tylu.

31 skyrius

Kristoferis Bredentonas grūmėsi su kliedesiu, kaip grumiamasi su lakiuoju smėliu į jį grimztant. Siaubingai skaudėjo visą kūną. Savo veidą jis jautė kaip kokį svetimkūnį, tarsi kas nors būtų daugelyje vietų subadęs jį silikono injekcijomis, ir dabar tasai išpampo iki dirižablio dydžio.

Peršėjo gerklę, bet labiausiai gąsdino tai, kad kvėpavimo takai dabar atrodė ne platesni už žaislinio pistoleto vamzdžio kiaurymę. Pro šią sujungiamąją skylutę, tokią būtiną kontaktui su išoriniu pasauliu palaikyti, įkvėpiamas ir iškvėpiamas oras judėjo net švilpdamas. Bet ir tai dar buvo ne viskas. Iš visų šių nepaliaujamų skausmingų potyrių siaubingiausias atrodė jausmas, panašus į gilų pasinėrimą. Jis labai karščiavo. Neprisiminė, kad kada nors jam būtų buvę taip karšta, netgi prieš dvejus metus, kai iš Teksaso į vakarus, į Los Andželą, vežė du už užstatą paleistus politinius kalinius. Jų senutėlis “Pontiakas” užgeso 190-ajame plente, Mirties slėnyje, ir ten Bredentonui buvo labai karšta, bet dabar atrodė kur kas blogiau. Tai buvo *vidinis* karštis, tarytum jis būtų prarijęs saulę.

Bredentonas sudejavo ir pamėgino nusimesti antklodę, bet neužteko jėgų. Nejaugi jis pats atsigulė lovon? Vargu bau. Kažkas namuose su juo

drauge buvo. Kažkas... jis privalėjo prisiminti, bet neįstengė. Bredentonas teprisiminė, kad jis bijojo dar prieš susirgdamas, kadangi nujautė kažką artėjant, ir jam būtina... kas?

Jis vėl sudejavo ir pajudino ant pagalvės galvą. Prisiminė vien klejonę. Karštą fantomą klaikiomis akimis. Į šį prastai apstatytą miegamąjį buvo atėjusi jo motina; jo motina, mirusi dar 1969-aisiais, jam pasakė: "Kitai, o, Kitai, aš gi tau sakiau, kad nesibičiuliautum su šiais žmonėmis. Politika manęs nejaudina, bet šie žmonės, su kuriais tu sėbrauji, - pamišėliai, jie kaip pasiutę šunys, o šios merginos - paprasčiausios pasileidėlės. Aš gi sakiau tau, Kitai..." O vėliau jos veidas suskilo, pro geltonų sudžiūvusių smegenų atskalas paleisdamas lauk daugybę svirplių, kol užėjo tamsa ir pasigirdo sunerimę šauksmai, bėgančių kojų šnaresys... liepsnos, liepsnų tvyksniai, ir jis vėl atsidūrė 1968 metų Čikagoje, iš kur sklido skandavimas: *"Visas pasaulis stebi! Visas pasaulis stebi! Visas pasaulis..."* - ir ten griovoje, prie įėjimo į parką, gulėjo mūvinti džinsais mergina, jos kojos buvo basos, ilgi plaukai prisivėlė stiklo šukių, veidas pavirto blizgančia kruvina kauke, kuri negailestingai baltoje gatvės žibintų šviesoje atrodė juoda. Jis padėjo jai atsikelti, mergaitė suklykė ir prie jo prigludo, nes iš už dūmų uždangos artėjo kažkokia kosminė baidyklė, sutvėrimas blizgančiais juodais batais, nutrinta striuke ir dujokauke, vienoje rankoje pabaisa laikė policininko lazdą, o kitoje skardinėlę su muskatų riešutais. O kai kosminis ateivis nusitraukė dujokaukę, atidengdamas savo besišypsantį įkaitusį veidą, abu jie suklykė, kadangi tai buvo tasai kažkas, kurio jis laukė, žmogus, kurio Kitas Bredentonas visuomet bijojo. Tai buvo Klajojantis Dabita. Bredentono riksmai perpjovė šio sapno audinį panašiai, kaip be galo tvirtas deimantas perrėžia krištolą, ir jis vėl atsidūrė Boulderyje, Kolorado valstijoje, savo bute Kanjono bulvare, buvo vasara ir buvo karšta, taip karšta, kad netgi su lengvais šortais kūnu srūvo prakaitas, o priešais stovėjo pats gražiausias pasaulyje berniukas, aukštas, įdegęs, nuostabios laikysenos, su citrinos spalvos glaudėmis, apgulusiomis kiekvieną kauburėlį ir įdubimą puikiame jo užpakaliuke, ir jeigu jis pasisuks, žvilgsniams atsivers nelyginant Rafaelio angelų veidas. Kurgi tu radai tokį stebuklą? Susirinkime, universiteto sporto aikštelėje ar kavinėje? Ar sutikai kelyje? Koks skirtumas? O, kaip karšta, bet štai vanduo, kaušas vandens, pilna cisterna vandens, o šalia jos tabletės, ne! TABLETĖ! Jinai perkels jį ton vieton, kurią šis angelas geltonomis prigludusiomis glaudėmis vadina Hakslilendu*, vieton, kur judantys pirštai rašo, bet nejuda, vieton, kur auga gėlės ant išdžiūvusių ąžuolų, ir, berniuk, kas tai per erekcija kilstelėjo tavo glaudes? Argi Kitas Bredentonas kada nors patyrė tokį geismą ir pasirengimą mylėti? "Eime į lovą, - sakai šiai lygiai rudai sienai, - gulk ir pasmagink mane, o paskui aš padarysiu tai

* Turima omeny anglų rašytojo Oldo Hakslio (1894-1963) antiutopija "Šaunusis naujasis pasaulis" apie standartizuotą technokratų visuomenę.

tau. Padarysiu viską, kas tau patinka". - "Pradžioje išgerk šią tabletę, o vėliau matysim", - girdisi atsakymas. Išgeri tabletę, vanduo atvėsina gerklę, ir pamažu tave apgaubia rūkas, ir atrodo, kad temperatūra sustoja tiksliai ties 36,6 padala. Po kurio laiko staiga suvoki, kad žiūri į ventiliatorių, stovintį ant komodos, ir į savo išskydusį atvaizdą veidrodyje. Veidas atrodo pajuodęs ir išpampęs, bet neverta dėl to jaudintis, kadangi tai tik tabletė, tik ji!!! TABLETĖ!!! "Kelionė, - šnabžda lūpos, - ak, berniuk, Kapitono kelionė, ir aš taaaip noriu..." Berniukas nori pabėgti, ir pradžioje žvelgi į jo lygius, glaudėmis aptemptus klubus, paskui žvilgsnis pakyla prie siauro juosmens, paskui prie gražios lygios krūtinės, dar vėliau nuo gracingo kaklo slysteli prie veido... ir tai *jo* veidas. Įdubę skruostai, patenkinta ir drauge tūžminga šypsenėlė, veidas ne Rafaelio angelo, o Gojos velnio, iš kiekvienos tuščios akiduobės kyšo gyvatės galvutė; jis vis labiau artėja, neįmanoma sulaikyti riksmo, o jis kužda: *"Kelionė, vaikuti, Kapitono kelionė..."*

Paskui vėl rūkas, veidai ir balsai, kurių neįmanoma prisiminti, ir pagaliau išplauki į paviršių čia, mažame namelyje, savo rankomis pastatytame Mauntin Sičio pakraštyje. Kadangi dabar yra dabar, ir didelė šalį užliejusi maišto banga jau seniai atslūgo, o jauni turkai šiuo metu kone visi pavirto seniais žilomis barzdomis, štai ir visos išlikusios paskendusio laivo nuolaužos, vaikuti. Berniukas geltonomis glaudėmis buvo kada kadės, o Boulderyje Kitas Bredentonas gyveno, kai dar buvo vaikas.

Viešpatie, nejaugi aš mirštu?

Su agonišku siaubu jis nusigriebė šios minties, karštis kaip smėlio audra spirališkai sukosi jo galvoje. Ir padažnėjęs kvėpavimas akimoju sustojo, kai už uždarų miegamojo durų pasigirdo garsas. Pradžioje Bredentonui pasirodė, jog tai gaisrinės sirena. Vis artėdamas, šis garsas kilo ir stiprėjo; pro šį garsą jis girdėjo taukšinčius žingsnius iš pradžių pirmo aukšto hole, paskui svetainėje, o dar vėliau žingsniai nuaidėjo ant aukštyn vedančių laiptų.

Bredentonas atšlijo ant pagalvių, jį užliejo siaubo banga, ištinusiame, patamsėjusiame veide išsiplėtė akys. Žingsniai artinosi. Girdėjosi jau ne sirena, o riksmas, aukštas nepaliaujamas riksmas, kurio negali atkartoti arba atlaikyti nė viena žmogiška gerklė, kaip stūgsmas banšės* arba kažkokio juodo Charono, atėjusio perkelti jį per upę, skiriančią gyvųjų ir mirusiųjų pasaulius.

Dabar skubrūs žingsniai per antro aukšto holą artėjo tiesiai jo linkui, grindų lentos dejavo ir girgždėjo, protestuodamos prieš šių negailestingų kojų svorį, ir ūmai Kitas Bredentonas suprato, kas čia toks; jis sudrebėjo, kai su trenksmu atsilapojo durys ir į miegamąjį įpuolė vyriškis nušusia džinsine striuke, jo veide kaip peilių ratas žėrėjo žudanti šypsenė-

* Banšė (angl. *banshee*) - airių, škotų mitologijoje - šmėkla, kurios riksmas reiškia mirtį.

lė, veidas buvo laimingas tarsi pamišusio Santa Klauso, jis mojavo cinkuotu kibiru.

- H-I-I-I-I-O-O-O-O-O-V-V-V-V-V-V!

- Ne! - šūktelėjo Bredentonas, bejėgiškai užsidengdamas veidą ranka. - *Ne! Ne-e-e!..*

Kibiras šūstelėjo priekin, iš jo pliūptelėjo vanduo, geltonoje lempos šviesoje akimirkai sustingdamas kaip didelis nenugludintas briliantas, ir jis pamatė, kaip vyriškio veidas, iškreiptai prasišviečiantis pro vandens srovę, pavirto pergalingai besišypsančio trolio, ką tik išsikapanojusio iš pačių tamsiausių pragaro užkaborių, idant į šį pasaulį atneštų šėlsmą ir įniršį, fizionomija; paskui Bredentoną užplūdo vanduo, toks šaltas, kad ištinusi jo gerklė bematant praplatėjo, išspausdama iš gerklų sienelių stambius kraujo lašus, jam užėmė kvapą, ir Kitas vienu konvulsišku judesiu nužėrė nuo savęs visas antklodes, atidengdamas kūną artėjančiam didžiuliam peiliui, kai netikėtas mėšlungis aštriais dantimis įsiskverbė į šios priverstinės kovos iškamuotą jo kūną. Jis klyktelėjo. Ir dar kartą sušuko. Paskui atšlijo ant pagalvės; drėgname, beregint atšalusiame patale degantis kūnas virpėjo, galvą plėšė bukas skausmas, iš savo orbitų lipo akys. Trachėja vėl staigiai susiaurėjo, ir Bredentonas pamėgino kovoti su dusuliu. Kūnas ėmė konvulsiškai blaškytis.

- Aš *žinojau,* kad tai tave atvėsins! - linksmai šūktelėjo žmogus, kurį Kitas pažinojo kaip Ričardą Frajų. Jis su trenksmu pastatė kibirą ant grindų. - Aš *žinojau,* aš *žinojau,* kad tai padės. Auksinė žuvelė! Dėkok man, vaikine, dėkok už mano paslaugą. Tu man dėkoji? Negali kalbėti? Ne? Betgi aš žinau, kad gali?

- Jeee-A-A-A-H-H-H!

Jis pašoko išskėtęs į šalis kelius, nelyginant Briusas Li savo filmuose, ir akimirkai pakibo tiesiog virš Kito Bredentono kaip prieš tai vanduo. Grėsmingas jo šešėlis sustingo virš permirkusia pižama pridengtos Bredentono krūtinės, ir šis silpnai šūktelėjo. Paskui keliai nusileido iš abiejų Kito pusių, ir nutrintais džinsais aptemptos Ričardo Frajaus slėpsnos per kelis colius dvišakiu pakibo virš krūtinės, o jo veidas plykstelėjo virš Bredentono kaip gotikinio romano deglas.

- Aš turėjau tave pažadinti, - tarė Frajus, - aš nenorėjau, kad tu užverstum kojas, prieš tai su manimi nepasišnekėjęs.

- ...šalin... šalin... šalin nuo manęs...

- O aš ne *ant* tavęs, vaikine. Aš paprasčiausiai virš tavęs pakibau. Kaip didelis nematomas pasaulis.

Bredentonas, apimtas mirtinos baimės, teįstengė vien dusti, virpėti ir sukti į šalį akis nuo šio linksmo, keliančio pyktį ir susierzinimą, veido.

- Mums būtina pasišnekėti apie laivus, ruonius bei jūros bangomūšius ir apie tai, ar turi bitės geluonį. Taip pat apie dokumentus, kurie turėtų būti paruošti man, ir apie automobilį, ir apie automobilio raktelius. Kol kas tavo prieglobstyje mačiau tik “Ševrolė” pikapą, ir žinau, kad jis priklauso tau. Tai kaip, Kiti-Kiti?

- ...jie... dokumentai... aš negaliu... negaliu kalbėti... - gaudydamas burna orą, Kitas stengėsi įkvėpti. Jo dantys kleketavo kaip paukštužėliai medyje.

- Būtų geriau, kad galėtum prabilti, - pratarė Frajus ir grėsmingai išskėtė nykščius, paskui sulenkė juos tokiu kampu, kuris, regis, prieštaravo visiems biologijos ir fizikos dėsniams. - Kadangi priešingu atveju tavo nekaltos akelės taps pakabuku prie mano raktų ir tu šokinėsi pragare kaip aklas šunytis, - jis spustelėjo pirštais Bredentono akis, ir šis tik bejėgiškai sukrutėjo.

- Tu man pasakysi, - įsakė Frajus, - ir aš tau duosiu nuostabių tablečių. Aš netgi kilstelėsiu tave, kad įstengtumei jas praryti. Tu pasveiksi, vaikine. Tabletės viskuo pasirūpins.

Bredentonas, dabar jau drebėdamas tiek iš baimės, tiek iš šalčio, spaudė žodžius pro barškančius dantis:

- Dokumentai... Rendelo Flego vardu. Biure pirmame aukšte. Po... po popieriais.

- Mašina?

Bredentonas kankinamai stengėsi prisiminti, kokios mašinos iš jo reikalauja šis žmogus. Tai buvo taip toli, atskirta lakiuoju kliedesio smėliu, šis kliedesys, atrodė, kažkaip paveikė jo mąstymo procesą, paversdamas pelenais ištisus atminties blokus. Ištisi atminties skyriai tapo išdegusiais sektoriais su svylančiais laidais ir suanglėjusiais jungikliais. Mašinos vietoje, kurios teiravosi šis siaubingas žmogus, iškilo prisiminimai apie pirmąją mašiną, 1953 metų laidos “Studebekerį” su užapvalintu kapotu, nudažytu rožine spalva.

Labai ramiai Frajus viena ranka uždengė Bredentonui burną, o kita užspaudė šnerves. Bredentonas ėmė riestis lanku. Iš po Frajaus rankos išsiveržė prislopintas vaitojimas. Jis atitraukė rankas ir tarė:

- Tai padėjo tau prisiminti?

Keista, bet padėjo.

- Mašina...- išspaudė Bredentonas ir sudvėsavo kaip šuo. Po juo susiūbavęs pasaulis nurimo, ir Kitas galėjo tęsti. - Mašina stovi... už Konoko stoties... automobilių sąvartynas... iškart už išvažiavimo iš miesto. 51-asis plentas.

- Į šiaurę ar į pietus nuo miesto?

- Pie... pie...

- Pietus! Aš supratau. Tęsk.

- Uždengta brezentu. Biu... Biu... “Biuikas”. Registracijos kortelė po vairu. Rendelo Flego vardu... - Bredentonas vėl ėmė tankiai kvėpuoti, neįstengdamas nei ištarti, nei ką nors padaryti, jis tegalėjo sutrikęs viltingai spoksoti į Frajų.

- Raktai?

- Kilimėlis kojoms. Po...

Kiti žodžiai užstrigo jo gerklėje, nes Frajus įsitaisė jam ant krūtinės. Ir įsitaisė taip, tarsi būtų prisėdęs ant patogaus minkštasuolio draugo bute.

Dabar Bredentonas apskritai negalėjo įkvėpti. Jis išleido paskutinį atodūsį, paversdamas jį vieninteliu žodžiu:

- ... prašau...

- Ir ačiū, - su pamaiviška šypsenėle pratarė Ričardas Frajus/Rendelas Flegas. - Ramios nakties, Kitai.

Neturėdamas nė menkiausios galimybės kalbėti, Kitas Bredentonas tik užvertė akis.

- Neminėk manęs bloguoju, - pasakė Tamsos žmogus, žvelgdamas į jį iš viršaus į apačią. - Paprasčiausiai dabar reikia paskubėti. Karnavalas prasideda. Jau atsidaro visi atrakcionai, karuselės, tiras ir laimės ratas. Tai mano laiminga naktis, Kitai. Aš tai jaučiu. Jaučiu tai visa savo esybe. Todėl reikia skubėti.

Iki Konoko stoties buvo apie pusantros mylios, ir kai Flegas ten nusigavo, buvo jau penkiolika minučių po trijų ryto. Pakilęs vėjas sušvilpė išilgai gatvių. Pakeliui į stotį Flegas apėjo tris nudvėsusius šunis ir mirusio vyriškio kūną, kuris vilkėjo kažin kuo panašiu į uniformą. O virš viso šito ryškiai žėrėjo žvaigždės, savo šviesa skrosdamos tamsią Visatos odą.

"Biuiką" dengiantis brezentas buvo pritvirtintas prie žemės kuoliukais, bet vis tiek plakėsi vėjyje. Kai Flegas ištraukė kuoliukus, brezentas atitrūko ir nulėkė naktyje rytų kryptimi kaip didelis rudas vaiduoklis. Kilo klausimas, kurion pusėn pasukti *jam?*

Jis stovėjo šalia gerai išsilaikiusio 1975 metų laidos "Biuiko" (automobiliai čia gerai išsilaiko: sausas klimatas neleidžia plisti korozijai), uostinėdamas kaip kojotas vasaros nakties orą. Kvepėjo dykuma. Šį kvapą įmanoma pajusti tiktai naktį. "Biuikas" stovėjo tyloje, trikdomoje tik vėjo gūsių automobilių sąvartyne, įsidėsčiusiame šioje Rytinės salos dalyje. Variklis užblokuotas. Ašis primena kultūristo svarsčius. Nuimtose padangose švilpia vėjas. Sudaužytas priekinis stiklas. Ir taip toliau.

Panašiose situacijose Flegas mąstė kur kas geriau, nors šitaip pakrypus įvykiams bet kuris kitas žmogus gali pavirsti Jagu.

Jis praėjo pro "Biuiką" ir perbraukė ranka per įlenkimus daikto, kuris kitados galėjo būti "Mustangas".

- Ei, mažyte kobra, argi nežinai, kad tau teks užčiaupti juos visus... - tyliai sudainavo jis. Stuktelėjęs per radiatorių dulkėtu batu, jis sujudino ištisą krūsnį akmenų, kurie jam sublizgo kaip žiburėliai. Rubinai, smaragdai, žąsies kiaušinio didumo perlai, briliantai, savo žėrėjimu nenusileidžiantys žvaigždėms. Flegas spragtelėjo pirštais, ir viskas pradingo. Kurgi pasukti *jam?*

Verždamasis pro išdaužtą seno "Plymuto" priekinį stiklą, išbaidydamas jo viduje įsikūrusius smulkius gyvius, sudejavo vėjas.

Už jo kažkas subrazdėjo. Atsisukęs jis išvydo Kitą Bredentoną absurdiškomis geltonomis glaudėmis, didelis jo pilvas pakibo virš jo kaip lavina. Bredentonas sėlino prie jo per Detroito geležies nuolaužas. Geležies nuolaužos ir stiklo šukės badė jo pėdas, bet žaizdos nekraujavo. Bredentono bamboje vėpsojo juoda akis. Tamsos žmogus spragtelėjo pirštais, ir Bredentonas pranyko.

Flegas nusišiepė ir sugrįžo prie "Biuiko". Priglaudė kaktą prie automobilio stogo iš keleivio pusės. Laikas ėjo. Ūmai, vis tebesišypsodamas, staigiai atsitiesė. Jis *žinojo.*

Tamsos žmogus spragtelėjo pirštais, ir mašina tapo kaip nauja. Jis atsisėdo prie "Biuiko" vairo ir kelis sykius nuspaudė akceleratoriaus pedalą, idant prisipildytų karbiuratorius. Variklis atgijo, ir debesis išmetamųjų dujų išsiveržė laisvėn. Automobilis pajudėjo ir ėmė sukti aplink autoremonto stotį, žibintai akimirką išgriebė iš tamsos dar porą smaragdų - už aukštos žolės sąžalyno žėrinčias katės akis. Katė nasruose spaudė pelę. Pamačiusi besišypsantį, į mėnulį panėšintį pro automobilio langą žvelgiančio Flego veidą, katė paleido savo grobį ir nukūrė šalin. Flegas garsiai, iš visos sielos nusikvatojo šaunuolio juoku, kurio ateity laukia tiktai sėkmė. Kai gudronuota stoties danga atsirėmė į plentą, jis pasuko dešinėn ir nudūmė į pietus.

32 skyrius

Kažkas paliko atviras duris tarp sustiprintos apsaugos korpuso ir likusių kalėjimo kamerų; daugybė metalinių durų pavertė koridorių natūraliu garso laidininku ir taip kurtinančiai sustiprino visą rytą nesiliaujančius stūgsmus bei dejones, kad Loidas Henreidas, apimtas visiškai natūralios baimės, per pertraukėles tarp riksmų ėmė suprasti einąs iš proto.

- Mama! - pasigirdo kimus, aido atliepiamas klyksmas. - Ma-a-ma-a!

Loidas sėdėjo sukryžiavęs kojas ant savo kameros grindų. Abi jo plaštakos buvo lipnios nuo kraujo, tarytumei aptemptos raudonomis pirštinėmis. Mėlyni medvilniniai šortai - kalinių uniforma - irgi buvo išteplioti krauju. Tai vyko birželio 29 dieną, dešimtą valandą ryto. O apie septintą jis pastebėjo, kad priekinė dešinė jo gulto koja šiek tiek juda, ir štai nuo to laiko jis stengiasi atsukti varžtus, kuriais ji pritvirtinta prie grindų ir gulto tinklo. Vienintelis jo instrumentas buvo pirštai, bet jam iš tiesų pavyko išsukti penkis varžtus iš šešeto. Todėl jo pirštai dabar priminė akytą žalią mėsainį. Šeštasis varžtas laikėsi velniškai tvirtai, bet Loidas vis dėlto manė, kad jam pavyks susidoroti ir su pastaruoju. Be to, jis stengėsi negalvoti. Vienintelis būdas apmaldyti panišką baimę buvo nieko negalvoti.

- *Ma-a-ma-a...*

Taškydamas kraują nuo suraižytų, skausmu pulsuojančių pirštų, Loidas pašoko ant kojų ir sugriebęs už durų grotų išsprogusiomis akimis įsispitrėjo į koridoriaus tuštumą, stengdamasis bent ką nors ten įžiūrėti.

- *Užsičiaupk, gaidy tu prakeiktas!* - sukriokė jis. - *Užsičiaupk, tu varai mane iš proto!*

Įsivyravo ilga pauzė. Loidas gardžiavosi tyla taip, tarsi būtų ragavęs karštą "Makdonaldo" mėsainį. Tyla - auksas. Šią frazę jis visuomet laikė kvaila, bet dabar suprato tikrą priežodžio prasmę.

- *Ma-a-ma-a-a-a!..* - vėl sustūgo balsas, kildamas plienine koridoriaus gerkle, niūrus ir liūdnas kaip švyturio sirena.

- Jėzau, - sumurmėjo Loidas. - Viešpatie švenčiausias. UŽSIČIAUPK! UŽSIČIAUPK! UŽSIČIAUPK, SUKRUŠTAS DURNIAU!

- MA-A-A-MA-A-A...

Loidas sugrįžo prie gulto kojos ir vėl įnirtingai puolė ją, apgailestaudamas, kad kameroje nėra nieko, kuo galima būtų pasinaudoti kaip svertu, bandydamas nekreipti dėmesio į pirštuose pulsuojantį skausmą ir visą jo esybę užpildžiusią paniką. Jis pamėgino prisiminti, kada paskutinį kartą matėsi su savo advokatu - panašūs dalykai Loido galvoje labai greitai apsitraukdavo ūku, praėjusių įvykių chronologija joje laikėsi kaip vanduo siete. Prieš tris dienas. Taip. Rytojaus dieną po to, kai tas suknistas Matersas smogė jam per kiaušus. Du prižiūrėtojai vėl nuvedė jį į tardymų kambarį, Šoklis vėl stovėjo prie durų ir jį pasitiko: *"O štai ir mūsų išmintingasis mižnius, tai bent! Gal nori dar ką nors pašmaikštaut?"* O paskui Šoklis pravėrė burną, ir nusičiaudėjo tiesiai Loidui į veidą, aptėkšdamas jį tirštais skrepliais. *"Štai tau kelios bacilos, šūdžiau. Jau visi gavo savo porciją nuo pirmo aukšto prižiūrėtojo, o aš esu įsitikinęs, kad mes turime dalytis savo turtais. Amerikoje netgi toks niekšas kaip tu turi teisę pasičiupti slogą".* Po to Loidą įvedė vidun. Atrodė, Devinsas stengiasi nuslėpti gerą žinią, kad pagarsinus ji netaptų bloga. Teisėją, turėjusį nagrinėti Loido bylą, paguldė į patalą gripas. Du kiti teisėjai irgi susirgo - ar gripu, kuris aplink siaučia, ar dar kažkuo kitu, taigi likusieji atsarginiai buvo iki ausų apsivertę darbu. Todėl, ko gero, jiems pavyks pasiekti, kad byla būtų atidėta. "Pastuksenk į medį", - juokdamasis tarė advokatas. "Kada mes žinosime iš tikrųjų?" - paklausė Loidas. "Greičiausiai iki paskutinės minutės viskas bus laikoma paslaptyje, - atsakė Devinsas. - Aš tau pranešiu, gali nesijaudinti". Tačiau nuo to laiko Loidas daugiau jo nebematė, ir dabar, atstatinėdamas mintyse įvykių eigą, prisiminė, kad ir patsai advokatas slogavo ir...

- *O-o-o-o, Jė-ė-ė-zau!*

Loidas apžiojo dantimis dešinės rankos pirštus ir pajuto kraujo prieskonį. Bet šitas prakeiktas varžtas vis dėlto šiek tiek atsilaisvino, o tai reiškė, kad jis tikrai jį įveiks. Netgi besišaukiantis motinos kažkur iš koridoriaus galo daugiau jo neerzino... bent jau ne taip smarkiai. Jis įveiks šį varžtą. Po to jam beliks tiktai laukti. Loidas sėdėjo linguodamas, šiltu alsavimu maldydamas pirštus ir leisdamas jiems pailsėti. Kai skausmas šiek tiek apmalšo, jis ėmė draskyti nuo savo šortų medžiagos juosteles ir tvarstyti jomis pirštus.

- *Mama?*

- Aš žinau, ką tu gali padaryti su savo motina, - sumurmėjo Loidas.

Aną naktį, kai jis paskutinį kartą kalbėjosi su Devinsu, prižiūrėtojai ėmė šalinti iš kamerų sergančius kalinius, *išvilkdami* juos be jokių ceremonijų - juk išnešinėjo tuos, kurie buvo pasiligoję kaip reikiant. Kalinys kameroje Loidui iš dešinės, Traskas, atkreipė dėmesį, kad serga ir daugelis prižiūrėtojų.

- Greičiausiai mes galėsime tuo kaip nors pasinaudoti, - tarė Traskas.

- Kaip? - paklausė Loidas.

- Nežinau, - atsakė Traskas. Jis buvo liesas, ištemptu kaip kurto snukis veidu. Jį laikė sustiprinto režimo korpuse, laukiant teismo už ginkluotą apiplėšimą su nužudymu. - Atidėjimas arba dar kas nors. Nežinau.

Po Trasko čiužiniu buvo paslėptos šešios cigaretės su marihuana, keturias jis atidavė vienam prižiūrėtojui, atrodančiam ganėtinai sveikai, kad jiems papasakotų, kas gi aplinkui dedasi. Anot jo, minios žmonių palieka Fyniksą. Labai daug sergančių, žmonės krenta kaip musės. Vyriausybė greitu laiku žada priešgripinę vakciną, tačiau šiomis pasakėlėmis beveik niekas netiki. Daugelis Kalifornijos radijo stočių perduoda siaubingus pranešimus apie sušaudymus be teismo ir tyrimo, apie kariuomenės užkardas, apie vietinius žaliūkus su automatais per petį, kurie grobia miestus, ir apie tai, kad žmonės miršta dešimtimis tūkstančių. Kaip pastebėjo prižiūrėtojas, jis nenustebtų, jei paaiškėtų, kad tai padarė koks nors vandenį užnuodijęs ilgaplaukis fanatikas. Prižiūrėtojas taip pat pareiškė, kad jis pats jaučiasi esąs visiškai sveikas, bet vos tik baigsis jo pamaina, ketina pasipustyti padus. Jis girdėjo, kad iki rytojaus ryto kariškiai rengiasi užblokuoti 17-ąjį, 10-ąjį, 80-ąjį plentus, taigi jis paims žmoną su vaiku, prisikraus kuo daugiau maisto produktų, ir kol visa tai nesibaigs, jie pagyvens kalnuose. Kalnuose jis turįs namelį, pasakė prižiūrėtojas, ir jeigu kas nors pamėgins prisiartinti prie jo arčiau nei per trisdešimt jardų, jis peršausiąs tokiam drąsuoliui galvą.

Kitą rytą Traskas suslogavo, jam pakilo temperatūra. Jis sapaliojo visokius niekus ir buvo apimtas panikos, prisiminė Loidas, čiulpsėdamas pirštus. Traskas šaukėsi kiekvieno pro šalį praeinančio prižiūrėtojo, maldaudamas paimti jį iš čia, kol jis visiškai neįsisirgo. Bet tie net jo pusėn nežiūrėjo, ir apskritai nekreipė dėmesio į kalinius, dabar primenančius alkanus liūtus zoologijos sode. Būtent tuomet Loidas pirmą sykį pajuto baimę. Paprastai čia būdavo ne mažiau kaip dvidešimt prižiūrėtojų, tai kodėl gi dabar priešingoje pusėje jis tematė keturis ar penkis?

Tądien, dvidešimt septintąją, Loidas ėmė valgyti tik greitai gendantį maistą, kurį jam įkišdavo pro grotas, o visą likusį slėpė po čiužiniu.

Vakar Traskas netikėtai ėmė konvulsiškai blaškytis. Veidas pajuodavo kaip pikų tūzas, ir jis numirė. Loidas apgailestaudamas žvelgė į nebaigtus valgyti Trasko pusryčius, bet jis neturėjo nė menkiausios galimybės juos pasiekti. Vakar dieną aukšte vis dėlto dar buvo keletas prižiūrėtojų. Bet jie jau nieko į izoliatorių nenešė, netgi labai ligotų. Ko gero, ten

apačioje, izoliatoriuje, žmonės irgi mirė, todėl sargyba nusprendė tuščiai neeikvoti savo pastangų. Niekas neatėjo paimti ir Trasko kūno.

Vakar vakarop Loidas užsnūdo. Kai prabudo, sustiprintos apsaugos koridoriai buvo tušti. Niekas neatnešė vakarienės. Dabar visa ši vieta *iš tikrųjų* panėšėjo į narvus su įniršusiais liūtais. Loidas nepajėgė įsivaizduoti, kokie kurtinantys būtų buvę riksmai, jeigu sustiprintos sargybos korpuse būtų užpildytos visos kameros. Jis nežinojo, kiek žmonių liko gyvų, kas dar pajėgė šaukti ir reikalauti savo vakarienės, bet, sprendžiant iš aido, daug. Loidas težinojo, kad kairėje nuo jo Traskas vilioja prie savęs muses, o kamera iš dešinės tuščia. Buvusį jos šeimininką, jauną šnekų negrą, kuris užpuolė senutę ledi, norėdamas ją apiplėšti, bet neapskaičiavęs savo jėgos užmušė, prieš dvi dienas išnešė izoliatoriun. Priešais matėsi dvi tuščios kameros ir siūbuojančios vyro kojos, kuris buvo pasodintas už žmonos ir jos brolio nužudymą, lošiant pokerį. Žudikas Pokeris, kaip jį praminė, matyt, pasikorė savo diržu arba, jeigu iš jo jį atėmė, vadinasi, savo kelnėmis.

Dar vėliau, tą patį vakarą, kai automatiškai užsižiebė šviesa, Loidas užvalgė šiek tiek pupų, kurias pasislėpė prieš porą dienų. Jų skonis buvo siaubingas, bet jis vis tiek jas visas suvalgė, prieš tai nuplovęs vandeniu iš tualeto bakelio. Paskui susirietė ant gulto, prispaudęs prie krūtinės kelius, prakeikdamas Tinginį už tai, kad tasai įtraukė jį į visą šį mėšlą. Dėl visko kaltas buvo tik Tinginys. Savarankiškai Loidas niekada nebūtų pasiryžęs kam nors daugiau nei smulkus reikaliukas.

Pamažėle reikalaujančių valgyti riksmai aprimo, ir Loidas pamanė tikriausiai esąs ne vienintelis, kuris iš anksto pasiliko atsargų. Bet maisto jis turėjo labai mažai. Jeigu tikrai būtų manęs, kad šitaip gali atsitikti, būtų apsirūpinęs kaip reikiant. Kažkur jo proto užkaboriuose pasislėpė tai, ko jis nenorėjo pastebėti. Tarytum ten būtų kabojusios vėjyje plazdančios užuolaidos, slepiančios tąjį kažką. Pro užuolaidų kraštą matėsi išlindusios tik liesos jo kojos. Ir tai viskas, ką lemta matyti žmonijai. Kadangi šios liesos kojos priklauso svyrinėjančiam, išsekusiam kūnui, kurio vardas - *badas*.

- O ne, - sudejavo Loidas. - Juk turi kas nors ateiti. Būtinai turi. Tai akivaizdu, lygiai taip pat, kaip kad į antklodę susigeriantis šlapimas.

Jis prisiminė triušį. Negalėjo atsikratyti šių minčių. Mokyklos loterijoje jis laimėjo triušį drauge su narveliu. Tėvas nenorėjo, kad sūnus jį laikytų, bet Loidas vis dėlto tėvą įkalbėjo, pažadėdamas, kad gyvulėlį pats prižiūrės ir pirks pašarą už savo kišenpinigius. Jam patiko tas triušis, ir jis iš tiesų jį prižiūrėjo. Pradžioje. Reikalas tas, kad jis tokius dalykus pamažu pamiršdavo. Taip būdavo visuomet. Ir vieną gražią dieną, kai Loidas nerūpestingai lingavo sūpuoklėse, pakabintose ant pusiau išdžiūvusio klevo už jų išklerusio namuko Maratone, Pensilvanijos valstijoje, prisiminęs triušį, jis staiga netikėtai atsitiesė. Jis neprisiminė šio nelaimingo sutvėrimo... geriausiu atveju porą savaičių. Tai jam visiškai buvo iškritę iš galvos.

Loidas nuskuodė prie mažo priestatėlio už sandėliuko (anuomet kaip ir dabar buvo vasara), ir kai įžengė į šį sandėliuką, silpnas kvapas trenkė į jį kaip antausis. Kailiukas, kurį jis taip mėgo glostyti, buvo nešvarus ir karojo kuokštais. Baltos lėliukės glūdėjo duobelėse, iš kurių kažkada į jį žvelgė mielos rožinės augintinio akelės. Letenėlės buvo apsilaupiusios ir kruvinos. Loidas mėgino save įtikinti, kad letenėlės susikruvino gyvulėliui bandant prasirausti kelią laisvėn (be abejo, kad taip ir buvo), bet kažkokia sugadinta tamsi jo sąmonės dalis kuždėjo, jog galbūt triušis nepakeliamo bado agonijoje mėgino suėsti patsai save.

Loidas iškasė gilią duobę ir palaidojo gyvulėlį drauge su narveliu. Tėvas niekuomet neklausė jo apie triušį, ko gero, netgi pamiršo, kad sūnus jį *turėjo,* - Loidas neišsiskyrė ypatinga nuovoka, bet kai bijodavo tėvo, virsdavo tiesiog minties galiūnu, - tačiau Loidas apie tai niekuomet nepamiršo. Jis visuomet sapnuodavo labai tikroviškus sapnus, o serialas apie augintinio mirtį pavirto ištisu košmaru. Ir dabar vėl sugrįžo prisiminimai apie triušį, kol jis susirietęs sėdėjo ant kalėjimo gulto, siekdamas priversti save patikėti tuo, jog kas nors ateis, kas nors būtinai ateis ir jį išlaisvins. Jis nesirgo šiuo mirtinu gripu, paprasčiausiai buvo alkanas. Kaip anuomet buvo alkanas jo triušis.

Po pusiaunakčio Loidas užmigo, o ryte ėmė atsukinėti gulto koją. Ir dabar, žvelgdamas į savo sukruvintus delnus, jis su siaubu prisiminė kada kadės nugaišusio triušio letenėlės, kuriam jis netroško nieko blogo.

Išsyk po birželio 29-osios pusiaudienio koja buvo atsukta. Pačiame gale varžtas sukosi neįprastai lengvai, ir kojelė su trenksmu nukrito ant kameros grindų, o Loidas suglumęs žvalgėsi aplinkui, stengdamasis suprasti, kurių velnių jam prireikė šios beveik trijų pėdų ilgio kojos. Jis pasičiupo ją ir ėmė daužyti per plienines grotas.

- Ei! - šūktelėjo, kai grotos atsiliepė į jo kvietimą garsiu, panašiu į varpo dūžius gausmu. - Ei, aš noriu laisvėn! Aš noriu išlįsti iš šios skylės, aišku? Ei, velniai rautų, *ei!*

Loidas pasitraukė ir įsiklausė į nutylantį aidą. Akimirką įsiviešpatavo absoliuti tyla, o paskui iš kažkur kimiai ir sužavėtai atsklido:

- Mama! Čia, žemyn, mama! Aš čia!

Jis prisėdo ant gulto, kilstelėjo čiužinį ir išsitraukė gabalėlį sužiedėjusios duonos. Ilgai grūmėsi su pagunda suvalgyti dar ir saują datulių, tikindamas save, kad tai neliečiamos atsargos, bet vis tiek galų gale jas suvalgė. Loidas rijo jas viena po kitos raukydamasis, taupydamas duoną, kad ja galėtų užgožti lipnų vaisių prieskonį burnoje. Kai šį apgailėtiną valgį užbaigė, Loidas be tikslo prisiartino prie grotuoto dešinės kameros šono ir dirstelėjęs kaimyno pusėn vos sulaikė siaubo ir pasibjaurėjimo riksmą. Trasko kūnas buvo nusviręs nuo gulto, kelnių klešnės, apnuogindamos kojas, užsislinkusios aukštyn. Didelė riebi žiurkė, užlipusi aukštyn Trasko

koja, mėgavosi pietumis. Jos šlykšti rožinės spalvos uodega tvarkingu žiedu juosė pilką kūną.

Loidas pasitraukė į kampą ir paėmė lovos koją. Paskui sugrįžo atgalios, miglotai tikėdamasis, kad žiurkė jį matė ir nusprendė pasišalinti ten, kur kompanija buvo ne tokia gyvybinga. Bet žiurkė tupėjo atsukusi į jį nugarą, ir kiek Loidas galėjo spręsti, net nenumanė apie jo buvimą. Loidas iš akies įvertino nuotolį ir nusprendė, kad kojos ilgis puikiausiai pasieks tikslą.

- Ha! - krioktelėjo Loidas ir visa jėga smogė lovos koja. Toji numušė žiurkę nuo Trasko kojos, o vaikino kūnas minkštai žnektelėjo ant grindų. Žiurkė tysojo ant šono. Ant jos ūselių virpėjo kraujo lašeliai. Užpakalinės letenėlės judėjo, tarytum mažytės žiurkės smegenys būtų įsakinėjusios jai kur nors bėgti, bet judėdami nugaros nervais šie signalai susilpnėdavo. Loidas vėl trinktelėjo ir žiurkę pribaigė.

- Taip tau ir reikia, šlykštyne! - šūktelėjo, paskui numetė koją į šalį ir patraukė prie gulto. Nejuokais persigandęs, jis, atrodė, netrukus apsiverks. Sutelkęs visas jėgas, Loidas per petį riktelėjo į aidžią koridoriaus tuštumą:

- Kaip tau patinka žiurkių rojus, sukruštas pedike?

- Mama! - atsklido džiugus atsakas. - *Ma-a-a-ma-a-a!*

- *Užsičiaupk!* - sucypė Loidas. - *Aš ne tavo motina. Tavo motina aptarnauja klientus Asilo Subinės viešnamyje, Indianos valstijoje.*

- Mama? - suabejojęs paklausė balsas. Paskui įsiviešpatavo tyla.

Loidas ėmė kūkčioti. Jis verkė šluostydamasis ašaras kumščiu kaip mažas vaikas. Jis norėjo suvalgyti sumuštinį su mėsa, norėjo pasikalbėti su advokatu, norėjo *ištrūkti* iš čia.

Pagaliau atsigulė ant gulto ir viena ranka prisidengęs akis kita ėmė masturbuotis. Tai migdė ne blogiau už tabletes.

Kai Loidas prabudo vėl, jau buvo penkta valanda vakaro. Sustiprintos apsaugos pusėje tvyrojo kapų tyla. Išsekintas Loidas pakilo nuo gulto, kuris dabar kaip girtas linko ton pusėn, kur trūko vienos atramos. Jis pakėlė koją, iš anksto nusiteikė išgirsti šūksnį "Mama!" ir pradėjo daužyti per grotas, kaip didelėje fermoje muša į keptuvę virėjas, kviesdamas darbininkus vakarieniauti. *Vakarienė.* Štai ir atsirado žodis, argi gali už jį būti kas nors geriau? Bifšteksas su krauju, keptos bulvės ir aštrus padažas, žali žirneliai ir pienas su šokoladiniu sirupu "Herši". O desertui didelis senovinis dubuo braškinių ledų. Ne, niekuomet neatsiras toks žodis, kursai prilygtų *"vakarienei"*.

- Ei, ar yra kas nors? - trūkčiojančiu balsu išrėkė Loidas.

Tyla. Niekas net *"Mama!"* neklyktelėjo. Dabar Loidas tai išgirstų su malonumu. Bepročio kompanija vis dėlto geriau negu lavono kompanija. Loidas paleido iš rankų koją. Nuslinko iki gulto, atvertė čiužinį ir atliko reviziją. Dar du gabalėliai duonos ir dvi saujos datulių, pusė kotle-

to, gabalėlis rūkytos dešros. Jis padalijo gabalėlį dešros į dvi dalis ir didesnę suvalgė, bet nuo to jam tik dar labiau sukilo apetitas.

- Nieko daugiau, - sušnabždėjo jis ir suvalgė likusią dalį kartu su odele, burnodamas save visais pasaulio keiksmažodžiais. Jam teks mirti čia lygiai taip pat, kaip nudvėsė triušis savo narvelyje, kaip savajame narve mirė Traskas.

Traskas.

Loidas mąstydamas ilgai apžiūrinėjo Trasko kamerą, stebėdamas kovinį musių būrių persidislokavimą. Kaip tik ant Trasko veido įsikūrė kiaurą parą veikiantis tarptautinis musių oro uostas. Po ilgų apmąstymų Loidas paėmė koją, priėjo prie grotų ir įkišo ranką pro virbus. Jis tikėjosi, kad pasistiebęs ant pirštų galiukų gulto koja galės pasiekti žiurkę ir pastūmėti ją arčiau savo kameros.

Paslinkęs grobį pakankamai arti, Loidas atsiklaupė ant kelių ir įsistūmė žiurkę savo kameron. Jis pakėlė ją už uodegos ir ilgai stebėjo, kaip toji linguoja jam prieš akis. Paskui įkišo ją po čiužiniu, kur negalėjo pasiekti musės, naujas atsargas atskirdamas nuo kitų maisto produktų. Nemirksėdamas ilgai dėbsojo į negyvą žiurkę, po to nuleido čiužinį, kuris geraširdiškai paslėpė šią bjaurastį nuo jo akių.

- Tik blogiausiu atveju, - pakuždom pranešė tyliai Loidas Henreidas. - Tik pačiu blogiausiu atveju.

Paskui susirangė kitoje gulto pusėje, prispaudė prie smakro kojas ir šitaip sustingo.

33 skyrius

Kai užgeso šviesa, laikrodis virš šerifo kabineto durų rodė be dvidešimt dviejų minučių devynias.

Nikas Androsas skaitė knygą, paimtą nuo lentynos vaistinėje; tai buvo gotikinis romanas apie guvernantę; ji būgštavo, kad nuošalus dvaras, kuriame turėjo auklėti gražų šeimininko sūnų, yra vaiduoklių prieglobа. Neperskaitęs nė pusės, Nikas jau suprato, jog tariamas vaiduoklis buvo simpatiško šeimininko žmona, tūnanti kažkur ant aukšto, kadangi ji buvo pamišusi.

Kai netikėtai užgeso šviesa, jo krūtinėje kažin kas smilktelėjo, ir iš jo sąmonės gelmių, kur slypėjo visi jo košmarai, medžiojantys jį dabar jau kiekvieną naktį, atsklido kuždesys: *"Jis ateina pas tave... Jis jau visiškai arti nakties platybėse... slapstydamasis pakelėse netoli plento... Tamsos žmogus..."* Knyga iškrito iš Niko rankų, ir jis suskubo išeiti lauk. Paskutiniai dienos gaisai dar nebuvo išblukę iš dangaus, bet horizonte tebesmilko siaura saulėlydžio juostelė. Gatvėje neužsidegė nė vienas žibintas. Iškaba virš vaistinės, paprastai švietusi kiaurą parą, irgi užgeso.

Šerifo sandėliuke jis matė žvakes, visą jų dėžę, bet mintis apie jas Niką ne itin nuramino. Patsai faktas, kad užgeso šviesa, išmušė Niką iš

pusiausvyros, ir dabar jis stovėjo įsmeigęs žvilgsnį į nykstantį saulėlydį, tylomis maldaudamas šviesos nepalikti jo vieno šiose tamsiose kapinėse.

Bet šviesa pasitraukė. Nikas jau nebegalėjo savęs apgaudinėti ir viltis, kad danguje po devintos valandos liks bent šiek tiek šviesos, tad sugrįžo į nuovadą, apgraibomis nusigavo iki kabineto ir ėmė ieškoti žvakių. Ant vienos iš lentynų jis jau apčiuopė reikalingą dėžutę, kai už jo griausmingai atsilapojo durys, ir į kambarį įvirto Rėjus Butas - pajuodusiu, ištinusiu veidu, o ant jo piršto vis taip pat tebeblyksėjo koledžo žiedas. Nuo tos pat birželio dvidešimt antrosios nakties jis slapstėsi miške netoli miesto, taigi jau buvo praėjusi visa savaitė. Dvidešimt ketvirtosios rytą jis pajuto pirmuosius ligos požymius, ir galų gale šį dvidešimt devintosios vakarą alkis ir baimė atvijo jį į miestą, kur neberado nieko, išskyrus šį išgamą kurčnebylį, dėl kurio jis pirmiausiai ir atsidūrė tokioje padėtyje. Kurčius ėjo miesto aikšte taip pat išdidžiai kaip Džonas, tebūnie jis prakeiktas, žengė su šerifo pistoletu prie diržo taip, tarsi jis valdytų šį miestelį, kuriame Rėjus pragyveno visą savo gyvenimą. Rėjus įtarė, kad numirs nuo to paties, kas nusinešė visų likusiųjų gyvybes, bet prieš tai jis įrodys šitam kurčiam kojotui, jog jis, Rėjus, ne koks nors mėšlo gabalas ir kad čia, šiame miestelyje, užklydėliui niekas nepriklauso.

Nikas stovėjo nusisukęs į jį nugara, neįtardamas, kad jis jau ne vienas Beikerio kabinete, kol kažkieno rankos mirtinais gniaužtais sugriebė jo kaklą. Ką tik nuo lentynos nuimta dėžutė iškrito jam iš rankų, žvakės lūžinėdamos nusirito per grindis. Jau buvo pusiau uždusintas, kai praėjo pirmasis baimės priepuolis ir jis ūmai įsitikino, kad tamsusis draugužis iš pragaro gelmių jį persekiojo tol, kol pasinaudodamas užgesusia šviesa ilgomis žnyplėmis įsikibo jam į kaklą.

Paskui mėšlungiškai, instinktyviai Nikas nusitvėrė jį smaugiančių rankų ir pamėgino jas atgniaužti. Dešinę ausį svilino karštas alsavimas, sukurdamas vėjo tunelį, kurį jis galėjo justi, bet ne girdėti. Prieš rankoms vėl suveržiant jo kaklą, Nikas suspėjo įkvėpti. Abu siūbavo tamsoje nelyg vaiduokliški šokėjai. Rėjus Butas jautė, kaip kovojant su šiuo kupliu vaikinuku nyksta jo jėgos. Jo galvoje ūžė. Jeigu nebylio skubiai nepribaigs, nepribaigs jo niekuomet. Jis iš visų jėgų, kiek tik jų buvo likę rankose, suspaudė Niko kaklą.

Nikas pajuto, kaip jam iš po kojų slysta žemė. Skausmas gerklėje, pradžioje toks aštrus, dabar nublanko ir pasitraukė - tapo kone malonus. Jis visomis jėgomis užmynė kulnimi Rėjaus batą, vienu metu perkeldamas savo kūno svorį atgalios į milžinišką priešininką. Butui teko žingtelti atatupstam. Viena koja jis primynė žvakę, toji slystelėjo, ir Rėjus tėškėsi ant grindų, drauge nusitempdamas ir Niką, kuris parvirto ant jo iš viršaus. Pagaliau Rėjaus rankos kiek atsileido. Nikas, burna gaudydamas orą, nusirito šalin. Viskas atrodė atitolę ir nublankę, išskyrus skausmą gerklėje, kuris lėtai tvinksėdamas grįžo atgalios. Ant gomurio liežuviu pajuto kraujo prieskonį.

Didelis susikūprinęs užpuoliko šešėlis - kad ir kas tai būtų - stojo ant kojų. Nikas prisiminė ginklą ir pamėgino jį apčiuopti. "Koltas" buvo savo vietoje, bet niekaip nepavyko jo ištraukti, jis kažkodėl užstrigo dėkle. Paklaikęs iš panikos, Nikas visomis jėgomis jį truktelėjo. Ir "Koltas" iššovė. Kulka, nuslydusi jo koja, įsmigo į grindis.

Šešėlis pargriuvo ant jo kaip nenumaldoma mirtina lemtis. Iš Niko krūtinės pagaliau išsiveržė kvėpavimas, bet ūmai ant jo veido nusileido didelės baltos rankos; nykščiai mėgino išdurti jam akis. Silpnoje mėnulio šviesoje ant vienos iš šių rankų Nikas pastebėjo violetinį blykstelėjimą, ir jo burna su nuostaba suformulavo vieną žodį: *"Butas!"* Dešine ranka jis vis tebebandė traukti pistoletą. Vargu ar jis atkreipė dėmesį į karštą, veriantį skausmą išilgai klubo.

Rėjaus Buto pirštas susmego į kairiąją Niko akį. Po galvą pasklido ryškiai plykstelėjęs nepakeliamas skausmas. Pagaliau Nikui pavyko išsitraukti ginklą. Buto pirštas, įdiržęs ir tvirtas, greitai sukinėjosi pagal ir prieš laikrodžio rodyklę, siekdamas sutraiškyti Niko akies obuolį.

Nikas išleido begarsį šūksnį, kuris tiesiog suvirpino orą, ir įbedė pistoleto vamzdį į riebų Buto šoną. Nuspaudė gaiduką, "Koltas" prislopintai pokštelėjo, ir Nikas savo rankoje pajuto atatranką; pistoleto vamzdis įsirausė į Rėjaus marškinius. Nikas pamatė tvykstelėjimą, o po sekundės užuodė ir svilėsių kvapą. Rėjus Butas įsitempė ir bematant sugniužo. Gokčiodamas iš baimės ir siaubo, Nikas pasijudino po dideliu mėsos kalnu, ir Buto kūnas nuo jo pusiau nuslydo. Viena ranka pasiremdamas, kitą prispaudęs prie sužeistos akies, Nikas šiaip ne taip iš po jo išsikepurnėjo. Neturėdamas jėgų atsistoti, ilgai tysojo ant grindų. Gerklė degė tarsi ugnyje. Galvą skaudėjo taip, lyg jam į smilkinius būtų įsiskverbęs milžiniškas ir negailestingas skriestuvas.

Pagaliau jis atsistojo, rado žvakę ir užžiebė ją ant stalo gulėjusiu žiebtuvėliu. Silpnoje geltonoje žvakės šviesoje jis išvydo Rėjų Butą. Tasai tysojo ant grindų veidu žemyn, nelyginant ant kranto išplautas negyvas banginis. Aplink juodą skylutę jo marškiniuose greitai plito tamsi dėmė. Buvo labai daug kraujo. Neryškiame žvakės plazdėjime Buto šešėlis, didelis ir beformis, nusidriekė iki pat tolimosios sienos.

Dejuodamas ir linguodamas iš šono į šoną, vis dengdamas delnu akį, Nikas nušliaužė į mažą vonios kambarėlį ir pažvelgė į veidrodį. Regėjo, kaip pro pirštus sunkiasi kraujas, ir nenorom atitraukė ranką. Jis nebuvo tikras, bet pamanė, kad dabar, negana savo kurtumo ir nebylumo, dar bus ir vienakis. Nikas grįžo į kabinetą ir spyrė koja į sudribusį Rėjaus Buto kūną.

- Tu susidorojai su manimi, - tarė jis mirusiajam. - Pradžioje mano dantys, o dabar štai ir akis. Tu patenkintas? Tu su malonumu būtum išdūręs man abidvi akis, jeigu būtum galėjęs tai padaryti, juk taip. Išdurti akis ir palikti mane kurčią, nebylų ir aklą mirusiųjų pasulyje. Tau šitai patiktų.

Nikas vėl spyrė Rėjui, ir nuo jausmo, kad koja smenga į negyvą kūną, jam pasidarė bloga. Sunkiai nušlitiniavo iki gulto ir nuleidęs ant rankų galvą atsisėdo. Lauke visiškai sutemo. Lauke užgeso visos pasaulio šviesos.

34 skyrius

Labai ilgai, ištisomis dienomis (kiek dienų? kas gali žinoti? tik jau tikrai ne Šiukšlius), Donaldas Mervinas Elbertas, artimiesiems ir tolimų praeities laikų bendraklasiams pažįstamas kaip Šiukšlius, trainiojosi Indianos valstijos Pautanvilio gatvėmis, šiurpdamas iš baimės nuo skambančių jo galvoje balsų, išsisukinėdamas ir stengdamasis prisidengti rankomis nuo akmenų, kuriuos į jį svaidė šmėklos.

- *Ei, Šiukšliau!*

- *Ei, Šiukšliau, kad tave kur, Šiukšle! Ar užkūrei šią savaitę bent vieną padorų gaisrą?*

- *O ką pasakė toji sena karvė ledi Sempl, kai sudeginai jos pensijos čekį, Šiukšle?*

- *Ei, Šiukšliapalaiki, nori pirkti šiek tiek žibalo?*

- *O kaip tau patiko šoko procedūra Tere Hote, a, Šiukšliau?*

- *Šiukšle...*

- *...Ei, Šiukšliau...*

Retsykiais jis suvokė, jog visi šie balsai yra nerealūs, bet kartais šaukte šaukė, reikalaudamas, kad jie nutiltų, teturėdamas vienintelį tikslą - įsitikinti, kad tai jo balsas skamba, kad tai jis sugrįžta atgalios, atsimušęs į namus, parduotuvių vitrinas, šlakbetonio sieną garaže "Plauname automobilius iki blizgesio", kur anksčiau jis dirbo ir kur sėdėjo dabar, birželio 30-osios rytą, ir šlemštė didelį sumuštinį su riešutiniu sviestu, pomidorais bei garstyčiomis "Auksinis velnias". Tik jo, ir niekieno kito, balsas atsimušdavo į namus ir parduotuves, apsisukdavo kaip neprašytas svečias ir sugrįždavo į jo ausis. Kadangi dėl neaiškios priežasties Pautanvilis ištuštėjo. Visi išvažiavo... ar tikrai išvažiavo? *Jie* visuomet kalbėjo, kad jis beprotis, ir vienintelis dalykas, kuris galėjo ateiti į šio pamišėlio galvą, esą jo gimtas miestas tuščias ir čia nieko, išskyrus jį, nėra. Bet jo žvilgsnis nuolat sugrįždavo prie tolumoj dūluojančių kuro cisternų, didelių, baltų ir apskritų, panašių į žemus debesis. Jos riogsojo tarp Pautanvilio ir kelio, vedančio į Gerį bei Čikagą, ir jis žinojo, *ką* nori padaryti ir kad *tai* ne šiaip sau svajonė. Negerai, bet tai nebuvo svajonė, ir jis visiškai nesirengė savęs tramdyti.

- *Apsisvilinai pirštus, Šiukšle?*

- *Ei, Šiukšliau, argi tu nežinai, kad pažaidęs su ugnimi varai į lovą?*

Kažin kas pro jį prašvilpė, jis sugaikčiojo ir pakėlė rankas, išmesdamas sumuštinį į dulkes ir prispausdamas prie peties skruostą, bet nieko ne-

buvo. Už "Plauname automobilius iki blizgesio" šlakbetonio sienos driekėsi tik 130-asis Indianos valstijos greitkelis, vedantis į Gerį, bet pradžioje jis ėjo pro "Cheery Oil Company" kuro rezervuarus. Tebegokčiodamas jis pakėlė sumuštinį, nukrėtė nuo baltos duonos pilkas dulkes ir vėl ėmė žiaumoti.

Ar jie buvo tik vaizdinys? Jo tėvą šerifas nušovė gatvėje šalia metodistų bažnyčios, ir nuo to laiko Donaldas buvo priverstas gyventi su *jais.*

- Ei, Šiukšle, šerifas Grilis nudėjo tavo tėtušį kaip pasiutusį šunį, ar žinai tai, durneli tu?

Jo tėvas sėdėjo bare, ten įsiplieskė kažkoks purvinas ginčas, Vendelas Elbertas turėjo prie savęs pistoletą ir nušovė barmeną, sugrįžo į namus ir išpyškino du vyresniuosius Šiukšliaus brolius ir jo seserį - o, Vendelas Elbertas buvo keistas, siaubingo būdo tipas, jam ir anksčiau pasitaikydavo asmenybės susidvejinimo priepuoliai. Pautanvilyje bet kuris tai patvirtins ir dar pridurs, kad obuolys nuo obels toli nekrenta - jis būtų nudėjęs ir Šiukšliaus motiną, tačiau Selė Elbert suspėjo pasprukti su penkiamečiu Donaldu (vėliau žinomu Šiukšliaus pravarde) ant rankų. Vendelas Elbertas stovėjo priebutyje ir šaudė, o jie bėgo, ir kulkos švilpė bei smigo į kelią, bet su paskutiniuoju šūviu pistoletas, kurį Vendelas buvo labai pigiai pirkęs iš negro pirtyje, Valstijos gatvėje, Čikagoje, sprogo jo rankose. Šrapnelio skeveldros nunešė pusę jo veido. Vendelas Elbertas patraukė išilgai gatvės, kraujas užpylė jam akis, jis rėkė, mojavo pigaus pistoleto liekanomis - vamzdis buvo susprogęs, dabar jo forma panėšėjo į pigią gitarą, ir kai Vendelas nusivilko iki metodistų bažnyčios, apsireiškė šerifas Grilis su savo automobiliu ir įsakė jam sustoti ir mesti ginklą. Vendelas Elbertas nutaikė savo sudarkytą pistoletą į šerifą, ir galbūt Grilis nepastebėjo, kad šio žaisliuko vamzdis buvo suplaišintas, o galbūt *apsimetė* nepastebįs, bet kuriuo atveju rezultatas būtų toks pat. Vendelą Elbertą jis tiesiog suvarpė kaip rėtį.

- Ei, Šiukšle, ar jau sudeginai savo PAUTUS?

Jis apsižvalgė, aplinkui ieškodamas to, kas galėjo tai sušukti, - balsas panašus į Karlo Jatso arba vieno iš tų vaikigalių, kurie trainiojosi drauge su juo, - tačiau Karlas jau nebebuvo vaikas, beje, kaip ir jis pats.

Ko gero, dabar jis galės būti paprasčiausias Donas Elbertas, o ne Šiukšlius, lygiai taip pat, kaip dabar Karlas Jatsas buvo tiesiog Karlas Jatsas, "Kraisler Plymut" kompanijos oficialus dileris jų miestelyje, pardavinėjantis automobilius. Tik šit Karlas Jatsas išėjo, *visi* išėjo, ir, ko gero, dabar jam pernelyg vėlu būti dar kuo nors.

Jis jau nebesėdėjo prie sienos su užrašu "Plauname automobilius iki blizgesio", jis jau buvo už mylios į šiaurės vakarus nuo miesto, kilo 130-uoju plentu, ir Pautanvilis driekėsi apačioje kaip vaikiško stalo žaidimo

maketas. Cisternos dabar jau buvo už pusmylės, vienoje rankoje jis nešėsi krepšį su instrumentais, o kitoje spaudė penkių galonų dujų balioną.

O, tai buvo siaubinga, bet...

Taigi, kai Vendelą Elbertą palaidojo, Selė Elbert susirado darbą Pautanvilio kavinėje, ir kaip tik tuomet, pirmoje ar antroje klasėje, jo vienintelis išlikęs viščiukas Donaldas Mervinas Elbertas ėmė deginti šiukšliadėžes ir po to skuosti šalin kaip eibių prikrėtęs šunytis.

- *Atsisukite, mergaitės, Šiukšlius eina, jis padegs jūsų sukneles!*

- *Kvailys! Liurbis!*

Tik tuomet, kai jis jau mokėsi trečioje klasėje, suaugusieji sužinojo, kas visa tai iškrečia, ir tuomet atsirado žmogus, tapęs jo patėviu. Dono suvokimu, būtent jis nužudė jo tėvą prie metodistų bažnyčios.

- *Ei, Karlai, atspėk mįslę: kaip tavo tėvas gali nužudyti tavo tėvą?*

- *Nežinau. Kaip, Pitai?*

- *Aš irgi nežinau, o štai Šiukšlius žino gerai!*

- *Chi, chi, chi! Cha, cha, cha!*

Dabar jis stypsojo priešais skalda nubarstytą įvažiuojamąjį keliuką, pečius maudė nuo krepšio su instrumentais ir dujų baliono svorio. Ant vartų perskaitė užrašą: "CHEERY PETROLEUM COMPANY, INC. VISI LANKYTOJAI PRIVALO UŽSIREGISTRUOTI KONTOROJE! AČIŪ!"

Aikštelėje stovėjo keletas automobilių. Daugelis nuleistomis padangomis. Eidamas keliuku, Šiukšlius prasmuko pro pravirus vartus. Jo pamišusių mėlynų akių žvilgsnis užkliuvo už įvijų metalinių laiptų, iki pat viršaus juosiančių artimiausią rezervuarą. Laiptų apačioje kabojo kelią užtverianti grandinė, prie jos buvo pritvirtinta dar viena lentelė: "ĮEITI DRAUDŽIAMA! SIURBLINĖ UŽDARYTA!" Jis peržengė grandinę ir ėmė kilti pakopomis.

Tai buvo neteisinga, kad jo motina ištekėjo už šerifo Grilio. Kai Donaldas mokėsi ketvirtoje klasėje, jis pradėjo deginti pašto dėžutes, kaip tik tais metais jis ir sudegino senutės misis Sempl pensijos čekį, ir dėl to jį sučiupo. Selė Elbert-Gril puolė isterijon, kai naujasis jos vyras pasiūlė išsiųsti berniuką į tą įstaigą Tere Hote *("Tu laikai jį pamišėliu! Kaip dešimtmetis berniukas gali būti pamišęs? Aš manau, tu paprasčiausiai nori atsikratyti juo!")* Griliui beliko viena išeitis: paimti berniuką už rankos ir jį prižiūrėti - juk nevalia išsiųsti dešimtmetį berniūkštį pataisos kolo-

nijon, jeigu nenori, kad jis išeitų iš jos kaip paskutinis galvažudys. Bent jau iki to laiko, kol nepageidauji išsiskirti su jo motina.

Vis aukštyn ir aukštyn laiptais. Jo batai tyliai caksėdami lietė metalines pakopas. Balsai liko apačioje, ir niekas taip aukštai negalėjo švystelėti akmens; mašinos automobilių parkavimo aikštelėje pavirto žaislinėmis. Čia skambėjo tik vėjo balsas, jis tyliai jam apie kažką kuždėjo, vaitojo ir sūkuriavo; tik šis balsas ir dar paukščių čiulbėjimas tolumoj. Apačioje - neaprėpiamos platumos, medžiai ir laukai, sodriai žali, tik vos ne vos apsitraukę melsva ryto miglele. Dabar jis laimingai šypsojosi, kildamas vis aukštyn ir aukštyn, ratas po rato geležiniais sraigtiniais laiptais.

Kai pagaliau jam pavyko užkopti iki plokščio apvalaus cisternos stogelio, atrodė, jog atsidūrė po pačiu pasaulio stogu, ir jeigu pakiltų dar trupučiuką aukštėliau, galėtų nugramdyti nuo dangaus mėlynus dažus. Jis pasidėjo dujų balioną ir krepšį su instrumentais prie kojų ir paprasčiausiai dairėsi aplink. Iš čia matėsi netgi Geris, kadangi dūmų, kurie paprastai kyla iš fabrikų kaminų ir trukdo stebėti, dabar nebuvo, ir oras viršuje buvo toks pat švarus kaip ir apačioje. Čikaga atrodė kaip vasaros ūku apgaubta svajonė, o toli šiaurėje spindėjo žydra blizganti juosta, kuri galėjo būti arba Mičigano ežeras, arba vaizduotės žaismas. Oras dvelkė švelniu paauksintu aromatu, žadindamas mintis apie puikius šeimyninius pusryčius šviesioje ir erdvioje virtuvėje. Labai greitai įsiplieks diena.

Palikęs prie kojų dujų balioną, jis atsidarė krepšį su instrumentais ir pradėjo krapštinėti siurblį. Techniką išmanė intuityviai; jis susidorodavo su ja taip pat, kaip kai kurie *mokyti idiotai* geba mintyse dauginti ir dalyti septynženklius skaičius. Tai anaiptol nebuvo pažinimo ar mąstymo procesas; tiesiog jo žvilgsnis klajojo po siurblio įrenginį, o paskui vis greičiau ir tiksliau ėmė judėti rankos.

- Ei Šiukšle, kodėl tu norėjai padegti bažnyčią? Kodėl gi tau nepadegus MOKYKLOS?

Kai jis mokėsi penktoje klasėje, sukėlė gaisrą apleisto namo svetainėje kaimyniniame Sedlio miestelyje. Namas sudegė iki pamatų. Patėvis, šerifas Grilis, patupdė jį į areštinės kamerą, kadangi Donaldą sumušė vaikigalių šutvė, o dabar jau ir suaugusieji troško keršto *("Paklausyk, jeigu ne lietus, per tavo pusprotį padegėją galėjo supleškėti pusė miesto!")* Grilis žmonai pasakė, kad Donaldą būtina nuvežti į tą vietą Tere Hote ir gerai ištirti. Selė atkirto, kad jeigu jis išdrįs šitaip su jos vaikeliu, vieninteliu viščiuku, pasielgti, jinai vyrą paliksianti, bet Grilis veikė ryžtingai ir gavo teisėjų pasirašytą siuntimą, taigi Šiukšlius kuriam laikui Pautanvilį paliko, ištisiems dvejiems metams, ir jo motina su šerifu išsiskyrė, o dar

vėliau tais pačiais metais rinkėjai šerifą perrinko nauju, ir Grilis galų gale išvyko į Gerį ir ėmė ten dirbti prie autostrados. Selė kiekvieną savaitę važiuodavo lankyti Šiukšlių ir visuomet verkdavo.

Šiukšlius sušnabždėjo: "A, štai kur tu, kalės vaike", - ir baugščiai apsidairė, norėdamas įsitikinti, ar niekas negirdėjo, kaip jis keikiasi. Be abejo, negirdėjo niekas, kadangi jis buvo pačiame milžiniškos kuro cisternos viršuje. Net jeigu jis būtų buvęs apačioje, vis tiek nebeliko nieko, kas galėtų jį išgirsti. Nebent tiktai šmėklos. Ar virš jo galvos baltas apskritas debesis.

Pagaliau iš siurbiamojo įrenginio raizgalynės jis išlaisvino didelį vamzdį; jis buvo daugiau kaip dviejų pėdų ilgio, galas baigėsi sriegiu, kad prie jo galima būtų prisukti movą. Vamzdis buvo skirtas išsiurbti arba pripildyti talpą, bet cisterna buvo iki viršaus pripildyta gazolino; šiek tiek skysčio, maždaug apie pinta, netgi išsiliejo lauk, ant apdulkėjusio rezervuaro palikdamas blizgančias vageles. Šiukšlius, vienoje rankoje spausdamas veržlių raktą, kitoje plaktuką, pasitraukė į šalį; jo akys žėrėjo. Paleido iš rankos plaktuką, tasai atsimušęs į geležį suskambo.

Savo atsinešto kuro jam jau nebereikėjo. Jis pakėlė balioną, šūktelėjo: "Šalin, bomba!" - ir švystelėjo jį žemyn. Su dideliu susidomėjimu stebėjo krintančio cilindro atliekamus piruetus. Pusiaukelėje balionas atsitrenkė į laiptus, rikošetu nuskriejo į šalį, o paskui vartaliodamasis, į visas puses taškydamas gintarinės spalvos skystį, kadangi nuo smūgio į laiptus nulėkė gaubtelis, galų gale pasiekė žemę.

Šiukšlius grįžtelėjo į išsiurbiamąjį tarpvamzdį ir įsistebeilijo į gazolino balas. Iš krūtinės kišenėlės išsitraukęs degtukų dėžutę, vėpsojo į ją, išgyvendamas kaltės jausmą ir podraug kaip visuomet žavėdamasis bei jaudindamasis. Ant dėžutės buvo išspausdintas reklaminis skelbimas, jog galite visko išmokti neakivaizdinėje Čikagos La Solio mokykloje. *"Aš stoviu ant bombos",* - pamanė jis. Paskui, drebėdamas iš baimės ir ekstazės, užsimerkė; nuo gerai jam pažįstamo susijaudinimo tirpo rankų ir kojų pirštų galiukai.

- Ei, Šiukšle, pusproti padegėjau!

Iš tos įstaigos Tere Hote Šiukšlių paleido, kai jam sukako trylika metų. Jie nežinojo ar jis išgijo, ar ne, bet pasakė, kad išgijo. Jiems reikėjo vietos, kad į ją galėtų porai metų patalpinti kitą pusiau pamišusį bernioką. Šiukšlius sugrįžo į namus. Mokykloje jis labai atsiliko nuo savo bendraamžių ir dabar jau nebegalėjo jų pasivyti. Tere Hote jam taikė elektros šoko terapiją, ir kai sugrįžo į Pautanvilį, tai jau nieko nebegalėjo prisimin-

ti. Ruošdamasis egzaminui jis kažką mokėsi, bet didesnę dalį bematant užmiršo.

Kurį laiką tačiau jis nieko nemėgino padegti; bent jau tiek buvo naudos. Atrodė, viskas stojo savo vieton. Jo tėvo žudikas pranyko; jis dirbo Geryje, tvirtindamas prie "Dodžų" žibintus. Motina grįžo dirbti kavinėn. Viskas buvo teisinga, viskas buvo gerai. Be abejo, buvo ir "CHEERY OIL", horizonte stūksojo balti rezervuarai kaip milžiniški skalbinių virinimo katilai, o už jų kilo dūmai iš Gerio fabrikų kaminų, - ten gyveno šerifas, jo tėvo žudikas, - tokie dūmai, tarsi Geris it šiaip jau būtų buvęs apimtas gaisro. Jis dažnai įsivaizduodavo, kaip sprogsta šios milžiniškos cisternos. Viso labo tik trys sprogimai, pakankamai garsūs, kad plyštų ausų būgneliai, ir pakankamai ryškūs, kad akiduobėse imtų svilti akys. Trys deglai (tėvas, sūnus ir šerifas-žudikas), kurie liepsnos dienas ir naktis daugelį mėnesių. O galbūt jie apskritai niekuomet neliepsnos?

Bet jis išsiaiškins. Švelnus vasaros vėjelis užgesino pirmus du degtukus, ir Donas numetė juos ant kniedėmis sudurstyto metalo. Iš dešinės, šalia žemos, cisterną juosiančios pertvarėlės, jis išvydo vabalėlį, kuris visomis jėgomis stengėsi išsikapanoti iš gazolino balutės. "Man patinka šis vabaliukas", - pratarė sumišęs ir pagalvojo, kas gi tai per pasaulis, kuriame Dievas leidžia įklimpti iki ausų, tarsi šis vabalėlis balutėje, bet palieka tave gyvą, pasmerkdamas kovoti daugelį valandų, ko gero, netgi dienų... Arba, turint omeny jo atvejį, metų metais. Tai buvo pasaulis, kuris užsitarnavo susprogdinimo, štai koks buvo šis pasaulis. Donaldas stovėjo nuleidęs galvą, laikydamas paruoštą degtuką, kad vos tik aprimus vėjui galėtų jį užžiebti.

Jam sugrįžus namo, kurį laiką jį pravardžiavo *bepročiu, pusdurniu* ir *padegėju,* bet Karlas Jatsas, tuo metu jį lenkiantis trim klasėm, prisiminė šiukliadėžes, ir jam prilipo būtent Karlo duota pravardė. Kai Donaldui sukako šešiolika, motinai leidus, jis metė mokyklą *("O ko jūs tikėjotės? Tere Hote jie jį sužalojo. Iškelčiau jiems baudžiamąją bylą, jeigu turėčiau pinigų. Jie tai vadina šoko terapija. O aš tai vadinu elektros kėde!")* ir nuėjo dirbti į "Plauname automobilius iki blizgesio"; plauname žibintus, valome variklius/ puikūs stiklų valytuvai/ plauname veidrodžius/ ei, misteri, norite, kad nušveistume tai iki blizgesio? - ir kurį laiką viskas ėjo savo vaga. Žmonės šūkavo jam kažką sankryžose ir iš pravažiuojančių mašinų, norėjo sužinoti, ką pasakė senutėlė ledi Sempl (dabar jau ketveri metai kaip besiilsinti kape), kai sudegino jos pensijos čekį, taip pat, ar prisišlapino jis į kelnes, kai padegė tą namą Sedlyje; jie nušvilpdavo jį, kai Donas išdygdavo parduotuvės arba baro duryse; jie patardavo vienas kitam slėpti degtukus arba užgesinti cigaretes, nes pasirodydavo Šiukšlius. Visi šie balsai susimaišydavo ir tapdavo fantomais, bet neįmanoma buvo nekreipti dėmesio į akmenis, kai jie švilpdami išlėkdavo iš tamsių alėjų

nasrų arba iš kitos gatvės pusės. Kartą kažkas švystelėjo į jį pusiau nugertą alaus skardinę iš pravažiuojančios mašinos, skardinė pataikė jam į kaktą, ir dėl to jis pargriuvo ant šaligatvio.

Toks buvo jo gyvenimas: balsai, netikėtai lekiantys akmenys, mašinų plovyklos salonas. Per savo pietų pertraukas jis sėdėdavo toje pat vietoje, kurioje sėdėjo ir šiandien, čiaumojo motinos suteptą sumuštinį, žvelgė į milžiniškas kuro talpas tolumoje ir galvodavo, kaip visa tai turėtų atrodyti.

Toks buvo jo gyvenimas, kol vieną naktį jis pasijuto metodistų bažnyčios pastate laistąs benziną iš penkių galonų indo - jis *apmirė* ir pamanė: *"Tai siaubinga, ko gero, netgi blogiau, tai KVAILA, jie supras, kas tai padarė, supras, net jeigu kas nors kitas tai padarys, ir "tave izoliuos",* - jis galvojo tai alsuodamas benzino garais, kol lekiojo ir sukosi jo galvoje balsai kaip į spąstus pakliuvę šikšnosparniai. Paskui pamažu jo veidą nuskaidrino šypsena, jis apvertė kanistrą ir nuskuodė tiesiog į centrą, laistydamas viską benzinu nuo pat įėjimo iki altoriaus, tarsi į savo vestuves vėluojantis vežikas, apimtas tokio geismo, jog ėmė taškyti karštą skystį, skirtą greičiausiai vestuviniam guoliui.

Paskui, bėgte sugrįžęs į vestibiulį, iš krūtinės kišenėlės išsitraukė vienintelį degtuką, čirkštelėjo juo į džinsų užtrauktuką, metė jį ant šūsnies bažnytinių himnų rinkinių - taiklus pataikymas! - ir kitą dieną pro rusenančius metodistų bažnyčios nuodėgulius jau važiavo į nepilnamečių auklėjamąjį centrą Šiaurės Indianoje.

Važiuodamas matė ir Karlą Jatsą, atsirėmusį į gatvės žibintą, dantyse įsikandusį cigaretę, šaukiantį savo palydintį žodį, epitafiją, savo sveikinimą ir atsisveikinimą: *"Ei, Šiukšle, kodėl tu padegei bažnyčią? Geriau būtum supleškinęs MOKYKLĄ!"*

Kai Donaldas pateko į nepilnamečių koloniją, jam buvo septyniolika, o kai sukako aštuoniolika, jį persiuntė į valstybinį kalėjimą. Kiek laiko jis ten išsėdėjo? Kas žino? Tik jau ne Šiukšlius, tai jau tikrai. Kalėjime visiems buvo nė motais, kad jis padegė metodistų bažnyčią. Ten buvo daug žmonių, kurie buvo įvykdę žymiai sunkesnius nusikaltimus. Nužudymai. Išprievartavimai. Ginkluoti užpuolimai. Kai kurie kameros bendrai norėjo jam kažką padaryti, kiti geidė, kad jis jiems kažką padarytų. Donas neprieštaravo. Tai vykdavo po to, kai užgesindavo šviesą. Vienas plikas vyriškis pasakė, kad jį myli, - *aš myliu tave, Donaldai,* - ir tai buvo, be abejonės, žymiai geriau, nei išsisukinėti nuo vaikigalių akmenų. Kartais jam atrodė, kad pasiliks čia amžiams. Bet retsykiais naktimis jis svajojo apie "CHEERY OIL", ir jo mintyse visuomet skambėjo griaustinį primenantis sprogimas, kuriam iš paskos sektų du kiti, garsas buvo BACH!.. BACH! BACH! Milžiniškas sprogimas griausmingai perskrodžia ryškią dieną, kaip plaktuko smūgiai perskrodžia ploną varinę plokštę. Ir visas miestas mes savo darbus ir ims žiūrėti į šiaurę, Gerio kryptimi, ton vieton, kur trys rezervuarai kyla į dangų, tarsi didžiuliai, nudažyti balta spalva cinkuoti kibirai. Karlas Jatsas, mėginantis parduoti dvejų metų senu-

mo "Plymutą" jaunai porai su mažu vaiku, nutils ties puse žodžio ir pasižiūrės. Pamiršę savo alų ir šokoladinius ledus, iš knaipių išgrius dykinėtojai. Kavinėje jo motina sustings prie kasos automato. Naujokėlis iš salono "Plauname automobilius iki blizgesio" pasitrauks nuo žibintų, kuriuos kruopščiai šveitė, ir pažvelgs į šiaurę, kai šis kurtinantis grėsmingas garsas triuškinančiai nutrauks slegiančią dienos rutiną: BACH-CH! Štai apie ką jis svajojo.

Savo pavyzdingu elgesiu Donaldas užsitarnavo tam tikrų privilegijų, ir kai užgriuvo ši keista liga, jį nusiuntė apačion, į lazaretą, o po poros dienų jau nepasitaikė naujai atvykstančiųjų, kadangi tie, kurie sirgo, dabar jau buvo negyvi. Visi arba mirė, arba pabėgo, išskyrus jauną prižiūrėtoją, vardu Džeisonas Debinsas, kuris atsisėdo kalėjimo automobilio kabinon ir ten nusišovė.

Ir kurgi dar jis galėjo keliauti, jeigu ne į namus?

Vėjas lengvai prisilietė prie jo skruosto ir bematant išblėso. Jis užžiebė dar vieną degtuką ir metė jį. Degtukas pataikė į gazolino balutę, ir ši tuoj pat plykstelėjo. Liepsna buvo mėlyna, ji plėtėsi delikačiai, kaip karūna su įstatytu per vidurį degtuku. Šiukšlius spoksojo, pakerėtas šio jaudinančio reginio, o paskui, per petį dairydamasis atgalios, nuliuoksėjo prie laiptų, juosiančių cisterną iki pat apačios. Pro ugnies šydą jis išvydo iš šono į šoną tarsi vaiduoklį siūbuojantį siurblį. Ne aukštesnė kaip dviejų pėdų liepsna sklido siurblio link vis platėjančiu pusrutuliu. Vabalėlis nutraukė savo pastangas išsikapanoti laisvėn, dabar pavirtęs suanglėjusiu luobeliu.

Ir man gali atsitikti tas pat.

Bet vargu ar jis norėjo, kad jam atsitiktų tas pat. Jis kažin kaip neaiškiai suvokė, kad dabar jo gyvenime atsiras kitas tikslas, didis ir grandiozinis. Todėl jis nuslopino atsėlinančią baimę ir puolė laiptais žemyn, bilsnodamas batais į geležines pakopas ir slysdamas ranka aukštais, vietomis rūdžių paliestais turėklais. Žemyn, žemyn ratu, svarstydamas, kiek laiko prireiks liepsnai nusigauti iki žarnos nasrų, kur kibirkštis pateks siurblio gerklėn, o vėliau - į kuro rezervuaro pilvą. Plaikstėsi plaukai, apnuogindami jo kaktą, veide švytėjo beprotiškai baugšti šypsena, ausyse švilpė vėjas, jis dūmė žemyn. Dabar jau buvo pusiaukelėje, jau pralėkė pro užrašą didžiulėmis raidėmis, išvedžiotomis žaliais dažais baltame cisternos fone. Žemyn, žemyn, ir jeigu dabar išsisuktų koją arba už ko nors užsikabintų, jis nudundėtų apačion kūliais lygiai taip pat, kaip neseniai dujų balionas, susilaužydamas kaulus, nelyginant sausas šakeles.

Žemė artėjo, štai jie, balti žvirgždo ratai aplink cisterną, o už akmenėlių - žalia žolė. Automobiliai aikštelėje ėmė įgauti normalius dydžius. O jam vis dar atrodė, kad jis skrieja, sklando savo svajonėse ir niekaip negali pasiekti žemės, kur galėtų bėgti, bėgti ir pagaliau pranykti. Jis buvo šalia bombos, ir užtaisas jau liepsnojo.

Iš viršaus atsklido netikėtas garsas, tarytum būtų pokštelėjęs fejerverkas Liepos 4-osios dienos garbei. Bach - ir kažkas pralėkė pro šalį. Da-

lis siurblio vamzdžio - su dygia, mažne pakilia baime išvydo jis. Ji buvo visiškai suanglėjusi, įgavusi neįsivaizduojamą formą, išsilydžiusi ugnyje.

Donaldas įsikibo į turėklus ir nušoko, rieše kažkas trekštelėjo. Nuo skausmo, pervėrusio ranką iki alkūnės, aptemo akyse. Jis parvirto ant skaldos ir nusirito kūlvirsčia, nubraukdamas nuo rankų odą, bet vargu ar tai jautė. Dabar jis buvo apimtas vaitojančios, kikenančios panikos, o diena atrodė tokia ryški.

Šiukšlius pašoko, žvalgydamasis atgalios bei aukštyn, ir puolė bėgti. Vidurinės cisternos viršuje susidarė geltona, neįtikėtinu greičiu didėjanti ševeliūra. Viskas galėjo išlėkti į orą bet kurį akimirksnį.

Jis skuodė vis greičiau, dešinė plaštaka tabalavo ant išsukto riešo. Pagaliau pasiekė automobilių stovėjimo aikštelę, jo kojos palietė asfaltą. Dabar jis perkirto aikštelę, iš paskos sekė jo paties šešėlis. Dūmė tiesiai prie pusiau pravirų vartų, atgalios į 130-ąjį plentą. Šiukšlius skriete perskriejo kelią, nėrė į griovį, parvirto ant sausų lapų bei drėgnų samanų ir apkabino rankomis galvą; kvėpavimas tūkstančiu peilių raižė jo krūtinę.

Rezervuaras sprogo. Ne BACH-CH! BA-BACH! - garsas buvo neįtikėtinai stiprus ir drauge neįtikėtinai trūkčiojantis bei gniuždantis. Kažin kaip netgi oras pasikeitė, ir Šiukšliui pasirodė, kad sprogo jo ausų būgneliai ir iš akiduobių iššoko akys. Netrukus driokstelėjo antras, paskui trečias sprogimas, o Šiukšlius, išsiviepęs, nepratardamas nė garso, vien tik savo viduje klykdamas, raičiojosi negyvų lapų guolyje. Ūmai, užsidengęs rankomis ausis, atsisėdo, bet netikėtai ūžtelėjusi oro banga nubloškė jį šalin tokia jėga, tarsi Donaldas būtų buvęs ne sunkesnis už plunksnelę. Jaunas sąžalynas už jo palinko prie žemės, nerimastingai sušnarėjo lapai - taip vėjuotą dieną ant stiebų šlama vėliavos. Vienas ar keli medeliai lūždami taip triokštelėjo, tarsi kas nors būtų iššovęs startiniu pistoletu. Kitoje plento pusėje it lietus krito degančios rezervuaro nuolaužos. Jos dunksėdamos bei džergždamos atsimušdavo į žemę ir susvilusios, išsilydžiusios kaip toji siurblio atplaiša šnypšdamos sūkuriavo ir rausėsi gilyn.

BA-BACH-CH-CH!

Šiukšlius vėl atsisėdo ir už automobilių parkavimo aikštelės išvydo išaugusį gigantišką ugnies medį. Iš jo viršūnės kamuoliais virto juodi dūmai, kurie kilo į neįsivaizduojamą aukštį, kol vėjas juos pagaudavo ir nublokšdavo šalin. Visa tai buvo įmanoma stebėti tik prisimerkus, bemaž visiškai užmerkus akis. Šiukšlių pasiekė odą svilinantis karštis. Akys sudrėko. Plūstelėjo dar vienas blizgantis it briliantas degančio metalo škvalas, ir už dvidešimties pėdų nuo jo kaip parakas plykstelėjo drėgną samaną dengiantys sausi lapai.

BA-BACH-CH-CH-BA-BACH-CH-CH!

Jeigu jis čia pasiliks, tai išlėks į orą, šiose pašėlusiose sprogimų bangose vapėdamas ir šokdamas džigą*. Šiukšlius pašoko ant kojų ir nuskuodė kelio pakraščiu Gerio kryptimi. Alsavimas deginte degino krūtinę. Oras

* Toks airių šokis.

įgavo metalo prieskonį. Jis pasičiupinėjo rankomis plaukus, būgštaudamas, ar jie neužsidegė. Erdvę užpildęs šleikščiai saldus benzino kvapas, atrodė, visą kūną uždengė lipniu sluoksniu. Karštas vėjas kedeno drabužius. Jautėsi nelyginant kumpis, mėginantis pasprukti iš mikrobanginės krosnelės. Priešais jo ašarojančias akis kelias dvejinosi, o paskui ėmė trejintis.

Kai oro banga siūbtelėjo į "CHEERY OIL COMPANY" administracinį pastatą, pasigirdo dar vienas trankus griausmas. Tūkstančio blykčiojančių turkiškų kardų pavidalu į viršų pakilo stiklo šukės. Plytų ir šlakbetonio nuolaužos kaip kruša krito ir smigo žemėn. "Marso" batonėlio dydžio plieno gabalas švilpdamas slystelėjo Šiukšliaus ranka, odoje palikdamas gilų įbrėžimą. Dar didesnė atplaiša, kurios būtų visiškai užtekę paversti jo galvą drebučių mase, nukrito priešais jį ir nusirito tolyn, palikdama už savęs ganėtinai gilų kraterį. Pagaliau Donaldas įveikė pavojaus zoną, tačiau vis dar iš inercijos tebebėgo; į jo galvą tarsi kūju mušė kraujas.

BA-BACH-CH-CH!

Sprogo dar viena cisterna, oro pasipriešinimas jo priešaky tarsi pranyko, ir iš nugaros pastūmėjo didelė šilta ranka, nuo galvos iki kojų atitinkanti jo kūno dydį; ji ėmė *nešti* Šiukšlių pirmyn keliu, jis vos lietė kojomis žemę, ir dabar bėglio veidą iškreipė į kelnes prisišlapinusio žmogaus siaubo šypsenėlė, kuris laikosi įsikibęs paties didžiausio pasaulyje aitvaro, vėjo nešamo aukštai į dangų: skriek, skriek, vaikeli, vis aukščiau ir aukščiau, kol vėjas nepasisuks kita kryptimi ir nepaliks tavęs bejėgiškai rėkti, kai krisi žemyn, niekuo nevaliodamas sau pagelbėti.

Už jo tebesitęsė kanonada, Viešpaties Dievo amunicija susprogo ir degė šventuoliškumo liepsnoje. Šėtonas ėmė rojų šturmu, jo artilerijos kapitonas buvo išsišiepęs beprotis raudonais apsilaupiusiais skruostais, pravarde Šiukšlius, kuris taip niekuomet ir netaps Donaldu Mervinu Elbertu.

Viskas susijaukė: apversti automobiliai, mėlyna misterio Strango pašto dėžutė su pakelta vėliava, nudvėsęs šuo su užverstomis aukštyn letenomis, nutraukti elektros linijų laidai.

Ranka dabar jau nebe taip įnirtingai stūmė jį pirmyn. Priešais radosi oro pasipriešinimas. Šiukšlius surizikavo atsigręžti ir išvydo, kad kalva, ant kurios anksčiau stovėjo kuro rezervuarai, pavirto į vientisą ugnies stulpą. Degė viskas, atrodė, netgi kelias už jo degė ir lydėsi, regėjo, kaip vasarišku apdaru apsitaisę medžiai virto liepsnojančiais deglais.

Jis nubėgo dar ketvirtį mylios, paskui perėjo į šlubčiojantį, kliuvinėjantį žingsnį. O dar už mylios jis ryžosi atsikvėpti, spitrėdamas atgalios ir sujaudintai kvėpdamas džiugų, jaudinantį degėsių kvapą. Be gaisrininkų ir įvairių priešgaisrinių įrenginių, stabdančių liepsną, gaisras išplis ton pusėn, į kurią pūs vėjas. Ko gero, gaisras dar tęsis ištisus mėnesius. Pautanvilis pasitrauks nebūtin, vėliau ugnies linija nusidrieks į pietus, naikindama namus, fermas, pasėlius, miškus, pievas. Ugnis gali pasiekti Tere Hotą

ir sudeginti tą vietą, kurioje jį pralaikė dvejus metus. Gaisras gali persimesti ir toliau! Iš tiesų...

Jo žvilgsnis vėl nukrypo į šiaurę, Gerio kryptimi. Dabar jis jau regėjo šį miestą, jo pastatai atrodė romūs ir nekalti kaip įrašai kreida žydroje lentoje. O už jų - Čikaga. Kiek dar benzino cisternų? Kiek autodegalinių? Kiek kuru pripildytų, ant bėgių sustingusių traukinių? Kiek lūšnelių, pasirengusių plykstelėti kaip šieno kupeta? Kiek miestų už Gerio ir Čikagos?

Ištisa šalis buvo pasirengusi supleškėti po karšta vasaros saule.

Šiukšlius šypsodamasis pakilo ant kojų ir leidosi kelionėn. Oda tapo raudona kaip virto vėžio. To jis nejautė, nors būtent dėl šito, taip pat dėl apėmusio jį egzaltuoto džiaugsmo negalės užmigti visą ateinančią naktį. Priešaky laukė dar didesni gaisrai. Jo akių žvilgsnis pasidarė švelnus, švytintis ir visiškai beprotiškas. Tai buvo akys žmogaus, atradusio savo paskirties esmę ir perėmusio į savo rankas jos valdymą.

35 skyrius

- Aš noriu išvažiuoti iš miesto, - neatsisukdama pratarė Rita. Ji stovėjo mažame balkone, ryto vėjelis žaidė permatomo peniuaro kraštais, pro kambario duris įpūsdamas ištisus jardus medžiagos.

- Gerai, - atsiliepė Laris. Sėdėdamas už stalo, jis valgė sumuštinį su omletu.

Ji atsuko į jį savo sukritusį, iškankintą veidą. Jeigu tądien, kai Laris sutiko ją parke, Rita atrodė kaip elegantiška keturiasdešimtmetė, tai dabar panėšėjo į moterį, balansuojančią ant chronologinių ašmenų, dalijančių “apie šešiasdešimt” ir “daugiau nei šešiasdešimt”. Tarp pirštų laikė suspaudusi cigaretę, kai keldavo ją prie lūpų ir užsitraukdavo, neįkvėpdama vidun, galiukas virpėjo, leisdamas plazdančias sroveles dūmų.

- Aš kalbu rimtai.

- Žinau, - atsakė Laris, - ir visiškai tau pritariu. Mes privalome tai padaryti.

Jos veidas su kažkokiu palengvėjimu atsipalaidavo, ir Laris beveik (nors ne visai) nesąmoningai susierzinęs pamanė, kad dėl to ji ėmė atrodyti dar vyresnė.

- Kada?

- O kodėl gi ne šiandien? - paklausė jis.

- Tu šaunus berniukas, - tarė Rita. - Dar nori kavos?

- Aš pats įsipilsiu.

- Niekis. Sėdėk savo vietoje. Aš visuomet atnešdavau vyrui antrą puodelį. Jis to reikalaudavo. Nors per pusryčius matydavau tik jo plaukus. Likusi dalis slėpėsi už “The Wall Street Journal” arba kokiu nors nuobodžiu literatūros kūriniu. Ne šiaip reikšmingu ar psichologiškai giliu, bet neabejotinai nėščiu savo reikšmingumu. Biolis. Kamiu. Miltonas. O štai tu

- visiškai kitoks, - pakeliui į virtuvę ji dirstelėjo pro petį. - Tau būtų nusikalstama slėpti *savo* veidą laikraščiu.

Jis vos ne vos šyptelėjo. Jos sąmojis šįryt atrodė dirbtinis, kaip, beje, ir visą praėjusią dieną. Laris prisiminė jų susitikimą parke ir tai, kaip jis pamanė, jog jų pokalbis primena ant žalios biliardo stalo gelumbės pažertus briliantus. Gi nuo vakarykštės dienos tai ėmė labiau panėšėti į cirkono imitaciją - nors ir nuostabią, bet vis dėlto klastotę.

- Prašau, - Rita pasilenkė pastatyti puodelį, bet jos rankos drebėjo, ir ant Lario delno išsiliejo šiek tiek kavos. Jis atšlijo, iš skausmo traukdamas pro dantis orą.

- O, atleisk... - jos veide šmėstelėjo kažin kas daugiau nei išgąstis ar nustėrimas iš baimės; jame buvo tai, ką visiškai įmanoma pavadinti siaubu.

- Nieko tokio, viskas gerai...

- Ne, aš tiesiog... šaltą kompresą... ne... sėdėk čia... nevėkšla... kvailė... Rita apsiverkė, iš akių ėmė upeliais lietis ašaros, tarytum būtų apverkusi artimų draugų mirtį, o ne šiaip tik apiplikinusi jam ranką. Laris pakilo iš už stalo ir ją apkabino, ne itin apsidžiaugdamas mėšlungišku judesiu, kuriuo jinai apkabino jį. *"Kosminiai gniaužtai,* naujas Lario Andervudo albumas", - liūdnai pamanė jis. O, velnias. Tu visai nesi geras vaikinas. Vėl grįžti prie savo.

- Atleisk, aš nesuprantu, kas man darosi, aš niekuomet tokia nebuvau, atleisk...

- Viskas gerai, nieko baisaus, - ją ramindamas, nejučia ėmė glostyti ranka jos plaukus su pražilusiomis sruogomis, kurios išryškėjo (tiesą sakant, pasimatė visos), kai jinai išsimaudė vonioje.

Be abejonės, priežastį jis žinojo. Priežastis vienu metu buvo ir asmeniška, ir ne. Larį tai irgi paveikė, bet ne taip smarkiai. O ji viską išgyveno kitaip, tarytum koks nors vidinis kristalas būtų sudužęs per pastarąsias dvidešimt keturias valandas.

Ne asmeniška priežastis, kaip Laris manė, buvo kvapas. Jis sklido pro praviras balkono duris, genamas vėsaus rytinio vėjelio, kurį vėliau pakeis drėgna šutra, jeigu ši diena nesiskirs nuo paskutiniųjų trijų keturių dienų. Kvapą buvo sunku apibūdinti, kad ši nuoga tiesa atrodytų mažiau skausminga. Galima buvo sakyti, kad taip kvepia papuvę apelsinai arba pašvinkusi žuvis, kartais taip kvepia metro, esant atviriems vagono langams; bet nė vienas iš šių apibūdinimų nebuvo visiškai teisingas. Tai buvo dūlėjančių žmonių kvapas, šimtų tūkstančių kūnų, yrančių po godžios saulės spinduliais ir uždarose patalpose, štai kas tai buvo per kvapas, tik vargu ar malonu suvokti ir pripažinti tokią realybę.

Manhetene elektra tebebuvo, bet Laris nemanė, kad šitai ilgai tęsis. Daugelyje kitų vietų ją atjungė. Praėjusią naktį, kai Rita jau miegojo, jis išėjo į balkoną ir iš tokios aukštybės puikiausiai matė, jog žiburiai užgęso didesnėje dalyje Bruklino ir visame Kvynse. O išilgai Šimtas dešimtosios iki pat Manheteno tvyrojo juoda tamsa. Iš kitos pusės matėsi ryš-

kūs Junion Sičio ir galbūt Bajono žiburiai, bet Niū Džersis skendėjo tamsoje. Tamsa reiškė daugiau nei prarastą apšvietimą. Be viso kito, tai dar reiškė ir prarastus oro kondicionierius ir įvairiausius šiuolaikinius patogumus, kurių pagalba po birželio vidurio šioje urbanistinėje sangrūdoje gyvenimas atrodė ganėtinai įmanomas. Bet pirmiausiai tai reiškė, jog visi mirusieji savo namuose ir apartamentuose dabar dūlėjo tarsi keptuvėse, ir kai tik Laris imdavo apie tai galvoti, jo atmintis grįždavo prie tualete matyto reginio. Jis jį netgi sapnuodavo, ir naktiniuose košmaruose pajuodavęs vyriškis atgydavo bei viliodavo jį pirštu.

Labiau asmeniškame lygmenyje, kaip manė Laris, Ritą sukrėtė tai, ką jiedu išvydo, vakar po pietų išėję į parką. Kai ten ėjo, Rita juokėsi ir maloniai plepėjo, o sugrįžo jinai gerokai susenusi.

Monstrų šauklys gulėjo kraujo klane ant vieno iš takelių. Jo akiniai sudaužytomis linzėmis gulėjo šalia ištiestos sustingusios kairės rankos. Akivaizdu, jog kažkokia pabaisa vis dėlto jį pasiekė. Vyriškį ilgai ir metodiškai mušė. Lariui jo kūnas priminė pagalvėlę adatoms.

Rita blaškėsi ir klykė, o kai pagaliau pasisekė jos isteriją apmaldyti, ėmė reikalauti jį palaidoti. Taip juodu ir padarė. O kai sugrįžo į prabangius jos apartamentus, Rita pavirto ta moterimi, kurią išvydo priešais save šį rytą.

- Nieko baisaus, - tarė Laris, - nedidelis nudegimas, net oda neparaudo.

- Aš atnešiu vaistų. Vaistinėlėje jų turiu.

Ji buvo beeinanti į vonios kambarį, bet jis suėmė ją už pečių ir jėga pasodino. Rita pažvelgė į jį iš apačios į viršų, aplink jos akis atsirado gilūs tamsūs šešėliai.

- Vienintelis dalykas, kurį tu darysi, - valgysi pusryčius, - pasakė Laris. - Omletas, skrebučiai ir kava. Paskui mudu atsiversime žemėlapį ir pasižiūrėsime, kaip mums geriau išsigauti iš Manheteno. Žinai, teks eiti pėsčiomis.

- Taip... aš manau, kad sugebėsime.

Neįstengdamas ilgiau matyti maldaujančias jos akis, Laris nuėjo virtuvėn ir išėmė iš šaldytuvo paskutinius du kiaušinius. Įmušė juos lėkštėn, išmetė lukštus į šiukšlių kibirą ir ėmė plakti.

- Kur norėtum vykti? - paklausė Laris.

- Kaip? Aš ne...

- Į kurią pusę? - patikslino lengvai susierzindamas. Laris užpylė kiaušinius pienu ir uždėjo keptuvę ant viryklės. - Į šiaurę? Ten Naujoji Anglija. Į pietus? Bet aš nemanau, kad mums verta keliauti šia kryptimi. Mes galime vykti...

Slopinamas goktelėjimas. Laris atsisuko ir pamatė į jį žiūrinčią Ritą - rankos suspaustos ant kelių, akys blizga. Ji stengėsi tvardytis, bet jai tai nesisekė.

- Kas yra? - eidamas prie jos, paklausė Laris. - Kas atsitiko?

- Man atrodo, kad valgyti negalėsiu, - sukūkčiojo Rita. - Žinau, tu nori, jog aš pavalgyčiau... aš pasistengsiu... bet šitas *kvapas*...

Laris perkirto svetainę ir sandariai uždarė stiklines duris.

- Štai, - pratarė jis, tikėdamasis, jog jam pavyko paslėpti ją persekiojantį dirgiklį. - Jau geriau?

- Taip, - atsakė ji. - Daug geriau. Dabar aš galėsiu valgyti.

Laris sugrįžo virtuvėn ir pamaišė omletą, kuris jau ėmė svilti. Virtuvės spintoje susirado tarką, patarkavo šiek tiek sūrio ir pabarstė juo kepinį. Už savęs jis pajuto jos judesį, o po akimirkos apartamentus užpildė Debiusi melodija, Lario nuomone, labai jau egzaltuota ir įmantri. Jis nebuvo prieš klasikinį šlamštą, žmogus paprasčiausiai privalo pereiti viską iki galo ir pažinti jūsų Bethoveną, Vagnerį ar panašią nuobodybę. Kam dėl niekų kraustytis iš proto?

Rita savo subtilia maniera kláusė, iš ko jis užsidirbdavo pragyvenimui... labai subtiliai, - kažin kaip dirgliai pamanė jis, tarytum būtų buvęs žmogus, kuriam tokie paprasti dalykai, kaip "pragyvenimui", nėra problematiški. "Aš dainavau rokenrolo stiliumi, - atsakė jis, šiek tiek nustebęs, kaip neskausmingai skamba šis praėjęs laikas. - Dainavau tai su viena grupe, tai su kita. Kartais grodavau įrašų studijose". Ji linktelėjo, ir prie šio klausimo jie daugiau nebesugrįžo. Laris nejautė nė mažiausios būtinybės pasakoti jai apie "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą?" - dabar visa tai tapo praeitimi. Praraja tarp ano ir šito gyvenimo buvo tokia didžiulė, kad jis kol kas nevaliojo jos įveikti. Aname gyvenime jis bėgo nuo narkotikų prekeivio, o šitame galėjo palaidoti vyriškį Centriniame parke ir (daugmaž) su tuo susitaikyti.

Laris išėmė omletą lėkštėn, padėjo ant padėklo, šalia pastatė puodelį tirpios kavos su dideliu kiekiu grietinėlės bei cukraus, kaip mėgo Rita (patsai Laris laikėsi sunkvežimių vairuotojų kredo: "Jeigu užsimanei puodelio grietinėlės su cukrumi, kodėl tuomet prašyti kavos?"), ir nunešė visa tai svetainėn. Rita sėdėjo ant pagalvėlės, pakėlusi alkūnes ir pasisukusi veidu į stereogrotuvą. Debiusi liejosi iš garsiakalbių kaip ištirpęs sviestas.

- Valgyti patiekta! - jam teko rikteltėti.

Rita prisiartino prie stalo ir su liūdna šypsenėle pažvelgė į omletą - šitaip bėgikas žvelgia į kliūtis, kurias jam teks įveikti, - ir ėmė valgyti.

- Puiku, - tarė ji. - Tu buvai teisus. Ačiū.

- Prašom, - atsakė Laris. - O dabar paklausyk. Aš siūlau štai ką. Mes eisime Penktąja aveniu iki Trisdešimt devintosios gatvės ir pasuksime į vakarus. Linkolnio tuneliu persikelsime į Niū Džersį. Paskui 495-uoju plentu į šiaurės vakarus iki Pasiko ir... kiaušiniai geri? Nepašvinkę?

- Puikūs, - Rita įsidėjo burnon gabalėlį omleto ir užsigėrė kava. - Kaip tik tai, ko man reikėjo. Kalbėk toliau, aš klausausi.

- O nuo Pasiko mudu pasuksime į vakarus ir eisime tol, kol keliai taps pakankamai laisvi, idant galima būtų jais važiuoti. Po to, manau, galėsime pasukti į šiaurės rytus ir keliauti į Naująją Angliją. Padaryti lankstą, supranti, ką aš turiu omeny? Gerokai toliau, bet manau, jog toks maršrutas išgelbės mus nuo daugelio nemalonumų. Ko gero. Mes apsistosime ko-

kiame nors namelyje Meino pakrantėje. Kiteryje, Jorke, Velse, Ogankvite, o galbūt Skarbore arba Butbėj Harbore. Kaip tu manai?

Kalbėdamas žvelgė pro langą, o dabar grįžtelėjo į ją. Tai, ką išvydo, baisiai jį išgąsdino - Rita atrodė tarytum išsikrausčiusi iš proto. Ji šypsojosi, bet buvo tarsi gyvas skausmo ir baimės įsikūnijimas. Moters veidą išbėrė dideli prakaito lašai.

- Rita? Viešpatie, Rita, kas...

- ...atleisk... - ji pašoko, parvertė kėdę ir puolė lauk iš svetainės. Viena koja paspyrė pagalvėlę, ant kurios prieš tai sėdėjo, ir toji nusirito šalin. Ji ir pati vos neparvirto.

- *Rita?*

Moteris įskuodė į vonios kambarį, ir jis išgirdo garsus - jos pusryčiai skriejo lauk. Laris sudirgęs tvojo kumščiu per stalą, o paskui atsistojo ir nuėjo įkandin jos. Viešpatie, jis negalėjo pakęsti, kai žmonės vemdavo. Nuo to ir patį ima pykinti. Nuo vos apvirškinto sūrio kvapo vonios kambaryje jam norėjosi prisidengti burną. Rita sėdėjo ant švelniai mėlynų koklinių grindų, pasikišusi po savimi kojas, jos galva vis dar kybojo virš unitazo.

Ji tualetiniu popieriumi nusišluostė lūpas, o paskui maldaujamai pažvelgė į Larį; moters veidas buvo baltesnis už popierių.

- Atleisk, Lari, aš paprasčiausiai negalėjau valgyti. Tikrai. Man taip gėda.

- Kodėl gi tu tuomet jėga kišai į save maistą, jeigu žinojai, kad viskas baigsis būtent šitaip? Kodėl tu *stengeisi?*

- Todėl, kad tu šito geidei. Ir aš nenorėjau, kad širstum ant manęs. Bet tu vis tiek pyksi, juk taip? Tu pyksi ant manęs.

Lario mintys vėl grįžo į praėjusią naktį. Ji mylėjosi taip pašėlusiai energingai, kad jis pirmą kartą susizgribo begalvojąs apie jos amžių ir patyrė vos juntamą pasidygėjimą. Tokį, tarytum tave užeitų besimylintį su pripučiama lėle. Lyg savęs gailėdamas, jis labai greitai baigė, ir ji ilgai gulėjo ant nugaros - nepatenkinta, audringai alsuojanti. Vėliau, kai jis jau pradėjo snausti, moteris prisispaudė prie jo, ir Laris vėl užuodė jos kvepalų kvapą, gerokai brangesnių, nei įstengdavo kvėpintis jo motina, kai jiedu eidavo į kiną, ir Rita sumurmėjo tai, kas beregint išplėšė jį iš miego glėbio ir neleido užmigti dar kelias valandas: *"Tu juk nepaliksi manęs? Tu juk nepaliksi manęs vienos?"*

Iki tol ji lovoje buvo nuostabi, tokia nuostabi, kad Laris jautėsi apstulbintas. Po to, kai jiedu pirmą kartą savo susitikimo dieną papietavo, Rita nusivežė jį į savo namus, o paskui viskas vyko natūraliai. Jis prisimena silpną pasidygėjimą, kai išvydo nusvirusias jos krūtis ir išsišokusias mėlynas venas (tai priminė jam varikozinį venų išsiplėtimą ant motinos kojų), bet kai jos kojos pakilo aukštyn ir šlaunys pribloškiančia jėga suspaudė jo klubus, Laris viską pamiršo.

- *Lėčiau,* - nusijuokė jinai. - *Paskiausia turi būti pirma, o pirma - paskiausia.*

Jis jau buvo pačioje viršūnėje, kai jinai jį atstūmė ir siektelėjo cigaretės.

- *Kokį velnią tu darai?* - nustebęs paklausė jis, kol balkšvi dūmai lengvai pulsuodami siūbavo ore.

Ji nusišypsojo:

- *Tu juk turi laisvą ranką? Kaip ir aš.*

Taigi, rūkydami jie tuo ir užsiėmė. Ji linksmai kažką plepėjo, nors Ritos veidas paraudo, o po kurio laiko pasikeitė alsavimas, ji ėmė kvėpuoti trumpais ir trūkčiojančiais intervalais, frazės baigdavosi ties puse žodžio.

- *Laikas,* - tarė paimdama iš jo cigaretę. - *Pasižiūrėsime, ar galėsi baigti taip, kaip pradėjai. Jeigu negalėsi, aš suplėšysiu tave į skutelius.*

Visiškam abiejų pusių pasitenkinimui jis baigė reikalą iki galo, ir jiedu greitai užmigo. Apie ketvirtą valandą Laris prabudo, žiūrėjo į miegančią Ritą ir galvojo, kad patyrimas - didis dalykas. Pastaraisiais metais Laris dažnai miegodavo su moterimis, bet to, kas buvo anksčiau, nė iš tolo neįmanoma buvo lyginti su šios nakties išgyvenimais. Pastarieji buvo kur kas geresni.

Na, be abejonės, ji turėjo meilužių.

Nuo šios minties jį vėl apėmė geismas ir Laris apkabino moterį, ją pažadindamas.

Viskas taip ir tęsėsi iki to laiko, kol rado tą pamišėlį, skelbiantį pabaisų artėjimą. Tiesa, kai kurie dalykai jį neramino dar prieš tai, bet jis su viskuo susitaikydavo.

Prieš pora dienų jis prabudo apie antrą valandą nakties ir išgirdo, kaip Rita leidžia į stiklinę vandenį. Laris suprato, jog ji ketina užsigerti migdomuosius. Ji vartojo dideles želė kapsules, Vakarų pakrantėje žinomas kaip "geltonšvarkes". Labai stiprūs trankviliantai. Laris pamanė, kad ji greičiausiai vartojo juos gerokai prieš supergripo apsireiškimą.

Ir dar tas jos vaikščiojimas įkandin jo po savo didelio buto kambarius... Ji netgi stovėdavo vonios duryse, kai jis maudydavosi arba eidavo gamtos reikalu. Laris buvo linkęs vonioje leisti laiką vienas, visa tai laikė intymiu užsiėmimu, bet ramino save mintimi, jog kai kuriem žmonėm atrodo kitaip. Labai daug kas priklauso nuo auklėjimo. Jis pasišnekės su ja... kada nors. Bet dabar...

Ar jam teks nešti ją ant pečių? Viešpatie, jis vylėsi, kad ne. Rita atrodė pakankamai stipri, bent jau taip buvo jų pažinties pradžioje. Tai buvo viena iš priežasčių, kodėl jis anądien parke patyrė tokią stiprią jos trauką... Pagrindinė priežastis, jeigu kalbėtume atvirai iki galo. *"Reklamoje daugiau nebėra tiesos",* - liūdnai pamanė jis. Kurių velnių jis privalo ja rūpintis, jeigu nepajėgia pasirūpinti patsai savimi? Jis galutinai atsiskleidė, vos tik išėjo plokštelė. Veinas Stakis nepasikuklino nurodyti šį jo charakterio bruožą.

- Ne, - tarė jis Ritai, - aš nepykstu. Tiesiog... žinai, aš nesu tavo šeimininkas. Jeigu tu nenori valgyti, pasakyk...

- Aš tau minėjau... Aš pasakiau, jog abejoju, ar galėsiu...

- Velnią tu pasakei! - susierzinęs piktai riktelėjo jis.

Nuleidusi galvą, Rita įsmeigė akis į savo rankas, ir Laris suprato, jog ji stengiasi sulaikyti raudą, kadangi tai jam nepatiktų. Akimirką tai dar labiau jį įsiutino ir jis kone rėkte išrėkė:

- *Aš tau ne tėvas ir ne tavo storas katinas vyras! Aš neketinu tavimi rūpintis! Tu vyresnė už mane visais trisdešimčia metų!* - paskui jis pajuto pažįstamą sąžinės graužatį. - Atleisk, - burbtelėjo. - Aš bejausmis mulkis...

- Na ką tu, visiškai ne, - tarė sukūkčiodama. - Tiesiog... visa tai išmuša mane iš pusiausvyros. Tasai... vakar, tasai nelaimėlis parke... Aš pamaniau: dabar niekas negaudys žudikų ir nesodins nusikaltėlių į kalėjimą. Jie vaikštinės laisvėje, toliau žudydami žmones. Kaip žvėrys džiunglėse. Visa tai atrodo ganėtinai realu. Tu supranti, Lari? Supranti, apie ką aš kalbu? - Rita pakėlė į jį drėgnas nuo ašarų akis.

- Taip, - atsakė Laris.

Jis vis dar jautė susierzinimą ir netgi panieką jai. Tokia buvo reali situacija ir nieko nebuvo galima pakeisti. Jie atsidūrė įvykių epicentre ir privalėjo stebėti, kaip jie vystosi. Jo motina mirė; ji pasimirė tiesiog ant jo rankų, tai nejau Rita stengiasi jį įtikinti, neva ji labiau jautri įvykiams negu jis? Jis prarado motiną, o ji prarado žmogų, kuris rūpinosi jos automobiliu, bet kažkodėl buvo manoma, kad jos praradimas didesnis nei jo. Tai visiška nesąmonė. Gryniausia nesąmonė.

- Pasistenk ant manęs nepykti, - paprašė jinai, - aš pasitaisysiu.

"Tikiuosi. Tiktai šito ir tikiuosi".

- Viskas gerai, - atsiliepė Laris ir padėjo Ritai atsikelti. - Eime. Mums daug ką reikia padaryti. Tu pajėgsi susiruošti?

- Taip, - patvirtino Rita, bet jos veido išraiška buvo lygiai tokia pat, kaip jam pasiūlius omletą.

- Kai išeisime iš miesto, tu bematant pasijusi geriau.

Ji patikliai į jį pasižiūrėjo:

- Tiesa?

- Esu tikras, - tvirtai atsakė Laris. - Esu tikras, kad bus būtent taip.

Jie iškeliavo visiškai pasirengę. Sporto prekių parduotuvė buvo uždaryta, bet Laris kažkokiu po ranka pasitaikiusiu ilgu vamzdžiu išdaužė jos vitriną. Beprasmiškai sukaukė signalizacija ir ilgai ūkė išmirusioje gatvėje. Jis išsirinko didelę kuprinę sau ir daug mažesnę Ritai. Ji sudėjo į jas po du pakaitos komplektus drabužių, - Rita surado juos podėlyje podraug su dantų pasta. Palyginti su tuo, kas jų laukė, dantų šepetėliai Lariui pasirodė kiek absurdiškas balastas. Kelionėn Rita apsirengė ganėtinai subtiliai - baltos šilkinės kelnės, lengva palaidinukė. O Laris užsitraukė išblukusius mėlynus džinsus ir baltus marškinius.

Kuprines papildė sausais maisto produktais, ir daugiau nieko neėmė. Nėra prasmės, kaip sakė Laris, apsunkinti save daugybe daiktų, įskaitant ir kitus drabužius, kai visa tai paprasčiausiai galima pasiimti kitame upės krante. Ji apatiškai sutiko, ir jos abejingumas ruošiantis kelionėn vėl jį sudirgino. Šiek tiek pakovojęs su savimi, Laris pasiėmė dvivamzdį šautuvą, pistoletą ir du šimtus šovinių. Pistoletas atrodė puikiai, ant kainos kortelės, kurią Laris nuėmė nuo vamzdžio ir numetė ant grindų, buvo pažymėta, jog jis kainuoja keturis šimtus penkiasdešimt dolerių.

- Tu tikrai manai, kad mums jo prireiks? - sunerimusi paklausė Rita. Jos rankinuke vis dar tebegulėjo grakštus pistoletas.

- Aš manau, kad šitaip bus ramiau, - atsakė jis, neketindamas nieko daugiau aiškinti, bet galvodamas apie siaubingą bepročio, skelbusio monstrų artėjimą, galą.

Rita tyliai aiktelėjo, ir iš moters akių Laris suprato, jog jinai irgi pamanė tą patį.

- Ši kuprinė tau ne per sunki?

- Ne, visiškai ne. Tikrai.

- Matai, ji turi ypatybę kelionės metu vis sunkėti. Tu paprasčiausiai turėsi man tai pasakyti, ir tuomet ją nešiu aš.

- Aš susidorosiu, - nusišypsojusi pažadėjo.

Kai jiedu išėjo gatvėn, Rita, apsižvalgiusi į šalis, tarė:

- Taigi, mes paliekame Niujorką. Aš tuo patenkinta. Jaučiuosi taip... kaip anais laikais, kada buvau visiškai mažytė. Ir mano tėvas sakydavo: "Šiandien mes trauksime žygin". Atsimeni, kaip tai būdavo?

Į tai Laris nusišypsojo, prisiminęs vakarus, kai jo motina sakydavo: "Vesterną, kurį tu taip norėjai pasižiūrėti, Lari, rodo kino teatre "Crest". Pagrindiniame vaidmenyje - Klintas Istvudas. Ką tu į tai?"

- Regis, prisimenu, - atsakė jis.

Rita pasistiebė ir krestelėjo kuprinę, patogiau pasitaisydama ją ant nugaros.

- Kelionė prasidėjo, - o paskui taip tyliai pridūrė, kad jis suabejojo, ar teisingai ją suprato. - *Kelias veda vis tolyn...*

- Kaip?

- Tai eilutė iš Tolkieno, - atsakė Rita. - "Žiedų valdovo". Aš visuomet maniau, jog tai nelyginant vartai į nuotykių pasaulį.

- Kuo mažiau nuotykių, tuo geriau, - atšovė Laris, bet mažne to nenorėdamas vis dėlto suprato, ką jinai turi omeny.

Ritos žvilgsnis vis dar klajojo išilgai namų. Šioje vietoje gatvė tarp daugiaaukščių pastatų iš betono ir stiklo priminė gilų kanjoną, kiek akys aprėpia prigrūstą automobilių. Tarsi visi Niujorko gyventojai būtų vienu metu nusprendę parkuoti savo automobilius būtent čia. Pagaliau Rita prabilo.

- Aš pabuvojau Bermuduose, Anglijoje, Jamaikoje, Monrealyje, Saigone ir Maskvoje. Bet niekuomet nėjau į žygį nuo tų laikų, kai tėvas vesdavosi mudvi su seserimi Bese į Zoologijos sodą. Eime, Lari.

Šios kelionės per Niujorką Laris niekuomet neužmirš. Jis susigriebė bemanąs, kad Rita ne taip jau ir klydo, paminėdama Tolkieną. Tolkieną su jo pasakiškomis šalimis, matomomis pro laiko prizmę, su pusiau beprotiškais, pusiau egzaltuotais vaizdiniais, elfais ir fėjomis, troliais ir orkais. Nieko panašaus Niujorke nebuvo, bet viskas taip pasikeitė, ir iškrito iš įprasto ritmo, kad neįmanoma buvo apie visa tai galvoti be fantastikos terminų. Vyriškis, kabantis ant žibinto Penktosios aveniu ir Rytų penkiasdešimt ketvirtosios gatvės kampe, pačiame komercinio kvartalo centre, su pritvirtinta prie krūtinės lentele: "PLĖŠIKAS". Katė, gulinti ant penkiabriaunio šiukšlių konteinerio (vienoje jo pusėje vis dar buvo priklijuota Brodvėjaus spektaklio afiša), maitinanti kačiukus ir besimėgaujanti ryto saulute. Pripuolęs prie jų jaunas vaikinas su šypsena iki ausų bei lagaminėliu rankoje ir pasiūlęs Lariui milijoną dolerių už leidimą ketvirtį valandos pasinaudoti jo moterimi. Milijonas, matyt, buvo lagaminėlyje. Laris užtaisė pistoletą ir patarė vaikinui susikišti savo milijoną kiton vieton. "Žinoma, drauguži. Patrauk šį daikčiuką, gerai? Neverta kaltinti vyrą už bandymą, ar ne? Malonios jums dienos. Iki".

Jie nusigavo iki Penktosios aveniu ir Rytų trisdešimt devintosios gatvės kampo netrukus po susitikimo su tuo vaikinu (Rita su kažkokiu isterišku sąmojumi reikalavo vadinti jį Džonu Brisfordu Tiptonu - Lariui absoliučiai nieko nesakančiu vardu). Buvo pusiaudienis, ir Laris pasiūlė užkąsti. Gatvių kampe buvo mėsos delikatesų parduotuvė, bet kai jis pastūmėjo duris, ištrūkęs lauk pašvinkusios mėsos kvapas privertė Ritą atsitraukti atatupstą.

- Man geriau neiti vidun ir negadinti tau apetito, - atsiprašančiu tonu tarė ji.

Laris pamanė, kad viduje galėtų rasti kokių nors rūkytų produktų - saliami, peperoni, ar dar ką nors, - bet po susitikimo su "Džonu Brisfordu Tiptonu" vos prieš kelis kvartalus jis nenorėjo palikti ją vieną netgi kelioms minutėms, kurių jam prireiktų ieškant ko nors valgomo. Jiedu rado krautuvėlę už pusės kvartalo ir pasiėmė iš jos džiovintų vaisių ir mėsos. Savo puotą užbaigė krekeriais su sūriu, užsigerdami jį kava iš perduodamo vienas kitam termoso.

- Šįsyk aš tikrai buvau alkana, - išdidžiai tarė Rita.

Laris atsakydamas nusišypsojo, nes ir patsai jautėsi daug geriau. Jau vien tik judėti, kažką veikti atrodė puiku. Jis juk Ritai sakė: vos tik išsikapstys iš Niujorko, jai palengvės. Tuomet Laris šitaip sakė vien todėl, kad reikėjo ką nors kalbėti. Gi dabar, jausdamas savo nuotaikos pakilumą, jis pamanė, jog tai buvo tiesa. Tūnoti Niujorke buvo tas pat kaip ir kapinėse, kur numirėliai dar nesulaukė ramybės. Kuo greičiau jie paliks miestą, tuo bus geriau. Galbūt Rita vėl taps tokia pat, kaip aną dieną, kai jiedu susitiko parke. Jie aplinkiniais keliais nukaks į Meiną ir įsikurs viename iš vasarnamių, kurie priklauso turtingiems kalės vaikams. Pradžio-

je į šiaurę, paskui, rugsėjo arba spalio mėnesį, į pietus. Butbėj Harboras vasarą, Meksikos įlanka žiemą. Nuostabi kelionė. Įsigilinęs į savo mintis, Laris nepastebėjo Ritos veide skausmo grimasos, kai jis stabtelėjo ir pasitaisė ant peties dvivamzdį. Dabar jie ėjo į vakarus, o šešėliai sekė jų pėdomis - pradžioje maži kaip varlės, paskui, saulei krypstant saulėlydžio link, vis didėjantys. Jie perėjo Amerikos aveniu, po to Septintąją aveniu, Aštuntąją, Devintąją, Dešimtąją. Gatvės priminė sustingusias visų spalvų, daugiausiai geltonos taksi spalvos, automobilių upes. Dauguma mašinų vis dar tebesignalizavo, jų pradedantys dūlėti vairuotojai sėdėjo užgulę vairus, o keleiviai gūbrinosi, tarsi patekę į transporto kamštį būtų pradėję snausti. Laris jau ėmė galvoti apie porelę motociklų, kuriais būtų galima pasinaudoti, kai jiedu išeis už miesto ribos. Tai leistų jiems judėti daug greičiau ir suteiktų galimybę apvažiuoti pačias tirščiausias automobilių sangrūdas, kurios, be jokios abejonės, turėtų būti visuose plentuose.

"Žinoma, jei ji moka važiuoti dviračiu", - pamanė Laris. Bet, kaip paaiškėjo, šito daryti ji nemokėjo. Taip, gyventi su Rita - ne medų laižyti, bent jau kai kuriais aspektais. Kita vertus, ji galės važiuoti ant galinės motociklo sėdynės.

Trisdešimt devintosios gatvės ir Septintosios aveniu sankryžoje jie išvydo vaikiną nudriskusiais džinsais, kuris gulėjo ant taksi stogo.

- Jis negyvas? - paklausė Rita, ir išgirdęs jos balsą vaikinas atsisėdo, apsidairė, pamatė juos ir pamojavo ranka. Atsakydami pamojo ir jiedu. O jaunuolis vėl ramiai sau išsitiesė ankstesnėje vietoje.

Buvo antra valanda po pietų, kai jie perkirto Vienuoliktąją aveniu; Laris už savęs išgirdo prislopintą skausmingą balsą ir suprato, kad Ritos iš kairės jau nebėra.

Ji stovėjo priklaupusi ant vieno kelio, o kitos kojos pėdą laikė suspaudusi rankomis. Laris su siaubu pirmąsyk pastebėjo, kad Rita avi brangias, aštuoniasdešimt dolerių kainuojančios basutes - tokį apavą, kuriuo galima pasivaikštinėti žvilgčiojant į vitrinas Penktąja aveniu, bet didelei kelionei, žygiui, į kurį jie leidosi... Jos pirštai buvo nutrinti iki kraujo.

- Lari, aš...

Jis kilstelėjo ją aukštyn ir pastatė ant kojų.

- Apie ką tu galvojai?! - išrėkė tiesiog jai į veidą. Akimirką jis susigėdo nuolankios, nužemintos jos veido išraiškos, bet podraug jautė ir kažin kokį miglotą malonumą. - Tu manei, kad galėsi sugrįžti taksi į savo apartamentus, jeigu pavargs kojos?

- Aš niekuomet nemaniau...

- Viešpatie! - Laris perbraukė ranka per jo plaukus. - Žinoma, nemanei. Tau bėga *kraujas,* Rita. Ar jau seniai skauda?

Jos balsas buvo toks tylus ir silpnas, kad jis sunkiai suprato žodžius netgi šioje nenatūralioje tyloje.

- Na... Maždaug nuo Penktosios aveniu ir Keturiasdešimt devintosios gatvės sankryžos.

- Tu nuėjai ištisus dvidešimt prakeiktų kvartalų trindama kojas ir nieko nepasakei?

- Aš maniau... tai gali... praeiti... ir daugiau nebeskaudėti... aš nenorėjau... mes taip puikiai leidome laiką... eidami iš šito miesto... aš paprasčiausiai galvojau...

- Tu apskritai apie nieką negalvojai, - piktai nutraukė ją Laris. - Kiek gi dabar mes galėsime nueiti? Tavo prakeiktos kojos atrodo taip, tarsi būtų pradurtos vinimis.

- Nešauk ant manęs, Lari, - paprašė Rita ir ėmė kūkčioti. - Prašau ne... aš šlykščiai jaučiuosi, kai tu... prašau nešaukt ant manęs.

Bet Laris tiesiog virė iš baimės, ir vėliau jis niekaip neįstengė suprasti, kodėl taip pratrūko, išvydęs kraujuojančias moters kojas. Tačiau tąsyk jam tai nerūpėjo. Laris rėkė jai tiesiog į veidą: *"Prakeikimas! Prakeikimas! Prakeikimas", Prakeikimas",* - ir žodis aidu atsiliepė nuo daugiaaukščių, rūsčių ir nebylių namų sienų.

Rita užsidengė rankomis akis ir raudodama palinko priekin. Dėl to Laris įsiuto dar labiau, kaip jam atrodė, iš dalies dėl to, kad ji iš tiesų nenorėjo *matyti:* ji netrukus lygiai taip pat užsidengs rankomis veidą ir suteiks jam visišką valią vesti save. Kodėl gi ir ne - juk aplinkui visuomet sukinėjosi kas nors, besirūpinantis Mūsų Princese, Mažąja Ritele. Kažkas, kuris vairavo jos automobilį, pirko produktus, šveitė unitazus, tempė sunkią išbandymų naštą. Todėl įsijunkime šleikščiai saldų Debiusi, prisidenkime piršteliais su manikiūru snukutį, o visa kita perleiskime Lariui. Pasirūpink manimi, Lari, nes po to, kas atsitiko monstrų atėjimą skelbusiam vyriškiui, daugiau nieko nebenoriu matyti. Aš taip nusprendžiau. Visa tai pernelyg purvina ir žema mano kilmės ir išsiauklėjimo žmogui.

Laris tūžmingai truktelėjo jos rankas. Rita pašiurpo iš baimės ir pamėgino vėl užsidengti rankomis akis.

- Žiūrėk į mane!

Rita pakratė galvą.

- Velniai rautų, Rita, žiūrėk į mane.

Pagaliau ji kaži kaip keistai pažvelgė į jį, tarsi laukdama, jog Laris netrukus puls ją kumščiais, kaip ką tik išplakė savo liežuviu. Ir kažkuriai jo dalelei tai visiškai patiko.

- Aš tau noriu atskleisti rūsčios tikrovės faktus, kadangi tu, atrodo, šito nesupranti. Reikalas tas, kad mums dar teks nueiti dvidešimt ar trisdešimt mylių. Reikalas tas, kad jeigu per šias žaizdeles susigriebsi infekciją, tai gausi kraujo užkrėtimą ir numirsi. Reikalas tas, kad tau reikės išsitraukti iš subinės pirštą ir pradėti man talkinti.

Laris laikė ją suspaudęs už dilbių ir ūmai pastebėjo, kaip jo pirštų galiukai smenga į minkštą moters kūną. Jo pyktis atslūgo, kai paleidęs Ritą išvydo savo rankų paliktas raudonas dėmes. Laris atsitraukė, vėl jausdamas netikrumą, suvokdamas, kad peržengė kažkokią ribą. Laris Andervudas vėl traukiasi. Jeigu jau jis toks gudrus, kodėl prieš leisdamasis kelionėn nepatikrino jos apavo?

"Kadangi tai yra jos problema", - rūsčiai pratarė kažkuri jo dalelė, gindama Larį. Ne, tai buvo melas. Tai turėjo būti *jo* problema. Nes jinai nežinojo. Jeigu jis ketino pasiimti ją su savimi (ir tiktai šiandien Laris ėmė suvokti, koks paprastesnis būtų jo gyvenimas, jeigu šito nebūtų padaręs), vadinasi, jis privalėjo imtis ir atsakomybės už ją.

"Teprasmenga visi jie skradžiai, jeigu taip", - paprieštaravo niūrus balsas.

Jo motina: *"Tu tik imi, Lari"*.

Oralinė higienistė, šaukianti pro savo langą: *"Aš maniau, kad tu geras vaikinas. Bet tu esi visiškai ne toks!"*

Kažkas liko anapus tavęs, Lari. Tu tik imi, tu imantis.

Tai melas! Tai prakeiktas MELAS!

- Rita, - tarė jis. - Atleisk.

Ji prisėdo ant šaligatvio su savo palaidinuke ir baltomis šilkinėmis kelnėmis, jos plaukai buvo žili ir seni. Nuleidusi galvą, glostė nutrintą koją. Jinai nežiūrėjo į jį.

- Atleisk, - pakartojo Laris. - Aš... paklausyk, aš neturėjau teisės viso šito sakyti, - jis turėjo, bet tai jau nesvarbu. Jeigu tu atsiprašinėji, tai daug ką tenka užglostyti. Ant šito ir laikosi pasaulis.

- Toliau eik vienas, Lari, - pasakė ji. - Aš nenoriu būti tau našta.

- Aš gi *sakiau,* kad gailiuosi, - pratarė šiek tiek užsigavęs. - Mes rasime tau kitus batus ir baltas kojinaites. Mes...

- Mes nieko. Eik.

- Rita, aš atsiprašau...

- Jeigu tai pakartosi dar sykį, aš imsiu rėkti. Tu mėšlas, ir tavo atsiprašymai nepriimami. O dabar eik.

- Aš gi sakiau...

Užvertusi galvą, Rita suklykė. Laris žingtelėjo atatupstas ir apsidairė į šalis - patikrinti, ar kas nors jos neišgirdo, ar neatbėga koks nors policininkas pasižiūrėti, ką gi tokio siaubingo padarė jaunas vaikinas šiai pagyvenusiai ledi, sėdinčiai be batų ant šaligatvio. "Civilizacijos įgūdis", - su kartėliu pamanė jis. Rita nustojo klykusi ir dirstelėjo į jį. Paskui pakraipė galvą, tarsi jis būtų įkyrus vyriškis.

- Geriau liaukis, - patarė Laris, - nes aš tikrai nueisiu.

Ji tylėdama gręžė jį akimis. Laris nevaliojo atlaikyti moters žvilgsnio, todėl nuleido galvą, už tai jos neapkęsdamas.

- Gerai, - tarė, - patirk malonumą iš to, kad tave užpuls, išprievartaus ir užmuš.

Laris pasitaisė ant peties šautuvą ir nupėdino tunelio kryptimi. Kiek galėjo spręsti iš pamatyto reginio, prie įvažiavimo įvyko rimta drama: furgonu "Meiflauer" važiavęs vyriškis mėgino taranuoti ir prasibrauti pirmyn, todėl dabar iš visų pusių jį supo sudaužyti automobiliai. Apdegęs "Pinto" apskritai pateko po šio furgono ratais. Furgono vairuotojas kabojo persisvėręs pro mašinos langą, rankomis bemaž siekdamas žemę. Ant durelių matėsi pridžiūvusio kraujo pėdsakai.

Laris atsigręžė, įsitikinęs, jog pamatys Ritą einančią paskui jį arba stovinčią ir veriančią jį kaltinančiu žvilgsniu. Bet Rita pradingo.

- Na ir eik velniop, - nervingai, sudirgęs ir įsižeidęs, metė Laris. - Aš stengiausi atsiprašyti.

Bet jį kas žingsnis lydėjo kiaurai veriančios, piktos šimtų negyvėlių akys, kurios žvelgė į Larį iš visų šių mašinų. Galvoj šmėstelėjo Dylano dainos fragmentas: *"Tavęs aš laukiau tarp mašinų... o tu manei, esu kitur... kur šiąnakt tu, miela Marija?"*

Priešaky jau matėsi, kaip keturios juostos automobilių, vykstančių į vakarus, pranyksta tamsioje Linkolno tunelio arkoje, ir dabar jau tikrai pašiurpęs Laris suprato, jog tunelyje nedega žibintai. *Jie leis jam nueiti iki vidurio, o paskui pradės krutėti... Atgyti... Jis išgirs trinktelint dureles... nuaidės šiūruojantys žingsniai...*

Jį išmušė prakaitas. Kažkur viršuje kimiai karktelėjo paukštis, ir Laris pašoko iš netikėtumo. "Koks gi tu kvailys", - tarė sau. Visa tai vaikiškos fantazijos ir baubai. Tu privalai vien tik laikytis pėsčiųjų keliuko ir po keletos minučių jau būsi...

...pasmaugtas vaikščiojančių numirėlių.

Laris apsilaižė perdžiūvusias lūpas ir pabandė nusijuokti. Bet šitai jam sunkiai sekėsi. Jis žengė penketą žingsnių ir vėl sustojo. Iš kairės nuo jo stovėjo "Kadilakas", iš kurio į Larį spangino moteris pajuodavusiu trolio veidu. Jos nosis buvo sutraiškyta į stiklą. Kraujas ir gleivės užlipdė langą. Kairėje sėdintis vyriškis palinko virš vairo, tarsi ieškodamas ko nors ant grindų. Visi automobilio langai buvo uždaryti, jame, matyt, buvo tvanku kaip šiltnamyje. Jeigu jis atidarys dureles, pamanė Laris, tai moteris iškris ir ištikš ant šaligatvio kaip pernokęs moliūgas, o kvapas bus šiltas, garuojantis, drėgnas - irimo kvapas.

Taip dvoks tunelyje.

Ūmai Laris atsigręžė ir greitai nudūmė atgal, jausdamas, kaip vėjelis džiovina ant kaktos išdžiūvusius prakaito lašus.

- Rita! Rita, paklausyk! Aš noriu...

Žodžiai užstrigo jo burnoje. Ritos niekur nesimatė. Trisdešimt devintoji gatvė buvo tuščia. Laris perbėgo iš vienos pusės į kitą, vinguriuodamas tarp automobilių buferių ir kapotų, tokių įkaitusių, kad, regis, prisiliesi - ir apsisvilinsi odą. Bet priešinga gatvės pusė irgi buvo tuščia. Sudėjęs delnus garsintuvu, jis pašaukė:

- Rita! Rita!

Jam atsiliepė tiktai negyvas aidas: *"Rita... ita... ita... ita..."*

Apie ketvirtą valandą virš Manheteno ėmė kauptis juodi debesys, miesto šlaitais nugrumėjo perkūnija. Virš pastatų aštriomis strėlėmis žybsėjo žaibas. Tarytum patsai Viešpats Dievas nusprendė pagąsdinti apgailėtiną likusių gyvųjų saujelę ir išgainioti juos iš slėptuvių. Šviesa tapo gel-

tona ir skaidri; Lariui tai nepatiko. Jam sutraukė vidurius, o kai užsirūkė, cigaretė drebėjo taip pat, kaip šį rytą puodelis kavos Ritos rankose.

Laris atsisėdo prie įvažiavimo į tunelį ir atsirėmė į žemus turėklus. Kuprinę užsivertė ant kelių, o dvivamzdį pasistatė už savęs, atremdamas jį į užtvarą. Vylėsi, kad išsigandusi Rita netrukus sugrįš, bet ji nesirodė. Prieš ketvirtį valandos jis liovėsi šaukti jos vardą. Aidas Larį galutinai nualino.

Vėl nugrumėjo griaustinis, dabar jau arčiau. Vėsus brizas paglostė jam nugarą, prie kurios nuo prakaito prilipo marškiniai. Jis privalėjo nedvejodamas įeiti tunelin ir trūks plyš jį įveikti. Jeigu jis nesukaups tvirtybės, mieste teks praleisti dar vieną naktį, o tai reiškė sugrįžti per šimtą keturiasdešimt kvartalų į šiaurę.

Laris stengėsi apie tunelį galvoti realiai. Ten nebuvo nieko, kas galėtų jį užpulti. Jis pamiršo pasiimti didelį prožektorių - Viešpatie, *visko* apskaičiuoti neįmanoma! - bet kišenėje turėjo žiebtuvėlį, be to, važiuojamąją dalį nuo pėsčiųjų tako skyrė pertvara. O visa kita... Mintys apie šiuos negyvėlius mašinose, pavyzdžiui... Juk tai buvo gryniausias panikavimas, nebent komiksų knygos vertas siužetas, tai buvo lygiai tas pat, kaip bijoti pamatyti vaiduoklį spintoje. Jeigu tai vienintelis dalykas, apie ką tu gali mąstyti, Lari (jis pats sau kalbėjo moralą), tuomet tu netinki šiam naujam drąsuolių pasauliui. Absoliučiai. Tu...

Žaibo tvyksnis perskėlė dangų tiesiai virš jo galvos, priversdamas prisimerkti. Po to sekė kurtinantis perkūnijos trenksmas. Laris be jokio ryšio pamanė: “Liepos pirmoji - tai diena, kai priklausytų mėgautis saldumynais Koni Ailende ir švęsti karštus sumuštinius, stebint rungtynių rezultatą. Vienu rutuliu numušti tris medinius kėglius ir laimėti lėlę. Vakare - fejerverkas...”

Ant veido nukrito šaltas lietaus lašas, antras, pakštelėjęs per kaklą, nutekėjo už apykaklės. Aplink jį ėmė barbenti stambūs, dešimties centų dydžio lašai. Laris atsistojo, ant vieno peties užsimetė kuprinę, ant kito - šautuvą. Jis dar negalėjo apsispręsti, kurion pusėn patraukti - sugrįžti į Trisdešimt devintąją gatvę ar lįsti tunelin. Bet jam reikėjo kur nors pasislėpti, nes lietų pakeitė liūtis. Vėl nugrumėjo perkūnija, priversdama jį šūktelėti iš siaubo - šis garsas niekuo nesiskyrė nuo riaumojimo, kurį prieš du milijonus metų skleisdavo tolimi, priešistoriniai protėviai.

- Ak tu kvaily prakeiktas, - tarė sau ir įtraukęs į pečius galvą pulte puolė tunelio link. Lietus pylė kaip iš kibiro, vanduo tekėjo Lario plaukais. Jis praskuodė pro “Kadilake” sėdinčią moterį sutraiškyta nosimi; nors stengėsi į ją nežiūrėti, akies krašteliu vis tiek pastebėjo. Lietus barbeno į automobilių stogus kaip džiazo mušamieji. Žliaugė tokia jėga, kad lašai atšokdavo atgal, aplink sudarydami drėgną ūkaną.

Prie įėjimo į tunelį Laris sekundę neryžtingai ir baugščiai stabtelėjo. Bet ūžtelėjo kruša, ir tai suteikė jam drąsos. Ledukai buvo dideli, geliantys. Vėl nugrumėjo griaustinis.

- *"Gerai,* - pamanė jis, - *Gerai, gerai, gerai. Įtikinote".* Ir jis šmurkštelėjo į Linkolno tunelį.

Viduje atrodė gerokai tamsiau, nei buvo galima įsivaizduoti. Pradžioje pro įvažiavimo arką sklido blanki šviesa, rodydama jam kelią, ir Laris išvydo galybę buferiais prisispaudusių viena prie kitos mašinų. Tai turėjo būti siaubinga - mirti čia, pamanė, kai jį įkyriai lipšniai ėmė glamonėti kibi klaustrafobijos ranka, pradžioje galvą, o paskui imdama spausti smilkinius. Tai iš tiesų turėjo būti labai blogai, tai turėjo būti velniškai *baisu,* gąsdino net šviesiai žalios koklinės plytelės, kuriomis buvo padengtos tunelio sienos. Dešinėje miglotai matėsi gilumoj ištirpsiantis pertvaros ranktūris. O kairėje, intervalais kas trisdešimt ar keturiasdešimt žingsnių stūksojo stambios atraminės kolonos. Užrašas jam patarė "NELENKTI". Nuo tunelio lubų kybojo užgesę tamsūs šviestuvai ir nieko neregintčios stiklinės telekamerų akys. Einant tolyn, šviesa blanko, kol Laris ėmė atskirti tik vos ne vos įžiūrimus chromuotų detalių blykstelėjimus. O paskui atšvaitai visiškai pranyko.

Laris pasirausė kišenėje, išsitraukė žiebtuvėlį ir spragtelėjo jo rateliu. Liepsnelė buvo tokia silpna, kad greičiau padidino, o ne sumažino jo nerimą. Net jeigu ugnelė degtų visą laiką, kurio jam prireiks įveikti tunelį, ji vis tiek padėjo įžilpinti aplink save ne toliau kaip per šešis žingsnius. Laris įsikišo žiebtuvėlį į kišenę ir toliau ėjo braukdamas ranka per turėklą. Čia irgi sklandė aidas, ir jis patiko jam gerokai mažiau, nei anas, kuris persekiojo jį lauke. Nuo aido garso atrodė, tarsi kas už jo raudotų... persekiotų jį. Laris kelis sykius sustojo, staigiai atsigręždavo ir išplėtęs akis (bet nieko nematydamas) įsiklausydavo, kol tolumoje aidas aprimdavo galutinai. Kiek palaukęs jis vėl aklino pirmyn, apgraibomis ieškodamas patamsyje kelio, stengdamasis nekelti aukštai kojų, idant nesukeltų aido.

Po kurio laiko Laris vėl sustojo ir čirkštelėjęs žiebtuvėliu pasišvietė laikrodį. Rodė dvidešimt minučių po ketvirtos. Jis nebuvo įsitikinęs jo tikslumu, bet kokią dabar tai turėjo reikšmę? Šioje tamsoje, atrodė, laikas prarado savo objektyvumą. Taip pat, kaip ir atstumas; beje, kokio ilgumo Linkolno tunelis? Mylios? Dviejų? Ko gero, ne dviejų, juk tunelis driekėsi po Hadsono upe. Tarkime, mylia. Bet jeigu tunelio ilgis viso labo tik mylia, jis jau turėjo būti kitoje jo pusėje. Jeigu suaugęs žmogus per valandą nueina keturias mylias, vadinasi jis gali nueiti mylią per penkiolika minučių, o šioje dvokiančioje skylėje jis jau aklinėja penkiomis minutėmis ilgiau.

- Aš einu gerokai lėčiau, - tarė Laris ir pašoko nuo savo paties balso. Jam iš rankų iškrito žiebtuvėlis, garsiai atsimušdamas į grindinį. Atsiliepė aidas, pavirsdamas pavojingu, grėsmingu artėjančio bepročio balsu.

- *...daug lėčiau... čiau... čiau...*

- Viešpatie, - sumurmėjo Laris, ir aidas atsakydamas sukuždėjo:

- *patie... patie... patie...*

Laris persibraukė delnu per veidą, kovodamas su panika bei noru liautis mąstyti ir aklai pulti priekin. Užuot šitaip padaręs, jis pritūpė (jo kelių sąnariai trakštelėjo, tarytum kas nors būtų iššovęs pistoletu, ir tai jį išgąsdino) ir ėmė pirštais tyrinėti šaligatvio reljefą, - nedidelės cemento dykumos, senos nuorūkos kalnagūbris, iš folijos susukto mažyčio rutuliuko kalvelė, - kol pagaliau surado savo žiebtuvėlį. Jausdamas vidinį palengvėjimą, atsiduso, tvirtai sugniaužė jį rankoje, atsistojo ir nuspangino tolyn.

Laris jau veik suėmė save į rankas, kai už kažko užkliuvo koja. Beprotiškai šūktelėjęs, jis atšoko per porą žingsnių atgalios. Kol virpančiais pirštais traukė iš kišenės žiebtuvėlį ir jį uždegė, bandė nusiraminti. Liepsna jo rankoje pašėlusiai drebėjo. Jis užmynė ant kareivio rankos. Tasai sėdėjo nugara prisiglaudęs prie tunelio sienos ir į šalis išžergęs kojas - amžiams savo poste sustingęs sargybinis. Į Larį įsmigo stiklinės jo akys. Pražiota burna apnuogino dantis, atrodė, kad jis keistai šypsosi, o jo gerklėje, nerūpestingai linguodamas, kyšojo įsmeigtas peilis.

Žiebtuvėlis įkaito, svilino pirštus, ir Laris jį užgesino. Apsilaižęs lūpas ir mėšlungiškai kabindamasis į užtvaro turėklus, jis prisivertė slinkti pirmyn, kol jo bato priekis vėl atsimušė į kareivio ranką. Tuomet Laris jį peržengė, kone peršoko, ir jį užgriuvo sielą stingdantis įsitikinimas, kad jo naktiniai košmarai - ne sapnas. Savo šuolio metu išgirdo kareiviškų batų girgždesį ir laukė, kada tasai išties ledines rankas ir sugriebs jį už kojų. Šiūruodamas kaip senis, Laris pasistūmėjo dar dešimtį žingsnių, o paskui sustojo, nes jautė: jeigu dabar nesustos, tai paniškas siaubas jį nugalės, apakins, ir jis išprotės nuo šiurpinančio aido.

Vos tik pajuto, kad pagaliau šiaip taip gali valdyti savo jausmus, jis vėl leidosi į kelią. Bet dabar viskas buvo daug blogiau; batuose rietėsi kojų pirštai, būgštaudami, jog bet kurią akimirką gali atsimušti į dar vieną, ant šaligatvio tysantį kūną... ir netrukus tai atsitiko. Sudejavęs Laris dar kartą pasišvietė žiebtuvėliu. Šįsyk buvo dar blogiau. Kūnas, į kurį atsimušė jo kojos, priklausė seniui mėlynais marškiniais. Nuo jo plikos galvos ant kelių nukrito apskrita juoda kepuraitė. Prie marškinių buvo pritvirtinta šešiakampė sidabrinė Dovydo žvaigždė. Už jo tūnojo dar pustuzinis lavonų: dvi jaunos moterys, vidutinio amžiaus vyriškis, senutė, kuriai buvo daugiau nei septyniasdešimt metų, ir du paaugliai berniukai.

Žiebtuvėlis taip įkaito, kad jo jau buvo neįmanoma išlaikyti rankoje. Laris jį užgesino ir nuleido į kelnių kišenę, kur tasai vėso, prigludęs prie jo kojos kaip karšta žarija. Keliaujantis kapitonas aplenkė šiuos žmones, *ne jis* susidorojo ir su anuo kareiviu. Laris matė kraują, suplėšytus drabužius, suskaldytas koklines plyteles, kulkų pramuštas skyles. Visi šie žmonės buvo sušaudyti. Laris prisiminė gandus, esą kariškiai užblokavo

visus įvažiavimus ir išvažiavimus iš Manheteno salos. Tuomet jis nežinojo, ar tikėti gandais, ar ne: per paskutinę savaitę jis tiek visko prisiklausė...

Buvo nesunku įsivaizduoti čia nutikusius įvykius. Žmonės užstrigo tunelyje, jie dar nebuvo tokie paliegę, kad neįstengtų eiti. Todėl jie išlipo iš mašinų ir patraukė šaligatviu Niū Džersio link kaip dabar jis. Ir kažkur netoliese buvo sargybos postas, galbūt ištisas automatais ginkluotas kariškių būrys.

Buvo? O gal ir dabar tebėra?

Laris stovėjo pašiurpęs iki pirštų galiukų. Jis mėgino apsispręsti. Pasirodo, akla tamsa - tarsi teatro scena, kurioje protas gali įkūnyti bet kurią savo fantaziją. Jis įsivaizdavo: kareiviai nenumaldomai žiauriais veidais, apsivilkę neperšaunamomis liemenėmis, sustingo prie kulkosvaidžių; jų užduotis - sunaikinti kiekvieną, kuris tik pamėgins pereiti tunelį; vienas kareivis, savanoris kamikadzė, užsidėjęs akinius su infraraudonojo matymo linzėmis, liko už jo, suspaudęs dantyse peilį, jis sėlina įkandin; kiti du kareiviai ramiai užtaisinėja kulkosvaidį.

Ir vis dėlto Laris negalėjo pasukti atgalios. Jis buvo visiškai tikras, kad visi šie vaizdiniai tėra jo karščiuojančios vaizduotės vaisius, be to, sugrįžimas nieko neduotų. Greičiausiai kareiviai arba jau paliko savo postą, arba mirė. Tasai negyvėlis, per kurį jis peršoko, regis, tai patvirtino. Bet... bet tai, kas iš tiesų jaudino ir neramino Larį, buvo tiesiog priešais jį iškilusi krūva kūnų. Jie tysojo vienas šalia kito taip aukštai, kad neįmanoma buvo paprasčiausiai peržengti arba peršokti ją, kaip jis peržengė per kareivio lavoną. O jeigu norėdamas juos apeiti nulips nuo šaligatvio, tuomet rizikuos susilaužyti kojas. Gi pasiryžęs keliauti toliau, turės... na... turės klupinėti tiesiog per juos.

Už jo tamsoje kažkas sujudėjo.

Laris grįžtelėjo atgal, nutirpdamas iš baimės nuo šio vienintelio šnaresio... žingsnio.

- Kas ten? - sušuko truktelėdamas nuo peties šautuvą.

Atsiliepė tiktai aidas. Kai jis nutilo, Laris išgirdo - arba tik pamanė, kad išgirdo - tylų alsavimą. Apmirė žlibindamas į tamsą, ant jo galvos piestu pasistojo plaukai. Sulaikė kvėpavimą. Nė garso. Laris jau buvo bepradedąs manyti, jog tai tiesiog vaizduotės žaismas, kai vėl pasigirdo garsas... šliaužiančių, vos girdimų žingsnių.

Jis karštligiškai naršė kišenę, ieškodamas žiebtuvėlio. Jam nė į galvą neatėjo, kad tai pavers jį puikiu taikiniu. Kai pagaliau išsitraukė žiebtuvėlį ir pamėgino jį uždegti, tasai išslydo jam iš rankų. Laris išgirdo, kaip jis skimbtelėjo atsitrenkdamas į turėklą, o paskui dar sykį barkštelėjo - matyt, žiebtuvėlis atsimušė į apačioje sustingusio automobilio buferį arba kapotą.

Vėl pasigirdo šiūruojančių žingsnių garsas - dabar jau šiek tiek arčiau. Kažkas artinasi jį nužudyti, ir siaubo sukaustytas protas akimoju atkūrė paveikslą: kareivis su ramiai sau kyšančiu iš gerklės peiliu tamsoje pamažu sėlina prie jo...

Vėl minkštas, šiurenantis žingsnių garsas.

Laris prisiminė savo šautuvą. Prispaudęs prie peties buožę, ėmė pyškinti. Uždaroje erdvėje šūviai aidėjo kurtinančiai garsiai: Laris nuo šio garso riktelėjo, bet jo balsą užgožė šautuvo dudenimas. Kai pro vamzdį tvykstelėjo ugnis, vienas paskui kitą tarsi juodų baltų fotografijų vėrinys sublykčiojo į žaibą panašūs koklinių sienų ir sustingusio mašinų srauto atšvaitai. Kulkos cypė ir ūkė kaip mirtį pranašaujančių dvasių ruja. Atatranka mušė ir mušė jam per petį, kol tasai nenutirpo, ir Laris ne išsyk suprato, kad atatranka pasuko jį į šalį, ir dabar jis šaudė važiuojamosios dalies pusėn, o ne išilgai šaligatvio kaip pradžioje. Bet jis nevaliojo sustoti. Jo pirštas perėmė proto funkciją ir spaudė gaiduką tol, kol nesibaigė šoviniai.

Aidas, vėl aidas. Prieš jo akis vis dar šmėsčiojo ryškūs tvyksniai. Jis bemaž nejuto kordito kvapo ir negirdėjo, kaip iš jo krūtinės veržiasi švilpiantis karkimas.

Vis tebespausdamas ginklą, jis apsisuko, ir dabar tai jau buvo ne kareiviai kariškomis uniformomis, kuriuos jis regėjo savo vidinio teatro scenoje, o morlokai iš klasikinės Herberto Velso "Laiko mašinos" versijos, kuproti ir akli sutvėrimai, išlendantys iš savo urvų pilyje, kurioje be perstojo dirbo ir dirbo motorai.

Laris puolė bėgti, verždamasis pro vis dar minkštokas, bet jau pradedančias stingti kūnų barikadas, klupinėdamas, beveik griūdamas, graibstydamas už turėklų, kuo toliau nuo viso šio siaubo. Jo koja užmynė ant kažin ko kraupiai slidaus, lipnaus, bematant išsiveržė puvimo dvokas, kurį Laris vargu ar užuodė. Jis skuodė pirmyn dusdamas, vis lėkė ir lėkė.

Ūmai tamsoje už jo pasigirdo riksmas, nuo kurio kraujas sustingo gyslose. Tai buvo nevilties šauksmas, taip klykia žmonės ties pamišimo riba:

- Lari! O, Lari, vardan visko, kas šventa...

Tai šaukė Rita Blekmur.

Jis atsisuko. Dabar pasigirdo raudojimas, baisus, beprotiškas kūkčiojimas, pažadinęs naują aidą. Pirmas jo protrūkis buvo noras eiti pirmyn, palikti ją. Netrukus jinai išsikepurnės pati - kam vėl užsikrauti sau šią naštą? Bet jis suėmė save į rankas ir riktelėjo:

- Rita! Stovėk vietoje! Tu mane girdi?

Raudojimas netilo.

Jis kapanojosi per kūnus atgalios, stengdamasis nekvėpuoti, suraukęs iš pasišlykštėjimo veidą. Paskui pasileido jos link bėgte, nežinodamas, kiek tai užtruks, nes aidas iškreipė atstumo pojūtį. Jis vos neparvertė jos ant žemės.

- Lari... - Rita puolė artyn ir neįtikėtina jėga apkabino jo kaklą. Laris pajuto, kaip pašėlusiai spurda jo širdis. - Lari, Lari, nepalik manęs čia vienos, nepalik manęs vienos šioje tamsoje...

- Ne, - Laris stipriai ją apkabino. - Aš nekliudžiau tavęs? Tu... tu nesužeista?

- Ne... aš pajutau dvelktelėjimą... viena kulka pralėkė taip arti, kad aš ją pajutau... ir skeveldros... koklių skeveldros, aš manau... ant veido... suraižė odą...

- O Viešpatie, Rita, aš nežinojau. Buvau mirtinai išgąsdintas. Tamsu. Ir aš pamečiau žiebtuvėlį... tu turėjai mane pašaukti. Aš gi galėjau tave nušauti, - tik dabar jis perprato savo žodžių prasmę. - *Aš gi galėjau tave nušauti,* - pakartojo apkvaišęs.

- Aš nebuvau tikra, kad tai tu. Kai tu nuėjai tunelio link, įsmukau į gyvenamojo namo laiptinę. O paskui tu sugrįžai ir šaukei mane, ir aš beveik... bet negalėjau... o vėliau, kai prasidėjo lietus, pasirodė du vyriškiai... aš būgštavau, kad jie ieško mūsų... arba manęs. Todėl pasilikau laiptinėje, o kai jie pasišalino, tai pamaniau, kad, ko gero, jie niekur toli nepasitraukė ir paprasčiausiai slepiasi, tykodami manęs, ir aš nerizikavau išlįsti iš savo slėptuvės, kol netoptelėjo, jog dabar tu jau esi kitoje tunelio pusėje, ir aš niekuomet daugiau tavęs nebepamatysiu... todėl aš... aš... Lari, tu juk nepaliksi manęs? Tu juk nenueisi?

- Ne, - atsakė jis.

- Aš buvau neteisi, kai tau kalbėjau visus tuos žodžius, tu buvai teisus, aš privalėjau papasakoti tau apie basutes. Aš valgysiu, kada tik tu liepsi... aš... aš... *O-o-o-ch...*

- Š-š-š, - nuramino jis, spausdamas Ritą prie savęs. - Viskas gerai. Gerai, - bet mintyse Laris įsivaizdavo save, apimtą akinančio siaubo, šaudantį į Ritą, ir pamanė, kad viena iš šių kulkų galėjo sutrupinti jai kaulą arba paleisti žarnas. Jis pajuto netikėtą pykinimą ir iš visų jėgų sukando dantis. Paskui pratarė:

- Mes keliausime iškart, vos tik tu pajusi, kad gali eiti. Pailsėk.

- Ten buvo vyras... man pasirodė, kad tai vyras... aš užmyniau ant jo, Lari, - Rita mėšlungiškai įkvėpė ir jos gerklė sukarkė. - Tačiau nesurikau, aš susilaikiau, nes maniau, kad priekyje eini ne tu, o vienas iš tųdviejų. O kai tu šūktelėjai... aidas... aš nevaliojau suprasti, ar tai tu... ar... ar...

- Priešaky dar daug negyvėlių. Ar tu pajėgsi atsilaikyti?

- Jeigu būsi su manimi. Prašau... jeigu tu būsi su manimi.

- Būsiu.

- Tuomet eime. Aš noriu kuo greičiau iš čia išsikapanoti, - sudrebėjusi visu kūnu, Rita prisispaudė prie jo. - Aš nieko taip labai nenorėjau visą savo gyvenimą.

Laris pasilenkė prie jos ir pabučiavo - iš pradžių į nosį, paskui į kiekvieną akį, o dar vėliau į lūpas.

- Ačiū, - prislėgtai ištarė jis, visai nenumanydamas, ką turi omeny. - Ačiū. Ačiū.

- Ačiū, - pakartojo Rita. - Lari, mielasis, tu juk manęs nepaliksi?

- Ne, - atsakė jis. - Aš tavęs nepaliksiu. Pasakyk, kada galėsi eiti, Rita, ir mudu eisime drauge.

Kai moteris šiek tiek atsigavo nuo šoko, jiedu patraukė toliau.

Jie žirgliojo per kūnus, apkabinę vienas kitą per pečius, kaip iš artimiausios smuklės į namus grįžtanti porelė įkaušusių draugelių. Jų kelyje pasitaikė kažkokia užtvara. Apčiupinėjusi kliūtį, Rita pasakė, jog tai tikriausiai apverstas suolas. Drauge jiems pavyko suolą perversti per turėklą, ir tasai nukrito žemyn ant mašinų, sukeldamas šiurpų, aido sustiprintą gaudesį, kuris privertė juodu abu suvirpėti ir vienas į kitą įsikibti. Ties ta vieta, kur ją aptiko, tysojo trejetas lavonų. Laris spėjo, jog tai kareiviai, sušaudę žydų šeimą. Juodu peržengė per juos ir susikibę rankomis slinko toliau.

Po kiek laiko Rita ūmai sustojo.

- Kas atsitiko? - paklausė Laris. - Ar kokia kliūtis?

- Ne. Aš matau, Lari! Tai tunelio pabaiga!

Jisai sumirksėjo ir pajuto, kad irgi mato. Gaisas buvo blausus ir išryškėjo vos vos - jis jo nė nepajuto, kol nepasakė Rita. Ėmė skirti atspindžius ant plytelių ir neryškiai boluojantį Ritos veidą. Pažvelgęs į kairę, išskyrė sustingusį automobilių srautą.

- Eime, - be galo nudžiugęs, paragino jis.

Už šešiasdešimties žingsnių - vėl ant pėsčiųjų tako tysantys lavonai, visi kareivių. Juodu peržengė per juos.

- Kodėl gi jiems prireikė uždaryti Niujorką? - paklausė ji. - Nebent, galbūt... Lari, galbūt šitai įvyko tik Niujorke!

- Nemanau, - atsakė jis, tačiau vis dėlto pajuto, kaip smilktelėjo blanki viltis.

Juodu ėmė judėti greičiau. Dabar jau priekyje žiojėjo tunelio anga. Ji buvo užblokuota dviejų didžiulių, nosimis suremtų kariškų transporterių. Transporteriai užstojo didžiumą dienos šviesos; jeigu ne jie, Laris ir Rita būtų kur kas anksčiau iš tunelio pastebėję prošvaistę. Dar viena lavonų tysalynė toje vietoje, kur siauras lentų klojinys leidosi žemyn, susijungdamas su laukan vedančia nuožulnuma. Juodu prasispraudė pro transporterius ir persiropštė per susikibusius buferius. Rita nepažvelgė mašinų vidun, bet Laris tai padarė. Aptiko pusiau surinktą trikojį kulkosvaidį, amunicijos dėžes ir kanistrus su kažkokia medžiaga - panašu, kad ašarinėmis dujomis. Be to, tris negyvėlius.

Išnirus laukan, į juodu padvelkė lietaus drėgmės persmelktas vėjelis, ir nuostabi jo gaiva tartum leido patirti, jog vargta ne tuščiai. Laris pasakė tai Ritai, ir ši linktelėjo, mirksnį priglusdama galva jam prie peties.

- Nors man sumokėtų milijoną dolerių, neičiau darsyk pro tenai, - tarė.

- Kelerius metus galėsi vartoti pinigus vietoje tualetinio popieriaus, - pasakė jis. - Gali nesistengti iš visko išspausti žaliųjų.

- Bet ar tu tikrai manai...

- Kad ne tik Niujorkas? - Jis parodė pirštu. - Štai pažvelk.

Kelių rinkliavos būdelės stovėjo tuščios. Vidurinioji stūksojo supama stiklo duženų. Už jų vakarų krypties eismo juostos buvo tuščios kiek akis

užmatė, tačiau rytų krypties - vedančios į tunelį ir miestą, kurį juodu ką tik paliko, linkui, - buvo prigrūstos nusčiuvusio transporto. Avarinėje juostoje stūksojo bet kaip suvirtusių lavonų krūva ir virš jos it sargyboj buvo sutūpę gausybė žuvėdrų.

- O Dieve! - pralemeno ji.

- Tiek pat žmonių bandė patekti į Niujorką kaip ir iš jo pabėgti. Nežinau, kodėl jiems prireikė užblokuoti tunelį iš Džersio pusės. Tikriausiai ir patys nežinojo. Tiesiog kieno nors šviesi mintis, persistengta...

Ji atsisėdo ant kelio ir pravirko.

- Nereikia, - tarė jis, atsiklaupdamas greta. Patirtas košmaras tunelyje vis dar tebebuvo pernelyg gyvas atmintyje, kad ant jos užpyktų. - Viskas gerai, Rita.

- Kas gi gerai? - sukūkčioji ji. - Kas gi? Tik pasakyk man nors vieną dalyką.

- Šiaip ar taip, mums pavyko išsiveržti iš miesto. Tai jau šis tas. Ir šit grynas oras. Iš tikrųjų, Niū Džersyje niekad taip maloniai nekvepėjo.

Nuo šių žodžių ji blankiai šyptelėjo. Laris nužvelgė įdrėskimus jos skruoste ir smilkinyje - sužeidimus plytelių šukėmis.

- Turėtume susirasti vaistinę ir šias žaizdeles suvilgyti peroksidu, - pasakė jis. - Kaip manai, ar pajėgsi eiti?

- Taip, - Rita stebeilijo jį su nebyliu dėkingumu, ir Laris pasijuto nejaukiai. - Na, gal aš susirasiu naujus batus. Kokius nors sportbačius. Vykdysiu, ką tik man paliepsi, Lari. Aš to noriu.

- Aprėkiau tave, nes buvau susinervinęs, - ramiai pasiteisino jis. Nubraukė atgal jai plaukus ir pabučiavo vieną iš įdrėskimų virš dešiniosios akies. - Juk nesu toks jau blogas, - tyliai pridūrė.

- Tik nepalik manęs.

Jis padėjo Ritai atsistoti ir apkabino ją per liemenį. Paskiau juodu nuklibinkščiavo kelių rinkliavos būdelių linkui, prasmuko pro jas, už savęs, anapus upės, palikdami Niujorką.

36 skyrius

Ogankvito vidury buvo nedidelis parkas su pilietinio karo laikų patranka bei karo aukų memorialu, ir kai Gasas Dinsmoras numirė, Franė Goldsmit nuėjo tenai ir atsisėdo šalia tvenkinio su antimis, išsiblaškiusiai svaidydama akmenėlius į vandenį ir stebėdama jo paviršiumi sklindančius raibulius, kolei pasiekę lelijų lapus palei kraštą jie netvarkingai nutrūkdavo.

Užvakar nusivežė Gasą į Hensono namą paplūdimyje, bijodama, jog jeigu ilgiau lauks, Gasas nebepajėgs vaikščioti ir bus priverstas praleisti savo "galutinę izoliaciją" - jos protėviai būtų pavartoję kaip tik tokį šiurpų, tačiau vykusį eufemizmą - savo karštoje kabinoje šalia viešojo pliažo parkavimo aikštelės.

Manė, kad tąnakt Gasas numirs. Jam stipriai užkilo karštis, pasireiškė beprotiškos klejonės, jis dukart iškrito iš lovos ir netgi pabandė persvirduliuoti per senąjį misterio Hensono miegamąjį, kliūdamas už baldų, parpuldamas ant kelių ir vėl stodamasis. Šūkavo žmonėms, kurių greta nebuvo, atsakinėjo jiems, "bendravo" ir reiškė emocijas, besimainančias nuo linksmybės iki išgąsčio, kol pagaliau Franei ėmė atrodyti, jog nematomieji Gaso pašnekovai yra čia iš tikrųjų, o ji pati - tik vaizdinys. Prašė Gaso grįžti lovon, bet šiam jinai tarsi neegzistavo. Turėjo vis trauktis jam iš kelio, antraip būtų ją partrenkęs ir peržengęs.

Galiausiai jis parpuolė ant lovos ir iš aktyvaus kliedesio nugrimzdo į nesąmoningą būklę su trūkčiojančiu apsunkintu kvėpavimu, kurią Franė palaikė galutine koma. Bet kitą rytą, kai ji pažvelgė pro duris į jo kambarį, Gasas sėdėjo lovoje ir skaitė vesterną minkštais viršeliais, kurį susirado vienoje iš lentynų. Padėkojo jai už rūpestį ir nuoširdžiai sielojosi, ar naktį nieko nepasakęs, ar nepadaręs, kas ją įskaudintų.

Kai jį nuramino, Gasas dvejodamas nužvelgė suniokotą miegamąjį ir atsiduso, kad, šiaip ar taip, iš jos miela tai girdėti. Franė sutaisė kiek sriubos, ir jis su apetitu pavalgė; paskiau Gasas pasiguodė, esą sunku skaityti be akinių, kuriuos sudaužė prieš savaitę, budėdamas prie barikados pietiniame miesto pakraštyje; tuomet jinai paėmė knygiūkštę (jam silpnai protestuojant) ir balsu perskaitė keturis skyrius iš vesterno, parašyto tos moters, gyvenančios tenai šiaurėje, Niū Heivene. Knyga vadinosi "Kalėdos su patronais". Šerifas Džonas Stoneris turėjo rūpesčių dėl mušeikų gaivalo Roring Roko miestelyje, Vajomingo valstijoje, be to, - o tai, regis, buvo dar blogiau, - jis niekaip negalėjo rasti kalėdinės dovanos savo mylimai jaunai žmonai.

Franė išėjo nusiteikusi optimistiškai, manydama, kad jis, ko gero, taisosi. Bet praėjusią naktį jam dar pablogėjo, ir Gasas numirė šįryt be ketvirčio aštuntą. Iki pat galo liko sąmoningas, tačiau nesuvokė, kokia rimta jo būklė. Prasitarė, kad labai norėtų ledų su sodos vandeniu - tokių, kokiais Gasą ir jo brolius tėtis vaišindavo kiekvieną Liepos 4-ąją ir per Darbo šventę, kai Bangore vykdavo mugė. Tačiau tuomet Ogankvite užgeso elektra - išsijungė birželio 28-osios vakare, tiksliai 9:17 pagal elektrinį laikrodį - ir mieste niekur negalėjai gauti ledų. Jinai svarstė, ar kas nors neturi benzininio generatoriaus su prijungtu prie avarinio tinklo šaldytuvu ir netgi pagalvojo, gal susieškoti Haroldą Lauderį ir jo pasiteirauti, tačiau tuo metu prasidėjo paskutinieji, trūkčiojantys, desperatiški įkvėpimai. Jie tęsėsi penkias minutes, kol Franė viena ranka prilaikė jo galvą, o kita - nosine jam prie burnos, sausindama gausius gleivingus skreplius. Ir paskui visa kam atėjo galas.

Franė užklojo jį švaria paklode ir paliko ant senojo Džeko Hensono lovos su vaizdu į okeaną pro langą. Po to atėjo čia ir apie nieką per daug negalvodama šokdino per tvenkinį akmenėlius. Pasąmonėje suvokė, jog jai *gera* šitaip apie nieką negalvoti; tai visai nepanašu į tą keistą apatiją, apnikusią ją tądien, kai numirė tėvas. Nuo to laiko ji pamažu ėmė atgau-

ti pasitikėjimą savimi. Natano gėlių parduotuvėje nupirko rožiakrūmį ir rūpestingai jį pasodino Piterio kapo papėdėje. Pagalvojo, kad jis išties gerai prigis, kaip būtų pasakęs josios tėvas. Dabartinė minčių stoka Franei buvo savotiškas poilsis po rūpinimosi Gasu per paskutiniąsias jo valandas. Nieko panašaus į beprotybės preliudiją, kurią išgyveno anksčiau. Tuomet tai buvo tarsi kelionė pilku purvinu tuneliu, pilnu neaiškių pavidalų, veikiau suvokiamų nei matomų; tokiu tuneliu ji niekad nenorėtų vėl keliauti.

Bet netrukus jai teks pagalvoti, ką daryti toliau, ir Franė spėjo, kad tikriausiai į tą galvojimą teks įtraukti Haroldą Lauderį. Ne vien dėl to, jog jinai su Haroldu dabar liko paskutinieji du gyvi žmonės apylinkėje, bet ir todėl, kad ji neįsivaizdavo, kas atsitiktų Haroldui, jeigu nebūtų kam jį prižiūrėti. Nelaikė savęs pačia praktiškiausia pasaulyje, bet kadangi ji čia, reikės tai daryti. Vis tiek jo nemėgo, nors tasai stengėsi elgtis taktiškai ir parodė turįs šiokio tokio padorumo. Visai nedaug, netgi atsižvelgiant į jo keistenybes.

Haroldas paliko ją vieną po to, kai prieš keturias dienas juodu buvo susitikę, tikriausiai gerbdamas jos norą gedėti savo tėvų. Bet kartkartėmis jinai jį matydavo Rojaus Breningeno “Kadilaku” sukinėjantis be tikslo tai vienur, tai kitur. Ir du sykius, kai pūtė palankus vėjas, jai pavykdavo pro savo miegamojo langą išgirsti stuksenant jį rašomąja mašinėle - kadangi buvo galima girdėti šį garsą, nors Lauderio namas stovėjo pusantros mylios atstu, tartum dar labiau pabrėžė visa tai, kas dėjosi aplinkui. Ją šiek tiek linksmino žinojimas, kad nors Haroldas nesiskyrė su “Kadilaku”, jam nekilo mintis pakeisti savo mechaninę rašomąją mašinėlę viena iš tų tyliai zirziančių elektrinių greitadarbių.

Bet dabar ir nelabai galėtų ja pasinaudoti, pagalvojo ji, atsistodama ir nusibraukdama šortų sėdynę. Ledai ir elektrinė rašomoji mašinėlė - tai praeities dalykai. Ją apėmė nostalgiškas liūdesys ir vėl su giliu išgąsčiu susizgribo, jog klausinėja savęs, kaipgi vos per porą savaičių galėjo nutikti tokia stichinė nelaimė.

Privalo būti kitų žmonių, kad ir ką Haroldas sakytų. Jeigu valdžios sistema laikinai ir palaužta, jiems tereikia susirasti išsibarsčiusius kitus ir ją atkurti. Jai neatėjo į galvą suabejoti, kodėl būtinas toksai dalykas, kaip “valdžia”, o juolab nešovė mintis stebėtis, kodėl jinai nevalingai jautė atsakomybę už Haroldą. Taip buvo, ir tiek. Struktūra reikalinga.

Jinai paliko parką ir pamažu ėmė žingsniuoti Meino gatve Lauderio namo linkui. Diena jau įšilo, bet orą gaivino nuo jūros dvelkiantis brizas. Staiga Franė panoro nukakti į pliažą, susirasti dailų kuokštelį jūržolių ir jį pakramsnoti.

- Dieve, kokia tu bjauri, - ištarė garsiai. Žinoma, ji nebuvo bjauri, tik nėščia. Štai kas. Kitą savaitę užsigeis sumuštinių su bermudiškais svogūnais ir sultingais krienais ant viršaus.

Ji stabtelėjo prie kampo, dar per kvartalą iki Haroldo namų, nustebusi, kaip seniai begalvojo apie savo “delikačią padėtį”. Anksčiau ją visuo-

met ties bet kuriuo kampu nudiegdavo toji mintis *aš nėščia* - kaip koks nors nemalonus jaukalas, kurį pamiršdavo sutvarkyti: turiu tikrai nepamiršti nunešti iki penktadienio tą mėlyną suknelę valyklon (dar keli mėnesiai, ir galėsiu pakabinti ją spinton, nes *aš nėščia*); manau, dabar aš lįsiu po dušu (po kelių mėnesių atrodys, kad dušinėje banginis, nes *aš nėščia*). Reikėtų pasirūpinti pakeisti alyvą automobilyje, kol stūmokliai neiššoko iš cilindrų ar dar kas nors (ir įdomu, ką tenai Sitgou pasakytų Džonis, jeigu sužinotų, kad *aš nėščia*). Bet galbūt dabar jau priprato prie tos minties. Galų gale jinai beveik trečiame mėnesyje - praeitas maždaug trečdalis kelio.

Pirmąsyk su šiokiu tokiu nerimu pamanė, kas jai padės pagimdyti.

Iš už Lauderio namo girdėjosi pastovus rankinės žoliapjovės traškesys *klik klik klik,* ir kai Franė išniro iš už kampo, išvydo tokį keistą vaizdą, jog tik begalinė nuostaba sutrukdė jai garsiai susijuokti.

Haroldas, vien tik su aptemptomis ankštomis mėlynomis glaudėmis pjovė veją. Jo balta oda blizgėjo nuo prakaito; ilgi plaukai krito ant sprando (Haroldo garbei reikia pasakyti, jie atrodė neseniai išplauti). Riebalų rinkės virš glaudžių juosmens ir žemiau kiškų krašto pašėlusiai kratėsi aukštyn žemyn. Jo pėdos iki čiurnų ir aukščiau buvo žalios nuo nupjautos žolės, nugara paraudusi - ar nuo darbo įtampos, ar nuo saulės įdegio, ji negalėjo pasakyti.

Bet Haroldas ne tik *pjovė žolę;* jis *bėgiojo*. Lauderių vidinio kiemo pievutė nuožulniai leidosi vaizdingos išdrikusios akmenų sienos link, o jos viduryje stovėjo aštuoniakampė pavėsinė. Jinai su Eme paprastai ten rengdavo savąsias “arbatėles”, kai buvo mažos, prisiminė Franė, staiga persmelkta netikėtai skaudžios nostalgijos - kadais, anais laikais jos tegalėdavo verkti dėl “Šarlotės voratinklio” pabaigos ir laimingai dūsauti dėl Čakio Mejaus, šauniausio mokyklos bernioko. Lauderių veja savo žaluma ir ramybe atrodė kažin kokia labai angliška, bet dabar į šią pastoralinę sceną buvo įsibrovęs dervišas su mėlynomis maudymosi glaudėmis. Girdėjo, kaip Haroldas šnopuoja, - ir jo buvo baugu klausytis, - pasukdamas į šiaurrytinį kampą, kur užpakalinę Lauderių veją nuo Vilsonų pievutės skyrė šilkmedžių gyvatvorė. Jis burzgė žemyn vejos nuokalne, palinkęs virš žoliapjovės “T” formos rankenos. Plieno ašmenys sukosi dūgzdami. Žolė lėkė žalia čiurkšle, padengdama apatinę Haroldo kojų dalį. Buvo nupjovęs daugmaž pusę vejos; beliko vos mažėjantis kvadratas su pavėsine viduryje. Jis apsuko kampą nuokalnės apačioje ir vėl atburzgė atgalios, akimirką dingdamas iš akių už pavėsinės ir vėl išnirdamas, palinkęs virš savo mašinos, nelyginant Pirmosios formulės lenktynininkas. Apie pusiaukelį viršun, jis pastebėjo ją. Tuo pat metu Franė nedrąsiai pratarė:

- Haroldai? - ir pamatė, kad jis apsiašarojęs.

- A? - atsiliepė, veikiau cyptelėjo Haroldas. Jinai jį ūmai sugrąžino iš kažkokio privataus pasaulio, ir mirksnį Franė išsigando, kad šisai netikėtumas podraug su fizine įtampa neįvarytų jam širdies priepuolio.

Paskiau jis šoko bėgti namų link, basomis pėdomis švysčiodamas per nupjautos žolės pusnis, ir ją iš tolo pasiekė per karštą vasaros orą nuo jo sklindantis salsvas aromatas.

Franė žingtelėjo įkandin jo.

- Haroldai, kas nutiko?

Jis jau šuoliavo aukštyn priebučio laiptais. Užpakalinės durys atsilapojo, Haroldas įpuolė vidun, ir jos užsitrenkė jam pavymui, drebinančiai trinktelėdamos. Įsiviešpatavusioje tyloje šaižiai sukrankė kėkštas, ir kažkoks mažas gyvūnėlis brazdinosi krūmuose už akmenų sienos. Palikta žoliapjovė stirksojo ties nupjautos ir aukštai tebeželiančios žolės riba, netoliese pavėsinės, kur jinai su Eme kadais gėrė savąja miltelinę kokakolą "Kool-Aid" iš Barbės virtuvinių puodukų, elegantiškai atkišusios viršun mažąjį pirštelį.

Franė neryžtingai pamindžikavo, galiausiai užlipo laiptais ir pasibeldė. Niekas neatsiliepė, bet ji išgirdo Haroldą kažkur viduje verkiant.

- Haroldai?

Jokio atsako. Verksmas tęsėsi.

Jinai atidarė duris ir įėjo į užpakalinę Lauderių priemenę, kuri buvo tamsi, vėsi ir kvapni - misis Lauder šaltasis podėlis atsiverdavo į priemenę iš kairės, ir kiek siekė Franės atmintis, čia visada tvyrodavo malonus džiovintų obuolių ir cinamono kvapas - tik imk ir kepk pyragą.

- Haroldai?

Per priemenę ji nupėdino į virtuvę; Haroldas buvo čia, sėdėjo už stalo. Pirštus laikė susikišęs į plaukus, o jo žalios pėdos rėmėsi į išblukusį linoleumą, kurį taip švariai, be menkiausios dėmelės, prižiūrėdavo misis Lauder.

- Haroldai, kas negerai?

- Eik šalin! - suriko jis pro ašaras. - Eik šalin, aš tau nepatinku!

- Kaipgi, patinki. Tu - vyras kaip reikiant, Haroldai. Gal ir ne kažin koks šaunuolis, bet kaip reikiant, - ji stabtelėjo. - O apskritai, atsižvelgiant į aplinkybes ir visa kita, privalėčiau pasakyti, kad kaip tik dabar tu esi vienas iš mano mėgstamiausių žmonių visame pasaulyje.

Atrodo, tai dar labiau pravirkdė Haroldą.

- Ar turi ko nors atsigerti?

- Miltelinės kokos, - pasakė jis. Pašnirpščiojo, nusišluostė nosį ir nudūręs akis į stalą pridūrė: - Bet ji šilta.

- Žinoma, šilta. Ar ėmei vandenį iš miesto siurblio? - kaip daugelis miestelių, Ogankvitas vis dar turėjo viešą siurblį už rotušės, nors pastaruosius keturiasdešimt metų tai buvo veikiau seniena nei tikrasis vandens šaltinis. Turistai kartais jį fotografuodavo. Toks yra ir viešo naudojimo siurblys pajūrio miestelyje, kur mes praleidome savo atostogas. O, tiktai anas ne toks nuostabus.

- Aha, ėmiau iš ten.

Ji pripylė abiem po stiklinę ir atsisėdo.

"Turėjome sėdėti pavėsinėje, - pamanė ji. - *Būtume gėrę su atkištu aukštyn mažuoju piršteliu".*

- Haroldai, kas negerai?

Šis keistai isteriškai sukrizeno ir apgraibomis prisidėjo stiklinę prie lūpų. Ištuštino ją ir pastatė atgal į vietą.

- Negerai? Ir kas gi galėtų būti negerai?

- Turiu galvoje, kas nors ypatinga? - ji paragavo savosios kokos ir nuslopino grimasą. Ne todėl, kad gėrimas buvo šiltas, Haroldas, matyt, prileido vandens visai neseniai, bet užmiršo įdėti cukraus.

Galiausiai jis pakėlė į Franę akis; veidą vagojo ašarų takeliai; bet kurią akimirką galėjo pravirkti vėl.

- Man stinga motinos, - pasakė jis paprastai.

- O, Haroldai...

- Kai ji mirė, aš pamaniau: "Na, tai ne taip jau blogai", - spaudė rankoje savo stiklinę, įdėmiai, iškankintu žvilgsniu stebeilydamas į ją, ir tai šiek tiek baugino. - Žinau, kaip baisiai šitai tau turi skambėti. Bet aš niekad neįsivaizdavau, *kaip* aš sureaguosiu į jų mirtį. Esu labai jautrus. Štai kodėl buvau taip engiamas tuose siaubo namuose, kuriuos miesto tėvai laikė tinkamais pavadinti vidurine mokykla. Maniau, kad galbūt išprotėsiu iš sielvarto, kai jie numirs, ar mažų mažiausia ilgus metus jausiuos sugniuždytas... taip sakant, mano vidinė saulė, ko gero... ko gero... ir kai šitai atsitiko, kai mano motina.. Emė.. tėvas... Tariau sau: "Na, tai ne taip jau blogai". Aš... jie... - jis trenkė kumščiu į stalą, ir ji net krūptelėjo. - Kodėl negaliu pasakyti, ką galvoju? - sukliko jis. - Aš *visados* galėjau pasakyti, ką galvoju! Juk rašytojo darbas - skaptuoti liežuviu, tašyti iki pat kaulo, *tad kodėl aš negaliu pasakyti, koks tasai jausmas?*

- Haroldai, nereikia. Žinau, ką tu jauti.

Netekęs amo, jis pažvelgė į Franę.

- Žinai?.. - Haroldas papurtė galvą. - Ne, tu negali žinoti.

- Prisimeni, kai atėjai į mano namus? O aš kasiau kapą? Buvau kone išprotėjusi. Negalėjau net prisiminti, ką veikiau pusę to laiko. Pamėginau išsikepti prancūziškų sausainukų, ir nedaug trūko, kad būčiau sudeginusi namus. Tad jeigu tu jautiesi geriau pjaudamas žolę, puiku. Nors jeigu tai darysi vien su maudymosi glaudėmis, nudegsi saulėje odą. Jau beveik nudegei, - pridūrė ji, kritiškai nužvelgdama jo pečius. Norėdama pasirodyti mandagi, dar nugėrė gurkšnelį siaubingosios kokos.

Jis nusišluostė rankomis burną.

- Aš netgi ne itin kada nors juos mėgau, - prisipažino jis, - bet maniau, kad sielvartas - tai kažkas, ką visados jauti. Sakysim, kai tavo pūslė pilna, privalai nusišlapinti. O kai numiršta artimi giminiečiai, privalai būti priblokštas sielvarto.

Ji linktelėjo pagalvodama, kad palyginimas keistas, tačiau nėra nevykęs.

- Mano motina buvo labai artima Emei, tikra jos draugė, - jis tirštino spalvas su nesąmoningu, bemaž gailestį keliančiu vaikiškumu. - O aš bijojau savo tėvo.

Franė suvokė, kad taip ir galėjo būti. Bredas Lauderis kadais buvo stambus, raumeningas vyras, vilnų verpyklos Kenebanke meistras. Labai menkai tenutuokė, ką padaryti iš aptukusio, savotiško sūnaus, kurį davė pasauliui.

- Sykį jis mane pasivedė į šalį, - pasakojo toliau Haroldas, - ir paklausė, ar aš ne iškrypėlis. Kaip tik tą jis pasakė. Aš taip išsigandau, jog pravirkau, o jisai skėlė man antausį ir užriko, kad jeigu aš, po šimts, visąlaik būsiu toks pyplys, tai verčiau tuoj pat nešdinčiaus iš miesto. O Emė... Manau, kad galiu be baimės pasakyti, jog Emei į visa tai buvo šikt. Kėliau jai tik nepatogumų, kai parsivesdavo namo draugų. Elgėsi su manimi, lyg būčiau nereikalingas kambario rakandas.

Pergalėjusi save, Franė išbaigė visą koką.

- Tad kai jie pasimirė, jaučiausi kaltas, kad ypatingai dėl to nesisieloju. "Sielvartas - tai ne refleksinė reakcija", - pasakiau sau. Bet apsirikau. Kasdien vis labiau ir labiau man jų stigo. Ypač motinos. Jeigu tik galėčiau ją pamatyti... daugsyk jos nebūdavo greta, kai aš norėdavau... kai jos man reikėdavo... ji būdavo pernelyg užsiėmusi rūpindamasi Eme, tačiau bloga man niekad nebuvo. Taigi šį rytą, kai ėmiau galvoti apie ją, pasakiau sau: "Nupjausiu žolę. Dirbdamas apie tai negalvosiu". Bet vis tiek galvojau. Ir suskatau pjauti greičiau ir greičiau... tartum galėčiau nuo to pabėgti... ir turbūt kaip tik tuo momentu atėjai tu. Ar aš atrodžiau toks pamišęs kaip jaučiaus, Frane?

Siektelėjusi per stalą, palietė jo ranką.

- Tai, ką tu jauti, nėra blogai, Haroldai.

- Tikrai? - vėl pažvelgė į ją vaikiškai išplėstomis akimis.

- Taip.

- Būsi mano draugė?

- Taip.

- Ačiū Dievui, - tarė Haroldas. - Ačiū Dievui už tai.

Jo ranka josios delne suprakaitavo, ir kai Franė apie tai pagalvojo, Haroldas, tartum atspėjęs, nenoromis atitraukė savo plaštaką.

- Ar norėtum dar kokos? - nuolankiai paklausė.

Ji nusišypsojo kaip įmanydama diplomatiškiau.

- Gal vėliau, - pasakė.

Juodu surengė parke priešpiečių pikniką: sumuštiniai su žemės riešutų sviestu ir džemu, pyragėliai su įdaru ir po didelį butelį kokos kiekvienam. Koka, prieš tai atšaldyta ančių tvenkinyje, buvo puiki.

- Aš galvojau, ką veiksiu toliau, - pratarė Haroldas. - Ar nori šio likusio pyragėlio?

- Ne, aš soti.

Pasiūlytasis pyragėlis vienu kąsniu pranyko Haroldo burnoje. Pavėluotas sielvartas nepaveikė jo apetito, pastebėjo Franė, ir tuoj pat susigriebė, jog taip galvoti - žema.

- Na tai kas? - paklausė ji.

- Galvoju keliauti į Vermontą, - pasakė jis droviai. - Ar nenorėtum keliauti drauge?

- Kodėl į Vermontą?

- Ten yra valstybinis maro ir užkrečiamųjų ligų centras - mieste, kuris vadinasi Stovingtonas. Ne toksai didelis kaip panašus Atlantoje, bet gerokai arčiau. Pagalvojau, kad ten turėtų būti likę gyvų ir tyrinėjančių šį gripą žmonių.

- O kodėl jie turėtų būti gyvi?

- Ką gi, visko gali būti, - sutiko Haroldas gan kaprizingai. - Tačiau tokiose vietose kaip Stovingtonas, kur jie pratę kovoti su užkrečiamomis ligomis, taip pat moka laikytis ir atsargumo priemonių. Ir jeigu jie vis dar funkcionuoja, manyčiau, kad laukia tokių žmonių kaip mes. Žmonių, kurie atsparūs.

- Iš kur visa tai žinai, Haroldai? - jinai žvelgė į jį atvirai sužavėta, o Haroldas laimingas nuraudo.

- Aš daug skaitau. Nė viena iš tų vietų nėra įslaptinta. Tad kaip tu manai, Frane?

Jinai pagalvojo, jog tai puiki mintis, susijusi su tuo išskirtiniu organizuotumo ir valdžios poreikiu. Franė iškart atmetė Haroldo išlygą, kad žmonės, dirbantys tokioje įstaigoje, visi gali būti mirę. Jie nuvyksią Stovingtonan, būsią priimti, ištirti ir iš visų tyrimų išryškėsiąs koks nors neatitikimas, koks nors skirtumas tarp jų ir visų kitų žmonių, kurie susirgo ir numirė. Tada jai neatėjo į galvą pasidomauti, kokia konkreti nauda būtų iš vakcinos esamomis aplinkybėmis.

- Manau, privalėjome jau vakar susirasti kelių atlasą ir pasižiūrėti, kaip tenai nusigauti, - pasakė ji.

Jo veidas nušvito. Mirksnį jai pasirodė, jog tuoj tuoj ją pabučiuos, ir tą vienintelę šviesią akimirką ji tikriausiai būtų neprieštaravusi, bet paskui toji akimirka praėjo. Dabar, atsigręžus atgal, ji tuo džiaugėsi.

Pagal kelių atlasą, kuriame visi nuotoliai buvo sumažinti iki colinių tarpsnių, tatai atrodė gana paprasta. 1-ąja transmagistrale iki 95-ojo plento, nuo 95-ojo iki 302-ojo ir paskiau šiaurės kryptimi 302-uoju, pro vakarinio Meino paežerių miestukus, per viršutinį Niū Hampšyro kyšulį tuo pačiu keliu į Vermontą. Stovingtonas buvo vos 30 mylių vakariau Baro, pasiekiamas arba Vermonto 61-uoju arba 89-uoju keliu.

- Koks atstumas iš viso? - paklausė Franė.

Haroldas pasiėmė liniuotę, išmatavo ir patikrino pagal mastelį.
- Tu nepatikėsi, - apniukęs pasakė jis.
- Koks? Šimtas mylių?
- Per tris šimtus.
- O Dieve, - atsiduso Franė. - Tai žlugdo mano viltis. Kažkur esu skaičiusi, kad per vieną dieną gali pėsčiomis perkirsti didžiumą Naujosios Anglijos valstijų.
- Tai ir visas fokusas, - pasakė Haroldas kuo moksliškiausiu tonu. - *Įmanoma* įžengti į keturias valstijas - Konektikutą, Rod Ailendą, Masačūsetsą ir tik perkertant Vermonto valstijos ribą - per dvidešimt keturias valandas, jeigu žinai kaip tą teisingai padaryti, tačiau tai tas pat, kaip spręsti tą galvosūkį su dviem susikabinusiom vinim: lengva padaryti, jeigu žinai kaip, neįmanoma - jeigu nežinai.
- Iš kurgi tai ištraukei? - paklausė ji pralinksminta.
- Iš Gineso pasaulio rekordų knygos, - metė jis paniekinamai. - Kitaip žinomos kaip Ogankvito vidurinės mokyklos studijų salės biblija. Tiesą sakant, aš galvojau apie dviračius. Ar... aš nežinau... galbūt motociklus.
- Haroldai, - iškilmingai tarė ji, - tu genijus.
Haroldas kostelėjo nurausdamas: jo savimeilė buvo vėl paglostyta.
- Galėtume keliauti dviračiais iki Velso jau rytoj rytą. Ten yra "Hondos" atstovybė... Ar moki važiuoti "Honda", Frane?
- Galiu išmokti, jeigu iš pradžių važiuotume pamažu.
- O, manau, būtų labai neprotinga skubėti, - rimtai pasakė Haroldas. - Ką gali žinoti, ar už kokio nors posūkio neatsitrenksi į kelią blokuojančius susidūrusius automobilius.
- Taip, ką gali žinoti, tiesa? Bet kam laukti ligi ryto? Kodėl nevykstam šiandien?
- Na, dabar jau po antros, - atsakė jis. - Kažinkiek toliau Velso nenusigautume, o mums dar reikia apsirūpinti kelionei. Tai būtų lengviau padaryti čionai, Ogankvite, nes žinome, kur kas yra. Be to, mums prireiks ginklų.
Iš tikrųjų keista. Vos tik Haroldas ištarė šį žodį, Franė pamanė apie kūdikį.
- Kodėl mums prireiks ginklų?
Jis žvelgė į ją minutėlę, paskiau nuleido akis. Tamsus raudonis plūstelėjo jam sprandu.
- Todėl, kad policijos ir teismų nebėra, o tu esi moteris, esi daili, ir kai kurie žmonės... kai kurie vyrai... galėtų pasielgti... ne džentelmeniškai. Štai kodėl.
Jo nuoraudis tapo toks tamsus, jog dabar atrodė bemaž purpurinis.
"Jis kalba apie išprievartavimą, - pagalvojo ji. - *Išprievartavimą.* Bet kaipgi kas nors panorėtų mane prievartauti, juk *aš nėščia.* Bet niekas to nežino, netgi Haroldas. Ir net jeigu tu pasisakytum, sušuktum būsimajam prievartautojui: *Prašau, nedarykite to, nes aš nėščia,* ar galėtum protin-

gai tikėtis prievartautoją atsakant: *Dievulėliau, panele, atleiskite, einu ir išprievartausiu kurią nors kitą mergiotę?"*

- Sutinku, - tarė ji. - Ginklai. Bet vis tiek šiandien galėtume pasiekti Velsą.

- Aš dar kai ką noriu čia padaryti, - spyrėsi Haroldas.

Kupolas viršum Mozės Ričardsono daržinės buvo taip įkaitęs, jog, atrodė, tuoj tuoj sprogs. Prakaitas sruvo jai kūnu, kai juodu pagaliau užsiropštė ant šalinės, bet kol pasiekė iš pastogės į kupolą vedančių išklerusių laiptų viršų, jis žliaugė upeliais, patamsindamas palaidinukę ir prilipindamas ją prie krūtų.

- Tu tikrai manai, kad to reikia, Haroldai?

- Nežinau, - jis nešėsi kibirą baltų dažų ir platų teptuką su apsauginiu celofanu iš viršaus. - Bet daržinė matosi nuo 1-osios transmagistralės, o kaip tik tuo keliu, manau, galėtų atvykti daugelis žmonių. Šiaip ar taip, tai nepakenks.

- Pakenks, jei tu nukrisi ir susilaužysi kaulus, - nuo karščio jai įsiskaudėjo galva, o per priešpiečius išgertoji kola teliuškavo skrandyje, keldama neapsakomą šleikštulį. - Iš tiesų, tai būtų tau galas.

- Aš nenukrisiu, - nervingai tarė Haroldas ir pažvelgė į ją. - Frane, atrodai kaip ligonė.

- Tai nuo karščio, - silpnu balsu pralemeno ji.

- Tuomet, dėl Dievo, lipki žemyn. Atsigulk po medžiu. Stebėk žmogiškąją musę, metant iššūkį mirčiai ant stataus Mozės Ričardsono daržinės stogo su dešimties laipsnių nuolydžiu.

- Nejuokauk. Vis tiek manau, kad tai kvaila. Ir pavojinga.

- Taip, bet aš geriau jausiuos, jeigu tai atliksiu. Na eik, Frane.

Ji pagalvojo: *Ką gi, jis tai daro dėl manęs.*

Stovėjo čia prakaituotas ir išsigandęs, su prilipusiais prie nuogų putnių pečių senais voratinkliais, nudribusiu virš ankštų mėlynų džinsų juosmens pilvu, pasiryžęs nepražiūrėti nė menkiausio neapdairumo, padaryti visa kaip reikiant.

Franė pasistiebė ir lengvai pabučiavo jį į lūpas.

- Būk atsargus, - pasakė ir skubiai nusileido laiptais su teliūškuojančia pilve koka; pasišalino greitai, bet ne taip greitai, kad nepastebėtų jo akyse laimingos nuostabos. Nulipo nuo šalinės vinimis prikaltom pakopom ant šiaudais pakreiktų tvarto grindų strimagalviais - mat jautė, kad tuoj tuoj susivems. Ji žinojo, kad visa tai - nuo karščio, kokos ir kūdikio. Ką pagalvotų Haroldas, jeigu išgirstų? Tad norėjo kuo skubiau išlėkti laukan, kad jis nieko neišgirstų. Ir suspėjo. Vos vos.

Haroldas nulipo apačion be ketvirčio ketvirtą, jo įdegis dabar liepsnote liepsnojo raudoniu, rankos buvo aptaškytos baltais dažais. Franė, kol jis darbavosi, neramiai nusnūdo, tačiau nėsyk visiškai neatsijungė, vis tikėdamasi išgirsti lūžtančių gontų traškesį ir vargšo storulio Haroldo beviltišką riksmą, krentant devyniasdešimt pėdų nuo daržinės stogo ant kietos žemės. Tačiau riksmo vis negirdėjo - ačiū Dievui - ir šit jisai stovi priešais ją išdidus, vejos žalumo pėdomis, baltomis rankomis, įraudusiais pečiais.

- Kodėl varginais parsinešti dažus atgal? - smalsiai paklausė ji.

- Nenorėčiau palikti jų ten viršuje. Galėtų savaime užsidegti, ir mes prarastume savo ženklą.

Ir ji vėl pagalvojo, koks jis pasiryžęs būti apdairus. Tai tiesiog mažumėlę baugino.

Abu pažvelgė aukštyn į daržinės stogą. Švieži dažai spindėjo, ryškiai kontrastuodami su nublukusiais žaliais gontais, ir tenai nuteplioti žodžiai priminė Franei užrašus, kuriuos kartkartėmis užeidavo Pietuose, nuteplioti ant daržinių stogų - JĖZUS GELBSTI arba TRIUŠKINK RAUDONODŽIUS. Haroldo skambėjo taip:

IŠVYKOME Į STOVINGTONĄ, VERMONTĄ.
VIRUSOLOGIJOS CENTRĄ
1-UOJU PLENTU Į VELSĄ
95-UOJU PLENTU Į PORTLENDĄ
302-UOJU Į BARĄ
89-UOJU Į STOVINGTONĄ
PALIEKAME OGANKVITĄ 1990-ųjų LIEPOS 2 d.
HAROLDAS EMERIS LAUDERIS
FRANSĖ GOLDSMIT

- Nežinojau tavo viduriniojo vardo, - atsiprašė Haroldas.

- Nieko, - pasakė Franė, vis tebežvelgdama aukštyn į užrašą. Pirma eilutė buvo užrašyta po pat kupolo langu; paskutinioji, su jos vardu - tuoj pat virš lietaus latako. - Kaip tu pasiekei užrašyti tą paskutinę eilutę? - paklausė.

- Nebuvo sunku, - atsiliepė jis varžydamasis. - Teko truputėlį pakabaruoti ant vienos kojos, štai ir viskas.

- O, Haroldai, kodėl negalėjai pasirašyti tik už save?

- Kadangi mudu - komanda, - paaiškino jis ir kiek baugštokai pažvelgė į Franę. - Juk taip?

- Turbūt taip... kol tu neužsimušei. Alkanas?

Jis nušvito.

- Alkanas kaip vilkas.

- Tad einam, užvalgysim. Ir aš tau nudegimus patepsiu kūdikių aliejum. Tik turėsi vilkėti marškinius, Haroldai. Nudegimai tau trukdys šiąnakt miegoti.

- Miegosiu puikiai, - nuramino jis ir nusišypsojo. Franė atsakė jam tuo pačiu. Juodu vakarieniavo konservais ir milteline kokakola (Franė ją sutaisė ir įdėjo cukraus), o vėliau, kai ėmė temti, Haroldas atėjo į Franės namus, kažką pasikišęs po pažastim.

- Tai priklausė Emei, - tarė. - Radau mansardoje. Regis, mama ir tėtis padovanojo jai, kai baigė aštuonmetę. Nežinau, ar dar veikia, metalo dirbinių parduotuvėje susiradau kelis elementus, - patapšnojo sau per kišenes, išsipūtusias nuo sausų elementų.

Tai buvo portatyvinis grotuvas, toksai su plastmasiniu dangčiu, pritaikytas trylikmetėms keturiolikmetėms mergaitėms, kad galėtų pasiimti į paplūdimį ar pobūvius ant vejos. Grotuvas sukonstruotas 45-ojo greičio singlams - įrašytiems Osmondo, Lifo Gareto, Džono Travoltos, Šono Kasidžio. Jinai kruopščiai apžiūrėjo aparatą, ir pajuto savo akis prisipildant ašarų.

- Gerai, - tarė, - pažiūrėkime, ar veikia.

Veikė. Ir bemaž keturias valandas juodu prasėdėjo skirtinguose sofos galuose, su portatyviniu grotuvu ant kavos stalelio priešais juos, klausydamiesi, kaip mirusio pasaulio muzika užpildo vasaros naktį.

37 skyrius

Iš pradžių Stju sutiko garsą nekvaršindamas dėl jo sau galvos - buvo toks tipiškas skaisčiam vasaros rytui. Ką tik jis praėjo Sant Raigeito miestuką Niū Hampšyre, ir dabar plentas vingiavo gražiu kraštovaizdžiu su viršum nusvirusiomis guobomis, marginančiomis kelią judančiais saulės atspindžių pinigėliais. Atvašynai iš abiejų pusių buvo tankūs - šviesūs žagreniai, pilkšvai melsvi kadagiai, daugybė krūmų, kurių nepajėgė įvardyti. Jų gausa atrodė kaip stebuklas jo akims, pripratusioms prie Rytų Teksaso, kur pakelės augmenija nė nepanėšėjo į šią įvairovę. Kairėje pro brūzgynus vis prasikišdavo ir vėl dingdavo senoviniai uolynai, o dešinėje linksmai čiurleno rytų linkui upeliūkštis. Tai šen, tai ten atvašynuose sujudėdavo smulkūs gyvūnėliai (vakar jis nustėro išvydęs stovinčią ant baltosios 302-ojo kelio linijos ir uodžiančią ryto orą stambią elnę) ir gergždžiančiai klykavo paukščiai. Tokiame garsų fone šuns lojimas skambėjo kaip pats natūraliausias dalykas.

Pražingsniavo dar kone mylią, kol jam toptelėjo, kad šuo, - sprendžiant iš garso, dabar arčiau, - šiaip ar taip, ko gero, ne toks jau įprastas dalykas. Palikęs Stovingtoną, regėjo daugybę negyvų šunų, bet nė vieno gyvo. Ką gi, spėjo jis, gripas nužudė daugelį žmonių, bet ne visus. Matyt, jis taip pat nužudė daugelį šunų, bet irgi ne visus. Tikriausiai iki šio laiko jis bus pasidaręs labai baugštus žmonių. Jį suuodęs, veikiausiai nuš-

liaužė atgal į krūmus ir isteriškai lojo ant Stju, kol šis nepaliko jo teritorijos.

Jis pasitaisė kuprinės su atšvaitu diržus ir perlankstė nosines, kurias buvo po jais pakišęs ant kiekvieno peties. Avėjo "Georgia Giants" batais, ir per tris kelionės pėsčiomis dienas jie beveik prarado naujumo blizgesį. Ant galvos jis turėjo dabitišką, plačiabrylę raudoną fetrinę skrybėlę, o per petį persimetęs armietišką karabiną. Nesitikėjo susidurti su marodieriais, bet kažkaip neaiškiai jautė, kad neblogai būtų turėti ginklą. Galbūt dėl šviežios mėsos. Ką gi, vakar matė šviežią mėsą, dar ant kanopų, bet buvo pernelyg nustebęs ir sužavėtas, kad ryžtųsi ją sumedžioti.

Kuprinė vėl gulėjo patogiai, tad jis toliau žengė keliu. Sprendžiant iš garso, šuo tartum lojo už kito posūkio. "Galbūt aš vis dėlto jį pamatysiu", - pamanė Stju.

Pasirinko 302-ąjį plentą rytų kryptimi, kadangi spėjo, jog anksčiau ar vėliau atves jį prie vandenyno. Sudarė su savimi tokią tartum sutartį: "Kai pasieksiu vandenyną, tada nuspręsiu, ką toliau daryti. O kol kas visai apie tai negalvosiu". Jo žygis, dabar jau ketvirtą dieną, buvo nelyginant sveikimo procesas. Buvo pagalvojęs apie tai, kad galėtų pasiimti dešimties pavarų dviratį arba motociklą, su kuriais įstengtų prasibrauti pro pasitaikančias kelią blokuojančias avarijas, tačiau jis ryžosi keliauti pėsčiomis. Visados mėgo vaikščioti pėsčiomis, o jo organizmas reikalavo fizinio krūvio. Iki pabėgo iš Stovingtono, pratupėjo uždarytas bemaž dvi savaites ir jautėsi suglebęs bei praradęs formą. Manė, kad anksčiau ar vėliau lėtas stūmimasis pirmyn išves jį iš kantrybės, ir tada susirasiąs dviratį ar motociklą, bet kol kas buvo malonu žingsniuoti į rytus šiuo keliu, besižvalgant į ką tik užsigeisdavo, stabtelint penkiom minutėm atsikvėpti, kada tik panorėdavo, ar karščiausiu dienos metu popietę numingant. Jam buvo gera, kad galėjo taip daryti. Pamažėle lunatiškos pastangos rasti išeitį grimzdo užmarštin. Sunkiausia buvo nusikratyti jausmu, kad jį kažkas persekioja. Pirmąsias dvi naktis kelyje jis nuolat susapnuodavo savo paskutinį susitikimą su Elderiu, kai šis atėjo įvykdyti įsakymus. Sapnuose Stju visad pavėluodavo trenkti kėde. Elderis išsisukdavo nuo jos smūgio, spustelėdavo savo pistoleto gaiduką, ir Stju pajusdavo stiprų bet neskausmingą it švinu pasunkintos bokso pirštinės stuktelėjimą krūtinėn. Sapnuodavo tai kaskart ir rytais atsibusdavo nepailsėjęs, tačiau be galo laimingas, kad liko gyvas. Praėjusią naktį sapnas nepasikartojo. Abejojo, ar košmarai išsyk taip ir baigsis, tačiau tikėjosi po truputėlį pašalinti nuodus iš savo nervų sistemos eidamas. Galbūt niekad iš jų galutinai neišsivaduos, bet kai atsikratys didesne jų dalimi, galbūt pajėgs geriau pagalvoti apie ateitį, nesvarbu, ar bus tada pasiekęs vandenyną, ar ne.

Jis įveikė posūkį ir išvydo tenai stovintį šunį - tamsiai rudą airių seterį. Pamatęs Stju, šis džiugiai sulojo ir atšuoliavo keliu, nagais caksėdamas į dangos paviršių, pašėlusiai vizgindamas uodegą. Pašoko, įrėmė priekines letenas į Stju pilvą, ir šiam teko žingtelėti atatupstam.

- Ei, vaikine, - pasakė išsišiepdamas.

Šuo, išgirdęs jo balsą, laimingas suamsėjo ir vėlei liuoktelėjo priekin.

- Kodžakai! - sudraudė griežtas balsas; Stju krūptelėjo ir apsidairė aplinkui. - Pasitrauk! Palik ramybėje tą žmogų! Išpurvinsi visus marškinius! Bjaurus šuo!

Kodžakas vėl nuleido ant kelio priekines letenas ir pabrukęs uodegą tarp kojų apėjo Stju. Šuo vizgėjo pirmyn atgal prislopinęs džiaugsmą, nepaisydamas draudimo, ir Stju nusprendė, kad iš šio gauruočiaus niekad neišeitų šuniškas apsimetėlis.

Dabar jis išvydo balso - panašu, kad ir Kodžako - savininką. Vyriškis apie šešiasdešimties, vilkįs nudryžusiu megztiniu, senomis pilkomis kelnėmis... ir berete. Sėdėjo ant fortepijono kėdutės ir laikė paletę. Priešais jį styrojo molbertas su drobe.

Jis atsistojo, padėjo paletę ant fortepijono kėdutės (Stju išgirdo jį po nosim sau sumurmant: "Tik neužmiršk ir neatsisėsk ant jos") ir ištiesęs ranką atėjo prie Stju. Po berete purūs žili jo plaukai šiaušėsi nuo lengvo malonaus vėjelio.

- Tikiuosi, kad neimsite su tuo šautuvu nešvariai žaisti, sere. Glenas Beitmenas jūsų paslaugoms.

Stju žingtelėjo priekin ir paspaudė ištiestą ranką (Kodžakas vėl pagyvėjo - šokčiojo aplinkui Stju, bet nedrįso pakartoti šuolių - bent kol kas).

- Stiuartas Redmenas. O dėl ginklo nesijaudinkit. Regėjau ne tiek daug žmonių, kad imčiau juos šaudyti. Po teisybei, iki jūsų nemačiau nė vieno.

- Mėgstate ikrus?

- Niekad jų neragavau.

- Tad pats laikas paragauti. O jeigu ne itin jų geidžiate, yra aibė kitų dalykų. Kodžakai, nešokinėk. Žinau, ketini vėl pradėti savo beprotiškus šuolius, - skaitau tave kaip knygą, - bet tvardykis. Visad prisimink, Kodžakai, kad savitvarda yra tai, kas skiria aukštesnes klases nuo žemesniųjų. Tvardykis!

Po tokios apeliacijos į kilmingesnę jo prigimtį, Kodžakas susigūžęs pritūpė ir ėmė lekuoti. Jo šuniškame snukyje atsispindėjo šypsenėlė. Iš savo patirties Stju žinojo, kad besišypsąs šuo - arba besikandžiojantis, arba velniškai geras. O šis neatrodė linkęs kandžiotis.

- Kviečiu jus priešpiečių, - tarė Beitmenas. - Jūs - pirma žmogiška būtybė, kurią man teko išvysti mažų mažiausia per pastarąją savaitę. Pasiliksite?

- Mielai.

- Pietietis, tiesa?

- Iš Rytų Teksaso.

- Rytietis, aš suklydau. - Beitmenas sukrizeno iš savo sąmojaus ir atsigręžė į paveikslą - akvarele lietą miško peizažą anapus kelio.

- Jumis dėtas aš nesėsčiau ant tos fortepijono kėdės, - tarė Stju.

- Visai niekam tikęs, tiesa? - jis pakeitė kryptį ir pasuko nedidelės progumėlės galan. Stju pamatė tenai paunksnėje margą krepšį-šaldytuvą ir ant

jo sulankstytą kažką panašaus į baltą piknikų staltiesę. Kai Beitmenas ją išskleidė, Stju išties išvydo staltiesę.

- Kadaise ji sudarė baptistų Dievo Malonės bažnyčios Vudsvilyje komunijos komplekto dalį, - paaiškino Beitmenas. - Išlaisvinau ją. Nemanau, kad baptistai jos pasiges. Visi jie sugrįžo namo pas Jėzų. Bent jau visi Vudsvilio baptistai. Dabar gali švęsti savo komuniją asmeniškai. Nors manau, kad baptistai labai nusivylę dangumi, nebent administracija leistų jiems televiziją, - o gal ten aukštai ji vadinama dangvizija? - per kurią galėtų žiūrėti Džerį Folvelą ir Džeką van Impą. Užtat čia mes turime seną pagonišką bendrystę su gamta. Kodžakai, nelipk ant staltiesės. Tvardykis, visad tai prisimink, Kodžakai. Ką tik darai, savitvarda tebūnie nuolatinis tavo šūkis. Gal žengtelsime per kelią ir nusiprausime, misteri Redmenai?

- Vadinkite Stju.

- Gerai.

Juodu nusileido nuo kelio ir nusiprausė šaltu skaidriu vandeniu. Stju pasijuto laimingas. Susitikti šį keistuolį šiuo keistu laiku atrodė kažkaip visai natūralu. Žemiau pasroviui nuo jų Kodžakas liuoktelėjo vandenin ir laimingai lodamas iššoko atgal į mišką. Pabaidė miškinį fazaną, ir Stju stebėjo, kaip tasai šovė aukštyn iš krūmų. Su šiokia tokia nuostaba pamanė, kad galbūt visa susitvarkys. Kokiu nors būdu susitvarkys.

Ikrai jam nelabai patiko - skonis kaip žuvies drebučių - bet Beitmenas taipogi turėjo peperoni, saliami dešros, dvi sardinių dėželes, kiek paplėkusių obuolių ir didelę dėžę figos lazdelių. Figos lazdelės - labai sveikos žarnynui, paaiškino Beitmenas. Stju žarnynas visiškai nekėlė jokių rūpesčių nuo to laiko, kai išsigavo iš Stovingtono ir leidosi į kelionę, bet, šiaip ar taip, figos lazdelės jam pasirodė skanios ir įsidėjo sau pustuzinį. Tiesą sakant, jis visko valgė po daug.

Vaišių metu, kurios gausiai buvo užkandamos sūriais sausainiukais, Beitmenas pasisakė Stju buvęs sociologijos docentas Vudsvilio bendruomenės koledže. Vudsvilis, anot jo, nedidelis miestukas ("Garsus savo bendruomenės koledžu ir keturiomis benzino kolonėlėmis", - pasakė jis Stju) už šešių mylių nuo čia. Jo žmona mirė prieš dešimt metų. Jie buvo bevaikiai. Dauguma kolegų jo nemėgo, ir šis jausmas buvęs nuoširdžiai abipusis. "Jie laikė mane lunatiku, - pasakojo jis. - Ko gero, buvo teisūs, nesistengdami pagerinti mūsų santykius". Jis susitaikė su supergripo epidemija ramiai, kadangi pagaliau galės pasitraukti nuo reikalų ir visą laiką tapyti, kaip to nuolat troško.

Išdalinęs desertą (Saros Li keksą) ir ant popierinės lėkštės įteikęs Stju skirtą pusę, jis pasakė:

- Aš niekam tikęs tapytojas, siaubingai niekam tikęs. Bet paprasčiausiai guodžiuosi, kad šią liepą niekas žemėje netapo geresnių peizažų nei

Glendonas Pikvudas Beitmenas, humanitarinių mokslų bakalauras ir magistras, vaizduojamojo meno magistras. Pigi egoisto kelionė, bet užtat grynai mano.

- Ar Kodžakas anksčiau buvo jūsų šuo?

- Ne. Juk tai būtų buvęs gan keistas sutapimas, tiesa? Manau, kad Kodžakas priklausė kam nors iš miestiečių. Kartkartėmis jį matydavau, bet kadangi nežinojau, koks jo vardas, leidau sau perkrikštyti jį. Atrodo, jis nepyksta. Minutėlę, atleiskit man, Stju.

Jis nulapnojo skersai kelio, ir Stju išgirdo Gleną teliuškuojantis po vandenį. Netrukus sugrįžo paraitotomis iki kelių kelnių klešnėmis. Nešėsi varvančią pakuotę su šešiomis skardinėlėmis alaus.

- Tai turėjo eiti podraug su valgiu. Koks aš kvailys!

- Taip pat gerai eis ir po jo, - nuramino Stju, ištraukdamas skardinę iš įpakavimo. - Dėkui.

Abu patraukė už žiedinių ąselių, ir Beitmenas iškėlė savo skardinę.

- Už mus, Stju. Kad gyventume laimingas dienas, būtume patenkinti ir nejaustume jokio skausmo nugaros apačioje.

- Amen, - jie susidaužė skardinėmis ir išgėrė. Stju pagalvojo, kad niekad anksčiau alaus gurkšnis jam nebuvo toks skanus ir tikriausiai daugiau nebebus.

- Jūs ne iš kalbiųjų, - pastebėjo Beitmenas. - Tikiuosi, negalvojate, kad aš, taip sakant, šoku ant pasaulio kapo.

- Ne, - patvirtino Stju.

- Buvau nusiteikęs prieš pasaulį, - kalbėjo toliau Beitmenas. - Atvirai prisipažįstu. Dvidešimtojo amžiaus paskutinis ketvirtis man buvo žavus kaip nuo storžarnės vėžio mirštančiam aštuoniasdešimtmečiui seniui. Sakoma, kad ši negalia ištinka visus vakariečius, kai šimtmetis - bet kuris šimtmetis - eina į pabaigą. Mes visada apsisiausdavome gedulo drobulėmis ir vaikštinėdavome šaukdami “O vargas tau, Jeruzale... Ar Klyvlende”, nelygu koks atvejis. Švento Vito šokis paplito paskutiniąją penkioliktojo amžiaus dalį. Buboninis maras - juodoji mirtis - nusinešė Europoje kas dešimtą maždaug į keturioliktojo pabaigą. Kokliušas ištiko baigiantis septynioliktajam, o pirmieji žinomi gripo protrūkiai pasireiškė į devynioliktojo galą. Mes taip įpratome prie gripo sąvokos - mums jis atrodo nelyginant paprasta sloga, tiesa? - jog, išskyrus istorikus, niekas, atrodo, nežino, kad *prieš šimtą metų gripas neegzistavo.*

Tai per tris paskutiniąsias bet kurio šimtmečio dekadas mūsų religiniai maniakai išlenda su faktais ir skaičiais, rodančiais, kad Armagedonas jau čia pat. Tokių žmonių, žinoma, visados yra, bet į šimtmečio pabaigą jų gretos tartum išsipučia... ir daugelis į juos žiūri labai rimtai. Pasirodo pabaisos. Hunas Atila, Čingis Chanas, Džekas Skerdikas, Lizė Borden. Čarlis Mensonas, Ričardas Spekas ir Tedas Bandis jau mūsų laikais. Kolegos, turintys kur kas geresnę vaizduotę nei aš, iškėlė mintį, esą Vakarų žmogui kartkartėmis reikalinga žarnyno klizma, išvalymas, ir tai atsitinka šimtmečių pabaigoje - kad jis galėtų pasitikti naują amžių švarus ir kupinas

optimizmo. O šiuo atveju mums pastatyta superklizma, ir kai apie ją pagalvoji, patiri puikų pojūtį. Galų gale mes šįkart artėjame ne šiaip sau prie šimtmečio pabaigos. Artėjame prie visai naujo tūkstantmečio.

Beitmenas stabtelėjo ir susimąstė.

- Ką gi, kai geriau pagalvoju, aš tikrai *šoku* ant pasaulio kapo. Dar alaus?

Stju paėmė kitą skardinę ir permąstė, ką pasakė Beitmenas.

- Po teisybei, tai dar ne galas, - galiausiai tarė. - Bent aš taip nemanau. Tiktai... pertrauka.

- Gana taiklu. Gerai pasakyta. Grįžtu prie savo paveikslo, jeigu jūs nieko prieš.

- Prašom.

- Ar matėte kitų šunų? - paklausė Beitmenas, kai džiaugsmingai atliuoksėdamas per kelią sugrįžo Kodžakas.

- Ne.

- Nei aš. Jūs vienintelis kitas žmogus, kurį sutikau, bet Kodžakas, regis, bus tik vienas iš savo giminiečių.

- Jeigu jis gyvas, atsiras ir kitų.

- Nelabai moksliška, - švelniai pastebėjo Beitmenas. - Kas jūs per amerikietis? Parodykit man antrą šunį - pageidautina kalę - ir aš sutiksiu su jūsų teze, kad kur nors yra trečias. Bet rodydamas man vieną nesakykit, kad yra antras. Neįtikinsit.

- Aš mačiau karvių, - tarė Stju susimąstęs.

- Karvių, taip, ir elnių. Bet arkliai visi nugaišę.

- Žinote, tai tiesa, - sutiko Stju. Keliaudamas jis regėjo keletą kritusių arklių. Ganėsi kelios karvės išpampusiais pilvais. - Kodėl taip yra?

- Negaliu suprasti. Mes visi maždaug vienodai kvėpuojame, o tai, atrodo, visų pirma kvėpavimo trakto liga. Bet aš klausiu savęs, ar nėra kokio kito faktoriaus? Žmonės, šunys ir arkliai užsikrečia. Karvės ir elniai - ne. Ir kurį laiką žiurkių mažėjo, bet dabar, regis, jos atsigauna, - Beitmenas nerūpestingai maišė dažus savo paletėje. - Visur katės, įkyriai daug kačių, kaip matau, vabzdžiai gyvuoja gerai kaip gyvavę. Žinoma, nedidelis *faux pas**, kurį žmonija padaro, atrodo, mažai juos tepaliečia - ir mintis pernelyg juokinga, kad ją imtum svarstyti. Iš pažiūros - jokios prasmės. Beprotiška.

- Be abejo, taip, - sutiko Stju ir atidarė dar vieną alaus skardinę. Jo galvoje maloniai dūzgė.

- Mes turime progą stebėti kai kuriuos įdomius ekologinius poslinkius, - pasakė Beitmenas. Darė pasibaisėtiną klaidą, bandydamas įtapyti į savąjį paveikslą Kodžaką. - Belieka pamatyti, ar *homo sapiens* sugebės atsigaminti po šito, - dar labai daug kas lieka pamatyti, - bet mes nors galime likti drauge ir pamėginti. Bet ar Kodžakas susiras patelę? Ar kada nors jis taps išdidžiu tėtuku?

---

* Klaidingas žingsnis, netaktas *(pranc.)*.

- Dievaži, manau, kad ne.

Beitmenas atsistojo, padėjo paletę ant fortepijono kėdutės ir vėl pasiėmė alaus.

- Manau, jūs teisus, - tarė. - Tikriausiai esama kitų žmonių, kitų šunų, kitų arklių. Bet daugelis gyvūnų gali numirti nesireprodukavę. Žinoma, gali pasitaikyti iš tų neatsparių rūšių gyvūnų, kurie buvo pastoję, gripui užėjus. Kaip tik šiuo momentu Jungtinėse Valstijose gali pasitaikyti moterų, kurios - atleiskite už šiurkštumą, - pašovusios pyragus krosnin. Bet kai kurie gyvuliai yra linkę paprasčiausiai nugrimzti žemiau ribos, kurią peržengus nebegrįžtama. Tik atimk iš lygties šunis, ir elniai, kurie, atrodo, turi imunitetą, ims pašėlusiai daugintis. Tikrai nėra likę pakankamai žmonių, kad įstengtų slopinti elnių populiaciją. Medžioklės sezonas atšaukiamas keleriems metams.

- Ką gi, - pasakė Stju, - elnių perteklius paprasčiausiai badaus.

- Ne, nebadaus. Ne visi, netgi nedaugelis iš jų. Šiaip ar taip, tiktai ne čia. Negaliu pasakyti, kas atsitiktų Rytų Teksase, bet prieš užeinant šiam gripui Naujojoje Anglijoje visi pasėliai buvo pasodinti ir dailiai auga. Šiais ir kitais metais elniams pakaks maisto. Netgi po to mūsų derlius dauginsis laukinėmis sąlygomis. Galbūt netgi septynerius metus nebus nė vieno badaujančio elnio. Jeigu grįšite šiuo pat keliu po kelerių metų, Stju, turėsite pro juos brautis alkūnėmis.

Stju sugromuliavo tai mintyse. Galiausiai tarė:

- Ar jūs neperdedat?

- Sąmoningai, ne. Gali pasitaikyti faktorius ar faktoriai, į kuriuos neatsižvelgiau, bet aš tikrai manau, kad taip atsitiks. Ir manąją hipotezę apie miško ar beveik miško šunų populiacijos išnykimo poveikį elnių populiacijai mes galėtume pritaikyti santykiams tarp kitų rūšių. Nekontroliuojamai besidauginančios katės. Ką tai reiškia? Na, aš sakau, kad ekologinėje pusiausvyroje sumažėjo žiurkių, bet jos atsigauna. Jeigu bus pakankamai kačių, tatai gali keistis. Pasaulis be žiurkių iš pradžių skamba maloniai, bet aš tuo abejoju.

- Ką turėjote galvoje sakydamas, kad galės ar negalės žmonės daugintis - tai atviras klausimas?

- Egzistuoja dvi galimybės, - pasakė Beitmenas. - Bent dvi dabar matomos. Pirmoji, kad kūdikiai gali neturėti imuniteto.

- Norite pasakyti, numirs vos tik atėję į šį pasaulį?

- Taip, galimas daiktas, *in utero**. Mažesnė tikimybė, bet vis dėlto įmanoma, kad supergripas bus turėjęs kokį sterilų poveikį tiems iš mūsų, kurie pasiliko.

- Beprotiška, - tarė Stju.

- Taip veikia ir kiaulytė, - sausai atrėmė Beitmenas.

- Bet jeigu motinos tų kūdikių, kurie dar... dar *in utero*... Jeigu motinos turi imunitetą...

---

* Gimdoje *(lot.)*.

- Taigi, kai kuriais atvejais imunitetas gali būti perduodamas iš motinos vaikui - taip pat kaip ir imlumas. Bet ne visada. Tiesiog negalima tuo pasikliauti. Manau, ateitis kūdikių, kurie dabar *in utero,* labai neaiški. Tarkim, jų motinos buvo imuniškos, bet statistinė tikimybė teigia, kad dauguma tėvų - ne, ir dabar jie visi mirę.

- Kokia kita galimybė?

- Kad mes patys baigsime naikinti savąją rūšį, - ramiai pasakė Beitmenas, - Po teisybei, manau, kad tai *labai* įmanoma. Ne tuoj pat, nes visi mes esame pernelyg išsibarstę. Bet žmogus - bandos jausmu pasižymintis, socialus gyvūnas ir tikriausiai mes vėl susieisime draugėn, bent jau tam, kad galėtume vienas kitam pasipasakoti, kaip mes išgyvenome didžiąją 1990-ųjų stichinę nelaimę. Daugelis iš besiformuojančių visuomenių bus linkusios primityvioms diktatorystėms, valdomoms Cezariukų, nebent mums labai pasisektų. Gal bus ir keletas išsilavinusių, demokratinių bendruomenių, ir aš jums tiksliai pasakysiu, kokie reikalavimai iškilę tokiai bendruomenei paskutiniajame šio amžiaus dešimtmetyje ir trečio tūkstantmečio pradžioje: bendruomenė su pakankamu techniškų žmonių skaičiumi, kad pajėgtų vėl įžiebti šviesas. Tai būtų įmanoma padaryti, dargi labai lengvai. Čia ne branduolinio karo pasekmės, kai visa suniokota. Visa mašinerija išlieka kur buvus, laukianti, kad kas nors ateitų - kas nors tinkamas, išmanantis, kaip nuvalyti jungiklius ir pakeisti keletą sudegusių guolių, - ir vėl viską paleistų veikti. Visa esmė - kiek likę suprantančiųjų technologiją, kurią mes laikėme kaip savaime patikimą.

Stju nugėrė alaus.

- Taip manote?

- Aišku, - Beitmenas irgi patraukė gurkšnį iš savosios skardinės, paskiau pasilenkė ir niūriai nusišypsojo Stju. - Dabar leiskite man pateikti jums, pone Stiuartai Redmenai iš Rytų Teksaso, dvi beprotiškas situacijas. Tarkime, turime bendruomenę A Bostone ir bendruomenę B Utikoje. Jos žino viena kitą ir gyvenimo sąlygas kitos bendruomenės stovykloje. Bendruomenė A išsilaikiusi gerai. Gyvena Bekon Hile nieko nestokodami, nes vienas iš jos narių pasirodo besąs Kon Edo remontininkas. Tas vyriokas išmano kaip tik pakankamai, kad sugebėtų paleisti veikti elektros jėgainę, tiekiančią energiją Bekon Hilui. Iš esmės tereikia žinoti, kuriuos jungiklius nuspausti, stočiai automatiškai išsijungus. Mat ji visa veikia bemaž automatizuotai. Remontininkas geba išmokyti kitus bendruomenės A narius, kuriuos nulenkti svertus ir kurių prietaisų parodymus stebėti. Turbinos varomos nafta, kurios tenai gausybė, kadangi visi jos vartotojai iškritę kaip lapai. Taigi Bostone skystimėlis teka. Yra šilumos, kad apsisaugotum nuo šalčio, šviesos, kad galėtum naktį skaityti, šaldytuvų, kad gautum išgerti škotiškojo su ledais kaip civilizuotas žmogus. Iš tiesų, gyvenimėlis, po šimts, kone idiliškas. Jokios taršos. Jokios narkotikų problemos. Jokio stygiaus. Nei pinigų ar barterio problemų, kadangi visos prekės po ranka, ir maksimaliai išretintai visuomenei jų pakanka trim šimtmečiams. Sociologiškai kalbant, tokia grupė žmonių tikriausiai savo es-

me pasidarytų komuna. Čia jokios diktatorystės. Tinkama dirva diktatorystei - stygius, poreikiai, netikrumas, apribojimai... paprasčiausiai neegzistuotų. Baigtųsi tuo, kad Bostone tikriausiai vėl įsigalėtų miestiečių susirinkimų valdymo forma.

O dabar bendruomenė B Utikoje. Tenai neatsiranda mokančio paleisti elektros jėgainę. Technikai visi išmirę. Jiems prireiks daug laiko, kol susivoks, kaip padaryti, kad vėl viskas funkcionuotų. O kol kas naktimis jie šąla (mat artėja žiema), valgo konservus, yra nelaimingi. Viršų paima tvirtas žmogus. Jie džiaugiasi, kad toksai atsirado, nes yra sutrikę, sušalę, ligoti. Tegul *jis* viską sprendžia. Ir, žinoma, jis tai daro. Pasiunčia ką nors į Bostoną su reikalavimu. Ar neatsiųstų jie savo numylėtojo techniko į Utiką, kad jiems padėtų vėl paleisti jėgainę? Alternatyva - ilgas ir pavojingas žygis į pietus peržiemoti. Tad kaip pasielgia bendruomenė A, gavusi tokį prašymą?

- Nusiunčia jiems vyrioką? - paklausė Stju.

- Viešpatie aukštielninkas, *ne!* Ko gero, būtų sulaikytas prieš savo valią, iš tiesų tai labai tikėtina. Pasaulyje po gripo technologinės žinios, kaip tobuliausia mainų priemonė, pakeis auksą. Ir šiuo požiūriu bendruomenė A turtinga, o bendruomenė B skurdi. Tad ką gi bendruomenė B daro?

- Manau, patraukia į pietus, - pasakė Stju ir nusišypsojo. - Galbūt net į Rytų Teksasą.

- Galbūt. Arba galbūt jie pagrasina Bostono bendruomenei branduoline galvute.

- Teisingai, - nusišaipė Stju. - Nesugeba paleisti jėgainės, bet gali iššauti branduolinę raketą iš Bintauno.

Beitmenas dėstė toliau:

- Jais dėtas, nesivarginčiau su raketa. Tiesiog pamėginčiau sugalvoti, kaip nuo jos nuimti galvutę, ir tada nuvaryčiau ją į Bostoną furgonu. Manote, tai nesuveiktų?

- Nors pasikark, nežinau.

- Jeigu ir nesuveiktų, aplinkui apstu kitų ginklų. Štai kur visa esmė. *Visa tai* voliojasi aplinkui ir tik laukia, kad kas pakeltų. O jeigu bendruomenė A ir B abi turi savo garbinamus technikus, jos gali sugalvoti kokį primityvų apsikeitimą branduoliniais užtaisais dėl religinių, teritorinių ar šiaip smulkių ideologinių nesutarimų. Tik įsivaizduokite, kad vietoje šešių ar septynių pasaulio branduolinių valstybių gali atsirasti šešiasdešimt ar septyniasdešimt čia pat, Jungtinėse Valstijose. Jeigu aplinkybės būtų kitokios, esu įsitikinęs, būtų kovojama akmenimis ir dygliuotomis kuokomis. Bet faktas lieka faktu: visi senieji kareiviai išnyko ir paliko savuosius žaisliukus. Nelinksma apie tai galvoti. Ypač kai jau tiek nelinksmų dalykų yra nutikę... bet, bijau, tai visiškai įmanoma.

Tarp juodviejų įsivyravo tyla. Girdėjo toli miške lojant Kodžaką; diena jau krypo popietėn.

- Žinote, - galiausiai pasakė Beitmenas. - Iš esmės aš esu linksmuolis. Galbūt todėl, kad mano pasitenkinimo slenkstis - labai žemas. Per tai

tapau didžiai nemėgstamas savo paties sferose. Turiu savų trūkumų: per daug kalbu, kaip jau girdėjote, ir esu niekam tikęs tapytojas, kaip jau matėte, ir aš baisiai neišmintingai elgdavausi su pinigais. Paskutines tris dienas iki algos tevalgydavau sumuštinius su riešutų sviestu ir Vudsvilyje garsėjau tuo, jog atidarydavau taupomąją sąskaitą ir po savaitės vėl ją uždarydavau. Bet niekad dėl to nenusimindavau, Stju. Ekscentriškas, tačiau linksmas, štai koks esu. Vienintelė mano gyvenimo rykštė - tai sapnai. Nuo pat vaikystės mane persekiodavo stebėtinai ryškūs sapnai. Daugelis jų būdavo nemalonūs. Vaikystėje - tai troliai po tiltais, tiesiantys rankas ir sugriebiantys mane už kojos, arba ragana, paverčianti mane paukščiu... Praverdavau burną klyksmui, bet išsiverždavo tik keletas kranktelėjimų. Ar kada nors blogai sapnuodavote, Stju?

- Kartais, - pasakė Stju, galvodamas apie Elderį ir kaip tasai košmaruose puldavo jį, ir apie koridorius, kurie niekad nesibaigdavo, tik vėl susijungdavo su kitais, apšviesti šaltų fluorescencinių lempų ir kupini aidų.

- Tuomet žinote. O paauglystės metais regėdavau įprastus seksualinius sapnus, sausus ir šlapius, bet į juos kartkartėmis įsiterpdavo sapnai, kuriuose mano mergina pavirsdavo rupūže ar gyvate, ar netgi yrančiu lavonu. Kai tapau kiek vyrėlesnis, sapnuodavau nesėkmes, degradaciją, savižudybę, baisią mirtį nuo nelaimingo atsitikimo. Dažniausiai pasikartodavo toksai, kuriame aš pamažėle būdavau mirtinai sutraiškomas degalų stoties keltuvo. Manau, visa tai paprasčiausia transformacija iš sapnų su troliais. Iš tikrųjų, esu įsitikinęs, kad tokie sapnai - tai tiesiog psichologiškas vimdomasis vaistas, ir žmonės, kurie juos patiria - veikiau palaimintieji nei prakeiktieji.

- Jeigu tuo atsikratai, nesitvenkia viduje.

- Kaip tik taip. Esama visokių sapnų interpretacijų, Froido - pati žinomiausia, bet aš visados buvau įsitikinęs, kad jie atlieka paprastą šalinamąją funkciją, nieko daugiau, kad sapnai - tai psichikos priemonė retsykiais gerai apsivalyti. O žmonės, kurie nesapnuoja, - arba nesapnuoja taip, kad prisimintų prabudę, - turi vienokią ar kitokią protinę obstipaciją. Šiaip ar taip, vienintelė praktiška kompensacija už nakties košmarą - atsibudus suvokti, jog visa tai buvo tik sapnas.

Stju nusišypsojo.

- Bet pastaruoju metu mane vis kankina itin blogas sapnas. Jis nuolat pasikartoja - kaip tasai, kuriame aš mirtinai sutraiškomas keltuvo, bet anas, palyginti su šituo, - tikras švelnumėlis. Nepanašus nė į vieną iš mano kada nors patirtų, bet nelyginant... nelyginant visų blogų sapnų *suma*. Ir atsibundu bjaurios savijautos, sakytum, tai buvo visai ne sapnas, o vizija. Suprantu, jog tai skamba pamišėliškai.

- Kas tai per sapnas?

- Sapnuoju žmogų, - tyliai pasakė Beitmenas. - Bent man taip atrodo, jog tai žmogus. Stovi ant aukšto pastato stogo, o galbūt ant uolos. Kad ir kas tai būtų, yra iškilęs taip aukštai, jog pranyksta ūkuose. Netoliese saulėlydžio, bet žvelgia jis kiton pusėn, į rytus. Kartais lyg mūvi džinsi-

nes kelnes ir striukę, bet dažniau esti susisupęs abitu su gobtuvu. Niekad man nepavyksta įžvelgti jo veido, bet akis matau. Jos raudonos. Ir patiriu tokį jausmą, lyg jis ieškotų *manęs* - ir kad anksčiau ar vėliau mane suras, arba aš būsiu priverstas pas jį nueiti... Ir tai reikš mano mirtį. Bandau rėkti ir... - jis nepabaigė ir sutrikęs gūžtelėjo pečiais.

- Tuomet jūs atsibundate?

- Taip.

Juodu stebėjo parrisnojant Kodžaką, ir Beitmenas patapšnojo jį, o šis įbedė nosį į aliuminę lėkštę ir išlaižė kekso trupinėlius.

- Ką gi, manau, tai tik sapnas, - tarė Beitmenas. Atsistojo ir brakštelėjus sąnariams susiraukė iš skausmo. - Jeigu leisčiausi į psichoanalizę, tai veikiausia smegenų sunkikas pasakytų, kad tasai sapnas atspindi mano pasąmonės baimę kokio nors lyderio ar lyderių, kurie vėl viską pradės iš naujo. Galbūt apskritai technologijos baimę. Kadangi aš tikrai tikiu, kad visų naujų visuomenių, kurios tik atsiras, bent jau Vakarų pasaulyje, kertinis akmuo bus technologija. Labai gaila, taip neturėtų būti, bet *bus*, kadangi mes visi kuoktelėję. Jie neprisimins, - ar nepanorės prisiminti, - į kokį kampą save įvarėme. Nešvarios upės, ozono skylė, atominė bomba, atmosferos užterštumas. Jie tiktai prisimins, jog kadais galėjo naktį sušilti, neįdėdami į tai daug pastangų. Be visų kitų savo trūkumų, kaip matote, esu dar ir luditas*. Bet šitas sapnas... Jis mane persekioja, Stju.

Stju nieko nepasakė.

- Na, noriu namo, - subruzdo Beitmenas. - Aš jau perpus girtas, ir man regis, popiet bus audra. - Nuėjo į progumėlės galą ir ten kiek pasikuitė. Po kurio laiko sugrįžo stumdamas karutį. Susuko fortepijono kėdę iki žemiausio lygmens, įkėlė ją, paskiau paletę, piknikinį šaldytuvą ir ant viso to atsargiai uždėjo savo posilpnį paveikslą.

- Tokį kelią stūmėt karučiu? - nusistebėjo Stju.

- Stūmiau, iki pastebėsiu ką nors, kas man sukels norą tapyti. Kasdien keliauju skirtingomis kryptimis. Tai gera mankšta. Jeigu žygiuojat į rytus, tai kodėl neužėjus pas mane į namus ir nepernakvojus? Galime pasikeisdami stumti karutį, be to, turiu dar dėžę su šešiomis skardinėmis alaus, kurias vėsinu tenai, upelyje. Tai padėtų mums efektingai parsigauti į namus.

- Priimu pakvietimą, - sutiko Stju.

- Šaunuolis. Turbūt visą kelią grįžtant kalbėsiu aš. Pakliuvote į profesoriaus Plepio nagus, rytų teksasieti. Kai jums įkyrėsiu, tik pasakykit, kad užsičiaupčiau. Aš neįsižeisiu.

- Man patinka klausytis, - tarė Stju.

---

* Pagal Nedą Ludą, silpnaprotį darbininką, sulaužiusį darbdavio stakles (1779). Pagal jį pavadintas anglų darbininkų judėjimas prieš naujas technologijas (1811-1816), kai laužė naujas mašinas, protestuodami prieš nedarbą dėl naujų technologijų įdiegimo.

- Tuomet esate vienas iš Dievo išrinktųjų. Keliaujam.

Taip juodu žygiavo 302-uoju plentu, vienas stumdamas karutį, kol kitas gurkšnojo alų. Nesvarbu, kuris ką. Beitmenas vis kalbėjo - nesibaigiantį monologą, šokinėjantį nuo temos prie temos bemaž be jokios prasmės. Kodžakas liuoksėjo greta. Stju tai klausydavosi, tai jo mintys nuklysdavo kur kitur, savais keliais, ir paskiau vėl sugrįždavo atgalios. Jam sukėlė nerimą Beitmeno numatyta perspektyva su šimtu uždarų bendruomenių, be to, karingai nusiteikusių, gyvenančių šalyje, kur aplink it vaikų kaladėlės mėtosi tūkstančiai viską naikinančių ginklų. Bet keistas dalykas: jo mintys nuolat sugrįždavo prie Beitmeno sapno, beveidžio žmogaus viršum aukšto pastato ar uolos krašto - žmogaus raudonomis akimis, atgręžusio saulei nugarą ir neramiai žvelgiančio į rytus.

Jis atsibudo maždaug prieš vidurnaktį, apsipylęs prakaitu, baimindamasis, ar tik nebus šaukęs. Bet gretimame kambaryje Glenas Beitmenas alsavo ramiai ir ritmingai, nesutrikdytas, o koridoriuje jis įžvelgė Kodžaką, kuris miegojo padėjęs snukį ant letenų. Mėnesienoje visa ryškėjo taip aiškiai, jog atrodė tiesiog siurrealistiška.

Pabudęs Stju pasikėlė ant alkūnių ir dabar vėl nusileido ant sudrėkusios paklodės, užsidengdamas akis ranka, nes nenorėjo prisiminti sapno, tačiau jam nesisekė to išvengti.

Buvo vėl Stovingtone. Elderis negyvas. Visi negyvi. Aplinkui tartum aidus kapo rūsys. Vienintelis gyvas - jis, ir niekaip neranda kelio laukan. Iš pradžių mėgino nugalėti savo paniką. *Eik, nebėk,* vis kartojo ir kartojo sau, bet netrukus buvo priverstas bėgti. Jo žingsniai vis spartėjo ir spartėjo, ir noras atsigręžti per petį atgal ir įsitikinti, kad tai tik aido atskardžiai už jo nugaros, darėsi nebepakeliamas.

Praėjo pro uždaras kontoros duris su juodomis raidėmis ant matinio stiklo užrašytais vardais. Pro apverstą šiukšliadėžę. Pro seselės lavoną su iki šlaunų užsislinkusiu baltu sijonu, pajuodusiu, perkreiptu veidu, žvelgiančiu į šaltas, apverstus ledo formučių padėklus primenančias lubų fluorescencines lempas.

Galop jis leidosi bėgti.

Greičiau, vis greičiau, durys šmėkčiojo pro šalį, pėdos dunksėjo į linoleumą. Oranžinės rodyklės, ryškėjančios ant baltų šlakbetono plokščių. Užrašai. Iš pradžių jie atrodė teisingi: RADIOLOGIJA IR KORIDORIUS Į LABORATORIJAS. TOLIAU NEITI BE GALIOJANČIO LEIDIMO. O paskui jis atsidūrė kitoje pastato dalyje, anksčiau niekad jam nematytoje ir kurios neturėjo pamatyti. Dažai ant šitų sienų buvo pradėję luptis ir pleišėti. Kai kurios iš fluorescencinių lempų nedegė; kitos dūzgė it po gaubtu patekusios musės. Kai kurie iš matinių kontorinių stiklų buvo išdužę, ir pro dantytas skyles matėsi suniokotos patalpos ir lavonai - siaubingo-

mis, skausmo iškreiptomis pozomis. Visur kraujas. Tie žmonės nenumirė nuo gripo. Buvo nužudyti. Jų kūnuose likę dūriai ir šautinės žaizdos, taip pat šiurpūs sužalojimai, kuriuos galėjo padaryti tik buki įrankiai. Jų akys styrojo išsprogusios, stiklinės.

Jis nėrė žemyn ir atsidūrė tamsiame ilgame, koklinėmis plytelėmis išklotame tunelyje. Kitame jo gale matėsi dar viena virtinė durų, tik šios buvo nudažytos mirtinai juoda spalva. Nurodančios rodyklės buvo ryškiai raudonos. Užrašai skelbė: "PRIE KOBALTO ATSARGŲ", "PRIE LAZERINIO GINKLO", "PRIE SMOGIAMŲJŲ RAKETŲ", "PRIE VIRUSŲ BANKO". Paskui, riktelėjęs iš palengvėjimo, jis išvydo rodyklę, nurodančią posūkį į dešinę su vieninteliu ant jos užrašytu žodžiu: "IŠĖJIMAS".

Stju pasuko už kampo ir atsidūrė prieš atidarytas duris. Pro jas dvelkė maloni nakties vėsa. Jis puolė prie durų, ir jose, užstodamas išėjimą, išdygo žmogus mėlynais džinsais ir nušutusia striuke. Stju pamėgino sustoti, gerklėje kaip gabalėlis surūdijusio metalo užstrigo riksmas. Kai vyriškis atsidūrė negyvos neoninių lempų šviesos juostoje, Stju pastebėjo, jog ten, kur turėtų būti nepažįstamojo veidas, matėsi tik šalta juoda tamsa; iš tamsos į jį žvelgė dvi bedvasės raudonos akys. Šios akys švietė ne dvasine šiluma, o žiauriu džiaugsmu. Būtent šitaip jose atsispindėjo kažin kas panašaus į beprotiškai džiugią linksmybę. Tamsos žmogus ištiesė rankas, ir Stju pamatė nuo jų varvantį kraują.

- Dangų ir žemę, - sukuždėjo Tamsos žmogus iš tos tuščios skylės, kuri turėjo būti jo veidas. - Viskas danguje ir žemėje.

Stju prabudo.

Dabar ir Kodžakas tyliai inkštė ir urzgė koridoriuje. Sapnuojant trūkčiojo jo letenos, ir Stju nusprendė, kad net šunys sapnuoja košmarus. Sapnai buvo pats natūraliausias dalykas, netgi jei sapnavosi košmarai.

Bet jis dar labai ilgai negalėjo užsnūsti.

38 skyrius

Kai supergripo epidemija ėmė rimti, šalį užplūdo dar viena epidemija, kuri tęsėsi savaites. Ši epidemija būdinga aukšto technologinio išsivystymo visuomenėms, tokioms kaip Jungtinės Valstijos, ir mažiau būdinga silpniau išsivysčiusioms šalims, kaip antai Peru arba Senegalas. Jungtinėse Valstijose ši antroji epidemija nusinešė šešiolika procentų išlikusių žmonių gyvybių. O į Peru ir Senegalą panašiose vietose tik tris procentus. Antroji epidemija neturėjo pavadinimo, kadangi kiekvieno atvejo simptomai buvo skirtingi. Gleno Beitmeno tipo sociologai galėjo pakrikštyti šią antrąją epidemiją "natūraliu mirtingumu". Remiantis Darvino terminologija, tai buvo pabaiga natūralios atrankos - kaip daugelis gali pastebėti, pačios griežčiausios.

Semui Toberiui buvo penkeri su puse metų. Jo motina numirė birželio 24-ąją Merfrisbore, Džordžijos valstijoje, Centrinėje ligoninėje. O dvidešimt penktąją numirė jo tėvas ir dvejų metukų sesutė Eiprilė. Dvidešimt septintąją į aną pasaulį pasitraukė ir vyresnysis brolis Maikas. Nuo šiol Semas liko vienas.

Semas išgyveno šoką nuo motinos mirties. Jis be tikslo slampinėjo miesto gatvėmis, išalkęs valgydavo, retsykiais verkdavo. Po kurio laiko ėmė nebeverkti, kadangi ašaros nieko nekeitė. Jos negrąžino atgalios pradingusių žmonių. Naktį jis prabudo nuo košmaro, kuriame tėtis, Eiprilė ir Maikas vis mirė ir mirė iš naujo, jų veidai juodavo ir pūtėsi, o kosėjant iš krūtinių veržėsi šiurpus kriokimas.

Liepos antrosios rytą, be ketvirčio dešimtą, Semas užklydo į laukinių gervuogių brūzgyną už Hetės Reinolds namų. Apstulbęs, nieko prieš save nematydamas, jis klaidžiojo tarp gervuogių krūmų, kurie buvo dusyk už jį aukštesni, skynė uogas ir jas čiaumojo, kol jo lūpos ir smakras nusidažė tamsiai mėlyna spalva. Spygliai smigo į jo drabužius, retsykiais į pliką kūną, bet jisai nekreipė į tai dėmesio. Aplink dūzgė bitės. Aukštos žolės ir gervuogių sąžalyne jis nepastebėjo seno šulinio dangčio. Dangtis triokštelėjo ir įlūžo po juo, o Semas nukrito ant akmenuoto sausos šachtos dugno, susilaužydamas abidvi kojas. Jis numirė po dvidešimties valandų tiek iš baimės ir skausmo, tiek nuo patirto šoko, alkio ir troškulio.

Irma Fajet gyveno Lodyje, Kalifornijos valstijoje. Tai buvo dvidešimt šešerių metų ledi, nekalta, mirtinai bijojusi būti išprievartauta. Po birželio dvidešimt trečiosios, kai per miestą prašniokštė prievartos ir grobimų banga, ir nebuvo jokios policijos, kuri galėtų sudrausminti vandalus, jos gyvenimas pavirto vientisu košmaru. Irma gyveno mažame namelyje ramioje gatvelėje; anksčiau ji gyveno drauge su motina, kuri 1985 metais pasimirė nuo širdies smūgio. Kai prasidėjo plėšikavimas, pasigirdo šūvių garsai, šiurpūs girtų vyrų, ant motociklų besitrankančių po miesto įstaigų kvartalą, klyksmai, Irma užsirakino visas duris ir pasislėpė tuščiame pirmo aukšto kambaryje. Nuo to laiko ji tyliai kaip pelytė kartkartėmis užlipdavo viršun užkąsti arba atlikti gamtos reikalą.

Irma nemėgo žmonių. Jeigu žemėje išmirtų visi iki vieno, išskyrus ją pačią, ji jaustųsi visiškai laiminga. Tačiau buvo ne taip. Vakar, kai jau Irma ėmė tikėtis, jog, išskyrus ją vieną, nieko nebeliko, išvydo girtą storulį, vilkintį marškinėlius su užrašu "MEČIAU GERTI BEI MYLĖTIS, IR TAI BUVO 20 PAČIŲ SIAUBINGIAUSIŲ MANO GYVENIMO MINUČIŲ", šiaušiantį išilgai gatvės su buteliu viskio rankoje. Iš po jo kepuraitės dryko ilgi šviesūs plaukai. Už glaudžiai aptemptų džinsų diržo styrojo už-

kištas pistoletas. Irma stebėjo jį pro permatomas miegamojo užuolaidas, kol vyriškis pranyko iš akiračio, paskui nusileido žemyn ir užsibarikadavo duris, šitokiu būdu tarsi apsisaugodama nuo piktų kerų.

Ne visi buvo mirę. Jeigu liko vienas hipis, vadinasi, atsiras ir kitų vyrų. Ir visi jie pasirodys esą prievartautojai. Ir jie gali išžaginti *ją*. Anksčiau ar vėliau jie vis tiek ją suras ir išprievartaus.

Šį rytą, vos tik prašvito, užlipo ant aukšto, kur buvo sukrauti jos tėvui priklausę daiktai. Prekybos laivyno jūreivis paliko Irmos motiną septintojo dešimtmečio pabaigoje. Mama papasakojo apie tai Irmai sąžiningai ir atvirai. Jos tėvas elgėsi kaip tikras gyvulys: jis prisisprogdavo, o paskui geisdavo ją prievartauti. Visi jie tokie. Santuoka suteikia vyriškiui teisę prievartauti tave, vos tik jis to užsigeidžia. Netgi dieną. Irmos motina savo vyro išėjimą apibūdino keliais žodžiais, tokiais pat, kuriais jau ir pati Irma galėtų palydėti kiekvieno vyro, kiekvienos moters ir kiekvieno vaiko mirtį: "Nedidelis praradimas".

Daugumoje dėžučių gulėjo įvairiuose pasaulio uostuose pirkti niekučiai - suvenyrai iš Honkongo, Saigono, Kopenhagos. Ten dulkėjo ir fotografijų albumai. Daugelyje nuotraukų buvo įamžintas jos tėvas denyje, kartais besišypsantis ir per pečius apsikabinęs su savo draugužiais. Ką gi, liga, kurią vadina Keliaujančiu kapitonu, tikriausiai pasiekė ir tėvą, nesvarbu, kur jis dabar būtų. Nedidelis praradimas.

Bet ten dar buvo mažais paauksuotais kabliukais uždaroma medinė dėželė, ir toje dėželėje gulėjo pistoletas. 45-o kalibro "Koltas". Jis gulėjo ant raudono aksomo, o slėptuvėje po raudonu aksomu buvo užkišta keletas kulkų. Jos buvo pažaliavusios ir atrodė sudrėkusios, bet Irma pamanė, kad kulkos vis tiek kuo puikiausiai susidoros su savo užduotimi. Juk kulkos geležinės. Jos negenda kaip sūris ar pienas.

Vienintelės palėpę apšviečiančios lempelės blausoje Irma užtaisė "Koltą" ir nusileido virtuvėn pusryčiauti. Nuo šiol ji daugiau nebesislėps kaip pelė urvelyje. Dabar ji ginkluota. Tegul prievartautojai dreba.

Tą pačią dieną ji išėjo terason paskaityti gryname ore knygą. Knyga vadinosi "Šėtonas gyvuoja ir klesti Žemės planetoje". Tai buvo niūrus, bet patrauklus skaitalas. Nusidėjėliai ir pataikūnai gavo ko nusipelnė - apie tai buvo kalbama ir šioje knygoje. Visi jie pranyko. Išskyrus kelis prievartautojus, bet Irma manė, kad su *jais* sugebės susidoroti. Juk šalia jos gulėjo pistoletas.

Antrą valandą šviesiaplaukis vyriškis vėl pasirodė gatvėje. Jis buvo toks girtas, kad vos bepastovėjo ant kojų. Kai išvydo Irmą, jo veidas nušvito. Nekėlė jokių abejonių: sutikęs "katytę", jis labai apsidžiaugė.

- Ei, mergyte! - šūktelėjo. - Čia esam tiktai tu ir aš! Kiek... - ir jo veide sustingo siaubo išraiška, kai vyriškis pamatė Irmą atidedant į šalį knygą ir pakeliant "Koltą".

- Ei, paklausyk, nuleisk šį daikčiuką... Jis užtaisytas? *Ei!..*

Irma nuspaudė gaiduką. Pistoletas sprogo ir užmušė ją vietoje. Nedidelis praradimas.

Džordžas Makdugalas gyveno Nejake, Niujorko valstijoje. Jis dirbo matematikos mokytoju sunkiai auklėjamų paauglių vidurinėje mokykloje. Jis ir jo žmona buvo uolūs katalikai, todėl Harietė Makdugal pagimdė jam vienuolika vaikų - devynis berniukus ir dvi mergaites. Todėl tarp birželio 22-osios, kai jo devynmetis sūnus Džefas tapo auka ligos, kuri vėliau buvo diagnozuota kaip "gripą primenantis plaučių uždegimas", ir birželio 29-osios, kai jo šešiolikmetė duktė Patricija (o, Dieve, ji buvo tokia jauna ir tokia deginančiai graži!) mirė nuo to, ką visi - likusieji gyvi - vėliau ėmė vadinti Keliaujančiu kapitonu, jis stebėjo kaip dvylika žmonių, kuriuos jis mylėjo labiau už viską pasaulyje, pasitraukė iš gyvenimo, o patsai liko visiškai sveikas. Mokykloje jis juokaudavo, kad niekaip nevalioja prisiminti visų savo vaikų vardų, bet jų mirčių seka amžinai įsirėžė jo atmintin: Džefas dvidešimt antrąją, Martis ir Helena dvidešimt trečiąją, jo žmona Harietė, Bilas ir Džordžas jaunesnysis, Robertas ir Stenas - dvidešimt ketvirtąją, Ričardas - dvidešimt penktąją, Denis - dvidešimt septintąją, trimetis Frenkas - dvidešimt aštuntąją ir pagaliau Petė - o Petė iki pat pabaigos jautėsi geriau už kitus.

Džordžas manė, kad išprotės.

Prieš dešimt metų, patartas savo gydytojo, jis pradėjo bėgioti. Prieš tai jis nežaidė teniso ar rankinio, užmokėdavo vaikams (saviems, be abejo) už vejos pjovimą priešais namą, ir jeigu Harietė pasiųsdavo jį duonos, iki kampinės parduotuvės paprastai važiuodavo automobiliu. "Jūs kaupiate viršsvorį, - pasakė jam daktaras Vorneras. - Gyvenate mažai judėdamas. Tai kenksminga jūsų širdžiai. Pabandykite bėgioti".

Todėl jis nusipirko sportinį kostiumą ir ėmė bėgioti ristele kiekvieną vakarą, pradžioje trumpus nuotolius, paskui pamažėle juos didindamas. Pirmomis dienomis jis jautėsi nejaukiai, įsitikinęs, kad kaimynai baksnoja pirštu į kaktą ir varto akis, bet vėliau du vyriškiai, kuriems jis prabėgdamas pro šalį pamodavo ranka, kai šie laistydavo savo kiemo gėlynus, pasiprašė leisti prisijungti prie jo vakarinių pasibėgiojimų - ko gero, kolektyvas garantavo tam tikrą saugumą. Tuo metu su Džordžu jau bėgiodavo du vyresnieji jo sūnūs. Bėgiojimas vakarais tapo ir liko kažin kuo panašus į artimą kaimynystę, nors žmonės susitikdavo ir pabėgioję išsiskirstydavo.

Dabar, kai visi dingo, jis vis tiek tebebėgiojo. Kiekvieną dieną. Valandomis. Tiktai bėgiodamas, kai jo mintys buvo sukoncentruotos į sportinius teniso batelius, į ritmingus rankų judesius ir tolygų kvėpavimą, jis atsikratydavo besitvenkiančio pamišimo pojūčio. Jis negalėjo nusižudyti, nes kaip uolus katalikas žinojo, jog tai mirtina nuodėmė, ir tikėjo, kad Dievas paliko jį gyvą kokiam nors tikslui. Todėl jis bėgiojo. Vakar jis bėgo beveik šešias valandas, vos kvėpuodamas ir virsdamas nuo kojų iš nuovargio ir išsekimo. Jam jau sukako penkiasdešimt vieneri metai, jis jau

buvo toli gražu ne jaunas ir žinojo, kad tokie krūviai jam kenksmingi, bet kita, daug svarbesne ir reikšmingesne prasme, tai *buvo* vienintelis užsiėmimas, kuris jam padėjo.

Todėl jis atsikėlė su pirmais aušros spinduliais po veik nemiegotos nakties (jo galvoje nuolat sukosi viena ta pati mintis: Džefas - Martis - Helena - Harietė - Bilas - Džordžas jaunesnysis - Robertas - Stenas - Ričardas - Denis - Frenkas - Petė - ir - aš - maniau - kad - ji - pasveiks) ir apsirengė sportiniu kostiumu. Jis išėjo iš namų ir nubėgo išmirusiomis miesto gatvėmis, kartkartėmis užmindamas koja stiklo šukes, sykį netgi užkliūdamas už gatvėje numesto televizoriaus.

Iš pradžių jis bėgo ristele, bet netrukus pajuto būtinybę didinti ir didinti greitį, kad paliktų sau už nugaros persekiojančias mintis. Bėgo ristele, paskui pasišokinėdamas, vėliau gero stortininko ritmu ir pagaliau pasileido kiek įkabindamas - penkiasdešimtmetis žilas vyriškis pilku sportiniu kostiumu ir baltais teniso bateliais skuodė ištuštėjusiomis miesto gatvelėmis, tarytum jį būtų vijusios tamsiosios pragaro jėgos. Vienuoliktą valandą penkiolika minučių jį pakirto gilus infarktas, ir jis parkrito negyvas Ąžuolo ir Pušies gatvių sankryžoje, netoli hidranto. Jo veide sustingo dėkingumo išraiška.

Misis Ailina Dramond iš Klivstono, Floridos valstijos, liepos 2-osios vakarą prisigėrė mėtinio likerio. Ji norėjo nusigerti, kadangi būdama girta neprisimindavo savo šeimos, o likeris buvo vienintelis alkoholis, kurį jinai įstengė gerti. Užvakar savo mirusio šešiolikmečio sūnaus kambaryje ji rado dėžutę su marihuana ir prisirūkė, bet jai pasidarė dar blogiau. Moteris visą dieną prasėdėjo svetainėje, raudodama ties ją palikusių artimųjų nuotraukomis.

Todėl tądien ji išgėrė visą butelį likerio. Ailinai pasidarė bloga ir teko išsivalyti skrandį. Paskui užlipo į miegamąjį, užsirūkė, užmigo su rusenančia cigarete ir sudegino namą. Jis supleškėjo iki pamatų. Dabar jau jai nereikėjo apie nieką galvoti. Vėjas buvo ganėtinai stiprus, todėl ji vienu kartu sudegino ir didesnę Klivstono dalį. Nedidelis praradimas.

Arturas Stimsonas gyveno Rino, Nevados valstijoje. Dvidešimt devintąją dieną, išsimaudęs ežere, jis užmynė ant surūdijusio vinies. Žaizda tapo gangrenos priežastimi. Jis nustatė sau diagnozę pagal pašvinkusį kvapą ir pabandė pats amputuoti kojos pėdą. Viduryje operacijos jis nualpo ir mirė nuo šoko bei prarasto kraujo Tobio Heraho kazino fojė, kur mėgino save operuoti.

Svenvilyje, Meino valstijoje, dešimtmetė mergaitė, vardu Kendisė Moran, nukrito nuo dviračio ir mirė prasiskėlusi galvą.

Miltonui Kraslou, fermeriui iš Hardingo apygardos Naujojoje Meksikoje, įkando barškuolė gyvatė, ir jis po pusvalandžio numirė.

Miltaune, Kentukio valstijoje, gyveno Džudė Horton, kurią visiškai patenkino įvykių eiga. Džudė buvo septyniolikos ir labai daili. Prieš porą metų ji padarė dvi rimtas klaidas: leido sau tapti nėščia ir tėvų įkalbėta leido sau ištekėti už kalto dėl to jaunuolio - technikos universiteto ketvirto kurso studento. Kai buvo penkiolikos, merginos savimeilę labai malonino į ją kreipiantys dėmesį koledžų studentai (net jeigu jie buvo pirmakursiai), ir ji niekaip nevaliojo suprasti, kodėl leido Veldui Hortonui - taip vadino šį priekvaišį - paimti ją "savo valdžion". Ir jeigu jau ji turėjo pastoti, tai kodėl būtent nuo jo? Džudė atsiduodavo ir Stivo Filipso, ir Marko Kolinzo "valdžion"; abu jie žaidė Miltauno futbolo komandoje, o ji buvo jų gerbėja. Ir jeigu ne šitas senas priekvaišis Veldas, tai ir toliau viskas būtų ėję kaip iš pypkės. Be to, Stivas arba Markas būtų buvę daug tinkamesni vyrai. Abu turėjo plačius pečius, o Markas dar ir nuostabius šviesius plaukus iki pečių. Bet tai buvo būtent Veldas, tiesiog negalėjo būti kas nors kitas. Jai beliko dirstelėti į kalendorių ir paskaičiuoti. O gimus kūdikiui, jai ir šito nereikėjo daryti. Vaikas atrodė kaip iš akies trauktas tėvas. Priekvaišis.

Todėl ištisus dvejus metus ji grūmėsi, dirbdama nuobodų nešvarų darbą pigiuose restoranėliuose ir moteliuose. O Veldas tuo metu mokėsi. Išėjo taip, kad ji ėmė neapkęsti universiteto, kuriame mokėsi Veldas, labiau už viską, netgi labiau už kūdikį ir netgi patį Veldą. Jeigu jau jis taip smarkiai norėjo sukurti šeimą, kodėl gi tuomet nemeta mokslo ir nepasiieško sau darbo? *Ji* juk taip padarė. Tačiau šito neleido nei jos, nei jo tėvai. Jiems likus vieniems, Džudė būtų jį prikalbinusi (šiaip jau pasižadėti padaryti vieną ar kitą dalyką jinai priversdavo vyrą lovoje, prieš leisdama prie savęs prisiliesti), bet į jų reikalus nuolat kaišiodavo nosis visi keturi tėvai. O, Džude, viskas klostysis daug geriau, jeigu Veldas gaus gerą darbą. O, Džude, tu imtum jaustis daug geriau, jeigu dažniau lankytum bažnyčią. O, Džude, žiaumok mėšlą ir šypsokis. Kol jo *viso* nesužiaumosi.

O paskui apsireiškė supergripas ir vienu ypu išsprendė visas problemas. Jos tėvai numirė, jos mažasis berniukas Pitas numirė (tai buvo liūdna, bet ji atsitiesė nuo praradimo per kelias dienas), po to numirė Veldo tėvai, galų gale ir pats Veldas iškeliavo į aną pasaulį, ir dabar ji tapo vi-

siškai laisva. Džudei niekuomet nešovė į galvą mintis, kad ir ji pati gali numirti, ir ji, be abejo, liko gyva.

Jie gyveno dideliame, nepatogiai išplanuotame name, pačiame Miltauno centre. Viena iš priežasčių, kodėl Veldas pasirinko kaip tik šį namą (Džudė, žinoma, balso teisės neturėjo), buvo rūsyje įtalpintas didelis šaldytuvas. Jiedu įsikėlė į namą 1988-ųjų rugsėjo mėnesį, jų butas buvo trečiame aukšte, ir kam tekdavo nešioti žemyn mėsą bei sumuštinius? Atspėkite iš trijų kartų. Pirmieji du nesiskaito. Veldas su Pitu numirė namuose. Tuo metu medicinos pagalba buvo teikiama tik dideliems šulams, gi visos lavoninės buvo grūste prigrūstos (o ir šiaip tai buvo siaubingos vietos, Džudė net mirti varoma neprisiartintų prie jų nė per patrankos šūvį), bet elektros srovės kol kas dar neatjungė. Todėl ji nuleido kūnus žemyn ir nutempė šaldytuvan.

Prieš tris dienas Miltaune pagaliau išjungė elektros srovę, bet apačioje dar buvo pakankamai vėsu. Džudė tikrai tai žinojo, kadangi eidavo pasižiūrėti į mirusius kūnus tris arba keturis kartus per dieną. Save jinai tikino, kad paprasčiausiai tikrina. O dėl ko gi dar?

Juk tai negalėjo būti jos piktdžiuga?

Liepos antrąją dieną, nusileidusi žemyn, ji pamiršo po šaldymo kameros durimis pakišti guminį kaištį. Durys už jos užsivėrė čekštelėdamos skląstimi. Tik dabar, po dvejų metų naudojimosi šiuo šaldytuvu, ji pirmąsyk pastebėjo, kad iš vidinės pusės duryse nėra rankenos. Tuo laiku viduje jau buvo pernelyg šilta, kad galėtum tuoj pat sušalti, bet ne pernelyg šalta, kad iš karto numirtum. Galų gale Džudė Hotorn pasimirė savo vyro ir sūnaus kompanijoje.

Ričardas Hoginsas, jaunas juodaodis, visą savo gyvenimą pragyveno Detroite, Mičigano valstijoje. Jau daugiau kaip penkerius metus buvo pamėgęs puikius baltus miltelius, kuriuos jis vadino “hirainu”. Supergripo epidemijos metu jis išgyveno baisias kančias, kadangi visi pažįstami prekeiviai arba narkomanai arba numirė, arba išvyko iš miesto.

Šį vaiskų vasaros vidudienį jis sėdėjo sujauktame priebutyje, gėrė šiltas ananasų sultis ir svajojo apie mažytę mažytėlaitę dozę.

Jis prisiminė Ali Makfarleiną ir tai, ką kalbėjo apie Ali gatvėse kaip tik prieš pat viso šito mėšlo pradžią. Žmonės šnekėjo, neva Ali, trečias pagal svarbą prekiautojas narkotikais Detroite, neseniai gavo didelę prekių partiją. Vadinasi, bus gerai visiems. Jokio rudo šlamšto. Sniego baltumo kiniški milteliai ir didelis asortimentas kitų prekių.

Ričis nežinojo nieko tikro, kur Makfarleinas galėtų slėpti tokią didelę partiją, - o ir tokios informacijos žinojimas buvo pavojingas gyvybei, - bet sklido atkaklūs gandai, kad jeigu policija gerokai pašniukštinėtų Didžiajame Iškyšulyje, name, neva Ali nupirktame savo dėdei, tai Ali pranyktų nuo žemės paviršiaus greičiau, nei užtekėtų mėnulis.

Ričis nusprendė pasivaikščioti iki Didžiojo Iškyšulio. Ir ką jam beliko daryti? Jis susirado Edvino D. Makfarleino adresą Detroito telefonų žinyne ir patraukė tenlink. Kai nusigavo iki tikslo, buvo jau visiškai sutemę, nuo ilgo ėjimo maudė kojas. Dabar jis net nebandė savęs įtikinėti, jog tai esą eilinis pasivaikščiojimas; jis norėjo įsidurti, jis degė nuo išankstinio pasimėgavimo.

Vilą juosė pilka mūro tvora. Kaip juodas šešėlis Ričis ją peršoko, susipjaustydamas rankas stiklo šukėmis, kuriomis buvo nubarstytas tvoros viršus. Kai norėdamas įlįsti vidun išdaužė langą, sukaukė signalizacija, privertusi jį nerti nuo namo šalin, bet paskui prisiminė, kad mieste policijos nebeliko ir nebėra kam atsiliepti į kvietimą. Sudirgęs ir šlapias nuo prakaito sugrįžo atgalios.

Elektra neveikė, o šitame prakeiktame name buvo daugiau kaip dvidešimt kambarių. Jam teks laukti iki ryto, be to, norint visą šį namą gerai iššniukštinėti, prireiks ne mažiau trijų savaičių. O prekė apskritai gali būti kitoje vietoje. Viešpatie! Ričis pajuto, kaip jį užplūsta nusivylimo ir nevilties banga. Bet jis gali pasirausti bent jau pačiose prieinamiausiose ir akivaizdžiausiose vietose.

Ir antro aukšto vonios kambaryje jis rado tuziną plastikinių maišelių, kurie buvo pripildyti baltų miltelių. Jie buvo sukrauti vandens nuleidimo bakelyje, šioje senoje kaip pasaulis slėptuvėje. Alpdamas iš laimės, Ričis spoksojo į juos ir galvojo apie tai, kad Ali turbūt buvo gerokai "patepęs" visus reikalingus žmones, jeigu nebijojo tokį turtą laikyti tualeto bakelyje. Vienam žmogui jo užtektų geriems šešiolikai šimtmečių.

Jis nusinešė vieną maišelį į šeimininko miegamąjį ir perplėšė virš lovos užtiesalo. Kai ruošė sau dozę, virpėjo rankos. Jam nė į galvą netoptelėjo, kokiomis proporcijomis reikia šią kvailių bjaurastį atskiesti. Pati stipriausia sudėtis, kurią Ričis kada nors pirko gatvėje, buvo 12 procentų skiedinys. Jis nugramzdino jį į tokį gilų sapną, kad tai greičiausiai buvo komos būsena. Tąsyk Ričis nė akimi nepajėgė mirktelėti. Tiesiog suskambo ausyse, ir jis išsyk paniro tamson.

Susiveržė ranką aukščiau alkūnės ir įsidūrė. Tai buvo 96 procentų skiedinys. Jis bematant pateko į kraują, ir Ričis parkrito ant maišelių su heroinu, susitepdamas marškinius milteliais. Po šešių minučių jis buvo nebegyvas.

Nedidelis praradimas.

39 skyrius

Loidas Henreidas klūpojo ant kelių. Beprasmiškai šypsodamasis, jis niūniavo kažkokią melodiją. Dažnai užmiršdavo, ką dainuoja, tuomet šyp-

sena nuo jo veido dingdavo, jis pradėdavo kūkčioti, paskui pamiršdavo, kad verkia ir vėl imdavo niūniuoti. Dainelė, kurią jis niurnėjo panosėje vadinosi "Žirgų lenktynės Keiptaune". Kartais vietoje melodijos arba kūkčiojimo jis vapėdavo: "Du-du-da, du-du-da". Sustiprintos apsaugos korpuse buvo labai tylu, neskaitant gokčiojimų, niurnėjimo, atsitiktinių "du-du-da" bei tylaus gulto kojos krebždesio į grindis. Loidas mėgino pasistūmėti artyn savęs Trasko kūną, kad galėtų pasiekti jo koją. Oficiante, prašau man dar atnešti pjaustytų kopūstų salotų ir antrąją koją.

Loidas panėšėjo į besilaikantį griežtos dietos žmogų. Kalėjimo drabužiai kybojo ant jo kaip nuleistos burės. Paskutinis maistas, kurį jam atnešė į kamerą, buvo pusryčiai prieš aštuonias dienas. Loido veido oda suplonėjo, aptempdama kiekvieną kaukolės iškilimą. Įkritusios akys žėrėjo nesveiku spindesiu. Prašieptos lūpos apnuogino dantis. Ant galvos radosi nuplikimai - Loidui ėmė slinkti plaukai. Jis buvo panašus į pamišėlį.

- Du-du-da, du-du-da, - šnabždėjo Loidas, žvejodamas gulto koja. Kažkada jis nežinojo, kodėl žaloja sau pirštus, atsukinėdamas šį prakeiktą daikčiuką. Kažkada jis manė žinąs, kas tai yra tikrasis badas. Bet anas badas buvo paprasčiausiai padidėjęs apetitas, palyginti su tuo, ką jam teko kentėti dabar.

- Jok visą naktį... Jok visą dieną... Du-du-da...

Koja užkibo už Trasko klešnės, bet laimikis nutrūko. Nuleidęs galvą, Loidas įsiraudojo kaip vaikas. Už jo, atsainiai numestas į kampą, voliojosi žiurkės skeletas, kurią jis pritrenkė Trasko kameroje birželio 29-ąją, prieš penkias dienas. Rožinė žiurkės uodega vis taip pat driekėsi nuo apgraužto stuburo. Kelis sykius Loidas mėgino suvalgyti ir uodegą, bet toji pasirodė pernelyg kieta. Tualeto bakelyje, nepaisant visų Loido pastangų išsaugoti vandens atsargą, beveik nieko nebeliko. Kameroje dvokė šlapimu; Loidas šlapinosi į koridorių, kad neužterštų savo vandens atsargų. Turint omeny staigiai sumažėjusį maisto kiekį, suprantama, savo žarnyno lengvinti jam nereikėjo.

Sutaupytą maistą Loidas suvalgė pernelyg greitai. Dabar jis tai suprato. Tuomet manė, kad privalo kas nors ateiti. Jis negalėjo patikėti...

Loidas nesiruošė valgyti Trasko. Mintis, jog galima suvalgyti Traską, buvo tiesiog klaiki. Praėjusią naktį šlepete pritrenkė tarakoną ir suvalgė jį gyvą, jausdamas, kaip tasai kruta jo burnoje, kol neperkando gyvio dantimis. Tiesą sakant, jis pasirodė ne toks jau blogas, daug skanesnis už žiurkę. Ne, jis nesiruošė Trasko valgyti. Jis neketino pasidaryti kanibalu. Tai buvo tas pat, kas nusileisti iki žiurkės lygio. Jis paprasčiausiai prisitrauks Traską arčiau ir... bet tik pačiu blogiausiu atveju. Pačiu blogiausiu. Loidas girdėjo, kad žmogus be maisto gali pragyventi labai ilgai, jeigu jis turi vandens.

(Vandens liko ne taip jau daug, bet aš apie tai dabar negalvosiu, ne dabar, ne dabar.)

Jis nenorėjo mirti. Jis nenorėjo mirti iš bado. Jis buvo pritvinkęs neapykantos. Neapykanta tingiais, lėtais lašeliais kaupėsi jame per pastarą-

sias paskutines tris dienas, augdama podraug su alkiu. Loidas spėjo, kad jeigu jo seniai nudvėsęs mylimas triušis mokėjo mąstyti, jis lygiai taip pat turėjo neapkęsti Loido (dabar jis labai daug miegodavo, ir jam nuolat sapnuodavosi šis triušis, jo išsipūtęs kūnelis, kuokštais kabantis kailiukas, akiduobėse knibždantys kirminai ir - tai buvo išvis blogiausia - kruvinos letenėlės: kai Loidas prabusdavo, su nūria nuostaba apžiūrinėdavo savo paties rankas). Loido neapykanta jungėsi į paprastą apčiuopiamą sąvoką, ir ši sąvoka buvo RAKTAS.

Jis tūnojo užrakintas. Kažkada tai atrodė visiškai teisinga ir dėsninga. Jis buvo vienas iš sugadintų vyrukų. Ne *toksai* jau blogas; Tinginys, štai kas buvo tikrai sugadintas. Mažos niekšybės - vienintelis dalykas, į ką buvo linkęs Loidas be Tinginio. Ir vis dėlto tam tikrą kaltės dalį jis dalijosi su Tinginiu. Juk buvo Pasipūtėlis Džordžas Las Vege ir trys aukos iš baltojo "Kontinentalio". Jis ten dalyvavo ir manė turįs susilaukti bausmės. Manė, jog privalo atsėdėti tam tikrą laiką, nedidelį terminą. Žinoma, niekas savanoriškai panašiam dalykui nepritars, bet jeigu jau tave sučiupo neataušus pėdoms, tenka srėbti viską iki dugno. Kaip sakė savo advokatui, jis iš tiesų manė užsitarnavęs dvidešimt metelių už dalyvavimą "žudynėse trijose valstijose". Tik ne elektros kėdės, apsaugok Viešpatie. Mintis apie žaibo nutrenktą Loidą Henreidą buvo tiesiog... ji buvo tiesiog beprotybė. Bet jie turėjo RAKTĄ, ir tai buvo visa esmė. Jie galėjo laikyti jį užrakintą ir pasielgti savo nuožiūra.

Per paskutiniąsias tris dienas Loidas ėmė neaiškiai suvokti simbolinę, *talismanišką* RAKTO esmę ir jėgą. RAKTAS buvo apdovanojimas už žaidimą pagal taisykles. Pažeidus taisykles, tave galėjo uždaryti po raktu. Be to, turint RAKTĄ, atsiranda tam tikrų prerogatyvų. Galima atimti iš žmogaus dešimt, dvidešimt arba net keturiasdešimt jo gyvenimo metų. Taip pat galima pasamdyti tokį tipą kaip, pavyzdžiui, Matersas, ir primušti kone iki mirties. Galima netgi atimti gyvybę elektros kėdėje.

Bet RAKTO turėjimas nesuteikia jiems teisės pasišalinti ir palikti žmogų užrakintą, mirštantį iš bado. Tai nesuteikia jiems teisės versti jį maitintis nudvėsusiomis žiurkėmis ir mėginti graužti sausus šiaudus iš čiužinio. Tai nesuteikia jiems teisės palikti žmogų skylėje, kur jis bus priverstas suvalgyti kalinį iš kaimyninės kameros, idant išliktų gyvas (be abejo, jeigu bus įmanoma jį pasiekti, štai taip - du-du-da, du-du-da).

Yra tam tikti dalykai, kurių nevalia su žmonėmis išdarinėti. RAKTO turėjimas leidžia daug ką, tačiau ne viską. Jį paliko čia mirti siaubinga mirtimi, nors juk galėjo paleisti laisvėn. Jis nebuvo žmogžudys maniakas, galabijantis visus, kas tik pasitaiko jo kelyje, kad ir ką apie jį rašytų laikraščiai. Mažos niekšybės - vienintelis dalykas, į kurį buvo linkęs Loidas, prieš susitinkant su Tinginiu.

Todėl jis neapkentė, ir neapykanta reikalavo išgyventi... arba bent jau pasistengti tai padaryti. Pradžioje jam atrodė, kad neapykanta ir aistringas noras išgyventi buvo beprasmiški, kadangi visi, kas tik turėjo RAKTĄ, mirė nuo gripo. Jo kerštas negalėjo jų pasiekti. Bet stiprėjant alkiui

Loidas suprato, jog gripas jų nenužudė. Jis galėjo nužudyti nukentėjusius, tokius kaip jis, jis galėjo pribaigti visokius Matersus, bet ne sumautus prižiūrėtojus, kadangi šis mėšlas turėjo RAKTĄ. Gripas negalėjo nugalabinti viršininko arba visos jam pavaldžios apsaugos - prižiūrėtojas, pasakęs, esą visi tarnautojai pasiligoję, tikriausiai buvo didelis melagis. Neturėjo mirti ir karininkai, apygardų šerifai arba FTB agentai. Gripas nepalietė tų, kurie turėjo RAKTĄ. Jis nebūtų išdrįsęs. Bet Loidas juos pasieks. Jeigu jis išgyvens pakankamai ilgai, kad galėtų iš čia išsikapanoti, jis būtinai *pasieks* juos.

Kojelė vėl užsikabino už Trasko klešnės.

- Na, - sušnabždėjo Loidas. - Na, judėk čia... Merginos dainuoja linksmas daineles... Visą du-du-da - dieną.

Trasko kūnas lėtai šliuožė jo kameros grindimis. Nė vienas žvejys netraukė žuvies atsargiau, kaip Loidas traukė Traską. Vieną kartą Trasko klešnė perplyšo, ir Loidui teko užkabinti už kitos vietos. Pagaliau Trasko koja atsidūrė pakankamai arti, kad Loidas, ištiesęs pro grotas ranką, įstengtų prisitraukti kūną artyn savęs... jeigu jis panorėtų.

- Jokių pretenzijų, - sušnabždėjo jis Traskui, prisiliesdamas prie jo kojos ir ją paglostydamas. - Jokių asmeninių pretenzijų, aš nesirengiu tavęs valgyti, drauguži. Kol aplinkybės nepriverte manęs tai daryti.

Loidas net nepajuto, kad jam nutįso seilė.

Ūmai dulkėtoje, pilkoje prieblandoje Loidas kažką išgirdo: pradžioje garsas buvo toks tolimas ir toks keistas, - geležies džerkštelėjimas į geležį, - kad jam pasirodė, jog sapnuoja. Miegas ir būdravimas dabar kone susiliejo: jis bemaž nesąmoningai peržengdavo šių būsenų ribas.

Bet kai pasigirdo balsas, Loidas atsisėdo ant savo gulto, sulysusiame iš bado veide atrodančios ypač didelės akys dar labiau išsprogo. Balsas skambėjo Dievas žino kaip iš toli, jis sklido kažin kur iš administracinio sparno, paskui nuo laiptų, po to iš koridoriaus, jungiančio pasimatymų kambarius su centriniu kamerų bloku, kur ir kalėjo Loidas. Ir pagaliau pasiekė jo ausis.

- Ku-u-u-kū ū-ū! Ar yra kas nors?

Keista, bet pirma Loido mintis buvo tokia: *"Neatsiliepk. Galbūt jis išeis".*

- Ar yra kas gyvas? Skaičiuoju: vienas, du... Tiek to, aš čia esu vienas ir ketinu nuo savo kojų nupurtyti Fynikso dulkes...

Pagaliau paralyžius atslūgo. Loidas katapultavosi nuo gulto, sugriebė jo kojelę ir ėmė daužyti ja per grotas.

- Ne, - riktelėjo jis. - Ne! Neišeikit! Prašau neišeit!

Balsas, šįsyk dar iš arčiau, jau sklindantis nuo laiptų, jungiančių administracinį sparną su šiuo aukštu, atsiliepė:

- Mes suvalgysime tave, mes taip tave mylime... ir o, kažkas atrodo *toks... alkanas,* - paskui nuskambėjo tingus juokelis.

Išmetęs iš rankos gulto koją, Loidas įsikibo abiem rankom į grotas. Dabar jau jis girdėjo žingsnius, aidinčius į jo kamerą vedančiame koridoriuje. Loidui vos nepasipylė palengvėjimo ašaros... Po visų išgyvenimų jis buvo išgelbėtas... Bet jo širdis nejautė džiaugsmo, tik baimę, vis didėjantį siaubą, privertusį Loidą pasigailėti, kad jis nenutylėjo. Nutylėti? Dieve mano! Kas gi galėjo būti blogiau už mirtį nuo alkio?

Alkis jį privertė prisiminti Traską. Trasko kūnas gulėjo aukštielninkas dulkėtoje, pilkoje blandoje, viena jo koja buvo įkišta Loido kameron, blauzdos raumens srityje matėsi ganėtinai žymus trūkumas. *Mėsingoje* blauzdos dalyje. Ten pat matėsi ir dantų žymės. Loidas žinojo, kieno dantys paliko šiuos pėdsakus, bet patys prisiminimai apie pusryčius, susidedančius iš Trasko filė, buvo gan migloti. Ir vis tiek jį apėmė nenumaldomas pasibjaurėjimo, kaltės ir siaubo jausmas. Loidas pripuolė prie grotų ir pastūmėjo Trasko koją atgalios į kamerą. Paskui, pašnairavęs pro petį ir įsitikinęs, kad balso savininkas dar nepasirodė, jis visu kūnu stipriai prisispaudė prie grotų, siektelėjęs patraukė Trasko klešnę žemyn ir paslėpė padarytą nusikaltimą.

Be abejo, skubėti nebuvo jokio reikalo, nes grotuotos durys, skiriančios kameras nuo administracinio sparno buvo uždarytos, o kadangi elektra neveikė, tai neveikė ir automatinio durų atidarymo mygtukas. Jo gelbėtojas turėjo grįžti atgalios ir susirasti raktą. Jis privalėjo...

Kai atgijęs suurzgė duris atveriantis elektros variklis, Loidas sumykė. Kalėjimo kamerų tyla magiškai išryškino pažįstamą atsidarančių durų garsą. Paskui koridoriuje tarp kamerų pasigirdo ramūs, savimi pasitikintys žingsniai.

Aptvarkęs Traską, Loidas vėl sugrįžo prie savo kameros durų; tačiau dabar mažne prieš savo valią turėjo pasitraukti kelis žingsnius atatupstas. Jis pažvelgė į koridoriaus grindis, ir pirmiausia, ką jis išvydo, buvo pora dulkėtų kaubojiškų batų atverstais galais iš išklypintais puspadžiais; Loidas bematant pamanė, kad lygiai tokius pat turėjo ir Tinginys. Batai stabtelėjo priešais jo kamerą.

Loido žvilgsnis lėtai kilo aukštyn, aprėpdamas nutrintus, ant batų nuleistus džinsus, odinį diržą varine sagtimi (įvairūs astrologiniai ženklai dviejuose ratuose), džinsinė striukė su piešinėliais ant abiejų krūtinės kišenių - geltonas besišypsantis veidas ant vienos ir kiaulės snukis su policininko kepure ant kitos, o po juo užrašas: "KAIP TAVO KIAULIENA?" Kai Loido žvilgsnis pasiekė tamsų, įraudusį Rendelo Flego veidą, tasai šūktelėjo: "CHA!" Vienintelis garsas, aidu atsiliepęs išmirusiose kalėjimo kamerose ir sugrįžęs atgalios. Loidas atšoko, užsikabino už savo paties kojos, pargriuvo ir apsiverkė.

- Viskas gerai, - nuramino jį Flegas. - Ei, drauguži, viskas gerai. Tiesiog nuostabu.

Loidas sukūkčiojo:

- Gali mane iš čia išleisti? Prašau išleisti mane. Aš nenoriu atkartoti savo triušio lemties, aš nenoriu gauti galą kaip jis, tai paprasčiausiai neteisinga, jeigu ne Tinginys, aš kaip ir anksčiau imčiausi tik smulkių darbelių, prašau mane išleisti iš čia, misteri, padarysiu viską, ko tik panorėsite.

- O tu vargšelis. Atrodai kaip Dachau praleistų vasaros atostogų reklama.

Nepaisant Flego balse skambančios užuojautos, Loidas neįstengė prisiversti pakelti akis aukščiau šio lankytojo kelių. Jeigu jis vėl pažiūrės jam į veidą, tai Loidą pribaigs. Tai buvo velnio veidas.

- Prašau, - sumurmėjo Loidas. - Prašau išleiskite mane. Aš mirštu iš bado.

- Ir kiekgi tu laiko čia tūnai, drauguži?

- Nežinau, - atsakė Loidas, šluostydamas akis sulysusiais pirštais. - Labai ilgai.

- Ir kaip tau pavyko išgyventi?

- Aš žinojau, kas manęs laukia, - paaiškino Loidas mėlynais džinsais aptemptoms kojoms. - Buvau pasislėpęs maisto, kurį man atnešdavo. Štai taip.

- O ar neteko tau gardžiuotis štai anuo draugužiu iš kaimyninės kameros?

- Kaip? - sušvogždė Loidas. - *Kaip?* Ne! Apsaugok Dieve! Ką jūs *apie mane* galvojate?!. Misteri, misteri, prašau...

- Kairė jo koja atrodo šiek tiek liesesnė nei dešinė. Tai vienintelė priežastis, sukėlusi mano smalsumą, drauguži.

- Aš nieko apie tai nežinau, - sušnabždėjo Loidas. Jis virpėjo kaip epušės lapas.

- O kaip dėl misterio Žiurkėno? Kaip skonis?

Loidas užsidengė rankomis veidą ir nieko neatsakė.

- Kaip tu vadiniesi?

Loidas pamėgino atsakyti, bet iš jo krūtinės išsiveržė tik dusli dejonė.

- Taigi, kaip tave vadinti?

- Loidu Henreidu, - jis pagalvojo, ką dar pridurti, bet jo protas dabar buvo pavirtęs pirmapradžiu chaosu. Kai advokatas pasakė, kad jį gali pasodinti į elektros kėdę, jis išsigando, bet ir tuomet nebuvo *taip* išgąsdintas. Per visą savo gyvenimą nebuvo *taip* bijojęs. - Tai Tinginys viską sumanė! - pagaliau klyktelėjo. - Tai Tinginys turėtų čia būti, o ne aš!

- Pažvelk į mane, Loidai.

- Ne, - sušnabždėjo Loidas. Jo akys pašėlusiai vartėsi.

- Kodėl ne?

- Todėl, kad...

- Kalbėk toliau.

- Nes manau, jog jūs iš tikrųjų neegzistuojate, - sukuždėjo Loidas. - O jeigu jūs realus... Misteri, jeigu jūs iš tiesų egzistuojate, vadinasi, jūs - velnias.

- Pažvelk į mane, Loidai.

Loidas bejėgiškai pakėlė akis į šį tamsų, įraudusį, pašaipų, spitrijantį į jį pro grotas veidą. Dešinė šio žmogaus ranka kažką laikė prie dešinės akies. Vien tik nuo dirstelėjimo į šį daiktą Loidą pradžioje išmušė šaltis, po to karštis. Daiktas priminė juodą akmenį, tokį tamsų, kad jis panėšėjo į gabalėlį smalos. Šio akmens centre švietė raudona gyslelė, ir Loidui šis daiktas pasirodė panašus į siaubingą akį, kraujuotą, pusiau atmerktą, įbedusią į jį savo žvilgsnį. Po to Flegas akmenį lėtai pasuko savo pirštuose, ir raudona gyslelė tamsiame akmenyje įgavo... rakto kontūrus. Flegas vis sukinėjo akmenį. Ir gyslelė pavirsdavo tai akimi, tai raktu.

Akis. Raktas.

Flegas uždainavo:

- Ji atnešė man kavos... ji atnešė man arbatos... ji atnešė man... viską pasaulyje... viską. Išskyrus akmenį. Juk taip, Loidai?

- Taip, - mieguistai atsiliepė Loidas. Nuo tamsaus akmens jis negalėjo atplėšti žvilgsnio. Flegas mikliai vartaliojo jį tarp pirštų, nelyginant triuką atliekantis fokusininkas.

- Štai dabar tu tapai žmogumi, suvokiančiu tikrąją rakto vertę, - pratarė vyriškis. Tamsusis akmuo pranyko jo kumštyje ir netikėtai pasirodė vėl, bet jau kitoje rankoje. - Esu tikras, kad tu esi būtent toks žmogus. Kadangi raktas atrakina duris. O ar yra kas nors svarbesnio už durų atrakinimą, Loidai?

- Misteri... Aš siaubingai alkanas...

- Be abejo, - atsakė tamsiaveidis vyras. Jo veidas įgavo sutelktą, kerinčią išraišką, bet ji atrodė ganėtinai groteskiška. - Dieve mano, argi žiurkė gali pakeisti tikrąjį maistą? O ar žinai, ką aš valgiau pusryčių? Aš suvalgiau nuostabų, didelį sumuštinį - Vienos batoną su nugarinės kepsniu, svogūnų laiškais ir galybe prieskonių. Gerai skamba?

Loidas maktelėjo galva, jo degančios akys prisipildė ašarų.

- Po to naminės bandelės su karštu šokoladu ir grietinėle, o desertui... Ak, visi šventieji, aš gi *kankinu* tave, ar ne? Štai kaip pasireiškia blogas išsiauklėjimas. Atleisk. Pradžioje aš tave iš čia išleisiu, o paskui mudu paieškosime ko nors valgomo, gerai?

Loidas taip sustingo, kad net neįstengė linktelėti. Jis nusprendė, kad žmogus su raktu iš tikrųjų yra velnias, netgi daugiau nei velnias - miražas, ir šis miražas stovės priešais jo kamerą, kol Loidas nugrius negyvas; jis su džiugia šypsenėle lūposc svarstys apie Dievą ir visus šventuosius, prieskonius bei kitus gardėsius ir vartys rankose šį baisų tamsų akmenį. Ir vis dėlto užuojauta šio vyro veide dabar atrodė pakankamai reali, o jo balse skambėjo nuoširdus priekaištavimas sau. Juodas akmuo vėl pranyko plieniniame jo kumštyje. O kai kumštis atsigniaužė, tai ant nepažįstamojo delno nustebusios Loido akys išvydo paplokščią sidabrišką raktą.

- *Dieve* mano! - sušvogždė Loidas.

- Patiko? - patenkintas paklausė tamsiaveidis. - Aš išmokau šį triuką Sekakjuse, Niū Džersio valstijoje, Loidai. Sekakjusas - tai pačių didžiausių pasaulyje kiaulidžių tėvynė.

Jis pasilenkė ir įkišo raktą į Loido kameros durų spyną. Ir tai atrodė labai keista, kadangi, jei jam nemelavo atmintis (kuri, tiesą sakant, dabartiniu metu Loidui ne itin gerai tarnavo), šiose kamerose *apskritai nebuvo* rakto skylučių, nes visos durys atsidarinėjo ir užsidarinėjo automatiškai. Bet jis nė sekundę neabejojo, kad sidabrinis raktas su savo užduotimi susidoros. Kai raktas atsidūrė vietoje, Flegas atsitraukė ir šypsodamasis pažvelgė į Loidą; pastarąjį vėl apėmė nusivylimas. Tai viso labo buvo tik triukas.

- Aš neprisistačiau. Mano pavardė Flegas. Malonu susipažinti.

- Ir man, - šnibžtelėjo Loidas.

- Manau, kad prieš atrakinant šią kamerą ir einant pietauti, mums būtina gerai vienas kitą suprasti, Loidai.

- Be abejo, - atsiliepė Loidas ir vėl pravirko.

- Aš noriu tave padaryti savo dešiniąja ranka, Loidai. Tu tapsi man kažin kuo panašiu į šventą Petrą. Kai aš atrakinsiu šias duris, tai tiesiai į tavo rankas įduosiu visos karalystės raktus. Tai didelė garbė, ar ne?

- Taip, - vėl pašiurpdamas sušnabždėjo Loidas. Jau visiškai sutemo. Flegas pavirto vien tamsiu šešėliu, bet jo akys kaip ir anksčiau matėsi kuo puikiausiai. Atrodė, kad jos šviečia tamsoje nelyginant lūšies akys, vienas fosforuojantis žiburėlis kairėje, kitas - dešinėje. Loidas pajuto, kaip jį apima paniškas siaubas, bet jame kilo ir kažin kas kita: kažin kas panėšinčio į religinę ekstazę. Pasitenkinimas. Pasitenkinimas būti *išrinktuoju.* Jausmas, kad jam pavyko... kažką laimėti.

- Tu juk norėtum suvesti sąskaitas su žmonėmis, kurie tave čia įgrūdo, ar ne?

- Teisingai, - atsakė Loidas, bematant pamiršdamas jį užplūdusią baimę. Išgąstis paskendo viską praryjančioje, negailestingoje neapykantoje.

- Ir ne tik su šiais žmonėmis, bet ir su tais, kurie galėtų pasielgti panašiai, - spėjo Flegas. - Juk tai tam tikras asmenybės tipas. Tokiems žmonėms esi ne kas kitas, o visuomenės atmata, šiukšlė. Kadangi jie pernelyg pasipūtę ir išdidūs. Jie mano, kad tokie kaip tu neturi teisės gyventi.

- Teisingai, - vėl patvirtino Loidas. Jo alkis ūmai pasikeitė, tapdamas kitokia alkio rūšimi. Jis pasikeitė taip pat apibrėžtai ir aiškiai, kaip juodas akmuo pavirto raktu. Šis žmogus keliais paprastais ir aiškiais sakiniais išreiškė visą kompleksą jo jausmų. Jis norėjo suvesti sąskaitas ne tik su prižiūrėtoju, - *o, štai ir mūsų išmintingasis padugnė, na kaip, ar norėtum pasakyti dar ką nors šmaikštaus?* - kadangi šis prižiūrėtojas nebuvo vienas. Prižiūrėtojas turėjo RAKTĄ, tai, žinoma, tiesa, bet ne prižiūrėtojas RAKTĄ pagamino. Kažkas jam jį davė. Loidas manė, kad jį davė kalėjimo viršininkas, bet ir ne patsai viršininkas šį RAKTĄ išrado. Loidas norėjo surasti jo sumanytojus ir kalvius. Jie negali būti pavaldūs gripui, ir jis, Loidas, turėjo į juos reikalą. Taip, tai buvo *puikus* reikalas.

- Žinai, kas apie tokius žmones kalbama Biblijoje? - ramiai paklausė Flegas. - Joje sakoma, kad iškilusieji turi būti nužeminti, turtingieji - nuskurdinti, o užsispyrėliai - palaužti. Ir žinai, kas joje pasakyta apie tokius kaip tu, Loidai? Palaiminti nuolankieji, kadangi jie paveldės žemę. Ten pat pasakyta, kad palaiminti dvasios elgetos, nes jie paregės Viešpatį.

Loidas pritardamas linktelėjo. Linkčiojo ir verkė. Mirksnį jam netgi pasirodė, kad aplink Flego galvą susidarė šviečianti aureolė, tokia ryški, kad ilgiau į ją žiūrėdamas būtų išsisvilinęs akis. Paskui švytėjimas pranyko... Tarytum jo apskritai čia niekuomet nebuvo, o ir negalėjo būti, kadangi Loidas kaip ir anksčiau puikiausiai matė tamsoje.

- Kol kas tu ne itin sumanus, - pratarė Flegas, - bet tu pirmasis. Jaučiu, kad tu gali tapti labai atsidavęs. Tu ir aš, Loidai, mudu abu iškeliausime labai toli. Tokiems žmonėms kaip mes atėjo nuostabūs laikai. Mums viskas dar tik prasideda. Iš tavęs man tereikia vienintelio dalyko - žodžio.

- Žo - žodžio?

- Kad mudu visuomet būsime drauge, tu ir aš. Jokių išsižadėjimų ir išdavysčių. Jokio miegojimo poste. Labai greitai pasirodys ir kiti - jie jau pakeliui į vakarus, - bet kol kas esame tik mudu. Jeigu tu man duosi priesaiką, aš tau duosiu raktą.

- Aš... prisiekiu, - ištarė Loidas, ir atrodė, kad pakibę ore žodžiai ėmė keistai vibruoti. Palenkęs į šoną galvą, jis įsiklausė į šią vibraciją. Loidas bemaž šiuos du žodžius regėjo - rūškanai žėruojančius - taip numirėlio akyse atsispindi Šiaurės pašvaistė.

Bet kai spynos angoje ėmė suktis raktas, jis juos pamiršo. O po akimirkos spyna nukrito prie Flego kojų. Iš rakto skylutės vinguriavo pilkas dūmelis.

- Tu laisvas, Loidai. Išeik.

Netikėdamas savo akimis, Loidas neryžtingai, tarytum bijodamas nusvilti rankas, palietė grotų virbus; ir iš tiesų jie pasirodė šilti. Kai Loidas pastūmė duris, jos lengvai, be garso prasivėrė. Jis įrėmė žvilgsnį į liepsnojančias savo išgelbėtojo akis.

Kažkas buvo įdėta jo delnan. Raktas.

- Dabar jis tavo, Loidai.

- Mano?

Flegas apkabino Loido pirštus ir sugniaužė jais raktą... ir Loidas pajuto, kaip daiktas juda jo kumštyje, kaip jis *mainosi.* Kimiai goktelėjęs, Loidas atgniaužė delną. Raktas pranyko, o jo vietoje atsirado juodas akmuo su raudona gyslele. Jis pakėlė akmenį aukštyn ir ėmė sukinėti į visas puses. Akmuo pavirsdavo tai raktu, tai kaukole, o paskui vėl kraujuota, pusiau primerkta akimi.

- Mano, - patsai sau atsakė Loidas. Dabar jis jau be pašalinės pagalbos sugniaužė kumštį, stipriai suspausdamas akmenį.

- Galbūt mums vertėtų papietauti? - paklausė Flegas. - Šiąnakt mūsų laukia ilga kelionė.

- Pietūs, - pasakė Loidas. - Puiku.

- Mums reikia labai daug ką atlikti, - džiugiai tarė Flegas. - Ir reikia veikti labai greitai.

Jiedu kartu patraukė laiptų link pro savo kamerose tysančius numirėlius. Kai iš nusilpimo Loidas susverdėjo, Flegas, sugriebęs jam už rankos, prilaikė. Loidas pažvelgė į besišypsantį veidą, ir jo žvilgsnis rodė ne šiaip dėkingumą. Jis žiūrėjo į Flegą su dar nesuvokiamos meilės išraiška.

40 skyrius

Nikas Androsas užsnūdo neramiu miegu ant gulto šerifo Beikerio kabinete. Dėvėjo vien glaudėmis, visas kūnas buvo šlapias nuo prakaito. Paskutinis dalykas, apie kurį jis pagalvojo nugrimzdamas į sunkų miegą, buvo tai, kad į rytą jis numirs: naktiniuose košmaruose nuolat jį persekiojantis tamsiaveidis vyras kažkokiu būdu įveiks ploną sapno barjerą ir jį užvaldys.

Tai atrodė keista. Akį, kurią Rėjus Butas nugramzdino tamson, skaudėjo dvi dienas. Paskui, trečiąją dieną, pojūtis, tarytum jam į galvą būtų įsmigęs milžiniškas skriestuvas, išblėso ir pavirto buku skausmu. Dabar šia akimi jis regėjo tik pilką išskydusią dėmę, kurioje retsykiais judėjo arba atrodė, jog juda, beformiai šešėliai. Bet jį grasė pražudyti ne išdurta akis, o kojoje palikta kulkos žaizda. Išsyk jis žaizdos neišdezinfekavo. Skausmas akyje buvo toks nepakeliamas, kad jis daugiau į nieką nekreipė jokio dėmesio. Kulka kliudė dešinę koją ir perrėžė ją nuo klubo iki kelio; kitą dieną jis apčiuopė kelnėse kulkos paliktą skylę ir netgi šiek tiek nustebo. O dar po dienos, birželio 30-ąją, žaizdos kraštai paraudo ir nepakeliamai ėmė skaudėti visus kojos raumenis.

Nušlubčiojęs iki daktaro Soumso kabineto, susirado ten vandenilio peroksido butelį. Jis išliejo butelio turinį ant žaizdos - ji buvo ilga, apie dešimties colių. Deja, ši priemonė greičiau priminė tą atvejį, kai tvartas imamas rakinti po arklių vagystės. Tuo laiku jau visą dešinę koją maudė nelyginant sugedusį dantį, o po oda Nikas jau matė raudonas kraujo gijas, besišakojančias nuo paviršiuje ėmusios krešėti žaizdos ir nešančias tolyn į organizmą nuodus.

Liepos 1-ąją jis vėl nuklibinkščiavo į daktaro Soumso kabinetą ir ieškodamas penicilino išgriozdė visą spintelę su medikamentais. Radęs tabletes, akimirką suabejojęs, jis akimoju prarijo dviejų pakelių turinį. Nikas puikiausiai suprato, kad gali mirti, jeigu organizmas nepriims tokios dozės, bet alternatyva gali tapti dar šiurpesnė mirtis. Infekcija progresavo. Penicilinas jo nepribaigė, bet nebuvo ir pastebimo pagerėjimo.

Vakar apie pusiaudienį jam pakilo temperatūra, be to, jis įtarė, jog kliedi. Nikas turėjo daug maisto, bet valgyti visiškai nesinorėjo; jis tetroško gerti stiklinę po stiklinės šaltą vandenį iš šerifo kabinete stovinčio šaldytuvo. Kai vakar vakare užsnūdo (arba prarado sąmonę),visas vanduo buvo išgertas. Nikas neįsivaizdavo, kur dar galėtų rasti vandens. Bet dėl

karštligiško kliedesio būsenos jis tuo ne itin rūpinosi. Labai greitai jis numirs ir daugiau dėl nieko nereikės nerimauti. Nikas nėjo iš proto nuo minties apie mirtį, bet pati idėja, kad jis nustos jausti skausmą ir nerimą, teikė didelį palengvėjimą. Koją skaudėjo, ji maudė ir degė.

Po Rėjaus Buto žūties jo dienos ir nakties miegas apskritai tapo nepanašus į miegą. Sapnai pavirto kažkokiomis haliucinacijomis. Atrodė, kad po miego skraiste tilpo visi, kuriuos kada nors savo gyvenime buvo sutikęs. Rudis Sparkmenas, pirštu rodantis į baltą popieriaus lapą: *"Tu - kaip šis tuščias popieriaus lapas"*. Jo motina, pirštų galais baksnojanti į linijas ir užraitymus jau kitame lape: *"Čia parašyta - Nikas Androsas, mielasis. Tai esi tu"*. Džeinė Beiker, įbedusi galvą į pagalves ir kūkčiojanti: *"Džonis, mano vargšelis Džonis"*. Jo sapnuose daktaras Soumsas nuolat prašydavo Džoną Beikerį nusivilkti marškinius, o Rėjus Butas vis kartojo: *"Laikykite jį... aš užkasiu jį... niekšelis man smogė... laikykite jį"*. Kitaip nei kituose kada nors jo susapnuotuose sapnuose Nikui juose nereikėjo skaityti iš lūpų. Jis girdėjo, ką kalba žmonės. Šie sapnai buvo sukrečiančiai ryškūs ir gyvi. Jie blankdavo, kai kojos skausmas iškeldavo jį paviršiun ir ragindavo prabusti. Paskui, kai vėl panirdavo į miegą, iškildavo nauja scena. Joje pasirodydavo žmonės, kurių jis niekuomet anksčiau savo sapnuose nebuvo matęs, ir šiuos sapnus Nikas prabudęs atsimindavo aiškiausiai.

Jis buvo ant kažkokios aukštumos. Apačioje priešais jį kaip reljefinis žemėlapis driekėsi žemė. Tai buvo dykuma, o virš jos neįprastai ryškiai ir aiškiai žėrėjo žvaigždės. Šalia jo buvo vyriškis... ne, ne žmogus, o žmogaus *kontūrai*. Tarsi jo figūra būtų iškirpta iš realybės drobės, o tai, kas iš tiesų stovėjo greta jo, buvo vyro negatyvas, juoda žmogaus pavidalo skylė. Šio silueto kontūrai šnabždėjo: *"Visa tai, ką dabar matai, bus tavo, jeigu parpulsi ant kelių ir man nusilenksi"*. Nikas krato galvą, norėdamas pasitraukti nuo prarajos krašto, būgštaudamas, kad siluetas gali ištiesti savo juodas rankas ir nustumti jį žemyn.

"Kodėl tu nekalbi? Kodėl tu tik purtai galvą?"

Ir sapnuodamas Nikas daro gestą, kurį tiek kartų rodė realiame pasaulyje: priglaudžia prie lūpų pirštą, o paskui prie kaklo delną... ir staiga išgirsta, kad šneka aiškiai, labai gražiu balsu: "Aš negaliu kalbėti, nes aš kurčnebylis".

"Bet jeigu panorėsi, tu galėsi".

Nikas ištiesia ranką, mėgindamas prisiliesti prie šio šešėlio, nuostabos prislopinta jo baimė tuoj pat pranyksta, ir jį apima neapsakomas džiaugsmas. Bet vos tik Niko ranka paliečia šios figūros petį, jinai pasirodo esanti šalta, šalta kaip ledas, ir Nikui atrodo, kad jis šią figūrą tuoj pat ištirpdys. Jis patraukia ranką, bet ledo kristalai jau spėjo prilipti prie jo pirštų. Garsai jį pasiekė. Jis *girdėjo*. Tamsiojo silueto balsą; tolimą naktinio paukščio klyktelėjimą; neramų vėjo vaitojimą. Iš nuostabos jis vėl prarado amą. Jam atsivėrė nauji šio pasaulio matmenys, apie kuriuos jis niekuomet negalvojo, kadangi jie jam niekuomet nebuvo žinomi, ir dabar visa tai netikė-

tai jį užgriuvo. Jis girdėjo *garsus.* Jam atrodė, kad ir be paaiškinimų žino kiekvieno paskirtį. Jie buvo nuostabūs. Kerintys *garsai.* Jis persibraukė pirštais per savo marškinius, su susižavėjimu klausydamasis, kaip šnara medvilnė.

Paskui tamsusis žmogus pasisuka į jį ir Nikas siaubingai nusigąsta. Šis sutvėrimas, kad ir kas jis būtų, nedaro stebuklų už dyką.

- Jeigu tu atsiklaupsi ant kelių ir man prisieksi.

Ir Nikas užsidengia rankomis veidą, kadangi jis nori viso to, ką šitas žmogų primenantis šešėlis jam rodė nuo aukštumos dykumoje: miestų, moterų, turtų, valdžios. Bet labiausiai pasaulyje jis geidžia girdėti savo marškinių šlamesį, kai braukia per juos pirštais, naktį tuščiame name tiksintį laikrodį, paslaptingą lietaus šnaresį.

Bet Nikas ištarė žodį "Ne", ir jį vėl persmelkė ledinis šaltis. Jį *stumia,* ir jis lekia žemyn, be garso šaukdamas, smigdamas į šias debesų gelmes, krisdamas į kvapą...

...kukurūzų?

Taip, kukurūzų. Tai jau buvo kitas sapnas, jie persipynė, susiliejo vienas su kitu, ir buvo sunku tarp jų rasti ribą. Jis gulėjo lauke, tarp žaliuojančių kukurūzų, kvepėjo vasaros žeme, mišku, žaluma. Nikas pakyla ant kojų, ima eiti per kukurūzų sąžalyną, bet ūmai sustoja, kai netikėtai suvokia, jog girdi švelnų stiebų šnarėjimą, po lauką klajojantį liepos vėjelį... Ir dar kažką.

Muziką?

Taip, kažkokią muziką. Ir sapne jis galvoja: "Tai *štai ką* žmonės turi omeny". Muzika atsklinda iš kažin kur toli, ir jis eina ta kryptimi, trokšdamas sužinoti, ar šį stebuklingą garsų nėrinį skleidžia tai, kas vadinama "pianinu", "triūba", "violančele" arba dar kuo nors.

Jam šnerves kutena karšti vasaros kvapai, virš galvos - akinančiai žydro dangaus kupolas ir visur šie kerintys garsai. Nikas laimės viršūnėje. O kai priartėja prie kerinčių garsų šaltinio, muzikai ima pritarti balsas, seno žmogaus balsas nelyginant patamsėjusi oda, nukandantis kai kurių žodžių galūnes ir jas nutęsiantis, tarsi daina panėšėtų į troškintą mėsą, ne kartą atšildomą, bet niekuomet neprarandančią savo skonio. Nikas lyg užhipnotizuotas artėja prie šio balso.

Vienišas rytą klajojau po sodą,
Traukiau giliai rožių kvapą rasotą,
Bet pasiuntė balsą tyras dangus:
"Jau... prisikėlė... Dievo... Sūnus..."
Ir Jis apsireiškė, ir vedės drauge,
Sakė, kodėl pasirinko mane,
Vienu džiaugsmu mes dalijomės dviese,
Jis iki šiol mano dvasią apšviečia...

Kai eilės nutilo, Nikas palenkė į šalis kukurūzų ūglius ir jų properšoje išvydo namuką, greičiau netgi ne namuką, o lūšną su surūdijusia sta-

tine kairėje ir senomis sūpuoklėmis dešinėje. Šios kabojo po grublėta ir drevėta, bet stebinančiai žalia obelim. Veranda pasvirusi į šoną. Langai buvo atidarinėti, vasaros vėjelis švelniai žaidė nudryžusiomis baltomis užuolaidomis. Virš stogo styrojo keistai palinkęs cinkuotos skardos kaminas. Šis namukas stovėjo laukymėje, o iš visų keturių pusių kiek akys užmato jį supo kukurūzų laukai, ir tik šiaurinėje pusėje šią žalią jūrą kirto žvyrkelis, horizonte pavirstąs mažu taškeliu. Ir būtent tuomet Nikas suvokia, kokia ši vietovė: Polko apygarda, Nebraskos valstija, į vakarus nuo Omahos ir kiek šiauriau Osiolos. Šis kelias buvo 30-asis plentas.

Ant slenksčio sėdi pati seniausia Amerikos juodaodė moteris susitaršiusiais, retais, žilais plaukais. Ji apsirengusi namų darbo suknele, ant nosies - akiniai. Senutė tokia liesa, kad, regis, net lengvas vėjelis galėtų ją parversti, pakelti į aukštą žydrą dangų ir nunešti iki paties Džulisburgo Kolorade. Instrumentas, kuriuo ji groja (ko gero, kaip tik jo svoris prilaiko moterį ant žemės), - tai "gitara", ir sapnuodamas Nikas galvoja: *"Tai šit kaip skamba "gitara". Puikiai"*. Jis jaučia, kad stebėdamas ant savo lūšnelės slenksčio, viduryje Nebraskos kukurūzų laukų, sėdinčią negrę galėtų štai šitaip prastovėti visą likusią dieną ir klausytis jos dainos, aidinčios čia, Polko apygardoje, į vakarus nuo Omahos ir šiauriau Osiolos. Jos veidas suaižytas milijono raukšlelių, kaip valstijos žemėlapis su dar nenusistovėjusia geografija - jos rudus šagrenės skruostus vagoja upės ir kanjonai, kalvagūbriai ant smakro, akių įdubimai.

Akompanuodama sau sena gitara, ji vėl užgiedojo:

Jėė-zau, atsikelk ir ateik,
Ateik ir mums džiaugsmą suteik.
Kodėl gi Tavęs vis nėra?
Nors dabar... Tau skirta valanda.
Ach, dabar... Tau skirta valanda,
Nes dabar...

Ji atsargiai kaip vaiką guldo gitarą sau ant kelių ir gestu vilioja Niką artyn. Nikas prisiartina. Jis sako, kad norėjo tik pasiklausyti jos giedojimo, giesmė nuostabi.

- Ką gi, giedojimas - tai Dievo palaima. Aš tai darau mažne kiauromis dienomis... Kaip tu susidorojai su tuo tamsiaveidžiu žmogumi?

- Jis mane išgąsdino. Aš bijau...

- Berniuk, tu ir turi bijoti. Net medis patamsyje, jeigu į jį pažiūrėsi tam tikru kampu, gali išgąsdinti. Visi mes mirtingi, garbink Viešpatį.

- Bet kaipgi aš jam pasakiau "ne"? Kaipgi?

- O kaip tu kvėpuoji? Kaip sapnuoji? To niekas nežino. Bet tu vis ateik pas mane. Kada tik nori. Mane vadina motina Abigeile. Esu pati seniausia moteris šiuose kraštuose ir iki šiol pati kepu biskvitus. Ateik pas mane bet kuriuo metu ir atsivesk su savimi draugus.

- Bet kaip aš iš viso šito išsikapstysiu?

- Telaimina tave Dievas, berniuk, niekas, išskyrus Jį, negali tau padėti. Paprasčiausiai tikėkis visa ko geriausio ir ateidinėk pas motušę Abigeilę, kada tik panorėsi. Manau, kad būsiu šičia; ir pernelyg nesidairyk į šalis. Ateidinėk pas mane. Aš būsiu čia...

...čia, šioje vietoje...

Nikas pamažu budinosi, ir pamažu nyko Nebraska, ir bręstančių kukurūzų kvapas, ir tamsus raukšlėtas motušės Abigeilės veidas. Realusis pasaulis skverbėsi į jo sąmonę, ne tiek pakeisdamas sapno pasaulį, kiek šį užklodamas, kol užpildė visą jo esybę.

Jis buvo Šojoje, Arkanzaso valstijoje, jį vadino Niku Androsu, jis niekuomet nekalbėjo ir niekuomet negirdėjo "gitaros" garsų... bet dar vis tebebuvo gyvas.

Atsisėdo ant gulto, užsikėlė koją ir apžiūrėjo žaizdą. Patinimas kiek atslūgo. Aštrus skausmas praėjo, koją tik nemaloniai maudė. "Aš sveikstu, - su dideliu palengvėjimu pamanė Nikas. - Manau, kad man bus viskas gerai".

Jis atsistojo ir nušlūbčiojo prie lango. Koja nesilankstė, bet tai buvo tasai sustingimas, kuris po šiokios tokios mankštos praeina savaime. Nikas pažvelgė į numirusį miestą - jau ne Šoją, o Šojos lavoną - ir suprato, kad šiandien jam tiesiog būtina jį palikti. Jis negalės labai toli nuklibinkščiuoti, bet juk turi būti kelionės pradžia. Kur eiti? Jam atrodė, kad žino, kaip atsakyti ir į šį klausimą. Sapnai lieka sapnais, bet pradžioje ne pro šal patraukti į šiaurės vakarus. Į Nebraską.

Nikas išvažiavo iš miesto dviračiu liepos trečiąją dieną, penkiolika minučių po pirmos. Ryte jis susikrovė kuprinę, dėl viso pikto įsimesdamas kelis pakelius penicilino, taip pat kelias skardinėles jo mėgstamos konservuotos pomidorų sriubos su priedais. Be to, pasiėmė su savimi šovinių pistoletui ir dėžutę su virtuviniais įrankiais.

Jis ilgai klajojo gatvėmis, dirsčiojo į garažus, kol galų gale rado tai, ko ieškojo: jo ūgiui tinkantį dešimties pavarų dviratį. Lėtai numynė Meino gatve; jo sužeista koja, sukdama pedalus, po truputį apšilo. Nikas keliavo šiaurėn, o jo šešėlis, judėdamas įkandin savo juodu dviračiu, sekė jam iš paskos. Jis važiavo pro medžių šešėliuose skęstančius nuostabius, bet šaltus priemiesčio namelius su amžiams nuleistomis užuolaidomis.

Tą naktį praleido fermerio namelyje, už dešimties mylių į vakarus nuo Šojos. Liepos ketvirtosios vakarop jis jau buvo bemaž šalia Oklahomos. Ant žemės leidosi nakties tamsa, o jis stovėjo kitos fermos kieme, pakėlęs veidą į dangų ir stebėdamas meteoritų lietų, apšviečiantį tamsą šalta

balta ugnimi. Niekuomet jis nebuvo regėjęs nieko nuostabesnio. Kad ir kas jo lauktų prieš akis, Nikas buvo laimingas, kad tebėra gyvas.

41 skyrius

Pusę devintos ryte Larį pažadino paukščių čiulbesys ir saulės šviesa. Kiekvieną rytą nuo to laiko, kai jiedu su Rita paliko Niujorką, jis pabusdavo nuo paukščių čiulbesio ir saulės šviesos. Ir, jeigu jums toks palyginimas geriau patinka, tarsi nuo gundančio papildomos premijos prievilo, draudžiant savo gyvybę, - nuo gardžiai kvepiančio oro tyrumo ir gaivos. Netgi Rita į tai atkreipė dėmesį. Laris nuolat galvojo: “Na ką gi, jeigu ir toliau viskas taip klostysis, ir tai bus neblogai”. Bet darėsi vis geriau ir geriau. Darėsi taip gera, kad kilo abejonė, kas gi buvo šioje planetoje iki šiol? Buvo įdomu, ar *visuomet* taip kvepėjo oras Minesotos šiaurėje arba Oregone, vakarinėje Uolinių kalnų dalyje.

Gulėdamas savojoje miegmaišio pusėje, po žemu dvivietės palapinės stogu, kuri liepos antrosios rytą Pasike papildė jų bagažą, Laris prisiminė kaip Elas Spelmenas, vienas iš grupės “Nudriskėliai” dalyvių, mėgino prikalbinti Larį leistis su juo ir dar dviem ar trim vaikinais į žygį. Jie ketino patraukti į rytus, pernakvoti Las Vege, paskui nukeliauti ton Kolorado valstijos vieton, kuri vadinosi Lavlendu*. Mat rengėsi kokias penkias dienas pagyventi palapinėse, kalnuose šalia Lavlendo.

- Visą šį šlamštą apie Uolinius kalnus gali pasilaikyti Džonui Denveriui**, - su patyčia tuomet atrėžė Laris. - Jūs sugrįšite sukandžioti moskitų, galbūt netgi žaizdoti nuo nuodingųjų gebenių, kuriomis yra apžėlusios tos vietos. O štai jeigu jūs apsigalvosite ir norėsite praleisti penketą dienelių Vege, duokite žinią.

Bet greičiausiai anas žygis būtų buvęs panašus į dabartinę jų kelionę. Pats sau vienas, be įkyraus pašalinio zyzimo (išskyrus Ritą, bet dabar Laris visiškai normaliai su ja sutarė), gryname ore, sveikas, gilus miegas, jokio sukinėjimosi, vartymosi, paprasčiausiai - bach! - nukritai ir išsijungei tarytum būtum apsvaigintas plaktuko smūgio per galvą. Jokių problemų, išskyrus tai, kur patraukti rytojaus dieną ir kiek laiko prireiks nusigauti iki tos vietos. Tai buvo tiesiog nuostabu.

Ir šis rytas netoli Beningtono Vermonto valstijoje, į kurį dabar jie rengėsi keliauti 9-uoju plentu, šis rytas buvo kažkoks ypatingas. Tai buvo Palaimintoji Liepos Ketvirtoji, Nepriklausomybės diena.

Laris atsisėdo miegmaišyje ir dirstelėjo į Ritą, bet ją tebegaubė persipynę šviesotamsos šešėliai, ji vis dar tebebuvo linijų forma po peltakiuotu miegmaišio audiniu ir susivėlusių plaukų banga. Ką gi, šiandien rytą jis pažadins ją ganėtinai subtiliai.

---

* Love land *(angl.)* - meilės žemė.
** Kantri stiliaus dainų atlikėjas.

Laris savo pusėje prasegė miegmaišio užtrauktuką ir nuogas išlindo lauk. Sekundę jo kūnas pašiurpo, bet tuoj pat paglostė saulės įšildytas oras (jau buvo dvidešimt vienas laipsnis šilumos). Dienelė vėl žadėjo būti karšta. Laris išsiropštė iš palapinės ir su malonumu atsitiesė.

Šalia palapinės stovėjo 1200 kubinių centimetrų motociklas "Harlis Devidsonas", švytėte švytintis juodu metalu ir chromuotomis detalėmis. Kaip ir palapinę su miegmaišiu motociklą jie susirado Pasike. Iki tol atsisveikino su trim mašinom, dvi paliko ant plento dėl didelės automobilių grūsties, o trečioji įklimpo į purvą, kai Laris mėgino apsukti du vienas į kitą įsirėžusius sunkvežimius. Motociklas išsprendė visas problemas. Juo galima buvo lėtai apvažiuoti dideles transporto sangrūdas. Kai pasitaikydavo visiškai aklinas kamštis, motociklą galima buvo stumti kelkraščiu arba šaligatviu, be abejo, jeigu toks apskritai pasitaikydavo. Ritai visa tai ne itin patiko, - sėdėdama ant galinės sėdynės, ji nervinosi ir pirštais kibiai įsikirsdavo į Lario nugarą, - bet ir jai teko pripažinti, jog motociklas - vienintelis praktiškas problemos sprendimas. Nuo to laiko, kai ėmė važiuoti kaimo vietovėmis, jiedu sukorė didelį kelio galą. Liepos antrosios vakare perkirto Niujorko valstijos ribą ir pasistatė palapinę Kvorvilio priemiestyje. O liepos trečiąją, temstant, pasuko rytų pusėn ir įvažiavo į Vermontą. Ir štai šiuo metu jie buvo netoli Beningtono.

Pasistatė palapinę ant kalvos priešais miestelį, ir dabar, stovėdamas greta motociklo, Laris negalėjo atitraukti žvilgsnio nuo po jo kojomis besidriekiančios idiliškos mažo Naujosios Anglijos miestelio panoramos. Dvi švarutėlės akinančiai baltos bažnyčios, kurių bokštų smailės kilo aukštyn, tarsi norėdamos prisiliesti prie žydro rytmetinio dangaus; pilko mūro statinys, visas apsivijęs gebenėmis, - greičiausiai privati mokykla; fabrikas, keli įprasti mokyklų pastatai iš raudonų plytų; daug žaliu vasaros apdaru pasidabinusių medžių. Bet iš fabriko kamino nekilo joks dūmas, taip pat daugybė blizgančių, tarytum žaislinių automobilių, buvo kaip pakliuvo sustatyta pagrindinėje gatvėje, pratęsiančioje jų pasirinktą kelionės plentą, todėl reginys atrodė kiek nerealus ir kėlė nerimą. Ir vis dėlto saulėtoje tyloje (absoliučioje, neminint paukščių čiulbesio) Laris būtų galėjęs pakartoti mėgstamą dabar jau velionės Irmos Fajet posakį, jeigu kada nors būtų pažinojęs šią sentimentalią ledi: nedidelis praradimas.

Taigi šiandien buvo liepos ketvirtoji, o Laris vis dar tebelaikė save amerikiečiu.

Jis atsikrenkštė, nusipjovė ir šiek tiek paniūniavo, bandydamas pataikyti į toną. Paskui giliai įkvėpė, maloniai jausdamas, kaip lengvas ryto vėjelis glosto jo apnuogintą krūtinę bei sėdmenis ir garsiai užtraukė:

O, pasakyki, drauge, ar matai
Ankstyvo ryto spinduliuos,
Kaip kyla mūsų galvos išdidžiai
Ir sveikina spindėjimą naujos dienos?..

Laris, nukreipęs žvilgsnį į Beningtoną, sudainavo iki pabaigos, šiek tiek iškraipydamas ir nutęsdamas galūnes, kadangi dabar Rita turėjo stovėti prie palapinės landos ir iš jo juoktis.

Savo dainavimą baigė juokaujamai saliutuodamas pastato, kurį manė esant Beningtono municipalitetu, pusėn, paskui apsisuko, ketindamas senoviniu amerikietišku pasisveikinimu pasitikti dar vienerius nepriklausomybės metus senose gerose Jungtinėse Valstijose:

- Laris Andervudas, patriotas, linki jums gero ry...

Tačiau prie palapinės kaip ir anksčiau tebebuvo tuščia, ir Laris bematant pajuto pyktį bei susierzinimą. Vis dėlto valios pastangomis nuslopino savyje šiuos jausmus - juk Rita negali visuomet jaustis taip kaip jis. Kai žmogus ima tai suprasti ir išmoksta su tuo susitaikyti, vadinasi, tampa suaugęs. Po ano siaubingo nutikimo tunelyje Laris uoliai stengėsi su Rita susigyventi, ir jam atrodė, kad sekasi visiškai neblogai.

Paprasčiausiai reikia įsivaizduoti save jos vietoje, štai ir viskas. Būtina suprasti, jog ji daug vyresnė, kad per visą gyvenimą prie daug ko įprato, ir labai sunku viso to atsisakyti. Visiškai natūralu, kad dabar jai daug sunkiau prisitaikyti prie šio naujo, aukštyn kojom apversto pasaulio. Pavyzdžiui, kad ir tabletės. Laris anaiptol neapsidžiaugė sužinojęs, jog Rita pasiėmė su savimi visą savo prakeiktą vaistinėlę. “Geltonmarškinius”, kualoidą, darvoną ir daugybę kitokio šlamšto, kurį Rita vadino “mano mažyčiais žvalintojais”. Trys tokios raudonos tabletės su gurkšneliu tekilos, ir gali visą dieną šokti džigą. Visa tai jam nepatiko todėl, kad tam tikra prasme atrodė tarsi antausis jam, argi ne taip? Dėl ko jai sielotis ir nerimauti? Kokios problemos ją slegia? Juk jis nesinervina. Ir ar nesirūpina ja? Dar ir kaip.

Sugrįžęs prie palapinės, Laris neryžtingai stabtelėjo. Ko gero, geriau jai leisti išsimiegoti. Galbūt jinai pavargo. Bet... jis dirstelėjo žemyn į savo Senąjį Mergišių. Senasis Mergišius visai nenorėjo, kad Rita miegotų. Rytinis dainavimas jį visiškai išbudino. Todėl Laris užvertė palapinės prieangio užlaidą ir įlindo vidun.

- Rita?

Ir išsyk po gaivaus rytinio oro *tai* jį pribloškė: ko gero, jis dar buvo apsimiegojęs, todėl to nepajuto iš karto. Kvapas nebuvo pritrenkiančiai stiprus, kadangi palapinė puikiai vėdinosi, bet vis dėlto juntamas: salsvai dūlantis vėmalų ir ligos kvapas.

- Rita? - jo krūtinę persmelkė nerimas. Moters kūnas nejudėjo, iš miegmaišio kyšojo tik Ritos plaukų sruoga. Prišliaužė artyn, vėmalų dvokas sustiprėjo, ir nuo jo jam susuko skrandį. - Rita, ar tau viskas gerai? Prabusk, Rita!

Jokio judesio. Laris pervertė kūną, jos pusėje miegmaišis buvo pusiau prasegtas, tarsi moteris būtų mėginusi naktį iš jo išsikapanoti, ko gero, suprasdama, kas jai darosi, stengėsi išlįsti, bet patyrė pralaimėjimą, o jis tuo laiku ramiai sau miegojo šalia jos, jis, misteris Uoliniai kalnai. Taigi Ritą pervertė, iš jos rankos iškrito flakonėlis su tabletėmis, po pusiau už-

merktais vokais matėsi apsiblaususios akys, o burna buvo pripildyta žalia išvamų mase.

Lariui atrodė, kad į negyvą jos veidą žvelgė visą amžinybę. Jis buvo taip arti, o palapinė vis šilo, kol joje nepasidarė taip tvanku, kaip namo palėpėje karštą rugpjūčio dieną prieš audrą. Atrodė, Lario galva vis pučiasi ir štai netrukus susprogs. Ritos burna buvo pripildyta šio šlamšto. Laris niekaip neįstengė atplėšti nuo jos žvilgsnio. Jo galvoje sukosi vis ta pati mintis kaip triušis mechaninio žaisliuko bėgiais: *"Kiek laiko aš miegojau šalia, jai mirus?* Bjauru, dranguži. *Bjaaauru"*.

Sąstingis praėjo, ir Laris išropojo iš palapinės, susibraižydamas abu kelius, kai jais palietė pliką žemę. Pamanė, kad ir pats susivems, bet sutelkęs visą valią pergalėjo save. Labiau už viską gyvenime nemėgo pykinimo, bet ūmai pamanė: *"Bet aš gi grįžau palapinėn ją iškrušti!"*, ir jame viskas sprogo, išsiveržė lauk... Jis atatupstas ėmė trauktis nuo dvokiančios balos, verkdamas ir neapkęsdamas bjauraus skonio savo burnoje ir nosyje.

Laris galvojo apie ją visą rytą. Jos mirtis suteikė palengvėjimą, kalbant atvirai, netgi didelį palengvėjimą. Bet niekam pasaulyje šito nebūtų prisipažinęs. Tai patvirtino jo motinos ir Veino Stakio žodžius apie jį, netgi tai, ką sakė ana kvaila būtybė, "oralinė higienistė", Fordhemo gatvės bute šalia universiteto. Laris Andervudas, Fordhemo Išsišokėlis.

- Esu ne toks jau geras vaikinas, - pratarė jis balsu ir tai pasakęs pasijuto geriau. Tapo daug lengviau sakyti tiesą, o tai pats svarbiausias dalykas. Jis susitaikė patsai su savimi tame tolimajame pasąmonės kambaryje, kur sukosi Užkulisinio Gyvenimo ratas, jis nusprendė rūpintis Rita. Galbūt jis ir nebuvo geras vaikinas, bet nebuvo ir žudikas, o tai, ką padarė tunelyje, labiau panėšėjo į bandymą nužudyti. Taigi, jis ketino rūpintis Rita, jis nesiruošė jos barti, kad ir kokios prastos nuotaikos būtų, nesiruošė prarasti savitvardą, kad ir kaip stipriai jinai būtų traukusi jį atgalios ir kad ir kokia kvaila būtų atrodžiusi. Užvakar vakare, neatidariusi dangtelio, Rita įkišo metalinį indelį su žirneliais į laužą, ir Laris vos spėjo išžvejoti jį, apdegusį ir išsipūtusį, trejetą sekundžių, iki indelis nepavirto bomba ir nesprogo, grasindamas sužeisti juos į šalis pasipylusiomis skeveldromis ir metaliniu šrapneliu. Bet argi jis prikaišiojo jai už tai? Ne. Jis šito nepadarė. Paprasčiausiai nuleido viską juokais ir užglaistė incidentą. Taip pat ir dėl tablečių. Jis tiktai pastebėjo, kad toks tablečių kiekis galėjo tapti jos bizniu.

Ko gero, tau derėjo su ja tai aptarti. Ko gero, ji to nenorėjo.

- Tai nebuvo atsitiktinė pramoga, - garsiai pratarė Laris. Tai buvo išlikimo klausimas. Ir Rita pasirodė nepajėgi. Ko gero, ji žinojo tai jau nuo tos dienos Centriniame parke, kai nerūpestingai pykštelėjo medin iš mažyčio pistoleto, galėjusio sprogti tiesiog jos rankoje. Ko gero!..

- Ko gero, *mėšlas!* - piktai riktelėjo Laris. Priglaudė prie burnos gertuvę, bet ši pasirodė tuščia, o jis iki šiol burnoje tebejautė šlykštų prieskonį. Ko gero, tokių kaip Rita buvo pilna visoje šalyje. Gripas ne šiaip sau paliko gyvuosius. Juk turėjo kur nors šioje šalyje būti jaunas vaikinas, atsilaikęs prieš gripą, bet mirštantis nuo tonzilito. Kaip pasakytų Henis Jangmenas: "Ei žmonės, tokių aš turiu visą milijoną".

Laris sėdėjo prie gražaus plento vingio. Nuostabus gamtos reginys net gniaužė kvėpavimą. Pakelės užrašas skelbė, kad iš čia atsiveria vaizdas per dvylika mylių aplinkui. Bet Lariui atrodė, jog jis mato gerokai toliau. Iš tiesų, vaiskią dieną reginys neturėjo ribų. Priešingoje plento pusėje driekėsi žema mūrinė pertvara, ten pat gulėjo keleto sudaužytų butelių šukės ir panaudotas prezervatyvas. Laris nusprendė, kad anksčiau patamsyje čia rinkdavosi paaugliai ir stebėdavo, kaip apačioje miestelyje užsidegdavo šviesos.

Bet kodėl gi jis taip bjauriai jautėsi? Jis juk sakė tiesą, ar ne? Taip. Ir baisiausia šioje tiesoje buvo tai, kad jis tikrai jautė palengvėjimą, ar ne? Kad nuo jo pečių nusirito akmuo?

Ne, užvis baisiausia - likti vienam. Baisiausia vienatvė.

Banalu, bet užtat tiesa. Laris geidė bent su kuo nors pasidalyti šio nuostabaus reginio įspūdžiu. Jam reikėjo bent ko nors, į ką galėtų atsigręžti ir pasakyti: *"Vaiskią dieną galima matyti iki paties horizonto".* Tačiau vienintelis pakeleivis liko pusantros mylios už jo žaliomis išvamomis pripildyta burna. Sustingęs. Apsėstas musių.

Laris paguldė ant kelių galvą ir užsimerkė. Jis prisakė sau neverkti. Jis beveik taip pat neapkentė verkimo, kaip negalėjo pakęsti pykinimo.

Ir vis dėlto jis pasirodė kaip neapsiplunksnavęs viščiukas. Ne tik neįstengė Ritos palaidoti, bet ir nevaliojo apsaugoti savo vaizduotės - moters kūne knibždančių kirminų ir vabaliukų; jis suvokė visą savo poelgio bjaurumą, kai viena žmogiška būtybė pameta kitą tarsi saldainio popierėlį arba pepsikolos skardinę. Bet ir įmanomas palaidojimas turėjo ne tik nemalonią pusę, bet ir kažin ką neteisėta, tiesą sakant (o juk dabar jis sakė vien tiesą?), tai dvelkė pigiu racionalumu. Be abejo, jis galėjo nusileisti į Beningtoną, išlaužti Visuomet Populiarios ūkinių prekių parduotuvės duris, pasiimti iš ten Visuomet Populiarius kastuvą su kirtikliu; jis netgi galėjo sugrįžti čia, kur buvo taip tylu bei gražu, ir iškasti Visuomet Populiarų kapą šalia Visuomet Populiarios dvylikos mylių atžymos. Bet vėl sugrįžti į palapinę (kurioje dabar dvokia taip pat kaip Centrinio parko tualete, kur Visuomet Populiari baidyklė sėdės ten visą amžinybę), prasegti miegmaišio užtrauktuką iš jos pusės, ištraukti jos sustingusį, apsunkusį kūną ir vilkti jį iki iškasto kapo, nuleisti žemyn, o paskui užberti žemėmis, stebint, kaip drėgni grumstai limpa prie baltų, mėlynomis gyslelėmis išvagotų jos kojų ir stringa plaukuose...

O-ho, dranguži. Galbūt atlaikysiu ir šitai. Jeigu esu viščiukas, tai tebūnie.

Laris sugrįžo prie palapinės ir atvertė užlaidą. Paėmė į rankas ilgą lazdą. Giliai įkvėpė, sulaikė kvėpavimą, po to lazda išžvejojo savo drabužius. Pasitraukė atatupstas ir apsirengė. Dar sykį įkvėpė, sulaikė kvėpavimą ir tuo pačiu pagaliu išsižvejojo savo batus. Atsisėdo ant parvirtusio medžio ir apsiavė. Visi jo drabužiai buvo prisigėrę to kvapo.

- Na ir šlamštas, - sušnabždėjo.

Laris regėjo iš miegmaišio išsikišusią viršutinę Ritos kūno dalį, sustingusią jos ranką, vis tebegniaužiančią flakonėlį, kuriame tablečių jau nebebuvo. Pusiau pramerktos moters akys, atrodė, žvelgė į jį nebyliai priekaištaudamos. Ir Laris vėl prisiminė tunelį bei vaizduotėje jį persekiojančius negyvėlius. Ta pačia lazda jis skubiai nuleido palapinės užlaidą.

Ant savęs vis tebejuto jos kvapą. Todėl pirmiausiai sustojo Beningtone ir ten, vyriškų drabužių parduotuvėje, nusimetė visus rūbus ir apsirengė naujais, dar pasiimdamas tris pakaitas apatinių drabužių, keturias poras kojinių ir glaudes. Ten pat susirado ir naujus batus. Žvelgdamas į trijų dalių veidrodį, Laris išvydo ne tik tuščią parduotuvę, bet ir motociklą "Harlį", ramiai sau atremtą į priebutį.

- Puikus motociklas, - sumurmėjo jis. - Tiesiog nuostabus, - bet įvertinti jo skonį nebuvo kam.

Išėjęs iš parduotuvės, Laris užvedė motociklą. Jis dar pamanė, kad, ko gero, vertėtų užsukti į buities prekių parduotuvę paieškoti ten palapinės bei miegmaišio, bet šiuo metu labiausiai geidė kuo greičiau palikti Beningtoną. Jis galės susirasti viską, ko reikia, ir kitoje vietoje.

Kai išvažiavo iš miesto, Laris akimirksnį atsigręžė į jam už nugaros pasiliekančią nedidelę kalvą. Jis išvydo dvylikos mylių atžymą, bet ne tą vietą, kur buvo pastatyta palapinė. Iš tiesų, tai buvo netgi į gera, tai buvo... Laris vėl nukreipė žvilgsnį į kelią, ir iš siaubo jam užėmė kvapą. Priešaky riogsojo sunkvežimis su apversta priekaba. Matyt, jo vairuotojas bandė apvažiuoti stovinčią mašiną, priekabą užnešė į šalį ir apvertė. Dabar Lario "Harlis" lėkė tiesiai į jį. Staigiai pasuko dešinėn, įrėmęs naują batą į plento dangą, ir jam kone pavyko išvengti susidūrimo. Bet kairė koja kabino užpakalinį sunkvežimio buferį, ir motociklas ištrūko iš po jo. Laris nusivertė į pakelės griovį. "Harlis" nepatenkintai už jo suurzgė ir užgeso.

- Ar viskas gerai? - Laris garsiai paklausė pats savęs. Ačiū Dievui, kad važiavo dvidešimties mylių per valandą greičiu. Ačiū Dievui, kad su juo nebuvo Ritos, nes būtų sukėlusi tikrą isteriją! Tiesa, jeigu Rita būtų buvusi su juo, jis, žinoma, neimtų gręžiotis atgalios, o įdėmiai žiūrėtų į kelią.

- Man viskas gerai, - atsakė pats sau, nebūdamas tačiau tuo tikras.

Laris pabandė atsisėsti. Jį užgulė tyla, kaip kartais atsitinka - tokia ramybė ir tyla, kad gerokai apie tai pagalvojus galima išprotėti. Žvelgiant šiuo požiūriu, netgi Ritos raudojimas suteiktų palengvėjimą. Ūmai pasaulis prisipildė pilko mirgėjimo ir blyksinčių taškelių amalo, ir Laris baimin-

damasis ėmė laukti, jog netrukus praras sąmonę. Jis pamanė: *"Aš iš tiesų sužeistas. Tai suprasiu, kai tik praeis šokas, būtent tuomet aš tai ir pajusiu. Aš stipriai susitrenkiau ar panašiai. Bet kas gi mane sutvarstys?!"*

Bet kai silpnumas praėjo, Laris apžiūrėjo save ir įsitikino, kad rimtai nesusižeidė. Jis smarkiai nusibrozdino abi rankas ir ties dešiniuoju keliu susiplėšė naująsias kelnes - o ir patį kelį stipriai susitrenkė, - bet viso labo tai buvo tik įdrėskimai, ne tokia jau didelė nelaimė, kiekvienas žmogus nors kartą gyvenime krenta nuo motociklo arba dviračio. Jis suprato, kas yra didelė nelaimė. Jis galėjo trinktelėti galva, įlaužti kaukolę ir gulėti čia, lėtai merdėdamas po svilinančiais spinduliais. Arba uždusti nuo savo išvamų, kaip tai neseniai atsitiko su viena jo mirštančia drauge.

Slopindamas kojų virpulį, Laris nusikapanojo iki motociklo ir jį pakėlė. Jo išorėje nesimatė jokių pažeidimų, bet dabar jis atrodė kažin koks kitoniškas. Tai tebebuvo transporto priemonė, ganėtinai miela transporto priemonė, tarnaujanti dviem tikslams: pervežimui ir dar tam, kad jis galėtų jaustis Džeimsu Dinu arba Džeku Nikolsonu "Pragaro angeluose ant ratų". Tačiau dabar visi šie chromuoti blizgučiai, atrodė, šaipėsi iš jo, tarsi kviesdami jį prieiti ir įrodyti, ar jam užtenka vyriškumo valdyti šį monstrą ant dviejų ratų.

Motociklas užsivedė iš trečio karto, ir Laris išvažiavo iš Beningtono mažne pėsčiojo greičiu. Ant jo rankų žibėjo ledinio prakaito apyrankės, ir ūmai kaip niekuomet gyvenime jis panoro pamatyti kito žmogaus veidą.

Bet tądien jis nepamatė nieko.

Dieną Laris prisivertė šiek tiek padidinti greitį, bet jis niekaip neišdrįso važiuoti greičiau nei dvidešimtį mylių per valandą, netgi priekyje matydamas visiškai tuščią kelią. Vilmingtono pakraštyje stovėjo sportinių prekių ir motociklų parduotuvė. Laris stabtelėjo prie jos, susirado miegmaišį, motociklininko pirštines, šalmą, bet netgi su šalmu negalėjo važiuoti greičiau nei dvidešimtį mylių per valandą. Sudėtingesnėse atkarpose taip sumažindavo greitį, kad ir pėsčiasis būtų jį aplenkęs. Jis nuolat regėjo save, be sąmonės gulintį kelkraštyje ir merdintį dėl prarasto kraujo.

Penktą valandą, kai jau artėjo prie Bretlboro, užsidegė perkaitimo indikatorius. Laris sustabdė "Harlį", vienu metu jausdamas ir pasibjaurėjimą, ir palengvėjimą.

- Lygiai taip pat sėkmingai jį galima buvo stumti, - tarė balsu. - Motociklas skirtas važiuoti šešiasdešimties mylių greičiu, kvaily prakeiktas!

Laris paliko motociklą ir patraukė į miestą, nežinodamas, ar sugrįš jį pasiimti.

Naktį praleido Bretlboro miesto parke, po orkestro aikštelės pastoge. Kai tik sutemo, Laris įlindo į miegmaišį ir bematant užmigo. Po kurio laiko jį pažadino neaiškus garsas. Pažvelgė į laikrodį. Plonytės šviečiančios rodyklės rodė dvidešimt trečią dvidešimt. Pakilęs ant alkūnių, Laris ėmė

stebeilyti tamson, kiekviena savo kūno ląstele jausdamas didelę scenos erdvę ir ilgėdamasis mažytės palapinės, kurioje buvo taip jauku ir šilta. Net jeigu ir skambėjo koks nors garsas, dabar jis pranyko: nutilo netgi žiogeliai. Ar tikrai buvo garsas? Ar galėjo jis būti?

- Ar yra čia kas nors? - šūktelėjo Laris, ir jį išgąsdino nuosavo balso garsas. Jis siektelėjo savo dvivamzdžio ir ilgai, jausdamas, kaip jį apima vis didėjanti panika, negalėjo jo rasti. O apčiuopęs, nė nesusimąstydamas nuspaudė gaiduką, lygiai taip pat, kaip vandenyne skęstantis žmogus griebiasi numesto gelbėjimo rato. Jeigu šautuvas nebūtų paliktas su saugikliu, būtų iššovęs. Galbūt ir į Larį.

Šioje tyloje kažin kas buvo. Laris tuo neabejojo. Ko gero, žmogus, o galbūt ir didžiulis pavojingas žvėris. Be abejo, žmogus irgi galėjo būti pavojingas. Toks žmogus kaip anas, kuris nužudė vargšą Monstrų šauklį, arba panašus į Džoną Birsfordą Tiptoną, siūliusį Lariui milijoną už pasinaudojimą jo moterimi.

- Kas čia?

Kuprinėje turėjo prožektorių, bet jeigu jo ieškotų, tektų paleisti iš rankų šautuvą. Be to... ar tikrai jis norėjo pamatyti, kas čia buvo?

Todėl paprasčiausiai sėdėjo, laukdamas, kol pasikartos judesys arba garsas (ar šis garsas *buvo,* ar jam tiesiog kas nors prisisapnavo?), po kurio laiko ėmė snūduriuoti, o paskui užmigo.

Staiga jo galva krūptelėjo, akys atsimerkė, kūnu perbėgo virpulys. *Dabar* iš tiesų pasigirdo garsas, ir jeigu naktis būtų buvusi giedra, mėnulis, veik pilnatis, būtų apšvietęs jam... Bet jis nenorėjo matyti. Jis visiškai neabejotinai nenorėjo matyti. Ir vis dėlto palinko priekin, nuleidęs galvą ir įsiklausydamas į duslų žingsnių aidą, nutolstantį Vermonto valstijos Bretlboro Meino gatve vakarų pusėn. Garsas tilo, kol galutinai ištirpo nakties šlamesiuose.

Ūmai Laris pajuto beprotišką norą atsistoti, numesti miegmaišį sau po kojomis ir sušukti: *"Kad ir kas būtumei, sugrįžk! Man nesvarbu, kas tu toks! Sugrįžk!"* Bet ar tikrai norėjo suteikti tokią galimybę tam Kažkam? Orkestro pakylos kriauklė būtų sustiprinusi jo balsą - jo kvietimą. O kas, jeigu šie žingsniai iš tiesų būtų *sugrįžę,* ardydami tylą ir ramybę, kurios netrikdė nė žiogelių svirpesys? Bet užuot atsistojęs, Laris tik patogiau atsigulė ir apkabinęs rankomis šautuvą susirietė į kamuoliuką. *"Šiąnakt aš daugiau nebeužmigsiu",* - pamanė jis, bet po trejeto minučių jau kietai miegojo, o prabudęs rytą visiškai neabejojo, jog visa tai paprasčiausiai susapnavo.

42 skyrius

Kol kaimyninėje valstijoje Laris Andervudas mėgavosi savo šventiniu saliutu, Stiuartas Redmenas, sėdėdamas ant didelio šalikelės akmens, pusryčiavo. Tolumoje pasigirdo artėjančių variklių gausmas. Stju vienu mau-

ku baigė gerti skardinę alaus ir į permatomą popierių tvarkingai suvyniojo biskvitą. Jo šautuvas, paremtas į akmenį, stovėjo šalia. Stju paėmė šautuvą, atlaisvino saugiklį, paskui vėl pastatė atgal, tiktai šiek tiek arčiau rankos. Važiuoja motociklais, sprendžiant iš garso, ne itin galingais. Šioje spengiančioje, viską apimančioje tyloje neįmanoma buvo nustatyti atstumą. Galbūt už dešimties mylių, bet tiktai galbūt. Pakankamai laiko baigti pusryčiauti, bet jam dingo noras valgyti. Šildė saulutė ir džiugino mintis apie susitikimą du draugiškais sutvėrimais. Jis nematė gyvų žmonių nuo to laiko, kai Vudsvilyje išėjo iš Gleno Beitmeno namų. Stju vėl dirstelėjo į šautuvą. Jis atlaisvino jo saugiklį, kadangi draugiški sutvėrimai galėjo pasirodyti panašūs į Elderį. Bet jis paliko šautuvą prie akmens, kadangi tikėjosi, jog jie vis dėlto bus panašūs į Beitmeną - tik ne taip pesimistiškai žiūrės į ateitį. *"Visuomenė atsistatys, - pasakė Beitmenas. - Atkreipkite dėmesį, aš nepavartojau žodžio "reformuosis". Tai siaubingas kalambūras. Žmonių visuomenėje pernelyg mažai vietos pasikeitimams".*

Deja, patsai Beitmenas nenorėjo prisidėti prie visuomenės atkūrimo. Jis atrodė visiškai patenkintas - bent jau dabartiniu metu: jam patiko vaikštinėti su šuniu, piešti savo paveikslus, krapštytis sode ir mąstyti apie sociologinį išsišakojimą, mažne galutinį sunykimą.

"Jeigu tu sugrįši, čia ir pakartosi savo kvietimą, Stju, aš, ko gero, sutiksiu. Visuomeniškumas - tai žmonijos prakeiksmas. Štai ką turėjo pasakyti Kristus: "Skelbiu jums tiesą, kol nesusirinkote dviese arba trise vienon draugėn, nes kuris nors kitas, norėdamas patekti tarp jūsų, ištikš nelyginant š..." Papasakoti tau, ką mano sociologija apie žmogiškąją giminę? Aš sudėliosiu visa tai į lentynėles. Parodykite man vienišą vyrą arba moterį, ir aš jums parodysiu šventąjį. Duokite du, ir jiedu susirgs meile. Duokite tris, ir jie išras žavingą dalyką, vardu "visuomenė". Duokite keturis, ir jie pastatys piramidę. Duokite penkis, ir jie pavers vieną atstumtuoju. Duokite šešis, ir jie sukurs prietarus. Duokite septynis, ir jie per septynerius metus išras ginklus. Žmogus galbūt sukurtas pagal Dievo paveikslą, bet žmonių visuomenė sutvarkyta pagal išvirkščią Jo pusę, ir visuomet žmogų traukia artyn savęs".

Ar tai buvo tiesa? Jeigu taip, tepadeda jiems Dievas. Bet pastaruoju metu Stju dažnai prisimindavo savo senus draugus ir pažįstamus. Jo atmintyje dilo ir nyko nepatrauklūs jų bruožai - tai, kad Bilas Hepskomas niekuomet nesinaudojo nosine ir bato galu sutrindavo snarglius žemėn, tai, kad Normas Briuetas žiauriai elgdavosi su savo vaikais, tai, kokiu nemaloniu būdu Bilis Verkeris kontroliavo kačių populiaciją prie savo namų, mindydamas naują kačiukų vadą savo geležimi kaustytais batų užkulniais.

Užplūdę prisiminimai kažkodėl buvo vien tik geri. Medžioklė auštant. Pokerio lošimas Ralfo Chodžeso namuose, amžini Vilio Kredoko nusiskundimai, jog jis neva pralošė keturis dolerius, net jeigu išlošdavo visą dvidešimtį. Prisiminimai apie tai, kaip jie šešiese ar septyniese stūmė Tonio Leominsterio "Skautą" iš pakelės griovio, į kurį jis įvažiavo prisila-

kęs iki sąmonės netekimo, o patsai Tonis, besipainiojantis jiems po kojomis, prisiekinėjo Dievu ir visais šventaisiais, kad jis kaip įmanydamas stengėsi išvengti meksikiečių. Viešpatie, kaip jie juokėsi! Nesibaigiantis Kriso Ortegos anekdotų srautas. Jų išvyka pas Hantsvilio prostitutes, ir kaip Džo Bobas Brentvudas susigavo ten gaktos utėlių ir stengėsi visiems įrodyti, kad dėl to kalta lova svetainėje, o ne merginos viršuje. Tai buvo puikūs laikai. Žinoma, tai nebuvo rafinuoti naktiniai klubai ir ištaigingi, į muziejus panašūs restoranai, bet vis tiek buvo nuostabu. Stju prisimindavo praeitį, vis sugrįždamas ir sugrįždamas į ją atgalios, - lygiai taip pat, kaip senas atsiskyrėlis iš riebaluotos kortų kaladės dėlioja pasjansą po pasjanso. Bet labiausiai jis norėjo išgirsti žmonių balsus, sutikti ką nors, kad pasisukus į jį galima būtų paklausti: *"Ar matei?"*, kai kas nors įvyksta, pavyzdžiui, meteoritų lietus, kurį jis vieną vakarą stebėjo. Stju nebuvo labai kalbus, bet ir vienatvėn ne itin veržėsi.

Todėl įsitempęs atsitiesė, kai iš už posūkio pagaliau pasirodė motociklai. Jis išvydo porelę "Hondų", kuriomis važiavo maždaug aštuoniolikos metų vaikinas ir kiek vyresnė už jį mergina. Mergina vilkėjo ryškiai geltona palaidinuke ir mūvėjo šviesiai mėlynais džinsais.

Jiedu pamatė jį sėdintį ant akmens, ir abi "Hondos" šiek tiek vikstelėjo į šalį, nes vairuotojai iš nustebimo trumpam prarado jų kontrolę. Vaikinas pravėrė burną. Pradžioje buvo neaišku, ar jie sustos, ar nudulkės toliau į vakarus.

Stju kilstelėjo ranką ir draugiškai šūktelėjo: "Sveiki!" Krūtinėje pašėlusiai daužėsi širdis. Jis labai norėjo, kad jie sustotų. Taip ir įvyko. Stju nustebino įtempta jų laikysena. Ypač vaikinuko, kuris atrodė taip, tarytum jam į kraują ką tik suleido visą galoną adrenalino. Žinoma, Stju turėjo šautuvą, bet jis į juos juk nesitaikė, o ir jie patys buvo apsiginklavę: vaikinas turėjo pistoletą, o mergina atstatytą nediduką šautuvą, kaip Petės Herst* vaidmenį atliekanti aktorė (tiesa, be ypatingo pasisekimo).

- Manau, kad jis normalus, Haroldai, - tarė mergina, bet Haroldu pavadintas vaikinas tebestovėjo įsitempęs bei apsižergęs motociklą ir su nuostabos bei nedraugiškumo kupina išraiška spitrijo į Stju.

- Aš manau... - vėl pradėjo ji.

- Iš kur tu gali tai žinoti? - nutraukė ją Haroldas, nenuleisdamas nuo Stju žvilgsnio.

- Na ką gi, man malonu su jumis susipažinti, jeigu šie žodžiai ką nors pakeis, - pratarė Stju.

- O kas, jeigu aš tavimi nepatikėsiu? - atsakė Haroldas, ir Stju pastebėjo, kad vaikinukas mirtinai išsigandęs. Ir patsai, ir dėl merginos, už kurią jis yra atsakingas.

- Na, tuomet aš nežinau, - Stju pakilo nuo akmens. Haroldo ranka slystelėjo prie pistoleto.

---

* Patricija Herst - Amerikos laikraščių magnato duktė, pagrobta teroristų, o paskui dalyvavusi teroristų akcijose. Buvo areštuota ir nuteista.

- Haroldai, nedaryk šito, - paprašė mergina. Paskui ji nutilo, ir kurį laiką visi jie bejėgiškai laukė, nežinodami, kaip pasielgti toliau. Trijų keistuolių grupė, kurią galima sujungti į kol kas neįsivaizduojamos konfigūracijos trikampį.

- Och-och-och, - atsiduso Franė, sėsdama ant drėgnos žolės po pakelės guoba. - Nuo mano užpakalio tikriausiai niekuomet nepradings nuospaudos, Haroldai.

Haroldas karčiai nusijuokė.

Franė grįžtelėjo į Stju:

- Jūs kada nors važiavote šimtą septyniasdešimt mylių "Honda", misteri Redmenai? *Nerekomenduoju.*

Stju nusišypsojo:

- Kur keliaujate?

- O koks tavo reikalas? - šiurkščiai burbtelėjo Haroldas.

- Kaip tu elgiesi? - priekaištingai tarė Franė. - Misteris Redmenas - pirmas mūsų sutiktas žmogus nuo to laiko, kai numirė Gasas Dinsmoras! Noriu pasakyti, kad jeigu neieškosime, nebendrausime su kitais žmonėmis, tai kas gi tuomet bus?

- Paprasčiausiai jis nerimauja dėl jūsų, štai ir viskas, - ramiai pasakė Stju. Jis nusiskynė žolės stiebelį ir suspaudė jį tarp dantų.

- Ko gero, taip ir yra, - jau švelnesniu tonu pripažino Haroldas.

- O aš maniau, kad mudu abu vienas kitą saugome, - pastebėjo ji, ir Haroldas tirštai nuraudo.

Stju pamanė: *"Duokite man tris žmones, ir jie sukurs visuomenę"*. Bet ar jam pačiam šie žmonės buvo tinkami? Mergina jam patiko, bet vaikinas kėlė kiek bailaus piktanorio įspūdį. O toks vyrų tipas tam tikromis aplinkybėmis tampa labai pavojingas...

- Kalbėk, ką nori, - suniurnėjo Haroldas. Jis metė į Stju rūškaną žvilgsnį ir iš striukės kišenės išsitraukė pakelį "Marlboro". Prisidegė. Rūkė, kaip tai daro žmogus, kuris visai neseniai įgijo šį įprotį. Ko gero, viso labo prieš porą dienų.

- Mes važiuojame į Stovingtoną Vermonto valstijoje, - tarė Franė. - Į ten esantį Virusologijos centrą. Mes... kas atsitiko, misteri Redmenai?

Stju tapo baltesnis už popierių. Smilga, kurią jis kramtė, nukrito jam ant kelių.

- Kodėl į ten? - paklausė Stju.

- Kadangi kaip tik ten yra įstaiga, tirianti užkrečiamus susirgimus, - bematant atsakė Haroldas. - Tai buvo mano idėja. Jeigu šioje šalyje dar išliko kur nors tvarka arba žmonės, turintys valdžią ir išvengę siaubingos dalios, tai pirmiausiai jie turi būti Stovingtone arba Atlantoje, kur yra dar vienas panašus centas.

- Teisingai, - patvirtino Franė.

Stju pasakė:

- Jūs veltui gaištate laiką.

Franė atrodė apstulbusi. Gi Haroldas liepsnojo pasipiktinimu; jis vėl paraudo.

- Vargu ar jūs galite apie tai spręsti.

- Manau, kad galiu. Aš ką tik iš ten.

Dabar jau suglumo jie abu. Suglumo ir nustebo.

- Jūs žinote apie tai? - virptelėjusi paklausė Franė. - Jūs jau viską patikrinote?

- Ne, viskas buvo šiek tiek kitaip. Tai...

- Tu apgavikas! - Haroldo balsas šoktelėjo aukštyn ir užlūžo.

Franė pastebėjo netikėtą įtūžio plykstelėjimą Redmeno akyse, paskui jos vėl tapo ramios.

- Ne, aš nemeluoju.

- O aš sakau, kad meluoji! Aš sakau, kad tu ne kas kitas, kaip...

- *Haroldai, užsičiaupk!*

Haroldas įsižeidęs pažvelgė į ją:

- Bet, Frane, kaipgi tu gali tikėti...

- Kodėl esi toks atžarus ir taip priešiškai nusiteikęs? - griežtai paklausė ji. - Nejaugi negali bent išklausyti, ką jis kalba, Haroldai?

- Aš netikiu.

Gana sąžininga, pamanė Stju, o tai mus sulygina.

- Kaipgi tu gali netikėti žmogumi, kuris yra taip geranoriškai nusiteikęs? Išties, Haroldai, tu elgiesi tiesiog nepakenčiamai!

- Leiskite jums papasakoti, iš kur aš visa tai žinau, - ramiai pratarė Stju. Ir jis pateikė jiems sutrumpintą versiją savo istorijos, kuri prasidėjo nuo to momento, kai Kempionas įsirėžė į Hepo degalinę. Glaustai papasakojo ir apie savo pabėgimą iš Stovingtono prieš savaitę. Haroldas bukai spoksojo į savo uodų sukandžiotas rankas ir gniaužė kumščius. Bet merginos veidas priminė išskleistą tragiškų įvykių žemėlapį, ir Stju dėl jos jaudinosi. Jinai išvyko su šiuo vaikinu (kuriam, reikia pastebėti, kilo visai nebloga idėja), tikėdamasi, kad nepaisant nieko dar kur nors išliko seno, saugaus pasaulio salelė. Na ką gi, dabar jai teko nusivilti. Ir, sprendžiant iš jos išraiškos, labai smarkiai.

- Ir Atlantoje taip pat? Virusas sunaikino abu centrus? - paklausė ji.

- Taip, - atsakė Stju, ir mergina pravirko.

Stju norėjo ją nuraminti, apkabinti jos pečius, bet vargu ar tai būtų patikę vaikinui. Haroldas neramiai pažvelgė į Franę, paskui į savo batų galiukus. Stju padavė merginai savo nosinę. Ji išsiblaškiusi padėkojo, nė nepažvelgusi į jį. Haroldas vėl rūškanai dėbtelėjo į Stju mažo niekšelio akimis, kuris norėtų suvalgyti visą biskvitą vienas. "Na ir nustebs gi jis, - pamanė Stju, - kai paaiškės, kad jo mergina - toli gražu ne didelis biskvito gabalas".

Kai Franės raudojimas virto tyliu kūkčiojimu, ji tarė:

- Manau, kad mudviem su Haroldu derėtų jums padėkoti. Jūs bent jau išgelbėjote mus nuo ilgos kelionės, kuri galų gale būtų pasibaigusi dideliu nusivylimu.

- Tu nori pasakyti, kad juo patikėjai? Vadinasi, taip? Jis papasakojo tau pasakėlę, ir tave... tave nupirko?

- Haroldai, bet kodėl gi jam apgaudinėti? Kokiu tikslu?

- Iš kur man žinoti, ką jis turi galvoje? - agresyviu tonu paklausė Haroldas. - Galbūt netgi nužudymą. Arba prievartą.

- Aš asmeniškai netikiu išprievartavimu, - ramiai tarė Stju. - Galbūt tu apie tai žinai daugiau nei aš.

- *Liaukitės,* - nutraukė juos Franė. - Haroldai, pasistenk nebūti toks baisus.

- *Baisus?* - riktelėjo Haroldas. - Aš stengiuosi išsaugoti tave, mus, ir tu tai vadini *baisumu?*

- Pasižiūrėk, - pratarė Stju ir pakėlė marškinių rankovę. Vidinėje jo rankos pusėje buvo keletas beužgyjančių adatos įdūrimų ir susiliejančios mėlynių dėmės. - Jie badė mane visokiausiu šlamštu.

- O galbūt tu narkomanas, - paprieštaravo Haroldas.

Nuleidęs rankovę, Stju į repliką nieko neatsakė. Be abejonės, visa priežastis slypėjo merginoje. Vaikinas jau susitaikė su mintimi, kad jinai priklauso tiktai jam. Ką gi, kai kurios merginos gali tapti kieno nors nuosavybe, kai kurios - ne. Ši greičiausiai priklausė pastarajam tipui. Ji buvo aukšta, graži, atrodė labai gaivi ir jauna. Tamsios akys ir plaukai tik pabrėžė jos nesaugumą ir bejėgiškumą. Buvo labai lengva pastebėti plonytę raukšlelę ("aš noriu" raukšlelę - taip ją vadino Stju motina), įsikirtusią tarp antakių, kuri tapdavo ganėtinai iškalbinga merginai susierzinus arba praradus savitvardą; taip pat jos rankų mitrumą, kai ji ryžtingai atmesdavo nuo kaktos plaukus.

- Taigi, ką gi mums dabar daryti? - paklausė Franė, visiškai ignoruodama paskutinį Haroldo indėlį diskusijon.

- Bet kokiu atveju važiuoti toliau, - atsiliepė Haroldas, o kai ji dėbtelėjo į jį, parodydama minėtą raukšlelę, jis neryžtingai pridūrė: - Reikia juk *kur nors* važiuoti. Žinoma, galbūt jis sako tiesą, bet mes galime ir patikrinti. O paskui nuspręsti, ką daryti toliau.

Franė pažvelgė į Stju tokia išraiška, kuri tarytum bylojo: aš-nenoriu-užgauti-jūsų-jausmų-bet... Stju gūžtelėjo pečiais.

- Na kaip? - mygo Haroldas.

- Manau, jog tai nelabai svarbu, - atsakė Franė. Ji nusiskynė baltą pienę ir nupūtė nuo jos pūkus.

- Ar sutikote ką nors savo kelyje? - paklausė Stju.

- Visiškai sveikai atrodantį šunį. O štai žmonių nesutikome.

- Aš irgi mačiau šunį, - ir Stju papasakojo jiems apie Beitmeną ir Kodžaką. Baigęs pridūrė: - Keliavau pakrantės link, bet sakydami, kad ten nebėra žmonių, atėmėte iš mano burių vėją.

- Atleisk, - tarė Haroldas, bet užuojautos jo balse nebuvo. Jis atsistojo. - Frane, tu pasiruošusi?

Ji neryžtingai dirstelėjo į Stju, paskui pakilo.

- Vėl ant nuostabiojo transporto. Ačiū, kad papasakojote mums, ką pats žinojote, misteri Redmenai, nesvarbu, kad naujienos nepasirodė guodžiančios.

- Minutėlę, - irgi atsistodamas sulaikė juos Stju. Jis vis dar abejojo, svarstydamas, ar jie jam tinka į pakeleivius. Mergina tiko be jokios abejonės, bet vaikinukas turėjo maždaug septyniolika metų ir buvo užsikrėtęs virusu aš-neapkenčiu-visų-aplinkinių. Bet ar daug beliko žmonių, kad galima būtų rinktis ir svarstyti? Stju taip nemanė. - Man atrodo, visi mes ieškome žmonių, - tarė. - Jeigu priimtumėt į savo kompaniją, su malonumu keliaučiau drauge.

- Ne, - išsyk nukirto Haroldas.

Franė sutrikusi žvilgčiojo tai į Haroldą, tai į Stju.

- Galbūt mes...

- Neprieštarauk. Aš gi pasakiau - ne.

- Argi aš neturiu balso teisės?

- Kas tau darosi? Nejaugi nematai, kad jis tenori vienintelio dalyko? Viešpatie, Frane!

- Trims lengviau negu dviems, jei iškyla kokia nors problema, - tarė Stju, - aš tikrai žinau, jog daug geriau negu vienam.

- Ne, - pakartojo Haroldas. Jo ranka nusileido prie pistoleto rankenos.

- Taip, - tvirtai atsakė Franė. - Mudu su malonumu jus priimame, misteri Redmenai.

Haroldas pasisuko į ją; jo veidas liepsnojo pykčiu ir nuoskauda. Stju beregint įsitempė, pamanęs, kad tasai ketina jai suduoti, bet paskui vėl atsipalaidavo.

- Vadinasi, štai ko tu nori? Tu tiesiog laukei patogios progos manimi atsikratyti, dabar aš supratau! - Haroldas buvo toks įtūžęs, kad jo akys pritvinko ašarų, ir dėl to dar labiau padūko. - Jeigu tu šito taip jau trokšti, tebūnie. Keliauk su juo. Nenoriu daugiau tavęs matyti. Pakęsti tavęs negaliu! - ir jis patraukė “Hondų” link.

Franė apstulbusi pasižiūrėjo į Stju, po to pasisuko į Haroldą.

- Palauk, - tarė Stju. - Pasilik čia.

- Tik nenuskriauskite jo, - paprašė Franė. - Prašau jūsų.

Stju nubėgo prie savąją “Hondą” mėginančio užvesti Haroldo. Pykčio apakintas, vaikinas pasuko droselį visu galingumu, ir jam tiesiog pasisekė, kad motociklas neužsivedė, antraip seniui Haroldui būtų buvę riesta.

- Pasitrauk šalin! - piktai riktelėjo Haroldas, ir jo ranka vėl nusileido prie pistoleto rankenos. Stju uždėjo savąją ant Haroldo plaštakos. Haroldo akys išsiplėtė, ir Stju pamanė: dabar vaikinas yra per colį nuo tikrai pavojingos ribos. Jis ne šiaip pavydėjo merginos, tai būtų netikslus jo natūros sumenkinimas. Čia buvo sumenkintas jo asmeninio orumo jausmas

ir naujas savęs, kaip merginos gynėjo ir gerbėjo, suvokimas. Kas žino, koks jis buvo iki visų šių nutikimų, su šiuo nukarusiu pilvuku ir užriestais batų galais, bjauriu ir įžūliu elgesiu. Bet po šiuo nauju vaidmeniu vis dar slypėjo tikėjimas, kad jis kaip ir anksčiau toks pat niekam tikęs berniokas, ir toks išliks visada. Ir dar po visu tuo slypėjo įsitikinimas, kad nieko negalima pradėti iš naujo. Lygiai taip pat jis būtų reagavęs ir į Beitmeną, ir į dvylikmetį berniuką. Bet kokio trikampio situacijoje jis visuomet laikys save labiausiai nutolusiu tašku.

- Haroldai, - bemaž į pat ausį pratarė Stju.

- Leisk, aš noriu *išvažiuoti!* - toksai įsitempęs jo dramblotas kūnas atrodė visiškai lengvas, ir virpėjo nelyginant styga.

- Haroldai, tu ką, miegi su ja?

Haroldo kūnas trūktelėjo, ir Stju suprato, jog yra ne taip.

- Ne tavo reikalas!

- Be abejo. Tačiau mes visuomet privalome daiktus vadinti savo vardais. Ji ne tavo, Haroldai. Ji nepriklausoma. Aš neketinu jos iš tavęs atiminėti. Atleisk, kad kalbu taip griežtai, bet mum abiem geriau žinoti, kaip yra iš tikrųjų. Dabar esame du ir vienas, o jeigu tu nuvažiuosi, mūsų bus vėl du ir vienas. Kokia tuomet prasmė?

Haroldas nieko neatsakė, bet jo ranka ėmė drebėti mažiau.

- Aš elgsiuos garbingai, - tęsė Stju, vis taip pat šnekėdamas tiesiai Haroldui į ausį (užkimštą siera) ir stengdamasis kalbėti labai labai ramiai. - Ir tu, ir aš, mudu abu žinome, kad vyrui nebūtina prievartauti moterį. Jeigu jis nutuokia, kaip valdyti savo ranką.

- Tai... - Haroldas apsilaižė lūpas, o paskui dirstelėjo kiton kelio pusėn, kur vis taip pat apkabinusi savo pečius ir neramiai juos stebėdama, stovėjo Franė. - Tai šlykštu!

- Gal taip, o galbūt ir ne, bet jeigu šalia vyro yra moteris, kuri negeidžia gultis su juo į lovą, tuomet vyras turi pasirinkimą. Aš dažnai naudojuosi ranka. Manau, kad ir tu darai tą patį nuo to laiko, kai ji savo valia yra šalia tavęs. Norėčiau, jog visa tai liktų tik tarp mūsų. Esu čia ne dėl to, kad kelčiau kvailas peštynes.

Haroldo plaštaka ant pistoleto rankenos atsipalaidavo, ir jis pažvelgė į Stju:

- Tai tiesa? Aš... tu pažadi, kad nepapasakosi?

Stju linktelėjo.

- Aš ją myliu, - kimiai prisipažino Haroldas. - Bet ji manęs nemyli, tai aš žinau ir kalbu atvirai, kaip tu prašei.

- Štai šitaip daug geriau. Aš nenoriu trukdyti. Aš tiesiog noriu būti šalia jūsų.

Haroldas iškankintai pakartojo:

- Tu pažadi?

- Taip, žinoma.

- Gerai.

Jis lėtai nulipo nuo “Hondos”. Abu sugrįžo pas Franę.

- Jis gali važiuoti su mumis, - tarė Haroldas. - O aš... - jis pašnairavo į Stju ir prisiversdamas pasakė: - O aš prašau dovanoti, kad elgiausi kaip paskutinis kvailys.

- Puiku! - šūktelėjo Franė ir suplojo rankomis. - Dabar, kai viskas sutvarkyta, kurgi mes vyksime?

Galų gale jie pasuko ten, kurlink važiavo Haroldas su Frane - į vakarus. Stju pasakė, kad jeigu jie nusigaus iki Vudsvilio prieš sutemstant, Glenas Beitmenas su malonumu priglaus juos nakčiai, o ryte jis galbūt sutiks keliauti drauge su jais (išgirdęs šiuos žodžius, Haroldas vėl paraudo). Stju važiavo Franės “Honda”, o ji keliavo ant užpakalinės Haroldo motociklo sėdynės. Tvin Mauntine keliauninkai sustojo priešpiečių. Jie ėmė pamažu, labai atsargiai vienas kitą pažinti. Stju juokino jų tartis, tai, kaip jie tęsė garsą “a” ir redukavo “r”. Tačiau manė, kad jo tartis jiems irgi atrodo tokia pat juokinga, ko gero, netgi dar juokingesnė.

Jie valgė apleistoje kavinėje, ir Stju toptelėjo, kad jo žvilgsnis nuolat grįžta prie Franės veido - jos gerų akių, nedidelio, bet ryžtingo smakro, prie jos emocionalumą pabrėžiančios raukšlelės tarp antakių. Jam patiko, kaip ji kalba ir žiūri; jam patiko netgi tai, kaip ji atmeta nuo smilkinių ir kaktos plaukus. Ir taip jis pradėjo suvokti, kad nepaisant nieko jos geidžia.

ANTRA DALIS

TIES RIBA

1990 metų liepos 5-oji - rugsėjo 6-oji

"Meiflauer" po žvaigždėtu laisvės dangumi -
Vadinosi mūs laivas šitoje nakty.
Migloj tik vienas tikras kelias matos,
Bet skamba mumyse amerikiečių himno natos.
Dabąr jau viskas praeity, bet aš žinau -
Ne visada laimingas žemėj šioj buvau...

Polas Saimonas

Mes ieškom laiptinės ir vietos mašinai,
Kur laukia ant stalo karšti sumuštiniai,
Kur dainos pernakt vien tik tau, JAV,
Po saule tavąja gyvenam, JAV,
Ir ko užsigeisi, surasi tiktai JAV!

Čakas Beris

43 skyrius

Oklahomos valstijoje, Mėjaus miestelio Meino gatvės viduryje tysojo negyvo vyriškio kūnas.

Nikas nė kiek nenustebo. Nuo to laiko, kai už nugaros liko Šoja, jis regėjo daugybę lavonų, ir buvo įsitikinęs, kad nepamatė nė tūkstantosios dalies visų mirusiųjų, pro kuriuos pravažiavo. Negyvėlių susikaupimo vietose mirties tvaikas buvo toks stiprus, kad Nikas ne kartą manė nualpsiąs. Mirties vaizdas tapo toks įprastas, kad, pamanė jis, vienu negyvėliu daugiau, vienu mažiau - nedidelis skirtumas. Bet kai numirėlis atsisėdo, Niką apėmė toks klaikus siaubas, jog jis vėl nesuvaldė dviračio, kuris pradžioje suvinguriavo, paskui ėmė siūbuoti į šonus, kol galų gale parvirto, nusitempdamas paskui save ir jį. Nikas išsitiesė Meino gatvėje, įsiliejančioje į Oklahomos valstijos 3-ąjį plentą. Krisdamas jis susiraižė rankas ir nusibrozdino kaktą.

- Dieve švenčiausias, misteri, bet juk jūs, regis, parvirtote, - pratarė lavonas, artėdamas prie Niko tokiu žingsniu, kurį tinkamiausia būtų pavadinti įspūdingu lingavimu. - Argi ne taip? Čia tai bent!

Nikas nieko nesuprato. Jis dėbsojo į didėjančią dėmę ant šaligatvio, kur lašėjo kraujas iš jo nudrėkstos galvos, ir svarstė, ar labai rimtos jo naujosios traumos. Kai jo petį palietė ranka, prisiminė lavoną ir ėmė ropoti keturpėsčias; jo akys buvo apakintos siaubo.

- Nereikia taip nusiminti, - pasakė lavonas, ir tuomet Nikas išvydo, jog tai anaiptol ne numirėlis, o su šypsena į jį žiūrintis jaunuolis. Rankoje jis laikė nebaigtą gerti viskio butelį, ir tik dabar Nikas viską suprato. Ne lavonas, o paprasčiausias žmogus, prisigėręs iki sąmonės netekimo ir parvirtęs viduryje gatvės.

Nikas jam linktelėjo ir sujungė nykštį su smiliumi, šitaip norėdamas parodyti, kad jam nieko blogo neatsitiko. Ir tuo metu šiltas kraujo lašas nusirito ant akies, prie kurios uoliai padirbėjo Rėjus Butas. Nikas išorine plaštakos puse persibraukė per pleistru užklijuotą antakį. Šiandien jis jau šiek tiek geriau matė šia puse, bet vis dėlto nusprendė sužeistą akį patausoti. Kol kas ja regėjo tik išskydusią spalvotą dėmę. Pasitaisęs pleistrą, Nikas nuslinko prie kelkraščio ir atsisėdo šalia "Plymuto" su Kanzaso numeriais. Savo kaktoje išvydo nubrauktą žaizdą, kurią atspindėjo chromuotas "Plymuto" buferis. Atrodė baisiai, bet žaizda nebuvo gili. Jis susiras šiame miestelyje vaistinę, dezinfekuos žaizdas ir užklijuos jas pleistru. Nikas pamanė, kad jo organizme dar yra pakankamai penicilino įveikti kokią tik nori infekciją, bet neseniai išgyventos kančios dėl šautinės žaizdos kojoje kėlė siaubą, jog gali patirti naują uždegimą. Raukydamasis iš delnų išsitraukė aštrias šlako šukeles.

Žmogus su viskio buteliu rankoje abejingai stebėjo visas šias manipuliacijas. Jeigu Nikas būtų dirstelėjęs aukštyn, ano išraiška būtų jį išsyk pribloškusi. Kol jis nusisuko patyrinėti savo atvaizdą ant automobilio

buferio, pagyvėjimas nepažįstamojo veide bematant išblėso. Jis pasidarė tuščias, prarado bet kokią gyvą išraišką. Mūvėjo vaikinas švariomis, bet išblukusiomis kelnėmis, avėjo sunkiais darbiniais batais. Buvo maždaug penkių pėdų ir devynių colių ūgio, labai šviesiais, bemaž baltais plaukais. Akys irgi buvo šviesios, blankiai mėlynos, ir drauge su šiaudų spalvos plaukais rodė nenuginčijamą jo švedišką arba norvegišką kilmę. Atrodė ne vyresnis kaip dvidešimt trejų metų, bet vėliau Nikas išsiaiškino, kad jam turėjo būti apie keturiasdešimt penkeri arba maždaug tiek, kadangi jis prisiminė Korėjos karo pabaigą ir kaip po mėnesio jo tėvas sugrįžo namo, vilkėdamas karine uniforma. Neįtikėtina, kad jis visa tai būtų patsai sugalvojęs. Fantazija nebuvo stiprioji Tomo Kaleno pusė.

Jis stovėjo beprasmiška išraiška veide, primindamas robotą su išsieikvojusiu akumuliatoriumi. Paskui pamažu jo veidas atgijo. Sumirksėjo paraudusios nuo girtavimo akys. Tomas nusišypsojo. Jis vėl prisiminė, kaip susidarė ši situacija.

- Dieve švenčiausias, misteri, betgi jūs, regis, pargriuvote. Argi ne taip? Čia tai bent! - išvydęs nubrozdintą iki kraujo Niko kaktą, jis prisimerkė.

Niko kišenėje gulėjo bloknotas ir rašiklis; puolant niekas neiškrito. Jis parašė: “Jūs mane išgąsdinote. Kol neatsisėdote, maniau kad esate negyvas. Man viskas gerai. Ar čia yra vaistinė?”

Jis parodė vyriškiui bloknotą. Tasai dirstelėjo į įrašą ir jį grąžino. Šypsodamasis pareiškė:

- Mane vadina Tomu Kalenu. Bet aš nemoku skaityti. Baigiau tik tris klases, nors tuomet jau turėjau šešiolika metų, ir tėvas liepė man mokslą mesti. Jis pasakė, kad esu per didelis.

Nikas pamanė: “Aš negaliu kalbėti, o jis negali skaityti”. Kurį laiką jis jautėsi visiškai sutrikęs.

- Dieve švenčiausias, misteri, betgi jūs, regis, pargriuvote! - šūktelėjo Tomas Kalenas. Tam tikra prasme ši frazė kiekvienam iš jų nuskambėjo pirmą sykį. - Čia tai bent!

Nikas linktelėjo. Bloknotą su rašikliu įsikišo atgal. Prisidengė ranka burną ir pasukinėjo galvą. Priglaudė delnus prie ausų ir vėl pasukinėjo galvą. Perbraukė kaire ranka per kaklą ir dar kartą pasukinėjo galvą.

Kalenas kvailai nusišypsojo:

- Skauda dantis? Aš žinau, ką tai reiškia. Labai skauda. Čia tai bent!

Nikas pakratė galvą ir visą ritualą pakartojo iš naujo, stengdamasis paaiškinti savo kurtumą ir nebylumą. Šįsyk Kalenas pamanė apie ausų skausmą. Nikas nusivylęs pakėlė rankas ir patraukė prie savo dviračio. Dažai buvo nudraskyti, bet ryškesnių pažeidimų nesimatė. Jis šiek tiek pavažiavo. Taip, dviračiui nieko rimta neatsitiko. Kalenas, laimingai šypsodamasis, risnojo greta. Jis nenuleido nuo Niko akių. Nebuvo nieko matęs daugiau kaip savaitę.

- Nejaugi tau nesinori pasikalbėti? - paklausė jis, bet Nikas neatsisuko, atrodė, jis negirdi klausimo. Tomas timptelėjo jį už rankos ir klausimą pakartojo.

Vaikinas ant dviračio prisidengė rankomis veidą ir pakratė galvą. Tomas susiraukė. Dabar atvykėlis nulipo nuo dviračio ir apžiūrėjo iškabas. Regis, jis pamatė tai, ko ieškojo, kadangi nuėjo šaligatviu misterio Nortono vaistinės link. Jeigu jis norėjo į ją patekti, tai buvo blogai, kadangi vaistinė buvo uždaryta. Misteris Nortonas miestą paliko. Beveik visi miesto gyventojai užrakino savo namus ir išvažiavo, išskyrus jo motiną ir jos draugę misis Bleikli, bet jodvi abi jau buvo mirusios.

Dabar nesikalbantis vaikinas trūkčiojo duris. Tomas galėjo pasakyti, jog tai visiškai beprasmiškos pastangos, nors ant durų ir kabojo lentelė "ATIDARYTA". Lentelė "ATIDARYTA" buvo gryniausia apgavystė. Labai blogai, kadangi Tomas beprotiškai mėgo ledus ir sodos vandenį. Tai buvo daug geriau už viskį, nuo kurio pradžioje jam pasidarydavo gera, bet paskui kankinančiai norėjosi miego, o dar vėliau siaubingai skaudėjo galvą. Siekdamas atsikratyti galvos skausmu, jis vėl užmigdavo, bet jam sapnavosi beprotiški sapnai apie žmogų juodu kostiumu, tokiu pat, kokį nuolat dėvėjo pamokslininkas Deifenbekeris. Juodai apsirengęs žmogus šiuose sapnuose jį persekiojo. Tomui jis atrodė labai blogas. Tomas prisigerdavo todėl, kad jam negalima buvo to daryti, tai jam sakė tėvas, ir mama taip sakė, bet dabar jie numirė, taigi ką? Jeigu norės, tai ir gers.

Bet ką dabar daro šis nesikalbantis vaikinas? Paėmė nuo šaligatvio šiukšlių dėžę ir ruošiasi... ką? Sudaužyti misterio Nortono vitriną? BACH! Viešpatie, tenutrenkia mane perkūnas, jeigu jis to nepadarė! O dabar įkišo ranką vidun ir atidaro duris...

- Ei, misteri, jums negalima šito daryti! - sušuko Tomas drebančiu iš pykčio ir susijaudinimo balsu. - Tai neteisėta! NEĮMANOMA ir *neteisėta.* - Argi jūs neži...

Bet vaikinas jau buvo viduje, be to, jis nė karto neatsigręžė.

- Tu ką, kurčias? - nustebęs riktelėjo Tomas. - Na ir reikalai! Tu ką...

Jis pasitraukė atatupstas. Pagyvėjimas ir susijaudinimas vėl pranyko iš veido. Jis vėl pavirto robotu su išsieikvojusiu akumuliatoriumi. Tai buvo visiškai įprasta silpnapročio Tomo iš Mėjaus būsena. Jis vaikščiojo gatvėmis, su šviesios laimės išraiška apskritame skandinaviškame veide apžiūrinėjo parduotuvių vitrinas ir staiga netikėtai sustingdavo, pavirsdamas tuščia vieta. Kažkas šaukė: *"Čia eina Tomas!"* Ir visi juokdavosi. Jeigu šalia Tomo būdavo tėvas, tai jis susiraukdavo, tempdavo sūnų už rankos arba plekšnodavo jam per petį, arba per nugarą, kol Tomas nesugrįždavo realybėn. Bet Tomo tėvas 1985 metų pradžioje vis rečiau ir rečiau būdavo šalia, kadangi tuo metu smaginosi su Bumerio grilio bare dirbančia rudaplauke padavėja. Ją vadino Di Di Pekalot (na ir juokingas vardas!), ir šit maždaug prieš vienerius metus ji su Donu Kalenu drauge pabėgo iš miesto. Juodu tik vieną kartą matė pigiame motelyję, netoliese, Slepote, Oklahomos valstijoje, ir tai viskas, kas apie juos buvo žinoma.

Dauguma žmonių netikėtus Tomo stuporo pasireiškimus laikė tolesniu jo degradavimu, bet iš tikrųjų tai buvo bemaž normalaus mąstymo akimirksniai. Žmogaus mąstymo procesas pagrįstas (bent jau taip tvirtina psi-

chologai) dedukcija ir indukcija, o protiškai atsilikęs žmogus nepajėgia įveikti šuolių tarp vieno ir kito proceso. Kažkur viduje susimaišė ir atsijungė laidai. Tomas Kalenas nebuvo visiškai pamišęs, jis gebėjo atlikti paprastus sujungimus. Ir kartkartėmis - stuporo būsenoje - netgi sugebėjo atrinkti sudėtingesnius bei tobulesnius indukcinius arba dedukcinius ryšius. Jis nujautė panašių ryšių galimybę, kaip žmogus kartais jaučia "jam ant liežuvio galo esančius" žodžius. Kai šitaip atsitikdavo, Tomas palikdavo savo realų pasaulį, kuris jam buvo tik kita pojūčių tėkmė, ir visiškai pasinerdavo į tamsias savo proto gelmes. Jis tapdavo panašus į žmogų tamsiame nepažįstamame kambaryje, kuris vienoje rankoje laiko stalinės lempos laidą, šliaužioja grindimis, atsitrenkdamas į įvairiausius daiktus, o laisva ranka ieško elektros rozetės. Ir jeigu jis ją rastų - bet niekuomet jam tai nepavyko, - plykstelėtų šviesos, ir jis pamatytų kambarį (arba mintį) labai aiškiai. Tomas buvo labai jautrus sutvėrimas. Jo mėgstamiausių dalykų sąraše buvo ledų ir sodos vandens skonis misterio Nortono vaistinėje, ties gatvės kampu sustojusios gražios merginos trumpu sijonuku stebėjimas, alyvų kvapas, šilko lietimas. Bet labiausiai jis mėgo tai, kas nepasiekiama, jis mėgo šias akimirkas, kai sujungimas visiškai įmanomas, laidai atlaisvinti (bent jau akimirkai) ir tamsų kambarį gali nutvieksti šviesa. Taip atsitikdavo ne visuomet: labai dažnai sujungimas neįvykdavo. Tiktai ne šįsyk.

Jis ištarė: *"Tu ką, kurčias?"*

Vaikinas elgėsi taip, tarsi nebūtų girdėjęs, ką jam sako Tomas, išskyrus tas akimirkas, kai žiūrėjo tiesiai į jį. Be to, šis žmogus jam nepasakė nė vieno žodžio, netgi "sveikas". Retsykiais žmonės neatsakinėjo į Tomo klausimus, nes kažkas jo veide sakė jiems, jog jis truputėlį trenktas. Bet kai šitaip atsitikdavo, neatsakinėjantis žmogus atrodė nuliūdęs arba sutrikęs. O štai šitas žmogus elgėsi visai kitaip - jis sujungė rankos nykštį su smiliumi, ir Tomas suprato, kad tai reiškia "gerai"... ir vis tiek tas vaikinas nepratarė nė žodžio. Priglaudė rankas prie ausų ir pakratė galvą. Prisidengė rankomis burną ir atliko tą patį gestą. Uždėjo rankas ant kaklo, ir vėl toks pat gestas.

Kambarys nušvito: sujungimas įvyko.

- Dieve švenčiausias! - sušuko Tomas, ir į jo veidą vėl sugrįžo gyvybė. Paraudonavusios Tomo akys sublizgo. Jis puolė Nortono vaistinėn, visai pamiršęs, jog tai neteisėta. Nekalbantis vaikinas mirkė vatą į kažin ką, kvepiantį jodu, po to vata šluostėsi kaktą.

- Ei, misteri! - pribėgęs jam už nugaros šūktelėjo Tomas. Nekalbantis vaikinas neatsisuko. Tomas sutrikęs stabtelėjo, paskui prisiminė. Jis paplekšnojo Nikui per petį, ir šis atsisuko.

- Tu kurčnebylis, ar ne? Nieko negirdi! Negali kalbėti! Teisingai?

Nikas linktelėjo. Ir Tomo reakciją tiesiog jį pribloškė. Tomas pašoko ir ėmė pašėlusiai pliaukšėti delnais.

- Aš tai supratau! Na ir šaunuolis! Aš pats supratau! Na ir šaunuolis Tomas Kalenas!

Nikas nusišypsojo. Jis negalėjo prisiminti, kad kada nors jo trūkumai būtų kam nors sukėlę tokį audringą džiaugsmą.

Priešais teismo pastatą plytėjo nedidelė miesto aikštė, kurioje stovėjo Antrojo pasaulinio karo laikų Jūrų pėstininko statula. Lentelė skelbė, kad šis paminklas pastatytas Harperio apygardos vaikinų garbei, kurie PASIAUKOJO DĖL SAVO ŠALIES. Sėdėdami šio paminklo pavėsyje, Nikas Androsas ir Tomas Kalenas užkandžiavo jautiena bei viščiuku su bulvių traškučiais. Niko kakta virš kairės akies buvo užklijuota sukryžiuotomis pleistro juostelėmis. Nikas skaitė iš Tomo lūpų (gana sunkiai, nes Tomo burna buvo prikimšta maisto), ir išsiblaškęs galvojo, kad velniškai įgryso valgyti vien konservuotą maistą. O labiausiai jis norėjo didelio bifštekso su krauju.

Kol jiedu sėdėjo, Tomas visąlaik plepėjo. Jis nuolat kartojo tą patį, į savo kalbą vis įterpdamas sušukimus, kaip antai "Dieve mano!" arba "Čia tai bent!". Nikui tai buvo nė motais. Jis iki galo nė nesuvokė, kaip smarkiai iki susitikimo su Tomu pasiilgo žmonių, arba kad paslapčia bijojo likti vieninteliu žmogumi Žemėje. Kartą jam netgi šovė mintis, kad liga nužudė visus, išskyrus kurčnebylius. Dabar, pats sau šypsodamasis, mąstė jis, galima manyti, kad ji nužudė visus, išskyrus kurčnebylius ir protiškai atsilikusius. Ši mintis, tokia juokinga šviečiant ryškiai vasaros saulei, persekios jį ir naktį, tik tuomet ji jau neatrodys tokia juokinga.

Jam buvo įdomu, ką apie kitų žmonių dingimą galvoja Tomas. Jis jau girdėjo apie tai, kaip vaikinas dirbo parankiniu Norbato fermoje, ir apie tai, kaip prieš dvejus metus misteris Norbatas, nusprendęs, esą Tomas "pakankamai normalus", patikėjo jam kirvį, ir apie "didelius berniukus", kurie vieną vakarą užpuolė Tomą, o jis "beveik mirtinai juos sumušė, vieną netgi paguldydamas su lūžiais į ligoninę, štai ką padarė Tomas Kalenas". Sužinojo jis ir apie tai, kaip Tomas rado savo motiną misis Bleikli namuose, abi jos buvo negyvos, todėl Tomas iš ten išėjo. Jėzus neateis ir, kaip sakė Tomas, nepasiims mirusiųjų rojun, kol kas nors stebės (Nikas atkreipė dėmesį, kad Tomo Jėzus buvo Santa Klausas, ir, užuot dalijęs žmonėms dovanėles, atvirkščiai, - jis išsinešdavo žmones pro kaminą). Bet Tomas visiškai nieko nekalbėjo apie ištuštėjusį miestelį arba apie Mėjų kertantį plentą, kuriuo niekas nevažinėjo ir nevaikščiojo.

Nikas palietė ranka Tomo krūtinę, sustabdydamas žodžių srautą.

- Ką? - paklausė Tomas.

Nikas apibrėžė ranka ratą, parodydamas į centrinės miestelio dalies pastatus. Jis groteskiškai pavaizdavo nustebusį veidą, pakeldamas antakius, palenkdamas į šalį galvą ir pasikrapštydamas pakaušį. Paskui pirštais pavaizdavo einančio žmogaus judesius ir baigė klausiamai pažvelgdamas į Tomą. Tai, ką pamatė, jį suneramino. Tomo veidas pasidarė bejausmis kaip negyvėlio. Vos prieš kelias akimirkas tokios ryškios jo akys

pavirto blausiai melsvais akmenukais. Prasižiojo burna, parodydama Nikui nebaigtus kramtyti traškučius. Ant kelių sustingo rankos.

Sunerimęs Nikas pasilenkė jį paliesti. Bet nesuspėjo to padaryti, kai Tomo kūnas sukrutėjo. Suvirpėjo blakstienos, ir jo akys vėl prisipildė gyvybės, kaip vanduo pripildo tuščią stiklinę. Tomas nusišypsojo. Jeigu virš jo galvos dabar būtų pasirodęs balionas su užrašu EUREKA, tai taptų tiksliausiu apibūdinimu.

- Tu nori sužinoti, kur pradingo visi žmonės! - sušuko Tomas.

Nikas iš visų jėgų sukinkavo galva.

- Na, aš manau, jie visi išvažiavo į Kanzas Sitį, - pratarė Tomas. - Tiksliai! Jie amžinai kalbėdavo, kad šis miestelis pernelyg mažas. Čia niekas nevyksta. Jokių pramogų. Net riedučiais nėra kur pasivažinėti. Mano mama visuomet sakydavo, kad jeigu žmonės išvažiuoja, tai jie nebegrįžta. Pavyzdžiui, kaip mano tėvas - jis pabėgo su Bumerio baro padavėja. Todėl aš manau, kad visi jie susiruošė ir vienu metu išvažiavo. Ko gero, į Kanzas Sitį, argi ne taip? Tikriausiai ten jie ir išvažiavo. Išskyrus misis Bleikli ir mano mamą. Jėzus netrukus pasiims jas į rojų.

Tomas vėl atnaujino savo ankstesnį monologą.

"Išvažiavo į Kanzas Sitį, - pamanė Nikas. - Iš to, ką žinau *aš,* tai irgi įmanoma. Visi išlikę liūdnoje planetoje įsikibo į Viešpaties ranką ir arba iškeliavo į paskutinę kelionę, arba į Kanzas Sitį".

Jis atsilošė atgal, akys prisipildė švino. Tomo žodžiai tarsi išnyko ir pavirto nerišliu srautu, primenančiu šiuolaikinę poeziją:

mama pasakė
nevalia
bet aš jiems aš jiems pasakiau
geriau nesusidėti

Praėjusią naktį, kurią jis praleido daržinėje, jam sapnavosi košmarai, ir dabar, pilve jausdamas sotumą, tenorėjo vienintelio...

Čia tai bent...
Dieve mano...

Ir Nikas užsnūdo.

Prabudęs jis pirmiausiai didžiai nustebo (taip atsitinka po gilaus dienos įmygio), kodėl taip smarkiai suprakaitavo. Kai atsisėdo, viską suprato. Buvo penkiolika minučių po ketvirtos; jis miegojo daugiau kaip dvi su puse valandos, ir iš už paminklo išniro saulė. Bet ir tai dar ne viskas. Tomą Kaleną užplūdo rūpestingumo banga, ir jis Niką užklojo, kad šis nesušaltų. Dviem užtiesalais, o ant viršaus dar pūkine antklode. Nikas nub-

loškė juos šalin, atsisťojo ir pasirąžė. Tomo niekur nesimatė. Nikas lėtai patraukė per aikštę, svarstydamas, ką jam daryti - ir apskritai, ar ką nors daryti - su Tomu. Silpnaprotis dra uguži s tolimajame aikštės gale kažką šlamštė iš skardinio indelio. Rinkdamasis sau maistą, jis nejautė jokios sąžinės graužaties, nes, anot paties Tomo, supermarketo durys buvo neužrakintos.

Nikas tingiai pagalvojo, ką Tomas darytų, jeigu durys būtų užrakintos. Smarkiai išbadėjęs, tikriausiai pamirštų taisykles bei draudimus arba bent jau nekreiptų į tai dėmesio. Bet kas jam atsitiktų, kai maisto produktai pasibaigtų?

Bet ne tai jam kėlė rūpestį. Nedavė ramybės patetiškas atvirumas ir džiaugsmas, su kuriuo jį pasitiko Tomas. Ko gero, jis tikrai yra protiškai atsilikęs, bet ne taip, kad jo neslėgtų vienatvė. Jo mama ir tetulė mirė. Tėvas juos paliko dar kiek anksčiau. Jo šeimininkas misteris Norbatas ir visi kiti Mėjaus miestelio gyventojai vieną naktį, kai Tomas miegojo, iškeliavo į Kanzas Sitį, palikdami jį klaidžioti Meino gatve kaip vaiduokliška marionetę. Ir štai jis pradėjo daryti tokius dalykus, kurie anksčiau jam visai nerūpėdavo, - pavyzdžiui, gerti viskį. Jeigu jis dar kartą pasigers, gali labai sau pakenkti. O jeigu pargrius ir susižeis, kai šalia nebus nieko, kas jam galėtų padėti, tai apskritai reikš jo galą.

Bet... kurčnebylis ir pamišėlis? Kaip jie galėtų vienas kitam padėti? Vienas dra uguži s negali kalbėti, ir kitas negali mąstyti. Na, ne visiškai taip, Tomas nors ir nedaug, tačiau geba mąstyti, aiman, jis visiškai nemoka skaityti, ir Nikas nepuoselėjo jokių iliuzijų, kas gi atsitiks, kai jis pavargs Tomui Kalenui gestais minti mįsles. Ne dėl to, kad *Tomas* pavargtų jas spėti. Tik ne dėl to.

Nikas susikišęs rankas į kišenes stabtelėjo prie įėjimo į parką. Ką gi, nusprendė jis, aš galiu praleisti čia su juo naktį. Viena naktis nieko nekeičia. Aš bent jau galiu paruošti jam normalų maistą.

Nuo šios minties truputį pažvalėjęs, jis patraukė Tomo link.

Naktį Nikas praleido parke. Jis nežinojo, kur miegojo Tomas. Rytą prabudo šiek tiek sužvarbęs, bet vis tiek jautėsi puikiai. Kai perkirto miesto aikštę, Tomą išvydo palinkusį prie įspūdingo žaislinių mašinėlių autoparko.

Greičiausiai Tomas nusprendė, kad jeigu nėra blogai įsilaužti į misterio Nortono vaistinę, vadinasi, galima įsilaužti ir į kitą vietą. Jis sėdėjo ant šaligatvio krašto, į Niką nusisukęs nugara. Išilgai grįstgatvio buvo išrikiuota apie keturiasdešimt įvairių modelių automobiliukų. Šalia gulėjo atsuktuvas, kuriuo jis atidarė vitriną. Čia stovėjo “Jaguarai”, “Mersedesai”, “Rols Roisai”, “Bentlis” ilgu citrininio žalsvumo kapotu, “Lambordžini”, “Kordas”, keturių pėdų “Pontiakas Bonevilis”, “Korvetė”, “Maserati” ir netgi, išgelbėk ir apsaugok mus, Viešpatie, 1933 metų “Muno” modelis.

Tomas pakerėtas juos tyrinėjo, išstumdavo iš garažo, prie žaislinės degalinės pildavo kurą. Kaip pastebėjo Nikas, remonto skyriuje dirbo vienas keltuvas, ir Tomas retsykiais pakeldavo vieną iš mašinų, paskui apsimesdavo, neva ją remontuoja. Jeigu Nikas būtų galėjęs klausytis, tai bemaž absoliučioje tyloje būtų išgirdęs, kaip veikia Tomo Kaleno vaizduotė - *brrrrr* vibruodavo jo lūpos, kai išvairuodavo automobilį į gudronuotą plentą, *čik-čik-čik-ding!*, kai dirbo siurblys, *š-š-š-š-š,* kai leidosi ir kilo keltuvas. O šių garsų tarpuose būtų išgirdęs autoremonto stoties šeimininko ir mažų žmogeliukų mažytėse mašinytėse pokalbius:

- *Užpildyti baką, sere? Įprastu? Štai taip! Leiskite man nušluostyti priekinį stiklą, madam. Tualetai? Štai ten už kampo!*

O virš viso šito, virš šios mažytės Oklahomos dalies, buvo palinkęs dangaus Viešpats.

Nikas pamanė: *"Aš negaliu jo palikti. Aš negaliu taip pasielgti".* Ir visiškai netikėtai jį apėmė toks liūdesys ir nusivylimas, kad akimirką Nikui pasirodė, jog jis netrukus pravirks.

"Jie išvažiavo į Kanzas Sitį, - pamanė jis. - *Štai kas atsitiko. Visi jie išvyko į Kanzas Sitį".*

Nikas perkirto gatvę ir paplekšnojo Tomui per ranką. Tomas pašoko ir dirstelėjo pro petį. Jo lūpose pasirodė plati prasikaltusio žmogaus šypsena, o veidą užliejo raudonis.

- Aš manau, kad tai mažiems berniukams, o ne suaugusiems vyrams, - tarė jis. - Žinau tai, tėtis man sakė.

Nikas šypsodamasis gūžtelėjo pečiais ir skėstelėjo į šalis rankas. Tomas pajuto palengvėjimą.

- Dabar tai mano. Jeigu panorėsiu, bus mano. Jei tu gali įeiti vaistinėn ir pasiimti iš jos, ką panorėjęs, tai ir aš galiu imti, ko tik užsimanau. Argi ne taip? Juk aš neprivalau viso šito grąžinti?

Nikas pakratė galvą.

- Mano, - laimingas pakartojo Tomas ir vėl pasisuko į savo autoparką. Nikas dar sykį paplekšnojo jam per petį, ir Tomas atsigręžė.

- Ką?

Nikas timptelėjo jį už rankovės, ir Tomas gana noriai atsistojo. Nikas nusivedė jį gatve iki tos vietos, kur paliko dviratį. Jis parodė į save, paskui į dviratį. Tomas linktelėjo.

- Žinoma. Šitas dviratis tavo. O mašinėlės mano. Aš neimsiu tavo dviračio, o tu neliesk mano garažo. Štai taip.

Nikas pakratė galvą. Jis vėl parodė į save. Į dviratį. Po to į Meino gatvę. Jis pamojavo ranka: lik sveikas. Tomas įsitempė. Nikas laukė. Tomas abejodamas paklausė:

- Tu išvažiuoji?

Nikas linktelėjo.

- Aš nenoriu, kad tu išvažiuotumei! - pratrūko Tomas. Jo akys, atviros ir aiškios, apsiašarodamos pamėlynavo. - Tu man patinki! Aš nenoriu, kad tu išvažiuotumei į Kanzas Sitį!

Nikas prisitraukė Tomą artyn savęs ir jį apkabino. Parodė į save. Į Tomą. Į dviratį. Tolyn už miestelio.

- Aš nesuprantu, - tarė Tomas.

Labai ramiai Nikas viską pakartojo. Šįsyk jis pridūrė atsisveikinimo gestą, ir pagautas įkvėpimo bangos pakėlė Tomo ranką ir ja taip pat pamojavo tarsi atsisveikinant.

- Nori, kad ir aš drauge važiuočiau? - paklausė Tomas. Jo veidą nušvietė nepatiklaus džiaugsmo šypsena.

Nikas su palengvėjimu atsiduso.

- Žinoma! - sušuko Tomas. - Tomas Kalenas irgi važiuos! Tomas... - ūmai jis nutilo, jo veide išblėso džiaugsmo išraiška, ir jis atsargiai pažvelgė į Niką. - O ar galiu su savimi pasiimti autoparką?

Nikas sekundę svarstė, paskui pritariamai linktelėjo.

- Puiku! - Tomo šypsena vėl pasirodė kaip iš už debesų išnirusi saulė. - Tomas Kalenas išvažiuoja!

Nikas privedė jį prie dviračio. Jis parodė į Tomą, paskui į dviratį.

- Aš niekuomet tokiu nevažinėjau, - abejodamas pasakė Tomas, apžiūrinėdamas bėgius ir aukštą plačią sėdynę. - Manau, kad man neverta nė mėginti. Tomas Kalenas gali nugriūti nuo tokio keisto dviračio.

Nikas išsyk apsidžiaugė. *"Aš niekuomet tokiu nevažinėjau",* - reiškė, kad Tomas važinėjo kažkokiu kitokiu. Tereikėjo rasti reikalingą paprasčiausią modelį. Be abejonės, Tomas trauks jį atgalios, stabdydamas jų judėjimo greitį - ne smarkiai, bet vis dėlto juntamai. Nors, kad ir kaip ten būtų, kur jis turėjo skubėti? Sapnai vis neapleido, ir jis iš tikrųjų jautė vidinį poreikį skubėti, jį ragino kažin kas neįprastai stiprus ir kartu neapsakomas, tai, kas priklausė pasąmonės sričiai.

Nikas privedė Tomą prie jo žaisliukų. Parodė į juos, paskui nusišypsojo ir linktelėjo Tomui. Tomas noriai puolė rankioti mašinėles, bet netrukus jo rankos sustingo. Jis paskersakiavo į Niką; veidas buvo susirūpinęs ir atvirai įtarus.

- Tu juk neišvažiuosi be Tomo Kaleno, tiesa?

Nikas tvirtai pakratė galvą.

- Gerai, - tarstelėjo Tomas. Nesusilaikęs Nikas suvėlė jam plaukus. Tomas pažvelgė aukštyn ir susigėdęs nusišypsojo. Nikas atsakydamas irgi nusišypsojo. Ne, jis negalės jo palikti. Tikrai negalės.

Kol surado dviratį, kuris, jo manymu, galėjo tikti Tomui, atėjo pusiaudienis. Nikas nesitikėjo, kad ieškodamas sugaiš tiek daug laiko; keista, bet kone visi namai, garažai ir ūkiniai pastatai pasirodė užrakinti. Viliantis surasti reikalingą jam daiktą, daugeliu atvejų jam teko lįsti į tamsius garažus pro nešvarius siaurus langiūkščius. Geras tris valandas Nikas, pasruvęs prakaitu, klajojo miestelio gatvėmis. Jis netgi užsuko "Vakarų auto"

parduotuvėn, bet ir tai nieko nedavė; du vitrinoje išstatyti dviračiai, vyriškas ir moteriškas, buvo trijų bėgių, o visi kiti riogsojo išardyti.

Galų gale rado tai, ko ieškojo, mažame garaže pietiniame miestelio pakraštyje. Garažas buvo užrakintas, bet Nikas susirado langą, ganėtinai didelį, kad pro jį galima būtų įlįsti. Nikas akmeniu išdaužė stiklą ir iš seno sutręšusio rėmo kruopščiai išrinko šukes. Garažo viduje buvo siaubingai tvanku, oras prisigėręs benzino ir dulkių kvapo. Paaugliškas seno modelio dviratis stovėjo atremtas į dešimties metų "Mersedesą" plikomis padangomis.

Taip, nesiseka man rasti šio prakeikto dviračio, pamanė Nikas. Tai grandinės nėra, tai padangos pradurtos, tai dar kas nors. Bet šįsyk jam nusišypsojo sėkmė. Dviratis riedėjo lengvai. Padangos buvo pripūstos ir turėjo puikų protektorių; visi varžtai ir veržlės pasirodė standžiai užveržti. Dviratis neturėjo bagažinės, bet tai galima bus vėliau ištaisyti, užtat ant sienos tarp grėblio ir kastuvo kabojo netikėtas prizas - beveik naujutėlė pompa.

Tęsdamas paieškas, Nikas ant lentynėlės surado skardinaitę su alyva. Jis atsisėdo ant gruoblėtų grindų, dabar jau nekreipdamas dėmesio į karštį, ir kruopščiai sutepė grandinę bei abu grandinės dantračius. Pabaigęs uždarė dangtelį ir įsikišo tepalinę kelnių kišenėn.

Virve pririšo prie dviračio rėmo pompą, atidarė garažo duris ir išstūmė dviratį laukan. Dar niekuomet šviežias oras jam neatrodė toks svaiginančiai saldus. Jis užsimerkė, giliai įkvėpė, pririedeno dviratį gatvėn, užlipo ant jo ir Meino gatve lėtai numynė centro link. Dviratis važiavo puikiai. Tai bus užtikrintas bilietas Tomui... žinoma, jei jis tikrai mokės juo važiuoti.

Nikas pastatė dviratį šalia savojo ir užėjo į buities prekių parduotuvę. Sporto reikmenų skyriuje susirado vielinę pintinės pavidalo dviračio bagažinę ir jau ketino išeiti, kai į jo akis pakliuvo klaksonas su chromuota tūta ir didele raudonos spalvos gumine kriauše. Šypsodamasis Nikas pasiėmė ir šį klaksoną, paskui dar užsuko į ūkinių prekių sekciją ir ten išsirinko atsuktuvą bei tinkamą veržliaraktį. Išėjo gatvėn. Tomas tysojo miesto aikštėje, paminklo, skirto Antrojo pasaulinio karo herojams, pavėsyje, ir miegojo palaimingu miegu.

Bagažinės pintinę pritvirtino prie dviračio vairo, o šalia prisuko klaksoną. Paskui vėl įnėrė buities prekių parduotuvėn ir išėjo nešinas talpiu krepšiu.

Maisto prekių parduotuvėje jis pripildė krepšį mėsos konservų, vaisių ir daržovių. Jis kaip tik apžiūrinėjo dėžutę su konservuotais pipirais, kai ant prekystalio išvydo šmėsčiojantį šešėlį. Jeigu būtų girdėjęs, bematant būtų supratęs, kad Tomas jau rado dviratį. Virš gatvės sklandė gargiantis, kiaurai veriantis klaksono garsas *hau-u-u-vau-u-u!*, kurį sustiprino skardus Tomo Kaleno juokas.

Nikas išėjo pro supermarketo duris ir išvydo Tomą, didingai važiuojantį Meino gatve, šviesūs jo plaukai ir balti marškiniai plaikstėsi vėjy-

je, jis iš visų jėgų spaudė klaksono kriaušę. Prie Arko stoties, kur baigėsi komercinė miestelio dalis, jis apsisuko ir ėmė važiuoti atgal. Jo veide švietė triumfališka šypsenėlė. Dviračio bagažinėje matėsi dėžė su žaisline degaline ir garažu. Jo kelnių ir marškinių kišenės pūpsojo išsipūtusios nuo į jas prigrūstų automobilių modeliukų. Ryškiai švietė saulė, atsispindėdama ratų stipinuose. Šiek tiek pavydėdamas, Nikas pasigailėjo, kad negali girdėti klaksono garso ir įsitikinti, ar ir jam tai suteiktų tokį pat džiaugsmą kaip Tomui.

Tomas pamojo jam ranka ir numynė toliau. Priešingame komercinio kvartalo gale jis vėl apsisuko ir ėmė važiuoti atgalios. Nikas ištiesė ranką, pamėgdžiodamas įsakantį sustoti policininko gestą. Tomas staigiai sustabdė priešais pat Niko nosį. Ant jo veido iššoko stambūs prakaito lašai. Tomas garsiai, dažnai alsavo. Nikas parodė išvažiavimo iš miesto pusėn ir atsisveikindamas pamojavo ranka.

- Ar galiu pasiimti savo garažą su mašinėlėmis?

Nikas linktelėjo ir užmetė krepšio diržą ant Tomo kaklo.

- Mes važiuojame tiesiog dabar?

Nikas vėl linktelėjo.

- Į Kanzas Sitį?

Nikas pakratė galvą.

- Važiuosime, kur panorėsime?

Nikas linktelėjo. Taip. Kur jiedu panorės, pamanė jis, bet "kur panorės" greičiausiai bus kažkur Nebraskoje.

- Vau! - džiugiai šūktelėjo Tomas. - Puiku! Taip! Vau!

Jiedu išvyko šiaurėn besidriekiančiu 283-uoju plentu, bet tevažiavo vos dvi su puse valandos, kai staiga sužybsėjo žaibai ir ėmė temti. Iš vakarų pusės į juos greitai slinko audra, atsinešdama su savimi liūtingo lietaus sieną. Nikas negirdėjo perkūnijos griausmo, bet matė debesis raižančius žaibo tvyksnius. Jie buvo tokie ryškūs, kad po jų akyse raibuliavo akinančiai raudoni ratilai. Kai pasiekė Rostono pakraštį, kur Nikas ketino pasukti į 64-ąjį plentą, debesis uždengusi lietaus skraistė pranyko, ir dangus nusidažė nepaslankia, grėsminga gelsva šviesa. Į jų veidus dvelkęs vėjelis irgi ūmai dingo. Nesuvokdamas kodėl, visiškai netikėtai Nikas pajuto nesuprantamą nervingumą ir stingulį raumenyse. Jam niekuomet niekas nesakė, kad vienas iš rudimentinių instinktų, kuriuos žmogus paveldėjo iš gyvulių pasaulio, yra reakcija į staigius atmosferos slėgio pokyčius.

Paskui Tomas pašėlusia jėga truktelėjo jį už rankovės. Nikas atsisuko. Nustebo išvydęs Tomo veidą, iš kurio pranyko gyvybės spalva, o akys pavirto dideliais besivartaliojančiais dubenėliais.

- Tornadas! - suvapėjo Tomas. - *Artėja tornadas!*

Nikas apsižvalgė, aplinkui ieškodamas viesulo keliamų smėlio sūkurių, bet nieko panašaus neišvydo. Jis vėl grįžtelėjo į Tomą, mėgindamas rasti būdą, kaip jį nuraminti. Bet Tomo šalia jau nebebuvo. Jis mynė dviračiu per lauką kelio dešinėje, palikdamas vingiuotą pėdsaką aukštoje žolėje.

"Prakeiktas kvaily, - piktai pamanė Nikas. - Tu gi sulaužysi ašis!"

Tomas skubėjo kluono link, šalia kurio, pavažiavus gruntuotu keliuku maždaug ketvirtį mylios, stūksojo prisišliejęs siloso bokštas. Nikas, vis dar taip pat niršdamas, iššuko iš plento, perkėlė dviratį per ganyklos užtvarą ir nuvažiavo tuo pat gruntuotu keliuku prie kluono. Tomo dviratis gulėjo nutrenktas keliuko pakraštyje. Tomas netgi nepasivargino nuleisti atramėlę. Nikas palaikytų tai paprastu užmaršumu, jei prieš tai patsai nebūtų matęs, kaip Tomas kelis kartus šia atramėle naudojosi. Kad ir kiek teturėtų protelio, iš išgąsčio jis ir tą paskutinį prarado, pamanė Nikas.

Jis ir pats jautė nerimą, bet kai Nikas dirstelėjo pro petį, idant bent šiek tiek atgautų savitvardą, jo gyslose sustingo kraujas. Iš vakarų pusės slinko grėsminga tamsa. Tai buvo ne debesis; tai labiau priminė totalinį šviesos išnykimą, o savo forma iš pirmo žvilgsnio panėšėjo į tūkstančio pėdų aukščio piltuvą. Viršuje jis buvo platesnis nei apačioje, kur netgi nesiekė žemės. O iš šito kažko viršūnės kilo debesys, tarsi jis turėtų mistinę jėgą.

Nikas stebėjo, o tuo metu sūkurys už trijų ketvirčių mylios palietė žemę, ir ilgas mėlynas pastatas cinkuotos skardos stogu - atsarginių autodetalių arba galbūt malkų sandėlis - kurtinančiai susprogo. Nikas negalėjo girdėti sprogimo, bet jį pasiekė vibruojanti jo banga ir privertė pasitraukti atatupstą. Atrodė, pastatas sprogo *iš vidaus,* tarsi piltuvas būtų išsiurbęs iš jo visą orą. Po akimirkos cinkuotos skardos stogas perskilo į dvi dalis. Pakilusios aukštyn, pašėlusiai ėmė suktis nuolaužos. Nikas pakerėtas stebėjo šį reginį.

"Kad ir kas tai būtų, jį regiu savo siaubingiausiame sapne, - pamanė Nikas, - *ir tai visai ne žmogus, nors retsykiais panašus į jį. Iš tiesų tai yra tornadas. Iš vakarų pusės atšniokštė Jo Didenybė juodasis šokėjas, įsiurbiantis viską, kas tik pasitaiko jo kelyje. Tai...*

O paskui jį sugriebė dvi rankos, pakėlė nuo žemės ir įstūmė į kluoną. Tai buvo Tomas Kalenas. Jį pamatęs, Nikas nustebo. Pakerėtas stichijos, visiškai pamiršo egzistuojant Tomą Kaleną.

- Žemyn! - meldė Tomas. - Greičiau! Viešpatie! Tornadas! *Tornadas!*

Pagaliau, atsikratęs į transą panašios būsenos, Nikas ūmai sąmoningai suvokė savo baimę ir kas yra greta jo. Kai Tomas traukė jį prie laiptų, kurie vedė žemyn į rūsį, Nikas patyrė keistą barbenančią vibraciją. Tai buvo pats artimiausias garsui pojūtis iš visų kada nors jo išgyventų. Tai panėšėjo į maudžiantį galvos skausmą. Vėliau, jau lipdamas laiptais paskui Tomą, jis pamatė tai, ką įsiminė visam gyvenimui: viena po kitos pasklido kluono sienų lentos ir ėmė verpetuoti ore kaip neregėta jėga išmušti sugedę dantys. Išblaškytas šienas pakilo aukštyn ir ėmė suktis tuzinu mi-

niatiūrinių tornado sūkuriukų, kurie šokčiojo, rangėsi, kilo aukštyn ir vėl leidosi ant žemės. Barbenantis vibravimas dar labiau sustiprėjo.

Tomas patraukė į save medines rūsio duris ir įstūmė Niką vidun. Į juos tvoskė priplėkęs gliaumių tvaikas. Paskutiniuose šviesos blyksniuose Nikas pastebėjo, kad jiems teks dalytis pastoge su šeimynėle žiurkių apgraužtų skeletų. Tomas uždarydamas trinktelėjo durimis, ir jiedu atsidūrė aklinoje tamsoje. Vibracija susilpnėjo, bet visiškai nepranyko.

Panika išskleidė virš Niko savo apsiaustą ir sandariai jį užklojo. Tamsa paaštrino jų lytėjimą ir uoslės pojūčius, bet jie nieko gero nežadėjo. Po kojomis jis jautė nuolatinį vibravimą, o oras atsidavė mirties kvapu.

Tomas apčiuopė Niko ranką, ir šis prisitraukė silpnaprotį prie savęs. Jis jautė, kaip Tomas visu kūnu virpa, ir pamanė, ar tasai neverkia, o galbūt mėgina su juo kalbėtis? Ši mintis sumažino jo baimę, ir jis apkabino Tomą per pečius; Tomas prisispaudė prie jo; šitaip jiedu stovėjo tamsoje, geisdami vienas kito paramos ir palaikymo. Vibravimas po Niko kojomis stiprėjo, atrodė, kad net oras aplinkui vos vos virpa. Tomas prisiglaudė prie jo dar smarkiau. Nikas, aklas ir kurčias, įtemptai laukė, kas gi bus toliau, ir galvojo, kad jeigu Rėjus Butas būtų jam išdūręs ir antrą akį, tai visas jo gyvenimas pavirstų ištisa tamsa ir laukimu. Jeigu taip atsitiktų, mąstė Nikas, jis paleistų sau į smilkinį kulką ir visam laikui užbaigtų šias kančias.

Vėliau jis negalėjo patikėti savo laikrodžiu, primygtinai tvirtinančiu, kad tamsoje jiedu praleido viso labo penkiolika minučių, nors logika jam sakė, kad jeigu laikrodis tebeeina, vadinasi, taip ir yra. Anksčiau jis niekuomet nesusimąstė, kokia subjektyvi ir neapibrėžta yra laiko samprata. Jam atrodė, kad praėjo ne mažiau kaip valanda, o galbūt netgi dvi ar trys. O po kurio laiko Nikas pradėjo tikėti, kad jiedu su Tomu rūsyje ne vieni. Taip, šalia jų buvo kūnai, - kažkoks vargšelis prieš pat mirtį atvedė čia savo šeimą, karštligiškai tikėdamas, kad jei šioje vietoje jie slėpėsi nuo kitų ligų ir negandų, tai galės įveikti ir šią nelaimę, - bet Nikas turėjo omeny ne šiuos kūnus. Lavonus jis suvokė panašiai kaip daiktus, objektus, niekuo nesiskiriančius nuo kėdės, rašomosios mašinėlės arba kilimėlio kojoms. Lavonas buvo bedvasis, erdvėje užimantis vietą daiktas. Gi tai, ką jautė Nikas, buvo kito sutvėrimo egzistavimas, ir jis vis labiau įtikėjo, kas tai buvo.

Tai buvo Tamsos žmogus, vyras, įsikūnijęs gyvenime iš jo sapnų, sutvėrimas, kurio dvasią jis pajuto juodoje ciklono širdyje.

Kažkur... viršuje, kampe ar galbūt tiesiog už nugaros... *jis* juos stebėjo. Ir laukė. Reikiamu metu jis juodu palies, ir abu jie... ką? Be abejo, išprotės iš baimės. Šit kaip. Jis juos regi. Nikas buvo įsitikinęs, kad jis juos mato. Sutvėrimo akys buvo nelyginant katės ar žmogui nežinomo padaro, kuris matė tamsoje. Kaip kine, kaip "Grobuonyje". Taip, kaip jame! Tamsos žmogus geba matyti tokius spektro atspalvius, kurių nepastebi įprasta rega, ir viskas jam rodosi sulėtintai bei raudonai, tarytum ištisas pasaulis būtų paskendęs kraujo jūroje.

Pradžioje Nikas dar galėjo skirti fantaziją nuo realybės, bet laikas ėjo, ir jis vis labiau įsitikino, kad būtent fantazija ir *yra* realybė. Jam netgi pasirodė, kad ant savo kaklo junta šio Tamsos žmogaus alsavimą.

Jis jau ketino pulti prie durų, atsidaryti jas, kapanotis laiptais aukštyn, nesvarbu, kiek visa tai kainuotų, bet vietoje jo tai padarė Tomas. Netikėtai ranka, kuri laikė apkabinusi Niko kaklą, pranyko. O kitą akimirką rūsio durys atsilapojo, įleisdamos vidun pieno baltumo šviesos pluoštą, nuo kurio Nikas prisidengė ranka sveiką akį. Jis teišvydo vaiduoklišką, praskydusį, paknopstom besiropščiantį laiptais Tomo Kaleno siluetą, o paskui ir pats puolė įkandin jo klupdamas, akinamas ryškaus dienos spindesio. Kol nusikapanojo viršun, jo akis jau spėjo priprasti prie šviesos.

Nikas pamanė, kad šviesa nebuvo tokia ryški, kai jie leidosi žemyn, ir bematant suprato, kodėl šitaip atsitiko. Buvo nuplėštas kluono stogas. Atrodė, čia pasidarbavo didis chirurgas: viskas buvo taip švariai atlikta, kad neliko jokių skardos nuolaužų, o grindys atrodė tarsi šluote iššluotos. Prie šieno šalinės styrojo trys kažkada stogą laikiusios sijos. Stovėti čia buvo lygiai tas pat, kaip priešistorinių laikų pabaisos skeleto viduje.

Tomas nesustojo apžiūrinėti sugriovimų. Jis puolė lauk iš kluono, tarsi jį būtų vijęs ir lipęs ant kulnų patsai velnias. Tik kartą teatsigręžė atgal. Plačiai išsprogusiose jo akyse švysčiojo mažne komiškas siaubas. Nikas nesusilaikė nedirstelėjęs pro petį į rūsį, kuriame jie slėpėsi nuo uragano. Laiptai skendėjo rūsio tamsoje, jų pakopos buvo senos ir sutręšusios. Išvydo šiaudų kuokštus ir tamsoje boluojančias dvi rankas. Pirštai buvo iki kaulų apgraužti žiurkių.

Jeigu ten apačioje kas nors dar ir buvo, Nikas jo nepamatė. O ir nenorėjo. Todėl nusekė įkandin Tomo.

Drebėdamas visu kūnu, Tomas stovėjo greta savo dviračio. Nikas buvo nustebintas keistu tornado išrankumu, - jis nukėlė pusę kluono, o jų dviračių nė nepalietė, - bet ūmai pastebėjo, kad Tomas verkia. Nikas prisiartino prie jo ir apkabino per pečius. Tomas, plačiai atmerkęs akis, spoksojo į nusvirusias, pakrypusias dvivėres kluono duris. Nikas gestu parodė, esą viskas gerai. Tomas dėbtelėjo į jo gestą, bet šypsena, kurią Nikas tikėjosi pamatyti Tomo veide, taip ir nepasirodė. Jis vis tebespitrijo į kluoną. Tomo žvilgsnis atrodė tuščias. Ši sustingusi išraiška Nikui anaiptol nepatiko.

- Ten kažkas buvo, - tvirtai pratarė Tomas.

Nikas nusišypsojo. Jis visai nenutuokė, ar tikroviškai atrodė šita jo šypsenos imitacija, bet kai pajuto jos šaltį ant savo lūpų, Niko nugara perbėgo šiurpas. Jis parodė į Tomą, į save, paskui staigiai perbraukė delno kraštu per orą.

- Ne, - atsakė Tomas. - *Ne tiktai* mes. Ir dar kažkas. Kažkas išėjo iš uragano.

Nikas virptelėjo.
- Ar galime važiuoti tuoj pat? Prašau!
Nikas linktelėjo.
Jie nusistūmė savo dviračius plento link besidriekiančiu takeliu, tarp tornado su šaknimis išrautos žolės ir sujauktos žemės. Uraganas nušlavė nuo žemės paviršiaus vakarinę Rostono dalį, perkirto iš vakarų į rytus einantį 283-ąjį plentą, ardydamas savo kelyje elektros linijas, palikdamas nudraskytus laidus nelyginant nutrūkusias pianino stygas, aplenkdamas sandėlį kairėje nuo jų ir prašniokšdamas tiesiog per namą, stovintį - *stovėjusį* - priešais šį sandėlį. O už keturių šimtų jardų, pačiame lauko viduryje, jo pėdsakas dingo. Debesys ėmė sklaidytis (nors vis dar dulkė gaivinantis lietutis), vėl pragydo paukščiai.
Nikas stebėjo stiprius Tomo raumenis, kai tasai kėlė savo dviratį per vielinę plento užtvarą. "Šis vaikinas išgelbėjo man gyvybę, - pamanė jis. - Niekuomet gyvenime nebuvau regėjęs uragano. Jeigu jį būčiau palikęs Mėjaus miestelyje, kaip ketinau tai padaryti, tai dabar būčiau nebegyvas kaip vinies galvutė".
Nikas perkėlė per užtvarą savo dviratį, paplekšnojo Tomui per petį ir jam nusišypsojo.
"Mes turime dar ką nors susirasti, - pamanė Nikas. - Mes tiesiog privalome tai padaryti, bent jau tam, kad aš galėčiau jam padėkoti. Ir pasakyti savo vardą. Jis nė nežino mano vardo, kadangi nemoka skaityti".
Paveiktas šios minties, Nikas kiek pastovėjo, o paskui jiedu susėdo ant savo dviračių ir nuvažiavo.

Tą vakarą poilsio jie sustojo kairėje Rostono stadiono pusėje. Vakaras buvo giedras, o naktis žvaigždėta. Nikas tuoj pat užmigo, ir tąnakt nieko nesapnavo. Jis prabudo auštant, galvodamas apie tai, kaip gera turėti ką nors šalia savęs. Kaip tai nepalyginama su vienatve.
Tai iš tiesų buvo Nebraskos valstijos Polko apygarda. Kas jį privertė veržtis būtent ten, kokia priežastis skatino, juk per pastaruosius kelerius metus jis daug keliavo ir po kitas vietas? Ko gero, kas nors besišnekučiuojant užsiminė apie Polko apygardą arba kas nors patsai iš jos buvo kilęs, o jo protas tai pamiršo, šią informaciją paslėpdamas pasąmonėje. Čia iš tiesų driekėsi 30-asis plentas. Bet Nikas nevaliojo galutinai patikėti, bent jau tą vaiskų ir džiugų rytą, kad jie iš tikrųjų ketina ieškoti senos negrės, sėdinčios ant lūšnelės slenksčio kukurūzų lauko vidury ir giedančios senovines psalmes, akompanuojant sau gitara. Nikas netikėjo pranašingais ženklais ir regėjimais. Bet jam atrodė labai svarbu keliauti kur nors ieškot žmonių. Tam tikra prasme jis atkartojo Franės Goldsmit ir Stju Redmeno troškimą susivienyti į grupę. Kol to padaryti neįmanoma, viskas liks pasklida ir beprasmiška. Aplinkui tyko pavojus. Neįmanoma jo pamaty-

ti, užtat galima pajusti, lygiai taip pat, galvojo Nikas, kaip vakar jie patyrė Tamsos žmogaus buvimą rūsyje. Visur junti pavojų, jis sklinda iš ištuštėjusių namų, tyko už artimiausio kelio posūkio, ko gero, netgi slepiasi po visus pagrindinius kelius užtvindžiusiais automobiliais. O jeigu jo ten ir nebuvo, vadinasi, jis iš anksto pažymėtas kalendoriuje, tūno pasislėpęs už dviejų ar trijų lapelių. "Pavojus", - atrodė, kad šį žodį kužda kiekviena jo kūno ląstelė. "KETURIASDEŠIMT MYLIŲ BLOGO KELIO. MES NEATSAKOME UŽ TUOS, KURIE VAŽIUOS TOLIAU ŠIO ŽENKLO".

Iš dalies šį didelį, triuškinantį pavojų tarsi spinduliavo išmirusios apylinkės. Kol Nikas buvojo Šojoje, jis tam tikra prasme buvo apsaugotas ir nuo šio reginio. Nesvarbu, kad ir Šoja atrodė ištuštėjusi, betgi didžiuliame šalies žemėlapyje ji buvo vos pastebimas taškelis. Bet kai leidiesi kelionėn, tai tarsi... jis prisiminė ankstyvoje vaikystėje matytą Volto Disnėjaus filmą. Visą ekraną užpildė tulpė, viena vienintelė tulpė, bet tokia graži, kad net gniaužė kvapą. Paskui kamera netikėtai pasitraukė atgal, atverdama akims ištisą tulpių lauką. Ir šis reginys žiūrovą visiškai išmušdavo iš pusiausvyros. Jis perpildydavo jausmus, perdegdavo vidiniai kontaktai, dingdavo srovė. To būdavo per daug. Būtent šitaip veikė ir ši kelionė. Šoja buvo tuščia, bet Nikas gebėjo kažkaip prie to prisitaikyti. Bet Maknebas irgi buvo ištuštėjęs, taip pat ir Teksarkana, ir Spenservilis; Ardmoras sudegė iki pamatų. Jie važiavo šiaurėn 81-uoju plentu ir pakeliui sutikdavo vien elnius. Du sykius Nikas regėjo tai, kas galėjo reikšti gyvų žmonių buvimą: kokių dviejų dienų senumo laužavietę, kruopščiai apipjaustytą elnio skerdieną. Tiktai ne pačius žmones. To pakako išmušti keliautoją iš pusiausvyros, kadangi aplinkui vykstančios anomalijos tiesiog varė iš proto. Tai buvo ne šiaip Šoja ar Maknebas, ar Teksarkana; tai buvo visa *Amerika,* gulinti priešais kaip ištuštinta konservų dėžutė su keliais ant dugno besiridenančiais užmirštais žirneliais. O už Amerikos buvo *visas pasaulis,* ir nuo šių minčių Nikui pasidarydavo taip negera, kad jis prisiversdavo *negalvoti.*

Užuot galvojęs, jis palinkdavo prie kelių atlaso. Jeigu jie sugebės važiuoti pakankamai ilgai, tai, ko gero, jų laukia sėkmė. Jeigu pasiseks, iki pasieks Nebraską, jie gali sutikti keletą žmonių (arba juos pačius pasiims kas nors drauge, jei jie sutiks gausesnę žmonių grupę). O po Nebraskos, manė Nikas, jie keliaus dar toliau. Tai priminė paieškas be iš anksto numatyto tikslo - jokios Gralio taurės, jokio į priekalą įsmeigto šveitraus kalavijo.

Keliausime į šiaurės rytus, pamanė jis, tiesiai į Kanzasą. 35-asis plentas atves juos iki 81-ojo, o šis eina į Svidholmą Nebraskos valstijoje, ir ten visiškai stačiu kampu kerta 92-ąjį plentą. Dar vienas, 30-asis plentas, įžambine jungia du taisyklingo trikampio statiniùs. Ir kažkur šio trikampio viduje yra jo sapnų šalis. Nuo prisiminimų apie šią šalį, Niko kūnas šiurptelėjo.

Niko dėmesį patraukė judėjimas viršutinėje jo akiračio dalyje. Tomas sėdėjo kumščiais trindamas akis. Jis taip žiovavo, kad galėjo praryti jautį. Nikas nusišypsojo, Tomas atsakydamas irgi nusijuokė.

- Šiandien mes irgi važiuosime? - paklausė Tomas, ir Nikas linktelėjo. - Gerai. Man patinka važiuoti dviračiu. Čia tai bent! Norėčiau, kad kelionė niekada nesibaigtų!

Patraukdamas šalin kelių atlasą, Nikas pamanė: "Kas žino? Tavo troškimas gali ir išsipildyti".

Tą rytą jiedu pasuko į rytus ir papusryčiavo kelių sankryžoje, netoli Oklahomos ir Kanzaso valstijų ribos. Buvo liepos 7-oji, prasidėjo dar viena karšta diena.

Nedaug belikus iki numatyto atokvėpio, Tomas paspaudė dviračio stabdžius ir ėmė įdėmiai apžiūrinėti dulkėmis pusiau padengtą betoninį kelkraščio stulpelį su įmontuota lentele. Nikas irgi į jį sužiuro. Užrašas skelbė: "JŪS IŠVAŽIUOJATE IŠ OKLAHOMOS VALSTIJOS HARPERIO APYGARDOS - JŪS ĮVAŽIUOJATE Į OKLAHOMOS VALSTIJOS VUDSO APYGARDĄ".

- Aš galiu tai perskaityti, - tarė Tomas, ir jeigu Nikas būtų išgirdęs, liktų nustebintas ir sukrėstas iš susijaudinimo trūkčiojančio tono, kuriuo Tomas šią frazę ištarė: - *Jūs išvažiuojate iš Harperio apygardos. Jūs įvažiuojate į Vudso apygardą,* - jis pasisuko į Niką. - Žinote ką, misteri?

Nikas pakratė galvą.

- Niekuomet gyvenime nebuvau už Harperio apygardos ribos, kas tik nori, tiktai ne Tomas Kalenas. Vieną sykį tėvas paėmė mane su savimi, atsivežė čia ir parodė šį ženklą. Jis pasakė, kad jeigu kada nors pagaus mane kitoje pusėje, tai išpurtys iš manęs visą dvasią. Tikiuosi, jo nesutiksime Vudso apygardoje. Kaip tu manai?

Nikas rimtai pakraipė į šalis galvą.

- O Kanzas Sitis yra Vudso apygardoje?

Nikas vėl papurtė galvą.

- Bet juk mes įvažiuosime į šią apygardą, prieš vykdami dar kur nors?

Nikas linktelėjo.

Tomo akys nušvito:

- Ir tai vadinasi pasaulis?

Nikas nesuprato. Jis prisimerkė... kilstelėjo antakius... gūžtelėjo pečiais.

- Aš turiu omeny tą vietą, *pasaulį,* - paaiškino Tomas. - Mes keliaujame į *pasaulį,* misteri? - Tomas suabejojo, o paskui neužtikrintai paklausė: - Vudsas - tai žodis, kuris reiškia pasaulį?

Lėtai, labai lėtai Nikas linktelėjo galvą.

- Gerai, - pasakė Tomas. Jis vėl pažvelgė į užrašą, paskui nusišluostė dešinę akį, iš kurios nusirito ašarėlė. Ir vėl apsižergė dviratį. - Gerai, va-

žiuojame, - netaręs daugiau nė žodžio, Tomas perkirto dviejų apygardų sieną, Nikas numynė jam įkandin.

Jie kirto Kanzaso ribą dar prieš galutinai sutemstant, kai jau buvo nebeįmanoma toliau važiuoti. Po vakarienės Tomas pasidarė irzlus, jautėsi, jog jis smarkiai pavargo. Jis norėjo pažaisti su savo garažu. Jis norėjo pažiūrėti televizorių. Jis daugiau nenorėjo niekur važiuoti, nes kieta sėdynė nutrynė jam sėdmenis. Jis nieko nenutuokė apie valstijų sienas ir, skirtingai nei Nikas, nejautė jokio pakilumo, kai jiedu aplenkė dar vieną užrašą: "JŪS ĮVAŽIUOJATE Į KANZASO VALSTIJĄ". Tuo metu sutemos taip sutirštėjo, kad baltos užrašo raidės, atrodė, per pėdą nutolusios nuo rudos lentos, pleveno nelyginant dvasios.

Jiedu apsistojo už ketvirčio mylios nuo sienos, po vandens bokštu, iškilusiu ant aukštų plieninių kojų kaip Herberto Velso marsiečiai. Tomas, vos tik įlindęs į savo miegmaišį, beregint užmigo. Nikas dar šiek tiek pasėdėjo, stebėdamas, kaip danguje įsižiebė žvaigždės. Žemė buvo visiškai tamsi, o jam dar ir visiškai nebyli. Jis jau rengėsi išsitiesti savo miegmaišyje, kai atskrido varna ir nutūpė netoliese, atrodė, tarsi juos stebėdama. Jos mažytes juodas akeles rėmino kraujo spalvos pusračiai - dangaus skliaute nebyliai ir tingiai tekančio oranžinio vasaros mėnulio pilnaties atspindys. Šios varnos povyzoje buvo kažin kas Nikui nepatrauklaus; jis pasijuto neramiai ir ganėtinai nejaukiai. Apčiuopė žemės grumstą ir švystelėjo juo į varną. Dėbtelėjusi į jį piktu žvilgsniu, toji išskleidė sparnus ir ištirpo naktyje.

Tąnakt jis vėl sapnavo beveidį žmogų, stovintį ant labai aukšto stogo, ranka rodantį į rytus, o paskui į kukurūzų lauką - jų stiebai iškilę virš galvos, - ir vėl muzikos garsus. Bet šįsyk Nikas *žinojo,* kokia tai muzika, ir dabar jam *buvo aišku,* kokia tai gitara. Prabudo jis prieš pat aušrą, jausdamas skausmingą maudulį perpildytoje šlapimo pūslėje ir ausyse girdėdamas jos balsą: *"Motušė Abigeilė, taip mane žmonės vadina... Ateik pas mane, kai tik panorėsi".*

Vėliau, tą pačią dieną, 160-uoju plentu keliaujant į Komančio apygardos rytus, jiedu su nuostaba stebėjo mažytę bizonų bandą - ne daugiau kaip tuziną gyvulių, - kurie ramiai kirto kelią, ieškodami vešlesnės žolės. Šiaurinėje plento pusėje driekėsi vielinis aptvaras, bet bizonai spygliuotą vielą sumynė žemėn.

- Kas čia? - išsigandęs paklausė Tomas. - Juk tai ne karvės!

Bet kadangi Nikas negalėjo kalbėti, o Tomas nemokėjo skaityti, Nikas nesugebėjo nieko paaiškinti. Tai buvo liepos 8 dieną, tąnakt jiedu miegojo po atviru dangumi, keturiasdešimt mylių į vakarus nuo Dirhedo.

Išaušo liepos 9-oji. Jie pusryčiavo senos iššikerojusios guobos šešėlyje, kuri augo priešais pusiau sudegusį fermerio namelį. Tomas viena ranka iš indelio graibė konservuotas dešreles, o kita žaidė mašinėle, įridendamas ir išridendamas ją iš žaislinės degalinės, tuo pat metu suspėdamas dainuoti populiarios dainelės motyvą. Šias eilutes Nikas jau išmoko atmintinai: "Mažyte, ar gali surasti savo vyrą, - kursai geriausias iš visų, - mažyte, ar gali surasti savo vyrą?"

Niką pribloškė ir šiek tiek išgąsdino jo šalies didybė; niekuomet anksčiau jis nesuprato, kaip paprasta buvo pakelti šalikelėje ranką su atkištu nykščiu, žinant, kad anksčiau ar vėliau tikimybių teorija tau pasitarnaus. Sustos automobilis, kurį paprastai vairuoja vyriškis su jaukiai tarp kelių pastatyta skardine alaus. Jis nori sužinoti, kur tau reikia nukakti, ir tu perduoti jam popieriaus lapelį, kuris visuomet guli krūtinės kišenėje ir ant kurio parašyta: "Sveiki, mano vardas Nikas Androsas. Aš esu kurčnebylis. Atleiskite, bet taip yra. Aš keliauju autostopu. Labai dėkoju, kad mane pavežėsite. Aš sugebu skaityti iš lūpų". Ir to užtekdavo. Šis vaikinukas nenusistatęs prieš kurčnebylius (nors kai kurie nusistatę, bet jų mažuma), tu įšoki mašinon, jis veža tave ten, kur tau reikia arba bent kokią nors atkarpą ta kryptimi. Automobilis ryja kelią ir pro išmetimo vamzdį išspjauna nuvažiuotas mylias. Mašina buvo judėjimo laike ir erdvėje priemonė. Nereikėdavo žemėlapių. Bet dabar čia *nebuvo* mašinų, nors daugumoje šių kelių automobiliai išliko susisiekimo priemone septyniasdešimčiai ar aštuoniasdešimčiai mylių, jei kelyje būsi labai atsargus. O kai patekdavai į tikrą kamštį, galėjai savo transportą palikti, truputį paėjėti, paskui įsėsti į kitą automobilį. Be mašinos jiedu su Tomu priminė mažytes skruzdes, šliaužiojančias milžino krūtine, skruzdes, keliaujančias nuo vieno spenelio prie kito. Todėl Nikas, tysodamas pusiaugula, mąstė, jog jie *galų gale* ką nors sutiks (jis nė minutę neabejojo tokia galimybe), ir visa tai įvyks kaip nerūpestingomis jo klajonių dienomis: iš už artimiausios kalvos viršūnės pasirodys iki skausmo pažįstami chromuotų detalių atspindžiai, vienu metu ir akinantys ir džiuginantys akį. Tai bus paprasčiausias amerikietiškas automobilis "Ševrolė Biskainas" arba "Pontiakas Tempestas", senas, geras, riedantis Detroito geležies gabalas. Jo svajose niekuomet nepasirodydavo "Honda", "Mazda" arba "Jaguaras". Ši amerikietiška gražuolė prisiartins, ir jis pamatys už vairo įdegusį vyriškį, kuris pažvelgs pro langą, nusišypsos ir tars: "Dieve mielas, vaikinai! Kraustykitės pas mane, ir mes išsiaiškinsime, į kurią pusę keliauti!"

Bet tądien jie nieko nesutiko, o liepos dešimtą susitiko Džuliją Lori.

Šutino dar viena nepakeliamai karšta diena. Didesnę dienos dalį jie važiavo apsivynioję marškinius aplink juosmenį, abudu taip įdegė, kad sa-

vo odos spalva dabar bemaž nesiskyrė nuo indėnų. Šiandien abu prastai jautėsi. Tai dėl obuolių. Dėl žalių obuolių.

Nikas su Tomu užėjo seną obelį fermerio kieme, ant kurios ir kybojo maži, žali bei rūgštūs obuoliukai, bet abu buvo taip ilgai neragavę šviežių vaisių, kad graužė juos it ambroziją. Nikas prisivertė sustoti po dviejų obuolių, o Tomas godžiai vieną po kito sukirto net šešetą. Jis nekreipė dėmesio į raginančius liautis Niko gestus, - kai Tomas Kalenas ko nors užsimanydavo, jis pavirsdavo kaprizingu ir bjauriu keturmečiu berniūkščiu.

Nuo vienuoliktos valandos ir visą likusią dieną Tomui raižė pilvą. Prakaitas tekėjo jo kūnu upeliais. Jis dejavo. Nulipdavo nuo dviračio ir stumdavo jį greta, net jeigu šlaitas buvo visai nestatus. Ir nors Nikas jautė apmaudą dėl pernelyg lėto jų judėjimo, jis išgyveno tam tikrą užjaučiančią nuostabą.

Kai ketvirtą valandą popiet jie nusigavo iki Prato miestelio, Nikas nusprendė, kad šiai dienai pakaks. Tomas dėkingai išsitiesė ant suoliuko autobuso stotelės šešėlyje ir bematant užsnūdo. Nikas jį ten paliko, o patsai patraukė į komercinį miestelio kvartalą, ieškodamas vaistinės. Jis suras peptobismolio tablečių ir privers Tomą jas išgerti, kai šis prabus - nori jis to, ar ne. Jeigu Tomo sveikatai prireiks visos dėžutės, ką gi, nieko nepadarysi. Nikas norėjo rytoj sukarti tą kelią, kurio nepajėgė nuvažiuoti šiandien.

Šalia vietinio teatro Nikas rado vaistinę ir pro praviras duris įsmuko vidun, paskui akimirksnį stabtelėjo, kvėptelėdamas pažįstamo tvankaus, sudvisusio, nekondicionuoto oro. Su šiuo kvapu buvo sumišę ir kiti - aštrūs, atstumiantys. Bet užvis labiausiai jautėsi kvepalų aromatas. Ko gero, keli jų flakonėliai susprogo nuo kaitros.

Nikas apsižvalgė ieškodamas tablečių nuo pilvo skausmo, stengdamasis prisiminti, ar peptobismolis negenda nuo karščio. Ką gi, viskas bus parašyta instrukcijoje. Jo žvilgsnis slystelėjo pro manekeną ir ūmai jis pamatė, ko ieškojo. Jau spėjo nueiti šia kryptimi kelis žingsnius, kai staiga suprato, jog anksčiau vaistinėse niekuomet nėra regėjęs manekenų.

Nikas dirstelėjo atgalios, ir tai, ką jis išvydo, buvo Džulija Lori. Ji apmirė su flakonėliu kvepalų vienoje rankoje ir mažyte stikline lazdele, kuri vartojama įvairiems tepalams tepti, kitoje. Jos dangaus mėlynumo akyse sustingo nuostaba ir netikėjimas. Kaštoniniai merginos plaukai buvo atmesti atgal ir perrišti blizgančia juosta, kurios galai kybojo ant nugaros. Apsirengusi buvo rožine palaidinuke ir mėlynais džinsiniais šortais, tokiais prigludusiais ir trumpais, kad juos lengvai galėjai supainioti su apatinėmis kelnaitėmis. Kakta buvo nusėta inkštirais, o ant smakro pūpsojo didelis spuogas.

Mergina ir Nikas, dabar jau abu apstulbę, įsispitrijo vienas į kitą. Juos skyrė tik vaistinės patalpos plotis. Paskui flakonėlis kvepalų išslydo iš jos rankos ir susprogo nelyginant bomba; patalpa prisipildė karšto tvaiko, paversdama vaistinę sale, kur vyksta atsisveikinimas su mirusiojo palaikais.

- Viešpatie, tu tikras? - drebančiu balsu paklausė ji.
Niko širdis veržėsi lauk iš krūtinės, galvoje šniokštė kraujas, aptemo akyse. Jis linktelėjo.
- Vadinasi, tu ne vaiduoklis?
Nikas pakratė galvą.
- Tuomet pasakyk ką nors. Jeigu tu ne vaiduoklis, ką nors pasakyk.
Nikas pridengė delnu burną, paskui palietė gerklę.
- Ką *tai* galėtų reikšti? - jos balsas įgavo vos juntamą isterišką atspalvį. Nikas negalėjo šito girdėti... Bet jis tai pajuto, pastebėjo jos veide. Jis bijojo prie jos priartėti, kad toji nepabėgtų. Nikas nemanė, jog mergina bijo susitikimo su kitu žmogumi; ji būgštavo, jog visa tai tėra haliucinacija ir kad jinai kraustosi iš proto. Ir vėl Niką apėmė nusivylimas. Jeigu tik jis galėtų *kalbėti.*
Jis dar sykį pakartojo savo pantomimą. Galų gale tai buvo vienintelis dalykas, kurį jis gebėjo daryti. Šį kartą savitarpio supratimas buvo pasiektas.
- Tu negali *kalbėti?* Tu *nebylys?*
Nikas linktelėjo.
Ji garsiai nusikvatojo, ir šiame juoke skambėjo visų jos vilčių žlugimas.
- Tu nori pasakyti, kad pagaliau nors kas pasirodė, bet ir tasai *nebylys?*
Nikas gūžtelėjo pečiais ir kaltai nusišypsojo.
- Na ką gi, - pratarė mergina, artėdama pro prekystalio tarpą, - tu neblogai atrodai. Vis šis tas, - ji paėmė jam už rankos, ir bemaž prisilietė savo krūtų kauburėliais. Nikas įkvėpė mažiausiai trijų įvairių kvepalų aromatą; bet ir pro jį prasimušė nemalonus jos prakaito kvapas.
- Mano vardas Džulija, - prisistatė mergina. - Džulija Lori. O tavo? - ji sukikeno. - Tu juk negali šito pasakyti, tiesa? *Vargšelis,* - ji pasislinko dar arčiau, ir jos krūtis slystelėjo Niko ranka. Jo kūnu pasklido šiluma. Kas per velnias, pamanė Nikas, juk ji dar visiškai vaikas.
Jis nuo jos atšlijo, išsitraukė iš kišenės bloknotą ir ėmė rašyti. Mergina pasilenkė virš jo peties, norėdama pamatyti, kas rašoma. Jokio liemenėlio. Jėzau Kristau. Na ir greitai ji atitoko nuo savo išgąsčio. Niko rašysena pasidarė šiek tiek nelygi.
- Oho! - šūktelėjo ji, sekdama judančią Niko ranką, tarsi šis būtų kokia nors beždžionėlė, gebanti atlikti sudėtingus triukus. Nikas žiūrėjo į savo bloknotą ir negalėjo skaityti iš jos lūpų, bet jautė šiltą kutenantį alsavimą.
“Mane vadina Niku Androsu. Esu kurčnebylis. Keliauju su žmogumi, vardu Tomas Kalenas, jis šiek tiek protiškai atsilikęs. Jis nemoka skaityti ir nesupranta daugelio dalykų, tik pačius paprasčiausius. Mudu vykstame į Nebraską, kadangi, manau, ten esama žmonių. Jeigu nori, keliauk su mumis”.
- Be abejo, - beregint atsakė mergina, bet, matyt, prisiminusi, kad jis kurčias, labai aiškiai tardama žodžius, paklausė: - Tu moki skaityti iš lūpų?

Nikas linktelėjo.
- Puiku, - tarė ji. - Aš tokia laiminga, matydama gyvus žmones, net jeigu tai kurčnebylis ir silpnaprotis. Nes čia kaip vaiduoklių pilyje. Man taip baisu naktimis, ypač po to, kai išjungė elektros energiją, kad aš visiškai negaliu miegoti, - jos veidą iškreipė liūdna grimasa, labiau būdinga muilo operos veikėjai negu realiam žmogui. - Mama su tėčiu numirė prieš pora savaičių. Numirė visi, išskyrus mane. Aš buvau tokia vieniša, - kūkčiodama ji puolė Nikui ant kaklo ir ėmė rangytis, nepadoriai parodijuodama kančią.
Kai pagaliau nuo jo atsiplėšė, jos akys buvo sausos ir blizgėjo.
- Eime, darykime tai, - paprašė mergina. - Tu toks gerutis.
Nikas apstulbęs spoksojo į ją. "Negaliu tuo patikėti", - šmėstelėjo jo galvoje.
Bet visa tai buvo realu. Mergina jau krapštinėjo jo diržą.
- Eikš. Aš vartoju tabletes. Tai saugu, - akimirką ji nutilo. - Tu juk gali, tiesa? Noriu pasakyti, kad jeigu tu kurčnebylis, tai anaiptol nereiškia, kad negali...
Nikas ištiesė ranką, ketindamas apkabinti ją per pečius, bet jo ranka prisilietė jos krūties. Tai buvo bet kokio pasipriešinimo pabaiga, nors pradžioje jis ir vylėsi pasipriešinti. Nikas visiškai liovėsi bet ką suvokti. Jis paguldė merginą ant grindų ir ją paėmė.

Po kurio laiko Nikas, segdamasis diržą, prisiartino prie durų ir iškišo galvą gatvėn, tikrindamas, ar Tomas tebėra savo vietoje. Tasai, abejingas visam pasauliui, tysojo ant suolo. Vartaliodama rankoje naują kvepalų flakonėlį, prie Niko prisigretino ir Džulija.
- Tai ir yra tasai kvaiša? - paklausė.
Nikas linktelėjo, nors klausimas jam nepatiko. Jis atrodė pernelyg žiaurus ir šiurkštus.
Ji ėmė pasakoti apie save, ir Nikas su palengvėjimu sužinojo, kad merginai jau septyniolika, vadinasi, jinai nedaug jaunesnė už jį patį. Jos motinėlė ir draugai visuomet ją vadindavo Angelišku Veideliu arba sutrumpintai Angeliuku - tai todėl, kad ji atrodė tokia jaunutė, - pareiškė ji. Per kitą valandą Džulija papasakojo Nikui dar galybę įvairių dalykų. Jos pasakojimuose tiesa ir melas (arba troškimai, jei šis žodis jums labiau patinka) taip persipynė, kad sunku buvo vieną nuo kito atskirti. Ko gero, ji visą gyvenimą tik ir laukė kažin ko panašaus į jį, ir dabar niekaip neįstengia baigti savo monologo. Niko akys pavargo sekti, kaip rožinės jos lūpos meta laukan žodžius. Bet jeigu jo akys bent sekundei nukrypdavo į miegantį Tomą arba sudaužytą drabužių vitriną kitoje pusėje gatvės, tai jos rankutė paliesdavo jo skruostą, grąžindama vaikino žvilgsnį prie savo burnos. Džulija norėjo, kad Nikas "išklausytų" viską, nieko nepraleisdamas. Pradžioje jinai jį nuvargino, o paskui ir pakyrėjo. Jau po valan-

dos Nikas gailėjosi, kad apskritai ją sutiko, ir geidė, kad mergina persigalvotų ir atsisakytų su jais keliauti.

Ji "kaifavo" nuo roko muzikos ir marihuanos, jai patiko tai, ką pati vadino "trumpais kolumbietiškais susitikimais" ir "karštais dėdėmis". Ji turėjo draugužį, bet tasai pavargo nuo mokykloje diegiamo "isteblišmento", tad praėjusiais metais ėmė tarnauti jūrų desante. Nuo to laiko daugiau jo nebematė, nors rašo jam kiekvieną savaitę. Jinai su dviem draugėm - Mere Bet Goš ir Ruta Honinger - pabuvojo visuose roko koncertuose Vičite, o praėjusių metų rugsėjy autostopu nusitrenkė iki paties Kanzas Sičio, idant pamatytų Van Haleną ir "Sunkiojo metalo monstrus". Ji tvirtino, kad užsiėmė "šituo" su "Doken" grupės bosistu, ir prisipažino, neva tai buvo "pats mirtiniausias seksualinis jos gyvenimo įspūdis"; po motinos ir tėvo mirties ji vis "verkė ir verkė", kiekvieną apraudodama po dvidešimt keturias valandas, nors jos motina buvo "šliundriška pamaiva", o tėvui "tiesiog pagalys styrojo užpakalyje" - taip jis nemėgo jos draugužio Ronio, kuris išvyko iš miesto ir stojo tarnauti į jūrų desantą. Baigusi mokyklą, ji ketino tapti kosmetologe Vičite arba "nusibelsti į Holivudą ir rasti darbą vienoje iš tų kompanijų, kurios įrengia žvaigždžių butus, aš velniškai gerai susigaudau interjero reikaluose, o Merė Bet Goš sakė irgi važiuosianti su manimi".

Ir šią akimirką mergina netikėtai prisiminė, kad Merė Bet Goš negyva ir kad tikimybė jai tapti kosmetologe arba žvaigždžių butų dekoratore numirė drauge su ja... kaip ir visa kita. Šis suvokimas, regis, ją pribloškė ir sukėlė daug nuoširdesnį liūdesį. Tačiau tai neatrodė kaip žaibo tvyksnis, o greičiau panėšėjo į tolimą amalo švystelėjimą.

Kai žodžių srautas ėmė pamažu sekti, - bent jau tam kartui, - Džulija užsigeidė "padaryti tai" dar kartą. Nikas papurtė galvą, ir mergina papūtė lūpytes.

- Galbūt aš visai nenorėsiu su tavimi važiuoti, - tarė.

Nikas gūžtelėjo pečiais.

- Kurčius-kurčius-kurčius, - netikėtai griežtai pratarė Džulija. Jos lūpos liepsnojo pykčiu. Paskui nusišypsojo. - Aš nenorėjau. Aš paprasčiausiai juokavau.

Nikas pažvelgė į ją be jokios išraiškos veide. Jį pravardžiuodavo dar blogiau, bet Džulija turėjo savyje kažin ką, kas jam labai nepatiko. Atrodė kažkokia nerami ir nepastovi. Jeigu jinai supyks, tai neims klykti arba daužyti tau per veidą; tik ne šita mergiotė. Šioji išleis visus nagelius. Ūmai Nikas su įsitikinimu suvokė, kad ji pamelavo savo amžių. Buvo ne septyniolikos, ir ne keturiolikos, ir ne dvidešimt vienerių. Jinai turėjo tiek metų, kiek norėjote jūs... kol geidavote jos labiau, negu jinai jūsų, reikėjo jums jos labiau, negu jai reikėjo jūsų. Ji buvo tarsi seksualumo įsikūnijimas, bet Nikas pamanė, kad jos asmenybėje seksualumas reiškėsi kažkaip kitaip... kaip simptomas. *"Simptomas"* - tai ligotiems žmonėms taikomas žodis. Bet ar ji buvo tokia? Ar jis ją laikė ligota? Tam tikra pras-

me taip, ir staiga netikėtai Nikas persigando, kokį įspūdį Džulija gali padaryti Tomui.

- Ei, tavo draugužis prabudo! - tarė Džulija.

Nikas atsisuko. Taip. Dabar Tomas sėdėjo ant suoliuko ir sukišęs pirštus į susitaršiusius savo plaukus nustebęs dairėsi aplinkui. Nikas beregint prisiminė peptobismolį.

- Sveiki! - šūktelėjo Džulija ir nuskuodė gatve prie Tomo; jos krūtinė minkštai siūbavo po glaudžiai apsitempusia palaidinuke. Tomo akys ir šiaip jau buvo didelės bei išsprogusios, gi dabar vos neišvirto iš orbitų.

- Sveiki? - pusiau klausdamas pakartojo jis ir pažvelgė į Niką, tarsi laukdamas pritarimo arba paraginimo.

Slėpdamas savo nesmagumą, Nikas gūžtelėjo pečiais ir linktelėjo.

- Aš esu Džulija, - prisistatė ji. - Kaip gyvuoji, meiluti?

Giliai susimąstęs, sunkia širdimi, Nikas vėl sugrįžo vaistinėn paimti tai, ko reikėjo Tomui.

- Ne-a, - paprieštaravo Tomas, purtydamas galvą ir traukdamasis atatupstas. - Ne-a, nenoriu. Tomas Kalenas nemėgsta tablečių, ne, jos tokios karčios...

Nikas, gniauždamas delne trijų gramų flakonėlį su peptobismolio tabletėmis, nusivylęs piktai pažvelgė į Tomą. Paskui dirstelėjo į Džuliją, ir jų žvilgsniai susidūrė. Merginos akyse jis išvydo tokį pat nejaukų atšvaitą, kaip ir anąsyk, jai apšaukus Niką kurčiumi - tai buvo ne šiaip kibirkštėlės, o slogus, niūrus švytėjimas. Šitaip žvelgia žmogus, neturintis humoro jausmo, kai jis arba ji rengiasi duoti atkirtį.

- Teisingai, Tomai, - pritarė ji. - Negerk, juk tai nuodai.

Nikas pervėrė ją apstulbusiu žvilgsniu. Džulija į tai tik nusišypsojo ir įrėmė į šonus rankas. Ko gero, tai buvo jos mažas, niekingas revanšas už atsisakymą "daryti tai" dar vieną kartą.

Nikas vėl pasuko akis į Tomą ir jausdamas augantį susierzinimą patsai prarijo tabletę iš flakonėlio. Po to ištiesė vaistus Tomui, bet pastarojo tai neįtikino.

- Ne, nė už ką Tomas Kalenas negeria nuodų, - tarė jis, ir Nikas, vis labiau niršdamas ant mergiotės, pamatė, jog Tomas ne juokais persigandęs. - Tėtis man neleisdavo. Tėtis sakė, kad jeigu tai nugalabija žiurkes sandėliuke, tai tikriausiai nugalabins ir Tomą Kaleną! Jokių nuodų!

Nikas staigiai pasisuko į Džuliją, nepajėgdamas atlaikyti savimi patenkintos jos šypsenos. Jis smogė jai per veidą, trinktelėjo labai stipriai. Tomas išsigandęs stebėjo šį reginį.

- Tu... - pradėjo ji, bet išsyk neįstengė rasti tinkamą žodį. Jos skruostas lengvai paraudo, ir Džulija akimirksniu pavirto prakaulia, netikusia, pasileidusia mergiūkšte. - *Tu kurčias išgama! Juk aš tik pajuokavau, sušiktgalvi tu! Tu neturi teisės mane mušti! Tu neturi teisės, prakeiktasis!"*

Džulija ėmė prie jo artintis, ir Nikas ją stumtelėjo. Mergina šleptelėjo ant šaligatvio, susitepdama jo dulkėmis savo garintus šortus, su neapykanta gręždama jį akimis ir krutindama lūpas.

- Aš nutrauksiu tau kiaušus, - iššunkė ji. - Tu neturi teisės taip *elgtis*.

Drebančiomis rankomis Nikas išsitraukė rašiklį ir didelėmis kreivomis raidėmis brūkštelėjo keletą žodžių. Galvoje pulsavo kraujas. Jis išplėšė lapelį ir atkišo jai. Iš pykčio ir įsiūčio liepsnojančiomis akimis ji švystelėjo raštelį šalin. Nikas pakėlė popieriaus skiautelę, sugriebė Džuliją už kaklo ir įbedė jos veidą tiesiog į lapelį. Mergiotė suvapėjo:

- Gerai! Aš perskaitysiu jį! Aš perskaitysiu tavo keverzonę!

Jame viso labo tebuvo trys žodžiai: "Tu mums nereikalinga".

- Eik *tu* velniop! - išrėkė Džulija, ištrūkdama iš jo rankų. Ji pasitraukė atatupsta. Merginos akys buvo tokios pat didelės ir žydros kaip per jų susitikimą vaistinėje, bet dabar jos degė neapykanta. Nikas pajuto slegiantį nuovargį. Kodėl būtent ji iš visų įmanomų žmonių?

- Aš čia nepasiliksiu, - pareiškė Džulija Lori. - Aš seksiu jums iš paskos. Ir tu negalėsi manęs sustabdyti.

Bet jis galėjo. Nejau ji iki šiol šito nesuprato? Ne, pamanė Nikas, nesuprato. Visa tai jai tebuvo scenelė iš holivudiško scenarijaus, tikro siaubo filmo, kuriame jai buvo paskirtas pagrindinis vaidmuo. Tai buvo filmas, kuriame Džulija Lori, dar žinoma kaip Angeliškas Veidelis, visuomet gaudavo tai, ko tik panorėdavo.

Nikas išsitraukė iš dėklo pistoletą ir nusitaikė jai į kojas. Mergina apmirė, nuo jos veido atslūgo kraujas. Akių išraiška pasikeitė, o ir ji visa pasidarė kažkokia kitokia, kažin kokia tikresnė, ko gero, pirmą kartą gyvenime. Į jos gyvenimą įsiveržė tai, ko Džulija, bent jau be pašalinės pagalbos, negalėjo manipuliuoti savo nuožiūra. Ginklas. Ūmai Nikui pasidarė bloga.

- Aš nenorėjau, - skubiai pratarė ji. - Aš padarysiu viską, ko tik tu panorėsi, prisiekiu Dievu.

Pistoleto judesiu Nikas įsakė jai pasišalinti. Džulija apsisuko ir dirsčiodama pro petį nusliūkino šalin. Ji ėjo vis sparčiau ir sparčiau, o paskui ėmė bėgti. Po kurio laiko pasuko už kampo ir dingo iš akiračio. Nikas paslėpė ginklą. Jis virpėjo visu kūnu. Jautėsi sugniuždytas ir nešvarus, tarsi Džulija Lori būtų buvusi nežemiškas padaras, dar bjauresnis ir nemalonesnis, nei mėšle knibždančios lervos, nuo kurių vaizdo kai kuriems žmonėms stingsta kraujas gyslose.

Nikas pasisuko, tikėdamasis pamatyti Tomą, bet ir tasai buvo dingęs. Nikas puolė bėgti saulės nutvieksta gatve, jo galvoje neapsakomai tvinksėjo, maudė Rėjaus Buto sužeistą akį. Tomo ieškojo apie dvidešimt minučių. Tasai sėdėjo susirietęs ties kažkokio namo vidinio kiemo priebučiu, už dviejų kvartalų nuo miestelio komercinės dalies. Išvydęs Niką, prispaudė prie krūtinės savo mašinėles, pravirko ir sušuko:

- Prašau neverst manęs šito gerti, prašau neverst Tomo Kaleno gerti nuodus, ne, Viešpatie, tėtis sakė, kad jeigu jie nugalabija žiurkes, tai mane juo labiau pribaigs... *praaašauuu!*

Tik dabar Nikas apsižiūrėjo, kad iki šiol tebelaiko saujoje flakonėlį su peptobismoliu. Jis švystelėjo buteliuką ir ištiesė Tomui tuščias rankas. Ką gi, dabar vidurių skausmas Tomą pakamuos. Labai dėkui, Džulija.

Kažką panosėj murmėdamas, Tomas nulipo laipteliais:

- Atleisk, - jis vis kartojo ir kartojo tą patį. - Atleisk, Tomas Kalenas prašo atleisti.

Jiedu drauge sugrįžo Meino gatvėn... ir paveikti pamatyto vaizdo abu tarsi apmirė. Jųdviejų dviračiai riogsojo apversti. Padangos buvo supjaustytos. Daiktai iš kuprinių išmėtyti ant gatvės.

Ir staiga kažkas dideliu greičiu praskriejo pro Niko skruostą - jis tai pajuto, - o Tomas sudrebėjo ir pasileido bėgti. Nikas sutrikęs stovėjo ir dairėsi. Pasirodė, kad žiūri kaip tik reikiama kryptimi, kadangi išvydo antro šūvio plykstelėjimą. Jis išsiveržė pro "Prato" viešbučio antro aukšto langą. Kažkas panašus į žaibiškai judančią siuvimo adatą drykstelėjo jo marškinių apykaklės audinį.

Jis nežinojo, ar Džulija šovė dar sykį; vienintelis dalykas, kurį jis tikrai žinojo pasivijęs Tomą - jog nė vienas iš jų nebuvo sužeistas. Bent jau pasprukome iš to pragaro, pamanė jis. Bet tai buvo tik pusė tiesos.

Tąnakt jie apsistojo daržinėje, už trijų mylių į šiaurę nuo Prato. Tomas nuolat pabusdavo nuo sapnuojamų košmarų ir žadino Niką, geisdamas šio raminančių žodžių ir paramos. Kitos dienos rytą, apie vienuoliktą valandą, jie nusigavo iki Jukos miestelio ir parduotuvėje "Sporto ir dviračių pasaulis" išsirinko du tinkamus dviračius. Nikas, kuris pagaliau ėmė atsigauti po santykių aiškinimosi su Džulija, pamanė, kad likusius dalykus jie galės pasirinkti Gryt Bende, iki kurio turėtų nukakti vėliausiai antrą valandą popiet.

Bet maždaug penkiolika minučių po pirmos, liepos 12-ąją, užpakalinio vaizdo veidrodėlyje, pritvirtintame kairėje vairo pusėje, Nikas pastebėjo kažkokį blyksčiojimą. Jis sustojo (Tomas, važiavęs įkandin Niko ir skraidęs padebesiais, ratu kliudė Niko koją, bet šis nekreipė į tai dėmesio) ir atsisuko. Kaip tik už jų iš už šlaito kylantis mirguliavimas panėšėjo į dienos žvaigždę ir džiugino akį, - Nikas sunkiai galėjo patikėti šio reginio realumu. Tai buvo senutėlis "Ševrolė" furgonas, puikiai riedantis Detroito metalo gabalas, neskubriai vinguriuojantis iš vieno kelkraščio į kitą, kad išvengtų susidūrimo su paliktais automobiliais.

"Ševrolė" aplenkė juos (Tomas pašėlusiai mojavo rankomis, bet Nikas teįstengė stovėti pražergęs kojas ir laikyti tarp jų dviratį; šis potyris buvo giminingas paralyžiui) ir sustojo. Prieš pasirodant pro langą vairuotojo galvai, Nikas pamanė, kad būtinai pamatys Džuliją Lori su savo nedora tariamo triumfo šypsenėle. Ji turės ginklą, kuriuo mėgino juos nudėti, ir nebuvo jokių abejonių, kad iš tokio artimo nuotolio ji neprašaus pro šalį. Pragaras nesukūrė nieko blogesnio už įtūžusią įžeistą moterį.

Bet pasirodęs veidas priklausė keturiasdešimtmečiui vyriškiui šiaudine kepure ir už jos aksominio graiželio užkišta plunksna; o kai vairuotojas nusišypsojo, jo veidas tarytum saule nušvito. O pasakė jis štai ką:

- Dieve šventas, ar aš laimingas, sutikęs šiuos vaikinus? Be abejo, laimingas. Lipkite pas mane, paskui nuspręsime, kur mums vykti.

Štai taip Nikas su Tomu sutiko Ralfą Brentnerį.

44 skyrius

"Jis kuoktelėjo, mergyt, nejau tu šito nežinai?"

Tai buvo eilutė iš Hju "Pianino" Smito, kurią jis ką tik prisiminė. Sugrįžo atgalios. Protrūkis iš praeities. Hju "Pianine" Smitai, atsimeni, kaip ten toliau? *Ah-ah-ah-ah, de-e-e-jo... Džuba - džuba - džuba - džuba... Ah-ah-ah-ah.* Ir panašiai. Protingas, išmintingas Hju "Pianino" Smito komentaras.

- Velniop šį socialinį komentarą, - tarė jis. - Hju Smitas gyveno gerokai iki manęs.

Po daugelio metų Džonis Riversas įrašė vieną iš Smito dainų "Roko pneumonija ir bugivugio gripas". Būtent šią dainą ypač aiškiai prisiminė Laris Andervudas, ir jinai jam pasirodė itin tinkama šiai situacijai. Senis Džonis Riversas. Senis Hju "Pianinas" Smitas.

- Velniop juos, - dar kartą nusikeikė Laris. Atrodė jis siaubingai - vienu Naujosios Anglijos plentu sliūkinantis blyškus, sunykęs vaiduoklis. - Sugrąžinkite man septintą dešimtmetį.

Be abejo, septintasis dešimtmetis, štai kada buvo laikai. Dešimtmečio vidurys ir pabaiga. Gėlių Galia. Kova už genų grynumą. Endis Varholas su savo akiniais rožiniais rėmeliais ir boksininko laikysena. Aksominis Andegraundas. Normanas Spinradas, Normanas Meileris, Normanas Tomas, Normanas Rokvelas ir gerasis senasis Normanas Beitsas iš "Beits motelio", hei-hei-hei. Dylanas nusisuko sprandą. Baris Makgiras iškriokavo savo "Destrukcijos vakarą". Dajana Ros užvaldė kiekvieno baltojo Amerikos paauglio sąmonę. Visos šios nuostabios grupės tarsi pro miglą praskriejo Lario galvoje. Štai ką man davė septintasis dešimtmetis, o devintąjį galite susikišti sau į subinę. O kalbant apie rokenrolą, tai būtent septintasis dešimtmetis tapo jo aukso amžiumi. "Cream", "Raskel", "Spunful". Aeroplanas su Greis Slik vokalu, Normano Meilerio solo gitara ir senojo gerojo Normano Beitso mušamaisiais. "Bitlai", "Who".

Laris pargriuvo ir susitrenkė galvą.

Pasaulis paniro į tamsą, o po to sugrįžo ryškiais tvyksniais. Laris persibraukė delnu per smilkinį. Ranka sudrėko krauju. Nesvarbu. Spjaudžiau ir gaudžiau, kaip sakydavo šviesiajame ir šlovingajame septintojo dešimtmečio viduryje. Ko vertas kritimas ir stuktelėjimas galva, palyginti su pastarąja savaite, kai jį nuolat kankina košmarai ir prabunda su įstrigusiu

gerklėje riksmu? Jeigu klyktelėtum balsu ir nuo *šito* prabustum, tai išsigąstum dar labiau.

Sapnuose jis vis sugrįždavo į Linkolno tunelį. Kažkas sekė jam įkandin, bet sapnuose tai buvo ne Rita. Tai buvo pats velnias. Jis sėlindavo prie Lario su niūria sustingusia šypsenėle. Tamsos žmogus nebuvo vaikščiojanti mirtis, bet atrodė dar *baisesnis* nei mirties įsikūnijimas. Laris bėgdavo, apimtas naktiniams košmarams būdingos kiaurai persmelkiančios panikos, šokinėdavo per nematomus lavonus, žinojo, kad jie spokso į jį stiklinėmis pastėrusių trofėjų akimis iš savo automobilių, užstrigusių apmirusiame kelių eismo sraute, jis bėgdavo, bet kokia buvo iš to bėgimo nauda, jeigu juodasis velnias, mistinis sutvėrimas, turėdamas stebuklingos regos jėgą, matė tamsoje? O paskui šis Tamsos žmogus imdavo tyliai, bet veriančiai dainuoti: *"Eikš, Lari, eikš, mes pasieksime tai draaauge, Laaarri..."*

Jis jau jausdavo Tamsos žmogaus alsavimą į savo petį ir kaip tik tuo metu imdavo kapanotis iš sapno, iš košmaro juodumos, ir riksmas užstrigdavo jo gerklėje it karštas kaulas, arba buvo bemenk pasirengęs atitrūkti nuo jo lūpų, toks skardus, kad būtų prižadinęs net mirusį.

Dieną Tamsos žmogaus regėjimai jo nekamuodavo. Juodaveidis dirbo griežtai vien naktinę pamainą. Gi dieną jį apimdavo begalinio vienišumo pojūtis, įsikirsdavo į smegenis aštriais kažkokio nenumaldomo graužiko - žiurkės ar žebenkšties - dantimis. Dienomis jo mintys nuolat sugrįždavo prie Ritos, Nuostabiosios Ritos, atskaitos taško. Savo mintyse Laris daug kartų ją apversdavo ir regėdavo akių plyšelius, primenančius skausmo kančiose nusigalavusio gyvūno nustebusias akis, taip pat burną, kurią jis tiek kartų bučiavo, dabar gi pripildytą dvokiančios žalios masės. Ji numirė taip lengvai, naktį, *tame pačiame miegmaišyje,* o štai dabar jis...

Ką gi, kuoktelėjo. Juk taip? Būtent šitai jam atsitiko. Jis kuoktelėjo.

- Beprotybė, - suvaitojo Laris. - O Viešpatie, aš kraustausi iš proto.

Kažkuri jo dalelė, dar išsaugojusi racionalaus mąstymo likučius, pripažino, jog tai visiškai įmanoma, bet šiuo metu jis kentėjo nuo saulės smūgio. Po to, kas nutiko Ritai, Laris neįstengė vairuoti motociklo. Paprasčiausiai neįstengė ir viskas: jo smegenyse susidarė kažkokia blokuojanti zona. Nuolat matė save tiesiog ištiškusį ant plento. Todėl galų gale liovėsi save prievartauti ir nuo to laiko ėjo pėsčiomis - kiek dienų? Keturias? Aštuonias? Devynias? Jis nežinojo. Jau dešimtą ryto tikriausiai buvo ne mažiau kaip trisdešimt laipsnių, gi dabar, ketvirtą valandą popiet, saulė plieskė kiek įmanydama, o jis nė kepurės neturėjo.

Laris nevaliojo prisiminti, prieš kiek dienų jis metė šalin motociklą. Ne vakar ir, ko gero, netgi ne užvakar (galbūt, bet greičiausiai ne, nors kokią tai turėjo reikšmę? Jis nulipo nuo motociklo, nuspaudė sankabą, paskui greičio rankeną ir sankabą atleido. Motociklas ištrūko iš jo drebančių rankų kaip dervišas* ir nurūko vinguriuodamas plentu kažin kiek į rytus nuo

---

* *Dervišas* - musulmonų sufijų elgetaujantis vienuolis.

Konkordo. Laris pamanė, kad miestelis, kuriame jis nugalabijo savo motociklą, vadinosi Gosviliu, nors ir tai neturėjo jokios reikšmės. Reikalas tas, kad motociklas jam daugiau nebetiko. Laris nedrįso važiuoti didesniu nei penkiolikos mylių per valandą greičiu, bet netgi taip lėtai vilkdamasis, jis sapnavo košmarus, kuriuose regėjo save skriejantį per vairą, skilusia kaukole arba pasukantį už kampo ir įsirėžiantį į apvirtusį sunkvežimį, pavirstantį ugnies kamuoliu. O paskui užplūsdavo tas velniškas karštis, ir jis bemaž regėjo ant kelio ženklų išbraižytą žodį “BAILYS”. Ar tikrai buvo tokie laikai, kai jis motociklą vertindavo ne kaip kažin kokį savaime suprantamą dalyką, bet ir *mėgavosi* juo važiuodamas, jausdamas greitį, kai veidu skrodė vėją ir už šešių pėdų nuo savo kulnų regėjo pranykstančią šaligatvio juostą? Taip. Kai su juo buvo Rita, kol Rita nepavirto kažin kuo, žalia bjaurastimi užkimšta burna ir akimis-plyšeliais, jis iš tiesų tuo *mėgavosi.*

Taigi jis leido motociklui sudužti, o paskui su siaubu ir baime ilgai jį stebėjo, tarytum motociklas būtų galėjęs kokiu nors būdu pakilti ir jį, Larį, užpulti. *"Nagi,* - pamanė jis, - *nurimk, mulki".* Bet motociklas gyvaliojo dar labai ilgai. Labai ilgai jis staugė ir kriokė; beprasmiškai sukosi užpakalinis ratas daubos apačioje, alkana grandinė siurbė į save išdžiūvusią žolę ir pernykščius nukritusius lapus, iškvėpdama debesis rudų, karčiai kvepiančių dulkių. Iš chromu blizgančio išmetimo vamzdžio kilo mėlyni dūmai. Netgi kai Laris pasitraukė pakankamai toli, jis vis tiek tebegalvojo, kad ir čia esama kažin ko antgamtiško, kad motociklas gali savarankiškai pakilti iš savo kapavietės ir praryti *jį*... Arba sykį jis grįžtelės atgalios ir pamatys savo motociklą, tą prakeiktą gelžgalį, taip ir neįstengusį užgesti bei ramiai nusigaluoti, baisiu stūgsmu atlekiantį plentu jam iš paskos, su virš vairo palinkusiu tuo pačiu tamsiaveidžiu vyru, tuo kietu riešutėliu, o ant užpakalinės sėdynės besiplaikstančiu vėjyje baltu kelnių šilku važiuos Rita Blekmur, baltesniu už kreidą veidu, akimis-plyšeliais, išdžiūvusiais, negyvais kaip žolės stiebeliai žiemą plaukais. Kol Lario galvoje šmėsčiojo šie regėjimai, motociklas pagaliau ėmė rimti, gokčioti, čiaudėti, šaudydamas išmetimo vamzdžiu, o kai apmirė galutinai, Laris pažvelgė žemyn į jį apgailestaudamas, tarsi būtų nužudyta kažkokia jo paties dalis. Be motociklo jis negalėjo suardyti ir nugalėti tylą, o tyla tam tikra prasme buvo netgi blogiau už mirties baimę arba baimę išeiti amžinybėn dėl autokatastrofos. Nuo to laiko Laris kulniavo pėsčiomis. Jis perėjo kelis nedidelius miestelius, juose buvo dviračių bei motociklų krautuvėlės, kurių vitrinose stovėjo prekių pavyzdžiai su paruoštais rakteliais, bet kai Laris ilgiau į juos įsižiūrėdavo, tai priešais akis ryškiai ir aiškiai išvysdavo save patį, gulintį kelkraštyje, kraujo klane; tai buvo tarsi košmariškų ir drauge masinančių Čarlso Bendo siaubo filmų scena, kuriuose žmonės žūsta po milžiniškų sunkvežimių ratais arba tampa gigantiškų, gamtoje nežinomų kirminų grobiu, kai šie įsisiurbia į šiltus jų vidurius, o paskui išsiveržia lauk, išsilaisvina, ir Laris, virpėdamas visu kūnu, praeidavo pro šalį ir susitaikydavo su tyla. Jis prasliūkindavo pro šalį, jausda-

mas, kaip ant viršutinės lūpos prasimuša prakaito lašeliai ir ima stuksėti smilkiniuose.

Laris sulyso - argi galėjo būti kitaip? Ėjo nesustodamas ištisas dienas, kasdien, nuo saulėtekio ligi saulėlydžio. Beveik nemiegodavo. Košmarai pažadindavo ketvirtą valandą, jis užsidegdavo prožektorių ir susiriesdavo šalio jo, laukdamas, kada gi pasirodys saulė, taps pakankamai šviesu, ir jis išdrįs pratęsti savo kelionę. Paskui žingsniuodavo tol, kol pasidarydavo taip tamsu, kad jau neįkušlindavo kelio, tuomet Laris kur nors greitai apsistodavo ir mikliai tarsi patyręs valkata įkurdavo laužą. Prie laužo galėjo ilgai neužmigti, nes iš baimės buvo toks įsijaudrinęs, tarytum jo gyslomis klajotų mažiausiai pora gramų kokaino. O, vaikuti, virpėk, pasnausk ir čiuožk. Visiškai kaip prisiekęs narkomanas jis beveik nieko nevalgė; jis nejautė alkio. Kokainas nežadina apetito kaip ir baimė. Nuo pat ano įsimintino vakarėlio Kalifornijoje Laris neprisilietė prie kokaino, bet jis visą laiką bijojo. Jis sudrebėdavo net nuo tyliausio nakties paukščio klyktelėjimo miške. Priešmirtinė mažo gyvūnėlio, papuolusio į didesnio letenas, dejonė priversdavo jo dvasią nusileisti į kulnus, o širdis vos neiššokdavo iš krūtinės. Laris jau perėjo sublogimo, sulysimo stadijas ir dabar virto prakauliu skeletu. Šiuo metu jis balansavo ant kažkokios metaforiškos (arba metaboliškos) ribos tarp išsekimo ir distrofijos. Laris užsiželdė barzdą, kuri buvo ganėtinai keista, rudos ir auksinės spalvos, keliais tonais šviesesnė už jo ševeliūrą. Akys įkrito; jos žybčiojo iš gilių akiduobių kaip į spąstus pakliuvę pasimetę žvėreliai.

- Beprotybė, - vėl sudejavo Laris. Šioje dejonėje nuskambėjęs nusivylimas jį išgąsdino. Nejaugi nueita taip toli? Kažkada senų seniai gyveno sau Laris Andervudas, išleidęs populiarią plokštelę, svajojęs tapti savo laikų Eltonu Džonu... o, Dieve, na ir pasijuoktų iš *viso šito* Džeris Garsija... o dabar tasai dauguž is mutavo į šį palaužtą padarą, šliaužiantį karštu 9-ojo plento asfaltu kažkur Niū Hampšyro pietryčiuose, - šliaužianti, besiranganti didelė gyvatė - štai kas jis toks dabar. Anas, kitas Laris Andervudas, be abejo, neturėjo nieko bendra su šia šliaužiančia menkysta, su šiuo niekalu... šiuo...

Jis pamėgino atsistoti, bet nepajėgė.

- Kaip visa tai juokinga ir kvaila, - pratarė jis, kūkčiodamas ir juokdamasis.

O anapus kelio, ant kalvos, už dviejų šimtų jardų, kaip nuostabus miražas žėrėjo baltutėlaitis Naujosios Anglijos fermerio namas. Jis buvo žaliai apkraštuotas, švietė žaliu stogu ir buvo apsuptas tvarkinga žalios gyvatvorės tvorele. Gi už jo matėsi žalia, jau šiek tiek neprižiūrėta veja. Išilgai pievelės tekėjo nedidukas upokšnis; Laris girdėjo jo purslojantį gurgėjimą, klausą žavintį garsą. Vejos pakrašty stūksanti mūrinė siena, ko gero, žymėjo valdos ribą, prie jos vienodais atstumais glaudėsi didelės ūksmingos guobos. Jis galėjo pasiekti savo Pasaulinį Kopimo Tenai rekordą ir pasėdėti ūksmėje, štai kokį didį žygdarbį galėjo jis atlikti. O kai pasijus šiek tiek geriau... kai jam viskas atrodys geriau... jis pakils ant ko-

jų, nusigaus iki upelio atsigerti vėsaus vandens ir apsiprausti. Jis tikriausiai siaubingai dvokia. Nors kieno koks reikalas? Kas dabar jį uostys, kai Rita nebegyva?

Ar vis tebeguli jinai toje palapinėje? Išsipūtė? Priviliojo debesis musių? Vis labiau darosi panaši į tą pajuodusį pašvinkusį vyriškį Centrinio parko tualeto kabinoje? O kurgi dar, velniai rautų, galėtų ji būti? Žaisti golfą Palm Springse su Bobu Hopu?

- Viešpatie, tai siaubinga, - sušnabždėjo Laris ir nušliaužė tolyn. Pagaliau atsidūrė pavėsyje, ir jam pasirodė, kad dabar sugebėtų atsistoti ant kojų, bet tam reikia neįsivaizduojamų pastangų. Jam užteko jėgų tik pažvelgti atgal į nueitą kelią, idant įsitikintų, kad jo nepersekioja motociklas.

Pavėsyje buvo dešimčia laipsnių vėsiau. Laris išleido pratisą palengvėjimo ir pasitenkinimo atodūsį. Jis priglaudė delną prie sprando - ten, kur visą dieną pliskino saulė, - ir tuoj pat iš skausmo ją patraukė. Saulės nudegimas? Patepkite tepalu. Ir kitokiu puikiu mėšlu. Nuneškite šį žmogų nuo svilinančių saulės spindulių. Sudegė vaikutis, sudegė. Votsas. Atsimeni Votsą? Dar vienas praeities proveržis. Visa žmonija, viskas praeityje, tolimame ir nepakartojamame Aukso amžiuje.

- Drauguži, tu sergi, - sušnabždėjo Laris, priglaudė galvą prie šiurkščios guobos žievės ir užsimerkė. Po užmerktais vokais suraibuliavo raudoni juodi saulės šviesos ratilai. Upokšnio gurgėjimas ramino ir migdė. Po minutėlės jis nusileis žemyn, atsigers ir nusipraus. Po minutėlės.

Laris užsnūdo.

Minutės bėgo viena po kitos, ir jo snūdas pavirto pirmu išties giliu miegu be sapnų. Jo rankos nevalingai ilsėjosi ant kelių. Sumenkusi krūtinė kilo ir leidosi, o barzda taip liesino vienišo bėglio, ištrūkusio iš siaubingai keblios padėties, sunerimusį veidą, kad neįmanoma buvo patikėti esant jį tokį sublogusį. Įdegusį jo veidą vagojančios raukšlelės pamažėle pradėjo išsilyginti. Jis sukosi spirale, leisdamasis į pačius giliausius nesąmoningumo lygmenis ir ten ilsėjosi, nelyginant mažas upės bebriukas, besislepiantis nuo saulės savo vėsiame urvelyje. Saulė jau ėmė leistis.

Staiga ties upokšnio vingiu negarsiai sušlamėjo tankus krūmokšnių sąžalynas, tarytum kas nors atsargiai pro juos būtų sėlinęs, kuriam laikui sustingdamas, o po to vėl tęsdamas judėjimą. Neilgai trukus iš krūmų išniro berniukas. Jis atrodė trylikos, o galbūt ir dešimties metų - tiesiog pagal savo amžių buvo pernelyg ištįsęs. Mūvėjo vien šortais. Berniuko oda įgavo lyg raudonmedžio atspalvį, bet ties trumpikių juosmeniu kūnas švietė pieno baltumu. Jis visas buvo sukandžiotas uodų, kai kurie įkandimai buvo seni, kiti - nauji. Dešinėje rankoje berniukas laikė peilį mėsai darinėti. Gerai užaštrinti, mažne pėdos ilgio ašmenys ryškiai žibėjo besileidžiančios saulės spinduliuose.

Be garso statydamas kojas, šiek tiek palinkęs, berniukas sėlino prie guobos šalia mūro sienos, kol atsidūrė tiesiai už Lario. Vaikinuko akys buvo melsvai žalios, jūros spalvos, su šiek tiek aukštyn pakilusiais

kampučiais, ir tai jam teikė rytietišką išvaizdą. Tai buvo išraiškingos, žiaurumą slepiančios akys. Berniukas užsimojo peiliu.

Pasigirdo tylus, bet tvirtas moters balsas:

- Ne.

Paauglys, tebelaikydamas iškeltą peilį, grįžtelėjo į garsą.

- Stebėsime, o paskui bus matyt, - tarė moteriškas balsas.

Berniukas sustingo ir degdamas noru įvykdyti savo sumanymą žvelgė tai į Larį, tai į peilį, o paskui pasitraukė, sugrįžo tuo pačiu keliu atgalios ir pasislėpė krūmuose.

O Laris tebemiegojo.

Prabudęs Laris pirmiausiai pajuto gerą savijautą. Antra, jis jautėsi alkanas. Trečia - saulė buvo atsidūrusi kažkokioje netaisyklingoje vietoje, atrodė, kad ji sugrįžo dangaus skliautu atgalios. Ketvirta, atleiskite už nekuklumą, jis norėjo šlapintis kaip ristūnas žirgas.

Įsiklausydamas į tolimą upelio gurgėjimą, Laris suprato ne šiaip sau prisnūdęs - jis išmiegojo visą naktį. Dirstelėjęs į laikrodį, suvokė, kodėl saulė atsidūrė ne toje vietoje. Jau buvo dvidešimt minučių po devynių. Konservuota sriuba, o galbūt ir mėsa. Jo pilvas suurzgė.

Prieš pakildamas į namą, jis nusimetė drabužius, pasilenkė prie upelio ir ėmė taškyti save vandeniu. Tik dabar Laris atkreipė dėmesį, kaip jis suliesėjo - kaip apgraužtas kaulas. Jis atsitiesė, apsitrynė marškiniais, užsitempė kelnes. Keli akmenys laikė iškišę iš upokšnio savo drėgnas juodas nugaras. Jais Laris ir persikėlė į kitą pusę. Ūmai jis apmirė, ir įtemptai įsispitrijo į tankią sušlamėjusių krūmų sieną. Iki šiol jame tebesnaudusi baimė staiga plykstelėjo kaip į laužą įmesta pušies skiedra, o paskui taip pat greitai užgeso. Tai viso labo buvo voverė arba kitas žvėrelis, galbūt lapė, štai ir viskas. Ir niekas daugiau. Laris apsisuko ir pievele patraukė netoliese boluojančio namo link.

Pusiaukelėje Lario sąmonės paviršiun kaip oro burbulas iškilo mintis ir bematant sprogo. Atsirado ji netikėtai, bet jos prasmė nuvedė Larį aklavietėn.

Mintis buvo tokia: *"O kodėl tu nevažiuoji dviračiu?"*

Laris, nustebintas klausimo paprastumo, stabtelėjo pievelės viduryje, vienodu atstumu nuo namo ir upelio. Jis žingsniavo pėsčiomis nuo to laiko, kai paleido nuo šlaito savo "Harlį". Pėdino, sekino save, kol galų gale išsijungė nuo saulės smūgio arba kažko labai panašaus - dabar tai neturėjo jokios reikšmės. O galėjo ir važiuoti, tegu ir nedideliu greičiu, bet, ko gero, šiuo metu jau būtų pakrantėje, išsirinkęs sau vasarnamį bei jame įsikūręs.

Laris ėmė juoktis - pradžioje tyliai ir atsargiai, šiek tiek prisibijodamas savo balso absoliučioje tyloje. Juokas, kai šalia nebuvo nieko, su kuo galima būtų pasijuokti drauge, atrodė kaip dar viena šmėkla jo nesugrįž-

tamon kelionėn į pasakišką bananinę praeities šalį. Bet juokas skambėjo taip nuoširdžiai ir natūraliai, taip velniškai *šauniai* ir taip priminė ankstesnio Lario Andervudo juoką, kad jis paprasčiausiai išleido jį laisvėn. Laris sukosi ištiesęs rankas, užvertęs į dangų galvą, ir tiesiog sprogo juoku, iš savo paties visiško kvailumo.

Už jo, tapybiškame sąžalyne, ten, kur prie upokšnio krūmai buvo tankesni, sargios žalsvai mėlynos akys stebėjo šią sceną, jos sekė ir tuomet, kai Laris, vis dar juokdamasis ir kratydamas galvą, perkirto pievelę. Jos nenuleido nuo Lario žvilgsnio, kai šis užlipo priebučio laipteliais, truktelėjo laukujas duris ir jas atidarė. Jos pasergėjo jį ir tuomet, kai Laris pranyko viduje. Paskui krūmai sujudėjo, skleisdami lengvą šnaresį, kuris taip suneramino Larį. Berniukas sėlino krūmais, vis tebegniauždamas rankoje mėsininko peilį.

Bet išniro kita ranka ir paplekšnojo berniukui per petį. Tasai beregint sustojo. Išėjo mergina - aukšta, nepaprasta, ji ėjo, rodės, visiškai neužkliudydama krūmų. Jos plaukai priminė tankų, nuostabų juodą srautą su akinančiai baltomis sruogomis; gražūs, pritrenkiantys plaukai. Jie buvo susukti į storą pynę, permesti per petį ir dryko iki krūtinės pakilimo. Iš pirmo žvilgsnio ši moteris atkreipdavo į save dėmesį nuostabiu stotu, o paskui žvilgsnį kaip magnetas patraukdavo šie pribloškiantys plaukai; tiesiog juste galėjai patirti jų jaudinantį svorį ir švelnumą. Ir jeigu jūs vyras, būtinai atsikvošėtumėte begalvojąs, kaip ši juodaplaukė gazelė atrodytų su paleistais, laisvėn ištrūkusiais, mėnulio šviesoje ant pagalvės išsidraikiusiais plaukais. Jus imtų persekioti mintis, kokia jinai yra lovoje. Bet ji niekuomet neprisileido prie savęs vyro. Ji buvo tyra. Ji laukė. Ir sapnuodavo. Kartą koledže jinai matė *jį*. Ir dabar ji vėlei galvojo, ar tai ne *jos* vyras.

- Palūkėk, - įsakė ji berniukui.

Moteris pasuko jo piktą veidą į savąjį, spinduliuojantį nepaprasta ramybe, ir tarė:

- Namams nieko neatsitiks. Kam jam naikinti namą, Džo?

Berniukas nusigręžė ir sunerimęs pažvelgė į namą. O jinai pridūrė:

- Kai jis išeis, mudu jį paseksime.

Paauglys tūžmingai sulinksėjo galva.

- Taip, mes privalome. *Aš* privalau, - ji jautė tai neįprastai tiksliai ir aiškiai. Ko gero, jis nebuvo jos žadėtasis, bet jeigu ir taip, tai jis atstojo jungiamąjį žiedą grandinėje, kuria jinai taip ilgai ėjo ir kuri dabar artėjo prie savo pabaigos.

Džo - tai buvo netikras berniuko vardas - nuožmiai švystelėjo peiliu, tarytum įsmeigdamas jį į moterį. Bet jinai nė nekrustelėjo, idant apsigintų arba išsisuktų, ir vaikėzas lėtai nuleido savo ginklą. Paskui, pasisukęs į namą, užsimojo peiliu jo kryptimi.

- Ne, tu šito nepadarysi, - pasakė ji. - Kadangi jis gyvas sutvėrimas ir nuves mus pas... - moteris nutilo. *"Kitus žmogiškus sutvėrimus",* - norėjo ji pasakyti. *"Jis žmogiškas sutvėrimas ir nuves mus pas kitus žmogiš-*

kus sutvėrimus". Bet ji nebuvo tikra, kad turėjo omeny būtent tai, o jeigu ir turėjo, tai buvo *viskas,* ką norėjo pasakyti. Ji ir šiaip jautėsi tampoma į skirtingas puses, todėl ėmė apgailestauti, kad jie apskritai sutiko Larį. Moteris pabandė paglostyti berniukui galvą, bet tas piktai ją atitraukė. Jis vėl dėbtelėjo į namą, jo akys degė neapykanta ir pavydu. Po kurio laiko, smerkiančiai šnairuodamas į moterį, vaikėzas dingo krūmuose. Norėdama įsitikinti, kad jis elgsis normaliai, moteris nusekė įkandin paauglio. Truputį paėjėjęs, berniukas staiga atsigulė ant žemės ir spausdamas prie krūtinės peilį susirietė į kamuoliuką. Jis įsikišo burnon nykštį ir užsimerkė.

Nadina - toks buvo moters vardas - sugrįžo į tą vietą, kur upelis tvino į nediduką ežerėlį, ir pasilenkė virš jo. Gėrė vandenį, semdama rieškutėmis, o paskui išsirinko patogią poziciją stebėti namą. Jos žvilgsnis buvo ramus, o veidas pritrenkiančiai priminė Rafaelio Madonos šypsnį.

Vėliau, tą pačią dieną, kai Laris važiavo dviračiu 9-uoju plentu, kuris toje vietoje vingiavo per mišką, priešais jį sušmėžavo lentelė su stambiomis žaliomis raidėmis. Kiek nustebęs stabtelėjo perskaityti užrašą. Jis skelbė: "MEINAS, POILSIO IR AMŽINŲ ATOSTOGŲ ŽEMĖ". Laris sunkiai galėjo tuo patikėti; ko gero, būdamas pusiau be sąmonės iš išgąsčio, jis nuėjo velniškai ilgą kelio atkarpą arba apsiskaičiavo, pamesdamas iš atminties keletą dienų. Jau buvo besirengiąs važiuoti toliau, kai kažkas - garsas miške ar galbūt jo vaizduotėje - privertė jį žaibiškai atsigręžti per petį. Bet ten nieko nebuvo, tik atgalios driekėsi tuščias ir bedvasis 9-asis plentas.

Nuo to laiko, kai išvyko toliau, prieš tai papusryčiavęs baltame fermerio name sausa koše, ir jau truputėlį pelėsiais apsitraukusiu biskvitu, kurį pasiėmė dar Ritos namuose, kelis sykius patyrė stiprų pojūtį, kad iš paskos kažkas seka, jog jį persekioja. Jis kažką *girdėjo,* galbūt netgi *matė* tai akies krašteliu. Jo pastabumas, toks aštrus tik kritiškiausiais gyvenimo atvejais, tebebuvo užtaisytas nelyginant ginklas su vos nuspaustu gaiduku. Labiau panėšintis į energijos sublimaciją, jis taip užaštrino jo nervų galūnių jautrumą, kad bendrai visi šie dalykai kūrė miglotą "stebėjimo", sekimo pojūtį. Bet šis jausmas ne taip smarkiai gąsdino, kaip jį baimino kiti potyriai. Tai nebuvo haliucinacija ar kliedesys. Jeigu kas nors pasislėpę jį stebi, taip yra todėl, kad tie kas nors patys jo bijo. O jeigu jie bijosi liesо, išsekusio vargšelio Lario Andervudo, kuris dabar nedrįsta važiuoti motociklu netgi dvidešimt penkių mylių per valandą greičiu, tai, ko gero, ir patys nėra pavojingi.

Dabar, stovėdamas apžargomis virš dviračio, paimto iš sporto prekių parduotuvės už keturių mylių į rytus nuo fermerio baltojo namo, Laris aiškiai ir garsiai sušuko:

- Jeigu čia kas nors esate, kodėl gi jūs nepasirodote? Aš nepadarysiu jums nieko blogo.

Bet atsakymo neišgirdo. Laris stovėjo ant kelio šalia ženklo, žyminčio dviejų valstijų sieną, spitrijo į miško tankmę ir laukė. Danguje lakiojo paukštelis. Daugiau jokio judesio. Kiek palaukęs, Laris numynė toliau.

Tos pačios dienos šeštą valandą vakaro Laris nusigavo iki nedidelio miestelio Nort Berviko, išsidėsčiusio 9-ojo ir 4-ojo plentų sankryžoje. Jis nusprendė pernakvoti šičia, o ryte keliauti vandenyno pakrantėn.

Nort Bervike buvo nedidelė parduotuvė, iš jos Laris pasiėmė pakuotę alaus. Tai buvo "Black Label" - rūšis, kurios jis anksčiau niekuomet neragavo, - greičiausiai vietinės gamybos. Be to, Laris pasiėmė didelį krepšelį bulvių traškučių "Humpty Dumpty" ir du indelius konservuotos mėsos "Dinty Moore". Susikrovęs produktus kuprinėn, išėjo į gatvę.

Kitoje gatvės pusėje buvo įsikūręs toks pat nedidukas restoranėlis, ir akimirką Lariui pasirodė, kad jo langų stikluose jis išvydo už kampo pranykstančius du ilgus šešėlius. Ko gero, tai buvo tik regėjimo apgaulė, bet Laris nenorėjo taip galvoti. Jau buvo apsisprendęs perbėgti plentą ir pasižiūrėti, ar sugebės, netikėtai iššokęs iš pasalos, juos pamatyti: op-op, vaikučiai, žaidimas baigtas. Bet paskui persigalvojo. Jis žinojo, ką reiškia baimė.

Užuot taip pasielgęs, Laris patraukė plentu, šalia savęs stumdamas dviratį su pilna, nuo vairo nukarusia kuprine. Priešais išvydo didelį mūrinį mokyklos pastatą su gojeliu už jo. Ten jis prisirinko pakankamai žagarų, kad galėtų viduryje asfaltuotos sporto aikštelės įkurti laužą. Šalia tekėjo upelis, almantis tolyn prie tekstilės fabriko ir pranykstantis po plentu. Laris atšaldė upelyje alų ir pakaitino konservuotos mėsos skardinę. Palengva linguodamas sūpuoklėse iš skautiško katilėlio lėtai valgė savo vakarienę. Jo ilgas šešėlis šmėžavo po krepšinio aikštelę su pusiau nusitrynusiomis linijomis.

Laris pats stebėjosi, kodėl jis nesibijo galvodamas apie jį persekiojančius žmones. Dabar jis žinojo - iš tiesų *buvo* žmonės, kurie ėjo paskui jį, greičiausiai dvejetas, bet galbūt ir daugiau. O viso šito rezultatas - puiki savijauta visą dieną, tarsi ilgo ir sveiko miego metu iš jo būtų ištekėję kažkokie juodi nuodai. Ar visi tie išgyvenimai tebuvo nuovargio pasekmė? Vien tik tokia jų priežastis? Bet tuomet viskas atrodo pernelyg paprasta.

Logiškai mąstydamas, Laris spėjo, kad jeigu persekiotojai norėtų padaryti jam ką nors bloga, jie jau seniai būtų pamėginę. Jie galėjo šauti į jį iš pasalos arba, pasinaudodami netikėto užpuolimo pranašumu, priversti jį atiduoti ginklą. Jie galėjo paimti iš jo, ką tik panorėję... bet vėlgi mąstant logiškai (kaip *gera* buvo logiškai mąstyti, juk per paskutiniąsias keletą dienų visas jo mintis graužė baimės rūdys), ką jis tokio turėjo, kas galėtų tapti kitų trokštamu dalyku? Iš visko sprendžiant, dabar pasaulyje kiekvienas turėjo įvairaus gero su kaupu, kadangi išrinktųjų beliko pernelyg mažai. Kam apsunkinti save vogimu, žudymu ir rizikuoti gyvybe,

kai viskas, apie ką tik galima pasvajoti, sėdint ant klozeto su "Sears" katalogu ant kelių, buvo prieinama kiekvienoje Amerikos parduotuvės vitrinoje? Išmušk stiklą, įeik vidun ir pasiimk.

Prieinama viskas, išskyrus draugišką į tave panašių bendriją. *Štai* kas dabar buvo didžiausias deficitas, kiek Laris galėjo spręsti iš savo patirties. Ir tikroji priežastis, kodėl jis nejautė baimės, buvo tai, kad persekiotojai troško kaip tik šito. Anksčiau ar vėliau jų troškimas nugalės baimę. Jis palauks, kol tai įvyks. Jis nemėgins juos pabaidyti kaip būrį kurapkų; tai tik dar labiau komplikuotų reikalą. Prieš porą dienų už kokį nors sutiktąjį jis ir pats būtų atidavęs Dievui sielą. Neverta pirmam žengti jokio žingsnio. Jis gali ir palūkėti. Bet Laris degė troškimu vėl pamatyti gyvą žmogų. Tikrai troško.

Laris nuėjo prie upelio, praplovė katiliuką, išgriebė iš vandens alaus įpakavimą ir sugrįžo prie sūpuoklių. Paskui triukšmingai atidarė vieną indelį ir kilstelėjo jį restoranėlio, kur pastebėjo šmėstelint šešėlius, pusėn.

- Į jūsų sveikatą! - pasveikino Laris ir vienu mauku ištuštino pusę skardinės alaus. Nuostabus pojūtis!

Kol baigė gerti visus šešis indelius, jau buvo septynios valandos vakaro, saulė slinko horizonto link. Laris pamaišė pagaliu baigiančius liepsnoti laužе nuodėgulius ir susirinko savo mantą. Paskui, jausdamas malonų apsvaigimą, pavažiavo 9-uoju plentu ketvirtį mylios ir sustojo prie namelio su stikline veranda. Laris paliko dviratį ant vejos, išsitraukė miegmaišį ir atsuktuvu atsidarė verandos duris.

Jis apsižvalgė į šalis, tikėdamasis išvysti jį, ją arba juos - jie vis tebesekė jam įkandin, Laris tai jautė, - bet gatvė buvo tyli ir tuščia. Gūžtelėjęs pečiais, Laris įėjo vidun.

Dabar buvo labai anksti, ir jis pamanė, kad prieš užmiegant teks ilgai pasivartyti. Bet jau po ketvirčio valandos Laris užsnūdo, lygiai ir lėtai alsuodamas, dešine ranka spausdamas prie savęs šautuvą.

Nadina pavargo. Jai atrodė, kad tai buvo pati ilgiausia diena jos gyvenime. Moteris dusyk pajuto, kad juos tikrai pastebėjo, - vieną kartą netoli Strafordo, o paskui ties Meino ir Niū Hampšyro siena, kai pasisukęs nepažįstamasis pro petį garsiai juos pašaukė. Asmeniškai jai buvo nesvarbu, ar juos išaiškins, ar ne. Šis vyriškis nebuvo pamišęs, kaip anas žmogus, kuris prieš dešimtį dienų praėjo pro didelį baltą namą. Anas vyriškis buvo kareivis, iki dantų apsiginklavęs šaunamaisiais ginklais, granatomis ir panašiais šaudmenimis. Jis juokėsi ir šaukė, grasindamas nurauti kiaušus kažkokiam leitenantui, pavarde Mortonas. Tačiau šio leitenanto Mortono niekur nesimatė, ir tai, regis, jį džiugino. Džo irgi išsigando ano kareivio, o tai šiuo atveju buvo visai neblogai.

- Džo?

Ji apsižvalgė.

Džo dingo.

Nadina buvo ties būdravimo ir miego riba. Ji nusižėrė nuo savęs antklodę ir, raukydamasi nuo tūkstančių visą kūną smaigstančių adatėlių, atsistojo. Kada ji tiek laiko praleido ant dviračio sėdynės? Ko gero, niekuomet. O dar tasai nuolat nervus dirginantis mėginimas rasti aukso vidurį. Jeigu prisiartins pernelyg arti, jis juos pastebės, ir tai nuvils Džo. Jeigu pernelyg atsiliks, nepažįstamasis gali pasukti į kitą pusę, ir tuomet jie jį pames iš akiračio. O tai jau nuvils *ją*. Bet jai nešovė į galvą mintis, kad Laris gali apsukti lanką atgal ir prisiartinti prie jų iš užnugario. Laimei (bent jau Džo), tokio sumanymo nesiėmė ir Laris.

Nadina tebepuoselėjo viltį, jog Džo susitaikys su mintimi, kad šio žmogaus jiems reikia... ir ne tik jo vieno. Jiedu negali likti vieni. Jeigu jie pasiliks vieni, tai vienatvėje ir mirs. Džo susitaikys su šia mintimi, juk berniukas kaip ir ji nenugyveno ankstesnio savo gyvenimo atsiskyrę nuo kitų žmonių, vakuume. Bendravimas su kitais žmonėmis - tai neįveikiamas įprotis.

- Džo, - vėl švelniai pašaukė ji.

Berniukas gebėjo sėlinti taip tyliai kaip pro džiungles besiartinantis Vietkongo partizanas, bet Nadinos klausa per pastarąsias tris savaites prie jo priprato, o šį vakarą kaip apdovanojimas dar ir mėnulis ryškiai švietė. Nadina išgirdo tyliai grikšint žvyrą ir suprato, kurlink traukia berniukas. Nekreipdama dėmesio į skausmą, nusekė įkandin jo. Buvo penkiolika minučių po dešimtos.

Jie įsirengė stovyklą (jeigu dvi ant žolės numestas antklodes galima pavadinti "stovyklą") už "Nort Berviko grilbaro", stovėjusio priešais pagrindinę miestelio parduotuvę, o dviračius paslėpė sandėliuke už restoranėlio. Vyras, paskui kurį jie sekė, vakarieniavo mokyklos sporto aikštelėje, netoli nuo jų ("Jeigu mes išlįsime iš savo slaptavietės, prisiekiu, jis pasidalys su mumis savo vakariene, Džo, - taktiškai prasitarė Nadina. - Karštas maistas... o kvapas koks nuostabus! Jau daug geriau už šią gumą". Džo akys išsiplėtė, apnuogindamos baltymus. Jis nuožmiai pakratė peiliu Lario kryptimi), o paskui nupėdino keliu prie namo su įstiklinta veranda. Iš nepažįstamojo važiavimo dviračiu Nadina nusprendė, kad jis šiek tiek girtas. Dabar vyriškis miegojo savo pasirinkto namo verandoje.

Ji paspartino žingsnį, raukydamasi, kai aštrūs akmenėliai smigdavo į jos pėdas. Iš kairės nuo jos driekėsi virtinė namų, ir Nadina pasuko į vejas, dabar pavirtusias žole apaugusiomis pievomis. Nuo rasos apsunkusi, jaudinančiai kvepianti žolė siekė nuogus jaunos moters kelius. Tai sužadino Nadinos prisiminimus, kaip kažkada ji štai šitaip bėgo priešais vaikiną per žolę, ir danguje švietė pilnatis, o ne sudilęs mėnuo kaip dabar. Kažkur kūno apačioje ritinėjosi ir šokinėjo karštas geidulio ir susijaudinimo kamuoliukas, ir tąsyk mergina suvokė savo krūtis kaip labai seksualų simbolį, pilną, standų, besiveržiantį pirmyn. Ji visiškai apgirto nuo mėnulio šviesos ir jos kojas vėsinančios rasotos žolės. Jautė, kad jeigu dabar tas vaikinas ją pasivytų, ji paaukotų jam savąją mergystę. Ji lėkė per

lauką kaip tikra indėnė. Ar jis ją pasivijo? Bet kokią dabar tai turi reikšmę?

Nadina ėmė bėgti greičiau, basomis kojomis šlepsėdama per cementinį įvažiuojamąjį keliuką, kuris blizgėjo tamsoje it ledas.

O štai ir Džo - stovi priešais verandą, kurioje miega vyriškis. Balti Džo šortai juodoje naktyje švietė kaip pati ryškiausia dėmė; iš tiesų berniuko oda pasidarė tokia tamsi, kad iš pirmo žvilgsnio atrodė, jog šortai kybo ore patys vieni, arba juos užsimovęs Herberto Velso nematomas žmogus.

Džo buvo iš Epsomo, Nadina tai žinojo, kadangi kaip tik ten ir sutiko berniuką. Gi pati Nadina buvo kilusi iš Pietų Barnstedo - miestelio už penkiolikos mylių į šiaurės vakarus nuo Epsomo. Ji metodiškai ieškojo kitų sveikų žmonių, nejausdama ypatingo noro palikti savo namą ir gimtąjį miestelį. Nadina šukavo vietovę vis platėjančiais koncentriniais apskritimais, bet rado tik Džo, klejojantį ir karštligiškai degantį nuo kažkokio laukinio gyvūno įkandimo... Sprendžiant iš įkandimo dydžio, žiurkės ar voverės. Jis sėdėjo pievelėje priešais namą Epsome, apsirengęs vien šortais, gniauždamas delne peilį mėsai pjaustyti, tarsi akmens amžiaus laukinio arba mirštančio, bet dar vis agresyvaus pigmėjo įsikūnijimas. Nadinai jau buvo tekę susidurti su infekcijomis. Ji įnešė berniuką į namą. Ar tai buvo jo namas? Mergina manė, kad tikriausiai taip ir yra, bet tvirtai to nežinojo, juk Džo jai to nepasakė. Namuose buvo mirusių žmonių, daug negyvėlių: motina, tėvas, trejetas vaikų, pačiam vyriausiam buvo maždaug penkiolika metų. Nadina susirado miestelyje gydytojo kabinetą ir pasiėmė antibiotikų, dezinfekuojančio tirpalo, tvarsčių. Ji neišmanė, kuris antibiotikas tiktų geriausiai, ir žinojo, kad netinkamai parinkti vaistai berniuką gali pribaigti, bet jeigu jinai nieko nesiims, tai berniukas tikrai numirs. Įkąsta buvo kulkšnin, ir toji smarkiai sutino. Nadiną lydėjo sėkmė. Po trejeto dienų kulkšnis įgavo normalų pavidalą, o temperatūra nukrito. Berniukas ja patikėjo. Akivaizdu, kad jis daugiau niekuo nepasitikėjo. Prabudusi rytą, rasdavo jį prisiglaudusį prie savęs. Jie nukeliavo į didelį baltą fermerio namą. Nadina pavadino jį Džo. Tai nebuvo jo vardas, bet Nadinai, dirbusiai mokytoja, kiekviena mergaitė, kurios vardo ji nežinojo, pavirsdavo Džeine, o berniukas Džo. Pro šalį praėjo kareivis, juokdamasis ir kaip įmanydamas plūsdamas leitenantą Mortoną. Džo norėjo užpulti jį iš pasalų ir nužudyti savuoju peiliu. O dabar štai šitas žmogus. Nadina nedrįso atimti iš berniuko peilį, nes tasai buvo Džo tarytum koks talismanas. Mėginant tai padaryti, jis galėjo nukreipti savo ginklą į ją. Netgi miegodamas jis gniaužė peilį rankoje. Kartą Nadina pabandė ištraukti peilį iš jo saujos, greičiau norėdama įsitikinti tokio veiksmo galimybe, nei iš tiesų nusprendusi tai padaryti. Džo akimirksniu prabudo, nekrustelėdamas nė vienu raumeniu. Ką tik jis ramiai sau miegojo. O kitą akimirką rytietiškai įkypos melsvai žalios akys žvelgė į ją su tramdomu įniršiu. Tyliai suurgzdamas, jis patraukė peilį į save. Berniukas nekalbėjo.

Dabar jis stovėjo pakeldamas peilį, nuleisdamas ir vėl pakeldamas. Iš jo krūtinės išsiveržė urzgimas, berniukas kišo peilį į durų plyšį.

Nadina prisiartino prie jo iš už nugaros, nė nemėgindama žengti tyliai, bet Džo jos negirdėjo; berniukas buvo paskendęs savo asmeniniame pasaulyje. Žaibiškai, dar nesuvokdama, ką ketina daryti, Nadina sugriebė paaugliui už riešo ir iš visų jėgų pasuko jo ranką prieš laikrodžio rodyklę.

Džo sušnypštė, o Laris Andervudas miegodamas sujudėjo, apsivertė ir vėl nurimo. Peilis nukrito į žolę, dantytuose ašmenyse atsispindėjo mėnulis. Džo vėrė ją piktomis, smerkiančiomis ir nepatikliomis akimis. Nadina atsakė į jo žvilgsnį abejingumu. Ji mostelėjo ranka ton pusėn, iš kurios jie atėjo. Džo tūžmingai papurtė galvą ir dūrė pirštu į verandą bei tamsų siluetą miegmaišyje. Paskui pademonstravo visiškai aiškų, siaubingą gestą, nykščiu persibraukdamas per gerklę. O po to nusišypsojo. Nadina anksčiau niekuomet nematė jo besišypsančio, ir nuo šios šypsenos jos nugara perbėgo skruzdės. Sunku įsivaizduoti nuožmesnę šypseną, net jeigu šie blizgantys balti dantys apsinuogintų nuo dar platesnio vypsnio.

- Ne, - tyliai pratarė ji. - Arba aš tuoj pat jį pažadinsiu.

Džo sunerimo ir skubiai ėmė kratyti galvą.

- Tuomet eime su manimi. Laikas miegoti.

Berniukas pažvelgė į peilį, paskui vėl į ją. Įtūžis iš jo veido prapuolė, ir jis bematant tapo panašus į mažą vaiką, kuris viso labo norėjo atgauti savo žaisliuką. Nadina suprato, kad dabar kaip tik tinkamas momentas priversti jį atiduoti peilį, paprasčiausiai valdingai pakratyti galvą: "Ne". Bet kas paskui? Ar jis neims šaukti? Jis taip vapėjo, kai pamišęs kareivis dingo iš akiračio. Rėkė, vapėjo - garsus, neartikuliuotus siaubo ir neapykantos garsus. Ar norėjo ji sutikti šio vyriškio, dabar miegančio savo miegmaišyje, žvilgsnį naktį, kai šie siaubingi garsai trikdys jos tylą?

- Tu eisi su manimi?

Džo linktelėjo.

- Gerai, - ramiai pratarė ji. Jis žaibiškai pasilenkė ir pasigriebė peilį.

Jiedu sugrįžo drauge, ir berniukas patikliai susirangė šalia jos, pamiršęs - bent jau kuriam laikui - apie svetimąjį. Apkabino ją ranka ir užmigo. Nadina pajuto seną, gerai pažįstamą maudžiantį skausmą ties juosmeniu, daug gilesnį ir viską apimantį, nei skausmas nuo fizinio persitempimo. Tai buvo moteriškas skausmas, ir čia nieko nebuvo įmanoma pakeisti. Nadina užmigo.

Ji prabudo ankstyvą priešryčio valandą - sušalusi ir sunerimusi, ūmai išsigandusi, kad Džo galėjo pergudrauti - sulaukti, kol ji užmigs, nusėlinti atgal prie to namo ir perpjauti miegančiam vyriškiui gerklę. Džo ranka jos jau nebuvo apglėbusi. Ji jautėsi atsakinga už šį berniuką, šį atsakomybės jausmą ji visuomet patirdavo matydama vaikus, kuriems šis pasaulis buvo ne itin palankus, bet jeigu berniūkštis vis dėlto padarė, ką sumanęs, jinai nenaudėlį gerokai pamokys. Atimti dar vieno žmogaus gyvybę, kai ir šiaip pernelyg daug prarasta, - tai jau neatleistina nuodėmė. Be to, ji dau-

giau negalėjo pasilikti drauge su Džo - būti su juo kartu atrodė tas pat, kaip įniršusio liūto narve. Kaip ir liūtas, Džo negalėjo (arba nenorėjo) kalbėti; jis gebėjo tik urgzti trūkčiojančiu vaikišku balsu.

Atsisėdusi Nadina pamatė, kad berniukas vis dėlto yra netoliese. Paprasčiausiai miegodamas jis šiek tiek nusirito šalin, štai ir viskas. Miegojo kaip kūdikis, susisukęs į antklodę, įsikišęs burnon nykštį, o kita ranka gniauždamas peilio rankeną.

Vis dar pusiau snūduriuodama, ji perėjo per žolę, nusišlapino ir sugrįžo prie savo patalo. Atsibudusi vėliau, Nadina nesijautė visiškai tikra, ar buvo pakirdusi naktį, ar visa tai tik susapnavo.

Jeigu ką nors ir sapnavau, pamanė Laris, tai turėjo būti malonūs sapnai. Bet jis nė vieno neįstengė prisiminti. Jautėsi ankstesniuoju Lariu Andervudu ir galvojo, kad šiandien bus gera diena. Šiandien jis pamatys vandenyną. Laris susuko miegmaišį, pririšo jį prie dviračio bagažinės, sugrįžo pasiimti kuprinės... ir apmirė.

Cementuotas takelis vedė prie verandos laiptelių, o iš abiejų pusių prie jo glaudėsi aukšta, sultingai žalia žolė. Iš dešinės, arčiau slenksčio, rasa padengta žolė buvo palinkusi. Kai rasa išdžius, žolės stiebeliai atsities, bet kol kas ji tebesaugojo pėdų atspaudus. Jis buvo miesto gyventojas (greičiau Hanteris Tompsonas* nei Džeimsas Fenimoras Kuperis) ir nieko neišmanė apie mišką, bet reikia būti visiškai aklam, kad nesuprastum, jog čia būta dviejų: didelio ir mažo. Naktį jie prisiartino prie verandos ir žiūrėjo į jį. Larį išmušė karštis. Jam nepatiko šis paslaptingumas, bet dar mažiau jam patiko pirmieji sugrįžusios baimės prisilietimai.

Jeigu jie neilgai trukus neapsireikš, pamanė jis, aš pasistengsiu pats juos surasti. Puiki mintis, kad jis tai gali padaryti, grąžino Lariui pasitikėjimą savo jėgomis. Jis čiupo kuprinę ir leidosi kelionėn.

Apie pusiaudienį pasiekė Velso miestelį kertančią 1-ąją transmagistralę. Jis švystelėjo aukštyn monetą, kuri nukrito ereliu į viršų. Laris pasuko į 1-ąją, pietų kryptimi, palikdamas monetą blizgėti kelio dulkėse. Džo rado ją po dvidešimties minučių ir ėmė tyrinėti, tarsi tai būtų magiškas kristalas. Berniukas įsikišo monetą į burną, bet Nadina privertė dešimtcentį išspjauti lauk.

Už dviejų mylių, keliaudamas plentu žemyn, Laris pirmą kartą išvydo vandenyną - milžinišką mėlyną gyvulį, tądien tingų ir nepaslankų. Jis visiškai skyrėsi nuo Ramiojo ir Long Ailendą supančio Atlanto. Ši vandenyno dalis atrodė geraširdė, bemaž prijaukinta. Vanduo buvo tamsiai mėlynas, kone kobalto spalvos, jis vilnijo banga po bangos ir dužo į uolas. Tirštos ir baltos putos kilo aukštyn, paskui leidosi. Bangos plūdo ir traukėsi ritmingai, monotoniškai šniokšdamos.

---

* Knygos apie “Pragaro angelus” - motociklininkų gaujas - autorius.

Laris pastatė dviratį ir išgyvendamas nepaaiškinamą jaudulį nužingsniavo prie vandens. Jis buvo *čia,* jis vis dėlto nusigavo iki vietos, kur prasideda vandenynas. Čia buvo rytinis šalies pakraštys. Žemės pabaiga.

Jis numaknojo pelkėtu įkloniu, padais žliugsėdamas per rudą pliurzą, besisunkiančią tarp kemsų ir viksvų sąžalyno. Oras tirštai, palaimingai kvepėjo potvyniu. Lariui artėjant prie vandens linijos, plona žemės odelė nulinkdavo, apnuogindama granitinį okeano guolį - tą galutinę Meino valstijos tiesą. Klykdamos ir vaitodamos virš vandens nardė žuvėdros - nekaltai baltos smelkiančioje dangaus žydrynėje. Niekuomet Laris anksčiau nematė tiek daug paukščių vienoje vietoje. Jis pamanė, kad, nepaisant jų baltumo, žuvėdros vis dėlto plėšrūnės. Kita mintis buvo bemaž neištariama, bet ji visiškai susiformavo jo galvoje prieš tai, kol Laris suspėjo ją nuginti: *"Plėšikavimas - ne toks jau blogas dalykas".*

Laris kulniavo toliau, dabar jo padai tai girgždčiojo, tai stuksėjo į saulės išdžiovintus akmenis su amžinai drėgnomis nuo bangų mūšos plaišomis. Šiuose plyšiuose augo jūrinių ančių jaunikliai, šen bei ten šrapneliais dužo kriauklės, kurias mėtė ant akmenų žuvėdros, trokšdamos pasiekti minkštą, sultingą moliuskų mėsą.

Netrukus jis jau stovėjo prie bangų mūšos krašto. Gaivinančiai pūtė vandenyno vėjas, nužerdamas nuo kaktos tankius plaukus. Laris atstatė jam veidą, kvėpdamas smelkiančiai švarų, sūrstelėjusį žydro žvėries kvapą. Kilo ir leidosi didelės mėlynai žalios bangos, mažėjant gyliui, vis aiškiau lūždamos ir pliaukščiodamos keteromis, kurios putojo ir virsdavo baltomis kunkuliuojančiomis gožomis. Paskui, kartodamas amžiną savižudybės paslaptį, jos duždavo į uolas, kaip būdavo nuo pasaulio sutvėrimo pradžios, naikindamos save ir vienu metu sunaikindamos mažytę dalelę sausumos. Vanduo, skleisdamas kunkuliuojantį, kriokiantį gausmą, jėga įsiverždavo į pusiau užtvindytą, daugelį amžių kertamą akmeninį tunelį.

Laris grįžtelėjo dešinėn, paskui kairėn ir išvydo, kad tas pat vyksta visomis, kur tik pažvelgsi, kryptimis... Keteros, bangos, purslai, begalinis *spalvos* sodrumas, nuo kurio užgniauždavo kvapą.

Jis stovėjo ant žemės krašto.

Perpildytas jį apėmusių jausmų, Laris atsisėdo ant uolos briaunos ir nuleido žemyn kojas. Taip prasėdėjo daugiau nei pusvalandį. Jūros vėjas sužadino norą valgyti, ir Laris pasiknaisiojo kuprinėje, ieškodamas kokio nors maisto. Pusryčiaudavo su dideliu apetitu. Nuo vandens purslų mėlyni jo džinsai patamsėjo. Laris jautėsi atsišviežinęs ir vėl apsišvarinęs.

Atgal per pelkėtą įklonį pėdino taip giliai pasinėręs į savo mintis, kad nuaidėjusį riktelėjimą pradžioje palaikė žuvėdros klyksmu. Jis netgi pakėlė galvą į dangų ir tik po to podraug su veriančiu baimės dūriu suvokė, jog šis riksmas - žmogaus. Žengiančio į karo mūšį žmogaus riksmas.

Lario žvilgsnis vėl šastelėjo žemyn, ir jis išvydo, kaip per kelią, spyruokliuodamas raumeningomis kojomis, į jį skuodžia berniukas. Rankoje jis laikė didelį mėsininko peilį. Mūvėjo vien šortais, kojos buvo surai-

žytos gervuogių dygliais. O už jo iš už krūmų išniro mergina. Ji atrodė išblyškusi, po akimis juodavo tamsūs, gilūs šešėliai.

- *Džo!* - pašaukė ji, o paskui ėmė bėgti, bet taip, tarsi bėgimas jai keltų skausmą.

Džo dūmė nekreipdamas į jos balsą jokio dėmesio, basomis kojomis taškydamas į šalis pelkės pliurzą. Vaikėzo veidas buvo iškreiptas klaikios žudiko grimasos. Aukštai virš galvos iškelti ilgi peilio ašmenys akinančiai spindėjo saulėje.

"Jis rengiasi mane nužudyti, - pamanė Laris, priblokštas tokios perspektyvos. - *Šis berniukas... ką aš jam padariau?*

- *Džo!* - moteris riktelėjo aukštu, trūkčiojančiu iš nevilties balsu. Džo bėgo toliau, energingai mažindamas tarp juodviejų atstumą.

Laris dar suspėjo susigaudyti, kad savo šautuvą paliko prie dviračio, ir berniūkštis jau atsidūrė šalia. Kai jis leido žemyn peilį, Laris išniro iš paralyžiuojančio sąstingio. Jis atšoko į šoną ir ilgai nemąstydamas kilstelėjo aukštyn kairiąją koją, šlapiu geltonu batu trinktelėdamas paauglio krūtinėn. Bet tepajuto gailestį: koks gi tai priešininkas - berniukas nuskrido kaip kibirkštėlė nuo žvakės. Atrodė agresyvus, nuožmus, bet buvo ne sunkesnis už pūkelį.

- Džo! - pašaukė Nadina. Užkliuvusi už kemso, ji parpuolė ant kelių, apsitėkšdama savo baltą palaidinukę ruda pelkės tyre. - Nemuškite jo! Jis dar tik vaikas! Prašau jo nemušti! - pakilusi ji vėl ėmė bėgti.

Džo išsitiesė ant nugaros, išsidriekdamas X raidės forma; jo rankos išsiskėtė ženklu V, o kojos tokiu pat, tik apverstu jo pavidalu. Laris žingtelėjo pirmyn ir užmynė berniuko riešą, spausdamas į tirštą purvą peilį gniaužiančią ranką.

- Nagi, paleisk šį dyglį, mažyli.

Berniukas sušnypštė, o paskui sukleketavo, suurzgė visai kaip įerzintas kalakutas. Viršutinė lūpa pakilo apnuogindama dantis. Jo rytietiškos akys svaidė į Larį griausmus ir žaibus. Laikyti koją ant berniūkščio riešo buvo tas pat, kaip stovėti ant sužeistos, bet vis dar tūžmingos ir pavojingos gyvatės. Laris juto, kaip berniukas stengiasi ištraukti ranką, ir nebūtų prieštaravęs, jeigu užpuolikui tai būtų kainavę nubrauktos odos, mėsos ar netgi lūžio. Džo tampėsi ir pusiau atsisėdęs siekė įkąsti Lariui į koją pro šlapią džinsų audinį. Laris dar stipriau spustelėjo ploną riešą, ir Džo riktelėjo - bet ne iš skausmo, o iš pasipiktinimo bei įsiūčio.

- *Paleisk* jį, mažyli.

Džo nesiliovė grumtis.

Šis pašėlęs susirėmimas būtų nesibaigęs iki to laiko, kol Džo nebūtų paleidęs peilio arba Laris nesulaužytų jam riešo, bet pagaliau uždususi, išsiterliojusi purvu, svirduliuodama nuo išsekimo, atskubėjo Nadina.

Nė nedirstelėjusi į Larį, ji parpuolė ant kelių.

- Paleisk peilį! - ramiai pratarė Nadina, bet jos balsas nuskambėjo tvirtai. Merginos veidas buvo šlapias nuo prakaito, bet ramus. Ji pasilenkė virš pykčio iškreipto, trūkčiojančio Džo veido. Tasai išsišiepė jai tarsi šuo,

bet grumtis nepaliovė. Laris nepalenkiamai stengėsi išlaikyti jėgų pusiausvyrą. Jeigu berniuką dabar tuoj pat išlaisvintų, jis išsyk pultų moterį.

- Pa... leisk... pei... lį! - įsakė Nadina.

Berniukas suurzgė. Pro sukąstus dantis purslojo seilės. Ant dešiniojo skruosto džiūvo klaustuko formos purvo dėmė.

- Mes paliksime tave, Džo. *Aš* tave paliksiu. Aš eisiu su juo. Jeigu tu blogai elgsies.

Po savo batu Laris pajuto ranką dar labiau įsitempiant, o po to atsileidžiant. Tačiau berniukas spitrijo į moterį piktai, smerkiamai, nepalenkiamai. Paskui jis šiek tiek pakreipė žvilgsnį į Larį, ir šis jo akyse perskaitė nuožmų pavydą. Nepaisant nugara tekančio prakaito, Laris nuo šio žvilgsnio pašiurpo.

Mergina toliau ramiai įtikinėjo berniuką. Niekas jo nemuš. Niekas nepaliks jo. Jeigu jis atiduos peilį, tai visi liks jo draugais.

Laris juto, kaip po jo koja palengva atsipalaiduoja ranka ir atsigniaužia delnas. Pagaliau berniukas nurimo, jis gulėjo žvelgdamas į dangų nieko nereginčiomis akimis. Jis atsisakė kovos. Laris atitraukė koją nuo Džo rankos, staigiai pasilenkė, pakėlė peilį ir švystelėjo jį skardžio pusėn. Ašmenys ėmė vartytis, žerdami į šalis saulės atspindžius. Keistos Džo akys pasekė jo skrydį, berniukas išleido pratisą, švokščiantį skausmo atodūsį. Peilis žvangėdamas atsitrenkė į uolas ir nulėkė nuo skardžio.

Atsisukęs Laris nužvelgė nepažįstamuosius. Mergina apžiūrėjo dešinę Džo ranką, ant kurios gilus Lario bato paliktas pėdsakas plūdo grėsmingai raudona spalva. Tamsios jos akys dirstelėjo į Lario veidą. Žvilgsnyje atsispindėjo apgailestavimas.

Laris pajuto, kaip jame randasi pasiteisinimo žodžiai - *aš privalėjau taip pasielgti, aš nekaltas, paklausykite, ledi, jis norėjo mane nužudyti,* - kadangi šiose liūdnose akyse jam pasivaideno nuosprendis: *jūs visiškai nesate geras vaikinas.*

Bet jis nieko taip ir nepasakė. Situacija buvo tokia, kokia buvo, o jo veiksmai reiškėsi kaip adekvati reakcija į agresyvius veiksmus, tegu ir vaiko atliekamus. Žvelgdamas į bejėgiškai susirietusį ir įsikišusį burnon nykštį berniuką, jis suabejojo, ar gebėtų panašią situaciją vaikinukas sumanyti pats. Juk visa tai galėjo baigtis daug blogiau, vienas iš jų galėjo būti sužeistas arba net nužudytas.

Todėl, sutikęs švelnų moters žvilgsnį, jis nieko nepasakė ir pamanė: *"Regis, aš pasikeičiau. Kažin kaip. Tik nežinau, ar smarkiai".* Ūmai jis prisiminė, ką sykį pasakė jam Baris Gregas apie vieną gitaristą iš Los Andželo, vaikiną, vardu Džoris Beikeris, kuris grodavo nuolat, niekuomet nepraleisdamas nė menkiausios galimybės pasirodyti prieš žiūrovus ir nė vienos perklausos. Jis nebuvo nei širdin krintančiu gitaristu, nei virtuozu kaip Angas Jangas arba Edis Van Halenas, bet pakankamai profesionalus. Kažkada, pasakė Baris, Džoris Beikeris buvo varomasis grupės "Sparks" ratas, tais metais ši grupė buvo vertinama, kaip labiausiai priartėjusi prie sėkmės. Jos skambesys priminė ankstyvuosius "Krydensus":

puikus, solidus rokenrolas. Džoris Beikeris buvo daugumos dainų autorius ir pats jas visas atlikdavo. Paskui autokatastrofa, sulaužyti kaulai, ligoninė, gausybė tablečių. Jis išėjo, kaip vienoje savo dainoje sakė Džonas Prainas, su plienine plokštele galvoje ir beždžionėle ant peties. Nuo demerolo jis perėjo prie heroino. Keletą kartų buvo nusigyvenęs galutinai. O po kurio laiko pavirto gatvės narkomanu drebančiomis rankomis, nakvojančiu tarpuvartėse. Paskui, maždaug po aštuoniolikos mėnesių, jis kažkokiu būdu apsišvarino, toks ir paliko. Bet iš ankstesnio Džorio jame beveik nieko nebeliko. Jis jau nebuvo kokios nors į sėkmę pretenduojančios grupės varomasis ratas, jis visur suspėdavo, niekuomet nepraleisdavo prezentacijų arba perklausų. Jis mažai kalbėdavo, bet injekcijų pėdsakai ant kairės jo rankos pradingo. Ir dar Baris Gregas pastebėjo: *"Jis išėjo pro kitą pusę"*. Štai ir viskas. Niekas negali pasakyti, kas vyksta per tą tarpą, kuris skiria asmenybę, kuria jūs buvote, nuo asmenybės, kuria tapote. Niekas nepajėgus sudaryti perdislokavimo žemėlapio tame vienišame ir gūdžiame pragaro ruoželyje. Jūs paprasčiausiai... išeinate pro kitą pusę.

Arba neišeinate.

"Aš kažin kaip pasikeičiau, - vėl pamanė Laris. - Aš irgi išėjau pro kitą pusę".

Mergina tarė:

- Aš vadinuosi Nadina Kros. O jis - Džo. Malonu su jumis susipažinti.

- Laris Andervudas.

Jie apsimainė rankų paspaudimais, trumpai šyptelėję iš įvykio absurdiškumuo.

- Eime atgal prie plento, - paragino Nadina.

Jiedu pajudėjo petys į petį, o po keleto žingsnių Laris grįžtelėjo atgal į Džo - tasai vis tebesėdėjo susirietęs dvilinkas ir čiulpė pirštą, regis, nesuvokdamas, kad jie nueina.

- Jis ateis, - ramiai pratarė Nadina.

- Jūs įsitikinus?

- Taip.

Kai jie prisiartino prie plento pakraščio, Nadina kluptelėjo, ir Laris prilaikė ją už parankės. Mergina dėkingai į jį pažvelgė.

- Gal prisėskime? - pasiūlė ji.

- Žinoma.

Jiedu atsisėdo tiesiai ant asfalto veidu vienas į kitą. Kiek palaukęs, Džo atsistojo ir nudūlino prie jų, neatitraukdamas žvilgsnio nuo basų savo kojų. Jis prisėdo nuo jų šiek tiek tolėliau. Laris susirūpinęs dirstelėjo į jį, po to į Nadiną Kros.

- Vadinasi, tai judu dviese persekiojote mane.

- Jūs žinojote? Taip. Aš ir maniau, kad jūs nujaučiate.

- Ir seniai?

- Jau dvi dienos, - atsakė Nadina. - Mes įsikūrėme tame dideliame baltame name Epsome, - pastebėjusi sutrikusią jo veido išraišką, mergina nusišypsojo. - Prie upelio. Ten, kur jūs užmigote prie mūrinės sienos.

Laris linktelėjo:

- O praėjusią naktį judu abu prisėlinote prie manęs, kai aš miegojau verandoje. Galbūt pasižiūrėti, ar turiu ragus ir ilgą raudoną uodegą.

- Tai dėl Džo, - ramiai atsakė Nadina. - Apsižiūrėjusi, kad jis pradingo, nuėjau jo ieškoti. Iš kur jūs žinote?

- Rasoje liko jūsų pėdsakai.

- O!.. - ji įdėmiai, tiriamai įsispitrijo į jį, ir Laris tik didelių pastangų dėka nenusuko akių į šalį. - Man nesinorėtų, kad jūs ant mūsų pyktumėte. Manau, tai skamba juokingai po to, kai Džo mėgino jus nužudyti, bet, patikėkite, dėl to jis nekaltas.

- Džo - jo tikras vardas?

- Ne, tai aš jį taip vadinu.

- Jis panašus į laukinį iš teleprogramų.

- Taip, šiek tiek panašus. Aš radau jį pievelėje priešais namą - ko gero, jo namą, - besikamuojantį nuo įkandimo. Jis nekalba. Tik urzgia. Iki šio ryto įstengiau jį valdyti. Bet aš... matot, aš pavargau... ir... - ji gūžtelėjo pečiais. Pelkės purvas ant jos palaidinukės ėmė džiūti ir priminė kinų hieroglifų pynes. - Pradžioje mėginau jį rengti. Bet berniukas nusimesdavo viską, išskyrus šortus. Vėliau pavargau nuo savo beprasmiškų bandymų. Regis, uodai ir kiti vabzdžiai ne itin jam trukdo, - ji patylėjo. - Norėčiau toliau eiti su jumis. Manau, susiklosčius tokioms aplinkybėms, neverta to gėdytis.

Lariui pasirodė smalsu, ką jinai pagalvotų, sužinojusi apie dabar jau amžiną atilsį moterį, kuri irgi norėjo eiti su juo. Bet jis nė už ką apie tai nepapasakotų; anas epizodas buvo patikimai palaidotas, net jeigu moteriai ir nebūtų *tai* atsitikę. Jis nenorėjo kelti Ritos iš numirusiųjų lygiai taip pat, kaip žudikas nenorėtų užsiminti savo aukos vardo aukštuomenės pokalbyje.

- Aš pats nežinau, kur keliauju, - tarė jis. - Atėjau iš Niujorko, tai labai toli. Pradžioje planavau štai ką: susirasti jaukų namelį vandenyno pakrantėje ir pasilikti čia iki spalio. Bet kuo toliau keliauju, tuo labiau noriu matyti kitus žmones. Kuo toliau keliauju, tuo smarkiau visa tai mane slegia.

Laris nesugebėjo pasakyti aiškiau, o ir vargu ar valiotų tai padaryti, neištraukdamas į šį Dievo pasaulį istorijos su Rita arba naktinių košmarų su tamsiaveidžiu vyriškiu pagrindiniame vaidmenyje.

- Didesnę laiko dalį manęs neapleido baimė, - atsargiai pratarė jis, - kadangi buvau vienišas. Tai tarytum kažkokia paranoja. Tarsi visą šį laiką būčiau laukęs, jog netrukus mane užpuls indėnai ir nuims skalpą.

- Kitais žodžiais tariant, jūs liovėtės ieškoję namelio ir pradėjote ieškoti žmonių.

- Taip, ko gero.

- Jūs radote mus. Tai jau pradžia.

- Aš manau, kad tai jūs mane radote. Ir šis berniukas man kelia nerimą, Nadina. Turiu būti viskam pasirengęs. Jo peilis dingo, bet pasaulis pilnas peilių, kurie tik ir laukia, kada juos paims.

- Taip.

- Galbūt tai pasirodys jums žiauru... - Laris nutilo, tikėdamasis, kad jinai baigs sakyti vietoje jo, bet Nadina apskritai nepratarė nė žodžio, o tik stebeilijo į jį savo tamsiomis akimis.

- Jūs kada nors galvojote jį palikti? - štai toji frazė, išspjauta nelyginant lavina, ir jis vėl kalbėjo kaip nelabai geras vaikinas... bet kalbėjo teisingai - ar sąžininga būtų komplikuoti ir šiaip jau siaubingą situaciją, užsikraunant ant savo pečių atsakomybę už dešimtmetį psichopatą? Jis pasakė Nadinai, kad pasirodys žiaurus, - toks jis ir buvo. Bet juk dabar jie gyveno žiauriame pasaulyje.

Tuo metu į jį įsisiurbė keistos, jūros bangų spalvos Džo akys.

- Aš negalėsiu šitaip pasielgti, - ramiai atsiliepė Nadina. - Aš suvokiu pavojų ir suprantu, kad pirmiausiai šis pavojus gresia jums. Jis pavydus. Berniukas būgštauja, kad jūs galite tapti man svarbesnis už jį. Jis gali pamėginti... pamėginti vėl jus užpulti, kol judu abu nesusidraugausite arba neįtikinsite jo, kad neketinate... - ji nutilo palikdama frazę nebaigtą. - Bet jeigu jį paliksiu, tai bus tolygu žmogžudystei. O aš nenoriu joje dalyvauti. Pernelyg daug numirė, kad žudytum dar bent vieną.

- Jeigu naktį jis perpjaus man gerklę, jūs irgi būsite prie *šito* prisidėjusi.

Mergina panarino galvą.

Kalbėdamas taip tyliai, kad galėtų girdėti tiktai ji (nežinodamas, ar supranta Džo, kuris įtemptai stebėjo jųdviejų pašnekesį), Laris pratarė:

- Ko gero, jis būtų tai padaręs praėjusią naktį, jeigu nebūtumėte jo sustabdžiusi. Argi tai ne tiesa?

Ji palengva atsakė:

- Visa tai tik prielaida.

Laris nusijuokė:

- Artėjančių Kalėdų vaiduokliai?

Nadina atlošė galvą:

- Aš noriu eiti su tavimi, Lari, bet negaliu palikti Džo. Nuspręsk tu.

- Taip, tu nepalengvini man problemos.

- Šios dienos - ne lengvam gyvenimui.

Laris susimąstė apie tai. Džo sėdėjo kelkraštyje, stebėdamas juos jūros bangų spalvos akimis. O už jų tikros jūros bangos be perstojo plakėsi į uolas, savo kalba murmėdamos slaptose įlankėlėse, kur jos filtravo žemę.

- Gerai, - tarė Laris. - Aš manau, kad tu pavojinga minkštaširdė, bet... tiek to.

- Ačiū, - atsakė Nadina. - Aš būsiu atsakinga už jo veiksmus.

- Bus tiesiog puiku, jeigu jis mane nugalabins.

- Tuomet šitai guls ant mano sąžinės iki pat gyvenimo pabaigos, - pažadėjo Nadina, ir ūmai užplūdęs įsitikinimas, kad visi jos žodžiai apie gyvybės šventumą ne taip jau toli nuo tiesos, nupūtė nuo frazės juokavimo apnašas, ir ji virpėjo. Ne, tarė pati sau. Aš nenužudysiu. Tik ne šitai. Niekuomet.

Tą vakarą jie įkūrė stovyklavietę ant minkšto balto smėlio visuomeniniame Velso pliaže. Laris uždegė didelį laužą. Džo atsisėdo priešingoje pusėje, toliau nuo jo bei Nadinos, ir maitino laužą šipulėliais. Atsitiktinai jam pasitaikė kiek didesnis stagaras; berniukas prikišo jį prie ugnies, kol tasai užsiliepsnojo kaip deglas, o paskui nuėjo per smėlį, laikydamas jį rankoje nelyginant įžiebtą šventinę žvakę. Pradžioje jie galėjo stebėti vaikinuko figūrą, kol šis žingsniavo laužo nutviekstame šviesos rate, bet vėliau vien tik judantį deglą, vėjo plaikstomus ugninius karčius. Jūros brizas sustiprėjo, ir pasidarė kiek vėsiau nei per visas prieš tai buvusias dienas. Laris miglotai prisiminė lietaus šlamesį tądien, kai rado savo motiną merdėjančią, o neilgai trukus supergripas įsiveržė į Niujorką tarytum greitasis traukinys. Prisiminė perkūniją ir baltas užuolaidas, kurios, pagautos vėjo šuorų, išsipūsdavo tarytum burės. Laris suvirpėjo, o vėjas pagavo spiralę kibirkščių ir pametėjo jas aukštyn, į juodą, mirguliuojančiomis žvaigždėmis nusėtą dangų. Karštos plėnys, plykstelėdamos kibirkštėlėmis, kilo dar anksčiau. Laris pamanė apie rudenį, dar tokį tolimą, bet dabar jau esantį daug arčiau nei aną liepos dieną, kai jis rado savo motiną, tysančią ant grindų ir klejojančią. Jo niekaip neapleido įtampa. Tolumoje, šiaurinėje pliažo pusėje, švysčiojo Džo deglas. Dėl to Laris pasijuto dar vienišesnis - vienintelis žiburėlis, spingsintis viską apimančioje, neįžvelgiamoje tamsybėje. Atsirito ir ūžtelėjo banga.

- Tu groji?

Nuo Nadinos balso Laris virptelėjo ir pažvelgė į tarp jų ant smėlio gulintį gitaros dėklą. Ši gitara stovėjo atremta į "Steinway" fortepijoną tame didžiuliame name, į kurį jie įsilaužė ieškodami vakarienės. Laris prikimšo į kuprinę pakankamą kiekį indelių, idant atstatytų per dieną jų suvalgytas maisto atsargas, ir pasidavęs impulsui pasiėmė su savimi gitarą, netgi neatsidaręs dėklo ir nepatikrinęs, kas yra jo viduje, - sprendžiant iš brangaus namo apstatymo, tai turėjo būti gera gitara. Jis negrojo nuo ano beprotiško vakarėlio Malibu, o tai vyko jau prieš šešias savaites. Kitame gyvenime.

- Taip, groju, - atsakė Laris ir suprato *norįs* groti, bet ne jai, o tam, jog kartais buvo taip gera paprasčiausiai groti, tai ramino. O prie liepsnojančio laužo kas nors tiesiog privalo groti gitara. Ši taisyklė, galima sakyti, buvo iškalta akmenyje.

- Pasižiūrėsime, kas mūsų daliai teko, - pasakė ir spragtelėjo spyneles.

Laris numanė, kad ten turi būti kas nors gero, bet tai, ką išvydo, pranoko visus jo lūkesčius. Tai buvo dvylikastygė "Gibsono" firmos gitara, nuostabus instrumentas, galbūt netgi pagamintas pagal užsakymą. Tiesa, Laris ne itin gerai tokiuose dalykuose susigaudė, kad galėtų spręsti neabejodamas. Tesuprato, jog gitara papuošta tikru perlamutru, jo plokštelės gaudė oranžiškai raudonus ugnies atspindžius ir vertė juos raibuliuojančiomis šviesos prizmėmis.

- Kokia graži, - pasakė Nadina.
- Taip, tikrai.

Laris perbraukė per stygas. Nors gitara buvo nesuderinta, jos garsas jam patiko. Skambėjo sodriau ir turtingiau nei šešiastygė. Harmoningas, sultingas garsas. Šį puikų turtingą skambesį skleidė plieninės stygos. Jos visos buvo "Black Diamonds" firmos, garantuojančios tikrą garsą. Laris nusišypsojo, prisiminęs Bario Grego nusiskundimus minkštomis, plokščiomis gitaros stygomis. Jis visuomet jas vadindavo "doleriniu blizgučiu". Senis Baris, svajojęs tapti Stivu Mileriu.

- Kodėl šypsaisi? - paklausė Nadina.
- Seni laikai, - atsakė jis liūdnai.

Laris derino gitarą iš klausos, vis prisimindamas Barį, Džonį Makolą ir Veiną Stakį. Kai baigė derinti, mergina lengvai paplojo jam per petį, ir Laris pakėlė galvą.

Šalia laužo, pamiršęs rankoje sugniaužtą apdegusį stagarą, stovėjo Džo. Keistos jo akys su neslepiamu susidomėjimu spoksojo į Larį, žiojėjo pravira Džo burna.

Labai tyliai, taip tyliai, kad nuskambėjo tarsi balsu ištarta mintis, Nadina pasakė:

- Muzika turi savo žavesį...

Laris mėgino prisiminti dar vaikystėje jam patikusio seno bliuzo motyvą. Kai jam atrodė, jog melodiją parinko teisingai, išleido ją pavaikštinėti paplūdimiu ir uždainavo... o dainavo Laris visuomet geriau nei grojo.

Nežinomi, ilgi keliai svečiuos kraštuos.
Atkeliavau čionai, įveikęs juos,
Paversti naktį spindesiu dienos...
Toli namai, sunki dalia,
Girdi, kaip aidi mano žingsniai naktyje?..

Dabar berniukas šypsojosi, šypsojosi pritrenkiančia šypsena žmogaus, kuriam atsivėrė išsvajota džiugi paslaptis. Laris pamanė, kad berniukas panašus į žmogų, ilgai kentusį niežulį tarp menčių ir dabar pagaliau suradusį kažką, kas tiksliai žinojo, kurioje vietoje jam niežti. Jis pasiraušė seniai nenaudojamuose atminties archyvuose, ieškodamas antrojo posmo, ir jį surado.

Man lemta padaryt, ko neįstengia niekas.
Nors prieš akis dar ilgas kelias driekias,
Laimėsiu tai, kuo mūsų sielos siekia...
Toli namai, sunki dalia,
Girdi, kaip aidi mano žingsniai naktyje?..

Atvira, džiugi šypsena pavertė berniuko akis švytinčiomis žvaigždėmis, kurios pajėgs, kaip suprato Laris, sužavėti kiekvieną merginą. Laris

priartėjo prie instrumentinės bliuzo dalies, ir ne taip jau prastai su ja susidorojo. Jo pirštai išgavo iš gitaros reikalingus garsus: tikslius, žaibiškus, nors, tiesa, šiek tiek neskoningus kaip pavogtos ir ties gatvės kampu iš popierinio krepšelio pardavinėjamos pigios bižuterijos blizgesys. Bet apskritai Laris pasirodė neblogai, ir kol visko nesugadino, skubiai sugrįžo prie savo seno draugo - E akordo. Jis nevaliojo prisiminti paskutinio posmo, kuriame kažkas buvo kalbama apie sunkų kelią, todėl pakartojo pirmąjį ir nutilo.

Kai įsivyravo tyla. Nadina nusijuokė ir ėmė ploti katučių. Džo švystelėjo stagarą šalin ir pradėjo iš džiaugsmo garsiai šūkčiodamas šokinėti. Laris nedrįso patikėti berniuko permaina, saugodamasis pernelyg skubotų išvadų. Tai galėjo grėsti nusivylimu.

Muzika turi savo žavesį, kuriuo gali nuraminti net patį plėšriausią žvėrį.

Laris susivokė begalvojąs, nejau iš tiesų taip paprastai pavyko pasiekti tokią ryškią permainą. Džo rodė į jį, ir Nadina pasakė:

- Jis nori, kad sugrotumei dar ką nors. Gali? Buvo taip nuostabu. Aš netgi daug geriau jaučiuosi. Gerokai geriau.

Ir tuomet jis sudainavo Džefo Maldoro "Pasivaikščiojimą po miestą" ir savo paties bliuzą: jis grojo bliuzą ir primityvų rokenrolą (kiek įstengė geriau atlikdamas bugivugio ritminius pasažus, nors dabar jo pirštai judėjo lėčiau ir juos ėmė skaudėti) ir pagaliau savo labiausiai iš visų mėgiamą dainą: "Begalinis sapnas", kurią pirmasis atliko Džodis Reinoldsas.

- Aš daugiau nebegaliu groti, - pareiškė jis Džo, kuris nejudėdamas prastovėjo visą šį improvizuotą koncertą. - Pirštai, - Laris ištiesė juos, parodydamas gilius stygų įspaudus ir aplaužytus nagus.

Berniukas ištiesė savo rankas. Laris akimirką sustingo, paskui vidujai suvirpėjo. Ir perdavė gitarą vaikui.

- Tam reikalinga didelė praktika, - tarė.

Bet tai, kas atsitiko paskiau, buvo pats įstabiausias dalykas jo gyvenime. Berniukas sugrojo "Džimą Dendį" ir mažne neklysdamas sudainavo, tiksliau, išmykė melodiją, tarytum jo liežuvis būtų priklijuotas prie gomurio. Ir drauge akivaizdžiai matėsi, kad niekuomet anksčiau gitara jis negrojo; išgaudamas garsus, jis neįstengė pakankama jėga nuspausti stygas. Akordus irgi keitė kiek užtrukdamas ir negrabiai. Išgaunamas garsas buvo duslus ir vaiduokliškas - tarytum Džo būtų grojęs vatos prikimšta gitara, - bet visa kita atrodė kaip nuostabi paties Lario sugrotos melodijos imitacija.

Baigęs Džo su nustaba pažvelgė į savo pirštus, lyg svarstydamas, kodėl gi jie sugebėjo atgaminti tik kažką panašaus į Lario sugrotą melodiją, o ne tuos aiškius ir tikslius garsus.

Apstulbęs, tarytumei iš pašalies, Laris išgirdo savo paties balsą:

- Paprasčiausiai tu nepakankamai stipriai spaudei stygas, štai ir viskas. Tau reikia užsiauginti nuospaudas ant pirštų minkštimų. Taip pat kairės rankos raumenis.

Džo įdėmiai į jį dėbsojo, bet Laris nežinojo, supranta jį berniukas ar ne. Jis grįžtelėjo į Nadiną.
- Tu žinojai, kad jis tai moka?
- Ne. Aš nustebusi ne mažiau už tave. Panašu, kad jis vunderkindas, tiesa?
Laris linktelėjo. Berniukas atliko "Viskas gerai, mama", pakartodamas kiekvieną Lario grojimo niuansą. Bet retsykiais po jo pirštais stygos užslopdavo, kai jis neleido vibracijai išlėkti laisvėn.
- Duokš, aš tau parodysiu, - tarė Laris, ištiesdamas ranką į gitarą. Džo akys iš nepasitikėjimo beregint susiaurėjo. Laris pamanė, kad berniukas prisiminė jūroje pradingusį peilį. Džo, spausdamas prie savęs instrumentą, žingtelėjo atatupstas.
- Gerai, - nusileido Laris. - Ji tavo. Kai panorėsi mokytis, prieik prie manęs.
Berniukas pergalingai ūktelėjo ir nuskuodė pakrante, iškėlęs gitarą aukštai virš galvos kaip sakrališką dovaną.
- Jis sudaužys ją į šipulius, - spėjo Laris.
- Ne, - atsiliepė Nadina. - Aš taip nemanau.

Laris prabudo naktį ir pasikėlė ant alkūnių. Netoli užgesusio laužo matėsi į trejetą antklodžių įsisukusios Nadinos figūros kontūrai. Tiesiai priešais Larį gulėjo Džo. Jis irgi buvo pridengtas keliomis antklodėmis, bet galva kyšojo išorėje. Nykštys dėl viso pikto įkištas į burną. Kojos buvo sulenktos, o tarp jų suspaustas Gibsono dvylikastygės liemuo. Laisva ranka buvo apkabinęs gitaros grifą. Laris žvelgė į jį sujaudintas. Atėmė iš berniuko peilį ir jį išmetė; vaikinukas priėmė gitarą. Puiku. Jau geriau ji. Be abejo, gitara neįmanoma ką nors mirtinai subadyti, tačiau Laris nusprendė, kad ir iš jos gali išeiti puikus bukas ginklas. Jis vėl užsnūdo.

Prabudęs ryte, Laris išvydo Džo sėdintį ant akmens su gitara ant kelių, nuleidusį basas kojas į bangų suplaktas putas ir skimbčiojantį bliuzą. Dabar jis grojo dar geriau. Nadina atsibudo maždaug po dvidešimties minučių ir džiugiai nusišypsojo. Laris pamanė, kad jinai tiesiog žavinga, ir minutėlei prisiminė eilutę iš Čako Berio dainos: "Nadina, meilute, ar tai tu?" O balsu tarė:
- Pasižiūrėsime, ką turime pusryčiams.
Laris užkūrė laužą, ir visas trejetas prisislinko arčiau jo, vydamas šalin iš kaulų nakties vėsą. Nadina, panaudodama pieno miltelius, išvirė avižinės košės, o paskui kaip tikri valkatos jie gėrė konservų dėžutėje užplikytą arbatą. Laris pajuto, kad stebėdamas berniuką šypsosi, ir pamanė, jog neįmanoma nemylėti žmogaus, kuris šitaip myli gitarą.

O vėliau jie patraukė į pietus 1-ąja transkontinentine magistrale. Džo vairavo savo dviratį tiksliai balta linija, aplenkęs juos visa mylia. Vieną sykį jie pasivijo berniuką ramiai sau riedantį pačiu kelio pakraščiu. Džo mynė dviratį ir neįprasčiausiu būdu valgė uogas - jis mestelėdavo kiekvieną uogą aukštyn, ir kai toji krisdavo, virtuoziškai sugaudavo ją burna. Gi po valandos jiedu jį rado sėdintį ant paminklo postamento ir brazdinantį gitara "Džimą Dendį".

Apie vienuoliktą ryto artėjo prie keistos barikados ties įvažiavimu į Ogankvito miestelį. Ant kelio, blokuodami jį nuo vieno krašto iki kito, stovėjo trys ryškiai oranžiniai miesto šiukšlių išvežimo sunkvežimiai. Už jų tysojo sudarkytas kūnas, kuris kažkada priklausė vyriškiui. Pastarosios dešimt spiginančiai kaitrių dienų savo darbą atliko. Tos kūno vietos, kurių nedengė drabužiai, knibždėte knibždėjo kirmėlių. Nadina nusisuko.

- Kur Džo? - paklausė ji.

- Nežinau. Kažkur priekyje.

- Geriau būtų jam šito nematyti. Kaip tu manai, jis pastebėjo?

- Tikriausiai, - atsakė Laris. Jis stebėjosi galvodamas, kad tokioje svarbioje arterijoje, kaip 1-oji magistralė, pernelyg tuščia - pradedant Velsu, jie matė ne daugiau kaip kelis tuzinus sustojusių automobilių. Dabar jis perprato priežastį. Čia užblokavo kelią. O anoje miestelio pusėje susikaupė šimtai, galbūt tūkstančiai mašinų. Laris žinojo Nadinos jausmus Džo. Neblogai būtų apsaugoti berniuką nuo panašaus reginio.

- Kodėl jie užblokavo kelią? - paklausė jo Nadina. - Kodėl jie taip padarė?

- Galbūt gyventojai mėgino atitverti savo miestą nuo ligos. Manau, kad ir priešingoje miestelio pusėje rasime panašią barikadą.

- Ar yra ir daugiau kūnų?

Laris parėmė dviratį kojele ir apsižvalgė.

- Trys, - atsakė.

- Gerai. Man nebesinori jų matyti.

Laris linktelėjo. Jie nusistūmė dviračius pro sunkvežimius, o paskui nuvažiavo toliau. Plentas vėl priartėjo prie vandenyno, padvelkė vėsa. Vasarnamiai grūdosi išilgai kranto, sudarydami ilgą, nelabai tvarkingą virtinę. Nejaugi žmonės leido savo atostogas šiose lūšnelėse? Laris nusistebėjo. Kodėl gi tuomet nenuvykti į Harlemą ir neleisti savo vaikams teškentis fontanuose?

- Ne itin patrauklu, tiesa? - paklausė Nadina. Dabar iš abiejų pusių juos supo triukšmingos kurortinės vietovės požymiai: autodegalinė, krosnelės moliuskams kepti, užkandinės, nudažyti šiurpą keliančiomis spalvomis moteliai, golfo miniaikštelės.

Visa tai Larį skausmingai jaudino dėl dviejų priežasčių. Viena jo pusė piktinosi ne tik liūdesį keliančiu ir niekingu aplinkos absurdiškumu, bet ir išsigimusiais protais, pavertusiais šią didingą, nuostabią savo pirmap-

radžiu grožiu pakrantės dalį vientisu pasismaginimo parku šeimoms, keliaujančioms mikroautobusais ir automobiliais. Bet buvo ir kita, daug gilesnė ir slaptingesnė jo dalis, kuždanti apie žmones, kurie užpildydavo šias vietas ir kelią anais praėjusiais vasaros mėnesiais. Damos plačiakraštėmis skrybelėmis nuo saulės ir per ankštais jų kūnams šortais. Koledžų studentai raudonai ir juodai dryžuotais regbio marškinėliais. Merginos pliažuose. Amžinai inkščiantys mažyliai ledais išterliotais veidukais. Visi jie buvo amerikiečiai, ir kai sudarydavo vieną grupę, joje jautei kažin ką graudžiai romantiška. O dabar visi šie amerikiečiai pranyko. Audra nulaužė medžio šaką, o ši numušė kavinės iškabą, nublokšdama ją ant ledų pardavėjo prekydėžės, iš kurios dabar ji ir styrojo kaip blyškus danskepas*. Golfo miniaikštelėse žolė jau smarkiai ūgtelėjo. Ši septyniasdešimties mylių plento tarp Portlendo ir Portsmuto atkarpa buvo tarsi ištisa pasilinksminimo užeiga, gi dabar ji pavirto vaiduoklišku namu su sugedusiu laikrodžio mechanizmu.

- Taip, ne itin, - atsakė jis, - bet kažkada tai buvo mūsų. Kažkada tai priklausė mums, net jeigu anksčiau niekuomet čia nebuvome. Dabar gi viskas pranyko, prasmego nebūtin.

- Bet ne visam laikui, - ramiai ištarė ji, ir Laris pasižiūrėjo į merginą, į jos tyrą, spinduliuojantį veidą. Jos kakta, nuo kurios buvo atmesti atgal nuostabūs plaukai su baltomis sruogomis, švietė kaip žibintas naktyje. - Aš ne itin religinga, bet jeigu būčiau tikinti, tai visa, kas atsitiko, pavadinčiau Dievo nuosprendžiu. Po šimto, galbūt dviejų šimtų metų visa tai vėl taps mūsų.

- Po dviejų šimtų metų šiais sunkvežimiais negalima bus pasinaudoti.

- Taip, bet išeitis atsiras. Sunkvežimiai stovės vidury lauko arba miško, o ten, kur kažkada buvo jų ratai, išaugs gėlės. Tai jau bus ne sunkvežimiai. Jie taps legenda.

- Manau, tu klysti.

- Kodėl gi aš klystu?

- Todėl, kad mes ieškome kitų žmonių, - atsakė Laris. - Kaip tu manai, kodėl mes tai darome?

Nadina sunerimusi žvelgė į jį.

- Na... todėl, kad tai vienintelis protingas sprendimas, - atsakė mergina. - Žmonėms *reikia* kitų žmonių. Argi tu šito nejautei? Kai buvai visiškai vienas?

- Taip, - patvirtino Laris. - Kai mes vienas kito neberandame, tiesiog kraustomės iš proto nuo vienatvės. Gi suradę, kraustomės iš proto nuo bendravimo. Kai mes susirenkame draugėn, statome ištisas mylias vasarnamių ir užmušinėjame vienas kitą baruose šeštadienio vakarais, - jis nusijuokė. Tai buvo šaltas, niūrus juokas, kuriame visiškai nesijautė humoro. Jo garsas ilgam pakilo ištuštėjusiame ore. - Atsakymo nėra. Tai tas pat,

---

* Angl. *duncecap* - smaila popierinė kepurė, uždedama nepažangiam mokiniui klasėje kaip bausmė.

kaip būti uždarytam kiaušinio viduje. Eime - Džo ir taip jau smarkiai mus aplenkė.

Nadina dar šiek tiek pastovėjo apsižergusi dviratį, susirūpinusi žvelgdama į nutolstančią Lario nugarą, o vėliau nuvažiavo paskui jį. Jis negalėjo būti teisus. *Negalėjo.* Jeigu tokia nelaimė įvyko be aiškios priežasties, tuomet kokia prasmė? Kodėl gi tuomet jie vis dar gyvi?

Džo nenuvažiavo labai toli. Jiedu užtiko jį sėdintį ant įvažiuojamajame keliuke stovinčio mėlyno "Fordo" užpakalinio buferio. Jis vartė kažkur rastą žurnalą mergaitėms, ir Laris nesmagiai pastebėjo, jog Džo įvyko erekcija. Laris dirstelėjo į Nadiną, bet toji žvelgė kiton pusėn - ko gero, specialiai.

Kai jie prisiartino, Laris paklausė:

- Važiuojame?

Džo padėjo žurnalą į šalį ir užuot atsistojęs išleido duslų garsą, rodydamas į dangų. Laris, akimirką pamanęs, kad berniukas pamatė lėktuvą, užvertė galvą aukštyn. Bet Nadina šūktelėjo:

- Ne į dangų, o į daržinę! - jos balse skambėjo susijaudinimas. - Į daržinę! Dėkui Dievui už tave, Džo! Mes niekuomet nebūtume to pamatę!

Ji prisiartino prie Džo ir jį apkabino. Laris grįžtelėjo į daržinę, ant kurios išblukusio stogo aiškiai matėsi raidės:

IŠVYKOME Į STOVINGTONĄ, VERMONTĄ,
Į VIRUSOLOGIJOS CENTRĄ

Po užrašu buvo plentų numerių sąrašas. O pačioje apačioje:

OGANKVITĄ PALIKOME 1990 m. LIEPOS 2 d.
HAROLDAS EMERIS LAUDERIS
FRANSĖ GOLDSMIT

- Dieve švenčiausias, jo užpakalis tikriausiai kybojo ore, kai rašė paskutinę eilutę, - pastebėjo Laris.

- Virusologijos centras! - sušuko Nadina, nekreipdama dėmesio į jo žodžius. - Kodėl nepagalvojau apie tai anksčiau? Aš juk prieš trejetą mėnesių žurnale skaičiau apie jį straipsnį! Jie išvyko ten!

- Jeigu jie vis dar gyvi.

- Vis dar gyvi? Žinoma, kad gyvi. Iki liepos 2-osios epidemija jau buvo *pasibaigusi.* Ir jeigu jie sugebėjo užsiropšti ant daržinės stogo, vadinasi, jautėsi neblogai.

- Vienas iš jų tikrai ganėtinai mitrus, - pritarė Laris, prieš savo valią jausdamas pilve atsirandantį jaudulį. - Tik pamanyk, o aš ėjau būtent per Vermontą.

- Stovingtonas yra palyginti toli nuo 9-ojo plento, - spoksodama į daržinę, išsiblaškiusi pratarė Nadina. - Ir vis dėlto iki dabar jie jau ten nusigavo. Liepos 2-oji buvo prieš dvi savaites. - Jos akys degė. - Kaip tu manai, Lari, šiame centre esama ir kitų žmonių? Ar tau neatrodo, kad turėtų būti? Juk visi jie išmano atsargumo priemones ir turi apsaugojančius drabužius. Juk privalėjo nagrinėti gydymo problemas, ar ne?

- Nežinau, - atsargiai atsakė Laris.

- Be abejo, privalėjo, - sudirgusi pratarė Nadina. Laris dar niekuomet nematė jos tokios susijaudinusios, netgi Džo persimainymo minutėlę, kai tasai pradėjo groti gitara. - Galiu prisiekti, kad Fransė ir Haroldas rado ten *dešimtis,* galbūt, *šimtus* žmonių. Mes vyksime į ten nedelsiant. Pačiu trumpiausiu keliu...

- Luktelėk minutėlę, - paprašė Laris, prilaikydamas ją už peties.

- Kaip lukterėk? Tu supranti...

- Aš suprantu, kad šis užrašas laukė mūsų dvi savaites, todėl gali dar truputį palaukti. O kol kas papietaukime. Be to, senis Džo Gitaristas snūduriuoja tiesiog sėdėdamas.

Ji atsisuko. Džo vėl žiūrinėjo žurnalą, bet dabar jo galva sviro žemyn, o žvilgsnis tapo stiklinis. Po jo akimis išryškėjo tamsūs ratilai.

- Tu juk pati sakei, kad jis visai neseniai atsigavo nuo infekcijos, - toliau kalbėjo Laris. - O ir tu pati pavargai kelyje... Jau nekalbant apie Gracingąjį Mėlynakį Gitaristą.

- O tu teisus... aš kažkaip nepagalvojau.

- Jam labai reikia sočiai papietauti ir gerai išsimiegoti.

- Žinoma. Džo, atleisk. Aš nepagalvojau.

Džo mieguistai nusišypsojo.

Laris pajuto, kaip nuo minties apie tai, ką jam teks dar pasakyti, apima nesuvokiama baimė, bet šitai vis tiek būtina ištarti. Jeigu jis nepasakys, tai vos tik Nadina galės gerokai viską apmąstyti... be to, atėjo laikas išsiaiškinti, ar jis tiek pasikeitė, kiek pats manė.

- Nadina, tu moki vairuoti?

- Vairuoti? Nori žinoti, ar turiu vairuotojo teises? Taip, bet vargu ar mašina bus naudinga, kai keliuose tokie kamščiai. Aš noriu pasakyti...

- Aš neturėjau omeny automobilio, - atsakė jis, ir prieš akis iškilo Ritos paveikslas, kuri sėdėjo už mistinio Tamsos žmogaus (Laris manė, kad šį simbolinį veikėją sukūrė jo protas); abu jie buvo tamsūs, išblyškę ir artėjo prie jo dideliu motociklu, visiškai kaip lemtingas Apokalipsės raitelis. Nuo šios minties išdžiūvo gerklė ir ėmė stuksenti smilkiniuose, bet kai vėl prakalbo, jo balsas skambėjo ramiai ir lygiai. Net jeigu ir radosi kokie nors pakitimai, Nadina, regis, jų nepastebėjo. Keista, tačiau būtent Džo, matyt, pajutęs kažkokią permainą, išniro iš savo snūdo ir dirstelėjo į jį.

- Aš turėjau omeny motociklus. Mes galėtume nuvažiuoti gerokai didesnį atstumą, sunaudodami mažiau laiko bei jėgų ir sugebėtume ramiai įveikti... bet kokias užtvaras kelyje. Lygiai taip pat, kaip nusistūmėme savo dviračius pro tuos sunkvežimius ties įvažiavimu į miestą.

Jos akyse atgimė susijaudinimas:

- Taip, žinoma, mes galime šitaip padaryti. Aš niekuomet nevairavau motociklo, bet tu man parodysi, kaip tai daroma, gerai?

Kai išgirdo žodžius "Aš niekuomet nevairavau motociklo", Lario baimė dar labiau sustiprėjo.

- Taip, - tarė jis. - Bet kol įgysi vairavimo įgūdžių, tu privalėsi važiuoti lėtai. *Labai* lėtai. Motociklas - netgi mažytis mopedas - žmogui niekuomet neatleidžia klaidų, ir jeigu tu ant plento parvirsi, aš nieko negalėsiu kaltinti.

- Tuomet būtent šitaip mes ir padarysime. Mes... Lari, tu važiavai motociklu prieš mums susitinkant? Ko gero, važiavai, jei taip greitai atsidūrei čia iš Niujorko.

- Aš paleidau jį nuo skardžio, - ramiai atsakė jis. - Važiavimas vienumoje veikė mano nervus.

- Ką gi, dabar jau tu ne vienas, - beveik linksmai pratarė Nadina. Ji pasisuko į Džo. - Mes vykstame į Vermontą, Džo! Ten mes sutiksime kitus žmones! Argi tai ne puiku? Argi tai ne *nuostabu?*

Džo nusižiovavo.

Nadina pasakė, jog pernelyg susijaudinusi, kad galėtų miegoti, bet priguls šalia Džo, kol tasai neužmigs. Laris patraukė į Ogankvitą ieškoti motociklų parduotuvės. Tokios nerado, bet Laris prisiminė matęs autosaloną pakeliui į Velsą. Jis sugrįžo papasakoti apie tai Nadinai, bet rado abu juos miegančius mėlynojo "Fordo" pavėsyje.

Laris prigulė netoli jų, bet užmigti nepajėgė. Galų gale jis perkirto kelią ir mindamas aukštą žolę nužingsniavo daržinės su užrašu ant stogo linkui. Iš po jo kojų šokinėjo tūkstančiai žiogelių, ir Laris pamanė: *"Aš esu jų gripas. Aš jiems esu Tamsos žmogus".*

Prie plačių daržinės durų jis užėjo dvi tuščias kokos skardines ir sudžiūvusį gabalėlį sumuštinio. Normaliais laikais paukščiai seniai būtų jį sudoroję iki paskutinio trupinio, bet viskas pasikeitė, ir dabar paukščiai, be jokios abejonės, įjunko prie turtingesnio lesalo. Laris paspyrė džiūvėsį, paskui vieną iš indelių.

Pasiųskite tai tiesiai į laboratoriją ekspertizei, seržante Brigsai. Manau, kad žudikas pagaliau padarė klaidą.

Visiškai teisingai, inspektoriau Andervudai. Diena, kai Skotlend Jardas nusprendė jus čia atsiųsti, mums buvo pati laimingiausia.

Ką jūs, seržante. Tai viso labo tik mano darbas.

Laris įžengė į daržinę - viduje buvo tamsu, karšta, tamsą trikdė tik savo lizdus čia sulipdžiusių kregždžių sparnų šnaresys. Saldus šieno kvapas. Garduose gyvulių nebuvo; ko gero, šeimininkas išleido juos laisvėn išgyventi arba nudvėsti - greičiausiai nuo supergripo, o ne nuo alkio.

Pasižymėkite tai tardyminei kvotai, seržante.

Su malonumu, inspektoriau Andervudai.

Jis pažvelgė į grindis, išvydo ryškų popierėlį ir jį pakėlė. Kažkada į šį popierėlį buvo įsuktas šokoladinis batonėlis. Ant stogo palikęs užrašą žmogus apetitu tikriausiai nesiskundė.

O štai ir ant šalinės vedančios kopėčios. Suprakaitavęs nuo karščio, nė nesuprasdamas, kodėl jis tai daro, Laris ėmė kopti aukštyn. Antrame aukšte (lipo jis labai lėtai, akimis ieškodamas žiurkių) į palėpę kilo daug patogesni laipteliai, kurių pakopos buvo aptaškytos baltais dažais.

Atrodo, kad dar šį tą radome, seržante.

Inspektoriau, aš tiesiog apstulbintas - jūsų dedukcinis skvarbumas remiasi puikia rega ir nepaprastai jautriu reproduktyviniu organu.

Neverta liaupsinti, seržante.

Jis pakilo į pastogę. Ten buvo dar tvankiau, beveik grėsė gaisru, ir Laris pamanė, kad jeigu Fransė ir Haroldas būtų palikę čia dažus, daržinė būtų sudegusi iki pamatų dar prieš savaitę. Dulkėti langai buvo aptraukti voratinkliais, atsiradusiais ne vėliau kaip Džeraldo Fordo prezidentavimo metais. Vienas langas buvo praviras, ir kai Laris dirstelėjo laukan, jo žvilgsniui atsivėrė širdį gniaužianti apylinkių panorama.

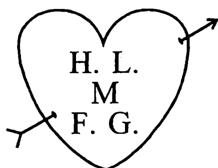
Ši daržinės pusė buvo nukreipta į rytus. Laris stovėjo taip aukštai, jog matė persipynusius kelius, kuriuose mašinos atrodė viso labo kaip kaubурėliai šiukšlių. O už plento driekėsi didingas vandenynas; jo bangos dužo į bangolaužį, iš užutekio šiaurinės pusės šaunantį įlankos gilumon. Tai buvo nelyginant paveikslas, vaizduojantis vasaros vidurio panoramą, žalią ir nuauksintą saulės, apgaubtą dienos ūkana. Laris alsavo sūrstelėjusiu jūros oru. Žvelgdamas žemyn į stogo šlaitą. Laris perskaitė Haroldo įrašą atvirkščiai.

Vien tik nuo minties, kad galima štai taip keberiotis stogu, Lariui sumaudė po krūtine. O kai šis vaikinas vedžiojo merginos vardą, tai tikriausiai apskritai kybojo po stogu.

Kodėl jam viso šito prireikė, seržante? Man regis, tai vienas iš tų klausimų, kuriuos turime užduoti patys sau.

Kaip liepsite, inspektoriau Andervudai.

Laris nusileido kopėčiomis, judėdamas labai lėtai ir įdėmiai žiūrėdamas sau po kojomis. Apačioje kažin kas patraukė jo dėmesį - kažin kas buvo nupiešta ant gegnės - šviežiu baltumu ir naujumu, visiškai priešingu senai, dulkėtai daržinės tamsai. Jis prisiartino prie gegnių, pasilenkė ties piešiniu, perbraukė jį pirštu, nustebęs ir priblokštas, ką kitas žmogiškas sutvėrimas darė tądien, kai jiedu su Rita traukė į šiaurę. Laris vėl perbraukė pirštu per piešinėlį.

Strėle perverta širdis.
Regis, seržante, šis vyrukas įsimylėjęs.
- Tau pasisekė, Haroldai, - tarė Laris ir išėjo iš daržinės.

Autosalonas Velse pasirodė esąs "Hondos" firmos dileris, ir pagal pavyzdžių išsidėstymą vitrinoje Laris suprato, jog ten stinga dviejų daiktų. Labiausiai jis didžiavosi antru atradimu - suglamžytu saldainio popierėliu šalia šiukšliadėžės. Tie patys šokoladiniai batonėliai. Buvo panašu, tarytum kažkas - greičiausiai įsimylėjęs Haroldas Lauderis, - spręsdamas, kokius motociklus jam ir jo numylėtinei pasirinkti, idant abu būtų laimingi, čiaumojo saldainį. Paskui suglamžė popierėlį ir švystelėjo jį į šiukšliadėžę. Ir nepataikė.

Nadina manė, kad jis turi nemenkus seklio gabumus, bet pernelyg į tai nesigilino. Ji apžiūrėjo likusius motociklus, degdama noru važiuoti toliau. Džo sėdėjo ant parduotuvės laiptelių ir susikaupęs brazdino gitara.

- Paklausyk, Nadina, - kreipėsi Laris, - dabar jau penkta valanda. Mudu negalime išvykti anksčiau nei rytoj rytą.

- Bet dar trejetą valandų bus šviesu! Mums juk nevalia šiaip sau sėdėti. Mes galime juos pamesti!

- Jeigu su jais prasilenksime, ką gi, nieko nepadarysi, - paprieštaravo Laris. - Haroldas Lauderis jau paliko pirmą smulkią instrukciją, kokiais būtent keliais jie važiuos. Jeigu jiedu pajudės toliau, jis tikriausiai kur nors paliks ir kitus pranešimus.

- Bet...

- Žinau, kad tu jaudiniesi, - pasakė Laris, uždėdamas jai ant peties ranką. Jis pajuto, kaip jį užplūsta pažįstamas susierzinimas, tačiau prisivertė suimti save į rankas. - Bet tu anksčiau niekada nevairavai motociklo.

- Betgi aš moku važiuoti dviračiu. Be to, žinau, kaip naudotis sankaba, juk sakiau tau. *Prašau,* Lari. Jeigu neleisime tuščiai laiko, tai jau šiandien galėsime nakvoti Niū Hampšyre, o iki rytojaus vakaro nuvažiuoti jau pusę kelio. Mes...

- Tai *visai* ne dviratis, velniai rautų! - sprogo jis, ir gitara už jo nugaros nutilo. Laris pastebėjo, kaip Džo, įtariai prisimerkęs, šnairuoja į juos pro petį. "Viešpatie, man reikia mokytis elgesio su žmonėmis", - pamanė Laris ir įtūžo dar smarkiau.

Nadina tyliai pratarė:

- Tu mane skaudini.

Jis pamatė, kad jo pirštai įsmigo į švelnią jos peties odą, ir pyktį ištirpdė neaiškus kaltės jausmas.

- Atleisk, - sušnabždėjo.

Džo vis dar į jį dėbsojo, ir Laris suprato praradęs pusę iš berniuko atkovotos teritorijos. O galbūt netgi daugiau. Nadina kažką pasakė.

- Kaip?

- Aš prašau paaiškinti, kuo jis skiriasi nuo dviračio?

Pirmiausiai pajuto impulsą jai išrėkti: *"Jeigu tu tokia protinga, pamėgink pati! Pamatysim, kaip žiūrėsi į pasaulį nusisukusi sprandą!"* Bet Laris susitvardė, pamanęs, kad šitaip jis praranda ne tik berniuką. Praranda ir kažin ką savyje. Galbūt jis ir išėjo pro kitą pusę, bet drauge išėjo ir kažkas iš ankstesnio vaikėziško Lario, painiodamasis jam po kojomis kaip ryškioje dienos saulėje sudilęs, bet visiškai nepranykęs šešėlis.

- Motociklas daug sunkesnis, - tarė jis. - Jeigu prarasi pusiausvyrą, tai negalėsi atstatyti jos taip pat lengvai, kaip važiuodama dviračiu. Motociklas sveria tris šimtus penkiasdešimt svarų. Tu labai greitai išmoksi valdyti šį papildomą svorį, bet vis dėlto *prireiks* šiek tiek laiko priprasti. Automobilyje tu ranka perjunginėji pavaras, o koja valdai greitį. Motocikle viskas atvirkščiai: pavaras perjunginėji koja, o greitį reguliuoji ranka. Prie šito priprasti reikės *daug* laiko. Be to, vietoje vieno, čia yra du stabdžiai. Dešinė koja stabdo užpakalinį ratą, o dešinė ranka - priekinį. Jeigu tai pamirši ir pasinaudosi tik rankiniu stabdžiu, paprasčiausiai perskrisi per vairą. Ir dar tau teks išmokti vežti keleivį.

- Džo? Bet aš maniau, kad jis važiuos su tavimi!

- Aš su malonumu jį vežčiau, - tarė Laris. - Bet šiuo momentu nemanau, kad jis sutiks su manimi važiuoti. Kaip tau atrodo?

Nadina įdėmiai ir susirūpinusi pažvelgė į Džo.

- Ne, - giliai atsidususi, pagaliau atsakė ji. - Galbūt jis nesutiks važiuoti netgi su manimi. Tai gali jį išgąsdinti.

- Jeigu sutiks, būsi atsakinga ir už jį. O aš atsakau už judu abu. Nenorėčiau, kad tu užsimuštum.

- Tai jau tau atsitiko, Lari? Tu su kuo nors buvai?

- Buvau, - prisipažino Laris, - ir aš parvirtau. Bet tuo metu dama, su kuria važiavau, jau buvo mirusi.

- Ji užsimušė motociklo avarijoje? - Nadinos veidas suakmenėjo.

- Ne. Tai, kas atsitiko, septyniasdešimt procentų buvo nelaimingas atsitikimas, o trisdešimčia - savižudybė. Ko tik jai iš manęs reikėjo... draugystės, dėmesio, pagalbos, nežinau, ko dar... visko ji gaudavo nepakankamai, - Laris buvo sutrikęs, smilkiniuose pulsavo kraujas, užgniaužė gerklę, tvino ašaros. - Ją vadino Rita Blekmur. Ir aš norėčiau su tavimi elgtis geriau, štai ir viskas. Su tavimi ir Džo.

- Lari, kodėl tu nepapasakojai man apie tai anksčiau?

- Todėl, kad man skaudu apie tai kalbėti, - paprastai atsakė jis. - Labai skaudu, - tai buvo tiesa, bet ne visa. Dar buvo sapnai. Ūmai jis pagalvojo, ar ir Nadina sapnuoja košmarus - prabudęs praėjusią naktį, jis pastebėjo, kad ji blaškosi ir neramiai murma. Bet šiandien ji nieko apie tai nesakė. Ir dar Džo. Ar ir Džo kamuoja košmarai? Ką gi, apie *juos* Laris šito nežinojo, tačiau bebaimis inspektorius Andervudas iš Skotlend Jardo bijojo sapnų... ir jeigu Nadina, važiuodama motociklu, užsimuštų, sapnai vėlei sugrįžtų.

- Tuomet važiuosime rytoj, - sutiko Nadina. - O šiandien tu mane mokysi vairuoti motociklą.

Tačiau pradžioje iškilo problema, kaip į Lario išrinktus motociklus pripildyti kuro. Parduotuvėje buvo benzino siurblys, tačiau be elektros energijos jis neveikė. Šalia rezervuaro dangčio Laris rado dar vieną saldainio popierėlį ir nusprendė, kad ir pastarąjį numetė nenustygstantis Haroldas Lauderis. Įsimylėjęs ar ne, smaližius ar ne, bet Haroldas kėlė Lariui pagarbą, neakivaizdžiai jis jį netgi pamėgo. Laris mintyse jau sukūrė įsivaizduojamą Haroldo paveikslą. Maždaug trisdešimties metų, ko gero, fermeris, aukštas, įdegęs, kresnas, galbūt ne itin protingas knyginiu šio žodžio supratimu, bet nuovokus ir gudrus. Laris nusišypsojo. Kurti įsivaizduojamą paveikslą žmogaus, kurio niekuomet nematė, buvo kvailos pastangos, kadangi paprastai žmonės visuomet pasirodo kitokie, nei manei juos esant. Visi žino vieną diskžokėjų, svėrusį daugiau kaip tris šimtus svarų, bet turėjusį ploną, švelnų balsą.

Kol Nadina iš šaltų užkandžių rinko šiandieninę vakarienę, Laris apėjo aplink parduotuvę. Už jos pagaliau rado didelę metalinę šiukšliadėžę. Prie jos stovėjo priglaustas laužtuvėlis, o ant dangčio gulėjo surangytas guminės žarnos gabalas.

Štai aš ir vėl tave sučiupau, Haroldai. *Tik pažvelkite į tai seržante Brigsai. Mūsų vaikinas, pasinaudodamas štai šituo daikčiuku, išsiurbė šiek tiek benzino iš rezervuaro. Keista, kad jis nepasiėmė žarnos su savimi.*

Ko gero, jis nupjovė dalį, o likusią, inspektoriau Andervudai, - atleiskite, bet ji šiukšliadėžėje.

O jūs teisus, seržante. Aš parašysiu apie jus palankų atsiliepimą.

Laris paėmė laužtuvėlį, galą guminės žarnos ir sugrįžo prie benzino rezervuaro dangčio.

- Džo, ar gali minutėlei prieiti ir man pagelbėti?

Berniukas atplėšė akis nuo sūrio ir krekerių, kuriuos jis žiaumojo, ir nepatikliai pasižiūrėjo į Larį.

- Nagi eik, viskas gerai, - paragino jį Nadina.

Džo prisiartino, nerangiai judindamas kojas.

Laris įkišo laužtuvėlį į dangčio plyšį.

- Na, spustelk savo svoriu, pasižiūrėsim, ar pavyks mums pakelti dangtį, - tarė jis.

Minutėlę jam pasirodė, kad berniukas arba nesuprato, arba nenori šitai daryti. Paskui Džo sugriebė laužtuvą ir jį spustelėjo. Berniuko rankos buvo liesutės, bet raumeningos ir gyslotos kaip vyrų iš neturtingų šeimų. Dangtis šiek tiek pakilo, bet nepakankamai, kad Laris galėtų užkišti bent jau pirštą.

- Pamėgink užgulti visu kūnu, - paragino jis.

Plėšrios mėlynai žalios akys kelias sekundes jį tyrinėjo, po to Džo

užgulė laužtuvą, kad net jo kojos atsiplėšė nuo žemės.

Dangtis pakilo aukščiau nei prieš tai. Dabar Laris galėjo pakišti po juo pirštą. Kol jis krapštinėjosi ieškodamas sverto, į galvą toptelėjo mintis, kad jeigu berniukas vis dar neapkenčia jo, tai pats tinkamiausias momentas atsiskaityti ir išreikšti savo neapykantą. Jei nuo laužtuvo Džo patrauks savo svorį, dangtis nukris ir prispaus visus keturis jo pirštus. Laris suprato, kad ir Nadina pamanė tą patį. Ji netolies apžiūrinėjo vieną iš motociklų, bet dabar pasisuko ir ėmė stebėti juodu. Visas jos kūnas sustingo nuo įtampos. Tamsios jos akys lakstė nuo Lario, priklaupusio ant vieno kelio, prie Lario judesius sekančio Džo. Šios jūros bangų spalvos akys buvo neįžvelgiamos. O Laris vis niekaip nepajėgė rasti sverto.

- Padėti? - paklausė Nadina. Jos balso intonacija, paprastai tokia rami, šoktelėjo aukštyn.

Į akies kamputį nutekėjo lašelis prakaito, ir Laris jį nukratė. Vis dar negalėjo rasti. Užuodė benzino kvapą.

- Manau, susidorosime patys, - atsakė Laris, žvelgdamas tiesiai į Džo.

O po akimirkos jo pirštai slystelėjo per trumpą išpjovą vidinėje dangčio pusėje. Laris iš visų jėgų užgulė, ir dangtis triukšmingai nukrito ant plento gudronuoto paviršiaus. Nusišluostęs nuo kaktos prakaitą, Laris pažvelgė į berniuką.

- Puikiai atlikta, Džo, - tarė jis. - Jeigu tu būtum šį daikčiuką paleidęs, man visą likusį gyvenimą būtų tekę kelnių užtrauktuką užsiseginėti dantimis. Ačiū.

Jis nesitikėjo jokio atsakymo (nebent būtų išgirdęs kokį nors neišverčiamą garsą, kai Džo vėl keliautų prie motociklo), bet staiga Džo kimiu, drebančiu balsu pratarė:

- Pra-šom.

Laris metė žvilgsnį į Nadiną, ši atsakė jam panašiu žvilgsniu, kurį tuoj pat nukreipė į Džo. Merginos veidas buvo nustebęs ir džiugus vienu metu, ir ji atrodė taip, - Laris negalėjo paaiškinti kaip, - tarytum būtų šito laukusi. Šią išraišką jis matė jos veide ir anksčiau, bet negalėjo tinkamai jos perprasti.

- Džo, - pratarė Laris, - tu pasakei “prašom”?

Džo ryžtingai linktelėjo.

- Pra-šom. Malonu jums padėti.

Nadina šypsodamasi ištiesė į jį rankas.

- Tai gerai. Labai labai gerai! - Džo pribėgo prie jos ir leido sekundei kitai save apkabinti. Paskiau vėl sugrįžo prie motociklų, kaip įprasta kažką mykdamas.

- Jis gali kalbėti, - pasakė Laris.

- Aš žinojau, kad jis nėra nebylys, - atsiliepė Nadina. - Bet kaip nuostabu žinoti, kad jis sveiksta! Aš taip ir maniau, kad mudu abu jam reikalingi. Dvi pusės... Bet... oi, aš nežinau...

Laris pastebėjo, kaip ji paraudo, ir pamanė, jog žino kodėl. Jis ėmė kišti guminę žarną į angą betoniniame paviršiuje ir ūmai suvokė, kad jo

veiksmas gali būti suprastas kaip simbolinė (ir ganėtinai šiurkšti) pantomima. Laris staigiai į ją dirstelėjo. Nadina greitai nusisuko, bet jis vis dėlto spėjo pamatyti, kaip įdėmiai mergina jį stebėjo ir kaip dega jos skruostai.

Staiga Lario krūtinėje plykstelėjo siaubingas išgąstis, ir jis sušuko:

- Vardan Dievo, Nadina, *žiūrėk į priekį!* - ji sutelkė visą dėmesį į vairą, nė nepastebėdama, kur važiuoja, o "Honda" penkių mylių per valandą greičiu lėkė tiesiai į pušį.

Ji pakėlė akis, ir Laris išgirdo Nadinos balsą: *"Oi!"* Paskui ji labai staigiai pasuko vairą ir nukrito nuo motociklo. "Honda" užgeso. Jis prilėkė prie jos, krūtinėje spurdėte spurdėjo širdis.

- Ar tau viskas gerai? Nadina? Kaip tu...

Ji svyruodama, tyrinėdama nubrozdintas rankas, atsistojo.

- Taip, man nieko baisaus neatsitiko. Kaip yra kvaila nežiūrėt į kelią. Aš sugadinau motociklą.

- Teprasmenga tas motociklas, leisk apžiūrėti tavo rankas!

Ji ištiesė delnus, Laris išsitraukė iš kišenės buteliuką su antiseptiku ir patrynė žaizdas.

- Tu drebi, - kaltai pastebėjo ji.

- Nekreipk dėmesio, - griežčiau nei norėjo atsakė Laris. - Klausyk, gal mums geriau būtų važiuoti dviračiais? Matai, kaip tai pavojinga...

- Lygiai taip pat, kaip ir gyventi, - ramiai atsakė ji. - Be to, manau, pradžioje Džo gali važiuoti su tavimi.

- Jis nenorės...

- O man atrodo, kad norės, - žvelgdama jam tiesiai į veidą, paprieštaravo Nadina. - Lygiai taip pat, kaip ir tu.

- Na, šiandienai užteks. Jau beveik nieko nesimato.

- Dar kartelį. Kažkur esu skaičiusi, kad jeigu žirgas numeta raitelį, jį reikia bematant apsižergti iš naujo.

Pro šalį prabėgo Džo, šalme nešdamas gervuogių uogas. Už parduotuvės jis užtiko laukinių gervuogių brūzgyną ir kol Nadina mokėsi važiuoti, rinko uogas.

- Gerai, - pasiduodamas tarė Laris. - Tik prašau žiūrėk, kur važiuoji.

- Taip, sere. Būtinai, sere, - ji atidavė pagarbą ir jam nusišypsojo. Jos šypsena buvo graži, lėtai prasiskleidžianti, kuri apšviesdavo visą jos veidą. Laris atsakydamas irgi nusišypsojo - o kas jam beliko daryti? Kai Nadina šypsodavosi, netgi Džo atsakydamas darė tą patį.

Šįsyk ji du kartus apsuko aikštelę, po to išvažiavo į plentą, pernelyg staigiai kryptelėdama ir vėl priversdama suspurdėti Lario širdį krūtinėje. Bet paskui greitai nuleido žemyn koją, kaip ją mokė Laris, ir pradingdama iš akiračio nurūko tolyn. Jis tepamatė, kaip Nadina tiksliai įjungė antrą pavarą, ir išgirdo, kaip pranykdama už kalvos perjungė į trečią. Dar vė-

liau variklio garsas virto dūzgimu, o po minutėlės pranyko tyloje. Laris stovėjo tirštėjančiose sutemose, įnirtingai vaikydamas uodus.

Vėl pro šalį prabėgo Džo, jo veidas pamėlynavo nuo gervuogių.

- Pra-šom, - tarė jis ir nusišypsojo. Lariui pasisekė irgi išspausti šypsenėlę. Jeigu Nadina netrukus nesugrįš, jis važiuos iš paskos. Jo galvoje šmėsčiojo vaizdai, kaip randa ją tysančią pakelės griovyje nulaužtu sprandu.

Jis jau ėjo prie antrojo motociklo, ginčydamasis su savimi, ar imti Džo su savimi, ar ne, kai jo ausis pasiekė tolimas "Hondos" variklio dūzgesys, kuris pamažu virto gausmu. Suprato, jog niekuomet galutinai neatsipalaiduos, kol Nadina važinės šiuo daikčiuku.

Pagaliau ji pasirodė - dabar jau įjungusi priekinį žibintą - ir pririedėjo prie jo.

- Puikiai, ar ne? - iškvėpė Nadina.

- Aš jau ketinau važiuoti tau iš paskos. Pamaniau, neduokdie, kas nors atsitiko.

- Taip ir buvo, - ji pamatė, kaip Laris išsyk visas įsitempė, ir nusišypsojo: - Aš važiavau labai lėtai ir pamiršau nuspausti sankabą, todėl motociklas sustojo.

- Gal užteks šiai dienai, ar ne?

- Taip, - atsakė ji. - Man skauda stuburgalį.

Tąnakt Laris gulėjo savo miegmaišyje ir mąstė, ar ateis Nadina pas jį, kai Džo užmigs, ar geriau jam pačiam nueiti pas ją. Laris jos norėjo, ir, sprendžiant iš Nadinos reakcijos į absurdišką mažą pantomimą su gumine žarna, ji jo irgi norėjo. Bet Laris užsnūdo.

Jis susapnavo, jog pasiklydo vidury kukurūzų lauko. Iš kažkur sklido gitaros garsai. Gitara grojo Džo. Jeigu jis suras Džo, tai viskas bus gerai. Todėl patraukė garsų link, ir pereidamas iš vieno kukurūzų tarpueilio į kitą pagaliau išėjo nedidelėn aikštelėn. Ten stovėjo mažas namelis, tiksliau lūšnelė. Ir tai ne Džo grojo gitara, o ir kaipgi jis galėtų groti? Džo laikė paėmęs už kairės jo rankos, o Nadina už dešinės. Jie buvo su juo. Gitara grojo labai sena moteris - kažkokį Lariui keliantį šypseną bažnytinį himną. Sena negrė sėdėjo ant priebutėlio, ir Lariui pasirodė, jog tai pati seniausia kada nors gyvenime jo sutikta moteris. Bet joje buvo kažin kas, nuo ko jam pasidarė labai gera... Tokį gerumą jis patyrė kartą šalia motinos, kai dar buvo visiškai mažas, o ji apkabino jį ir pasakė:

"O štai pats geriausias berniukas pasaulyje, štai pats geriausias Alisos Andervud berniukas".

Senutė liovėsi groti ir pažvelgė į juos.

- O šit ir jūs. Eikite šen, arčiau, kad galėčiau geriau jus apžiūrėti, nes mano spangės jau ne tokios geros kaip anksčiau.

Ir jie visi trys, laikydamiesi susiėmę už rankų, priėjo arčiau. Džo užkliudė sūpuokles, kai jie ėjo pro šalį, ir tos ėmė lėtai siūbuoti, mesdamos šešėlį ant žole apžėlusios žemės. Dabar visas trejetas stovėjo plikame plotelyje, mažoje kukurūzų jūros salelėje. O šiaurėn driekėsi purvinas kelias.

- *Tu nori pagroti mano sena dėžele?* - paklausė ji Džo, ir Džo, noriai žingtelėjęs priekin, paėmė iš jos raukšlėtų rankų gitarą. Jis ėmė skambinti melodiją, kurią jie jau girdėjo klajodami po lauką, bet geriau ir greičiau nei tai darė senutė.

- *Telaimina Dievas, kaip gerai jis groja. O aš jau pernelyg sena. Ir mano pirštai jau ne taip greitai juda. O dar tasai reumatas... Bet 1902-aisiais aš grojau koncertinėse salėse. Aš buvau pirmoji negrė, kuri koncertavo publikai, pati pirmoji.*

Nadina paklausė, kas ji tokia. Jie atsidūrė kažkokioje amžinoje vietoje, kur saulė, atrodė, amžinai sustojo prieš valandą iki saulėlydžio, o Džo sujudintų sūpuoklių šešėlis visuomet šmėžuos po piktžolėmis apaugusį kiemą. Laris panoro čia pasilikti visam laikui - tiktai jis ir jo šeima. Tai buvo *gera* vieta. Beveidis Tamsos žmogus niekuomet negalės jo šičia pasiekti - nei jo, nei, Džo, nei Nadinos.

- *Žmonės mane vadina motuše Abigeile. Aš pati seniausia moteris vakarų Nebraskoje ir kaip ir anksčiau pati kepu biskvitus. Ateikite aplankyti mane kaip galima greičiau. Prieš jam įvejant mus aklavietėn, turime leistis kelionėn.*

Saulę uždengė debesis. Sūpuoklės apmirė. Džo liovėsi brazdinęs gitarą, ir Laris pajuto, kaip jo nugara perbėgo šaltukas. Bet senoji moteris, regis, nieko nepastebėjo.

- *Kas mus galėtų įvyti aklavietėn?* - paklausė Nadina, ir Laris pasigailėjo, kad negali pasakyti, šūktelėti jai atsiimti savo klausimą atgalios, kuris, aiman, jau nuskambėjo ir visus išgąsdino.

- *Juodasis vyras, tasai velnio tarnas. Ačiū Dievui, kad mus nuo jo skiria Uoliniai kalnai, bet ir pastarieji jo nesustabdys. Štai kodėl mums būtina susiruošti bendron kelionėn. Į Koloradą. Sapne man apsireiškė Viešpats Dievas ir parodė, kur būtent. Bet mums reikia skubėti ir tai padaryti kaip įmanoma greičiau. Todėl jūs ir atėjote pas mane. Kiti irgi artėja.*

- *Ne,* - šaltai, tačiau baugščiu balsu pratarė Nadina. - *Mes keliaujame į Vermontą ir viskas. Tik į Vermontą, tai netoli.*

- *Jūsų kelionė pasidarys daug ilgesnė negu mūsų, jeigu jūs nepasipriešinsite jo jėgai, jo galybei,* - tarė moteris iš Lario sapno. Ji žvelgė į Nadiną su nepakeliamu liūdesiu. - *Tu sutikai gerą vyrą, mergyte. Jis nori kažką iš tavęs padaryti. Kodėl gi tau neprisišlieti prie jo, užuot paprasčiausiai juo pasinaudojus?*

- *Ne! Mes keliaujame į Vermontą, į VERMONTĄ!*

Senutė apgailestaudama pažvelgė į Nadiną.

- *Tu nukeliausi tiesiai į pragarą, jeigu nesistengsi žiūrėti atidžiau, Ievos dukra. O kai į jį nusigausi, tau paaiškės, kad pragare labai šalta.*

Ir ūmai sapnas nutrūko, sudužd amas į tamsos gabalėlius, kurie prarijo Larį. Bet kažkas šioje tamsoje paskui jį sėlino. Tasai kažkas buvo šaltas ir negailestingas, ir netrukus jis pamatys vypsnio apnuogintus jo dantis.

Bet prieš šitai įvykstant, Laris prabudo. Po aušros jau buvo praėjęs pusvalandis, visą pasaulį dengė tirštas baltas rūkas, pasirengęs užsiliepsnoti, vos tik saulė pakils aukštėliau. Ir dabar parduotuvės pastatas niro iš šio rūko nelyginant koks keistas laivas, pastatytas ne iš medžio, o iš šlakbetonio blokų.

Kažkas buvo šalia jo, ir jis išvydo, jog tai visai ne Nadina, atėjusi pas jį naktį, o Džo. Berniukas gulėjo šalia, įsikišęs pirštą burnon ir virpėdamas visu kūnu, tarsi per miegus jį būtų drebinę baisūs sapnai. Laris pamanė, ar berniuko sapnas labai smarkiai skiriasi nuo jo paties... ir vis tebegulėjo ant nugaros, stebeilydamas į balto rūko tirštumą bei mąstydamas, kol po valandos pabudo jo bendrakeleiviai.

Kai jie baigė pusryčiauti ir sukrovė daiktus į motociklo bagažinę, rūkas jau buvo pakankamai išsisklaidęs, kad būtų galima leistis kelionėn. Kaip ir pranašavo Nadina, Džo neparodė jokio nepasitenkinimo dėl to, kad jam teks važiuoti drauge su Lariu: jis užsiropštė ant Lario motociklo, nė nelaukdamas pakvietimo.

- Lėtai, - ketvirtą sykį kartojo Laris. - Nereikia skubėti, kam mums bereikalingi nemalonumai.

- Gerai, - atsakė Nadina. - Aš tikrai labai susijaudinusi. Visiškai kaip per egzaminą.

Mergina jam nusišypsojo, bet Laris neįstengė jai atsakyti tuo pačiu. Rita Blekmur, kai jiedu paliko Niujorką, jam sakė labai panašius žodžius. Prieš dvi dienas iki savo mirties ji pasakė tą patį.

Sustojo papietauti Epsome - valgė kepintą jautieną iš konservuoto indelio ir gėrė limonadą to paties medžio paunksnėje, po kuriuo užsnūdo Laris, o Džo stovėjo virš jo užsimojęs peiliu. Patyręs, kad važiuoti motociklais buvo ne taip jau bloga, kaip jis manė, Laris nusiramino: didžiumą kelio jie važiavo visiškai lėtai, o kirsdami gyvenvietes judėjo šaligatviais pėsčiojo greičiu. Nadina riedėjo labai atsargiai, lėtindama greitį posūkiuose, ir netgi tuščiame plente nemygo Lario spausti didesniu nei trisdešimt mylių per valandą greičiu, kurį jis nustatė. Laris tikėjosi, kad jie pasieks Stovingtoną liepos devynioliktąją.

Jie vakarieniavo vakariniame Konkordo pakraštyje, kadangi Nadina pasiūlė: keliaudami įkandin Lauderio ir Goldsmit, jie galėtų sutaupyti laiko, važiuodami tiesiai į šiaurės vakarus 89-uoju plentu.

- Ko gero, ten dideli kamščiai kalnuose, - abejodamas pastebėjo Laris.
- Bet mes juk galime juos apvažiuoti, - tvirtai paprieštaravo Nadina, - be to, esant reikalui, sugebėsime prasmukti kelkraščiu. Baisiausia gali nutikti važiuojant žvyrkeliu.
Po vakarienės keliavo dar kelias valandas ir iš tiesų atsimušė į kamštį, užtvėrusį kelią nuo vieno krašto iki kito. Šiek tiek už Vornerio lengvasis automobilis susidūrė su milžinišku autotraukiniu: vairuotojas su žmona, jau pora savaičių kaip mirę, gulėjo ant savosios "Elektros" priekinės sėdynės it pelų maišai.
Trise įstengė šiaip taip pernešti motociklus per šią grūstį. Jie taip pervargo, kad toliau važiuoti jau nebeįstengė, ir tąnakt Laris visiškai nebegalvojo, ar eiti jam pas Nadiną, kuri įsitaisė už dešimties žingsnių nuo jo (berniukas atsigulė tarp jų). Šiąnakt jis buvo pernelyg nusiplūkęs, kad galėtų užsiimti dar kuo nors, išskyrus miegą.

Kitą dieną jie susidūrė su tokia užtvara, kurios niekaip nebuvo įmanoma apvažiuoti. Už apvirtusio sunkvežimio su priekaba susidaužė apie pustuzinis automobilių. Laimei, keliauninkai buvo viso labo už dviejų mylių nuo posūkio į kitą plentą. Jie sugrįžo ir jausdami nepaprastą nuovargį dvidešimčiai minučių sustojo pailsėti miesto parke.
- Ką tu veikei anksčiau, Nadina? - paklausė Laris. Jis prisiminė jos akių išraišką, kai Džo pagaliau prabilo (prie savo leksikono berniukas pridūrė žodžius: "Laris, Nadina, ačiū" ir "eiti į vonią"), ir tuo pasiremdamas padarė savo išvadą: - Tu buvai mokytoja?
Ji nustebusi pažvelgė į jį:
- Taip. Kaip tu supratai?
- Maži vaikai?
- Teisingai. Pirma ir antra klasė.
Tai iš dalies paaiškino jos nenorą palikti Džo. Protinis berniuko išsivystymas atitiko septynerių metų vaiko lygį.
- *Kaip* tu supratai?
- Kadaise aš bendravau su logopede iš Long Ailendo, - atsakė Laris. - Žinau, kad tai skamba kaip kokio nors niujorkietiško anekdoto pradžia, bet tai tiesa. Ji dirbo mokykloje. Žemesnėse klasėse. Vaikai su kalbos defektu, negirdintys vaikai ir taip toliau. Paprastai ji sakydavo, kad koreguojant vaikų kalbos defektus reikia tiesiog parodyti jiems alternatyvų taisyklingos garsų tarties būdą. Parodyti jiems ir ištarti žodį. Parodyti ir ištarti. Kartoti ir kartoti, kol vaiko galvoje kažkas spragtelės. Ir kai ji apie šį spragtelėjimą kalbėjo, atrodė lygiai taip pat, kaip tu tąsyk, kai Džo pasakė "prašom".
- Nejaugi? - ji mąsliai nusišypsojo. - Aš myliu mažiukus. Kai kurie iš jų turėjo išsivystymo defektus, bet nė vienas vaikas nebuvo galutinai sugadintas. Mažyliai - tai vieninteliai geri sutvėrimai.

- Tarsi romantinė idėja, ar ne?

Ji gūžtelėjo pečiais:

- Vaikai *iš tiesų* geri. Ir jeigu jau tu su jais dirbi, turi būti romantikas. Argi tavo pažįstama logopedė nebuvo laiminga, dirbdama savo darbą?

- Taip, šis darbas jai patiko, - sutiko Laris. - Tu buvai ištekėjusi? Anksčiau? - ir vėl jis - šis paprastas, visur tvyrantis žodis. *Anksčiau.* Viso labo du skiemenys, bet koks jis tapo viską aprėpiantis.

- Ištekėjusi? Ne. Niekuomet, - ji aiškiai nervinosi. - Aš esu tipiška mokytoja-senmergė, jaunesnė nei atrodau, bet vyresnė, nei pati jaučiuosi. Trisdešimt septyneri, - jo žvilgsnis slystelėjo jos plaukais anksčiau, nei Laris sugebėjo jį sustabdyti, ir Nadina linktelėjo, tarytum jis būtų uždavęs savo klausimą balsu. - Ankstyva žilė. Mano močiutės plaukai buvo visiškai žili jai nė nesulaukus keturiasdešimties. Manau, po kokių penkerių metų aš ją pasivysiu.

- Kur tu mokytojavai?

- Mažoje privačioje Pitsfildo mokyklėlėje. Ganėtinai privilegijuotoje. Gebenėmis apsivijusiomis sienomis, moderniausia įranga. Automobilių parką sudarė du "Tanderberdsai", trys "Mersedes Bencai", po porą "Linkolnų" ir "Kraisler Imperialų".

- Ko gero, tu neblogai gyvenai.

- Manau, kad taip, - visiškai ramiai sutiko ji, o paskui nusišypsojo: - Bet dabar tai ne itin svarbu.

Laris apkabino Nadiną ir beregint pajuto, kaip ji įsitempė. Jos ranka ir petys buvo šilti ir minkšti.

- Jau geriau šito nedarytum, - sutrikusi tarė ji.

- Tu nenori?

- Taip, nenoriu.

Jis patraukė ranką. Ji to *norėjo,* štai koks reikalas. Laris jautė, kaip geismas sklinda nuo jos švelniomis, bet ganėtinai gerai juntamomis bangomis. Paraudusi ir sumišusi mergina tyrinėjo savo delnus, gulinčius ant jos kelių tarytum pora sužeistų vorų. Jos akys blizgėjo, lyg ji štai netrukus turėjo pravirkti.

- Nadina...

(Mielasis, tai tu?)

Nadina pažvelgė į jį, ir Laris pamatė, kaip ji nugalėjo tvinkstančias ašaras. Jinai jau rengėsi kažką pasakyti, bet staiga nešinas gitara pasirodė Džo. Jiedu kaltai į jį sužiuro, tarsi jis būtų užtikęs juos darant kažką intymesnio nei pašnekesys.

- Ledi, - ištarė Džo.

- Kaip? - ne visai supratęs, paklausė Laris.

- Ledi! - vėl pakartojo Džo ir dūrė pirštu per petį.

Laris ir Nadina susižvalgė.

Netikėtai pasigirdo ketvirtas balsas, virpantis nuo jausmų antplūdžio, toks pat pribloškiantis kaip dievybės apsireiškimas.

- Ačiū Dievui! - sušuko balsas. - Ačiū Dievui!

Jiedu atsistojo ir išvydo kone bėgančią gatve į juos moterį. Ji vienu metu ir šypsojosi, ir verkė.

- Esu laiminga jus matydama, - tarė ji. - Kaip malonu jus matyti, ačiū Dievui...

Moteris susverdėjo ir greičiausiai būtų praradusi sąmonę, jeigu Laris nebūtų jos prilaikęs, kol jai praėjo silpnumas. Laris pamanė, kad jai ne daugiau kaip dvidešimt penkeri. Apsirengusi buvo mėlynais džinsais ir paprasta medvilnine palaidinuke. Veidas atrodė išbalęs, o žydrų akių žvilgsnis nenatūraliai sustingęs. Šios akys žvelgė į Larį taip, tarytum stengtųsi įtikinti už jų esantį protą, jog tai ne haliucinacija, jog trejetas jos regimų žmonių iš tiesų egzistuoja.

- Mane vadina Lariu Andervudu, - prisistatė. - O ji - Nadina Kros. Berniuko vardas Džo. Mums malonu jus matyti.

Moteris tylomis jį stebėjo, o paskui lėtai prisiartino prie Nadinos.

- Aš tokia laiminga... - kreipėsi ji. - Tokia laiminga jus matydama, - po to kiek patylėjo. - O Viešpatie, jūs tikri žmonės?

- Taip, - atsakė Nadina.

Moteris apkabino Nadiną ir įsiraudojo. Nadina ją prilaikė. Džo stovėjo prie nedidelio sunkvežimio, vienoje rankoje laikydamas gitarą, o kitos nykštį - burnoje. Paskui priėjo prie Lario ir pažvelgė į jį. Laris paėmė jį už rankos. Taip jiedu ir stovėjo, tylomis stebėdami moteris. Štai taip jie susipažino su Luse Sven.

Kai papasakojo savo planus ir tas priežastis, kodėl jie tikisi ten sutikti bent du, o galbūt ir daugiau žmonių, ji džiugiai sutiko keliauti drauge. Sporto prekių parduotuvėje Laris išrinko jai kuprinę, o Nadina nuėjo drauge su Luse į jos namus padėti susirinkti daiktus... Dvi pakaitas drabužių, apatinius rūbus, dar vieną porą batų, apsiaustą. Ir jos velionio vyro bei dukters nuotraukas.

Tąnakt jie apsistojo miestelyje, vardu Kvičis, ties Vermonto valstijos riba. Lusė Sven papasakojo savąją istoriją, trumpą ir paprastą, ne itin besiskiriančią nuo kitų, kurias jiems dar teks išgirsti ateity. Neviltis ir šokas ją privedė mažne iki beprotybės.

Jos vyras pasiligojo birželio dvidešimt penktąją, o dukra kitą dieną. Ji kaip įmanydama juos slaugė ir pati tikėjosi atgulti nuo karkalų, kaip baisiąją ligą vadino šiame naujosios Anglijos kampelyje. Dvidešimt septintą dieną, kai jos vyras buvo komos būsenos, miestelis jau buvo atkirstas nuo išorinio pasaulio. Televizija beveik nebeveikė. Žmonės krito kaip musės. Prieš savaitę jie matė plentu judančią kariuomenę, bet toks nereikšmingas užkampis kaip Niū Hampšyro valstijos Enfildas visiems buvo nė motais. Jos vyras mirė ankstų birželio dvidešimt aštuntosios rytą. Dvide-

šimt devintąją dukrai kiek palengvėjo, bet į vakarą ūmai pasidarė visai bloga. Ji numirė vienuoliktą valandą. O liepos trečiąją miestelyje visi jau buvo negyvi, išskyrus ją ir senuką, vardu Bilas Dedsas. Lusė sakė, kad Bilas sirgo, bet jis, atrodė, ligą įveikė. O paskui, Nepriklausomybės dienos rytą, ji rado Bilą nebegyvą Centrinėje gatvėje, išpūstą ir pajuodavusį kaip ir visi kiti.

- Aš palaidojau saviškius, taip pat ir Bilą, - pasakojo ji, kai visi sėdėjo prie traškančio laužo. - Sugaišau visą dieną, bet aš kaip pridera atidaviau jų kūnus žemei. O paskui pamaniau, kad man geriau vykti į Konkordą, kur gyvena mano tėvai. Bet aš paprasčiausiai... niekaip negalėjau pasiryžti, - ji klausiamai pažvelgė į juos. - Nejaugi viskas taip blogai? Kaip jūs manote, ar jie gyvi?

- Ne, - atsiliepė Laris. - Imunitetas greičiausiai nepaveldimas. Mano mama... - jis nukreipė žvilgsnį ir įsistebeilijo į laužą.

- Veizas ir aš, mudu buvome priversti susituokti, - tarė Lusė. - Tai buvo vasarą, kai baigėme vidurinę mokyklą - 1984-aisiais. Mano tėvai nenorėjo, kad aš už jo tekėčiau. Jie geidavo, kad iki gimstant kūdikiui išvažiuočiau, o paskui atiduočiau jį prieglaudon. Bet aš nesutikau. Mama sakė, jog visa tai baigsis skyrybomis, tėvas tikino, esą Veizas - netinkama partija, ir jo buvo neįmanoma perkalbėti. Tuomet paprasčiausiai pasakiau: "Galbūt tai ir tiesa, bet mes pažiūrėsim, kas iš šito išeis". Aš tiesiog norėjau pasinaudoti proga. Suprantate?

- Taip, - atsakė Nadina. Ji sėdėjo šalia Lusės ir žvelgė į ją su užuojauta.

- Mes turėjome tokį puikų namuką, ir aš niekuomet nemaniau, kad viskas gali štai taip pasibaigti, - pusiau raudodama atsiduso Lusė. - Mes visi trys iš tiesų labai gerai sutarėme. Ir greičiau Mersė, o ne aš, nuramindavo Veizo širdį. Jis žvelgė į patekančią saulę ir rodė ją vaikučiui. Jis manė...

- Nereikia, - tarė Nadina. - Visa tai buvo anksčiau.

"Ir vėlei šis žodis, - pamanė Laris. - Toks mažas dviejų skiemenų žodelytis".

- Taip, dabar jau viskas praeity. Maniau, aš priprasiu prie vienatvės. Ir aš jau pradėjau priprasti, kol manęs neėmė kamuoti košmarai.

Laris kilstelėjo galvą:

- Košmarai?

Nadina stebėjo Džo. Prieš akimirką berniukas knapsėjo nosimi, snausdamas prie laužo, o dabar žvelgė į Lusę žėrinčiomis akimis.

- Baisius sapnus, košmarus, - patvirtino Lusė. - Jie ne visuomet vienodi. Dažniausiai mane persekioja kažkoks vyriškis, ir aš niekaip neįstengiu įžiūrėti, kaip jis atrodo, kadangi jis visas įsisupęs tarytum į kažkokį apsiaustą. Ir visuomet lieka šešėlyje, - ji suvirpėjo. - Aš netgi ėmiau bijoti užmigti. Bet dabar, ko gero, aš...

- Tammm-sos žmogus! - netikėtai ir taip energingai išrėkė Džo, kad visi sudrebėjo. Jis pašoko ant kojų ir atstatė priekin kumščius. - Tammm-

sos žmogus! Košmarai! Persekioja! Persekioja mane! Persekioja mane! - jis atsisėdo šalia Nadinos, baugščiai spangindamas į tamsą.

Įsiviešpatavo sunki tyla.

- Tai beprotybė, - tarė Laris, o paskui nutilo. Visi jie spitrijo į jį. Ūmai tamsa pasirodė beveik neįžvelgiama, ir Lusės veidą sukaustė baimė.

Jis prisivertė tęsti:

- Luse, o ar tu kada nors sapnavai... na, vietą Nebraskoje?

- Sykį sapnavau seną negrę, - atsakė Lusė, - bet tasai sapnas buvo labai trumpas. Ji man pasakė kažin ką panašaus į "Tu atėjai pas mane". O po to aš vėl atsidūriau Enfilde ir tasai... tasai siaubingas žmogus mane persekiojo. O paskui aš pabudau.

Laris taip ilgai į ją žvelgė, kad Lusė paraudo ir susidrovėjusi nuleido akis.

Jis dirstelėjo į Džo.

- Džo, ar tu kada nors sapnavai... hm... lauką? Seną moterį? Gitarą?

Džo tiktai dėbsojo į jį pro Nadinos ranką.

- Palik berniuką ramybėje, tu jį tiktai trikdai, - pasakė Nadina, bet jos balsas buvo sumišęs ir sudirgęs.

Bet Laris, kiek pamąstęs, kalbėjo toliau:

- Namas, Džo? Namas su mažyčiu priebučiu?

Jam pasirodė, kad Džo akyse pastebėjo ugnelę.

- Liaukis, Lari! - tarė Nadina.

- Sūpuoklės, Džo? Iš rato padangos padarytos sūpuoklės?

Ūmai Džo suvirpėjo. Jis ištraukė iš savo burnos nykštį. Nadina bandė jį sulaikyti, bet Džo ištrūko iš jos rankų.

- Sūpuoklės! - triumfališkai sušuko Džo. - Sūpuoklės! Sūpuoklės! - jis pabėgėjo tolyn nuo laužo, o paskui pradžioje parodė į Nadiną, o vėliau į Larį. - Ji! Tu! Daug!

- Daug? - paklausė Laris, bet Džo vėl nutilo.

Lusė Sven atrodė apstulbusi.

- Sūpuoklės, - tarė ji. - Aš irgi jas atsimenu, - ji pažvelgė į Larį. - Kodėl mes visi sapnuojame tą patį sapną? Galbūt mus veikia kas nors?

- Nežinau, - Laris metė žvilgsnį į Nadiną. - Ar tu irgi tai sapnuoji?

- Aš nieko nesapnuoju, - griežtai atkirto ji, - ir tuoj pat nuleido akis. Jis pamanė: *"Tu meluoji. Bet kodėl?"*

- Nadina, jeigu tu... - pradėjo jis.

- Juk pasakiau tau, *aš nieko nesapnuoju!* - staigiai, kone isteriškai išrėkė Nadina. - Nejaugi tu negali palikti manęs ramybėje? Tu ką, nori mane priversti kalbėti jėga?

Ji atsistojo ir nuėjo šalin, mažne bėgte nubėgo nuo laužo. Lusė abejodama pažvelgė jai įkandin, o paskiau irgi atsistojo.

- Aš eisiu paskui ją.

- Taip, tai bus geriau. Džo, pasilik su manimi, gerai?

- Gerai, - atsiliepė Džo ir ėmė atseginėti dėklą, kuriame gulėjo gitara.

Po dešimties minučių Lusė sugrįžo drauge su Nadina. Laris pastebėjo, kad jodvi abi apsikabinusios, bet dabar, regis, buvo visai neblogos nuotaikos.

- Atleisk, - Nadina kreipėsi į Larį. - Taip visuomet atsitinka, kai aš su kuo nors išsiskiriu. Ir viskas atrodo štai taip juokingai.

- Nieko, viskas gerai.

Sapnų tema daugiau nebekalbėjo. Jie sėdėjo ir klausėsi, kaip Džo brazdino savo repertuarą. Dabar jis jau ganėtinai neblogai grojo, tuo pat metu kažką murkdamas sau po nosimi.

Paskui jie sumigo - Laris vienoje pusėje, Nadina kitoje, Džo su Luse - per vidurį.

Pradžioje Laris sapnavo ant aukštumos stovintį Tamsos žmogų, o vėliau ant savo lūšnos slenksčio sėdinčią seną negrę. Tik šiame sapne jis žinojo, kad tamsiaveidis artėja braudamasis pro kukurūzų lauką, palikdamas pasėlyje savo vingiuotą takelį. Jo veide švietė kraupi šypsena, jis artėjo prie jo vis labiau ir labiau.

Laris prabudo vidurnaktį dusdamas. Jo krūtinę slėgė baimė. Visi kiti miegojo kaip užmušti. Iš šio sapno jis nesuvokiamu būdu daug ką perprato. Tamsos žmogus ėjo ne tuščiomis rankomis. Ant jo rankų kaip kaltinimas gulėjo yrantis Ritos Blekmur kūnas, dabar jau sustingęs ir išsipūtęs, žebenkščių ir šeškų sudraskyta oda. Nebylus kaltinimas, kuris turėjo būti numestas po jo kojomis, kad visi sužinotų jo nusikaltimą, tylus kaltinimas, jog jis anaiptol nėra geras vaikinas, jog jam kažko stinga, ir ne todėl, kad visuomet pralošinėtų, o todėl, kad buvo vien tik imantis, ir nieko neduodantis kitiems.

Pagaliau Laris užmigo ir atsimerkė tik septintą valandą, sužvarbęs, alkanas, degdamas noru išsimaudyti po dušu. Jis daugiau nieko nebesapnavo.

- O Viešpatie, - beviltiškai pasakė Nadina. Pažvelgęs į ją, Laris išvydo iki ašarų graudžią neviltį. Jos veidas buvo blyškus, nuostabiosios akys apsiblausė, pajuodavo.

Buvo liepos 19-oji, penkiolika minučių po septynių, pradėjo ilgėti šešėliai. Jie važiavo visą dieną, sustodami tik penkių minučių poilsio pertraukėlėms, ir mažiau nei pusvalandį skirdami pietums. Nė vienas iš jų nesiskundė, nors po šešių valandų nenutrūkstančio važiavimo netgi Lario kūną maudė, laužė ir badė tūkstančiai adatėlių.

Dabar jie visi drauge stovėjo priešais geležinę tvorą. Apačioje driekėsi Stovingtono miestelis, ne itin pasikeitęs nuo to laiko, kai Stju Redmenas matė jį paskutinėmis savo buvimo Virusologijos centre dienomis. Anapus pertvaros ir vejos, kažkada itin tvarkingos, o dabar užželusios ir nuklo-

tos vėjo nudraskytomis šakelėmis bei lapais, stūksojo patsai institutas - trijų aukštų pastatas, kurio didesnė dalis, kaip įtarė Laris, buvo paslėpta po žeme.

Vietovė atrodė tuščia, nebyli, išmirusi.

Vejos vidury matėsi lentelė:

STOVINGTONO VIRUSOLOGIJOS CENTRAS
TAI VYRIAUSYBINĖ ĮSTAIGA!
LANKYTOJAI PRIVALO ATSIŽYMĖTI KONTROLĖS PUNKTE

Šalimais stovėjo įsmeigta antra lentelė, į kurią jie ir žiūrėjo:

7-ASIS PLENTAS Į RUTLENDĄ,
4-ASIS PLENTAS Į ŠEILERVILĮ,

29-ASIS, PASKIAU 87-ASIS PLENTAS,
IŠ 87-OJO Į PIETUS, Į 90-ĄJĮ,
IŠ 90-OJO Į VAKARUS.

ČIA VISI MIRĘ.
MES KELIAUJAME Į VAKARUS, Į NEBRASKĄ.
SEKITE PASKUI MUS.

SKAITYKITE UŽRAŠUS.
HAROLDAS EMERIS LAUDERIS
FRANSĖ GOLDSMIT
STIUARTAS REDMENAS
GLENDONAS PIKVUDAS BEITMENAS
1990 M. LIEPOS 8 D.

- Haroldai, drauguži, - sumurmėjo Laris, - niekaip negaliu sulaukti, kada gi paspausiu tau ranką ir išgersiu su tavimi skardinėlę alaus... arba suvalgysiu saldainį.

- Lari! - staiga šūktelėjo Lusė.

Nadina nualpo.

45 skyrius

Ji atklibinkščiavo priebutėlin liepos dvidešimtosios rytą, dvidešimt minučių po dešimtos, nešina rankose kavos puodelį su skrebučiu, lygiai taip pat, kaip tai darydavo kiekvieną dieną, kai tik prie išorinės lango rėmo pusės pritvirtintas termometras imdavo rodyti daugiau nei penkiasdešimt laipsnių. Buvo pats vasaros vidurys, pačios geriausios vasaros, kokią tiktai motušė Abigeilė valiojo prisiminti nuo 1955-ųjų metų, kai turėdama devyniasdešimt trejus metus numirė jos motina. Kaip bloga, kad aplinkui daugiau nebėra žmonių, kurie galėtų džiaugtis vasaros šiluma, pamanė ji, atsargiai besileisdama į supamąjį krėslą be porankių. Bet argi jie kada nors tuo mėgavosi? Kai kurie, be abejonės, taip; įsimylėję jaunuoliai ir sė-

niai, kurių kauleliai puikiai prisiminė mirtinus žiemos gniaužtus. Dabar jau dauguma jaunuolių ir senių išmirė, kaip ir dauguma tų, kurie buvo tarp šių dviejų visuomenės sluoksnių. Dievas paskelbė žmonijai savo rūstų nuosprendį.

Kas nors galbūt galėtų ir užginčyti šį rūstų nuosprendį, bet motušė Abigeilė tokiai žmonių grupei nepriklausė. Sykį Jis jau padarė panašų dalyką, pasitelkęs vandenį, o po kurio laiko Jis taip pasielgė pasitelkęs ugnį. Ne jai teisti Viešpatį, tegu ji ir norėjo, kad ši kartybių taurė ją aplenktų. Bet dėl *nuosprendžio*, tai ją patenkino Dievo atsakymas, kurį iš liepsnojančio krūmo išgirdo Mozė, kai šis išdrįso ištarti savo klausimą. "Kas *tu* toks? - paklausė Mozė. Dievas pasirodė iš to liepsnojančio krūmo ir tarė: "Aš *esu,* kursai *ESU*". Kitaip sakant, Moze, liaukis kaišiojęs nosį ne į savo reikalus.

Ji ėmė kinkuodama galvą juoktis, įkišo skrebutį į plačią puodelio burną ir pamirkė jį kavoje, kol tasai nesuminkštėjo, idant galėtų jį žiaumoti. Jau praėjo šešiolika metų nuo tų laikų, kai ji atsisveikino su paskutiniu dantimi. Bedantė ji išėjo iš savo motinos įsčių, bedantė ji nusileis ir į kapą. Molė, jos proanūkė, su savo vyru Džimu po metų, kai Abigeilei sukako devyniasdešimt treji, Motinos dienos proga padovanojo įstatomus dantis, bet protezai trynė dantenas, ir dabar jinai įsidėdavo juos tiktai žinodama, kad Molė su savo vyru ketina ją aplankyti. Tuomet ji išsitraukdavo protezus iš dėžutės, kruopščiai juos nuplaudavo ir įsidėdavo burnon. Ir jeigu iki ateinant Molei su Džimu dar likdavo šiek tiek laiko, ji maivėsi išdarinėdama grimasas prieš virtuvėje kabantį senutėlį veidrodį ir urzgė pro visus šiuos didelius baltus dirbtinius dantis - visa tai jai atrodė labai juokinga.

Ji buvo sena ir silpna, bet protas kaip ir anksčiau dirbo puikiai. Abigeilė Frymentl - taip ją vadino - gimė 1882 metais, ką ir patvirtino gimimo liudijimas. Per jos daliai skirtą laikotarpį šioje žemėje moteris daug ką regėjo, bet neprisiminė nieko panašaus, kas įvyko per pastarąjį mėnesį. Ne, anksčiau nieko tokio nebuvo, o dabar atėjo ir užgulė jos pečius rūpesčiu, kurio ji visai nenorėjo. Ji buvo pernelyg sena. Ji geidė ramiai sau mėgautis metų laikų kaita iki to laiko, kol Viešpats pavargs žiūrėti į ją ir pasikvies pas save į dangų. Kas gi nutinka, kai užduodi Viešpačiui klausimą? Atsakymas vis toks pat: "Aš *esu,* kursai *ESU"*, ir viskas; kai Jo paties Sūnus meldėsi, idant ši taurė jį aplenktų, Viešpats nė neatsakė... Dabar ir jos niekuo neapgausi. Ji buvo paprasčiausia nusidėjėlė, ir naktimis, kai laukuose klajodavo vėjas, jai baugu atrodė galvoti, kad Viešpats regėjo, kaip 1882 metų pradžioje tarp motinos kojų pasirodė mažytė mergaitė, ir pasakė Patsai Sau: *"Aš palaikysiu ją ilgėliau. Ji pasidarbuos 1990-aisiais, pervertusi visą šūsnį kalendoriaus lapelių".*

Jos laikas žemėje ėjo į pabaigą, ir paskutinis darbas laukė Vakaruose, šalia Uolinių kalnų. Dievas pasiuntė Mozę kopti į kalną, o Nojų privertė statyti laivą; Jis stebėjo, kaip prikalė prie kryžiaus Jo tikrąjį Sūnų. Ar gali

jam rūpėti, kaip smarkiai Abė Frymentl bijo beveidžio Tamsos žmogaus, *to,* kuris braunasi į jos sapnus?

Ji niekuomet jo nematė; jai nereikėjo jo matyti. Jis buvo šešėlis, šliaužiantis per lauką vidudieny, šalta oro srovė, varnas, žvelgiantis į jus nuo telefono linijos laidų. Jo balsas kreipdavosi į ją įvairiausiais būdais, pasinaudodamas viskuo, kas ją gąsdino - ar tai buvo svirplio čirpimas po laiptais, pranešantis jai, kad netrukus numirs kuris nors iš mylimų žmonių; dienos audra, atslenkanti iš vakarų, kaip verdantis Armagedonas. Kartais apskritai nesigirdėjo jokių garsų, išskyrus vienišą vėjo šiurenimą laukuose, bet jinai žinojo, kad *jis* yra čia, ir tai buvo visų blogiausia, kadangi tuomet beveidis žmogus atrodė esąs tik vos ne vos žemiau Paties Dievo; tokiomis akimirkomis rodėsi, kad ji esanti visiškai netoli tamsos angelo, nebyliai sklandančio virš Egipto ir žudančio pirmagimius kiekviename name, kurių vartai nėra išteplioti krauju. Būtent šitai ją baugino labiau už viską. Bijodama ji vėl tapdavo vaiku ir suprasdavo, jog kol kiti tik nujaučia jį ir *bijo,* jai leista aiškiai suvokti siaubingą jo galią.

- Nuostabi dienelė! - tarė ji ir įsikišo burnon paskutinį skrebučio gabalėlį. Sūpuodamasi krėsle, ji gėrė kavą. Buvo vaiski, tiesiog puiki diena, jai nieko neskaudėjo, ir Abigeilė pasiuntė Viešpačiui trumpą maldą, dėkodama Jam už viską, ką Jisai jai dovanojo. Dievas yra didis, Dievas yra gailestingas; net patys mažiausi vaikeliai gali išmokti šiuos žodžius; maldos žodžiai aprėpia visą pasaulį, viską, kas šiam pasauliui būdinga, visą gėrį ir blogį.

- Dievas yra didis, - pakartojo motušė Abigeilė. - Dievas yra gailestingas. Dėkoju Tau už saulės šviesą. Už kavą. Už tai, kad mano skrandis gerai dirba. Tu buvai teisus, šios dienos iškrėtė pokštą, bet, mano Dieve, jos man atrodo grėsmingos. Argi aš ne tokia kaip visi? Dievas yra didis...

Kavą beveik išgėrė. Senoji moteris padėjo į šalį puodelį ir ėmė sūpuotis, jos veidas buvo nukreiptas į dangų kaip senos akmeninės statulos. Abigeilė ėmė snūdūriuoti, paskui užmigo. Širdis, kurios sienelės dabar buvo ne storesnės už pergamentą, plakė tolygiai, kaip ir kiekvieną minutę per visas 39630 dienų. Ji miegojo ramiai kaip kūdikis. Atrodė, reikėjo padėti ant jos krūtinės ranką, idant įsitikintum, kad motušė Abigeilė apskritai alsuoja.

Bet jos lūpose žaidė šypsena.

Be abejo, nuo to laiko, kai ji buvo visiškai mažytė, viskas pasikeitė. Frymentlų šeima atvažiavo į Nebraską, kai tik išlaisvino negrus, ir Abigeilės proanūkė Molė, ciniškai besijuokdama spėjo, kad pinigai, už kuriuos Abės tėvas pirko namuką, - grašiai, sumokėti jam Semo Frymentlo iš Liuiso, Pietų Karolinos valstijos, kaip kompensacija už tai, kad tėvas su savo broliais dar aštuonerius metus po Pilietinio karo tebedirbo šeimininkui, - buvo pinigai “sąžinei nuraminti”. Abigeilė visuomet prikąsda-

vo liežuvį, kai Molė tai kalbėdavo, - Molė, Džimas bei kiti buvo jauni ir teskyrė vien juoda nuo balto, - bet mintyse ji užversdavo akis ir sakydavo pati sau: *"Pinigai sąžinei nuraminti? Ką gi, ar esama švaresnių pinigų nei šitie?*

Taigi Frymentlų šeima apsigyveno Hemingford Houme, ir Abė, paskutinis vaikas šeimoje, gimė jau čia. Jos tėvą supo tokie žmonės, kurie iš negrų nieko nepirko ir nieko jiems nepardavinėjo; jis pirkosi žemę pamažėle, neerzindamas tų, kuriuos dirgino "šie juodaodžiai išgamos, einantys Kolumbo keliu"; jis buvo pirmas žmogus Polko apygardoje, pritaikęs sėjomainą; pirmasis išbandė ir chemines trąšas; o 1902 metų kovo mėnesį į jų namus atėjo Haris Saitsas ir pasakė, kad Džonas Frymentlas išrinktas į Fermerių asociaciją. Jis buvo vienintelis juodaodis, išrinktas į Asociaciją visoje Nebraskos valstijoje. Šie metai viską ir apvainikavo.

Abigeilė buvo įsitikinusi, jog bet kuris, apžvelgdamas jos gyvenimą, galės išrinkti vienerius metus ir pasakyti: "Štai šitie buvo patys geriausi". Atrodė, kad kiekvienas tai jaučia tarsi amžiną metų laikų kaitą, kai viskas - kas švelnu, stebuklinga, nuostabu - ateina vienu metu. Ir tik vėliau imi mąstyti, kodėl viskas atsitiko būtent šitaip. Tai tas pat, kaip vienu metu podėlyje padėti dešimtį įvairaus kvapo maisto atsargų, kurie beregint prisisunkia vienas kito kvapu: grybai kumpio prieskoniu, o kumpis grybų; elniena įgauna kurapkos kvapą, o kurapka skleidžia silpną agurkų aromatą. Paskui, tolimesniame gyvenime, galite norėti, kad visi tie nuostabūs dalykai, kuriuos patyrėte anais nepaprastais metais, išsidalytų kur kas ilgesniame laikotarpyje, kad galima būtų paimti po vieną iš šių auksinių dalykų ir išdėstyti juos tuose trejuose metuose, apie kuriuos jūs negalite prisiminti nieko gero, bet jūs žinote, kad viskas klostosi taip, kaip ir turėtų klostytis šiame pasaulyje, kurį sutvėrė Dievas, o Adomas su Ieva pusiau sugriovė - viskas išskalbta ir išplauta, grindys nušveistos, vaikai prižiūrėti, drabužiai išvalyti; treji niekuo nepaįvairinamos pilkumos metai, netgi Velykų, Liepos 4-osios, Padėkos dienos ar Kalėdų fejerverko. Bet neįmanoma atsakyti, kaip Dievas viską sutvarkys pagal savo norą, ir Abei Frymentl, ir jos tėvui 1902-ieji tapo visa ko viršūne.

Abė manė, kad jinai yra vienintelis žmogus šeimoje - išskyrus tėvą, - kuris supranta, koks tai didis, beveik beprecedentinis įvykis būti įtrauktam į Fermerių asociacijos sudėtį. Jis bus pirmasis juodaodis Nebraskos Asociacijoje, ko gero, vienintelis visose Jungtinėse Valstijose. Tėvas nepuoselėjo jokių iliuzijų, kokią kainą užmokės už šią garbę jis pats ir jo šeima, kai juos užgrius visų šių žmonių pašaipos ir rasinės neapykantos griūtis - tarp visų kitų ir pirmininko Beno Konvėjaus, - nes tiems žmonėms vien tik mintis apie panašią galimybę kėlė pasibjaurėjimą. Kita vertus, jis suprato, kad Haris Saitsas pasiūlė jam šį tą daugiau nei paprastą šansą išgyventi: Haris suteikė jam šansą klestėti bendraujant su kitais.

Įstojus į Asociaciją, baigsis jo problemos perkant gerą sėklą. Būtinybė vežti visą savo derlių į Omahą ir ieškoti ten pirkėjo taip pat atkris. Tai galėjo reikšti pabaigą rietenų dėl teisių į vandenį su Benu Konvėjumi, kurį

siutino tokie juočkiai kaip Džonas Frymentlas ir tokie negrų gynėjai kaip Haris Saitsas. Tai galėjo reikšti ir apygardos mokesčių rinkėjo apgaulių pabaigą. Todėl Džonas Frymentlas kvietimą priėmė, ir jo narystė Asociacijoje ėmė tekėti savo vaga (kaip ir pelnas), ir *iš tiesų* pliūptelėjo žiaurios patyčios ir juokeliai apie tai, kokiu būdu juočkis prasibrovė prie Asociacijos ėdžių, ir apie tai, jog kai juodaodis vaikas patenka į rojų ir ten gauna savo juodus sparnelius, tai yra vadinamas ne angeliuku, o šikšnosparniu, o Benas Konvėjus linksmino pažįstamus anekdotais, neva vienintelė Džono Frymentlo priėmimo Asociacijon priežastis - artėjantis Vaikų pokylis, kuriam orangutango vaidmeniui prireikė negro. Džonas Frymentlas dėjosi negirdįs visų šių apkalbų, o namuose skaitė iš Biblijos: "Nuolankumas sušvelnina įtūžį" ir savo mėgstamą vietą, tik ne su ramia ištarme, o kupinu negailestingos vilties balsu: "Palaimintieji nuolankieji, nes jie paveldės žemę".

Pamažėle jie susidraugavo su kaimynais. Ne su visais, ne su tokiais aršiais pasiutėliais kaip Benas Konvėjus ir jo netikras brolis Džordžas, ne su Arnoldais ir Dikonais, bet su daugeliu kitų. 1903 metais Frymentlų šeimos nariai dalyvavo pietuose Hario Saitso svetainėje, visiškai kaip baltieji.

O 1902 metais Abigeilė grojo gitara Asociacijos salėje, ir ne negrų dainų koncerte, o metų pabaigoje vykstančioje talentingų baltųjų peržiūroje. Jos motina įnirtingai priešinosi: tai buvo vienas iš tų retų atvejų, kai ji atvirai priešgyniavo vyro įnoriui savo vaikų akivaizdoje (nors berniukai tuomet jau artėjo prie vidutinio amžiaus, o patsai Džonas buvo ganėtinai pražilęs).

- Aš žinau, kaip visa tai vyko, - kūkčiodama kalbėjo ji. - Tu ir Saitsas, ir tasai Frenkas Feneris, jūs visi šitai sumanėte drauge. Jiems nė motais, Džonai Frymentlai, bet kas tau šovė į galvą? Juk jie *baltieji!* Tu išeini su jais į vidinį kiemą ir kalbiesi apie arimą! Tu netgi gali nueiti į centrą ir išgerti su jais alaus, jeigu tasai Neitas Džeksonas įsileis tave į savo smuklę. Puiku! Aš žinau, kad tu šitai darei pastaraisiais metais. Žinau, kad tu šypsosies, net jeigu tavo širdyje liepsnos skausmo ugnis. *Bet tai visiškai kas kita! Tai tavo paties dukra!* Ką pasakysi, jei ji pasirodys savo baltutėle suknele, o jie visi ims iš jos juoktis? Ir ką tu pasakysi, kai ji ateis pas tave išterliota pomidorais ir paklaus: "Kodėl, tėti? Kodėl jie šitaip pasielgė ir kodėl tu *leidai* jiems?

- Paklausyk, Rebeka, - atsakė Džonas. - Manau, būtų geriau, jei leistume tai nuspręsti jai pačiai ir Deividui.

Deividas buvo jos pirmasis vyras; 1902 metais Abigeilė Frymentl tapo Abigeile Trots. Deividas Trotsas dirbo fermoje ties Valparaiso keliu, ir kai ėmė su ja susitikinėti, pėsčiomis į vieną galą sukardavo trisdešimt mylių. Sykį Džonas Frymentlas pasakė Rebekai, kad senį Deividą gerokai prispaudė meška, ir dabar jis visai kaip kūdikis. Iš pirmojo Abigeilės vyro daugelis juokdavosi ir sakydavo: "Regis, aš žinau, kas *šioje* šeimoje mūvi kelnes".

Bet Deividas nebuvo silpnas, o ramus ir mąslus žmogus. Tuomet jis pasakė Džonui ir Rebekai Fryfnentlams: "Jeigu Abigeilė šitaip mano, tai esu įsitikinęs, kad taip ir turėtų būti". Jinai palaimino jį už tai, ir pareiškė tėvui su motina, jog pasirengusi eiti iki galo.

Taigi 1902 metų gruodžio 27-ąją, būdama beveik trijų mėnesių nėštumo, ji išėjo scenon; tvyrojo mirtina tyla, iš kurios ji suprato, kad vedantysis jau paskelbė jos vardą. Ką tik prieš ją Gretė Tailijons atliko prancūzišką šokį, rodydama blauzdas ir apatinius sijonus, švilpiant, skatinančiai šūkčiojant ir trypiant kojomis salėje susirinkusiems vyrams.

Abigeilė stovėjo slegiančioje tyloje, žinodama, koks juodas atrodo jos veidas ir kūnas naujos baltos suknelės fone. Krūtinėje pašėlusiai daužėsi širdis, ji galvojo: *"Aš pamiršau visus žodžius, neprisimenu nė vienos eilutės. Aš pažadėjau tėčiui neverkti, kad ir kas atsitiktų, ir aš neverksiu, bet čia sėdi Benas Konvėjus, ir jeigu jis riktelės "JUOČKĖ", aš imsiu raudoti. O, kodėl aš apskritai ryžausi čia ateiti? Mama buvo teisi, aš pamiršau savo vietą, ir už tai turėsiu susimokėti..."*

Salė buvo perpildyta į ją nukreiptų baltų veidų. Nebuvo nė vienos laisvos vietos, o salės gale žmonės stovėjo keliomis eilėmis. Mirgėjo žibaliniai šviestuvai, plyksčiodami liepsnos liežuvėliais. Raudona aksominė uždanga buvo atitraukta ir perjuosta paauksuotomis virvelėmis.

Ji pagalvojo: *"Aš esu Abigeilė Frymentl Trots, aš gerai groju ir dainuoju; bet nesu tuo tikra, kadangi niekas man šito nesakė".*

Ir ji uždainavo sustingusioje tyloje, jos pirštai akomponavo melodiją. Paskui Abigeilė ėmė dainuoti "Kaip aš myliu savo Jėzų", po to "Sueigą Džordžijoje". Dabar žmonės lingavo į taktą kone prieš savo valią. Kai kurie šypsojosi ir mušė koja ritmą.

Ji atliko dainų popuri iš Pilietinio karo laikų (šypsenų dar padaugėjo; daugelis iš šių vyrų, Respublikos armijos veteranų, tarnaudami suvalgė drauge ne vieną svarą druskos). Savo pasirodymą ji užbaigė švelnia dainele, ir kai tyloje, kuri tapo mąsli ir liūdna, nuskambėjo paskutinis akordas, Abigeilė pamanė: *"O dabar, jeigu taip norite, galite mėtyti į mane savo pomidorus arba dar ką nors. Aš grojau ir dainavau kaip sugebėjau ir išties dariau tai gerai".*

Kai paskutinis akordas ištirpo tyloje, ši truko labai ilgai, mažne iki begalybės, tarsi visi šie sėdintys ir salės gale stovintys žmonės būtų iškeliavę labai toli, taip toli, kad išsyk negali rasti kelio atgalios. Paskui salė sprogo aplodismentais, kurie užplūdo ją nelyginant banga, nesibaigianti ir nerimstanti, privertusi Abigeilę plykstelėti raudoniu ir susidrovėti. Ji visa degė ir virpėjo. Išvydo atvirai džiūgaujančią motiną, tėvą ir Deividą, taip pat besidžiaugiančius jos sėkme.

Tuomet ji mėgino pasitraukti nuo scenos, bet pasigirdo šūksniai: *"Dar! Dar!"* Ir šypsodamasi ji sugrojo "Bekasant mano bulves". Ši dainelė buvo ganėtinai rizikinga, bet Abė pamanė, kad jeigu Gretė Tailijons gebėjo viešai demonstruoti savo kojytes, vadinasi, ir ji galėtų sudainuoti šiek tiek trivialaus turinio dainelę. Galų gale jinai juk ištekėjusi moteris.

Kažkas kasė mano bulves,
Jas žadėjo pilt kertėn,
Bet bulvelės lyg užburtos
Sugarmėjo man sterblėn.

Buvo dar šešetas panašių kupletų (kai kurie netgi ganėtinai atviri), ir ji sudainavo juos visus, ir kiekvieno pabaigoje pasigirsdavo pritariantis gaudesys. Vėliau Abė pamanė, kad jeigu jinai tą vakarą ir pasielgė kaip nors netinkamai, tai tik sudainuodama šią dainelę, kuri buvo būtent tokia, kokią jie greičiausiai ir tikėjosi išgirsti iš juodaodės lūpų.

Abigeilė baigė aidint ovacijoms ir naujiems šūksmams: *"Dar!"* Ji vėl išėjo scenon, ir kai minia nusiramino, tarė:

- Labai jums dėkoju. Tikiuosi nepalaikysite tai mano įkyrumu, jeigu paprašysiu leisti sudainuoti dar vieną dainą, kurią aš specialiai išmokau, bet tikrai nemaniau, kad atliksiu ją būtent šičia. Bet tai pati geriausia iš mano žinomų dainų, turint omeny, *ką* prezidentas Linkolnas ir ši šalis padarė mano ir mano artimųjų labui dar prieš man gimstant.

Dabar dalyvaujantys nuščiuvo ir klausėsi labai įdėmiai. Visa jos šeima sustingo šalia kairiojo praėjimo it gervuogių sulčių dėmė baltoje nosinėje.

- Turint omeny tai, kas atsitiko anuomet, Pilietinio karo įkarštyje, - toliau ramiai kalbėjo Abigeilė, - mano šeima galėjo persikraustyti čia ir vėl gyventi tokių puikių žmonių kaimynystėje.

Paskui ji ėmė groti ir uždainavo "Žvaigždėmis nusėta vėliava", ir visi atsistojo, klausėsi, ir vėl pasirodė nosinaitės, o kai jinai baigė, ovacijų griausmas vos nenukėlė stogo.

Tai buvo pati įžymiausia ir svarbiausia diena jos gyvenime.

Abigeilė prabudo apie pusiaudienį, prisimerkė nuo saulės šviesos ir atsitiesė, - sena, šimto aštuonerių metų moteris. Maudė nutirpusią nugarą, dabar ją skaudės visą dieną, - šitą dalyką motušė Abigeilė išmanė gerai.

- Puiki dienelė, - pratarė senutė ir atsargiai atsistojo. Ji pradėjo leistis priebučio pakopomis, atsargiai laikydamasi išklibusių ranktūrių ir raukydamasi iš skausmo nugaroje bei badymo kojose. Dabar jos kraujotaka jau ne tokia kaip anksčiau... O ir kaip ji galėjo išlikti nepasikeitusi? Abigeilė nuolat įsakinėdavo sau neužmigti krėsle. Tačiau ji vis tiek užsnūsdavo, ir bematant jai prieš akis iškildavo praėję įvykiai, ir tai buvo nuostabu, jau daug geriau, nei žiūrėti televizorių, bet užtat kokią kainą jai teko mokėti prabudus... Galėjo kiek tik nori save moralizuoti, tačiau buvo it senas šuo, kuris taip ir taikosi kuo patogiau įsitaisyti prie krosnies. Kai tik motušė atsisėsdavo prieš saulutę, tai beregint užsnūsdavo, ir nieko čia nepakeisi. Ir dėl to jinai stengėsi daugiau su savim nesiginčyti.

Senutė nusileido laiptais, stabtelėjo, "leisdama kojoms pasivyti save", paskui atsikrenkštė ir nusispjovė žemėn. Pagaliau, pasijutusi kaip įprasta (nekalbant apie nugaros skausmą), ji lėtai patraukė į tualetą, dar 1931 metais už namo pastatytą anūko Viktoro. Ji įėjo vidun, gerai uždarė duris ir užkabino jas kabliuku, tarsi lauke vaikštinėtų ištisos minios žmonių, o ne porelė strazdų, ir atsisėdo. Su pasitenkinimu atsidususi, po akimirkos ji ėmė šlapintis. Senatvėje atsitinka dar vienas dalykas, apie kurį niekas nepamano papasakoti (o galbūt paprasčiausiai niekas į tai neįsiklauso?) - imi nebejausti, kada nori šlapintis. Toks įspūdis, tarsi apačioje, šlapimo pūslėje, būtum praradęs visus pojūčius, ir jeigu ne dėmesingumas, sužinai apie tai tik tuomet, kai jau reikia keisti drabužius. Abigeilė buvo nepratusi vaikščioti nešvari, todėl sliūkindavo čia pasėdėti šešis ar septynis kartus per dieną, o naktį po lova statydavo puoduką. Jos proanūkės vyras Džimas sykį pasakė, kad ji kaip šunelis, kuris negali praleisti nė vieno telefono stulpo, nepasaliutavęs jam čiurkšlele, ir Abigeilė taip juokėsi, kad iš jos akių ištryško ir skruostais nusirito ašaros. Džimas dirbo reklamos agentu Čikagoje ir visuomet taip subtiliai juokaudavo... Bent jau anksčiau toks buvo. Abigeilė spėjo, kad jis numirė kaip ir daugelis kitų. Molė irgi. Palaimink juos, Viešpatie, dabar jie jau šalia Jėzaus.

Paskutiniais metais Molė su Džimu buvo mažne vieninteliai, kurie atvažiuodavo ją aplankyti. Likusieji, atrodė, pamiršo ją apskritai egzistuojant, bet Abigeilė šitai visiškai gebėjo suprasti. Ji pergyveno savo laiką. Ji priminė dinozaurą, kuriam jau seniai laikas numesti nuo kaulų mėsą ir užimti savo vietą muziejuje (arba kapinėse). Abigeilė galėjo suprasti jų nenorą aplankyti *ją,* bet niekaip neįstengė perprasti, kodėl jie nenori aplankyti *žemės.* Liko ne tiek jau daug, ne, viso labo keli akrai iš milžiniško ploto. Tačiau kaip ir anksčiau priklausė jiems; tai buvo *jų žemė.* Bet juodaodžių gyventojų, regis, žemė daugiau nebejaudino. Išties, buvo ir tokių, kurie, regis, jos gėdijosi. Jie išvažiavo skintis sau kelią miestuose, ir dauguma iš jų, pavyzdžiui, tokie kaip Džimas, tikrai neblogai įsikūrė... Bet kaip jai skaudėjo širdį nuo minties, kad visi šie juodaodžiai nusigręžė nuo žemės!

Molė su Džimu prieš porą metų norėjo įrengti jai šiuolaikišką tualetą su unitazu ir įsižeidė, kai jinai jo atsisakė. Ji mėgino paaiškinti savo atsisakymo priežastis taip, kad jie suprastų, bet Molė tesugebėjo pasakyti štai ką: "Motuše Abigeile, tau jau šimtas šešeri metai. Ar gali įsivaizduoti, kaip aš jaučiuosi žinodama, jog tau tenka tupėti lauke, esant dvylika laipsnių šalčio? Argi nežinai, kad šaltis tau kenkia?"

- Kai Viešpats panorės, tuomet Jis ir pasišauks mane, - atsakė Abigeilė. Ji tuo metu mezgė ir jiedu, žinoma, manė, jog ji žiūrėjo vien į savo mezginį ir nepastebėjo, kaip jie užvertė aukštyn akis.

Yra dalykų, kurių neįmanoma keisti. Panašu, jog ir šito jaunimas nežino. 1982 metais, kai motušei Abigeilei sukako šimtas metų, Ketė su Deividu pasisiūlė jai nupirkti televizorių, ir šią dovaną jinai priėmė. Televizorius buvo nuostabi laiko praleidimo mašina, ypač kai gyveni vieniša.

Bet kai Kristoferis su Siuze atvažiavę pasakė, norį įvesti į jos namelį vandentiekį, ji atsisakė, lygiai taip pat, kaip prieš tai atmetė Molės ir Džimo pasiūlymą įrengti jai nuplaunamą tualetą. Jie ginčijosi ir įrodinėjo, kad šulinys nuseko ir jis visiškai išdžius, jeigu pasitaikys dar viena tokia pat sausringa vasara kaip 1988 metais. Visa tai buvo tiesa, bet ji vis tiek laikėsi savo. Jie pamanė, kad sena moteris kuoktelėjo, kad jinai sluoksnis po sluoksnio praranda protą, kaip kad sluoksnis po sluoksnio nusitrina nuo grindų dažai, bet pati Abigeilė manė, kad jos protas veikia puikiai, kaip visuomet.

Ji pakilo nuo paaukštinimo, pabarstė kalkėmis tualeto skylę ir lėtai išsliūkino į saulės šviesą. Abigeilė žiūrėjo tualete švaros, bet vis tiek tai buvo viena iš tų senų nejaukių vietų, kurios, kad ir kaip stengtumeis, atrodė pasigailėtinai.

Tarytum Dievo balsas ėmė kuždėti jai į ausį, kai Krisas su Siuze pasiūlė jai prisijungti prie miesto vandentiekio... Viešpaties balsas nuskambėjo dar sykį, kai Molė su Džimu pasiūlė jai tą porcelianinį sostą su vandens nuleidimo svirtele iš šono. Dievas *iš tikrųjų* kalbėjosi su žmonėmis; argi Jis nesišnekėjo su Nojumi apie laivą, apie tai, koks turėtų būti jo ilgis ir talpa? Be abejo, Jis aptarinėjo su juo visas smulkmenas. Ir Abigeilė tikėjo, kad ir su ja Jis šnekučiuojasi, tik ne iš liepsnojančio krūmo ar ugninio stulpo, o ramiu, tyliu balsu sakė: *"Abigeile, tau dar prireiks rankinio vandens siurblio. Gali kiek nori mėgautis elektros energija, Abe, bet laikyk savo žibalines lempas tvarkingas, o knatus paruoštus. Ir šaltą podėlį prižiūrėk taip pat, kaip tatai darė tavo motina. Ir atmink: nesileisk įkalbama jaunimo, nesutik, kas, kaip tu žinai, prieštarautų Mano valiai, Abe. Jie tavo vaikai, bet aš tavo Tėvas".*

Ji sustojo vidury kiemo, įsistebeilydama į bręstančią kukurūzų jūrą, kurią teskyrė į šiaurę besidriekiantis žvyruotas vieškelis. Už trijų mylių nuo jos namo žvyrkelis perėjo į gudronuotą plentą. Kukurūzų derlius šiais metais turėjo būti puikus. Negerai, kad nebus kam jo nuimti. Skaudu buvo galvoti, jog šį rugsėjį raudoni kombainai taip ir liks stovėti garažuose, graudu, kad žmonės su meile ir džiaugsmu nesidarbuos šioje žemėje. Liūdna nuo minties, kad pirmą kartą per praėjusius šimtą aštuonerius metus ji nebematys to laiko, kai vasara Hemingford Houme pereis į pagonišką smagų rudenį. Abigeilė su švelniu grauduliu mylėjo šią vasarą, kadangi tai buvo paskutinė jos vasara - senoji moteris aiškiai tai jautė. Ir ne čia ji sulauks amžino atilsio, o kažin kur toli Vakaruose, nežinomame krašte. Tai buvo skaudu.

Motušė Abigeilė nuklibinkščiavo prie sūpuoklių, atsisėdo ant rato ir ėmė sūpuotis. Tai buvo senas traktoriaus ratas, 1922 metais pakabintas jos brolio Luko. Daug sykių keitė virvę, bet ne patį ratą. Dabar jis daugelyje vietų buvo nusitrynęs, po gumos sluoksniu apsinuogino audinys, ties viduriu aiškiai matėsi įdubimas, kurį nuzulino ant jo lingavę daugelio kartų maži užpakaliukai. Po ratu žemėje buvo išraustas gilus griovelis, čia jau seniai liovėsi želti žolė, o ant storos šakos, prie kurios buvo pririšta

virvė, jau kada kadės nusitrynė žievė, apnuogindama baltą medžio kaulą. Lėtai įsilinguodamos sūpuoklės girgždėjo, ir šįsyk motušė Abigeilė prabilo balsu.

- Prašau Tavęs, Viešpatie, kol dar įmanoma, jeigu Tu dar gali, atitolink nuo manęs šią taurę. Aš tokia sena, man taip baugu, ir aš taip noriu atsigulti savo gimtojo krašto žemėn. Aš pasirengusi keliauti nors ir dabar, jeigu Tu šito nori. Tavo valia bus įvykdyta, Viešpatie, bet Abigeilė viso labo nuvargusi, vos ne vos judinanti kojas sena negrė. Teišsipildo Tavo valia.

Nė menkiausio garso, tik į šaką besitrinančios virvės girgždesys ir iš kukurūzų lauko atsklindantis varnų krankimas. Abigeilė priglaudė savo raukšlėtą kaktą prie gruoblėtos obels, kurią neatmenamais laikais pasodino jos tėvas, ir sielvartingai pravirko.

Tąnakt ji sapnavo, kad vėl pakyla ant Fermerių asociacijos salės scenos, jaunutė ir graži Abigeilė, trečiame nėštumo mėnesyje, o baltame jos suknelės fone išsiskiria tamsus papuošalas iš Etiopijos. Laikydama už grifo gitarą, ji pakyla, pakyla visiškoje tyloje, jos mintys blaškosi kaip pašėlusios, bet iš jų labiausiai išsiskiria vienintelė: *"Aš esu Abigeilė Frymentl Trots, aš gerai groju ir dainuoju; bet nesu tuo tikra, kadangi niekas man šito nesakė"*.

Sapne ji lėtai pasisuka į visus šiuos baltus, švytinčius it mėnuliai veidus, atstato savąjį veidą ryškiai apšviestai salei, dumsiai boluojantiems langams, raudonoms aksomo užuolaidoms, perjuostoms paauksuotomis virvelėmis.

Abigeilė įsikibusi laikosi vienos minties ir pradeda groti "Amžių akmenį". Ji skambina, pasigirsta jos balsas, ne nervingas ir dirglus, o toks, koksai būna dainuojant sau pačiai - turtingas ir sodrus kaip ši šviesa, ir ji galvoja: *"Aš laimėsiu prieš juos. Su Dievo pagalba juos nugalėsiu. O mano tauta, jeigu tu miršti iš troškulio, argi aš neišspausiu iš akmens vandenio? Aš nugalėsiu, ir Deividas didžiuosis manimi, ir mama, ir tėtis taip pat didžiuosis manimi, o ir aš pati didžiuosiuos savo poelgiu, aš išgausiu muziką iš dangaus, aš išspausiu iš akmens vandenį..."*

Ir kaip tik šią akimirką ji pirmą kartą išvydo *jį*. Jis stovėjo tolimajame kampe, už visų kėdžių, sukryžiavęs ant krūtinės rankas. Jis mūvėjo džinsus ir dėvėjo išblukusia striuke ir sagomis ant kišenių. Ant kojų - dulkėti batai numintais puspadžiais, apavas, bylojantis, kad per purvą ir dulkes juo nueita daug mylių. Jo kakta švietė baltumu, į skruostus plūstelėjo džiaugsmo ir triumfo raudonis, akys žėrėjo it mėlyni briliantai, blykstelėdamos vidiniu džiaugsmu ir linksmybe, tarytum Kriso Kringlo darbą būtų užvaldžiusi Šėtono Atžala. Paniekinanti šypsenėlė apnuogino dantis, pavirsdama tulžingu vypsniu. Dantys buvo balti, aštrūs, lygūs kaip žebenkšties.

Jis pakėlė rankas. Abi jos buvo sugniaužtos į kumščius, tokius pat kietus ir tvirtus kaip išaugos ant obels. Šypsenėlė išliko, triumfuojanti, kylanti iš pačių jo gelmių. Iš sugniaužtų kumščių ėmė kapsėti kraujo lašai.

Iš Abigeilės galvos išgaravo žodžiai. Jos pirštai pamiršo, kaip reikia groti; nutrūko nedarnus akordas, įsiviešpatavo tyla.

- Dieve! Dieve! - sušuko ji, bet Dievas nusuko Savąjį veidą.

Tuomet liepsnojančiu veidu ir švytinčiomis kiaulės akelėmis atsistojo Benas Konvėjus.

- *Negriška kalė!* - riktelėjo. - *Ką daro ši juoda kalė mūsų scenoje? Dar niekuomet negriškas šlamštas nepasiekė dangiškos muzikos! Ir jokia juoda bjaurybė neišgavo vandenio iš akmens.*

Pasigirdo pikti pritarimo šūksniai. Žmonės plūstelėjo pirmyn. Ji pamatė, kaip atsistojo jos vyras ir pabandė pakilti ant scenos. Kažkieno kumštis smogė jam per lūpas, nublokšdamas Deividą atgalios.

- *Nustumkite šiuos purvinus nigerius į salės galą!* - sustūgo Bilas Arnoldas, ir kažkas stumtelėjo Rebeką Frymentl prie sienos. Dar kažkas - regis, Četas Dikonas - apvyniojo aplink Rebeką raudoną aksomo užuolaidą, o paskui apjuosė paauksuota virvele. Jis staugė:

- *Tik pažvelkite! Pasidabinusi beždžionė! Išsipusčiusi beždžionė!*

Kiti puolė artyn prie tos vietos, kur stovėjo Četas Dikonas, ir visi ėmė spardyti besipriešinančią, į aksomą įsuktą moterį.

- *Mama!* - išrėkė Abigeilė.

Iš sustingusių jos rankų išslydo gitara, trenkėsi į scenos grindis ir, suskambusi nutrūkusiomis stygomis, sudužo.

Paklaikusiu žvilgsniu ji dirstelėjo į Tamsos žmogų salės gale, bet jo mašina jau buvo paleista ir lėkė vis didesniu greičiu; dabar jis jau keliavo į kokią nors kitą vietą.

- *Mama!* - dar kartą suklykė, o paskui šiurkščios rankos ėmė vilkti ją nuo scenos, jos įsigavo po suknele, čiupinėjo ją, graibė, žnaibė. Kažkas staigiai, kone išsukdamas ranką, truktelėjo ją ir priglaudė ant kažin ko kieto ir karšto.

Tiesiog į ausį Beno Konvėjaus balsas:

- *Kaip tau patinka MANO amžių akmuo, juodoji šliundra?*

Salėje viskas susijaukė. Ji matė, kaip jos tėvas mėgina prasibrauti iki motinos, ir pastebėjo, kaip balta ranka trenkia butelį į kėdės atlošą. Pasigirdo dūžtantis žvangesys, o paskui dantytas butelio kaklelis, sublyksėjęs minkštoje žibalinių lempų šviesoje, įsirėžė į jos tėvo veidą. Ji regėjo, kaip išvirtusios jo akys sprogo nelyginant vynuogės.

Ji suvaitojo, ir galingas jos balsas, atrodė, suskaldė patalpą į atskiras dalis, viską nugramzdindamas tamson, ir vėlei ji tapo motuše Abigeile, šimto aštuonerių metų amžiaus, pernelyg sena, Viešpatie, pernelyg sena (bet teišsipildo Tavo valia), ir ji ėjo per kukurūzų lauką, mistinį kukurūzų lauką, neaukštą, bet besidriekiantį per daugelį mylių aplinkui, pasiklydusi šiame sidabruojančiame, nuo mėnulio šviesos ir šešėliais šmėžuojančiame lauke. Abigeilė girdėjo, kaip vasaros vėjelis kuždasi su kuku-

rūzų stiebais, kvėpė gyvą augalų aromatą, kaip alsavo juo visą savo ilgą ilgą gyvenimą (labai dažnai ji pamanydavo, kad šis augalas - kukurūzas - už viską arčiau gyvybės, ir jo kvapas buvo pačios gyvybės, jos užgimimo kvapas, ir Abigeilė triskart tekėjo, ir palaidojo tris savo vyrus: Deividą Trotsą, Henrį Hardestą ir Neitą Bruksą. Ji gali priimti vyrą kaip moteris, ir mintis apie tai teikė jai didžiulę palaimą: *"Dieve mano, kaip man patinka būti seksualiai su savo vyru ir kaip man patinka, kad jis manęs geidžia, kai jis suteikia man tai, ką suteikia, kuo pripildo mane"* - ir retsykiais palaimos viršūnėje ji galvodavo apie kukurūzus, apie švelnų augalą negiliomis, bet plačiai išsikerojusiomis šaknimis, ji galvojo apie vaisių, o paskui apie kukurūzus, kai viskas baigdavosi, ir jos vyras gulėdavo šalia, kai kambarį užpildydavo meilės kvapas, joje paliktos vyro aistros kvapas, kvapas jos sukurtų sulčių, idant palengvintų jam kelią, ir tai buvo bręstančių kukurūzų kvapas, minkštas ir švelnus, palaimintas kvapas).

Ir vis dėlto Abigeilė jautė išgąstį ir gėdijosi tokio intymaus artumo su žeme, vasara ir auganči gyvybe, nes ji buvo ne viena. *Jis* buvo šičia, netoliese, už dviejų eilių į dešinę ar į kairė nuo jos, sėlino įkandin arba tykino vos vos priekyje. Dulkini jo batai skverbėsi į žemės kūną, teikdami šiai skausmą. Tamsos žmogus buvo šičia, jis šypsojosi naktyje kaip audros žaibas.

O vėliau jis prabilo, pirmą sykį prakalbo balsu, ir mėnulio šviesoje ji išvydo jo šešėlį, aukštą, gunktelėjusį, groteskišką, krintantį tarpueilyje, kuriuo ji gūrino. Jo balsas priminė nakties vėją, vaitojantį tarp išdžiūvusių kukurūzų stiebų spalyje, kaip šių stiebų šlamėjimas, kai atrodo, jog jie patys pasakoja apie savąjį galą. Balsas buvo labai skvarbus. Tai buvo lemties, žūties, mirties balsas:

- Tavo gyvybė mano rankose, senoji Motina. Jeigu tu meldiesi Dievui, paprašyk Jo, kad Jis pasiimtų tave anksčiau, nei išgirsi už savęs mano žingsnius. Ne tau išgauti dangaus muziką, ne tau sunkti iš akmens vandenį, atmink: tavo gyvenimas mano rankose.

Paskui ji prabudo, prabudo valandą prieš aušrą, ir pradžioje jai pasirodė, kad prisišlapino į lovą, bet tai tebuvo nakties drėgmė. Jos išdžiūvęs kūnas virpčiojo, kiekviena ląstelė meldė poilsio.

- Viešpatie šventas, atitolink šią taurę nuo mano lūpų.

Jos Viešpats neatsakė. Tik ankstyvas ryto vėjelis lengvai klebeno perdžiūvusį lango rėmą. Motušė Abigeilė atsikėlė, įkūrė ugnį senoje krosnelėje ir pastatė ant jos kavinuką.

Kitomis dienomis turėjo daug dirbti, kadangi laukė svečių. Ar norėdavo miego, ar ne, ar pavargdavo ji, ar ne, bet ji niekuomet nepaniekindavo svečių ir dabar nesiruošė taip pasielgti. Bet geriau viską daryti nes-

kubant, antraip gali ką nors pamiršti - dabar ji daug ką pamiršdavo - arba supainioti.

Pirmiausia reikėjo nueiti į Edės Ričardson vištidę, o ji buvo labai toli, už keturių ar penkių mylių. Ji susigriebė begalvojanti, ar tik neketina Dievas atsiųsti jai erelį, kad ji galėtų šias keturias mylias nuskristi, o gal nukreipti pas ją Eliją su savo ugniniu vežimu, idant tasai pametėtų ją pakeliui.

- Piktžodžiauji, - smerkiančiai tarė ji pati sau. - Viešpats suteiks jėgų, o ne taksi.

Kai išplovė kelias savo lėkštes, ji apsiavė batais ir pasiėmė lazdą. Netgi dabar senoji moteris retai kada ja naudojosi, bet šiandien motušei Abigeilei jos prireiks. Keturios mylios pirmyn, keturios mylios atgalios. Šešiolikos metų ji galėtų ten skriste nuskrieti ir bėgte parbėgti visą kelią atgalios, bet tie palaimintieji šešiolika liko tolimoj praeity.

Senutė leidosi į kelią aštuntą ryto, tikėdamasi nusigauti iki Ričardsonų fermos apie pusiaudienį ir išlaukti ten pačias karščiausias valandas. Paskui ji suras savyje jėgų nugalabyti kelias vištas, o temstant patrauks atgalios. Iki sutems, nespės sugrįžti į namus, ir ši mintis motušei Abigeilei priminė jos sapną, bet tasai Tamsos žmogus dar labai toli. Jos svečiai buvo kur kas arčiau.

Ji gūžino labai lėtai, netgi lėčiau, (ji tai jautė) nei galėtų eiti, kadangi jau pusę devintos ryto saulė pliskino negailestingai. Abigeilė prakaitavo nesmarkiai, - ant jos kaulų liko ne tiek jau daug kūno minkštimo, iš kurio galėtų sunktis drėgmė, - bet kai nusigavo iki Gudelų pašto dėžutės, jai prireikė poilsio. Prisėdo medžio paunksnėje ir suvalgė keletą datulių. Nė erelio, nė vežimo neregėt jokio pėdsako. Motušė Abigeilė sukikeno, paskui pakilo, nusibraukė nuo suknelės padurkų šapus ir nuklibinkščiavo toliau. Taip, jokio taksi. Viešpats padeda tiems, kurie patys sau padeda. Bet ji vis tiek jautė, kaip gelia visus sąnarius, ir žinojo, kokį koncertą jie surengs šiąnakt.

Senutė vis smarkiau sviro ant lazdos, nors jau ėmė skaudėti riešą. Jos batai, aptaisyti geltona oda, pasidengė dulkėmis. Saulės spinduliai krito tiesiog į ją, ir slenkant laikui keliauninkės šešėlis darėsi vis trumpesnis ir trumpesnis. Vien tik per šį rytą motušė Abigeilė pamatė daugiau laukinių gyvūnų, nei per visą savo gyvenimą: lapę, meškėną, dygliuotį. Visur buvo pilna varnų, jos krankė, sklandė ore. Jeigu jinai būtų girdėjusi, kaip Stju Redmenas ir Glenas Beitmenas aptarinėjo keistenybę, - jiems tai atrodė keistenybė, - kaip supergripas naikino vienas gyvūnų rūšis ir palikdavo ramybėje kitas, ji būtų tik pasijuokusi. Jis sunaikino naminius gyvūnus ir paliko laukinius, juk tai labai paprasta ir aišku. Kai kurios naminių gyvūnų rūšys išliko, bet ir tai buvo bendra taisyklė - liga nusinešė žmones

ir geriausius jų draugus. Gripas sunaikino šunis, bet nepalietė vilkų. Kadangi vilkai buvo laukiniai, o šunys ne.

Ugninis skausmas įsiskverbė į jos klubus, kelius, kulkšnis, riešus, kuriais ji rėmėsi į lazdą. Ji šlepseno ir šnekėjosi su savo Viešpačiu kartais mintyse, kartais balsu, nejausdama ypatingesnio skirtumo. Motušė Abigeilė vėl ėmė prisiminti savo praeitį. Be abejonės, 1902 metai buvo patys geriausi. Po to laikas, rodės, paspartino savo žingsnį, kažkokio milžiniško kalendoriaus lapeliai vertėsi ir vertėsi be perstojo. Kūniškas gyvenimas taip greitai prabėgo... Kaipgi kūnas galėjo taip pavargti nuo gyvenimo?

Su Deividu Trotsu jiedu sugyveno penketą vaikų, viena iš jų, Meiblė, užspringusi obuolio gabaliuku, numirė vidiniame senojo namo kieme. Abė kabino skalbinius, užsuko už kampo ir išvydo savo vaikelį, gulintį ant nugaros, įsikibusį rankomis į gerklę ir pamėlynavusį nuo dusulio. Galų gale ji ištraukė tą obuolio gabalėlį, bet iki to laiko mažytė Meiblė jau buvo sustingusi ir atšalusi, vienintelė jos pagimdyta mergaitė ir vienintelis jos vaikas, numiręs nuo nelaimingo atsitikimo.

Dabar motušė Abigeilė ilsėjosi Nauglersų fermos tvoros šešėlyje, o už dviejų šimtų jardų žvyrkelį keitė gudronuotas plentas - tai buvo toji vieta, ties kuria Frymentlų kelias perėjo į Polko apygardos kelią. Nuo karščio virš plento kilo garai, o virš horizonto danguje liejosi nelyginant gyvsidabris, žėrintis it vanduo miražuose. Karštomis dienomis ties pačiu horizontu visuomet matosi šis gyvsidabris, bet neįmanoma iki jo nukakti. Arba bent jau *jinai* niekuomet iki jo nenusigavo.

Deividas numirė 1913 metais nuo peršalimo, kuris ne itin skyrėsi nuo šio, nusinešusio tiek gyvybių. 1916-aisias, kai jai buvo trisdešimt ketveri, Abigeilė ištekėjo už Henrio Hardesto, juodaodžio fermerio iš Vylerio apygardos šiaurėje. Jis specialiai atvažiavo pasipiršti. Henris buvo našlys su septynetu vaikų. Visi jie, išskyrus du, jau suaugo ir išvažinėjo kas kur. Henris buvo septyneriais metais vyresnis už Abigeilę. Jis padovanojo jai du berniukus, kol 1925 metų vasaros pabaigoje užsimušė apvirtus traktoriui.

Praėjus metams po šio įvykio, ji ištekėjo už Neito Brukso, ir žmonės dėl to liežuvavo - o taip, žmonės mėgsta paliežuvauti, kartais atrodo, kad daugiau neturi ką veikti. Neitas buvo Henrio Hardesto fermos samdomas darbininkas, ir jis tapo jai geru vyru. Ko gero, ne tokiu švelniu ir maloniu kaip Deividas, ir, be abejo, ne tokiu užsispyrusiu kaip Henris, bet vis dėlto geru vyru, kuris dažniausiai pasielgdavo taip, kaip jinai jam sakydavo. Kai moteris perkopia tam tikrą amžiaus ribą, malonu suvokti, *kas* viską laiko savo rankose.

Šeši jos sūnūs padovanojo jai trisdešimt dviejų anūkų derlių. O šie savo ruožtu, kiek ji žinojo, nuėmė devyniasdešimt vieno proanūkio derlių, o iki supergripo epidemijos ji jau turėjo tris proproanūkius. Jų būtų buvę dar daugiau, jeigu mergiotės nevartotų tablečių prieš pastojimą. Atrodė, kad seksas joms tebuvo dar vienas žaidimas. Abigeilė jų gailėjosi, bet

niekuomet apie tai nekalbėjo. Dievo reikalas spręsti, ar daro jos nuodėmę, vartodamos šias tabletes (ir tik ne to gunktelėjusio senioko iš Vatikano - motušė Abigeilė visą gyvenimą priklausė metodistų bažnyčiai ir didžiavosi, kad niekuomet nesusidėjo su šiais katalikais, kurių gyslomis tekėjo žuvies kraujas), bet Abigeilė puikiausiai žinojo, ką būtent jos praranda: ekstazę, kuri ateina stovint ant paties Šešėlių Slėnio slenksčio, ekstazę, kai tu visiškai atsiduoti vyrui ir Dievui, kai tu sakai, kad Jo valia bus įvykdyta, ir *Valia* išsipildo: galutinė meilės ekstazė Dievo akivaizdoje, kai vyras sugrįžta prie senosios Adomo ir Ievos nuodėmės, tik dabar jau nuplautos ir pašventintos Avinėlio Krauju.

O, kokia gera diena...

Ji troško gerti, senutė norėjo atsidurti namuose, savo mėgstamame supamajame krėsle, geidavo, kad ją paliktų ramybėje. Kairėje ji jau matė saulėje blizgantį vištidės stogą. Dar mylia, ne daugiau. Buvo beveik pusė vienuoliktos - ne taip jau ir blogai tokiai senai kriošenai. Ji leis sau pasnausti, kol su vakaru neatslinks vėsuma. Čia nėra jokios nuodėmės. Ypač jos amžiuje. Abigeilė sliūkino kelkraščiu, jos batai pasidengė storu kelio dulkių sluoksniu.

Ką gi, ji turėjo daug vaikų, kad būtų galima laiminti jos senatvę, o tai jau šis tas. Buvo tokių, kaip, pavyzdžiui, Linda ir gero žodžio nevertas jos prekeivis vyras, kurie visiškai jos nelankė, bet buvo ir tokių, kaip Molė su Džimu, Ketė su Deividu, jų pakako, kad nusvertų tūkstančius Lindų ir jų niekingus prekeivius vyrus, kurie vaikšto nuo durų prie durų ir beldžiasi į jas, tikėdamiesi parduoti savo niekučius. Paskutinysis iš jos brolių, Lukas, numirė 1949-aisiais, aštuoniasdešimties ir dar kažkiek metų amžiaus, o paskutinysis iš jos vaikų, Samuelis, 1974-aisiais, būdamas penkiasdešimt ketverių. Ji pergyveno visus savo vaikus, o juk taip neturėtų būti, bet viskas panėšėjo į tai, tarsi Viešpats turėjo su ja susijusių savo planų.

1982-aisias, kai Abigeilei sukako šimtas metų, jos nuotrauką išspausdino Omahos laikraštis ir atsiuntė telereporterį nufilmuoti apie ją reportažą. "Kuo jūs galėtumėte paaiškinti savo ilgaamžiškumą?" - paklausė jos vaikinukas ir liko nuviltas jos lakonišku, kirste nukirstu atsakymu: "Dievu". Jie norėjo išgirsti, jog ji maitinosi medumi, susilaikydavo nuo keptos kiaulienos arba kad miegodama laikė iškeltas aukščiau galvos kojas. Bet nieko panašaus ji nedarė, tad kamgi meluoti? Dievas suteikia gyvybę, ir panorėjęs Jis ją atima.

Ketė ir Deividas padovanojo jai televizorių, kad galėtų pasižiūrėti į save, ir ji gavo prezidento Reigano laišką (jis ir pats toli gražu nebuvo jaunuolis) su sveikinimu, sulaukus "tokio senyvo amžiaus", tarsi patvirtindamas tą faktą, kad ji ne veltui tiek metų balsavo už respublikonus. O už ką ji dar galėjo balsuoti? Ruzveltas su visa savo komanda buvo komunistai. Kai ji perkirto vieno šimtmečio ribą, Hemingford Houmo miestelis "amžinai" atleido ją nuo mokesčių - ta pačia proga, kokia ją pasveikino ir Ronaldas Reiganas. Jai įteikė dokumentą, patvirtinantį, jog jinai yra se-

niausia Nebraskos gyventoja - tarsi tai būtų tas pat, kuo apsidžiaugia vaikai. Atleidimas nuo mokesčių - puikus dalykas, net jeigu visa kita - gryniausia kvailystė, - jeigu jie nebūtų atleidę jos nuo mokesčių, ji būtų praradusi ir tą jai likusį lopinėlį žemės. Didžiąją dalį žemės ji jau prarado kada kadės; Frymentlų turtas ir Fermerių asociacijos galia aukščiausią ribą pasiekė tais stebuklingais 1902 metais, o po to ėmė riedėti žemyn. Beliko tik keturi akrai. Visa kita atimta mokesčių sąskaita, arba parduota skoloms padengti... Ir daugiausiai pardavė jos pačios sūnūs, ir jai buvo sunku apie tai prisipažinti.

Praėjusiais metais ji gavo kažkokios Niujorko firmos, besivadinančios "Amerikos geriatrų draugija" laišką. Jame buvo sakoma, kad ji užima šeštąją vietą tarp seniausių Amerikos gyventojų ir trečiąją tarp ilgaamžių moterų. Pats seniausias iš šiuo metu gyvenančių - kažkoks vyras iš Santa Rozos, Kalifornijos valstijos. Šis daugužis iš Santa Rozos turėjo šimtą dvidešimt dvejus metus. Motušė Abigeilė paprašė Džimo šį raštą įrėminti ir pakabinti ant sienos šalia prezidento laiško. Džimas įvykdė jos prašymą tik šių metų vasario mėnesį. Dabar, apie tai pagalvojusi, ji prisiminė, kad būtent tuomet paskutinį kartą matė Džimą su Mole.

Abigeilė pagaliau nusigavo iki Ričardsonų fermos. Beveik praradusi jėgas, ji prisišliejo prie aptvaro ir ilgesingai pasižiūrėjo į namą. Viduje tikriausiai vėsu, vėsu ir gera. Ji pajuto, kad šitaip atsirėmusi galėtų prastovėti ištisą amžinybę. Bet prieš tai jai būtina šį tą atlikti. Nuo šios ligos nudvėsė labai daug gyvūnų - arklių, šunų, žiurkių, - ir jai reikėjo išsiaiškinti, ar į šį skaičių įeina ir vištos. Būtų tiesiog juokinga, jei paaiškėtų, kad tokį ilgą ir varginantį kelią ji įveikė dėlei nudvėsusios vištos.

Abigeilė nučiūžino prie vištidės šalia kluono ir stabtelėjo, viduje išgirdusi kudakavimą. O po akimirkos pasigirdo dirglus gaidžio balsas.

- Gerai, - sumurmėjo senutė. - Labai gerai.

Ji jau buvo besisukanti, kai ūmai ant malkų rietuvės išvydo išsidriekusį kūną; negyvėlio ranka gniaužė gerklę. Tai buvo Bilas Ričardsonas, Edės pusbrolis. Lavonas tysojo suniokotas laukinių žvėrių.

- Vargšelis, - pratarė Abigeilė. - Vargšas, nelaimingas žmogus. Pulkai angelų tau giedos laidotuvių giesmes, Bilai Ričardsonai.

Ji patraukė vėsaus, viliojančio namo link. Atrodė, kad iki jo dar ištisos mylios kelio, nors tereikėjo perkirsti kiemą. Abigeilė nebuvo tikra, ar įstengs tai padaryti: baigė išsekti paskutinės jos jėgos.

- Teišsipildo Aukščiausiojo valia, - tarė ji ir pajudėjo pirmyn.

Saulė plieskė į svetainės langą, kurioje motušė Abigeilė prigulė ir vos nusimetusi batus užmigo. Labai ilgai jinai negalėjo suprasti, kodėl taip ryškiai šviečia saulė; panašiai jautėsi ir Laris Andervudas, kai jis prabudo prie mūrinės tvoros Niū Hampšyre.

Senutė atsisėdo; tuosyk sudejavo kiekviena jos išvarginto kūno ląstelė.

- Dieve maloningas, juk aš išmiegojau visą dieną ir visą naktį!

Jeigu taip, vadinasi, ji buvo labai smarkiai pavargusi. Jos kojos taip nutirpo, kad prireikė bemaž dešimties minučių išlipti iš lovos ir nusileisti žemyn, į vonios kambarį; ir dar dešimties minučių apsiauti. Vaikščiojimas virto kankyne, bet senutė žinojo, kad jai būtina prasimankštinti. Jeigu šito nepadarys, tai nutirpimas įsigaus į ją tūkstančiu skausmingai badančių adatėlių.

Šlubčiodama motušė Abigeilė patraukė prie vištidės ir raukydamasi nuo šutros, fekalijų smarso bei lakstančių pūkų įėjo vidun. Vanduo čia buvo tiekiamas automatiškai, jis kilo savaiminio tekėjimo siurbliu iš Ričardsonų šulinio, bet didesnė dalis lesalo jau buvo sulesta, o nuo karščio pastipo nemažai paukščių. Patys silpniausi jau seniai badavo arba buvo mirtinai užkapoti ir gulėjo ant apdergtos aslos tarsi mažyčiai sniego gumulėliai.

Dauguma išgyvenusių paukščių, atėjus senutei, suplasnojo sparnais, o dedantys kiaušinius tik mirksėjo, stebėdami jos judesius kvailomis paukštiškomis akelėmis. Buvo tiek daug ligų, nusinešančių vištas į aną pasaulį, ir Abigeilė būgštavo, jog supergripas jas pribaigs, bet paukščiai atrodė ganėtinai sveiki. Tuo pasirūpino Viešpats.

Abigeilė išsirinko tris pačias riebiausias ir pakišo jų galvas po sparnu. Vištos beregint užmigo. Senutė sudėjo jas į krepšį, bet suprato esanti pernelyg silpna jas pakelti. Jai teko vilkte vilkti krepšį per grindis.

Likusios vištos įdėmiai stebėjo ją nuo savo laktų, kol senutė išėjo, o paskui vėl ėmė kudakuoti - matyt, skundėsi blogu maitinimu.

Jau buvo beveik dešimta valanda ryto. Motušė Abigeilė prisėdo ant suolelio pagalvoti. Ankstesnis jos sprendimas sugrįžti į namus sutemus tebeatrodė tinkamiausias. Ji praras dieną, bet jos svečiai dar kelyje. Ji galės išnaudoti šią dieną tam, kad pasirūpintų vištomis ir pailsėtų.

Dabar jos kūnas buvo kiek paklusnesnis, o krūtinėje radosi nepažįstamas, bet pakankamai malonus nerimo jausmas. Jai prireikė kelių sekundžių suprasti, jog tai buvo... Ji buvo alkana!.. Šį rytą ji tikrai buvo *alkana,* garbė Dievui, o kiek jau praėjo laiko, kai ji valgė vien iš įpročio? Pastaruoju metu ji buvo vien kaip garvežio kūrikas, žeriantis anglis į pakurą - ne daugiau. Bet kai ji nukirs trim vištom galvas, tuomet pasižiūrės, kas ten liko Edės podėlyje, ir, garbė Dievui, ji *pasimėgaus* radiniu. Matai, sakė pati sau, Dievas geriau žino. Tai palaimintas patvirtinimas, Abigeile, patvirtinimas. Tai ženklas.

Dusdama ji atvilko krepšį prie trinkos, stovinčios tarp malkinės ir tvarto. Malkinėje rado ant tašelio kabantį kirvuką, pasiėmė jį ir vėl išėjo laukan.

- O dabar, Viešpatie, - tarė motušė Abigeilė, stovėdama prie krepšio ir žvelgdama į giedrą vasaros dangų, - Tu suteikei man jėgų čia ateiti, ir aš tikiu, kad suteiksi man jėgų sugrįžti atgalios. Tavo pranašas Izaijas sako, kad jeigu vyras ar moteris tiki Aukščiausiuoju, tai jie gali pakilti į dangų ant erelio sparnų. Nedaug ką žinau apie erelius, Viešpatie, išskyrus tai,

jog jie yra patys plėšriausi paukščiai su puikia rega, bet štai čia, mano krepšyje, guli trys vištos, ir aš norėčiau nukirsti joms galvas, bet padaryti tai ne savo rankomis. Teišsipildo Tavo valia. Amen.

Senutė pakėlė krepšį ir jį krestelėjo. Viena višta iki šiol tebelaikė galvą po sparnu ir miegojo. Dvi kitos tingiai spurdėjo. Krepšyje buvo tamsu, ir vištos, regis, manė, jog atėjo naktis. Kvailesni už vištas buvo tik Niujorko demokratai.

Abigeilė išsitraukė pirmąją ir paguldė ant kaladės dar prieš tai, nei ši suprato, kas jos laukia. Sukaupusi visas jėgas, senoji moteris nuleido kirvuką, kaip visuomet susiraukdama, vos tik mirtį nešantys ašmenys dusliai dunktelėjo į medį. Vištos galva nukrito į dulkes. Paukštis be galvos, taškydamas į šalis kraują, ėmė blaškytis po Ričardsonų kiemą, pašėlusiai plasnodamas sparnais. Po kurio laiko nelaimingas paukštis suprato esąs nebegyvas, ir išsitiesė dulkėse. Vištos dedeklės ir Niujorko demokratai, Dieve mano, Dieve mano.

Motušė Abigeilė pabaigė darbą iki galo, ir visas jos nerimas, kad jai kas nors nepasiseks arba pati susižeis, pasirodė beprasmis. Dievas išgirdo jos maldą. Trys puikios vištos. Dabar jai beliko nusigauti su jomis iki savo namų.

Ji sudėjo vištas atgal į krepšį ir pakabino kirvuką į vietą. Paskui nusliūkino į namą paieškoti ko nors valgomo.

Laukdama, kol baigsis dienos karštis, Abigeilė užsnūdo ir susapnavo, kad jos svečiai jau visai netoliese; jie buvo į pietus nuo Jorko, važiavo pikapu. Šešiese. Vienas kurčnebylis, bet vis tiek labai stiprus vaikinas. Jis buvo vienas iš tų, su kuriais jai būtina pasikalbėti.

Senutė nubudo pusę keturių, kūnas buvo šiek tiek nutirpęs, bet vis tiek jautėsi pailsėjusi ir atgavusi jėgas. Kitas dvi su puse valandos ji pešė vištas, vis pailsėdama, kai imdavo pernelyg smarkiai skaudėti pirštus, o paskui vėl imdavosi darbo. Dirbdama ji giedojo himnus - “Septyni miesto vartai (Aleliuja Viešpačiui)”, “Pasitikėk ir nusižemink” ir savo mėgstamą “Rojaus sode”.

Kai susidorojo su paskutiniąja višta, kiekvieną jos rankų pirštą nepakeliamai maudė, o dienos šviesa įgavo tą ramų auksinį atspalvį, kuris reiškė blandos artėjimą. Dabar jau liepos pabaiga, vadinasi, dienos vis trumpėja.

Senoji negrė įėjo į namą ir dar sykį užkando. Duona apdžiūvo, bet nepriplėko - joks pelėsis neišdrįs kyštelėti savo žalzgano veido į Edės Ričardson virtuvę, - ir dar Abigeilė rado pusę indelio riešutų sviesto. Ji suvalgė sumuštinį, pasidarė dar vieną ir įsidėjo jį suknelės kišenėn - jeigu kartais praalktų kelyje.

Jau buvo dvidešimt minučių po šešių. Pasiėmusi krepšį, Abigeilė išėjo iš namo ir lėtai nusileido priebučio laipteliais.

Sunkiai atsidususi, ji ištarė:

- Aš išeinu, Viešpatie. Sugrįžtu į namus. Eisiu lėtai, nemanau, kad nusigausiu anksčiau pusiaunakčio, bet Knyga sako, kad baimė - ne pusiaunakčio siaubas ir ne pusiaudienio sekinimas. Aš vykdau Tavo valią kaip tik įmanydama. Prašau eiti su manimi drauge. Vardan visko, kas šventa. Amen.

Tuo metu, kai ji nukurnėjo iki tos vietos, kur plentas perėjo į žvyrkelį, buvo tamsu nors į akį durk. Skambėjo cikados, kažkur žemumėlėje kvarkė varlės. Danguje švietė didelis raudonas mėnulis, bet kai tik pakils aukščiau, jis pakeis savo spalvą.

Senutė prisėdo pailsėti ir suvalgyti pusę sumuštinio su riešutų sviestu (jinai būtų sutepusi dar ir juodųjų serbentų želė, kad pagerėtų ne itin malonus jo skonis, bet Edė visas savo atsargas laikė rūsyje, o į jį vedė pernelyg daug pakopų). Krepšys gulėjo greta jos. Skaudėjo visą motušės Abigeilės kūną, atrodė, kad štai netrukus ją apleis paskutinės jėgos, o jai dar reikia eiti apie dvi su puse mylios... Bet ji jautė keistą susijaudinimą. Kiek jau praėjo metų nuo to laiko, kada ji paskutinį kartą buvo išėjusi nakties tamson po žvaigždžių skraiste? Jos žėrėjo ryškiai, kaip visuomet, ir jeigu ją lydės sėkmė, tai ji pamatys krintančią žvaigždę ir užmins norą. Tamsi naktis, žvaigždės, mėnulis, ką tik pakėlęs savo nuostabų raudoną veidą virš horizonto, visa tai vėl sužadino prisiminimus apie jos mergautines dienas su visomis jų svajonėmis ir lūkesčiais, troškimais, pakiliu jausmingumu, esančiu ties misterijos riba. O taip, kažkada ji buvo mergaitė. Tačiau pasitaikydavo žmonių, tuo netikinčių, tokių, kurie neįstengtų patikėti ir kitkuo - jog milžiniška sekvoja kažkada buvo liaunu žaliu daigeliu. Bet anuomet ji jau buvo mergina, jos vaikiška nakties baimė šiek tiek išbluko, o suaugusio žmogaus baimė, atslenkanti naktimis, kai aplinkui taip tylu, jog įmanoma išgirsti vidinį sielos balsą, ši baimė dar tebebuvo ateityje. Šiame trumpame tarpsnyje naktis atrodė kaip kvapni mįslė, laikas, kai žvelgdamas į žvaigždėtą dangų ir įsiklausydamas į vėjelį, atnešantį tokius svaiginančius kvapus, jauti save priartėjusį prie pačios Visatos širdies plakimo, meilės ir gyvenimo. Atrodo, jaunas būsi amžinai, ir kad...

Tavo gyvybė mano rankose.

Ūmai pajuto staigų krepšio trūktelėjimą, privertusį šoktelėti jos širdį.

- Ei! - šūktelėjo senutė gergždžiančiu, drebančiu baugščiu balsu ir timptelėjo krepšį į save.

Pasigirdo tylus urzgimas. Keliu, pačiu jo pakraščiu sėlino didelė ruda žebenkštis. Jos akyse, kurios buvo įsmeigtos į senutę, atsispindėjo kruvinas mėnulio diskas. Prie žebenkšties jungėsi kiti žvėreliai, jų vis daugėjo ir daugėjo.

Abigeilė dirstelėjo kiton kelio pusėn ir išvydo, jog kelias tiesiog knibždėte knibžda įvairių žvėrelių. Į ją sužiuro dešimtys grėsmingų, tykojančių žvilgsnių. Jie užuodė vištų kvapą iš krepšio. "Kaipgi galėjo susirinkti tokia nesuskaičiuojama galybė aplink mane?" - pamanė motušė Abigeilė

su vis didėjančia baime. Sykį vaikystėje jau buvo įkandusi žebenkštis; Abė užlipo po Didžiojo Namo pastoge, norėdama pasiekti ten užkritusį raudoną guminį sviedinį, ir kažin kas, Abei pasirodęs tarsi dideli adatų nasrai, įsikirto jai į ranką. Ne patsai skausmas, o netikėta agresija, į natūralią įvykių eigą įsiveržusi agonija privertė ją surikti. Ji atitraukė ranką, o žebenkštis pakibo ant jos, rudas žvėrelio kailiukas buvo apvarvėjęs krauju, jo kūnas siūbavo iš šono į šoną kaip standi gyvatė. Abigeilė šaukė, purtė ranką, bet žebenkštis neatsikabino: atrodė, ji tapo neatskiriama mergaitės dalimi.

Jos broliai Mikis ir Metju taip pat buvo kieme; tėvas stovėjo priebutyje, vartydamas užsakymų katalogą. Visi jie puolė prie jos ir sekundei sustingo nuo reginio: Abigeilė, kuriai tuomet buvo dvylika metų, blaškėsi po kiemą, o žebenkštis, nukarusi nuo jos rankos kaip kailinė mantija, spurdėjo užpakalinėmis kojomis, ore ieškodama atramos. Kraujas fontanu tiško ant mergaitės suknutės, kojų ir batelių.

Būtent Abigeilės tėvas atsitokėjo pirmasis. Išsitraukęs iš malkų rietuvės pliauską, jis sušuko: *"Stovėk ramiai, Abe!"* Jo balsas, neleidžiančio abejoti įsakymo balsas, prasimušė pro panikos sūkuriavimą ir murmėjimą jos galvoje, kai jau niekas kitas negalėjo pagelbėti. Ji sustingo, net švilpdama atskriejo pliauska, skausmas nudiegė jos ranką iki pat peties (mergaitė buvo įsitikinusi, kad jai lūžo kaulas), ir tuomet šis rudas Kažkas, sukėlęs tokį skausmą ir nuostabą, - per keletą siaubingų akimirkų šie du jausmai susiliejo į vieną neatskiriamą visumą, - atsidūrė ant žemės, kailis nuo jos kraujo suzmeko, ir kai pašokęs Mikis nusileido ant abiejų kojų, pasigirdo kraupus priešmirtinis gurgždantis garsas, primenantis kramtomo ledinuko garsą, ir jeigu žvėrelis neišleido dvasios anksčiau, tai dabar jau tikrai buvo nebegyvas. Abigeilė neprarado sąmonės, bet įsiraudojo klaikiu, isterišku verkimu.

Ir tuomet išblyškusiu, išsigandusiu veidu pribėgo Ričardas, vyresnysis brolis. Jiedu su tėvu apsimainė žvilgsniais.

- Niekuomet gyvenime nemačiau, kad žebenkštis krėstų tokius dalykus, - pastebėjo Džonas Frymentlas, apkabindamas per pečius raudančią dukterį. - Ačiū Dievui, kad šito nematė tavo motina.

- Galbūt ši žebenkštis pa... - prabilo Ričardas.

- Užčiaupk savo burną, - išpyškino tėvas greičiau, nei Ričardas spėjo pratęsti. Jo balsas vienu metu buvo išsigandęs ir drebantis iš pykčio. Ir Ričardas *iš tiesų* užčiaupė burną - užčiaupė taip staigiai ir taip stipriai, kad Abė išgirdo čekštelėjimą. O paskui tėvas kreipėsi į ją:

- Nagi, eime prie siurblio, Abigeile, mieloji, ir nusiplaukim visą šitą nešvarumą.

Ir tik po metų Lukas jai paaiškino, ko gi jos tėvas neleido Ričardui pasakyti balsu: ši žebenkštis, iškrėtusi tokį dalyką, be jokios abejonės, turėjo būti pasiutusi, ir jeigu pasirodytų, jog tai tiesa, tuomet ji, Abigeilė, būtų numirusi baisia mirtimi ir iškentusi vieną iš pačių siaubingiausių kančių, kurios tik žinomos žmonėms; tačiau žebenkštis nebuvo pasiutusi,

žaizda užsitraukė, nepalikdama jokio pėdsako. Bet vis tiek nuo tos dienos ir iki šiolei Abigeilė bijojo šių žvėrelių taip, kaip kai kurie žmonės bijo žiurkių ir vorų. Štai jeigu gripas pasiglemžtų *jas,* o ne šunis! Bet taip neatsitiko, ir jinai buvo...

Tavo gyvybė mano rankose.

Vienas iš žvėrelių metėsi pirmyn ir staigiai truktelėjo krepšį.

- *Ei!* - riktelėjo senutė. Žebenkštis atšoko atgal; ji buvo išsišiepusi, ir atrodė, kad iš jos nasrų kybojo gabalėlis medžiagos.

Jis pasiuntė jas - Tamsos žmogus.

Ją apėmė siaubas. Dabar aplinkui susirinko ne mažiau kaip šimtas plėšrūnių, pilkos, rudos, juodos, visos uodė krepšyje gulinčias vištas. Jos užpildė abi kelio puses, šokinėdamos viena ant kitos, trokšdamos pasiekti tai, ką užuodė.

Man teks savo laimikį atiduoti. Viskas buvo veltui. Jeigu neatiduosiu joms vištų, mane sudraskys į gabaliukus. Viskas buvo perniek.

Sąmonės prietemoje Abigeilė pamatė piktdžiugišką tamsiaveidžio šypsnį, ji regėjo sugniaužtus jo kumščius, iš kurių sunkėsi kraujas.

Dar vienas krepšio timptelėjimas. Ir dar vienas.

Žebenkštys iš priešingos kelio pusės dabar sėlino prie jos, pilvais braukdamos dulkes. Jų mažytės piktos akutės žybsėjo kaip ledukai mėnulio šviesoje.

Bet kas tiki Manimi, pažvelkite, tasai nežus... Juk Aš palikau ant jo Savo žymę, Savo ženklą, ir niekas prie jo neprisilies... jis Mano, tarė Viešpats...

Abigeilė, vis dar drebėdama iš baimės, sustojo, bet šįsyk jau įsitikinusi tuo, kas jai būtina padaryti.

- Nešdinkitės šalin! - suriko senutė. - Teisingai, tai vištos, bet jos skirtos mano svečiams! O dabar *šalin* visos!

Ir jos pasitraukė. Atrodė, kad mažytėse jų akelėse šmėstelėjo nerimas. Ir ūmai jos pradingo, ištirpo kaip kylantis dūmas. *"Stebuklas",* - pamanė motušė Abigeilė, ir visą jos esybę užpildė pagarba bei dėkingumas Viešpačiui. Paskui visai netikėtai ji atšalo.

Kažkur toli vakaruose, už Uolinių kalnų, kurių nesimatė net horizonte, ji pajuto, kaip netikėtai atsimerkė akis - kažkokia spindinti Akis - ir tarsi ko ieškodama pasisuko į ją. Taip pat aiškiai, lyg kas būtų kalbėjęs balsu, ji išgirdo:

- *Kas čia? Tai tu, sene?*

- Jis žino, kad aš čia, - sušnabždėjo ji naktyje. - Padėk man, Viešpatie. Padėk man dabar, padėk mums visiems.

Vilkdama krepšį, ji vėl nučiūžino namų link.

Jie pasirodė po dviejų dienų, liepos 24-ąją. Motušė Abigeilė nespėjo pasiruošti kaip ketino; ji vėl jautėsi visiškai nusiplūkusi ir išsekusi, ge-

banti tik vos ne vos judėti, jausdama visame kūne skausmą, ji netgi sunkiai vandens iš šulinio pasisemdavo. Po vištų epopėjos ir kovos su pulku žebenkščių ji išmiegojo kone visą dieną. Sapnavo, kad yra vėsioje vietovėje aukštai kalnuose, kažin kur viduryje Uolinių kalnų, į vakarus nuo 6-ojo plento, it serpantinas vinguriuojančio tarp aukštų uolingų sienų, temdančių šią įdubą visą dieną, kur saulė dirstelėdavo tik pusvalandį - nuo be penkiolikos minučių dvyliktos iki penkiolika minučių po dvyliktos. Jos sapnas buvo apgaubtas aklinos tamsos - nei mėnulio švytėjimo, nei žvaigždės prošvaistėlės. Kažkur staugė vilkai. Netikėtai šioje tamsoje, gąsdinančiai gręžiodamasi iš šono į šoną, atsivėrė Akis, o tuo metu vėjas ilgesingai stūgavo pušyse ir mėlynose kalnų eglėse. Tai buvo jis, ir jis ieškojo jos.

Motušė Abigeilė prabudo po šio ilgo, varginančio miego mažiau pailsėjusi, nei eidama gulti, ir vėl meldė dievą ją atleisti arba bent jau pakeisti kryptį, kurią jis jai nurodė.

Į pietus, šiaurę arba rytus, Viešpatie, ir aš paliksiu Hemingford Houmą, kalbėdama Tavo garbei maldas. Bet tiktai ne į vakarus, tik ne pas tą Tamsos žmogų. Uolinių kalnų nepakanka, kad mes būtume nuo jo atskirti. Tegul jau geriau tarp mūsų stūkso Andai.

Bet koks skirtumas. Anksčiau ar vėliau, kai šis žmogus pajus savyje pakankamai jėgų, jis patrauks ieškoti tų, kurie jam priešinsis. Jeigu ne šiais metais, tai kitais. Šunys išnyko, juos nusinešė gripas, bet aukštai kalnuose liko vilkai, pasirengę pasitarnauti Šėtono Atžalai.

Ir ne tik vilkai jam buvo pasirengę tarnauti.

Tos dienos rytą, kai atvyko jos svečiai, motušė Abigeilė įkūrė krosnį septintą valandą. Dievas pasiuntė jai vėsią, debesuotą dieną, pirmą tokią per keletą pastarųjų savaičių. Į vakarą greičiausiai ims lyti. Bent jau 1958 metais sulaužytas kaulas pranašavo lietų.

Pradžioje motušė iškepė pyragus su konservuotu įdaru, laikomu ant jos podėlio lentynų, šviežiais rabarbarais ir braškėmis iš daržo. Braškės, ačiū Dievui, ką tik prisirpo, ir malonu buvo žinoti, kad perniek neprapuls. Jau nuo paties fakto, jog ji gamina maistą, motušė pasijuto kur kas geriau, kadangi virtuvėje šeimininkavo visą savo gyvenimą. Mėlynių pyragas, du su rabarbarais ir braškėmis ir vienas obuolinis. Ryto virtuvė prisipildė gaminamo valgio aromatų. Abigeilė sudėliojo pyragus atvėsti ant palangių - šitaip ji darė visą savo gyvenimą.

Ji užmaišė pačią geriausią tešlą, kokią tik įstengė, nors be šviežių kiaušinių tai padaryti buvo itin sunku - juk buvo kiaušinių vištidėje, ir nėra ką kaltinti, išskyrus pačią save. Su kiaušiniais ar be jų, bet pusiaudienį mažytė virtuvėlė banguotomis, aptrintu linoleumu padengtomis grindimis, prisipildė keptų vištų kvapo. Jos puikiai iškepė, todėl senutė su pasitenki-

nimu įsitaisė priebutyje, senu suglamžytu laikraščiu pasinaudodama kaip vėduokle.

Vištos išėjo būtent tokios, kad geresnių ir norėti negali. Vienas iš tų vaikinų galės nuskinti kelis tuzinus kukurūzų burbuolių, taigi jie puikiai pavalgys lauke.

Padėjusi vištas ant popierinės paklodės, ji išėjo su gitara ant vidinio priebučio, atsisėdo ir ėmė groti. Ji sugrojo visus savo mėgstamiausius himnus, jos aukštas drebantis balsas sklandė ramiame ore.

Tiek daug pagundų ir išbandymų sunkių...
Bet ar palinksime po rūpesčių našta?
Ne, nevalia prarast vilčių,
Jėgų suteiks mums Viešpats maldoje.

Muzika jai skambėjo taip nuostabiai (nors jos klausa ir nusilpo, ji netgi nebuvo tikra, ar gerai dera gitara), kad motušė Abigeilė sugrojo dar vieną himną, ir dar vieną, ir dar.

Motušė jau buvo bepradedanti groti "Mes iškeliaujame į Sioną", kai šiaurėje, Polko apygardos kelyje, išgirdo artėjantį variklio ūžimą. Ji liovėsi dainavusi, bet jos pirštai nevalingai brazgino gitaros stygas, kol pakreipusi į šoną galvą ji stengėsi įsiklausyti. Atvažiavo, taip, Viešpatie, jie surado kelią, ir dabar ji jau regėjo mažo sunkvežimiuko keliamą rūkstantį dulkių šleifą, kai jis ėmė dardėti žvyrkeliu ir sustojo prie jos namelio vartų. Didžiulis susitikimo jaudulys pripildė visą jos esybę, motušė Abigeilė apsidžiaugė, kad apsirengė savo geriausia suknele. Ji suspaudė tarp kelių gitarą ir prisimerkė, nors saulės kaip ir anksčiau nesimatė.

Dabar variklio ūžimas tapo dar garsesnis, o po akimirkos, prošvaistėje...

Taip, ji išvydo automobilį - senutėlį "Ševrolė", mažytį fermerio sunkvežimį-pikapą, važiavo jis labai lėtai. Kabina buvo pilnutėlė: iš visko sprendžiant, ten spaudėsi ketvertas (jinai, nepaisant šimto aštuonerių metų amžiaus, kaip ir anksčiau gerai matė į tolį), o dar trejetas stovėjo kėbule, stebėdami kelią pro kabinos viršų. Motušė išvydo liesą šviesiaplaukį vyriškį, rudaplaukę merginą, o viduryje... taip, tai buvo jis, berniukas, kuris dar tik mokėsi būti vyru. Tamsūs plaukai, ovalus veidas, aukšta kakta. Jis pamatė ją, sėdinčią ant slenksčio, ir ėmė pašėlusiai mojuoti ranka. Po akimirkos jo gestus pakartojo ir šviesiaplaukis. Mergina rudais plaukais tik žiūrėjo. Motušė Abigeilė pakėlė ranką ir atsakydama pamojo.

- Garbė Viešpačiui, kad jis juos čia atvedė, - kimiai sumurmėjo ji. Jos skruostais nusroveno šiltos ašaros. - Dieve mano, dėkoju Tau už tai.

Bildėdamas ir girgždčiodamas pikapas įsuko į kiemą. Už vairo sėdėjo vyriškis šiaudine skrybėle, perjuosta aksominiu graiželiu ir už jo užkišta plunksna.

- Ė-ė-ė! - sušuko jis ir pamojo ranka. - Sveika, motuše! Nikui atrodė, kad tu gali čia būti, čia tu ir esi! Ė-ė-ė! - ir jis supypsėjo. Šalia jo sėdėjo

apie penkiasdešimties metų vyriškis, tokio pat amžiaus moteris ir mažytė mergaitė raudonu velvetiniu kombinezonu. Mergaitė droviai mojavo rankute, antros rankos nykštys buvo įkištas burnytėn.

Vaikinukas su raiščiu ant akies ir tamsiais plaukais - Nikas - iššoko iš sunkvežimiuko kėbulo netgi anksčiau, nei tasai galutinai sustojo. Jam pasisekė išlaikyti pusiausvyrą, jis atsitiesė ir lėtai patraukė artyn jos. Veidas atrodė rimtas, bet sveika akis švytėjo džiaugsmu. Jis sustojo ant priebučio laiptelių, o paskui it pakerėtas apsižvalgė... Perbėgo akimis kiemą, namą, seną medį su pakabintomis po juo sūpuoklėmis, kurių sėdynę atstojo senas ratas... Bet labiausiai jis spitrijo į ją.

- Labas, Nikai, - tarė senutė. - Man džiugu tave regėti. Telaimina Tave Dievas.

Nikas nusišypsojo, dabar jau sunkiai sulaikydamas ašaras. Jis pakilo laipteliais ir paėmė ją už rankų. Motušė Abigeilė atkišo jam savo raukšlėtą skruostą, ir Nikas švelniai ją pabučiavo. Už jų pikapas pagaliau sustojo, ir visi pabiro po kiemą. Už vairo sėdėjęs vyriškis laikė ant rankų mergytę raudonu kombinezonu, dešinė jos koja buvo sugipsuota. Vaikelio rankutė tvirtai laikė apkabinusi įdegusį vairuotojo veidą. Šalia jo stovėjo penkiasdešimtmetė moteris, už jos - rudaplaukė ir vaikinukas šviesiais plaukais bei barzdele. "Ne, ne vaikinukas, - pamanė motušė Abigeilė, - tiesiog jis protiškai atsilikęs". Paskutinis stovėjo kabinoje važiavęs vyriškis. Jis šluostė akinių stiklus metaliniais rėmeliais.

Nikas klausiamai į ją žvelgė, ir senoji moteris linktelėjo galvą.

- Tu viską padarei teisingai, - tarė. - Viešpats atvedė tave, ir motušė Abigeilė rengiasi tave pamaitinti.

- Sveikinu atvykus *visus!* - pakeldama balsą, pridūrė ji. - Mes negalime čia pernelyg ilgai pasilikti, bet prieš leisdamiesi kelionėn pailsėsime, atsilaušime drauge duonos ir šiek tiek vienas su kitu susipažinsime.

Mažylė iš savo patikimo prieglobsčio pasidomėjo:

- Ar tiesa, kad jūs pati seniausia moteris pasaulyje?

Motušė Abigeilė įrėmė ranką į klubą ir nusijuokė:

- Galbūt ir esu, vaikeli. Galbūt.

Ji paprašė jų po obelimi patiesti jos raudoną staltiesę, ir dvi moterys, Olivija ir Džunė, padengė stalą, kol vyrai buvo išėję parnešti kukurūzų. Šie virė ne taip jau ilgai, ir nors motušė Abigeilė neturėjo tikro sviesto, užtat druskos ir grietininio margarino užteko per akis.

Valgydami beveik nieko nekalbėjo - tesigirdėjo kramtančių žandikaulių garsas ir pagyrimo bei pasitenkinimo šūktelėjimai. Matydama, kaip godžiai žmonės doroja jos pagamintą maistą ir šitokiu būdu tarsi jai atsidėkoja, motušė širdyje džiūgavo. Jos kelionė į Ričardsonų fermą ir kova su žebenkštimis dėl to tapo dar prasmingesnė. Ne todėl, kad jie buvo labai išalkę, bet kai žmogus ištisą mėnesį valgo vien iš konservų indelių, jam

atsiranda nenumaldomas noras užkąsti kokio nors šviežiai pagaminto maisto. Pati motušė suvalgė tris gabaliukus vištienos, kukurūzo burbuolę ir nedidelį gabalėlį pyrago su braškėmis bei rabarbarais. Baigusi valgyti, ji jautėsi prikimšta kaip pagalvė.

Kai visi įsitaisė patogiau ir į puodelius supilstė kavą, vairuotojas-fermeris, atviru ir sąžiningu veidu, vardu Ralfas Brentneris - jai tarė:

- Tai buvo dieviškas maistas, ponia. Negaliu prisiminti, kada tokį gardumyną bevalgiau. Labai dėkoju.

Likusieji pritariamai sumurmėjo. Nikas nusišypsojo, sulinksėjo galva.

Mergaitė paklausė:

- Ar galiu atsisėsti ant tavo kelių, močiute?

- Manau, tu pernelyg sunki, mieloji, - pastebėjo vyresnė moteris, Olivija Voker.

- Niekis, - atsakė Abigeilė. - Diena, kai neišgalėsiu palaikyti ant kelių vaiko, bus toji, kai mane aprengs įkapėmis. Eikšenki, Džina.

Ralfas mergaitę prinešė artyn ir pasodino.

- Kai pasidarys sunku, pasakykite man, - jis pakuteno mergaitės skruostą plunksna iš skrybėlės. Mažylė prisidengė rankomis veidą ir sukikeno:

- Nekutenk manęs, Ralfai! Nereikia manęs kutenti.

- Nesijaudink, - meiliai atsakė Ralfas. - Aš taip prisivalgiau, kad tiesiog neišgaliu ką nors kutenti labai ilgai, - jis vėl atsisėdo.

- Kas atsitiko tavo kojelei, Džina? - paklausė motušė Abigeilė.

- Aš nusilaužiau ją, krisdama nuo kluono, - atsakė Džina. - Dikas ją aprišo. Ralfas sako, kad Dikas išgelbėjo man gyvybę, - mergaitė pasiuntė oro bučinį vyrui su akiniais metaliniais rėmeliais. Tasai šiek tiek paraudo, sukosėjo ir nusišypsojo.

Nikas, Tomas Kalenas ir Ralfas sutiko Diką Elisą, dyžiantį kelkraščiu su kuprine ant nugaros, kai kirto Kanzasą. Dikas buvo veterinaras. Kitą dieną, važiuodami pro mažą miestelį Lindsborgą, jie sustojo papietauti ir išgirdo iš pietinės miestelio dalies atsklindančius silpnus klyksmus. Jeigu vėjas būtų pūtęs kiton pusėn, jie apskritai būtų nieko neišgirdę.

- Ačiū Dievui, - geraširdiškai pratarė motušė Abigeilė, suveldama mergytės plaukus.

Džina gyveno viena ištisas tris savaites. Prieš dvi dienas ji žaidė ant šalinės savo dėdės kluone, bet staiga lūžo sutrūnijusios lentos, ir mergaitė nukrito nuo keturiasdešimties pėdų aukščio. Šieno kaugė jos kritį suminkštino, bet mergaitė nuo jos nusirito ir susilaužė koją. Pradžioje Dikas Elisas dėl jos sveikatos buvo nusiteikęs ganėtinai pesimistiškai. Jis atliko jai vietinę anesteziją, idant galėtų sujungti lūžusį kaulą; Džina labai suliesėjo, ir apskritai mergaitė buvo tokia nusilpusi, jog jis būgštavo, kad tai jos nepribaigtų (esminiai žodžiai šiame pašnekesyje buvo tariami paraidžiui, o mergaitė tuo metu išsiblaškiusi žaidė motušės Abigeilės suknelės sagomis).

Visiems netikėtai Džina staigiai loštelėjo atgal. Ją nuolat traukė prie Ralfo ir keistos jo skrybelės. Garsiai, bet kažin kaip droviai Elisas pasakė, jog baisiausia buvo tai, kad šalia mergaitės nieko nebuvo.

- Be abejo, - pritarė Abigeilė. - Jeigu ne jūs, mergaitė būtų paprasčiausiai numirusi.

Džina nusižiovavo, jos akys buvo apsiblaususios, mieguistos.

- Duokite ją man, - pratarė Olivija Voker.

- Nunešk vaiką į mažytį kambarėlį koridoriaus gale, - nurodė Abigeilė. - Jeigu nori, gali pamiegoti su ja kartu. O ši kita mergaitė... Kaip sakei tave vadina, meilute? Man tiesiog iškrito iš galvos.

- Džunė Brinkmejer, - atsakė rudė.

- Tu gali miegoti su manimi, Džune, žinoma, jeigu neprieštarauji. Lova nepakankamai plati dviems, ir nemanau, kad norėtum miegoti su tokia sena kabykla kaip aš, bet nuo aukšto galima nukelti čiužinį, jeigu jo dar nesukapojo kandys. Vienas iš mūsų vyrų tau padės.

- Žinoma, - bematant atsiliepė Ralfas.

Olivija nunešė jau beužmiegančią Džiną lovon. Virtuvė, pripildyta žmonių daugiau nei per daugelį metų, skendėjo prieblandoje. Motušė Abigeilė krenkšdama atsistojo ant kojų ir uždegė tris žibalines lempas, vieną iš jų pastatydama ant stalo, kitą - ant viryklės (geležinė krosnis dabar aušdama traškėjo), o trečiąją - ant verandos palangės. Tamsa pasitraukė šalin.

- Ko gero, senieji laikai - patys geriausi, - ūmai pratarė Dikas, ir visi sužiuro į jį. Vyriškis raustelėjo ir vėl nusikosėjo, bet Abigeilė tiktai nusijuokė.

- Norėjau pasakyti, - lyg šiek tiek teisindamasis, toliau kalbėjo Dikas, - jog tai pirmasis naminis maistas, kurį valgiau nuo... nuo birželio trisdešimtosios, regis, taip. Tos dienos, kai išsijungė elektra. Vėliau mėginau gaminti pats. Bet tai, kas man išeidavo, vargu ar galima pavadinti naminiu maistu. Mano žmona dabar jau... Ji buvo puiki šeimininkė. Ji... - Dikas nutilo.

Sugrįžo Olivija.

- Užmigo bematant, - pranešė jinai. - Mergaitė labai pervargo.

- Jūs pati kepėte duoną? - Dikas paklausė motušės Abigeilės.

- Be abejo. Visuomet kepu pati. Žinoma, tai ne mielinė duona, mielės jau baigėsi. Bet juk yra ir kitos rūšys.

- Aš taip pasiilgau duonos, - tiesiai ir atvirai prisipažino jis. - Helena... Mano žmona... Paprastai ji kepdavo duoną du sykius per savaitę. Duokite man trejetą riekių duonos, šiek tiek braškių uogienės, ir, man regis, galėčiau numirti laimingas.

- Tomas Kalenas pavargo, - netikėtai pratarė Tomas. - D-I-E-V-E, kaip aš pavargau, - jis taip nusižiovavo, kad net brakštelėjo žandikauliai.

- Tu gali įsitaisyti nakčiai daržinėje, - pasakė Abigeilė. - Ten šiek tiek priplėkę, bet užtat sausa.

Keletą sekundžių jie klausėsi monotoniško lietaus šnarėjimo, kuris lijo jau bemaž visą valandą. Vienatvėje tai būtų buvęs labai liūdnas garsas. O draugėje jis atrodė malonus, paslaptingas, suartinantis. Vanduo, gurgėdamas cinkuotuose lietvamzdžiuose, tekėjo lietaus statinėn, kurią Abė iki šiol tebelaikė prie namo. Kažkur tolumoj - greičiausiai Ajovoje - nugrumėjo perkūnija.

- Tikiuosi, su savimi turite šiokią tokią patalynę? - paklausė motušė Abigeilė.

- Viską, ko reikia, - atsakė Ralfas. - Mes susitvarkysime patys. Eime, Tomai, - jis atsistojo.

- Kaip tu manai, - sustabdė jį Abigeilė, - galbūt judu su Niku galėtumėt šiek tiek pabūti su manimi, Ralfai?

Nikas sėdėjo už stalo priešais visus, priešingame kampe nuo jos supamojo krėslo. "Galima pamanyti, - mąstė ji, - kad jeigu žmogus negali kalbėti, vadinasi, jis būtinai pradings pilname žmonių kambaryje, kad jis paprasčiausiai pranyks iš akiračio". Bet Nikas turėjo kažką tokio, kas neigė šią nuomonę. Jis sėdėjo labai tyliai ir ramiai, sekdamas visą pokalbio eigą, jo veidas reagavo į kiekvieną ištartą žodį. Šis veidas buvo atviras ir protingas, bet tokio amžiaus žmogui pernelyg slapus. Pašnekesio metu motušė Abigeilė keletą sykių pastebėjo, kaip į jį dirsčioja žmonės, tarytum Nikas galėtų patvirtinti tai, ką vienas ar kitas pasakė. Jie puikiausiai jį suprato. Ir dar keletą kartų ji atkreipė dėmesį, kaip jis susijaudinęs neramiai sužiuro pro langą į nakties tamsą.

- Jūs galite man padėti atsitempti tą čiužinį? - mandagiai paklausė Džunė.

- Mudu su Niku tai padarysime, - pakildamas tarė Ralfas.

- Aš negaliu eiti į daržinę vienas, - nusiskundė Tomas. - Prisiekiu, ne!

- Aš eisiu su tavimi, - atsiliepė Dikas. - Mudu pasiimsime su savimi lempą ir pasidarysime gultą, - jis atsistojo. - Dar kartą dėkoju, ponia. Nevalioju apsakyti, kaip viskas buvo skanu.

Likusieji choru prisijungė prie jo dėkingumo žodžių. Nikas su Ralfu atnešė čiužinį, kuris pasirodė esąs beveik sveikas. Tomas ir Dikas (jiems tereikia Hario, idant būtų visas trejetas, pamanė motušė Abigeilė) patraukė daržinėn. Netrukus Nikas, Ralfas ir motušė Abigeilė virtuvėje pasiliko vieni.

- Neprieštarausite, jeigu aš užsirūkysiu, ponia? - paklausė Ralfas.

- Ne, jeigu nekratysi ant grindų pelenų. Bufete už tavęs yra peleninė.

Ralfas nuėjo pasiimti peleninę, o motušė Abigeilė tuo metu apžiūrinėjo Niką. Jis vilkėjo chaki spalvos marškiniais, mėlynais džinsais ir išblukusia darbininko striuke. Savyje jis slėpė kažin ką tokio, dėl ko jai atrodė, pažinojusi jį anksčiau arba net visą laiką. Žvelgdama į šį vaikiną, Abigeilė juto tą ramų žinojimą ir kažin kokį išbaigtumą, tarytum šią minutę būtų paruošęs pats likimas. Tarsi dabar, pačioje jos gyvenimo pabaigoje, vėl šalia atsirado tėvas, Džonas Frymentlas, aukštas, juodas ir išdidus, bet šį-

syk šio jauno baltaodžio nebylio pavidalu, stebinčio ją žėrinčia išraiškinga akimi labai paslaptingame veide.

Abigeilė dirstelėjo pro langą ir pamatė, kad žibinto šviesa persikėlė prie daržinės langelio ir apšvietė dalį kiemo. Ji pamanė, ar iki šiol daržinėje kvepia karvėmis. Štai jau trejetas metų, kaip ji ten neužsuka. Nebuvo reikalo. Paskutinę savo karvę Deizę pardavė 1975 metais, na o 1987-aisiais daržinė vis dar tebesaugojo karvės kvapą. Ko gero, iki pat šios dienos. Nesvarbu; yra ir blogesnių kvapų.

- Ponia?

Ji atsisuko. Dabar Ralfas sėdėjo šalia Niko, laikydamas rankoje bloknoto lapelį ir pakišęs jį arčiau lempos šviesos. Ant Niko kelių gulėjo bloknotas ir tušinukas. Jis vis dar taip pat įdėmiai stebeilijo į ją.

- Nikas sako... - pasijutęs nepatogiai, Ralfas kostelėjo.

- Tęsk.

- Jo raštelyje sakoma, kad jam sunku skaityti iš jūsų lūpų, kadangi...

- Regis, aš suprantu kodėl, - pertraukė ji. - Nieko baisaus.

Ji atsistojo ir pasirausė komodoje. Ant antros lentynėlės stovėjo plastikinis indelis, o jame, kažkokiame skystyje, kaip medicinos eksponatai plaukiojo du dantų protezai.

Senutė išgriebė juos ir praplovė vandeniu.

- Dievas mato, kaip aš jų nemėgstu, - dirgliai pastebėjo įsidėdama protezus. - Mums būtina pasikalbėti, - toliau šnekėjo ji. - Judu esate vadovai, ir mums reiktų šį tą aptarti ir išsiaiškinti.

- Na, - atsakė Ralfas, - tiktai ne aš. Visą gyvenimą buvau paprastas darbininkas ir fermeris. Mano galvoje daugiau painiavos nei aiškių minčių. Nikas, štai kas, manau, vyriausias.

- Tai tiesa? - paklausė ji, žvelgdama į Niką.

Nikas kažką skubiai ėmė rašyti, ir jam dar berašant, Ralfas ėmė skaityti balsu: “Taip, tai buvo mano mintis čia atvykti. O dėl vadovo aš nežinau”.

- Mes sutikome Džunę ir Oliviją už devyniasdešimt mylių į pietus, - tarė Ralfas. - Užvakar, ar ne, Nikai? Ir tuomet pasukome pas jus, motuše. Moterys irgi keliavo į šiaurę. Kaip ir Dikas. Mes tiesiog susivienijome.

- Ar sutikote daugiau žmonių? - paklausė ji.

“Ne, - parašė Nikas. - Bet aš jaučiu - beje, kaip ir Ralfas, - kad yra ir kiti žmonės, kurie slapstosi ir seka mums pridurimais. Ko gero, bijo. Niekaip neįstengia atsitokėti nuo tragedijos padaryto šoko”.

Abigeilė pritariamai linktelėjo.

“Dikas sakė, kad dieną prieš susitinkant su mumis, jis girdėjo kažkur pietuose burzgiant motociklą. Vadinasi, aplinkui esama ir kitų žmonių. Aš manau, jie baiminasi, matydami vienon draugėn susirinkusį tokį būrį žmonių”.

- Kodėl tu čia atvykai? - raukšlelių spinduliuose slypinčios akys žvelgė į jį įdėmiai ir aštriai.

Nikas parašė: "Aš jus sapnavau. Dikas Elisas sako, kad ir jis kartą sapnavo tokį sapną. O mažylė Džina pavadino jus močiute dar prieš tai, kai mes čia atvykome. Ji nupasakojo jūsų namą. Ir sūpuokles su pakabintu ratu".

- Palaimintas vaikas, - išsiblaškiusi pratarė Abigeilė. Ji pažvelgė į Ralfą. - O tu?

- Sykį ar du regėjau jus savo sapne, - ponia, - atsiliepė Ralfas. Jis lyžtelėjo lūpas. - Bet dažniau sapnavau tik... tik tą kitą draugužį.

- Kokį kitą draugužį?

Nikas parašė. Įrašą apvedė skrituliu. Ir perdavė jį tiesiai į senutės rankas. Motušė Abigeilė be akinių nekaip regėjo iš arti, bet šį užrašą perskaityti sugebėjo. Parašyta buvo didelėmis raidėmis, kaip tie žodžiai, kuriuos išbraižė Dievas ant Baltazaro rūmų sienos. Ir šiedu apibraukti žodžiai privertė ją pašiurpti. Ji prisiminė iš paskos sėlinančias žebenkštis ir savo aštriais kaip adatos, mirtinai grėsmingais dantimis plėšiančias jai iš rankų krepšį. Ji pamanė apie atsimerkiančią raudoną akį, kuri pasirodo tamsoje, spokso, ieško dabar jau ne vien senosios moters, bet ir viso būrio vyrų ir moterų... ir mažos mergytės.

Du apskritimu apibrėžti žodžiai: *"Tamsos žmogus"*.

- Man pasakyta, - tarė motušė Abigeilė, sulankstydama lapelį, ištiesindama jį, paskui vėl sulankstydama, nekreipdama dėmesio į pirštų sąnarių skausmą, - jog mes keliausime į vakarus. Sapne man tai pranešė Viešpats Dievas. Aš nenorėjau klausytis. Esu labai sena moteris ir geidaučiau vienintelio - numirti šiame žemės lopinėlyje. Jis buvo mano šeimos nuosavybė šimtą dvylika metų, bet man nelemta čia numirti, kaip ir Mozei buvo skirta vesti į Kanaaną Izraelio vaikus.

Ji nutilo. Du vyrai susikaupę žvelgė į ją, apšviestą žibalinės lempos spindulių, o lauke vis tebelijo, lėtai ir be pertrūkio. Griaustinis praėjo pro šalį. "Viešpatie, - pamanė senutė, - šie protezai taip spaudžia man dantenas. Norėčiau juos išsiimti ir atsigulti lovon".

- Prieš dvejus metus iki šios epidemijos man ėmė sapnuotis pranašingi sapnai. Aš visuomet sapnuodavau, ir retsykiais sapnai išsipildydavo. Pranašystė - tai Dievo dovana, kurios gali sulaukti kiekvienas. Mano močiutė tai vadino Dievo žibinto švytėjimu, kartais tiesiog švytėjimu. Šiuose sapnuose regėjau save, einančią į vakarus. Pradžioje tik su mažu žmonių būreliu, bet vėliau jų skaičius vis augo ir augo. Į vakarus, visuomet vien tik į vakarus, kol neišvysdavau Uolinių kalnų. Mūsų jau būdavo labai daug, du šimtai žmonių, netgi daugiau. Regėdavome ženklus... Ne, ne Dievo apsireiškimus, o paprastas kelio rodykles, ant kurių būdavo parašyta kažin kas panašaus į "BOULDERIS, KOLORADAS, 609 MYLIOS" arba "KELIAS VEDA Į BOULDERĮ".

Ji šiek tiek patylėjo.

- Šie sapnai, jie mane gąsdino. Nė vienai gyvai dvasiai jų nepasakojau, štai taip buvau įbauginta. Jaučiausi, kaip turbūt jautėsi Jobas, kai į jį prakalbo dievas iš uragano centro. Aš netgi stengiausi apsimesti, neva tai yra tušti sapnai, kvaila senė, bėganti nuo Dievo, visiškai kaip Jona. Bet didžiulė žuvis vis tiek mus prarijo, matote? Ir jeigu Dievas sako Abei: *"Tu privalai papasakoti"*, tai aš taip ir darau. Visuomet jaučiau, kad kas nors turi pas mane atvykti, kažkas ypatingas, štai taip ir supratau, kad toks laikas atėjo.

Ji dirstelėjo į Niką, kuris pro Ralfo Brentnerio cigaretės dūmus įdėmiai ją sekė savo vienintele akimi.

- Kai tik išvydau, bematant tave pažinau, - tarė ji. - Tai tu, Nikai. Dievas palietė Savo pirštu tavo širdį. Bet Jis turi ir kitus pirštus, yra dar ir kiti žmonės, jie irgi, ačiūdie, pakeliui. Jis irgi palietė juos pirštu. Aš irgi regėjau *jį* sapne, jis jau dabar mūsų ieško. Dieve, atleisk man dvasios silpnybę, juk aš prakeikiau tą žmogų, - ji pravirko ir atsistojo išgerti vandens ir nusiraminti. Ašaros reiškė žmogiškąją silpnybę.

Kai ji sugrįžo, Nikas kažką rašė. Paskui jis išplėšė lapelį iš savo bloknoto ir perdavė jį Ralfui.

"Aš nieko nežinau apie Dievo dalyvavimą, bet esu įsitikinęs, kad kažkas čia dedasi. Visi mano sutiktieji judėjo šiaurėn. Tarytum jūs buvote atsakymas į visus klausimus. Ar sapnavote kitus? Diką? Džunę arba Oliviją? O galbūt mergaitę?"

- Ne, ne šiuos, o kitus žmones. Vyriškį, ne itin mėgstantį kalbėti. Nėščią moterį. Maždaug tavo metų vaikiną, kuris ateina pas mane su savo gitara. Ir tave, Nikai.

"Jūs manote, kad mums derėtų keliauti į Boulderį?"

Motušė Abigeilė atsakė:

- Šito iš mūsų *tikimasi.*

Nikas be tikslo pavartė savo bloknotą, o paskui parašė: "Ką jūs žinote apie Tamsos žmogų? Jūs žinote, kas jis?"

- Aš žinau, kaip jis atrodo, bet ne tai, kas jis toks. Jis tikras šėtono įsikūnijimas. Visi kiti - tiesiog maži velniūkščiai. Parduotuvių vagišiai, seksualiniai maniakai ir žmonės, mėgstantys pasišvaistyti kumščiais. Bet jis juos surinks. Jis jau renka savo kariauną. Jis renka juos greičiau, nei tą darome mes. Prieš tai, kol jis bus pasirengęs atakai, surinks aplink save didelį gerbėjų būrį. Ne vien į jį panašius velnius, bet ir silpnus... vienišus... ir tuos, kurie išgujo iš savo širdies Dievą.

"Galbūt tikrovėje jis neegzistuoja, - parašė Nikas. - Gal jis paprasčiausiai... - Nikas mąstydamas pagraužė rašiklio viršūnėlę. Pagaliau pridūrė: - ...išsigandusi, blogoji mūsų pačių pusė. Galbūt sapnuojame tai, ką patys bijome padaryti".

Skaitydamas šias eilutes balsu, Ralfas suraukė kaktą, bet Abigeilė bematant suprato, ką norėjo pasakyti Nikas. Jo abejonė priminė šiuolaikinių pamokslininkų, kurie atsirado žemėje per pastaruosius dvidešimt metų, kalbas. Jie skelbė, kad realybėje Šėtonas neegzistuoja. Velnio esama,

ko gero, jis atsirado iš pirmapradės nuodėmės, bet jis gyvena visuose mumyse, ir išvaryti jį taip pat neįmanoma, kaip išimti kiaušinio turinį, nepramušus lukšto. Pagal šių šiuolaikinių pamokslininkų interpretacijas, Šėtonas pavirsdavo į tūkstantį paveikslėlių suskaidytu galvosūkiu - ir kiekvienas žmogus - vyras, moteris arba vaikas - pridurdavo po savo mažą fragmentėlį, kad būtų galima sudėstyti visumą. Taip, šitai skambėjo ganėtinai protingai ir šiuolaikiškai, bet problema buvo ta, jog visa tai neatitiko teisybės. Ir jeigu Nikui leisi toliau panašiai mąstyti, tai Tamsos žmogus gali praryti jį bepietaudamas.

Motušė Abigeilė tarė:

- Tu mane sapnavai. Argi aš nereali?

Nikas pritariamai linktelėjo.

- Ir aš tave sapnavau. Argi tu neegzistuoji tikrovėje? Ačiū Dievui, tu sėdi prieš mane, laikydamas ant kelių bloknotą. Šis kitas žmogus toks pat realus kaip ir tu, Nikai. Taip, *jis* realus, - ji prisiminė kaimenę žebenkščių ir tamsoje atsiveriančią raudoną akį. O kai Abigeilė vėlei prabilo, senutės balsas buvo kimus ir duslus. - Jis ne Šėtonas, - tarė, - bet jis ir Šėtonas žino apie vienas kito egzistavimą ir jau seniai palaiko ryšį.

Biblijoje nekalbama apie tai, kas atsitiko Nojui ir visai jo šeimai po potvynio. Bet aš nenustebčiau sužinojusi apie siaubingą kovą už šių nelaimingų žmonių sielas - už jų sielas, jų kūnus, *jų mąstymo būdą*. Ir aš nenustebsiu, jeigu tas pat atsitiks ir mums.

Dabar jis yra į vakarus nuo Uolinų kalnų, bet anksčiau ar vėliau patrauks į rytus. Galbūt ir ne šiais metais, bet kai tik viskas bus paruošta. Ir mums teks su juo susitikti.

Nikas susijaudinęs pakratė galvą.

- Taip, - ramiai patvirtino Abigeilė. - Pats pamatysi. O liūdniausios dienos dar priešaky. Mirtis ir siaubas, išdavystė ir ašaros. Ir ne visi iš mūsų liks gyvi, ne visi sužinos dvikovos baigtį.

- Man tai nepatinka, - sumurmėjo Ralfas. - Argi be šito vaikino, apie kurį judu su Niku kalbatės, turime mažai nemalonumų? Argi mažai problemų? Juk nėra nei gydytojų, nei elektros, apskritai nieko nėra. Kodėl mums į visa tai veltis?

- Nežinau. Tai Dievo reikalas. Jis nieko neaiškina tokioms kaip Abigeilė Frymentl.

- Jeigu tai yra Jo reikalas, - atsakė Ralfas, - tuomet norėčiau žinoti, kodėl Jis pasitraukia poilsio ir perkelia savo problemas ant jaunų ir silpnų pečių?

"Jeigu Tamsos žmogus vakaruose, - parašė Nikas, - tai galbūt mums geriau susirinkti savo mantą ir keliauti į rytus?"

Senutė ramiai pakratė galvą.

- Nikai, viskas tarnauja Viešpačiui. Ar tau neatrodo, kad Tamsos žmogus irgi Jam tarnauja? Taip ir yra, nesvarbu, kokie paslaptingi gali būti Jo tikslai. Tamsos žmogus persekios tave, kad ir kur pabėgtum, kadangi jis tarnauja Dievui, o Dievas nori, kad tu jį pamokytum. Aš nematau pras-

mės bėgti nuo Visagalio Dievo. Vyras ar moteris, kuris mėgina taip padaryti, baigia savo gyvenimą žvėries nasruose.

Nikas skubiai rašė. Jo ranką sekantis Ralfas pasitrynė nosies galiuką ir pasigailėjo, kad apskritai perskaitė tai, kas parašyta. Tokioms senoms ledi nederėtų žinoti, ką parašė Nikas. Jai tai pasirodys šventvagystė, ir senutė ims rėkti, kad visi aplinkui prabus.

- Ką jis sako? - paklausė Abigeilė.

- Jis sako... - Ralfas kostelėjo, sulingavo už skrybėlės graiželio užkišta plunksna. - Jis sako, kad netiki į Dievą, - žodis buvo tartas, jis nelaiminga veido išraiška apžiūrinėjo savo batus, laukdamas sprogimo.

Bet senutė tik nusijuokė ir prisiartino prie Niko. Ji paplekšnojo jam per ranką.

- Dievas su tavimi, Nikai, juk tai neturi jokios reikšmės. *Jis* tiki *tavimi.*

Abigeilės Frymentl namuose jie praleido visą kitą dieną, ir tai buvo pati laimingiausia diena nuo to laiko, kai siautėjantis supergripas aprimo, nelyginant nuo Ararato kalno krintantys vandenys. Į rytą lietus liovėsi, ir jau apie devintą valandą dangus priminė saule ir plunksniniais debesimis nutapytą freską. Šlapi kukurūzų stiebai žibėjo kaip didžiuliai smaragdai. Buvo vėsiau nei visomis ankstesnėmis dienomis.

Visą rytą Tomas Kalenas lakstė po kukurūzų lauką, išskėtęs į šalis rankas, gąsdindamas pulkus varnų. Laiminga Džina Makon, sėdėdama ant žolės šalia sūpuoklių, žaidė kartoninėmis lėlėmis, kurias motušė Abigeilė rado apatiniame komodos stalčiuje. Kiek anksčiau juodu su Tomu žaidė mašinėlėmis, Tomo gabenamomis iš Mėjaus miestelio Oklahomoje. Tomas gana noriai vykdė tai, ką jam liepdavo Džina.

Dikas Elisas, veterinaras, droviai prisiartino prie motušės Abigeilės ir pasiteiravo, ar kas nors šiose apylinkėse laikė kiaules.

- Stouneriai visuomet laikė kiaules, - atsakė ji. Senutė sėdėjo ant priebučio savo mėgstamame supamajame krėsle, brazdino gitaros stygas ir stebėjo, kaip kieme žaidžia Džina, atstačiusi priekin sugipsuotą koją.

- Kaip jūs manote, galbūt kai kurios iš jų dar tebėra gyvos?

- Galima nuvykti ir patikrinti. Visko gali būti. O galbūt kiaulės išvertė aptvarą ir išsiveržė laisvėn, - motušės Abigeilės akys spindėjo. - *Be to,* galbūt aš žinau vieną draugą, kuris praėjusią naktį svajojo apie kiaulienos žlėgtainius.

- Galbūt ir taip, - pritarė Dikas.

- Tu kada nors pjovei kiaulę?

- Ne, ponia, - plačiai šypsodamasis atsakė jis. - Aš niekuomet nieko nepjoviau. Visuomet buvau prieš prievartą.

- Manai, kad judu su Ralfu pakęsite šalia savęs vadovaujančią moterį?

- Žinoma, - linktelėjo jis.

Maždaug po dvidešimties minučių jie trise leidosi kelionėn. Abigeilė, sugniaužusi rankoje lazdą, važiavo "Ševrolė" kabinoje tarp dviejų vyriškių. Stounerių fermoje jie rado du metų laiko paršus, sveikus ir ganėtinai įmitusius. Greičiausiai, kai baigėsi ėdalas, jie ėmėsi savo silpnesnių ir mažiau dalingų gentainių.

Ralfas pakabino grandinę Redžo Stounerio kluone, o Dikas, vykdydamas Abigeilės nurodymus, užtraukė virvę ant vieno paršo kojos. Žviegiantį ir besiranganti atitempė į kluoną ir pakabino žemyn galva ant grandinių.

Ralfas išėjo iš namo, rankoje laikydamas peilį mėsai darinėti, kokių trijų pėdų ilgumo ašmenimis ("tai ne peilis, tai tiesiog durklas, šventas Dieve", - pamanė Abė).

- Matote, aš nežinau, ar galėsiu tai padaryti, - tarė jis.

- Na ką gi, tuomet duokš jį man, - pasakė Abigeilė, tiesdama ranką. Ralfas abejodamas dirstelėjo į Diką. Dikas gūžtelėjo pečiais. Ralfas perdavė peilį.

- Viešpatie, - pratarė Abigeilė, - mes dėkojame Tau už Tavo dovanų dosnumą. Dėkojame už šią kiaulę, kuri mus pamaitins. Amen. Pasitraukite į šalį, berniukai, kiaulė aptaškys jus krauju.

Ji perpjovė paršui gerklę vienu meistrišku mostelėjimu, - kai kurių dalykų neįmanoma pamiršti - nesvarbu, kiek jums suėjo metų, - o paskui greitai atsitraukė atgal.

- Ar užkūrei ugnį? - paklausė ji Diko. - Ar gera kieme liepsna?

- Taip, ponia, - pagarbiai atsakė Dikas, nepajėgdamas atitraukti akių nuo paršo.

- Ar atnešei šepečius? - paklausė ji Ralfo.

Ralfas parodė du didelius gremžtukus.

- Ką gi, tuomet nutempkite skerdieną žemyn ir paguldykite ant žarijų. Kai šeriai šiek tiek apsvils, šiais šepečiais gerokai visą nugremžkite. O po to galėsite išmėsinėti meitėlį kaip pernokusį bananą.

Juodu abu tokia perspektyva ne itin džiugino.

- Gyviau, - ragino senutė. - Juk negalima jo valgyti tiesiog taip. Pradžioje jį reikia nurengti.

Ralfas su Diku Elisu susižvalgė, atsiduso ir ėmė leisti skerdieną nuo grandinių. Apie trečią valandą jie susidorojo su visu darbu, o ketvirtą jau grįžo į Abigeilės namelį, vežđamiesi su savimi didelę atsargą mėsos. Tos dienos vakarienei buvo kiaulienos žlėgtainis. Nė vienas iš vyrų daug nekirto, bet pati Abigeilė suvalgė du gabaliukus, mėgaudamasi traškančia plutele, kurią minkė jos dantenos. Šviežios mėsos skonis su niekuo nepalyginamas.

Jau buvo po devintos vakaro. Džina miegojo, o Tomas Kalenas snūduriavo verandoje, sėdėdamas motušės Abigeilės supamajame krėsle. Kaž-

kur toli, vakaruose, danguje blyksčiojo nebylus amalas. Kiti suaugusieji susibūrė virtuvėje - visi, išskyrus Niką, kuris išėjo pasivaikščioti. Abigeilė žinojo, dėl ko laužo galvą berniukas, ir senutei skaudėjo dėl jo širdį.

- Sakykit, bet iš tikrųjų juk jūs neturite šimto aštuonerių metų, tiesa? - paklausė Ralfas, prisiminęs kažkokį jos pasakymą šį rytą, kai jie leidosi į kiaulienos ekspediciją.

- Palūkėk čia, - atsakė Abigeilė. - Aš kai ką jums, gerbiamieji, parodysiu, - ji nuėjo į miegamąjį, paėmė iš spintos viršutinės lentynos įrėmintą prezidento Reigano laišką, sugrįžo atgal ir padėjo savo brangenybę jam ant kelių. - Perskaityk *tai,* sūneli, - išdidžiai paprašė ji.

Ralfas ėmė skaityti:

- ... Jūsų šimto metų jubiliejaus proga... Vienai iš septyniasdešimt dviejų Jungtinių Valstijų šimtamečių gyventojų... penktai pagal senumą JAV respublikonei... Sveikinimai ir geriausi linkėjimai nuo prezidento Ronaldo Reigano, 1982 metų sausio 14-oji, - jis pažvelgė į ją išpūtęs akis. - O aš dar sisiojau į pa... - jis nutilo, paraudo ir susinepatogino. - Atleiskite, ponia.

- Kiekgi jūs turėjote visko pamatyti! - nusistebėjo Olivija.

- Niekas negali prilygti tam, ką išgyvenau per paskutinį mėnesį. - Abigeilė atsiduso: - Arba tam, ką dar man teks išgyventi ir pamatyti.

Prasivėrė durys, ir virtuvėn įžengė Nikas - pokalbis nuščiuvo, tarsi visi jie būtų stūmę laiką, jo laukdami. Iš jo veido senutė suprato, jog Nikas kažkam pasiryžo, ir jai pasirodė, kad jinai žino kam. Jis padavė jai raštelį, kurį parašė verandoje, kai buvo sustojęs šalia Tomo. Senutė ištiesė ranką su rašteliu kuo toliau nuo akių, idant galėtų jį perskaityti.

"Mums reikia išvykti į Boulderį rytoj", - parašė Nikas.

Motušė Abigeilė atplėšė žvilgsnį nuo raštelio, pažvelgė Nikui į veidą ir lėtai linktelėjo. Ji ištiesė raštelį Džunei Brinkmejer, o ši savo ruoštu perdavė jį Olivijai.

- Manau, taip mes ir turime pasielgti, - rimtai tarė motušė Abigeilė. - Aš negeidžiu šito lygiai kaip ir tu, bet taip bus geriau. Kas paveikė tavo apsisprendimą?

Jis gūžtelėjo pečiais ir kone piktai parodė į ją.

- Tebūnie taip, - pasakė Abigeilė. - Mano likimas Viešpaties rankose.

Nikas pamanė: *"Kaip aš norėčiau, kad ir manasis būtų ten pat".*

Kitą rytą, liepos 26-ąją, po trumpo pasitarimo Dikas su Ralfu išvyko į Kolumbą.

- Aš nenorėčiau skirtis su mašina, - tarė Ralfas, - bet jeigu iš tiesų yra taip, kaip tu sakai, Nikai, tebūnie.

Nikas parašė: "Sugrįžkite kaip įmanoma greičiau".

Ralfas trumpai nusijuokė ir peržvelgė kiemą. Džunė ir Olivija skalbė drabužius didelėje geldoje su skalbimo lenta. Tomas baidė laukuose var-

nas - užsiėmimas, kuriam jis galėjo su pasitenkinimu atsiduoti ištisas valandas. Džina žaidė jo mašinėlėmis. Senoji moteris, tyliai knarkčiodama, snūduriavo supamajame krėsle.

- Tu tiesiog nebetveri įkišti galvą į liūto nasrus, Nikai.

Nikas parašė: "Argi yra kita vieta, į kurią mes galime keliauti?"

- Tai tiesa. Kokia prasmė blaškytis be tikslo. Atsiranda saugumo pojūtis. Žmogus šlykščiai jaučiasi, kol nesuranda tikslo, ar tai turėjai omeny?

Nikas linktelėjo.

- Gerai, - Ralfas paplekšnojo Nikui per petį ir nusigręžė. - Dikai, tu pasiruošęs važiuoti?

Iš lauko išniro Tomas Kalenas, jo kelnės, marškiniai ir ilgi balti plaukai buvo aplipę kukurūzų purkomis.

- Ir aš taip pat! Tomas Kalenas irgi nori važiuoti! Prisiekiu!

- Tuomet važiuojame, - atsakė Ralfas. - Štai, pažiūrėk, kukurūzų purkos tiesiog užlipdė tave, o tu taip ir nepagavai nė vienos varnos! Duokš, aš tave nupurtysiu.

Kvailai šypsodamasis, Tomas leido Ralfui nupurtyti marškinius ir kelnes. Tomui, pamanė Nikas, šios dvi paskutinės savaitės, ko gero, buvo pačios laimingiausios jo gyvenime. Jis gyveno su žmonėmis, kurie buvo jam pakantūs ir jį mylėjo. O kodėl gi ne? Galbūt jis ir neišsivystęs, bet šiame naujame pasaulyje palyginti buvo retenybė - gyvas žmogiškas sutvėrimas.

Nikas lydėjo žvilgsniu pikapą, kol tasai pranyko iš akiračio, paskui, įėjęs pašiūrėn, susirado ten dėžę ir skardinę dažų. Jis išlaužė iš dėžės vieną tašelį ir prikalė prie jo nuo tvoros nuplėštą gabalą lentos. Išėjo tarsi rodyklė, kurią išsinešė į kiemą ir dažais ėmė kažką ant jos kruopščiai rašyti, kol Džina susidomėjusi žvilgčiojo pro jo petį.

- Kas ten parašyta? - paklausė ji.

- Ten parašyta: "Mes išvykome į Boulderį, Kolorado valstiją. Važiuojame antraeiliais keliais, kad išvengtume kamščių plentuose. Gaudykite signalus 14-uoju kanalu", - perskaitė Olivija.

- Ką visa tai reiškia? - priėjusi paklausė Džunė. Ji paėmė Džiną už rankos, ir jodvi žiūrėjo, kaip Nikas tvarkingai įsmeigia nuorodą, kad ji matytųsi nuo žvyrkelio, pereinančio į įvažiuojamąjį keliuką motušės Abigeilės namo link. Paskui jis giliau įkalė žemėn tašelį. Dabar lentelę galėjo nunešti nebent uraganas. Be abejo, šioje žemės dalyje *būdavo* smarkių uraganų; jis prisiminė tą, kuris juodviem su Tomu vos nekainavo gyvybę, ir rūsyje patirtą siaubą.

Jis parašė raštelį ir perdavė Džunei.

"Tarp daiktų, kuriuos Dikas ir Ralfas turi parvežti iš Kolumbo, bus trumpabangis radijo siųstuvas. Kas nors turėtų nuolat gaudyti 14-ą kanalą".

- O! - nusistebėjo Olivija. - Išradinga.

Nikas reikšmingai paplekšnojo sau per kaktą, paskui nusišypsojo.

Abi moterys ėmė kabinti skalbinius. Šlubčiodama nesveika koja, Džina sugrįžo prie savo mašinėlių. Nikas perkirto kiemą, pakilo priebučio laipteliais ir atsisėdo šalia snūduriuojančios moters. Apmesdamas žvilgsniu kukurūzų lauką, jis pradėjo galvoti. Kaip jiems viskas klostysis toliau?

Jeigu iš tiesų yra taip, kaip tu sakai, Nikai, tebūnie.

Jie pavertė jį lyderiu. Jie tai padarė, bet jis net nesuprato, kodėl atsitiko būtent taip. Neįmanoma gauti įsakymą iš kurčnebylio; visa tai priminė nevykusį pajuokavimą. Jų lyderiu turėjo tapti Dikas. Gi jo vieta buvo tarp padėjėjų - trečias iš kairės, be jokių skiriamųjų ženklų, teatpažįstamas vien savo motinos. Bet nuo to laiko, kai jie sutiko Ralfą Brentnerį, be tikslo važinėjantį automobiliu Amerikos keliais, ir prasidėjo *tai.* Kažką pasakę, jie metė žvilgsnį į Niką, tarytum laukdami jo pritarimo arba palaikymo. Tų kelių dienų ilgesio ir nostalgijos ūkanos, gaubusios jį tarp Šojos ir Mėjaus miestelių, dar iki Tomo, dar iki užgriuvusios atsakomybės, ėmė sklaidytis. Buvo nesunku pamiršti, koks jis jautėsi vienišas, išgyvendamas nuolatinių nakties košmarų baimę, nerimą, kad jis kraustosi iš proto. Lengva prisiminti tą laiką, kai tereikėjo rūpintis vien savimi, - paprastas, eilinis, trečias iš kairės, nepastebimas žaidėjas šiame kraupiame žaidime.

Kai tik išvydau, bematant tave pažinau, Nikai. Dievas palietė Savo pirštu tavo širdį...

Ne, šito aš nepripažįstu. Šiuo atveju aš taip pat nepripažįstu šio Dievo. Tegul senė žinosi su savo Dievu. Dievas senoms moterims būtinas taip pat, kaip "Lipton'o" firmos arbatos pakeliai. Gi jis pats privalo susitelkti vienam dalykui ir žingsnis po žingsnio judėti į tikslą. Nuvesti juos iki Boulderio, o ten bus matyt, ką daryti toliau. Senė sakė, kad Tamsos žmogus - realus vyras, o ne šiaip psichologinis simbolis, ir jis, Nikas, iki šiol nenori tuo tikėti... bet kažkur širdies gilumoje jis tuo tikėjo. Širdimi tikėjo kiekvienu jos žodžiu, ir tai jį gąsdino. Jis nenorėjo būti lyderis.

Tai tu, Nikai.

Jo petį suspaudė ranka. Nikas virptelėjo iš netikėtumo, paskui atsisuko. Jeigu prieš tai senutė ir miegojo, tai dabar buvo galutinai išsibudinusi. Sėdėdama savo supamajame krėsle be ranktūrių, motušė Abigeilė žvelgė į jį iš viršaus į apačią ir šypsojosi.

- Štai aš sėdėjau čia ir prisiminiau Didžiosios Depresijos metus, - tarė ji. - Žinai, kažkada mano tėvas valdė visą šią žemę, kuri driekiasi aplinkui ištisomis myliomis. Tai tiesa. Ir aš grojau gitara, ir dainavau Fermerių asociacijos salėje tūkstantis devyni šimtai antraisiais metais. Labai seniai, Nikai. Labai labai seniai.

Nikas linktelėjo.

- Tai buvo geros dienos, Nikai, - didesnė jų dalis. Bet niekas nesitęsia amžinai. Tiktai meilė Dievui. Mano tėvas mirė, ir žemę padalijo jo sūnums bei mano pirmam vyrui, šešiasdešimt akrų, ne tiek jau daug. Žinai, šis namas stovėjo toje šešiasdešimties akrų dalyje. Keturi akrai - viskas,

kas liko. Dabar, man regis, galiu vėl pareikšti į visa tai savo teises, bet vis tiek jau bus nebe tas.

Nikas paglostė kaulėtą jos ranką, ir senutė sunkiai atsiduso.

- Broliai ne visuomet sutarė vienas su kitu; labai dažnai dėl niekų kildavo kivirčai. Tik prisimink Kainą ir Abelį! Kiekvienas norėjo būti viršesnis, ir niekas nenorėjo paprasčiausiai dirbti laukuose! Atėjo 1931 metai, bankas pareikalavo grąžinti kreditus. Ir tuomet jie visi susibūrė draugėn, bet jau buvo pernelyg vėlu. Iki 1945 metų viskas, išskyrus mano šešiasdešimt akrų, buvo prarasta.

Ji išsitraukė iš suknelės kišenės nosinę ir lėtai, vis tebemąstydama, nusišluostė akis.

Galų gale pasilikau tiktai aš - be pinigų, apskritai be nieko. Ir kaskart, kai ateidavo laikas mokėti mokesčius, nuo mūsų atrėždavo žemės ir ja padengdvo skolas, ir aš eidavau žiūrėti į tą dalį žemės, kuri jau nebebuvo mano, ir aš apverkdavau ją taip pat, kaip apverkiu dabar. Kiekvienais metais po truputį mokesčių sąskaita, štai kaip visa tai vyko. Šiek tiek ten, dar trupučiuką ana ten... Aš išnuomojau tai, kas buvo likę, bet to niekuomet nepakako sumokėti tiems kvailiems mokesčiams. Kai man sukako šimtas metų, mokesčius panaikino visam amžiui. Taip, jie tai padarė tuomet, kai paėmė viską, išskyrus šį žemės ruoželį. Kilnu iš jų pusės, juk taip?

Nikas atsargiai suspaudė senutės delną ir pažvelgė jai į veidą.

- O Nikai, - atsiduso motušė Abigeilė. - Aš suteikiau prieglobą Dievo neapykantai savo širdyje. Kiekvienas vyras ir kiekviena moteris, kurie Jį myli, taip pat Jo ir neapkenčia, kadangi Jis - žiaurus Dievas, pavydus Dievas, toks jau Jis Yra, ir šiame pasulyje Jis, ko gero, už ištikimą tarnystę Jam apdovanojo skausmu, o tuo metu velnio tarnai važinėja "Kadilakais". Netgi tarnavimo Jam džiaugsmas - kartus džiaugsmas. Aš vykdau Jo valią, bet mirtingoji mano dalis giliai širdyje Jį prakeikia. "Abe, - tarė man Viešpats, - tavęs laukia darbas. Todėl Aš palieku tave gyventi, kol tavo kūnas nepridžius prie tavo kaulų. Aš leisiu tau pamatyti visų tavo vaikų mirtį, tu pergyvensi juos visus ir dar ilgai vaikščiosi žeme. Tu pamatysi, kaip tirpsta tavo tėvo valdos. O pačioje pabaigoje kaip apdovanojimo sulauksi žygio su nepažįstamais žmonėmis, tu paliksi tai, ką mylėjai labiau už viską, ir tu numirsi svetimoje žemėje, taip ir neišvydusi savo triūso vaisių. Tokia Mano valia, Abe", - pasakė jis, ir aš atsakiau: "Gerai, Viešpatie. Tavo valia bus įvykdyta", - bet sielos gilumoje aš Jį kaltinau ir klausinėjau: "Kodėl?" Kodėl?" Kodėl?" Ir vienintelis atsakymas, kurio aš sulaukiau, buvo toks: "Kur tu buvai, kai Aš sutvėriau šį pasaulį?"

Jos raukšlėtais skruostais ritosi ašaros, drėkindamos suknelės apykaklę, ir Nikas nustebęs pamanė, kaip tokiose sudžiūvusiose senutėse gali būti tiek daug ašarų.

- Padėk man, Nikai, - tarė motušė Abigeilė. - Aš tenoriu vienintelio: viską padaryti teisingai.

Nikas tvirtai suspaudė jos delną. Už jų nusijuokė Džina, vartydama vieną iš mašinėlių saulės spinduliuose ir priversdama ją žėrėti.

Dikas su Ralfu sugrįžo apie pusiaudienį. Dikas sėdėjo už naujutėlaičio "Dodžo" furgono vairo, o Ralfas vairavo raudoną techninės pagalbos automobilį, su priekyje atsikišusiu kaip buldozerio verstuvu, ir užpakalyje kabančiu krano kabliu. Tomas, stovėdamas mašinoje, mojavo rankomis. Jie privažiavo prie namo, ir Dikas išlipo iš furgono.

- Mes radome puikų trumpabangį radijo siųstuvą, - pranešė jis Nikui. - Priima dvidešimt stočių. Man atrodo, kad Ralfas tiesiog jį įsimylėjo.

Nikas nusišypsojo. Priėjo moterys ir ėmė apžiūrinėti mašinas. Motušė Abigeilė pastebėjo, kaip atsargiai Ralfas privedė Džunę prie mašinos, kad toji galėtų apžiūrėti siųstuvą ir pagirtų jo pastangas. Moteris turi puikius klubus, pamanė Abigeilė, tarp jų yra nuostabios įėjimo durys. Ji galėtų duoti tiek naujų gyvybių, kiek panorėtų.

- Taigi, kada mes išvažiuojame? - paklausė Ralfas.

Nikas parašė: "Kai tik pavalgysime. Jūs įjungėte siųstuvą?"

- Taip, - atsakė Ralfas. - Jis buvo įjungtas visą kelią atgalios. Siaubingi triukšmai; yra specialus triukšmą silpninantis mygtukas, tačiau, regis, ir jis ne itin gelbsti. Bet žinai, galėčiau prisiekti, kad nepaisant visų trukdymų aš kažką girdėjau. Labai toli. Galbūt tai netgi ne balsai. Bet pasakysiu tiesą, Nikai, aš pernelyg dėl to nesijaudinau. Kaip ir dėl tų sapnų.

Jis nutilo.

- Gerai, - tarė Olivija, pažeisdama tylą. - Eisiu ką nors paruošti. Tikiuosi, niekas nebus prieš kiaulieną antrą dieną iš eilės.

Neprieštaravo niekas. Apie pirmą valandą popiet visi būtiniausi kelionei daiktai - netgi motušės Abigeilės supamasis krėslas ir gitara - buvo sukrauti į furgoną, ir jie leidosi kelionėn. Dabar jau priekyje važiavo techninės pagalbos sunkvežimis, kad iškilus reikalui pašalintų nuo kelio kliūtį. Motušę Abigeilę pasodino ant priekinės "Dodžo" sėdynės, kuris 30-uoju plentu riedėjo vakarų pusėn. Abigeilė neverkė. Ištikima palydovė - lazda - stovėjo tarp jos kelių. Ašaroms atėjo pabaiga. Ji atsidavė Dievo valiai, ir Jo valią įvykdys. Dievo valia išsipildys, bet Abigeilė prisiminė tą raudoną akį, atsimerkusią juodoje nakties širdyje, ir šiurptelėjo.

46 skyrius

Buvo vėlyvas liepos 27-osios vakaras. Jie įsikūrė vietovėje, kuri, kaip teigė užrašas, dabar jau pusiau sunaikintas vasaros lietaus, buvo Kanklo mugė. Gi patsai Kanklas Ohajo valstijoje plytėjo į pietus nuo jų. Čia siautėjo gaisras, ir pusė Kanklo sudegė. Stju spėjo, kad gaisrą, ko gero, bus sukėlęs žaibo smūgis. Haroldas, be abejo, ėmė su juo ginčytis. Visas šias dienas, jeigu Stju sakė, kad gaisrininkų mašina raudona, Haroldas Lauderis pateikdavo skaičius ir faktus, tvirtindamas, neva dauguma iš jų yra žalios spalvos.

Franė atsiduso ir užsiklojo glaudžiau. Niekaip nesisekė užmigti. Ji bijojo savo sapnų.

Iš kairės nuo jų stovėjo į eilę sustatyti penki motociklai, mėnulio šviesa blizgėjo ant jų chromuotų išmetimo vamzdžių. Tarsi šią vietą nakties sustojimui būtų pasirinkusi "Pragaro angelų" grupė. Nors, kaip ji manė, "Angelai" vargu bau teptų rankas tokiais vaikiškais žaisliukais kaip jų "Hondos" ar "Jamahos". Jie važinėjo "meitėliais"... arba ji tai pasisėmė iš seno amerikietiško internacionalinio epo apie motociklininkus, kurį žiūrėjo per televiziją? "Laukiniai Angelai", "Šėtoniški angelai", "Pragaro angelai ant ratų". Kai ji lankė mokyklą, prie visų pakelės įvažiuojamųjų kino teatrų kabojo didžiuliai plakatai su pavaizduotais motociklais. "Velso autokinoteatras", "Sanfordo autokinoteatras", "Pietų Portlendo Dvynys", moki pinigus ir pasirenki. O dabar galas, visiems šiems autokinoteatrams atėjo galas, jau nekalbant apie seną gerą amerikietišką internacionalinį epą.

"Užrašyk tai į savo dienoraštį, Frane", - pasakė ji pati sau ir persivertė ant kito šono. Ne šiandien. Šiandien ji miegos, nepaisant visų naktinių košmarų.

Už dvidešimties žingsnių nuo tos vietos, kur gulėjo jinai, matėsi kiti miegantys, įsisupę į miegmaišius, kaip "Pragaro angelai" po audringo alaus baliaus, po kurio visi, anot filmo, išvirto iš koto, išskyrus Pyterį Fondą ir Nensę Sinatrą. Haroldas, Stju, Glenas Beitmenas, Markas Bredokas, Periona Makarti. Išgerk sominekso ir *miegok...*

Bet juos veikė ne somineksas, o visas granas* veronalio. Tai sumanė Stju, kai sapnai pasidarė tiesiog nebepakeliami, visi pradėjo kentėti nuo sąmonės susidvejinimo, ir jau tiesiog nebegalėjo dėl to gyventi. Prieš pranešdamas apie tai likusiems, Stju pasivedėjo Haroldą į pašalį, kadangi pasigerinti Haroldui buvo įmanoma tik rimtai pasiklausus jo nuomonės, be to, Haroldas iš tiesų daug ką *išmanė.* Puiku, kad jis daug žinojo, bet, antra vertus, tai ganėtinai baugino, tarsi su jais būtų keliavęs koks nors penktos rūšies dievukas - daugmaž visažinis, tačiau emociškai nestabilus, bet kuriuo metu galįs subyrėti į atskiras dalis. Olbanyje Haroldas susirado sau antrą pistoletą, ten pat, Olbanyje, jie sutiko Marką su Periona, ir dabar Haroldas nešiojosi prie juosmens du sukryžiuotus pistoletus kaip naujai iškeptas Donis Ringas. Franė jaudinosi dėl Haroldo, jis ėmė ją bauginti. Ji pradėjo vis dažniau galvoti, ar vieną naktį Haroldas nekuoktelės ir nepradės iš kvailumo pyškinti savo pistoletais. Dažnai susigriebdavo beprisimenanti tą dieną, kai netyčia užtiko jį už namo su pažeista emocine savisauga, vienomis glaudėmis pjaunantį veją ir verkiantį.

Franė numanė, kaip būtent Stju aptarinėjo savo idėją su Haroldu - labai tyliai, beveik kaip susimokėlis: *"Haroldai, tie sapnai tampa nemaloni problema. Aš kai ką sumaniau, bet nežinau, kaip geriau pasielgti... Silpni sedatyvai... Bet dozė turėtų būti nedidelė. Mažas perdozavimas, ir niekas nepabus. Ką tu patarsi?*

---

* Nesisteminis JAV masės vienetas, atitinkantis maždaug 0,065 gramo (65 mg).

Haroldas pasiūlė graną veronalio, prieinamo kiekvienoje vaistinėje, o jeigu tai pažeis miego ciklą, tai jie sumažins dozę iki trijų ketvirčių grano, o jeigu ir šito pasirodys per daug, tuomet iki pusės. Stju taip pat priėjo prie Gleno, idant būtų išklausyta nepriklausoma nuomonė, ir imtasi bandymo. Geriant ketvirtį grano, košmarai vėl ėmė varginti, tad jie apsistojo ties puse grano.

Bent jau visi likusieji.

Franė paimdavo savo tabletę, bet slėpdavo ją saujoje. Ji nežinojo, kaip veronalis gali paveikti kūdikį, ir nenorėjo žaisti su likimu. Sako, net aspirinas gali pakeisti chromosomų sudėtį. Todėl ji kentėjo naktinius košmarus - *kentėjo* - tai tikslus žodis. Iš visų sapnų viešpataudavo vienintelis, jeigu visi kiti ir skyrėsi vienas nuo kito, tai anksčiau ar vėliau jie susiliedavo į šį vienintelį. Ji būdavo savo namuose Ogankvite, ir ją persekiodavo Tamsos žmogus. Aukštyn ir žemyn tamsiais koridoriais, vaikėsi po jos motinos svetainę, kurioje laikrodis tebemušė valandas... Ji būtų galėjusi nuo jo pasprukti, - Franė tai žinojo, - jeigu nebūtų nešiojusi ant savęs kūno. Tai buvo į paklodę susuktas jos tėvo kūnas, ir jeigu jinai jį paleis, tai Tamsos žmogus kažką su juo padarys, įvykdys kažkokią šventvagystę. Todėl ji bėgo, vis žinodama, jog jis artėja ir artėja; galų gale jo ranka sunkiai nusileisdavo ant Franės peties, jo karšta šlykšti ranka. Ji mažne prarasdavo sąmonę, tėvo kūnas išslysdavo iš rankų, ji pasisukdavo, pasirengusi pasakyti: *"Pasiimk jį, daryk, ką nori, man vis tiek, tik nesivaikyk manęs daugiau"*.

Ir štai jis, apsirengęs kažin kuo tamsiu, primenančiu vienuolio abitą, tesimato vien jo piktdžiugiška šypsenėlė. Vienoje rankoje jis laiko kilpą, kitoje - sulenktą drabužių pakabą. Ir būtent šiuo metu kaip sugniaužtas kumštis ją pribaigdavo siaubas, Franė išsiverždavo iš kibių miego gniaužtų, visas kūnas būdavo permirkęs šaltu prakaitu, krūtinėje pašėlusiai spurdėjo širdis. Ji tenorėjo vienintelio - daugiau niekuomet neužmigti.

Kadangi jam reikėjo ne mirusio jos tėvo kūno; jam reikėjo jos įsčiose nešiojamo gyvo kūdikio.

Franė vėl ėmė vartytis. Jeigu ji greitai neužmigs, tai išties išsitrauks savo dienoraštį ir šį tą į jį įrašys. Franė rašė dienoraštį nuo liepos 5-osios. Tam tikra prasme ji tai darė dėl savo vaiko. Tai buvo lemties pranašystė - jog kūdikis gyvens. Ji norėjo, kad šis būsimasis žmogus sužinotų, kaip visa tai įvyko. Kaip į miestelį, vardu Ogankvitas, atslinko liga, kaip jiedu su Haroldu išvažiavo, kas jiems atsitiko. Ji geidė, kad vaikas žinotų, kaip viskas buvo iš tiesų.

Mėnulis švietė pakankamai ryškiai, kad būtų galima rašyti, o dviejų ar trijų prirašytų puslapių visuomet pakako sukelti jai snaudulį. Ne itin pagirtina jos literatūriniam talentui, pamanė Franė. Bet pradžioje ji pamėgino užmigti paprastai.

Ji užsimerkė.

Ir pradėjo galvoti apie Haroldą.

Kai pasirodė Markas su Periona, padėtis galėjo virsti ne tokia įtempta, jei aniedu nebūtų susidraugavę anksčiau. Periona turėjo trisdešimt trejus, ji buvo vienuolika metų vyresnė už Marką, bet naujame pasaulyje didelės reikšmės tai neturėjo. Jiedu surado vienas kitą, jiedu ieškojo vienas kito, ir jiedu rengėsi niekuomet vienas su kitu neišsiskirti. Periona Franei prisipažino, kad jie stengėsi turėti vaiką. "Ačiū Dievui, kad anksčiau gerdavau tabletes ir neįsistačiau spiralės, - tarė Perė. - Būk maloni pasakyti, kaip dabar aš ją pašalinčiau?"

Franė vos nepapasakojo jai apie nešiojamą po širdimi kūdikį (dabar jam jau ėjo ketvirtas mėnuo), bet kažin kas ją sulaikė. Ji būgštavo, jog tai gali tik pabloginti ir šiaip nekokią situaciją.

Taigi dabar vietoj keturių jų buvo šešetas (Glenas kategoriškai atsisakė vairuoti motociklą ir važinėjo už Stju arba Haroldo nugaros), bet atsiradus dar vienai moteriai padėtis nepasikeitė.

O kas gi *tau,* Franė? Ko nori *tu?*

Jeigu jau ji *priversta* gyventi tokiame pasaulyje, galvojo Franė, su biologiniu laikrodžiu viduje, kuris užvestas dar šešiems mėnesiems, tai ji norėtų, kad jos vyras būtų panašus į Stju Redmeną - ne, ne panašus. Ji norėjo būtent *jo.* Štai taip, pasakyta tiksliai ir aiškiai.

Drauge su išnykusia civilizacija nuo žmonių bendrijos variklio nulėkė visas žvilgesys ir išoriniai blizgučiai. Glenas Beitmenas labai dažnai šią temą nagrinėdavo ir visuomet atrodė, jog tai itin patinka Haroldui.

Moterų lygiateisiškumas, mąstė Franė (manydama, kad jeigu sykį nusprendė būti atvira, tai išliks atvira iki galo), buvo tik paprasčiausias technologizuotos visuomenės rezultatas. Moterys galėjo būti dėkingos už savo kūną. Jos buvo mažesnės. Sutvertos būti silpnesnės. Vyras negalėjo gimdyti, o moteris galėjo - net vaikai tai žino. O nėščia moteris - apskritai labai pažeidžiama. Civilizacija sukūrė kažkokį apsauginį skydą, paskelbdama lyčių lygybę. "Išlaisvinimas" - šiuo vieninteliu žodžiu viskas pasakyta. Iki susikuriant civilizacijai su jos tausojančia apsaugos ir gailestingumo sistema, moterys buvo vergės. Nagi nedailinkime: vergės, štai kas mes buvome, pamanė Franė. Paskui velnio karalystei atėjo galas. Ir Moters credo, kurį derėjo išraižyti ant visų moterims skirtų žurnalų ofisų sienų, buvo toks: "*Labai dėkojame jums, Vyrai, už geležinkelius. Dėkojame jums, Vyrai, už automobilių išradimą ir raudonodžių indėnų išnaikinimą, kurie tikriausiai manė, jog jiems verta pagyventi Ameri oje kiek ilgėliau, kadangi jie vis dėlto čia buvo vietiniai gyventojai. Dėkojame jums, Vyrai, už ligonines, policiją, mokyklas. O dabar mes norėtume turėti balso teisę ir teisę tvarkyti gyvenimą savaip, pačios spręsti savo likimą. Kažkada mes buvome kilnojamuoju turtu, bet dabar tai paseno. Mūsų vergovės dienos turi pasibaigti; vergovės mes geidžiame ne labiau, nei perplaukti Atlanto vandenyną sukiužusiu laiveliu su burėmis. Be to,*

laisvėje yra daugiau nuostabesnių dalykų nei vergovėje. Mes nebijome skraidyti. Dėkojame jums, Vyrai".

Ką bepridursi? Nieko. Neišprusėliai gali urgzti dėl deginamų biusthalterių, reakcionieriai žaisti intelektualinius žaidimus, bet teisybė tegali šypsotis. Dabar gi visa tai pasikeitė. Per keletą savaičių pasikeitė viskas - ar smarkiai, parodys tik laikas. Bet naktys liko tos pačios, ir šiąnakt ji žinojo, jog jai reikia vyro. O Viešpatie, kaip labai ji geidė vyro!

Ir ne vien dėlei savisaugos ar kūdikio apsaugojimo. Ją traukė prie Stju, ypač po Džeso Raiderio. Stju buvo ramus, sumanus, bet svarbiausia jis nebuvo, kaip sakydavo jos tėvas, "dvidešimties svarų mėšlu dešimties svarų maiše".

Ir jinai jam patiko. Franė tai puikiausiai suprato, žinojo tai nuo ano karto, kai Liepos 4-ąją jie pirmą sykį drauge pietavo tuščiame restoranėlyje. Akimirką - viso labo tik mirksnį - jų akys susitiko - ir tarp jų įsižiebė kažkokia kibirkštis, tai buvo tarsi elektros srovės smūgis. Franė neabejojo, kad Stju irgi tai supranta, bet jis laukė jos, leido jai pačiai nuspręsti, kai šito panorės ji pati. Pradžioje Franė buvo su Haroldu, jinai buvo jo kilnojamuoju turtu. Dvokianti, supuvusi vyriška idėja, bet Franė būgštavo, kad šis pasaulis vėl ims priklausyti vyrams, bent jau kurį laiką.

Jeigu tik būtų dar kas nors, kas nors be Haroldo, bet jo nebuvo, ir ji bijojo, kad negalės ilgai laukti. Ji prisiminė aną dieną, kai Haroldas labai negrabiai pabandė su ja pasimylėti, mėgindamas savąją privatininko teisę paversti galutine ir nepaneigiama. Kiek nuo tos dienos praėjo laiko? Pora savaičių? Atrodo, kad daug daugiau. Visa praeitis dabar regis tokia tolima. Ji tįsta kaip suminkštėjęs irisas. Dėl nerimo, kaip pasielgti su Haroldu, ir jos baimės, ką gali iškrėsti tasai, jeigu ji suartės su Stiuartu, o svarbiausia, dėl sapnų baimės ji niekuomet neįstengs užmigti.

Štai taip gododama Franė nugrimzdo į miegą.

Kai Franė pabudo, dar tvyrojo tamsa. Kažkas purtė jos petį.

Protestuodama ji kažką sumurmėjo, - miegas buvo gaivinantis, pirmą kartą per visą savaitę ji nieko nesapnavo, - bet paskui nenoriai išniro paviršiun, manydama, kad jau rytas ir laikas leistis kelionėn. Bet kodėl jie nori važiuoti tamsoje? Atsisėdusi pamatė, jog danguje dar šviečia mėnulis.

Haroldas ją budino, ir Haroldas atrodė persigandęs.

- Haroldai? Kas nors atsitiko?

Ji išvydo, kad ir Stju atsikėlė. Ir Glenas Beitmenas, Periona klūpojo ant kelių netoli tos vietos, kur vakare jie buvo užkūrę laužą.

- Markas, - tarė Haroldas. - Jis susirgo.

- Susirgo? - pakartojo Franė, o iš kitos užgesusio laužo pusės pasigirdo moteriška dejonė. Iš ten, kur klūpojo Periona ir kur stovėjo du vyrai. Franė pajuto, kaip jos viduje it juoda kolona iškyla siaubas. Liga buvo toks dalykas, kurio jie bijojo labiausiai.

- Tai ne... gripas, Haroldai? - kadangi jei Markas susirgo nuo pavėluotų Keliaujančio kapitono žingsnių, tai ir jiems visiems gali tas pats grėsti. Galbūt virusas vis dar klaidžioja aplink juos? Galbūt jis patyrė mutaciją? Kad gardžiau pasimėgautų tavimi, brangute.

- Ne, tai ne gripas. Visiškai nepanašu. Frane, vakar vakare tu valgei koservuotų austrių? Ar galbūt pietums?

Franė pamėgino prisiminti, bet jos protas vis dar buvo pritemdytas miego.

- Taip, aš valgiau jas ir pietaudama, ir vakarieniaudama, - atsakė ji. - Jų skonis buvo puikus. Aš mėgstu austres. Tai apsinuodijimas maistu? Taip?

- Frane, aš paprasčiausiai klausiu. Niekas iš mūsų *nežino,* kas tai. Juk tarp mūsų nėra gydytojo. Kaip tu jautiesi? Tu sveika?

- Visiškai, tik noriu miego.

Bet miego ji jau nebenorėjo. Miegai išsisklaidė. Iš kitos pusės stovyklavietės atsklido dar viena dejonė, tarsi Markas būtų ją kaltinęs už gerą jos savijautą tuosyk, kai jam visiškai bloga.

Haroldas tarė:

- Glenas mano, jog tai apendicitas.

- *Kas?*

Haroldas tik karčiai nusišypsojo ir linktelėjo.

Franė atsikėlė ir prisiartino prie susibūrusių bendrakeleivių. Haroldas kaip šešėlis sekė įkandin.

- Reikia jam padėti, - tarė Periona. Mechaniškai, tarsi būtų kartojusi tai tūkstančius kartų.

Moters žvilgsnis be perstojo blaškėsi, šokinėdamas nuo vieno prie kito, akys buvo taip perpildytos baimės ir bejėgiškumo, kad Franė vėl pasijuto kalta. Jos mintys egoistiškai sugrįžo prie kūdikio, kurį jinai nešiojo, ir Franė pamėgino nuvyti jas šalin. Bet jos mintys trauktis nenorėjo. *"Pasišalink nuo jo!* - šaukė kažkokia jos dalis. - *Pasišalink tuojau pat, ko gero, jis užsikrėtęs!"* Franė dirstelėjo į Gleną, kuris žibintų šviesoje išblyško ir kaži kaip išsyk suseno.

- Haroldas sako, jog jūs įtariate apendicitą? - paklausė ji.

- Aš nežinau, - atsakė Glenas. Jo balsas buvo sutrikęs ir baugštus. - Esama kai kurių simptomų; anot Marko, jo pilvas kietas ir papūstas, o prisilietus skauda...

- Jam reikia padėti, - vėl pakartojo Periona ir įsiraudojo.

Glenas palietė pilvą, paskui primerktas dumsias Marko akis ir pabandė praskirti vokus. Markas sudejavo. Glenas žaibiškai atitraukė ranką, tarsi ją būtų priglaudęs prie įkaitusios krosnies, ir vėl nukreipė žvilgsnį nuo Stju į Haroldą, paskui vėl į Stju, bemaž neslėpdamas jį apėmusios panikos.

- Ką galite pasiūlyti, džentelmenai?

Haroldas stovėjo, jo Adomo obuolys konvulsiškai trūkčiojo, tarsi gerklėje būtų kas nors užstrigę ir trukdytų jam kvėpuoti. Pagaliau jis išspaudė:

- Reikia jam duoti aspirino.

Periona, kuri pro ašaras stebeilijo į Marką, metė žvilgsnį į Haroldą.

- Aspirino? - tūžmingos nuostabos tonu paklausė ji. - *Aspirino?!* - dabar jau šį žodį jinai rėkte išrėkė. - *Tai* geriausia, ką tu gali pasiūlyti, nepaisant viso savo mokslingumo ir žinojimo?! Aspirino?!

Haroldas įsikišo rankas į kišenes ir užjaučiamai pažvelgė į ją, suprasdamas ir toleruodamas moters pyktį.

Stju labai ramiai pasakė:

- Bet Haroldas teisus, Periona. Aspirinas - geriausia, ką šiuo metu galime padaryt. Kuri dabar valanda?

- Jūs *nežinote,* ką daryti! - suriko Periona. - Kodėl gi neprisipažįstate?

- Be ketvirčio trys, - atsakė Franė.

- O kas, jeigu jis *mirs?..* - Periona atmetė tamsiai kaštoninių plaukų sruogą nuo pabrinkusio užverkto veido.

- Palik juos ramybėje, Pere, - dusliu, išsekusiu balsu paprašė Markas. - Jie padarys, ką galės. Jeigu ir toliau skausmai bus tokie stiprūs, manau, geriau jau man numirti. Duokite man aspirino. Bent ko nors.

- Aš atnešiu, - tarė Haroldas, degdamas noru pasišalinti. - Kuprinėje turiu tablečių. Stipriai veikiančio eksedrino, - pridūrė jis, lyg laukdamas pritarimo, ir nuėjo vos negriūdamas - taip smarkiai vaikinas skubėjo.

- Mes privalome jam padėti, - pratarė Periona, cituodama pati save.

Stju pasivedėjo Gleną su Frane į šalį.

- Ar turite kokių nors idėjų? - tyliai paklausė jis. - Asmeniškai *aš* nieko negaliu sugalvoti. Periona tiesiog pašėlo nuo Haroldo žodžių, bet mintis apie aspiriną buvo geresnė už visa tai, ką galvojau aš.

- Paprasčiausiai ji labai susijaudinusi, štai ir viskas, - tarė Franė.

Glenas atsiduso:

- Galbūt tai tik žarnynas. Juk mes visą laiką maitinamės vien sausu maistu. Gal jam tereikia gerai išsituštinti, ir viskas praeis.

Franė pakratė galvą:

- Man taip neatrodo. Vien tik nuo žarnyno jam nebūtų pakilusi temperatūra. Nemanau, kad dėl to jam taip išpūtė pilvą.

Vien tik nuo minties apie išsipūtusį pilvą Franei pasidarė negera. Ji neįstengė prisiminti, kada (išskyrus tuos atvejus, kai kamavo naktiniai košmarai) ji buvo taip išsigandusi. Kaip pasakė Haroldas? Mes neturime gydytojo. Kaip šitai tikslu. Kaip šitai kraupiai tikslu. Viešpatie, viskas priartėjo prie jos, užgriuvo vienu metu. Kaip baisiai jie vieniši. Kaip baisiai toli dabar ryšių sistema, pamirštas saugumo tinklas. Franė perkėlė žvilgsnį nuo Gleno įsitempusio veido prie Stiuarto. Ji matė abu giliai susimąsčiusius, bet atsakymo nesulaukė nė iš vieno.

Už jų suvaitojo Markas, ir Periona atkartojo jo dejonę, tarytum būtų jautusi tą patį skausmą. Tam tikra prasme, pamanė Franė, taip iš tiesų ir buvo.

- Ką gi mes darysime? - bejėgiškai paklausė Franė.

Ji pagalvojo apie savo kūdikį, ir vėl, ir vėl jos mintis užgulė tas pats klausimas: *"O kas, jeigu prireiks Cezario pjūvio? Kas, jeigu reikės daryti pjūvį? Kas, jeigu...*

Už jos vėl kaip koks laukinis šamanas sustūgo Markas, ir šiuo metu jinai jo neapkentė.

Virpančioje tamsoje jie bejėgiškai žvelgė vienas į kitą.

Iš Franės Goldsmit dienoraščio

1990 m. liepos 6 d.

Po neilgų įkalbinėjimų misteris Beitmenas sutiko keliauti su mumis. Jis pasakė, kad po visų savo straipsnių ("aš rašiau juos, vartodamas skambius žodžius, taigi niekas nesupras, kokie jie savo esme paprasti", - pasakė jis) ir dvidešimties nuobodžių sociologijos dėstymo metų jis nusprendė, kad negali atmesti jam pasitaikiusios galimybės.

Stiuartas panoro sužinoti, kokią galimybę Glenas turi omeny.

- Aš manau, kad ir taip viskas aišku, - pastebėjo Haroldas savo NEPAKENČIAMAI ERZINANČIA maniera (kartais Haroldas būna labai mielas, bet jis geba būti ir tikras *žiužė,* o šiandien jis buvo kaip tik toks). - Misteri Beitmenai...

- Prašau vadinti mane Glenu, - labai ramiai tarė jis, bet iš to, kaip Haroldas į jį pažvelgė, galima buvo pamanyti, kad šis apkaltino Haroldą sergant kokia nors sociologine liga.

- Glenas, kaip sociologas, pirmiausiai regi galimybę asmeniškai išstudijuoti naujos visuomenės formavimąsi, aš taip manau. Jis nori patikrinti, kiek jo teorija sutampa su praktika.

Norėdama sutrumpinti ilgą pasakojimą, pasakysiu, kad Glenas (kurį nuo šios vietos aš taip ir vadinsiu, jei jam toks kreipinys patinka) sutiko, neva iš dalies taip ir yra, bet pridūrė:

- Be to, aš sukūriau tam tikras teorijas, jas užrašiau, ir tikiuosi patikrinti, ar jos pasitvirtins. Nemanau, kad žmogus, pakilęs iš supergripo pelenų, bus toks pat, kaip ir žmogus, išėjęs iš Nilo ištakų su žiedu nosyje ir moterimi, kurią jis tampo už plaukų. Tai viena iš mano minčių.

Stju savo įprastu ramiu būdu pastebėjo:

- Tai todėl, kad viskas aplink guli ir telaukia, kada vėl kas nors tai pakels, - tardamas šiuos žodžius, jis buvo toks rūškanas, jog aš nustebau ir netgi Haroldas kažkaip keistai į jį pažvelgė.

Bet Glenas paprasčiausiai linktelėjo ir tarė:

- Tai tiesa. Vaizdžiai kalbant, technologizuota visuomenė pasitraukė iš aikštės, bet paliko krepšinio kamuolius. Ateis kas nors, kuris prisimena žaidimo taisykles, ir išmokys likusius. Ganėtinai žavu, tiesa? Vėliau aš turėsiu tai užsirašyti.

(Bet vėliau aš tai užrašiau pati - dėl viso pikto, jeigu jis pamirštų. Kas gali žinoti?)

Na, o Haroldas tarė:

- Jūs kalbate taip, tarsi manytumėte, kad viskas prasidės iš naujo: ginklavimosi varžybos, aplinkos užterštumas ir taip toliau. Tai dar viena iš jūsų teorijų?

- Ne visai taip, - buvo bepradedąs Glenas, bet kol jis spėjo kažką pridurti, Haroldas pametėjo savo kaulą. Aš nevaliosiu perpasakoti visko žodis žodin, nes jaudindamasis Haroldas kalba pernelyg greitai, bet tai, *ką* jis kalbėjo, buvo svarbiau už tai, *kaip* jis tai darė. Turint omeny, kad jo nuomonė apie kitus žmones nebuvo itin palanki, vis dėlto jų nelaikė *tokiais* absoliučiais kvailiais. Jis išsakė mintį, kad dabartiniais laikais turi būti sukurti tam tikri įstatymai. Niekas negali būti pranašesnis valdydamas atominį ginklą ir panašius dalykėlius. Aš *tikrai* prisimenu vieną jo pasakytą dalyką, kadangi tai buvo labai gyvas įvaizdis: "Tik todėl, kad Gordijaus mazgas buvo perkirstas dėl mūsų, nėra jokių priežasčių vėl jį užrišti".

Aš supratau, kad jis ieškojo dingsties ginčui - viena iš priežasčių, kodėl Haroldas buvo nelabai malonus bendraujant, - tai jo pasitenkinimas, kurį rodo demonstruodamas savo erudiciją (be abejo, jis iš tiesų daug žino, neįmanoma šito paneigti, Haroldas tiesiog vunderkindas), - bet Glenas teatsakė: "Laikas parodys, juk taip?"

Šis pokalbis baigėsi prieš valandą, o dabar aš sėdžiu antro aukšto miegamajame, šalia manęs ant grindų guli šuo. Puikus šuo! Čia pakankamai jauku, primena mano namus, bet aš stengiuosi apie namus kuo mažiau galvoti, kadangi dėl to man norisi verkti. Žinau, skamba gana kvailai, bet aš tikrai noriu, jog kas nors su manimi šią lovą sušildytų. Aš netgi turiu kai ką nusižiūrėjusi.

Išmesk tai *iš* galvos, Frane!

Taigi, rytoj rytą mes iškeliaujame į Stovingtoną, ir aš žinau, kad Stju ši idėja ne itin žavi. Jis bijo tos vietos. Man *labai* patinka Stju. Ak, jei Haroldo požiūris į jį būtų bent šiek tiek palankesnis! Haroldas tik aštrina padėtį, bet aš manau, kad dėl to kaltas prieštaringas jo charakteris.

Glenas nusprendė palikti čia Kodžaką. Jam labai gaila šitai daryti, nors ieškodamas maisto šuo neturės ypatingų problemų. Ir vis dėlto nėra kitos išeities, nebent rastume motociklą su vežimėliu, bet ir tuomet vargšas šuo išsigandęs gali iššokti. Susižeisti arba mirtinai užsimušti.

Bet kuriuo atveju, rytoj mes išvažiuojame.

Nepamiršti: "Teksaso klajūnuose" (beisbolo komanda) buvo kamuolių padavinėtojas, vardu Nolanas Rajanas, kuris aikštėje išdarinėjo tiesiog neįmanomus triukus. Ir dar buvo tokios telekomedijos su juoko fonu - įrašu, skambėjusiu juokingose vietose, manyta, jog taip įdomiau žiūrėti. Žmonės įprato supermarkete pirkti užšaldytus tortus ir pyragus, juos tereikėjo atšildyti ir suvalgyti. Asmeniškai aš labiausiai mėgau Saros Li braškinį tortą.

1990 m. liepos 7 d.

Negaliu rašyti labai ilgai. Visą dieną važiavome motociklais. Mano užpakalis dabar it žlėgtainis, o nugara tarsi sudaužyta akmenimis. Praė-

jusią naktį vėl sapnavau tą siaubingą sapną. Haroldas irgi sapnuoja tą vyrą (?), ir tai labai jį sutrikdė, kadangi jis neįstengia paaiškinti, kaip mudviem abiem gali sapnuotis tas pats sapnas.

Stju sako, kad jis nuolat sapnuoja Nebraską ir ten gyvenančią seną negrę. Ji vis kalba, neva jis privaląs ją aplankyti. Stju mano, jog ji gyvena miestelyje, - vardu Holand Houmas arba Houmtaunas, ar kažkaip panašiai. Sako, kad galėtų ją surasti. Haroldas iš jo juokiasi ir leidžiasi į ilgus postringavimus apie tai, kad sapnai - tai psichofroidiški pasireiškimai to, apie ką nedrįstame nė pagalvoti, kai nemiegame. Man regis, Stju pyko, bet tvardėsi. Aš taip bijau, kad šis jų priešiškumas neperaugtų į atvirą nesantaiką. Aš NENORIU, KAD TAIP ATSITIKTŲ!

Ir vis dėlto Stju pasakė: "O kaipgi judu su Frane susapnavote vieną ir tą patį sapną?" Haroldas kažką sumurmėjo apie sutapimą ir temą užraukė.

Stju pareiškė Glenui ir man, jog norėtų iš Stovingtono keliauti į Nebraską. Glenas gūžtelėjo pečiais ir tarė: "Kodėl gi ne? Kur nors visgi mums reikia važiuoti".

Haroldas, be abejo, ims priešgyniauti, bent jau iš principo. Velniai tave griebtų, Haroldai, kada gi tu suaugsi!

Nepamiršti: Devintojo dešimtmečio pradžioje jautėsi benzino stygius, kadangi visi Amerikos gyventojai kuo nors važinėjo, mes išeikvojome didesnę dalį savo kuro atsargų, ir arabai paprasčiausiai sugriebė mus už gerklės. Arabai turėjo tiek pinigų, jog tiesiog neįstengė jų išleisti. Taip pat buvo rokenrolo grupė, besivadinanti "The Who", kuri sykiais baigdavo savo pasirodymus, sudaužydama į šipulius gitaras ir stiprintuvus. Tai vadinosi "ryškiu vartojimu".

1990 m. liepos 8 d.

Jau vėlu, ir aš vėl pavargusi, bet pasistengsiu užrašyti kuo daugiau, iki mano vokai UŽSITRENKS. Maždaug prieš valandą Haroldas baigė rašyti savo eilinę lentelę (turiu pasakyti, kad jau ne taip dailiai) ir pastatė ją ant vejos priešais Stovingtono įstaigą. Stju padėjo jam ir išsilaikė visiškai ramus, nepaisant visų Haroldo pastangų išvesti jį iš kantrybės.

Aš stengiausi pasirengti nusivylimui. Niekuomet nemaniau, kad Stju mus apgaudinėja, greičiausiai ir Haris tuo neabejojo. Todėl buvau įsitikinusi, kad jie visi ten išmirė, bet aš vis tiek taip nusivyliau, jog apsiverkiau. Tiesiog nevaliojau susilaikyti.

Tačiau ne aš viena buvau sukrėsta. Kai Stju išvydo šią vietą, jis mirtinai išbalo. Vilkėjo marškinėliais trumpomis rankovėmis, ir aš pamačiau, kaip pašiurpo jo oda. Stju akys, šiaip jau mėlynos, pasidarė veriančiai pilkos, kaip vandenynas blogu oru.

Jis parodė į trečią aukštą ir tarė:

- Ten buvo mano kambarys.

Haroldas pasisuko, ir aš pastebėjau, kad jis pasirengęs dar vienam iš patentuotų Gudragalviškų Haroldo Lauderio Komentarų, bet pamatęs Stju

veido išraišką, netgi Haroldas užsičiaupė. Manau, kad tai buvo išmintingas jo sprendimas.

Kiek palaukęs, Haroldas pasiūlė:

- Ką gi, užeikime vidun, pažiūrėsime.

- Kodėl tau šito reikia? - paklausė Stju, ir jo balse nuskambėjo isteriškos natos. Jautėsi, kad jis tvardosi iš paskutiniųjų. Tai mane išgąsdino - labiausiai dėl to, jog paprastai jis būna šaltas kaip ledas.

- Stiuartai... - kreipėsi Glenas, bet Stju jį nutraukė.

- *Kodėl?* Argi jūs nematote, kad tai išmirusi vieta. Nei žmonių, nei kareivių, nieko. Patikėkite, - tarė jis, - jeigu jie čia būtų, tai jau išbėgtų laukan prie mūsų. Ir uždarytų šiuose baltuose kambariuose kaip būrelį sukruštų jūros kiaulyčių, - paskui jis pažvelgė į mane ir tarė: - Atleisk, Frane, aš nenorėjau taip kalbėti. Tiesiog labai susijaudinau.

- Ką gi, tuomet *aš* ten nueisiu, - pasakė Haroldas. - Kas eina su manimi?

Bet aš juk mačiau, kad net siekdamas būti DIDELIS bei IŠMINTINGAS, Haroldas ir patsai juto išgąstį.

Glenas tarstelėjo, kad jis gali eiti, ir Stju tarė:

- Tu irgi eik, Frane. Pasižiūrėk. Įsitikink pati.

Norėjau atsakyti, kad pasiliksiu su juo, kadangi jis atrodo toks įsitempęs (ir dar todėl, kad aš iš tiesų nenorėjau ten eiti), bet tuomet dar labiau būtų paaštrėję santykiai su Haroldu, taigi sutikau.

Jeigu mudu - aš ir Glenas - dar abejojome Stju istorija, tai bematant atmetėme visas abejones, kai tiktai atidarėme duris. Kvapas. Lygiai toks pat kvapas persekiojo mus tuose miestuose, pro kuriuos mums teko pervažiuoti, supuvusių pomidorų smarsas, ir, o Viešpatie, aš *vėl* verkiau - na argi tai teisinga, kad žmonės ne tik numiršta, bet dar ir taip dvokia?

Taigi aš antrą kartą per dieną KAIP REIKIANT IŠSIVERKIAU, bet kad ir kas atsitiktų Mažylei Franei Goldsmit, Mūsų Mergytei Lėlytei, įpratusiai kramtyti nagus ir spjaudyti juos ant kilimo, - cha-cha, kaip sakoma, - šiandien tikrai daugiau nebebus ašarų, šitai aš pažadu.

Mes vis dėlto įėjome vidun - manau, iš nesveiko smalsumo. Nežinau kaip kiti, bet man knietėjo apžiūrėti tą kambarį, kuriame kaip kalinį laikė Stju. Beje, pastate slėgė ne vien kvapas - po karščio lauke čia buvo labai *šalta.* Daug granito, marmuro, ko gero, tikrai nuostabi izoliacija. Antrame aukšte buvo šilčiau, bet tasai siaubingas dvokas... ir šaltis... kaip kape.

Ten buvo taip slogu, kaip namuose su vaiduokliais - mes visi trys susiplakėme į vieną vietą nelyginant avys, ir aš džiaugiausi, kad pasiėmiau su savimi šautuvą, nors jis tik 22-o kalibro. Mūsų žingsnių garsas aidu sugrįždavo atgalios, tarytum kas nors būtų sėlinęs pridurimui, ir aš vėl prisiminiau tą sapną, kuriame man pasirodydavo vyras juoda mantija. Nenuostabu, kad Stju nepanoro su mumis eiti.

Pagaliau mes radome laiptus ir užlipome į antrą aukštą. Nieko, išskyrus kabinetus... ir keletą kūnų. Trečias aukštas buvo įrengtas kaip ligoni-

nė, ir visų kambarių durys užsidarinėjo hermetiškai, o jose matėsi įtaisyti specialūs stebėjimo langeliai. Čia buvo *daug* kūnų - ir kambariuose, ir koridoriuje. Labai mažai moterų. Galbūt pačioje pabaigoje jie mėgino jas evakuoti? Daug ko mes niekuomet taip ir nesužinosime. O ir kam gi mums žinoti?

Pačiame koridoriaus gale priėjome tą kambarį atlapotomis durimis. Viduje gulėjo negyvas vyriškis, bet jis nebuvo pacientas (*jie* vilkėjo baltomis ligoninės pižamomis), ir jis tikrai mirė ne nuo gripo. Tysojo dideliame pridžiūvusio kraujo klane, regis, jis bandė išsliaužti iš kambario, kuriame ir numirė. Ten gulėjo ir sulaužyta kėdė, viskas buvo išmėtyta, tarytum čia būtų vykusios muštynės.

Glenas labai ilgai dairėsi į šalis, o paskui tarė:

- Manau, mums geriau nieko nepasakoti Stju apie šį kambarį. Jame jis pernelyg arti buvo šalia mirties.

Aš žvelgiau į susirietusį negyvo vyriškio kūną ir jaučiausi išsigandusi labiau nei bet kada.

- Ką tu turi omeny? - paklausė Haroldas, netgi *jis* kaži kaip pritilo. Tai buvo viena iš tų retų akimirkų, kai Haroldas nevaidino publikai.

- Manau, kad šitas džentelmenas atėjo čia Stiuartą nužudyti, - atsakė Glenas, - bet Stju kažkokiu būdu jį aplenkė.

- Bet kodėl? - paklausiau aš. - Kodėl jie norėjo Stju nužudyti, jeigu jis buvo *imuninis?* Kokia prasmė jį žudyti!

Glenas nužvelgė mane gąsdinančiu žvilgsniu. Jo akys atrodė bemaž nebegyvos.

- *Tai* nesvarbu, Frane, - atsakė jis. - Sprendžiant iš visko, sveika nuovoka su šia vieta neturi nieko bendra. Egzistuoja tam tikras mentalitetas - tikėjimas, jog nesėkmes reikia slėpti. Jie tiki tuo nuoširdžiai ir fanatiškai, kaip kai kurių religinių sektų nariai tiki dievišku Jėzaus atsiradimu. Kadangi būtinybė slėpti, net jeigu įvykiai tampa nebekontroliuojami, kai kuriems žmonėms išlieka aukščiau visko. Tai verčia mane galvoti, kiek gi žmonių, turinčių šiai ligai imunitetą, jie vis dėlto nužudė Atlantos, San Francisko ir Topekos virusologijos centruose, kol gripas nenugalabijo *jų pačių* ir nepadarė šioms žudynėms galo. Šis asilas? Aš džiaugiuosi, kad jis nebegyvas. Man labai gaila Stju, kuris greičiausiai iki pat savo gyvenimo pabaigos košmariškuose sapnuose regės šitą žmogų.

Ir žinote, ką po to padarė Glenas Beitmenas?

Šis geras žmogus, tapantis prastus paveikslus? Jis priėjo ir spyrė negyvėliui tiesiog į veidą. Haroldas net krioktelėjo, tarytum būtų spyrę jam. Paskui Glenas vėl pakėlė savo koją.

- Ne! - suvapėjo Haroldas, bet Glenas vis tiek spyrė. Paskui jis apsisuko, išorine delno puse nusišluostydamas veidą, ir pagaliau jo akys prarado tą siaubingą nelyginant užtroškusios žuvies išraišką.

- Eime, - tarė Glenas, - reikia kuo greičiau iš čia pasišalinti. Stju buvo teisus. Tai išmirusi vieta.

Taigi mes išėjome. Stju sėdėjo atsirėmęs nugara į metalinius vartus, pastatą juosiančioje aukštoje sienoje ir aš panorau... o, tęsk, Frane, jeigu tu negali prisipažinti netgi savo dienoraščiui, kam tuomet tu *galėsi* pasakyti? Aš norėjau pribėgti prie jo, pabučiuoti ir pasakyti, kad man gėda už mus visus, jog nepatikėjome juo. Gėda dėl to, kad mes tiek daug prišnekėjome, kaip sunku buvo *mums,* paplitus šiai epidemijai, o jis teišspaudė žodį, nors anas žmogus jo vos nenužudė.

O Dieve, aš jį įsimylėjau. Manau, jog man atsitiko pati didžiausia pasaulyje katastrofa. Jeigu ne Haroldas, aš tokio šanso būčiau nepraleidusi.

Šiaip ar taip (visuomet egzistuoja tasai "šiaip ar taip", netgi dabar, kai man taip maudžia pirštus, jog, atrodo, jie tuojau nukris), bet kaip tik tuomet Stju pirmą kartą mums pasakė, kad jis nori vykti į Nebraską, nori patikrinti savo sapną. Jo veido išraiška buvo atkakli, šiek tiek sumišusi, lyg būtų žinojęs, kad jam teks iš Haroldo rankų išplėšti šiek tiek globėjiško mėšlo, bet Haroldas po mūsų "išvykos" į tą Stovingtono įstaigą buvo taip sudirgęs, jog neįstengė pademonstruoti nieko daugiau, tik paprastą žodinį pasipriešinimą. Ir netgi jis liovėsi, kai Glenas labai santūriai prisipažino, esą praeitą naktį irgi sapnavęs senę.

- Be abejo, tai galėjo įvykti vien todėl, kad Stju papasakojo mums apie *savo* sapną, - šiek tiek parausdamas tarė jis, - bet sapnas *buvo* nuostabiai identiškas.

Haroldas atsakė, kad sapnavosi būtent dėl šios priežasties, bet Stju ūmai jį nutraukė:

- Minutėlę, Haroldai, - aš turiu idėją.

Jo idėja buvo tokia: mes paimame po lapelį popieriaus ir parašome viską, ką tik prisimename sapnavę per pastarąją savaitę, o paskui sulyginame. Tai buvo ganėtinai moksliškas sprendimas, todėl Haroladas neprieštaravo.

Ką gi, vienintelį mane persekiojusį sapną aš jau aprašiau anksčiau ir nenorėčiau kartotis. Tik pasakysiu, jog užrašiau viską, įskaitant ir mano tėvo kūną, bet apie kūdikį nutylėjau.

Kai užrašus sulyginome, rezultatas pasirodė tiesiog pritrenkiantis.

Haroldas, aš ir Stju, mes visi sapnavome "Tamsos žmogų", kaip aš jį pavadinau. Stju ir aš regėjome jį kaip vyrą vienuolio abitu, bet aiškiai pastebimų bruožų - jo veidas visuomet likdavo šešėlyje. Haroldo užrašuose buvo sakoma, jog šis vyriškis visuomet stovėjo tamsioje durų kiaurymėje, viliodamas jį "kaip sąvadautojas". Retsykiais jis matydavo tik jo kojas ir akių spindesį - "it žebenkšties akis", taip Haroldas jį apibūdino.

Gleno ir Stju sapnai apie senąją moterį atrodė labai panašūs, juose buvo labai daug susilietimo taškų. Bet kuriuo atveju, abu jie priėjo išvados, jog ji gyvena Nebraskos valstijos Polko apygardoje, nors ir negalėjo sutarti dėl tikslaus miestelio pavadinimo - Stju sakė, kad tai Hemingford Houmas, o Glenas tvirtino, esą miestelis vadinasi Hemingvėj Houmas. Bet pakankamai panašiai. Regis, abu jie mano, jog galėtų tą vietą surasti. (Prisimink, dienorašti: aš manau, jog tai Hemingford Houmas.)

Glenas pasakė: "Tai iš tiesų įdomu. Toks įspūdis, tarsi visi mes dalyvautume kažkokiame sudėtingame psichiniame eksperimente". Haroldas, žinoma, niurnėjo, bet atrodė taip, tarsi jam būtų davę pakankamai medžiagos apmąstymams. Jis sutiko važiuoti tik todėl, kad "privalome juk mes bent kur nors važiuoti". Iškeliavome ryte. Aš buvau išsigandusi, susijaudinusi, bet laiminga, kad palieku Stovingtoną, kuris buvo mirusi vieta. Be to, geriau jau toji senutė nei Tamsos žmogus.

Nepamiršti: "Kabok laisvai" - reiškė nesikrimsti. "Liuks" arba "kaifas" - reiškė, kad viskas gerai. "Neprakaituok" - reiškė, jog dėl nieko nesijaudintume. "Atsijungti" - tai gerai praleisti laiką, ir daugelis žmonių vilkėjo marškinėlius su užrašu VISKAS - MĖŠLAS, taip ir buvo... Taip ir yra. "Kaupiu riebalus" - buvo visiškai naujas posakis (jį pirmąsyk išgirdau tik šiais metais), kuris reiškė, kad viskas klostosi labai gerai. "Skylė" - senas britaniškas posakis, buvo pakeistas į "būdą" arba "lūšną", ir tai reiškė vietą, kurioje jūs gyvenote prieš išplintant supergripui. Buvo labai nemandagu sakyti: "Aš knaisiuojuosi po tavo skylę". Kvaila, tiesa? Bet toks buvo gyvenimas.

Jau buvo po pusiaudienio.

Periona užmigo neramiu miegu šalia Marko, kurį jie prieš dvi valandas atsargiai pernešė į pavėsį. Jis tai atgaudavo sąmonę, tai vėl ją prarasdavo, ir visiems buvo lengviau, kai Markas nugrimzdavo užmarštin. Visą likusią naktį jis desperatiškai kovojo su skausmu, bet išaušus pasidavė, ir kai atgaudavo sąmonę, nuo jo šūksnių visiems gyslose stingo kraujas. Jie tik bejėgiškai žvelgė vienas į kitą. Valgyti niekas nenorėjo.

- Tai apendicitas, - tarė Glenas. - Manau, dėl to nebeliko jokių abejonių.

- Galbūt mums derėtų pamėginti... Na, išoperuoti jį, - pasakė Haroldas. Jis žvelgė į Gleną. - Aš nemanau, kad jūs...

- Mes nužudytume jį, - niūriai atsiliepė Glenas. - Ir tu tai žinai, Haroldai. Net jeigu mums pavyktų perpjauti pilvą taip, kad iki numirdamas neprarastų viso kraujo, mes neatskirtume apendikso nuo kasos. Žinai, ten juk nėra jokių organus žyminčių užrašų.

- Bet mes jį nužudysime, ir nieko nedarydami, - paprieštaravo Haroldas.

- *Tu* nori pamėginti? - dygiai paklausė Glenas. - Kartais tu mane stebini, Haroldai.

- Nematau, kad *jūs* šioje situacijoje būtumėt ką nors vertingesnio sugalvojęs, - plykstelėjęs sureagavo Haroldas.

- Liaukitės, - pertraukė juos Stju. - Ką gero darote judu abu? Geriausiu atveju, kol kas vienas iš jūsų ketina perrėžti jam pilvą. Bet apie tai negali būti nė kalbos.

- *Stju!* - mažne iškvėpė Franė.

- Ką? - paklausė jis ir gūžtelėjo pečiais. - Artimiausia ligoninė yra Mome. Mums nepavyks jo ten nugabenti. Nemanau, kad mes gebėtume nunešti jį netgi iki kelio.

- Žinoma, tu teisus, - sumurmėjo Glenas, ranka pasitrindamas it šepetys apžėlusį skruostą. - Atleisk, Haroldai. Aš labai susikrimtęs. Žinojau, kad taip gali atsitikti, - atleiskite, *būtinai* turėjo atsitikti, - bet žinojau tai grynai teoriškai. Čia viskas visai kitaip, ne taip, kaip sename jaukiame kabinete.

Haroldas atsakydamas kažką suniurnėjo ir sukišęs rankas giliai į kišenes pasišalino. Jis priminė rūstų dešimtmetį paauglį.

- Kodėl mes negalime jo pervežti? - suglumusi paklausė Franė, perkeldama žvilgsnį nuo Gleno prie Stju ir atgalios.

- Todėl, kad dabar jo apendiksas jau smarkiai išpampo, - atsakė Glenas. - Jeigu jis sprogs, tai išmes į organizmą tokį kiekį nuodų, kuriais galima nugalabyti dešimtį žmonių.

Stju linktelėjo:

- Peritonitas.

Franės galvoje viskas susijaukė. Apendicitas? Kažkada tai buvo nieknieks. *Niekniekis.* Kartais, kai atsidurdavote ligoninėje dėl tulžies pūslės uždegimo, jums podraug pašalindavo ir apendiksą - mat vis tiek perrėžė pilvą. Ji prisiminė, kaip vienam iš jos mokyklos draugų, Čarliui Bigersui, kurį visi vadino Bigiu, pašalino apendiksą per vasaros atostogas po penktos klasės. Jis išgulėjo ligoninėje viso labo dvi ar tris dienas. Medicinos kalba šnekant, apendicito operacija buvo niekniekis.

Lygiai taip pat, kaip ir kūdikio gimdymas.

- Bet jeigu jūs jo netrikdysite, - paklausė ji, - argi nesprogs jis vis tiek?

Stju ir Glenas sutrikę susižvalgė, bet neatsakė nieko.

- Tuomet jūs tikrai tokie blogi, kaip sako Haroldas! - įniršusi išrėkė ji. - Jūs tiesiog privalote *ką nors* padaryti, net jeigu tai teks daryti paprastu peiliu! Jūs tiesiog *privalote!*

- Kodėl *mes?* - piktai paklausė Glenas. - O kodėl ne *tu?* Nė vienas iš mūsų net medicinos knygų rankose nelaikė!

- Bet jūs... jis... tai neturi atsitikti štai taip! *Laikoma, kad apendikso pašalinimas - tai niekniekis!*

- Galbūt anksčiau taip ir buvo, bet dabar viskas pasikeitė, - atsakė Glenas, bet Franė raudodama jau bėgo nuo jų šalin.

Ji sugrįžo apie trečią valandą, susigėdusi dėl savo elgesio, pasirengusi atsiprašyti. Bet stovykloje nebuvo nei Gleno, nei Stju. Haroldas paniuręs sėdėjo ant nuversto medžio. Periona sukryžiavusi kojas buvo palinkusi šalia Marko, rankšluosčiu šluostydama jam nuo veido prakaitą. Ji atrodė išblyškusi, bet suėmė save į rankas.

- Frane! - pašaukė Haroldas, pakėlęs galvą ir pastebimai nudžiugęs.

- Sveikas, Haroldai! - Franė prisiartino prie Perės. - Kaip jis?

- Miega, - atsakė Periona, bet Markas nemiegojo; netgi Franė tai pastebėjo. Jis buvo be sąmonės.

- O kur dingo kiti, Pere? Tu žinai?

Atsakė jai Haroldas. Jis prisiartino įkandin jos, ir Franė pajuto, jog vaikinas nori prisiliesti prie jos plaukų ir uždėti jai ant peties ranką. Bet Franė šito nenorėjo. Haroldas ėmė ją dirginti.

- Jie išvyko į Kanklą. Ieškoti gydytojo kabineto.

- Jie tikisi ten rasti kokias nors medicinos knygas, - paaiškino Perė. - Ir kokius nors... instrumentus, - ji atsiduso, ir jos gerklėje kažkas karktelėjo. Perė vėl priglaudė prie jo kaktos drėgną rankšluostį.

- Mes visi taip apgailestaujame, - droviai pratarė Haroldas. - Žinau, skamba bjauriai, bet tai tiesa.

Perė pažvelgė į Haroldą su iškankinta šypsena.

- Aš žinau, - pasakė. - Ačiū. Čia niekas nekaltas. Žinoma, jeigu tik nėra Dievo. O jeigu Dievas vis dėlto yra, vadinasi, tai *Jo* kaltė. Ir kai aš Jį pamatysiu, tai iš visų jėgų spirsiu Jam tiesiai į pilvą.

Periona turėjo grubius veido bruožus ir tvirtą valstietės kūną. Franė, kuri pirmiausiai pastebėdavo tai, kas žmonėse patraukliausia (Haroldas, pavyzdžiui, turėjo gražias rankas), atkreipė dėmesį į Perės plaukus, kurie buvo rusvo atspalvio ir tiesiog puikūs, o jos tamsios indigo spalvos akys nuostabios ir protingos. Perė jiems papasakojo, kad universitete studijavo antropologiją, dalyvavo politiniame judėjime, įskaitant kovą už moters teises ir už lygias AIDS aukų teises. Ji niekuomet nebuvo ištekėjusi. Markas, kaip sykį jinai prisipažino Franei, jai buvo toks geras, ko Perė niekuomet iš vyro nesitikėjo. Kiti anksčiau pažinoti arba ją ignoravo, arba nepagrįstai kaip ir kitas merginas vadino "kiaulyte" arba "karvute". Perė pripažino, kad Markas, jeigu nebūtų pasikeitusios sąlygos, ko gero, priklausytų tai grupei vyrų, kurie ją ignoravo, bet dabar viskas kitaip. Jiedu susitiko Olbanyje, kur Periona su tėvais vasarojo, paskutinę birželio dieną, ir po neilgo pašnekesio nusprendė palikti miestą, kol visi tie yrančiuose kūnuose lindintys virusai nepadarė jiems to, ko nepavyko padaryti supergripui.

Taigi jie išvažiavo ir kitą naktį tapo meilužiais, greičiau iš mergiško vienatvės jausmo, negu iš tikro potraukio (visa tai buvo moteriški plepalai, ir Franė netgi neužrašė jų dienoraštin). Jis buvo toks geras jai, prisipažino Perė savo pašnekovei švelniu ir šiek tiek nustebusiu tonu paprastos moters, radusios padorų vyriškį tokiame žiauriame pasaulyje. Kiekvieną dieną ji vis labiau jį mylėjo.

O dabar štai kas atsitiko.

- Įdomu, - tarė Periona. - Čia visi, išskyrus Stju ir Haroldą, baigė koledžus; ir tu, Haroldai, be abejo, būtum baigęs, jeigu viskas eitų savo įprasta vaga.

- Taip, manau, jog tai tiesa, - neprieštaravo Haroldas.

Perė pasisuko į Marką ir vėl ėmė drėkinti jam kaktą taip meiliai ir švelniai, kad Franei tai priminė spalvotą iliustraciją jų šeimyninėje Biblijoje

- trys moterys ruošia Jėzaus kūną laidoti, trindamos jį kvapniaisiais aliejais.

- Franė studijavo anglų kalbą, Glenas dėstė studentams sociologiją, Markas rašė darbą iš Amerikos istorijos, tu, Haroldai, irgi būtum studijavęs anglų kalbą, ruošdamasis rašytojo karjerai. Mes būtume galėję susirinkti draugėn ir įdomiai šnekučiuotis. Juk taip ir būtų buvę, ar ne tiesa?

- Taip, - sutiko Haroldas. Jo balsas, paprastai toks skvarbus, skambėjo vos girdimai.

- Humanitarinių mokslų studijos moko mąstyti - kažkur apie tai esu skaičiusi. Žiaurumas, su kuriuo susiduri vėliau, - antrinis dalykas. Svarbiausia, ką išmoksti mokykloje, - kaip reikia greičiau pridėti ir atimti.

- Tai gerai, - tarė Haroldas. - Man patiko.

Dabar jo ranka *iš tikrųjų* nusileido ant Franės peties. Jinai jos nenužėrė, bet vis tiek jai buvo nemalonu ją jausti.

- Bet tai *negerai,* - tūžmingai paprieštaravo Perė, ir nustebintas Haris nukėlė nuo Franės peties ranką. Ji akimoju pasijuto daug geriau.

- Ne? - gana vangiai paklausė Haroldas.

- Jis *miršta!* - negarsiai, bejėgiškai ir piktai pasakė Perė. - Jis miršta, kadangi mes visi eikvojome savo laiką perniek, mokydamiesi kuo geriau užkalbinėti vienas kitam dantis. O, aš galiu tiek daug papasakoti apie Naujosios Gvinėjos gyventojus, o Haroldas paaiškinti šiuolaikinių anglų poetų vartojamas literatūrines priemones, bet argi tuo įmanoma padėti Markui?

- Jeigu tarp mūsų būtų medikas... - pamėgino įsijungti Franė.

- Taip, jeigu būtų. Bet jo tarp mūsų nėra. Nėra net autošaltkalvio arba ko nors, kuris būtų mokęsis žemės ūkio koledže ir bent sykį *matęs,* kaip veterinaras gydo karvę arba arklį. - Perė pažvelgė į juos, moters indigo spalvos akys dar labiau patamsėjo. - Nepaisant visos mano meilės jums, manau, šiuo požiūriu pakeisčiau jus į vieną Misterį Chirurgą. Jūs visi net bijote prie jo prisiliesti, nors suprantate, kas jam atsitiks, jeigu to nepadarysite. Ir aš taip pat - ir aš ne išimtis.

- Šiaip ar taip, du... - Franė nutilo. Ji jau norėjo pasakyti: “Šiaip ar taip, du vyrai išvyko”, bet po to ši frazė jai pasirodė nevykusi - juk Haroldas pasiliko. - Šiaip ar taip, Stju ir Glenas išvyko į paiešką. Tai vis šis tas, ar ne?

Perė atsiduso.

- Taip - vis šis tas. Bet juk tai nusprendė Stju? Vienintelis iš mūsų, kuris pagaliau nusprendė, jog šį tą pamėginti vis dėlto geriau, nei stovėti grąžant rankas, - Periona pažvelgė į Franę. - Stju pasakojo, kaip jis uždarbiavo pragyvenimui anksčiau?

- Jis dirbo fabrike, - skubiai atsakė Franė, nepastebėjusi, kaip Haroldas suraukė antakius. - Į elektroninius kalkuliatorius montuodavo schemas. Manau, galima sakyti, jis buvo kompiuterių technikas.

- Cha! - šūktelėjo Haroldas ir rūgščiai nusišypsojo.

- Jis vienintelis iš mūsų suvokia įvykių esmę, - tarė Periona. - Tai, ką rengiasi daryti Stju ir misteris Beitmenas, Marką pribaigs. Aš beveik tuo

tikra, bet vis tiek bus geriau, jei jis numirs, kol kas nors stengsis jam padėti, nei numirtų mums tyliai į jį spoksant... Tarsi jis būtų automobilio partrenktas šuo.

Nei Franė, nei Haroldas nežinojo, ką atsakyti. Jie stovėjo už Perionos ir dėbsojo į išbalusį sustingusį Marko veidą. Po kurio laiko Haroldas uždėjo savo prakaituotą ranką ant Franės peties. Ji norėjo surikti.

Stju ir Glenas sugrįžo be ketvirčio ketvirtą. Jiedu važiavo vienu motociklu. Ant bagažinės pūpsojo pririštas juodas gydytojo lagaminėlis su instrumentais bei kelios didelės juodos knygos.

- Mes pamėginsime, - tai viskas, ką pasakė Stju.

Periona pažvelgė į jį. Jos veidas buvo blyškus ir iškankintas, o balsas ramus.

- Pamėginsite? Ačiū. To norime mudu abu, - pratarė ji.

- Stju? - pašaukė Periona.

Laikrodis rodė dešimt minučių po keturių. Stju klūpojo ant guminio, po medžiu išskleisto patiesalo. Jo veidu upeliais sruvo prakaitas. Akys spindėjo. Franė laikė prieš jį atverstą knygą, o kai Stju pakeldavo akis ir linktelėdavo, versdavo puslapius su spalvotomis fotografijomis. Šalia jo, siaubingai išblyškęs, Glenas Beitmenas laikė ritę baltų siūlų. Tarp jų stovėjo lagaminėlis su plieniniais instrumentais. Jis visas buvo aptaškytas krauju.

- Štai jis! - šūktelėjo Stju. Nuskambėjo netikėtai aukštas ir džiūgaujantis jo balsas. Jo akys pavirto į du plyšelius. - Štai jis, mažas niekšelis! Štai! Tiesiog čia!

- Stju? - šūktelėjo Periona.

- Frane, parodyk man tą paveikslėlį dar kartą! Greičiau! Greičiau!

- Tu galėsi jį išpjauti? - paklausė Glenas. - Viešpatie, rytų teksasieti, tu tikrai manai, kad galėsi tai padaryti?

Haroldo šalia nebuvo. Jis pasišalino anksčiau, prisidengęs delnu burną. Pastarąsias penkiolika minučių jis stovėjo nugara į juos prie krūmų sąžalyno. Dabar jis atsisuko, jo apvalus raudonas veidas švytėjo viltimi.

- Nežinau, atsakė Stju, - bet viskas įmanoma. Aš pamėginsiu.

Jis įsispitrijo į spalvotą įkliją, kurią jam rodė Franė. Stju rankos buvo nudažytos krauju, tarsi aptemptos raudonomis pirštinėmis.

- Stju? - vėl pašaukė Periona.

- Štai jis, - sušnabždėjo Stju. - Jo akys liepsnojo fantastiškai ryškia ugnimi. - Apendiksas. Štai jis. Jis... Nušluostyk man kaktą, Frane. Viešpatie, aš prakaituoju kaip sukrušta kiaulė... ačiū... Viešpatie, aš nenorėčiau dar daugiau jį perpjauti... bet, Dieve, aš padariau tai. Padariau.

- Stju? - vėl nuskambėjo maldaujantis Perionos balsas.
- Paduok man žirkles, Glenai. Ne, ne šitas. Mažytes.
- *Stju?*
Pagaliau jis pažvelgė į ją.
- Tau nebereikia nieko daryti, - Perionos balsas buvo romus ir švelnus. - Jis nebegyvas.
Stju žvelgė į moterį, primerktos jo akys pamažu plėtėsi.
Ji linktelėjo:
- Maždaug prieš dvi minutes. Bet dėkoju tau. Dėkoju už bandymą.
Stju spoksojo į ją.
- Tu įsitikinusi? - pagaliau sušnabždėjo.
Periona vėl linktelėjo. Jos veidu tekėjo bebalsės ašaros.
Stju nusisuko paleisdamas iš rankų nedidelį skalpelį, ir visiško nusivylimo gestu prisidengė delnais akis. Glenas jau atsistojo ir nukiūtino šalin, neatsisukdamas, sulinkęs tarsi po sunkiu svoriu.
Franė apkabino Stju ir prispaudė prie savęs.
- Štai taip, - tarė jis. Šiuos žodžius jis kartojo ir kartojo tokiu bespalviu balsu, jog tai ją išgąsdino. - Štai taip. Štai ir baigta. Štai taip. Štai taip.
- Tu padarei viską, ką galėjai, - tarė Franė ir prispaudė jį prie savęs dar tvirčiau, tarytum jis būtų galėjęs nuskristi.
- Štai taip, - vėl pakartojo Stju.
Franė stovėjo jį apglėbusi. Nepaisant visų savo apmąstymų per paskutines tris su puse savaites, nepaisant savo "aistringos aistros", ji neatliko nė vieno judesio, kuris galėtų atverti jos jausmus. Slėpdama savo pojūčius, ji buvo bemaž liguistai atsargi. Santykiai su Haroldu ir taip buvo ties sprogimo riba. Ir netgi dabar jinai viską slėpė. Jos apkabinimas nebuvo geidulingas. Paprasčiausiai vienas išlikęs gyvas prigludo prie kito. Stju, regis, tai suprato. Jis pakėlė rankas ir tvirtai ją apkabino per pečius, ant chaki spalvos marškinių palikdamas kruvinus atspaudus, paversdamas ją nelyginant kažkokio nusikaltimo bendrininke. Periona raudojo.
Haroldas Lauderis, kuris nejautė skirtumo tarp meilužių ir likimo draugų apsikabinimo, dėbsojo į Stju su Frane su įsiliepsnojančiu įtūžiu, įtarumu ir išgąsčiu. Po sekundės, laužydamas krūmus, jis puolė tekinas ir nesugrįžo iki vėlyvos nakties.

Kitą rytą Franė prabudo labai anksti. Kažkas ją žadino. "Aš atsimerksiu, ir tai bus Glenas arba Haroldas", - mieguistai pamanė ji.
Bet tai buvo Stju. Jau ėmė brėkšti; dienos šviesa sunkėsi pro ryto ūkanas tarytum auksas, įvyniotas į permatomą audeklą. Visi kiti miegojo.
- Kas yra? - paklausė Franė atsikeldama. - Kas nors atsitiko?
- Aš vėl sapnavau sapną, - tarė Stju. - Ne senąją moterį, tą... kitą. Tamsos žmogų. Išsigandau, todėl aš...

- Liaukis, - nutraukė jinai, pabūgusi jo veido išraiškos. - *Prašau* pasakyk, ką turėjai omeny?

- Perioną. Veronalį. Ji paėmė veronalį iš Gleno krepšio.

Franė garsiai atsiduso.

- O Dieve, - dusliai pratarė Stju. - Ji negyva, Frane. O Viešpatie, koks siaubas.

Franė mėgino prabilti, bet nevaliojo pratarti nė žodžio.

- Manau, mums derėtų pažadinti ir kitus du, - sustingusiu tonu pasakė Stju. Jis pasitrynė apžėlusį skruostą, Franė dar prisiminė jo prisilietimą prie savo skruosto, kai buvo jį apglėbusi. Stju sutrikęs grįžtelėjo į ją.

- Kada visa tai baigsis?

Franė prislėgtai atsakė:

- Manau, tai nesibaigs niekuomet.

Jiedu žvelgė į žioruojančią aušrą.

Iš Franės Goldsmit dienoraščio

1990 m. liepos 12 d.

Šį vakarą mes sustojome kažkur į vakarus nuo Gilderlendo, Niujorko valstijoje. Vakarykščio susitikimo su Marku ir Periona (geri vardai, tiesa?) džiaugsmas šiek tiek aprimo. Jiedu sutiko prie mūsų prisijungti... iš tikrųjų tai jie pirmi pasisiūlė į bendrakeleivius prieš tai, nei šitai padarė kažkuris iš mūsų.

Nemanau, kad Haroldas apskritai būtų tokį dalyką pasiūlęs. Aišku, koks jis yra. Jį šiek tiek atbaidė (manau, taip pat ir Gleną) didelis kiekis ginklų, įskaitant ir du automatus. Bet apskritai Haroldas paprasčiausiai norėjo užgiedoti savo seną giesmelę... juk turi jis kaip nors atkreipti kitų dėmesį į savo dalyvavimą.

Manau, aš jau prirašiau pakankamai puslapių apie HAROLDO PSICHOLOGIJĄ, ir jeigu tu, dienorašti, nesuprasi jo dabar, tu nesuprasi jo niekuomet. Po jo pasipūtimu, pasitenkinimu savimi ir pompastiškai įmantrių kalbų, slypi mažas bejėgis berniukas. Jis niekaip nevalioja patikėti, kad tikrai viskas pasikeitė. Dalis jo - manau, didesnė dalis - vis dar tebetiki, kad visi jo mokykliniai kankintojai vieną gražią dieną pakils iš savo kapų ir vėl ims šaudyti į jį iš timpų arba vadinti Kuoktelėjusiu Lauderiu, kaip tai darė jo Emė. Kartais man atrodo, kad jam būtų buvę geriau (kaip tikriausiai ir man pačiai), jeigu mudu nebūtume susitikę Ogankvite. Aš - dalis jo ankstesnio gyvenimo, kažkada buvau geriausia jo sesers draugė ir taip toliau ir taip toliau. Tai štai kokia mūsų sudėtingų ir įtemptų santykių su Haroldu išvada: tai gali pasirodyti keista, bet žinodama tai, ką žinau dabar, pasirinkčiau į draugus *Haroldą,* o ne Emę, kuri buvo tiesiog pamišusi dėl prabangiuose automobiliuose įpakuotų berniukų ir kurie buvo (atleisk man, Dieve, kad negerai kalbu apie mirusiuosius, bet tai tiesa) pati didžiausia Ogankvito snobė, kokia tik gali būti nuolatinė provincijos miestelio gyventoja. Haroldas savaip šaltakraujiškas ir nuovokus.

Bet tik tuomet, kai jis nesinaudoja visa protine energija, idant parodytų save visame gražume. Aiman, Haroldas niekuomet nepatikės, kad kas nors gali laikyti jį nuovokiu. Kažkuria savo dalimi jis visuomet buvo toks *užsispyręs* konservatorius. Jis nusprendė perkelti visas savo problemas į šį ne tokį jau džiugų naują pasaulį. Lygiai taip pat sėkmingai jis galėtų supakuoti savo nemalonumus į kuprinę kartu su tais šokoladiniais saldainiais, kuriuos jis taip mėgsta.

O, Haroldai, aš tiesiog nežinau.

Nepamiršti: Papūga Žileti. "Prašau nespausti Žavesiuko". Vaikščiojantis "Kool-Aid" ąsotis sakydavo: "O, jėėė!" "o. b." tamponus... išrado moteris ginekologė. Bendrauja Visos Žvaigždės. "Gyvųjų lavonų naktis". Brrr! Tai namuose paliktas vienas iš paskutiniųjų hitų. Viskas, baigiu.

1990 m. liepos 14 d.

Šiandien pusryčiaudami mes labai ilgai ir ramiai kalbėjomės apie savo sapnus, ko gero, užtrukdami dėl to gerokai ilgiau nei derėtų. Mes esame į šiaurę nuo Batavijos Niujorko valstijoje.

Vakar Haroldas labai droviai ir neužtikrinant (žinant jį) pasiūlė mums pradėti vartoti labai mažomis dozėmis veronalį ir pasižiūrėti, ar negalėtume tokiu būdu "nutraukti naktinių košmarų ciklą", jo žodžiais tariant. Aš parėmiau jo idėją, kad niekas neįtartų, jog man kas nors negera, bet savo dozę nusprendžiau slėpti, nes nežinojau, kaip vaistai gali paveikti mano Vienišą Klajoklį (tikiuosi, kad jis Vienišas, bet esu tikra, kad sugebėčiau išlaikyti ir dvejetą).

Kai visi pritarė pasiūlymui dėl veronalio, pasisakė Markas.

- Žinote, - tarė jis, - apie tokius dalykus nederėtų pernelyg ilgai galvoti. Nes netrukus mums visiems ims rodytis, neva esame Mozės ar Juozapai, besišnekučiuojantys telefonu su pačiu Viešpačiu Dievu.

- Šis Tamsos žmogus tikrai skambina ne iš rojaus, - paprieštaravo Stju. - Jeigu tai ir tarpmiestinis skambutis, tuomet mums skambina iš gerokai žemiau esančios vietos.

- Šitaip Stju leidžia suprasti, kad Senasis Šelmis mus persekioja, - pasakiau aš.

- Tai toks pat geras paaiškinimas kaip ir visi kiti, - pastebėjo Glenas. Mes visi į jį sužiurome. - Ką gi, - tęsė jis, kaip man pasirodė, šiek tiek gindamasis, - žvelgiant į tai mūsų išlikimo požiūriu, visiškai tikėtina, jog esame jungiamąja kovos tarp pragaro ir rojaus grandimi, ar ne? Jeigu po šios gripo epidemijos būtų išgyvenę tik Jėzaus pasekėjai, gyvenimas taptų šleikščiai saldus.

Markas įsikvatojo iki ašarų. Aš nevisiškai supratau prasmę, bet nusprendžiau laikyti liežuvį už dantų.

- Ką gi, *aš* manau, kad visa ši problema juokinga iki beprotybės, - įsiterpė Haroldas. - Visi mes paprasčiausiai kuoktelėjome dėl Edgaro Keico ir sielų prisikėlimo.

Aiškiaregio pavardę jis ištarė ne visai teisingai, o kai aš jį pataisiau, nužvelgė mane savo ŠLEIKŠČIAI IŠDIDŽIU HAROLDO ŽVILGSNIU. Kas jau kas, o Haroldas nepriklauso tam žmonių tipui, kurie dėkoja, kai kas nors pataiso nedideles jų klaidas, dienorašti!

- Kai įvyksta kas nors paranormalaus, - pasakė Glenas, - tai vienintelis paaiškinimas, kuris daugiau ar mažiau tinka tai situacijai ir išlaiko vidinę logiką, priklauso neosofijai. Būtent todėl psichologija ir religija visuomet ėjo susikibusios už rankų iki pat dabartinio laikmečio su visomis jo chimeromis.

Haroldas urgztelėjo, bet Glenas toliau vystė savo mintį:

- Asmeniškai aš manau, kad žmogaus psichika... Tokia neatskiriama mūsų dalis, jog mes itin retai atkreipiame į ją dėmesį. Talentas labai save saugo, jis stengiasi likti nepastebėtas.

- Kodėl? - paklausiau aš.

- Todėl, jog tai neigiamas faktorius, Frane. Kas nors iš jūsų skaitė Džeimsą D. L. Stauntoną, jo 1958 metais parašytą studiją apie geležinkelio ir autokatastrofų tyrimus? Pirmą kartą šis darbas buvo paskelbtas sociologijos žurnale, bet laikraščiai dažnai publikuodavo jo ištraukas.

Visi mes neigdami pakratėme galvas.

- O vertėtų paskaityti, - pastebėjo jis. - Džeimsas Stauntonas, kaip prieš dvidešimt metų apie jį sakė mano studentai, "turėjo galvą", buvo išprusęs sociologas, kaip hobį studijavo okultizmą. Šiais klausimais jis parašė labai daug straipsnių, kol iškeliavo į aną pasaulį, idant patsai įsitikintų savo tyrinėjimų ir išvadų teisingumu.

Haroldas prunkštelėjo, bet Stju ir Markas šypsojosi. Bijau, kad ir aš taip pat.

- Na tai papasakokite mums apie lėktuvus ir traukinius, - paprašė Perė.

- Stautonas apibendrino daugiau kaip penkiasdešimties aviakatastrofų nuo 1925 metų ir daugiau kaip dviejų šimtų geležinkelio avarijų nuo 1900 metų statistiką. Jis įvedė visus duomenis į kompiuterį. Iš esmės jis lygino trijų faktorių santykį: į katastrofą patekusių žmonių kiekį, žuvusiųjų skaičių ir transporto priemonių *talpą.*

- Nesuprantu, ką jis norėjo tuo įrodyti, - pratarė Stju.

- Norėdami suprasti, jūs turite įsisąmoninti, kad į kompiuterį jis įvedė ir antrą seriją skaičių - šįsyk tokį pat kiekį lėktuvų ir traukinių, kurie *nepatyrė* katastrofos.

Markas linktelėjo:

- Kontrolinė grupė ir eksperimentinė grupė. Tai visiškai pagrįstas sprendimas.

- Tai, ką jis išsiaiškino, buvo ganėtinai paprasta, bet prasmė pasirodė tiesiog pritrenkianti. Gėdinga, jog kažkam tenka brautis pro šešiolika lentelių, idant prieitų prie pagrindinio, labai paprasto statistinio fakto.

- *Kokio* fakto? - paklausiau aš.

- Pilnai užpildyti lėktuvai ir traukiniai retai kada patiria katastrofas, - atsakė Glenas.

- Koks MĖŠLAS! - kone suklykė Haroldas.

- Anaiptol, - ramiai tęsė Glenas. - Tokia ir buvo Stautono teorija, o kompiuteris ją tiktai patvirtino. Geležinkelio avarijų arba aviakatastrofų atvejais transportas būdavo užpildytas tik 61 procentu. Tais atvejais, kai kelionė baigdavosi normaliai, keleivių kiekis viršydavo 76 procentus visos talpos. Šis 15 procentų skirtumas, kurį paskaičiavo kompiuteris, yra labai *esminis*. Stautonas pabrėždavo, kad statistikos požiūriu net 3 procentų nukrypimas gali suteikti peno apmąstymams, ir jis visiškai teisus. Tad štai, Stauntonas tvirtino, jog žmonės *žinojo,* kokie būtent lėktuvai ir traukiniai patirs avarijas... Kad jie nesąmoningai numatė ateitį. Tarkim, jūsų tetulei Selei prieš pat skrydį 61-uoju reisu iš Čikagos į San Diegą siaubingai suskaudo pilvą. O kai lėktuvas sudūžta Nevados dykumoje, kiekvienas pasako: "O, tetule Sele, tasai pilvo skausmas tiesiog Dievo palaiminimas". Bet iki Džeimso Stauntono pasirodymo niekas nė nesusimąstė apie tą faktą, jog buvo dar apie *trisdešimt* žmonių, kuriems irgi suskaudo pilvą... Arba galvą... Arba jie paprasčiausiai patyrė tą nepaprastą pojūtį kojose, kai jos mėgina pasakyti galvai, jog kažkas gali *atsitikti.*

- Aš niekuomet tuo nepatikėsiu, - kratydamas galvą, paprieštaravo Haroldas.

- Žinote, - toliau kalbėjo Glenas, - maždaug po savaitės, kai aš pirmą kartą perskaičiau Stauntono straipsnį, Logano oro uoste sudužo "Majestic" oro linijų lėktuvas. Visi juo skridę žmonės žuvo. Kai viskas šiek tiek aprimo, aš paskambinau į šios kompanijos kontorą Logane. Prisistačiau reporteriu iš Mančesterio "Union-Leader" - nedidelis melas su gerais ketinimais. Pasakiau, kad mes norėtumėme parašyti apie katastrofą straipsnelį ir paprašiau pranešti, kiek nusipirkusių bilietus žmonių šiuo reisu neskrido. Žmogus, su kuriuo aš kalbėjausi, labai nustebo, kadangi visas oro linijų personalas irgi apie tai tarpusavy kalbėjo. Tokių pasirodė šešiolika. Šešiolika neatėjusiųjų. Tuomet aš paklausiau, kiek vidutiniškai šioje linijoje iš Denverio į Bostoną pasitaikydavo pavėlavusių, ir jis atsakė, jog ne daugiau kaip trys.

- Trys, - pakerėta pakartojo Periona.

- Teisingai. Bet pašnekovas nesiliovė mane stulbinti. Taip pat jis pasakė, kad penkiolika žmonių iš anksto pranešė atsisaką skristi šiuo reisu, nors paprastai panašių atsisakymų skaičius neviršija aštuonių. Taigi, nors visų laikraščių antraštės klykė: "AVIAKATASTROFOJE LOGANE ŽUVO 94 ŽMONĖS", jas galima buvo perskaityti ir šitaip: "KATASTROFOJE MIRTIES IŠVENGĖ 31 ŽMOGUS".

Na ką gi... Dar ilgai kalbėjomės apie psichologinius faktorius, bet jie nuvedė mus toli nuo *savo* sapnų esmės ir nuo to, ar juos siunčia Didysis Dangaus Pranašas, ar ne. Noriu užrašyti dar vieną frazę (ji nuskambėjo jau po to, kai visiškai sumišęs Haroldas kažkur pasišalino), kai Stju paklausė Gleno:

- Jeigu mes vis dėlto esame tokie jautrūs, kodėl tuomet nesužinome, kad numirė mūsų mylimas žmogus arba kad namą nunešė tornadas ir panašiai?

- Egzistuoja ir tokios rūšies faktai, - atsakė Glenas, - bet aš priverstas pripažinti, kad jie nėra apibendrinti... ir jų tikrumą ne taip jau lengva įrodyti kompiuteriu. Tai įdomus klausimas. Aš turiu netgi savo teoriją...

(Nejaugi jis turi teoriją kiekvienam gyvenimo atvejui, dienorašti?)

- ...susijusią su evoliucija. Žinote, kažkada žmonės - arba jų proseniai - turėjo uodegas, jų kūnus dengė tankūs plaukai, o ir jutimo organai buvo išvystyti daug geriau negu dabartinių žmogiškosios giminės atstovų. Dabar klausimas: kodėl gi mes visa tai praradome? Greitai, Stju! Turi galimybę prasimušti į pirmūnus.

Ir Stju atsakė:

- Dėl tos priežasties, dėl kurios dabar, važinėdami automobiliais, mes neužsidedame apsauginių akinių ir šalmo. Praeina laikas, ir mes išaugame iš tam tikrų daiktų. Mes priartėjame prie ribos, kai jie jau tampa nereikalingi.

- Tikra tiesa, - patvirtino Glenas. - Tuomet kokia prasmė turėti psichologinę nuojautą, jeigu mes negalime praktiškai ja pasinaudoti? Kokia gali būti nauda iš to, jeigu jūs, sėdėdamas kontoroje už darbo stalo, staiga pajusite, neva iš parduotuvės grįžtančią jūsų žmoną partrenkė mašina? Juk kas nors gali paskambinti ir jums apie tai pranešti, tiesa? Šis jautrumas apmirė kada kadės, jeigu mes apskritai kada nors jį turėjome. Jis nunyko. Taip pat kaip mūsų uodegos ir plaukuotumas. O šiuose sapnuose mane domina tai, kad jie pranašauja būsimą kovą. Regis, mes matome miglotus pagrindinio herojaus... ir antiherojaus paveikslus. Nelyginant reklamą, jeigu jums tai labiau patinka. Jeigu tai tiesa, viskas panėši į tai, lyg žiūrėtume į lėktuvą, kuriuo teks skristi... ir mums ima raižyti pilvą. Galbūt mums pateikta priemonė, kurios dėka galime numatyti savo ateities kontūrus. Kažkas panašaus į laisvą ketvirto matmens valią: galimybė iš anksto pasirinkti įvykius.

- Bet mes nežinome, ką šie sapnai *reiškia,* - įsiterpiau aš.

- Taip, nežinome. Bet galime suprasti. Nežinau, ar šios mažos psichinių sugebėjimų prošvaistės reiškia, jog esame Dievo išrinktieji; egzistuoja daugybė žmonių, kurie tiki aiškiaregystės stebuklu, bet aiškiaregystė jiems nėra Dievo egzistavimo įrodymas, ir aš esu vienas iš jų; bet manau, kad šie sapnai yra tam tikra konstruktyvi jėga, nepaisant jų gebėjimo mus gąsdinti. Šį tą esu pagalvojęs apie veronalį. Jį vartoti - tai tas pat, kaip išgerti peptobismolio nuo pilvo skausmo, o paskui vis tiek lipti į lėktuvą, - baigė Glenas.

Nepamiršti: Paklausos sumažėjimas, nepriteklius, modelis "Fordas Grauleris", kuris gali nuvažiuoti plentu šešiasdešimt mylių, tesunaudodamas galoną benzino. Nuostabus automobilis. Tai viskas; aš baigiu rašyti. Jeigu nesumažinsiu savo nukrypimų, šitas dienoraštis bus toks pat ilgas kaip ir "Vėjo nublokšti" dar prieš tai, kol pasirodys Vienišas Klajoklis (prašyčiau tik ne ant balto žirgo, vardu Silveris). O taip, dar vieno dalyko Nepamiršti. Edgaras Keicas. Nevalia jo pamiršti. Jis tai jau tikrai galėjo sapnuose numatyti savo ateitį.

1990 m. liepos 16 d.

Tik porą eilučių, tik apie sapnus (žiūrėkite dviejų dienų senumo užrašus). Pirma, paskutines dvi dienas Glenas Beitmenas buvo labai išblyškęs ir nekalbus, o šiandien vakare aš pastebėjau, kad jis išgėrė dvigubą veronalio dozę. Įtariu, jog Glenas paslėpė savo paskutines dozes migdomųjų ir susapnavo LABAI blogą sapną. Tai mane neramina. Aš norėčiau su juo apie tai pasišnekėti, bet nežinau kaip.

Antra. Tai mano pačios sapnai. Nieko nesapnavau iki praėjusios nakties (nakties po mūsų pašnekesio); miegojau kaip kūdikis, o prabudusi nieko neprisiminiau. Gi vakar pirmą kartą sapnavau pagyvenusią moterį. Negaliu nieko pridurti prie jau pasakyto, išskyrus tai, kad ji tiesiog spinduliavo GERUMĄ ir ŠVELNUMĄ. Manau, dabar suprantu, kodėl Stju taip ryžtingai nusiteikęs važiuoti į Nebraską ir neima domėn Haroldo viso sarkazmo. Šiandien rytą aš pabudau absoliučiai atsišviežinusi ir pailsėjusi, galvodama, kad jeigu mums pavyks bent jau nusigauti iki šitos motušės Abigeilės, tuomet viskas bus gerai. Viliuosi, ji iš tikrųjų ten gyvena. (Beje, aš visiškai įsitikinusi, kad miestelis vadinasi Hemingford Houmas.)

Nepamiršti: motušė Abigeilė!

47 skyrius

Tai, kas atsitiko, atsitiko labai staiga. Buvo liepos 30-osios rytas, penkiolika minučių po dešimtos, ir jie keliavo tik apie valandą laiko. Važiavo labai lėtai, kadangi iš vakaro smarkiai lijo, ir kelias tebebuvo slidus. Nuo praėjusio ryto, kai pirmasis pabudo Stju, paskui pažadino Franę, o po to jau ir Haroldą su Glenu, kad praneštų jiems apie Perionos savižudybę, visas ketvertas labai mažai tarpusavy kalbėjosi. Stju dėl visko kaltina tiktai save, pamanė Franė, kaltina, nors yra kaltas ne daugiau, kaip dėl netikėtai užklupusios audros.

Jinai norėjo jam apie tai pasakyti - iš dalies todėl, kad Stju reikėjo paties įsikalbėtos nuodėmės atleidimo, iš dalies todėl, kad Franė daugiau jau nebeįstengė nuo savęs slėpti. Mergina manė, jog jai pasiseks Stju įtikinti, esą dėl Perionos mirties jis nekaltas... bet tai galėjo išduoti jam ir tikrus jos jausmus. Franė numatė, kad tuomet jos širdis bus kaip ant delno, ir jis viską pamatys. Nelaimei, Haroldas taip pat viską supras. Todėl panašus žingsnis buvo neįmanomas... bent jau kol kas. Franė tikėjosi, jog netrukus galės jį žengti nepaisydama Haroldo. Jinai ir šiaip jau ilgai jo gailėjosi. Bet jis sužinos... ir arba susitaikys su tikromis aplinkybėmis, arba ne. Franė būgštavo, jog Haris pasirinks antrąjį variantą. O panašus sprendimas grasė atvesti į siaubingą baigtį. Vis dėlto jie turėjo labai daug šaudančių gelžgalių.

Franė važiavo pasinėrusi į šias mintis, kai už posūkio netikėtai išvydo viduryje plento apvirtusį ir visiškai jį užtvėrusį milžinišką vilkiką

statybiniams blokams pervežti. Rožiniai rifliuoti vilkiko šonai dar tebežvilgėjo nuo nakties lietaus. Ir keisčiausia, kad ten buvo ir daugiau mašinų - autoremonto automobilis ir trys furgonai. O aplinkui stovėjo žmonės - ne mažiau kaip tuzinas.

Franė buvo taip priblokšta, kad ėmė stabdyti pernelyg staigiai. "Honda", kuria jinai važiavo, ėmė čiuožti drėgna kelio danga, ir merginos vos nenubloškė nuo motociklo, bet jinai suspėjo ištiesinti vairą. Paskui visas ketvertas sustojo kone į eilę ant plentą dalijančios linijos, mirksėdami iš nustebimo, pakerėti reginio su tokiu dideliu kiekiu gyvų žmonių.

- Na ką gi, lipkite, - tarė vienas iš vyrų. Jis buvo aukštas, apžėlęs barzda, akis dengė akiniai nuo saulės. Vieną akimirksnį Franė mintyse sugrįžo į praeitį, į Meino valstijos greitkelį, tarytum ją ten būtų sustabdę už greičio viršijimą.

"Dabar jis pareikalaus iš mūsų vairuotojo pažymėjimo", - toptelėjo Franei. Bet tai nebuvo autoinspekcijos postas, sulaikantis nutrūktgalvius ir skiriantis baudas. Vyrų buvo ketvertas, nes dar trys stovėjo už barzda apžėlusio vyriškio. Likusios - moterys. Ne mažiau kaip aštuonios. Jos atrodė išblyškusios ir išsigandusios. Moterys stovėjo mažomis grupelėmis, susitelkusios prie autofurgono.

Barzdočius turėjo pistoletą. Už jo stovintys vyrai irgi laikė paruoštus ginklus. Be to, dviese buvo apsiginklavę durklais, su kareiviškomis kuprinėmis ant pečių.

- *Lipkite,* velniai rautų! - pakartojo barzdočius, o vienas iš stovėjusių už jo brakštelėjo šautuvo spyna. Apsiniaukusiame ryto ore pasigirdo triukšmingas, gaižiai skardus garsas.

Glenas su Haroldu atrodė sutrikę ir sunerimę. Tik tiek. *"Jie tykojo ančių",* - apimta panikos, sumetė Franė. Ji dar ne visiškai suprato situaciją, bet suvokė, kad skaičius nelygus. *"Keturi vyrai, aštuonios moterys",* - suskaičiavo jos protas, o paskiau pakartojo tai garsiai, neramia intonacija: *"Keturi vyrai! Aštuonios moterys!"*

- Haroldai, - labai ramiai ištarė Stju. Kažkas šmėstelėjo jo akyse. Kaži koks suvokimas, - Haroldai, ne... - tuomet viskas ir atsitiko.

Šautuvas kabojo Stju už nugaros. Jis nuleido petį taip, kad diržas nuslystų ir šautuvas atsidurtų jo rankose.

- Nejudėt! - piktai riktelėjo barzdočius. - Garvi! Virdžai! Roni! Suimt juos! Gelbėkit moteris!

Haroldas ėmė graibytis savo pistoletų, pamiršęs, kad jie dėkluose.

Glenas Beitmenas apstulbęs iš nuostabos tebesėdėjo už Haroldo.

- *Haroldai!* - vėl šūktelėjo Stju.

Franė ėmė kelti savo šautuvą. Jai atrodė, kad gaubiantis oras ūmai pavirto sirupu, klampia mase, pro kurią jinai niekuomet nesugebės prasiveržti. Suvokė, kad greičiausiai čia jiems teks žūti.

Viena iš merginų suklykė:

- GREIČIAU!

Franė, tebekeldama savąjį ginklą, metė žvilgsnį į šią merginą. Ne tokia jau ir jauna, maždaug dvidešimt penkerių metų. Jos šviesūs pelęniniai plaukai krito ant kaktos kaip dantytas šalmas, tarsi neseniai juos būtų pakirpusi sodo žirklėmis.

Ne visos moterys judėjo: kai kurios, atrodė, suakmenėjo iš baimės. Bet mergina peleniniais plaukais, o su ja dar trys, pajudėjo.

Visa tai įvyko per kokias septynias sekundes.

Barzdočius taikėsi į Stju. Kai blondinė peleniniais plaukais suklykė: *"Greičiau!"*, vamzdis šiek tiek kryptelėjo jos pusėn, kaip požeminę vandens gyslą pajutusi vytelė. Vamzdis šoktelėjo aukštyn, sukeldamas trankų garsą, tarsi geležis plėštų kartoną. Stju nulėkė nuo savo motociklo, ir Franė išrėkė jo vardą.

Paskui Stju pasikėlė ant alkūnių (jis nusibrozdino jas krisdamas ant kelio, o "Honda" gulėjo ant šono prie jo kojų) ir pradėjo šaudyti. Barzdočius, atrodė, nustrakaliojo atgalios, kaip po savo numerio sceną apleidžiantis vodevilio šokėjas. Jo išblukę marškiniai kilo ir leidosi. Automatinis vyriškio pistoletas kilstelėjo į dangų, ir šis kartoną skrodžiančios geležies garsas nuaidėjo dar keturis kartus. O paskui barzdočius parvirto ant nugaros.

Du iš trijų už jo stovėjusių vyriškių grįžtelėjo į merginos klyktelėjimą. Vienas išsyk nuspaudė abu šautuvo, kurį laikė savo rankose, - senutėlio dvylikto kalibro "Remingtono", - gaidukus. Ginklo buožė į nieką nesirėmė - vaikinas jį laikė šalia dešiniojo klubo, ir kai "Remingtonas" iššovė, sukeldamas garsą, panėšintį į perkūnijos griausmą mažame kambarėlyje, nuo atatrankos šautuvas išslydo iš jo rankų, nubraukė odą ir barkštelėdamas nukrito ant plento. Vienos moters veidas, kuri nesureagavo į blondinės šūksnį, staiga pranyko kraujo čiurkšlėse, ir akimirksnį Franė aiškiai girdėjo žliaugiant kraują it ūmai pasipylusią liūtį. Pro kraujo kaukę žvelgė viena nepažeista akis. Ji atrodė apsiblaususi, spoksojo tarsi nieko nesuprasdama. Paskui moteris pargriuvo ant kelio. Apygardos teisėjo automobilis buvo suvarpytas kulkų. Vienas stiklas pasidengė sueižėjusia pieno spalvos katarakta.

Blondinė peleniniais plaukais grūmėsi su antruoju į ją atsisukusiu vyriškiu. Juos teskyrė vyriškio laikomas šautuvas. Viena iš merginų prišoko prie numesto trumpavamzdžio.

Trečiasis vyriškis, kuris *nepasisuko* į moteris, pradėjo šaudyti į Franę. Toji pasislėpė už savo motociklo ir laikydama rankose šautuvą akylai jį stebėjo. Jis buvo tamsaus gymio, greičiausiai italų kilmės. Kulka prašvilpė šalia jos kairio smilkinio.

Pagaliau savo pistoletus išsitraukė Haroldas. Jis pakėlė juos ir iššovė į tamsiaveidį. Atstumas tarp jų buvo ne didesnis nei penkiolika žingsnių, bet jis nepataikė. Kulka pramušė rožinį vilkiko šoną, kaip tik į kairę nuo tamsiaveidžio galvos. Pažvelgęs į Haroldą, italas iškošė pro dantis:

- O dabar aš tave nudėsiu, išsigimėli.

- *Nedaryk šito!* - suvaitojo Haroldas. Jis numetė pistoletus ir iškėlė rankas.

Tamsiaveidis tris sykius iššovė į Haroldą. Ir visus tris pro šalį. Trečiasis šūvis buvo arčiausiai tikslo: kulka džergždama atšoko nuo Haroldo "Jamahos" išmetimo vamzdžio. Motociklas parvirto, drauge pargriaudamas Haroldą su Glenu.

Dabar jau praėjo dvidešimt sekundžių. Haroldas ir Stju išsidriekė ant žemės. Glenas, sukryžiavęs kojas, sėdėjo ant plento. Atrodė jis taip, lyg iki šiol nesuprastų, kur būtent atsidūrė ir kas vyksta. Franė, apimta nusivylimo, tuščiai stengėsi nušauti tamsiaveidį, iki tasai nukaus Haroldą arba Stju, bet jos ginklas atsisakė šaudyti, neįmanoma buvo nė gaiduko nuspausti, kadangi ji pamiršo nuleisti šautuvo saugiklį. Blondinė tebesigrūmė su antruoju vyriškiu, o moteris, puolusi prie numesto trumpavamzdžio, dabar tąsėsi su kita moterimi, besistengiančia irgi jį pastverti.

Šūkčiodamas keiksmus, kurie, be abejonės, buvo itališki, tamsiaveidis vėl nusitaikė į Haroldą, ir tuomet iššovė Stju, italo kakta įsileido kulką, ir vyriškis šlumštelėjo ant žemės it bulvių maišas.

Į kovą dėl trumpavamzdžio įsijungė dar viena moteris. Jį išleidęs iš rankų vyras stengėsi nustumti šią moterį šalin. Tuomet ji, kyštelėjusi ranką tarp jo kojų, sugriebė už šakumo ir smarkiai spustelėjo. Vyriškis sukriokė prarasdamas bet kokį suinteresuotumą ginklu. Sugriebęs rankomis savo vyrišką vertybę, svirduliuodamas nukepėstavo šalin.

Haroldas prišliaužė prie savo numesto pistoleto, pasičiupo jį ir iššovė į kryvuliuojantį vyrą. Jis šovė tris kartus ir visus pro šalį.

"Kaip "Boni ir Klaide", - pamanė Franė. - *Viešpatie, visur kraujas!"*

Blondinė peleniniais plaukais pralaimėjo mūšį dėl šautuvo. Vyras išplėšė ginklą ir smogė merginai, ko gero, taikydamasis į pilvą, bet jo sunkus kaustytas batas pataikė jai į klubą. Ji atsitraukė atatupsta, maskatuodama rankomis dar stengėsi išlaikyti pusiausvyrą, bet šleptelėjo ant žemės.

"O dabar jis ją nušaus", - toptelėjo Franei, bet antrasis vyriškis pasisuko 180 laipsnių ir kaip pakliuvo ėmė šaudyti į trijų moterų grupelę, kaip ir anksčiau susispietusią prie autofurgono.

- A-a-a! Kalės!- suriaumojo šis džentelmenas. - A-a-a! Kalės!

Viena iš moterų pargriuvo ir ėmė spurdėti ant asfalto tarp autofurgono ir apversto vilkiko it į krantą išmesta žuvis. Dvi kitos ėmė bėgti. Stju paleido kulką į šaudantįjį, bet nepataikė. O tasai iššovė į vieną iš bėgančių moterų, ir jo kulka tikslą pasiekė. Toji išmetė rankas aukštyn ir parvirto. Trečiai merginai pasisekė pribėgti iki vilkiko ir už jo pasislėpti.

Gi trečiasis vyras, išleidęs iš rankų trumpavamzdį ir nesugebėjęs jo atkovoti, vis dar rietėsi, laikydamas rankas prie tarpkojo. Viena iš moterų, nutaikiusi į jį šautuvą, nuspaudė abu gaidukus; laukdama trenksmo, ji prisimerkė, o jos veidą iškreipė grimasa. Bet trenksmo nepasigirdo. Trumpavamzdis pasirodė neužtaisytas. Moteris jį apvertė ir dabar, laikydama

už vamzdžio, iš visų jėgų mostelėjo buože žemyn. Ji nepataikė jam į galvą, užtat trinktelėjo per dešinįjį raktikaulį. Vyriškis parpuolė ant kelių ir pamėgino šliaužti atatupstas. Moteris, apsivilkusi mėlyna palaidinuke su užrašu "KENTUKIO VALSTIJOS UNIVERSITETAS" ir mūvinti nusitrynusiais džinsais, ėjo greta ir daužė jį buože. Vyras tebešliaužė, iš jo upeliais plūdo kraujas, o moteris mėlyna palaidinuke vis mušė jį ir mušė.

- A-a-a, *kalės,* - sušuko antrasis vyriškis ir iššovė į apstulbusią vidutinio amžiaus moterį. Atstumas tarp vamzdžio ir moters buvo ne didesnis kaip trys pėdos; ji laisvai galėjo ištiesti ranką ir užkimšti vamzdį savo rožiniu piršteliu. Bet šaulys nepataikė ir vėl paspaudė gaiduką, aiman, šį sykį šautuvas išleido tik tylų spragtelėjimą.

Dabar Haroldas abiem rankom laikė pistoletą, pamėgdžiodamas policininkų pozą, juk būtent šitaip jie šaudo į miklius nusikaltėlius. Jis iššovė, ir kulka sutrupino antrojo vyriškio alkūnę. Išleidęs ginklą, tasai ėmė šokti keistą šokį, aukštyn trukčiojančiu balsu barstydamas kažkokį žodžių kratinį. Franei jis priminė Triušį Rodžerį, kuris sako: *"Praaašau!"*

- Pataikiau! - ekzaltuotai suriko Haroldas. - Pataikiau! Prisiekiu Dievu, pataikiau!

Pagaliau Franė gelbėdama padėtį pakėlė savo šautuvą, ir tuo metu Stju vėl iššovė. Antrasis vyriškis pargriuvo, dabar jau griebdamasis ne už alkūnės, o už pilvo. Jis teberėkė.

- Dieve mano, Dieve mano, - dusliai pratarė Glenas. Jis užsidengė rankomis veidą ir pravirko.

Haroldas dar kartą iššovė. Vyriškio kūnas šoktelėjo. Ir riksmas liovėsi.

Moteris Kentukio universiteto palaidinuke dar kartą nuleido žemyn savo trumpavamzdžio buožę, šįsyk jau kaip reikiant trinktelėdama šliaužiančiam vyriškiui per galvą. Pasigirdo trakštelėjimas.

Kuriam laikui įsivyravo tyla. Girdėjosi giedantis paukštelis: *"Fit-fit... Fit-fit... Fit-fit".*

Paskui mergina mėlyna palaidinuke, užlipusi ant trečiojo vyro kūno, suriko pratisu, laukiniu triumfo riksmu, kuris persekios Franę Goldsmit iki paskutinės jos gyvenimo dienos.

Blondinę peleniniais plaukais vadino Dajana Jurgens, ji buvo iš Ksenijos, Ohajo valstijos. Merginos, vilkinčios palaidinuke su universiteto simbolika, vardas buvo Siuzana Štern. Trečioji moteris, kuri nevykusiam šauliui suspaudė kiaušus, - Petė Kroger. Kitos dvi buvo truputį vyresnės. Pati vyriausia, anot Dajanos, vadinosi Širle Hemet. Jos nežinojo antrosios moters vardo, iš pažiūros jai buvo per trisdešimt; kai Elas, Garvis, Virdžas ir Ronis prieš dvi dienas ją paėmė Arčboldo miestelyje, ji buvo ištikta šoko.

Visas devynetas pasitraukė nuo plento ir apsistojo fermerio namelyje, kažkur į vakarus nuo Kolumbo. Dabar jie jau perkirto Indianos valstijos

sieną. Visi dar išgyveno šoką, ir vėliau Franė pagalvojo, jog jų keliavimas per lauką, tolyn nuo apversto vilkiko, fermerio namų link, pašaliniam stebėtojui galėjo pasirodyti kaip iš vietinio beprotnamio pabėgusių pamišėlių procesija. Žolė iki pat juosmens, dar šlapia nuo naktinio lietaus, netruko permerkti jų drabužius. Balti drugeliai nuo drėgmės apsunkusiais sparnais tingiai sklandė ore, artinosi prie jų ir skriedavo tolyn, braižydami apskritimus ir aštuonetus. Pro debesis bandė prasimušti saulė, bet jai niekaip nesisekė. Ji priminė ryškų potėpį, vos ne vos apšviečiantį debesimis dėmėtą uniformą, kuria iki pat horizonto buvo apsirengęs dangus. Bet nepaisant debesuotumo diena žadėjo būti karšta, tvanki, orą draskė bjaurus varnų kranksėjimas. "Dabar varnų daugiau nei žmonių, - liūdnai pagalvojo Franė. - Jeigu būsime nepakankamai atsargūs, jos nušluos mus nuo žemės. Juodų paukščių revanšas. Įdomu, varnos - mėsėdės?" Franė būgštavo, kad žmogiena šiems padarams patinka.

Tačiau po šių išblaškytų minčių sluoksniu - vos atskiriamų kaip saulė už tirpstančių debesynų (bet kupinų energijos kaip ir saulė šį drėgną 1990-ųjų liepos trisdešimtosios rytą), jos galvoje nuolat aidėjo šūviai. Po ugnies papliūpos sudraskytas moters veidas. Krentantis Stju. Neįsivaizduojamas siaubas, pripildęs ją, kai pamanė, jog jis nebegyvas. Vyriškis, šaukiantis: "Aaaa, kalės!", o paskui vėl jisai, panėšintis Franei į Triušį, praplėšiamo kartono garsas, kurį sukėlė barzdočius pistoleto šūvis. Siuzanos Štern pergalės klyksmas, kai toji stovėjo ant nugalėto savo priešo kūno, o dar šiltos jo smegenys tuo metu veržėsi iš sutraiškytos kaukolės.

Šalia Franės žingsniavo Glenas. Jo liesas, paprastai sardoniškas veidas dabar atrodė bemaž pamišęs, žili plaukai, it mėgdžiodami drugelius, einant kilo ir vėl leidosi žemyn. Jis laikė Franę už rankos, nesąmoningai ją gniauždamas.

- Nesileisk, kad visa tai tave paveiktų, - tarė jis. - Koks košmaras... Pati geriausia gynyba - turėti omeny mūsų kiekį. Visuomenė - štai kertinis akmuo tos arkos, kurią mes vadiname civilizacija, ir tai vienintelis priešnuodis prieš nusigręžimą nuo visuomenės. Tu tiesiog privalai vertinti... dalykus... panašius dalykus... kaip natūralią įvykių eigą. Tai buvo vienintelis atvejis. Laikyk juos troliais. Taip! Troliais, vampyrais, piktąja dvasia. Tam tikru monstrų, pabaisų porūšiu. Ir aš pripažįstu tai. Aš laikiausi savaime akivaizdžios tiesos, sociokonstitucinės etikos, kaip kas nors galėtų pasakyti. Cha-cha!

Jo juokas priminė dejonę. Kiekvieną jo eliptinį sakinį Franė palydėdavo ta pačia fraze: "Taip, Glenai", bet jis, atrodė, šito nė negirdėjo. Nuo Gleno šiek tiek trenkė vėmalų kvapu. Aplink juos skraidė drugeliai. Žmonės jau artėjo prie fermerio namo. Kova tęsėsi ne ilgiau kaip minutę. Mažiau nei minutę, bet Franė įtarė, kad jos galvoje ji tęsis be galo. Glenas suspaudė jos ranką. Franė norėjo paprašyti jo šitaip daugiau nedaryti, bet būgštavo, kad jis gali įsiraudoti. Jinai iškęs šį gniaužymą. Bet vargu ar atlaikytų verkiančio Gleno Beitmeno vaizdą.

Stju ėjo šalia Haroldo iš vienos pusės ir blondinės peleniniais plaukais, Dajanos Jurgens, iš kitos. Siuzana Štern ir Petė Kroger vedėsi už parankės Arčboldo miestelyje rastą moterį. Širlė Hemet, moteris, kurios nenušovė iš mažo nuotolio vyriškis, prieš pat savo mirtį priminęs Franei Triušį Rodžerį, ėjo iš kairės, kažką niurnėdama sau po nosimi ir kartkartėmis nevikriai mėgindama pagauti peteliškę. Visi jie kulniavo labai lėtai, bet Širlė Hemet sliūkino lėčiau nei kiti. Jos susivėlę žili plaukai buvo nukarę ant veido, o apsiblaususios akys žvalgėsi po aplinkinį pasaulį panašiai, kaip iš savo slėptuvės dirsčioja išsigandusios pelytės.

Haroldas susijaudinęs pasižiūrėjo į Stju:

- Mes pribaigėme juos, argi ne taip, Stju? Sudorojome? Ištaškėme jų šiknas.

- Regis, taip, Haroldai.

- Paklausyk, bet mes buvome *priversti* tai padaryti, - nuoširdžiai pratarė Haroldas, tarsi Stju manytų, jog viską buvo galima išspręsti kitaip. - Arba mes juos, arba jie mus!

- Jie būtų paprasčiausiai nusukę mums galvas, - ramiai pasakė Dajana Jurgens. - Aš ėjau su dviem vaikinais, kai jie mus užpuolė. Jie nušovė Ričą ir Deimoną iš pasalų. Kai jau viskas buvo baigta, dėl viso pikto dar suvarė kiekvienam į galvą po kulką. Jūs neturėjote kito pasirinkimo. Apskritai dabar jūs turėjote būti negyvi.

- Apskritai dabar mes turėjome būti negyvi! - kreipdamasis į Stju, riktelėjo Haroldas.

- Viskas gerai, - atsakė Stju. - Reaguok paprasčiau.

- Žinoma! - įširdęs pratarė Haroldas. Jis staigiai pasirausė savo kuprinėje, išsitraukė mėgiamą šokoladinį saldainį ir išvyniodamas iš popierėlio vos jo neišmetė ant žemės. Haroldas piktai nusikeikė, o paskui, prilaikydamas saldainį dviem rankom, visai kaip ledinuką ant pagaliuko, ėmė jį čiaumoti.

Pagaliau jie pasiekė fermerio namą. Gardžiuodamasis saldainiu, Haroldas paslapčia vis dar save čiupinėjo - norėdamas įsitikinti, ar jis nesužeistas. Jautėsi šlykščiai. Jis bijojo pasižiūrėti į savo šakumą. Buvo visiškai įsitikinęs, kad prie rožinio vilkiko aidint tai kraupiai kanonadai, jis apsišlapino.

Per kaip pakliuvo paruoštus priešpiečius, prie kurių beveik niekas neprisilietė, daugiau už visus kalbėjo Dajana ir Siuzana. Petė Kroger, septyniolikmetė gražuolė, tik retsykiais ką nors pridurdavo. Bevardė moteris įsispraudė į tolimąjį dulkėtos virtuvės kampą. Širlė Hemet, sėdėdama už stalo, vis kažką tebemurmėjo sau po nosimi.

Dajana išvyko iš Ksenijos vienoje kompanijoje su Ričardu Darlisu ir Deimonu Breknelu. Kiek po supergripo Ksenijoje liko gyvų žmonių? Kiek jai žinoma, trejetas: labai sena močiutė, dar kažkokia moteris ir ma-

žytė mergaitė. Dajana su draugais prašė jų prisijungti, bet senutė tik pamojavo atsisveikindama ranka ir sumurmėjo apie kažkokį "reikalą dykumoje".

Apie liepos aštuntą Dajaną, Ričardą ir Deimoną ėmė kamuoti naktiniai košmarai, jie sapnuodavo kažkokį siaubingą žmogų. Labai keisti sapnai. Ričas net ėmė manyti, kad šis žmogus visiškai realus ir kad jis gyvena Kalifornijoje. Jis spėjo, kad šis vyras, jeigu tai apskritai buvo žmogus, turėjo reikalą į kitus tris žmones, kuriuos jie sutiko dykumoje. Dajana ir Deimonas ėmė būgštauti dėl psichinės Ričo būsenos. Šį žmogų iš sapnų jis vadino "kietu riešutėliu" ir sakė, kad tasai renka aplink save ištisą tokių riešutėlių *armiją*. Ričas kalbėjo, neva ši armija netrukus patrauks į vakarus ir pavergs visus likusius gyvus - pradžioje Amerikoje, o vėliau visame pasaulyje. Dajana ir Deimonas ėmė paslapčia aptarinėti, kaip vieną naktį nuo Ričo pasprukti, ir buvo įsitikinę, kad jų pačių sapnai yra galingų Ričo Darliso iliuzijų rezultatas.

Viljamstaune jie įsuko į greitkelį ir išvydo vidury kelio gulintį apvirtusį sunkvežimį. O šalia jo stovėjo autofurgonas ir autoremonto mašina.

- Mes pamanėme, jog tai įprasta avarija kelyje, - pasakė Dajana, nervingai spausdama pirštais krekerį, - ir būtent taip, kaip buvo *sumanyta,* mes ir turėjome pagalvoti.

Jie nulipo nuo motociklų, ketindami prasiveržti pro kamštį, ir kaip tik tuomet ketvertas "kietų riešutėlių" - pasinaudojant Ričo apibūdinimu - užpuolė juos iš pasalų. Ričą su Deimonu jie nužudė, o Dajaną paėmė nelaisvėn. Ji tapo ketvirta dalimi to, ką jie retsykiais vadino "žvėrynu", o kartais "haremu". Viena iš jų buvo amžinai kažką niurnanti Širlė Hemet, kuri tuo metu dar buvo bemaž normali, nors ją nuolat prievartaudavo, užsiiminėjo su ja analiniu seksu, vertė burna stimuliuoti visų keturių erekciją.

- O kartą, - pasakė Dajana, - kai jinai jau nesilaikė ant kojų, vienas iš jų užsikepė nusitempti ją į krūmus. Ronis ištrynė jos išangę dygliuotos vielos gniutulu. Ji kraujavo ištisas tris dienas.

- Jėzau Kristau, - atsiduso Stju. - Kuris gi iš jų?

- Vyriškis su trumpavamzdžiu, - atsakė Siuzana Štern. - Tasai, kuriam aš ištaškiau smegenis. Gaila, kad jis neguli tiesiog čia, ant grindų, ir aš negaliu padaryti to paties dar sykį.

Barzdočių su akiniais nuo saulės jos žinojo tik kaip Doką. Jis su Virdžu buvo karinio dalinio, atsiųsto į Akroną, kai išplito supergripo epidemija, sudėtyje. Jiems buvo įsakyta "slopinti informaciją". Kai šią užduotį įvykdė, perėjo prie "susibūrimų kontrolės", o tai buvo kareiviškas eufemizmas, reiškiantis bėgančių marodierių sušaudymą ir korimą nespėjusiųjų pabėgti. Birželio dvidešimt septintąją Dokas pasakė jiems, kad valdymo grandinėje daugiau skylių nei grandžių. Daugelis kariškių buvo pernelyg ligoti, idant pajėgtų patruliuoti, bet tuomet jau nebebuvo taip svarbu, nes Akrono gyventojai irgi buvo per daug išsekę, kad įstengtų skaityti arba rašyti apie naujienas, taip pat plėšti bankus arba juvelyrines parduotuves.

Taigi birželio 30-ąją dalinio jau nebebuvo - vieni jo nariai numirė, kiti merdėjo, likusieji pasipustė padus. Dokas ir Virdžas kaip tik ir buvo tiedu pabėgusieji, ir kaip tik tuomet jie pradėjo savo naująjį "žvėryno" šeimininkų gyvenimą. Liepos pirmąją prie jų prisijungė Garvis, o trečiąją - Ronis. Po to jie ir uždarė savo mažytį neįprastą klubą potencialiems norintiesiems į jį įstoti.

- Bet juk netrukus moterų skaičius viršijo vyrų skaičių, - tarė Glenas.

Netikėtai prabilo būtent Širlė Hemet.

- Tabletės, - pasakė ji, ir pro žilų plaukų sruogas į juos sužiuro į spąstus įvarytos pelytės akys. - Kiekvieną rytą tabletės, kad pabustume, kiekvieną vakarą tabletės, kad užmigtume. Stimuliatoriai ir trankviliantai, - jos balsas silpo, ir paskutinius žodžius Širlė ištarė vos ne vos girdimai. Ji nutilo, o paskui vėl ėmė kažką sau po nosimi bambėti.

Pasakojimo giją sugriebė Siuzana Štern. Ją ir vieną iš žuvusių moterų, Reičelę Karmodi, pagrobė liepos 17-ąją Kolumbo pakrašty. Nuo to laiko jos vis važiavo karavanu, kurį sudarė du autofurgonai ir techninės pagalbos automobilis. Vyrai naudojosi techninės tarnybos mašina užtvaroms nuo kelių pašalinti arba užblokuoti pravažiavimą plentu. Prie Doko diržo buvo pritvirtinta kelioninė vaistinėlė. Labai stiprūs migdomieji nakčiai, trankviliantai dienai ir kelionės metu.

- Aš atsibusdavau ryte, du tris kartus prievartaudavo, o paskui belikdavo laukti Doko su jo tabletėmis, - kažkaip dalykiškai pratarė Siuzana. - Aš turiu omeny dienos tabletes. Į trečią dieną atsirado sužalojimai ir pūliniai ant... ant, na žinote, ant vaginos, ir visi gamtiniai dalykai man kėlė kankinantį skausmą. Aš tik vildavausi, jog bus Ronis, kadangi Ronis labai greitai baigdavo. Bet išgėrusi tablečių tampi labai rami. Ne, miegoti nesinori, tiesiog užplūsta abejingumas ir ramybė. Po kelių tokių tablečių viskas praranda prasmę. Norisi vienintelio dalyko - sėdėti ir žiūrėti į sukryžiuotas ant kelių rankas, o tuo metu techninės pagalbos mašina nuimінėja ką nors nuo kelio. Sykį Garvis tiesiog pašėlo, kadangi viena iš merginų, jai buvo ne daugiau kaip dvylika metų, atsisakė... aš nenoriu pasakoti. Viskas buvo taip klaiku. Žodžiu, Garvis nusuko jai galvą. Ir man atrodė vis vien. Paprasčiausiai buvau rami. Po kurio laiko liaujiesi net galvoti apie pabėgimą. Labiau nei laisvės norisi tų mėlynų tablečių.

Dajana ir Petė Kroger pritariamai linktelėjo.

Bet jiems, anot Petės, ko gero, atrodė, jog aštuonių moterų visiškai pakanka. Kai liepos 22-ąją ją paėmė nelaisvėn, nušaudami penkiasdešimtmetį vyrą, su kuriuo jinai keliavo į vakarus, jie nužudė jau pagyvenusią moterį, prieš tai beveik savaitę išbuvusią jų "žvėryno" dalimi. O kai Arčbolde sučiupo bevardę merginą, dabar sėdinčią kamputyje, tai nušovė žvairą šešiolikmetę mergaitę ir jos kūną įmetė į griovį.

- Dokas apie tai mėgdavo "pajuokauti", - tarė Petė. - Jis sakydavo: "Aš nevaikštau po kopėčiomis, nemėgstu, kai man kelią perbėga juoda katė, ir aš nenoriu, kad su mumis keliautų trylika žmonių".

Dvidešimt devintąją jie pirmą kartą pastebėjo Stju ir visą jo kompaniją. Jie kaip tik įsitaisė poilsio, kai visas šis ketvertas pravažiavo pro šalį.

- Tu labai patikai Garviui, - pasakė Siuzana, linktelėdama į Franę. Ši suvirpėjo.

Dajana pasilenkė arčiau jų ir tyliai prakalbo:

- Jie visiškai aiškiai leido suprasti, kurios vietą turėtum užimti tu, - ir beveik nepastebimai parodė galva vis kažką tebemurmančios Širlės Hemet pusėn.

- Vargšė moteris, - sušnabždėjo Franė.

- Kaip tik Dajana ir nusprendė, kad jūs, vaikinai, tapsite geriausiu mūsų šansu, - tarė Petė. - O galbūt ir paskutiniuoju mūsų šansu. Tarp jūsų buvo trejetas vyrų, mes pačios tai matėme. Trys *ginkluoti* vyrai. O Dokas visada veikdavo vienodai, apsimesdamas neva kažkokiu valdžios atstovu, ir tų grupių, kurias sutikdavome, vyrai - jeigu jie apskritai *būdavo* vyrai, - užkibdavo ant šio kabliuko. Ir sulaukdavo kulkos. Šis Doko triukas visus paveikdavo kaip kokie kerai.

- Dajana šį rytą paprašė mūsų užslėpti tabletes, - toliau kalbėjo Siuzana. - Vyrai buvo nerūpestingi ir nepatikrino, ar jas išgėrėme; paskui sužinojome, kad šįryt jie pernelyg užsiėmę dideliu vilkiku, kurį ketino įstumti į kelio vidurį ir apversti. Mes ne visas įtraukėme į savąjį planą. Jį žinojo tik Dajana, Petė ir Helena Rodžet... viena iš tų, kurias nušovė Ronis. Ir, žinoma, aš. Helena pasakė: "Jeigu jie pastebės mus užslepiant tabletes, užmuš". O Dajana paprieštaravo, sakydama, jog anksčiau ar vėliau, bet jie vis tiek mus nugalabins, tad geriau anksčiau, jeigu mums nepasiseks, nes ilgiau kęsti nėra jėgų. Todėl ir pabandėme.

- Man teko kurį laiką palaikyti tabletę burnoje, - pratęsė Petė. - Ji jau pradėjo tirpti, kai nutaikiau momentą ir išspjoviau ją lauk, - ji pažvelgė į Dajaną. - Man atrodo, Helena savąją prarijo. Tikriausiai todėl ji taip lėtai judėjo.

Dajana linktelėjo. Nužvelgusi Stju tokiu šiltu žvilgsniu, kad Franė pasijuto nejaukiai, ji pastebėjo:

- Ir tavo atveju Doko gudrybė būtų suveikusi, jeigu nebūtumei laiku atėjęs į protą, drauguži.

- Ne taip jau greitai aš viską supratau, - atsakė Stju. - Bet kitą sykį pasistengsiu būti nuovokesnis, - jis atsistojo, priėjo prie lango ir pasižiūrėjo lauk. - Žinote, būtent tai mane ir gąsdina, - pratarė. - Tai, kaip greitai mes daromės išmintingesni.

Franei dar labiau nepatiko, kaip Dajana sekė Stju judesius. Ji neturėjo teisės žiūrėti su tokia užuojauta po viso to, ką jai teko išgyventi. *"O ji simpatiškesnė už mane,* - pamanė Franė, - *nepaisant nieko. Be to, abejoju, kad ji galėtų būti nėščia".*

- Tai išmintingėjantis pasaulis, drauguži, - tarė Dajana. - Tapk išmintingesnis arba mirk.

Stju grįžtelėjo ir pažvelgė į Dajaną, tarsi būtų ją pamatęs pirmą sykį, ir Franę tiesiog užplūdo karšta natūralaus pavydo banga. *"Aš pernelyg ilgai lūkuriavau,* - pamanė jinai. - *O Viešpatie, aš taip ilgai laukiau".*

Atsitiktinai dirstelėjusi į Haroldą, ji pastebėjo, kad tasai santūriai šypsosi, prisidengęs burną ranka, idant viską paslėptų. Tai priminė palengvėjimo šypseną. Ūmai ji pajuto nenumaldomą norą atsistoti, ramiai prisiartinti prie Haroldo ir nagais iškabinti jam akis.

"Niekuomet, Haroldai! - sušuktų įsikibusi jam į veidą. - *Niekuomet!"*

Niekuomet?

Iš Franės Goldsmit dienoraščio

1990 m. liepos 19 d.

O Viešpatie, įvyko blogiausias dalykas. Kai panašiai atsitinka romanuose, bent jau šis tas, na bent šis tas *pasikeičia,* bet realiame gyvenime atrodo, kad viskas tęsiasi ir tęsiasi visai kaip muilo operose. Ko gero, man derėtų veikti, bent kaip nors išryškinti situaciją. Pasinaudoti proga, bet aš taip bijau, jog tarp jų gali kas nors įvykti ir. Negalima baigti sakinio ties "ir", bet aš bijau net užrašyti, kas galėtų sekti po šio sujungimo.

Leisk man papasakoti tau viską, brangus dienorašti, nors bus ne taip jau malonu. Net galvoti apie tai nemalonu.

Glenas su Stju šį vakarą nukako į miestelį (regis, Džirardą Ohajo valstijoje) paieškoti maisto - kokių nors koncentratų arba sausų produktų. Nešti juos labai lengva, o kai kurie koncentratai ganėtinai skanūs, nors aš jau įsitikinau, kad visų sausų produktų prieskonis vienodas.

Jie paklausė, ar nenorime mudu su Haroldu vykti drauge, bet aš atsakiau, kad ir taip pervargau, visą dieną važiuodama motociklu, tad šįsyk tegu apsieina be manęs. Haroldas irgi atsisakė, taręs, jog geriau parneš vandens ir jį užvirins. Ko gero, jis jau tuomet buvo viską suplanavęs. Nesinorėtų jo rodyti nepalankioje šviesoje, bet toks jau jis yra, tasai Haroldas.

(Čia derėtų pažymėti: mums visiems neapsakomai pakyrėjo virintas vanduo, absoliučiai beskonis ir VISIŠKAI PRARADĘS deguonį, bet ir Markas, ir Glenas sakė, jog gamyklos ir t. t. labai ilgai išmetinėjo atliekas į upes ir upelius, ypač industriniuose šiaurės rytuose. Todėl saugumo dėlei vandenį mes virindavome. Visi tikėjomės netrukus rasti dideles mineralinio vandens atsargas buteliuose, ir jau būtume radę - taip sakė Haroldas, - bet didesnė jo dalis kažkokiu mistiniu būdu pradingo. Stju spėjo, kad dauguma žmonių nusprendė, neva jie pasiligojo nuo vamzdžiais tiekiamo vandens, todėl prieš pasimirdami gėrė mineralinį vandenį.)

Tai štai, Markas su Periona kažkur nuklydo, tikriausiai paieškoti laukinių uogų - juk visiems taip pabosdavo mūsų vienoda dieta, o gal dėl ko nors kitko - šia prasme jie visiškai atviri, - todėl pradžioje aš rinkau malkas laužui... netrukus sugrįžo Haroldas su virduliu vandens (jis prabuvo prie upelio pakankamai ilgai, nes išsimaudė ir išsitrinko galvą). Virdulį pakabino ant kaip-jūs-ten-jį-vadinate, kas įtaisyta virš laužo. Po to priėjo ir atsisėdo šalia manęs.

Sėdėdami ant rąsto, mudu apie šį bei tą šnekučiavomės, kai Haroldas netikėtai mane apkabino ir pabandė pabučiuoti. Aš pasakiau - pabandė,

bet jam pavyko, pradžioje bent jau todėl, kad buvau paprasčiausiai apstulbusi. Paskui aš nuo jo atšokau - žvelgdama atgalios, galvodama, jog visa tai atrodo ganėtinai komiška, - ir nusiverčiau nuo rąsto. Šakelė ties nugara perplėšė mano palaidinukę ir nubraukė visą jardą odos. Aš klyktelėjau. Istorija kartojasi, tai labai priminė aną atvejį, kai mudu su Džesu susitikome ant bangolaužio ir aš prisikandau liežuvį... pernelyg panašu.

Po sekundės Haroldas atsidūrė šalia manęs, priklaupęs ant vieno kelio ir paraudonavęs iki savo ką tik išplautų plaukų šaknų. Kartais Haroldas stengiasi atrodyti toks šaltas, toks rafinuotas - visuomet jį vaizduojuosi kaip persisotinusį jauną rašytoją, nuolatinį tos specifinės menininkų kavinės Vakarų Krante lankytoją, kur jis gali praleisti visą dieną, postringaudamas apie Žaną Polį Sartrą ir gurkšnodamas pigų vyną, - bet už viso šito - puiki konspiracija! - slepiasi jaunystės fantazijų perpildytas paauglys. Arba man tik šitaip atrodo. Iš esmės tai šeštadienio vakaro fantazijos: Teironas Paueris "Kapitone iš Kastilijos", Hemfris Bogartas "Tamsiajame praėjime", Stivas Makvinas "Bulite". Stresinėse situacijose pasireiškia būtent ši jo charakterio pusė - tikriausiai todėl, kad jis slopina ją taip žiauriai, kaip gali šitai daryti tik vaikai. Bet kuriuo atveju, kai jis sugrįžta prie Bugio, jam pavyksta tik labai netiesiogiai priminti man tą vaikiną, kuris vaidino Bugį Vudžio Aleno filme "Sugrok tai iš naujo, Semai".

Taigi, kai jis priklaupė prie manęs ant kelio ir tarė: "Ar tau viskas gerai, vaikuti?", - mane suėmė juokas. Istorija kartojasi kaip iš rašto! Bet, žinai, aš juokiausi ne tik iš situacijos komiškumo. Jeigu reikalas būtų tik šis, aš susitvardyčiau. Ne, tai buvo isteriškas juokas. Naktiniai košmarai, jaudinimasis dėl kūdikio, ką gi daryti su savo jausmais Stju, kasdieninis važiavimas, kartėlis, apgailestavimas, tėvų praradimas, viskas taip pasikeitė... pradžioje tai išsiliejo į juoką, o paskui į isterišką kvatojimą, kurio aš niekaip neįstengiau sustabdyti.

- Kas čia juokinga? - atsistodamas paklausė Haroldas. Manau, tai turėjo nuskambėti labai pamokomai, bet tuo laiku aš jau lioviausi žiūrėti į jį, kaip į ankstesnį Haroldą, ir mano galvoje ūmai iškilo absurdiškas ančiuko Donaldo paveikslas. Ančiukas Donaldas, krypuodamas per Vakarų civilizacijos nuolaužas, girgždančiu balseliu piktai klausinėja: *"Kas čia juokinga, a? Kas gi čia juokinga?"* Užsidengusi rankomis veidą, aš juokiausi, gaikčiojau ir vėl juokiausi, kol Haroldas, ko gero, pamanė, jog aš galutinai kuoktelėjau.

Po kurio laiko nusiraminau. Nusibraukiau nuo veido ašaras ir norėjau Haroldo paprašyti, kad jis dirstelėtų, ar smarkiai susižalojau nugarą. Bet to nepadariau, pamaniusi, jog jis gali suprasti tai kaip LAISVĖS ženklą. Gyvenimas, laisvė ir potraukis Franei. Oho, ne taip jau ir juokinga.

- Frane, - pratarė Haroldas. - Man labai sunku tai pasakyti.

- Tuomet galbūt geriau visai nesakyti? - paklausiau.

- Bet aš privalau, - atsakė, ir aš supratau, kad jis neatstos, kol nepasisakys. - Frane, - tarė jis. - Aš tave myliu.

Regis jau seniai žinojau, kad viskas būtent taip ir yra. Būtų daug lengviau ir paprasčiau, jeigu jis tenorėtų su manimi pamiegoti. Meilė daug pavojingesnė negu aistra. Aš buvau įvaryta į kampą. Kaip Haroldui ištarti "ne"? Manau, egzistuoja tik vienas būdas - nesvarbu, kam tai sakoma.

- Aš tavęs nemyliu, Haroldai, - štai ką atsakiau.

Atrodė, jo veidas sudužo į atskiras dalis.

- Tai dėl jo, ar ne? - paklausė Haroldas. Jo veidą iškreipė bjauri grimasa. - Tai dėl Stju Redmeno, tiesa?

- Nežinau, - atsakiau aš. Dabar man ne visuomet pavyksta tramdyti savo emocijas - manau, tai dovana iš motinos pusės. Bet aš moteriškai su tuo grūmiausi, bent jau bendraudama su Haroldu. Tačiau jutau, kaip laidelis įsitempia.

- O aš žinau, - jo balsas drebėjo iš gailesčio sau. - Aš žinau. Aš tai žinojau dar tą dieną, kai mudu jį sutikome. Nenorėjau, kad jis keliautų su mumis, kadangi aš *žinojau.* Ir jis pasakė...

- Ką jis pasakė?

- Kad jis nenori tavęs! Kad tu gali būti mano!

- Tarsi padovanojo tau naują porą batų, tiesa, Haroldai?

Jis neatsakė - lyg suprasdamas, kad nuėjo pernelyg toli. Šiokiomis tokiomis pastangomis prisiminiau aną dieną. Staigi Haroldo reakcija į Stju buvo šuns reakcija į kitą šunį, ateivį, užklydusį į pirmojo šuns kiemą. Į jo valdas. Aš bemaž mačiau, kaip Haroldas pastatė šerius. Ir aš supratau, kad Stju ištarti žodžiai buvo skirti sugrąžinti mus iš šunų klasės atgal į žmonių klasę. Argi viskas ne taip? Aš turiu galvoje tą pragaištingą kovą, kurioje mes visi dabar dalyvaujame. Jeigu ne, tai kodėl mes apskritai varginame save, mėgindami neprarasti išdidumo?

- Aš niekam nepriklausau, Haroldai. Aš neturiu šeimininko, - tariau.

Jis kažką sumurmėjo.

- Kaip?

- Aš pasakiau, kad tau, ko gero, teks pakeisti dėl to savo nuomonę.

Man į galvą šovė gana griežtas atsakymas, bet susilaikiau. Haroldo žvilgsnis klajojo kažkur labai toli, o veidas buvo sustingęs, bet atviras. Jis prakalbo.

- Aš mačiau tokius vaikinus ir anksčiau. Patikėk manimi, Frane. Šis vaikinas - iš futbolo komandos gynėjų būrio, bet štai jis paprasčiausiai sėdi klasėje, spjaudo į lubas ir šaiposi iš žmonių, nes žino, kad mokytojas jam vis tiek parašys bent jau trejetą, vadinasi, jis galės žaisti toliau. Jis iš tų vaikinų, kurie vaikšto su pačiomis žaviausiomis merginomis, o tos jį laiko Jėzumi Kristumi. Jis iš tų vaikinų, kurie garsiai nusiperdžia, kai anglų kalbos mokytojas paprašo tavęs perskaityti savo rašinį garsiai, kadangi jis pats geriausias klasėje.

Taip, aš pažįstu tokias atmatas. Sėkmės tau, Frane.

O paskui jis nuėjo. Ir tai nebuvo DIDINGAS, TRIUMFUOJANTIS IŠĖJIMAS, kaip jis, be abejo, manė. Tai labiau panėšėjo į kitką - tarsi Haroldas būtų patikėjęs man savo pačią švenčiausią svajonę, o aš iš jos bū-

čiau akmens ant akmens nepalikusi. Svajonė, štai kas pasikeitė, gi realybė liko ta pati. Aš siaubingai išgyvenau dėl jo, garbės žodis, aš užjaučiau, nes kai jis nueidinėjo, tai jau nebevaidino persisotinusio ciniko vaidmens, jis buvo TIKRAS cinikas, ne persisotinęs, o aštrus ir žeidžiantis kaip peilio ašmenys. Jis buvo nugalėtas. O, bet Haroldas niekuomet nesupras, kad pirmiausiai turi šiek tiek pasikeisti jo *suvokimas,* jam būtina suprasti, kad pasaulis liks toks pat, kol toks pat išliks *jis pats.* Jis slepia nesėkmes, kaip piratai slėpė savo brangenybes.

Tiek to. Dabar jau visi sugrįžo, vakarienė suvalgyta, rūkoriai parūkė, veronalis išgertas (o mano tabletė, užuot tirpusi pilve, guli kišenėje), visi ruošiasi miegoti. Haroldas ir aš perėjome per skausmingą konfrontaciją, po kurios jaučiu, jog niekas neišsisprendė, nebent tai, kad dabar jis stebi mudu su Stju ir laukia, kaip klostysis įvykiai. Nuo to man darosi bloga, manyje kyla betikslis pyktis. Kokią jis turi teisę mus sekti? Kokią jis turi teisę komplikuoti ir šiaip jau supainiotą situaciją, kurioje mes atsidūrėme?

Nepamiršti: Atleisk, dienorašti. Turbūt tai dėl pakrikusios mano proto būklės. Nepajėgiu prisiminti nė vieno dalyko.

Kai Franė susidūrė su Stju, šis sėdėdamas ant akmens rūkė cigarą. Užkulniu jis išrausė žemėje mažytę duobutę ir naudojosi ja kaip pelenine. Jo veidas buvo nukreiptas į vakarus, tenlink, kur leidosi saulė. Debesys šiek tiek išsisklaidė, leisdami raudonai saulei parodyti savo gauruotą galvą. Nors jie sutiko penkias moteris ir priėmė jas į savo kompaniją tiktai vakar, atrodė, tarytum tai būtų įvykę kada kadės. Be didesnių pastangų jie ištraukė iš griovio vieną iš autofurgonų ir dabar podraug su motociklais visiškai panėšėjo į plentu vakarų kryptimi judantį karavaną.

Cigaro kvapas paskatino jos prisiminimus apie tėvą ir jo pypkę. Drauge su prisiminimais plūstelėjo nostalgijoje beveik ištirpęs liūdesys. "Aš jau atsitokėjau nuo praradimo, tėti, - pamanė jinai. - Manau, tu dėl to neimsi pykti".

Stju apsidairė.

- Frane, - tarė jis, ir jo balse skambėjo natūralus pasitenkinimas. - Kaip tu jautiesi?

Ji gūžtelėjo pečiais.

- Normaliai.

- Ar nori pasėdėti su manimi ant šito akmens ir pasižiūrėti į saulėlydį?

Franė prisijungė prie Stju, jos širdis ėmė plakti tankiau. Bet galų gale dėl ko gi dar jinai čia atėjo? Ji žinojo, į kurią pusę jis patraukė iš stovyklos, lygiai taip pat, kad Haroldas, Glenas ir dvi merginos išvyko į Braitoną ieškoti radijo siųstuvo (tai buvo Gleno, o ne Haroldo idėja - vis šioks toks įvairumas). Petė Kroger liko stovykloje prižiūrėti dviejų nukentėjusiųjų. Širlė Hemet jau rodė šiokius tokius atsigavimo požymius, bet šian-

dien ji pažadino juos visus apie pirmą valandą nakties - Širlė šaukė per miegus ir mojavo rankomis, tarsi gindamasi nuo užpuoliko. Bet antroji moteris, bevardė, atrodė, ėjo priešinga kryptimi. Ji sėdėjo ten, kur ją pasodindavo. Valgė, jeigu ją maitino. Tarytum nevalingai atlikinėjo gamtos reikalus. Į klausimus neatsakinėjo. Tik retsykiais išnirdavo iš sąstingio. Netgi išgėrusi didelę veronalio dozę, vaitojo ir blaškėsi miegodama. Franei atrodė, kad ji žino, ką sapnuoja vargšė moteris.

- Regis, mums dar teks labai ilgai keliauti, ar ne? - paklausė ji.

Kurį laiką Stju nieko neatsakė, o paskui pratarė:

- Netgi ilgiau, nei mes galvojame. Toji sena moteris, jos jau nebėra Nebraskoje.

- Aš žinau... - buvo bepradedanti ji, bet greitai prikando liežuvį.

Nusišypsojęs jis pažvelgė į ją:

- O jūs užslėpdavote savo tabletes, ponia.

- Mano paslaptis atsivėrė, - kreivai šypsodama, tarė Franė.

- Ir mudu ne vieni tokie, - pareiškė Stju. - Šiandien aš kalbėjausi su Dajana (Franė pajuto viduje pavydo dūrį - ir baimės - dėl to, kaip savotiškai jis ištarė merginos vardą), ir ji pasakė, kad jodvi su Siuzana irgi nenori gerti veronalio.

Franė linktelėjo:

- Kodėl tu nutraukei? Jie pradėjo tave veikti... kaip narkotikai?

Stju nukratė pelenus į improvizuotą peleninę.

- Silpni sedatyvai nakčiai - nieko baisaus. Aš neturiu potraukio narkotikams. Aš lioviausi gerti tabletes prieš tris dienas, kadangi pasijutau... praradęs kontaktą, - jis minutėlę patylėjo, paskui kalbėjo toliau. - Glenas su Haroldu ketina paieškoti radijo siųstuvo. Puiki mintis. Dėl ko egzistuoja dvipusis ryšys? Dėl to, kad būtų palaikomas kontaktas. Mano buvęs draugužis iš Arneto, Tonis Leominsteris, buvo tiesiog pamišęs dėl šio žaisliuko. Puikus dalykėlis. Galima kalbėtis su žmonėmis, o galima šauktis ir pagalbon, jeigu patenki į kokią nors kebeknę. Šie sapnai - kone tas pat, tarsi radijo siųstuvas tavo galvoje, tik štai, regis, sugedo perdavimo įrenginys, ir mes tik priimame pranešimus.

- Galbūt mes *irgi* perduodame, - tyliai pasakė Franė.

Stju nustebęs pažvelgė į ją.

Kurį laiką jiedu sėdėjo tylėdami. Saulė skverbėsi pro debesis, tarsi prieš galutinai nuskęsdama už horizonto būtų norėjusi atsisveikinti. Franė galėjo suprasti, kodėl jai lenkėsi pirmykščiai žmonės. Kol diena po dienos jos sąmonėje kaupėsi gigantiška beveik išmirusios šalies tyla, saulė - o ir mėnulis taip pat - ėmė atrodyti didesni ir reikšmingesni. Ir labiau įasmeninti. Šie ryškūs dangaus laivai ėmė žiūrėti į ją taip kaip vaikystėje.

- Kad ir kaip ten būtų, bet aš lioviausi gėręs tabletes, - tarė Stju. - Praėjusią naktį vėl sapnavau Tamsos žmogų. Tai buvo dar klaikesnis košmaras. Jis pasislėpė kažkur dykumoje. Regis, Las Vege. Ir, Frane... aš manau, kad jis nukryžiuoja žmones. Tuos, kurie trikdo jo ramybę.

- Jis daro *ką?*

- Tai, ką aš sapnavau. Ištisas virtines kryžių išilgai 15-ojo plento, sukaltų iš lentų ir telefono stulpų. Ir ant jų nukryžiuotus žmones.

- Tai tik sapnas, - stengdamasi paslėpti nerimą, pasakė Franė.

- Galbūt, - Stju rūkė ir žvelgė į vakarus, į raudoniu nuspalvintus debesis. - Bet kitas dvi naktis, kaip tik prieš mums susitinkant su tais maniakais, kurie tyčiojosi iš moterų, sapnavau ją - moterį, vadinančią save motuše Abigeile. Ji sėdėjo seno pikapo, sustojusio 76-ojo greitkelio pakraštyje, kabinoje. Aš stovėjau šalia, liesdamas delnu stiklą, ir šnekėjausi su ja taip pat natūraliai, kaip dabar kalbuosi su tavimi. Ir ji pasakė: "Tau reikia truputį greičiau juos vesti, Stiuartai; jeigu šitai pavyksta tokiai senai ledi kaip aš, tai toks stiprus ir ištvermingas Teksaso vaikinas kaip tu tiesiog privalo tai padaryti", - Stju nusijuokė ir numetęs cigarą sutrypė jį užkulniu. Kažkaip išsiblaškęs, tarytum nesuvokdamas, ką darąs, Stju uždėjo ranką ant Franės peties.

- Jie keliauja į Koloradą, - tarė ji.

- Taip, manau, kaip tik į ten.

- Ar sapnavo... ar sapnavo ją Dajana ir Siuzana?

- Abidvi. O praėjusią naktį Siuzana sapnavo kryžius. Lygiai taip pat kaip ir aš.

- Su ta sena negre dabar jau daug žmonių.

Stju pritariamai linktelėjo.

- Dvidešimt, o galbūt ir daugiau. Žinai, kasdien mes praeiname pro daugelį išlikusių gyvų žmonių. Jie slepiasi ir laukia, kol mes pravažiuosime. Jie mūsų bijo, bet jinai... aš manau, jie ateis pas ją. Viskam savo laikas.

- Arba pas tą kitą, - pridūrė Franė.

Stju linktelėjo.

- Taip, arba pas jį. Frane, kodėl tu lioveisi gerti veronalį?

Atsidususi Franė pasvarstė, ar verta jam sakyti. Ji norėjo, bet bijojo galimos negatyvios jo reakcijos.

- Neįmanoma numatyti, ką gali padaryti moteris, - pagaliau išsisukinėdama atsakė ji.

- Be abejo, - pritarė Stju. - Bet vis dėlto egzistuoja tam tikras būdas išsiaiškinti, apie ką gi jinai galvoja.

- Kas... - buvo bepradedanti ji, bet jis užspaudė jos burną bučiniu.

Tirštėjant sutemoms, jiedu gulėjo aukštoje žolėje. Kol jie mylėjosi, klykianti raudona spalva užleido vietą vėsesnei purpurinei, ir dabar Franė regėjo, kaip šviečia žvaigždės, besiskverbdamos pro dar neišsisklaidžiusius debesis. Rytoj bus puiki diena kelionei. Bet kuriuo atveju jie galės perkirsti didelę Indianos teritorijos dalį.

Stju tingiai pritrenkė jam ant krūtinės nutūpusį uodą. Jo marškiniai kabojo šalia ant krūmo. Jos krūtinė kėlė audeklą, ir Franė pagalvojo: *"Aš darausi pilnesnė, kol kas dar ne itin, bet jau pastebima... bent jau man".*

- Aš taip ilgai tavęs geidžiau, - žvelgdamas tiesiai į ją, pasakė Stju. - Manau, tu tai žinojai.

- O aš stengiausi išvengti nemalonumų dėl Hario, - atsiliepė Franė. - Ir dar šio to esama...

- Su Haroldu labai sunku, - pritarė Stju, - bet giliai jo viduje gimsta puikus vyras, jeigu tiktai jis bus šiek tiek ištvermingesnis. Juk tau jis patinka?

- Tai neteisingas žodis. Anglų kalboje dar nėra žodžio, kuriuo galima būtų nusakyti mano jausmus Haroldui.

- O ką tu jauti man? - paklausė jis.

Franė pasižiūrėjo į Stju ir suprato: tiesiog dabar jinai negali pasakyti, kad jį myli, nors ir labai norėtų.

- Ne, - tarė jis, tarsi Franė būtų jam prieštaravusi. - Paprasčiausiai noriu tikslumo ir aiškumo. Man regis, tu nesi linkusi į tai, kad Haroldas apie viską sužinotų dabar iš karto, juk taip?

- Taip, - su dėkingumu atsakė ji.

- Visai teisingai. Jeigu elgsimės atsargiai, tai viskas susitvarkys savaime. Aš mačiau, kaip jis stebi Petę. Ji maždaug jo amžiaus.

- Nežinau...

- Tu jauti jam dėkingumą, taip?

- Manau, kad taip. Ogankvite mes likome tik dviese ir...

- Tai buvo grynas sutapimas ir daugiau nieko, Frane. Tu juk nenori aukotis vien už gryniausią atsitiktinumą?

- Teisingai.

- Regis, aš tave myliu, - tarė Stju. - Ir man ne taip lengva prisipažinti.

- Regis, aš irgi tave myliu. Bet yra dar šis tas...

- Aš tai žinau.

- Tu klausei manęs, kodėl lioviausi gėrusi tabletes, - Franė ėmė taisinėtis palaidinukę, nedrįsdama pažvelgti jam į akis. Jos lūpos nenatūraliai perdžiūvo. - Aš maniau, kad jos gali pakenkti kūdikiui, - pagaliau sukuždėjo ji.

- Pakenkti, - jis nutilo. Paskui sugriebė ją ir pasuko veidu į save. - Tu *nėščia?*

Ji linktelėjo.

- Ir tu niekam nesakei?

- Ne.

- Haroldas. Haroldas žino?

- Niekas, išskyrus tave.

- Dieve visagali, - pratarė jis. Jis taip susikaupęs spitrijo į jos veidą, kad tai Franę išgąsdino. Ji įsivaizdavo du įmanomus variantus: jis paliks ją nedelsiant (kaip, be abejonės, pasielgtų Džesas, sužinojęs, kad ji nešioja

po širdimi kito vyriškio kūdikį) arba apkabins ją, pasakys, kad ji gali nesikrimsti, kad viskuo pasirūpins jis pats. Ji tikrai nesitikėjo šio tyrinėjančio įdėmaus žvilgsnio ir prisiminė tą vakarą, kai dėl visko prisipažino savo tėvui. Jo žvilgsnis labai priminė štai šį atidų Stju žvilgsnį. Franė gailėjosi nepapasakojusi Stju apie savo padėtį iki to laiko, kai jie ėmė mylėtis. Galbūt tuomet jie apskritai nebūtų ėmę vienas kitą mylėti, tačiau jis nebūtų patyręs ir to jausmo, kad juo kažkaip buvo pasinaudota, ir kad jinai... kaip ten sakoma, pagadinta prekė. Ar apie tai jis galvojo? Ji nieko tikslesnio negalėjo numanyti.

- Stju? - išsigandusi pašaukė Franė.
- Tu niekam nepasakei, - pakartojo jis.
- Aš nežinau kodėl, - jos gerklėje pradėjo kauptis ašaros.
- Kada tai turėtų įvykti?
- Sausio mėnesį, - atsakė Franė, ir ašaros prasiveržė išorėn.

Stju prispaudė ją prie savęs, tarsi leisdamas suprasti, kad viskas gerai, kad nebereikia jokių žodžių. Jis nepaprašė jos nesijaudinti, nepasakė, jog viskuo pasirūpins pats, bet vėl ėmė su ja mylėtis, ir Franei toptelėjo, kad niekuomet dar nebuvo tokia laiminga.

Nė vienas iš jų nepastebėjo Haroldo, stovinčio krūmuose ir juos stebinčio, tokio pat vaiduokliško ir tylaus kaip Tamsos žmogus. Nė vienas iš jų nematė, kaip suskersakiavo jo akys, pavirsdamos mažais piktais trikampėliais, kai Franė, jausdama į kiekvieną jos kūno ląstelę prasismelkiantį orgazmą, sušuko iš pasitenkinimo.

Kai jiedu pagaliau vienas nuo kito atsiplėšė, jau gaubė visiška tamsa. Haroldas taip pat tyliai pranyko.

Iš Franės Goldsmit dienoraščio

1990 m. rugpjūčio 1 d.

Vakar nieko nerašiau, buvau pernelyg susijaudinusi, pernelyg laiminga. Stju ir aš - drauge.

Jis pritaria, kad man derėtų kiek įmanoma ilgiau išlaikyti paslaptį apie Vienišą Klajoklį ir tikėtis, kad mes vis dėlto kur nors įsikursime. Jeigu tai bus Koloradas, aš nieko prieš. Sprendžiant iš šiandieninės mano nuotaikos, patenkintų netgi krateris Mėnulyje. Aš panaši į susižavėjusią mokinukę. Ką gi, jeigu ledi negali atrodyti jausminga mokinukė savo pačios dienoraštyje, tai kurgi tuomet ji *gali* taip atrodyti?

Bet prieš palikdama temą apie Vienišą Klajoklį, aš privalau dar šį tą pasakyti. Tai susiję su mano "motinišku instinktu". Ar jis *egzistuoja?* Manau, kad taip. Ko gero, dėl to kalti hormonai. Jau keletas savaičių nesijaučiu tokia, kokia buvau anksčiau, bet dar labiau sunku atskirti pokyčius, sukeltus mano nėštumo, nuo pokyčių, sukeltų šios siaubingos, visą pasaulį apėmusios nelaimės. Taip, iš tiesų EGZISTUOJA tam tikras pavydo jausmas (pavydas - nevisiškai tikslus žodis, bet šiandien, regis, parinkti

tikslesnį nesugebėsiu), pojūtis, kad tu šiek tiek priartėjai prie Visatos centro, ir šitas kažkas turi apsaugoti tavo padėtį čia. Štai kodėl veronalis atrodo didesnė rizika nei naktiniai košmarai, nors protu ir suvokiu, kad veronalis kūdikiui turėtų nepakenkti. Ir man atrodo, kad pavydo jausmas - tai irgi dalis meilės, kurią aš jaučiu Stju Redmenui. Aš myliu lygiai taip pat, kaip ir valgau - už du.

Aš privalau paskubėti. Man reikia miegoti, nesvarbu, ką susapnuosiu. Mes ne taip greitai pervažiavome Indianos teritoriją, kaip tikėjomės, - mus ilgam sulaikė siaubingas mašinų susitelkimas netoli Elkarto. Daugiausiai tai buvo kariškos mašinos. Labai daug negyvų kareivių. Glenas, Siuzana Štern, Dajana ir Stju pasiėmė apie du tuzinus šautuvų, keletą granatų - taip, žmonės, tai tiesa - netgi prieštankinį reaktyvinį minosvaidį. Štai aš dabar rašau, o Haroldas ir Stju stengiasi perprasti jo konstrukciją, juk jam turime septyniolika ar aštuoniolika užtaisų. Apsaugok, Viešpatie, kad tiktai jie nesusižeistų.

Kalbėdama apie Haroldą, turiu tau pasakyti, mielas dienorašti, kad jis NIEKO NEĮTARIA (skamba kaip frazė iš seno filmo su Bete Deivis, ar ne?) Kai mes pasivysime motušę Abigeilę ir jos palydovus, manau, Haroldui reikės viską pasakyti; nesąžininga nuo jo ilgiau visa tai slėpti, o paskui tebūnie, kas būna.

Bet šiandien Haroldas buvo geraširdiškesnis ir linksmesnis nei kada nors. Jis taip šypsojosi, jog maniau jam plyš veidas! Būtent jis pasisiūlė padėti Stju išsiaiškinti šio reaktyvinio ginklo konstrukciją, ir...

Na štai, jie grįžta. Baigsiu rašyti vėliau.

Franė miegojo giliai ir nieko nesapnavo. Lygiai taip pat, kaip visi likusieji, išskyrus Haroldą Lauderį. Tuoj po vidurnakčio jis pakilo ir atsargiai prisiartino prie tos vietos, kur miegojo Franė, sustojo ir ėmė į ją spoksoti. Dabar jau jis nesišypsojo, nors šypsena nenuslinko nuo jo veido visą dieną. Kartais jam atrodė, kad nuo šios šypsenos sprogs jo veidas, ir iš visur ims sunktis smegenys. Tai būtų buvęs palengvinimas.

Haroldas žvelgė į ją iš viršaus į apačią, klausydamasis žiogelių svirpimo. *"Mes gyvename šuns dienomis,* - pamanė jis. Pagal Vebsterį šuns dienos - nuo liepos dvidešimt penktosios iki rugpjūčio dvidešimt aštuntosios. Taip pavadintos todėl, jog buvo manoma, esą šiuo periodu labiausiai padidėja šunų populiacija. Jis vėl pažvelgė į Franę. Ši, pasidėjusi po galva megztinį, saldžiai miegojo. Šalia gulėjo jos kuprinė.

"Kiekvienam šuniui - savas laikas, Frane".

Haroldas priklaupė ant kelių, apmirdamas nuo sąnarių grikštelėjimo, bet niekas nė nesujudėjo. Jis atrišo jos kuprinę ir atsargiai ją apgraibė. Ištraukė šviečiantį tušinuką. Franė kažką sumurmėjo pro miegus, pasimuistė. Haroldas užgniaužė kvapą. Pagaliau rado tai, ko ieškojo, ant paties dugno, po trim švariom palaidinėm ir kišeniniu kelių atlasu. Spirale sutvir-

tintas bloknotas. Išsitraukė jį, atvertė pirmą puslapį, apšviesdamas prožektoriumi glaustą, bet labai gerai įskaitomą Franės rašyseną.

1990 m. liepos 6 d. - Po neilgų įkalbinėjimų misteris Beitmenas sutiko su mumis keliauti...

Haroldas užvertė bloknotą ir įlindo su juo į savo miegmaišį. Jis jautėsi visai mažu berniuku, kuriuo kažkada buvo, berniuku, kuris turėjo labai mažai draugų (jis mėgavosi tik trumpu kūdikystės laikotarpiu iki trejų metukų, o po to iš jo tuklumo visuomet žiauriai pasišaipydavo), bet labai daug priešų, berniuku, daugmaž praradusiu tėvų dėmesį - jų akys sekiojo tik paskui Emę nuo to laiko, kai toji pradėjo savo ilgą kelionę į Mis Amerika/Atlantik Sitis titulą, - berniuku, radusiu paguodą knygose, berniuku, vengusiu būti išrinktu į beisbolo komandą arba mokyklos patrulį, tapdavusį tai Ilguoju Džonu Silveriu, tai Tarzanu, tai Filipu Kentu... berniuku, kuris pavirsdavo visais šiais žmonėmis vėlai naktį po antklode su prožektoriumi, apšviečiančiu spaudos lankus, su plačiai atvertomis nuo susijaudinimo akimis, nekreipiančiu dėmesio į savo kūno kvapą; būtent šis berniukas dabar įlindo į miegmaišį su Franės dienoraščiu ir prožektoriumi.

Kai jis jau kreipė prožektoriaus šviesos pluoštą į pirmą dienoraščio puslapį, atėjo proto prašviesėjimo minutėlė. Akimirką jo proto dalis išrėkė: *"Haroldai! Liaukis!"*, - taip garsiai, jog jis suvirpėjo. Ir mažne liovėsi. Vieną akimirką pasirodė *įmanoma* sustoti, padėti dienoraštį atgal į vietą, atsisakyti jos, ir tegul ji eina toliau savo keliu, kol nenutiks kas nors siaubinga ir nepataisoma. Tai tebuvo akimirka, kai jis dar galėjo atidėti karčią piliulę, netirpdyti jos pažinimo taurėje, o išpilti ir pripildyti ją tuo, kas šiame pasaulyje buvo skirta jam. *"Palik tai, Haroldai"*, - šaukė sveiko proto balsas, bet, regis, jau buvo pernelyg vėlu.

Šešiolikos metų amžiaus jis užmetė Berouzą, Stivensoną ir Robertą Hauerdą, teikdamas pirmenybę fantastikai - fantastikai, vienu metu tokiai mėgiamai ir neapkenčiamai, bet ne apie raketas arba piratus, o apie mergaites permatomais drabužiais, klūpančias priešais jį ant atlasinių pagalvėlių, o tuo metu Haroldas Didysis apsinuoginęs sėdėjo atsilošęs soste, pasirengęs bet kuriuo metu nuplakti jas odiniu šmaikščiu su sidabriniu antgaliu. Tai buvo pačios aštriausios fantazijos, per kurias savo laiku perėjo visos gražutės Ogankvito mokyklos mergaitės. Šitos dieninės svajonės visuomet baigdavosi skausmingai perpildytų jo strėnų pojūčiu ir spermos išsiveržimu, kas buvo greičiau kankynė nei malonumas. O paskui Haroldas užmigdavo. Sperma išdžiūdavo ant jo pilvo klosčių. Kiekvienas šuo turi savo dieną.

Ir dabar štai šis senasis skausmas, kurį jis graibstė artyn prie savęs kaip nukritusius lapus, šios juodos fantazijos - seni draugai, kurie niekuomet nenumiršta, kurių dantys niekuomet neatšimpa, kurių ankstesnieji pomėgiai niekuomet nesikeičia.

Haroldas pervertė pirmą puslapį, nutaikė prožektorių į eilutes ir pradėjo skaityti.

Prieš valandą iki išauštant jis įkišo dienoraštį atgal į Franės kuprinę ir užrišo raiščius. Jis specialiai ncsiėmė jokių atsargumo priemonių. "Jeigu jinai prabus, - šaltai pamanė jis, - aš užmušiu ją ir pabėgsiu". Kur pabėgs? Į Vakarus. Bet jis nesustos Nebraskoje arba Kolorade, o ne.

Franė neprabudo.

Haroldas sugrįžo prie savo miegmaišio. Jis desperatiškai masturbavosi. Pagaliau apėmė miegas, negilus ir neramus. Sapnavo, kad kopia į stačią sieną. O aukštai virš jo suko ratus pesliai, laukdami, kada gi jis pavirs jų grobiu. Nesimatė nei mėnulio, nei žvaigždžių...

O paskui tamsoje atsimerkė siaubinga raudona Akis, klastinga ir kraupi. Akis jį viliojo.

O vakaruose, netgi šiuo metu, kaupėsi šešėliai į savo tamsųjį mirties šokį.

Kai tos pačios dienos vakare įsitaisė poilsio, jie jau buvo pasistūmėję į vakarus nuo Džioleto Ilinojaus valstijoje. Buvo alaus, įdomus pokalbis, daug juoko. Jie jautė palengvėjimą, kad Indianoje pratrūkęs lietus prašniokštė pro šalį. Ir ypatingą dėmesį visi kreipė į Haroldą, kuris niekad anksčiau nebuvo toks linksmas.

- Žinai, Haroldai, - tą patį vakarą, tik kiek vėliau, kai jau visi ėmė skirstytis nuo laužo, pasakė Franė, - man atrodo, aš niekuomet nesu mačiusi tavęs tokios geros nuotaikos. Kas atsitiko?

Jis linksmai jai mirktelėjo:

- Kiekvienam šuniui - savas laikas, Frane.

Šiek tiek suintriguota, užuot atsakiusi jinai jam nusišypsojo. Paskui Franė įtikino save, kad visa tai atitinka Haroldo dvasią. Užuominos ir nutylėjimai. Bet argi tai svarbu? Vienintelis dalykas buvo svarbus, - kad viskas klostėsi labai gerai.

Tą naktį Haroldas pradėjo rašyti savo dienoraštį.

Stephen King

DVIKOVA

Romanas

Pirma knyga

Redaktorius G.Aleksonis
Dailininkas A.Šimakauskas

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 929. Ofsetinė spauda 15 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. 97 Kaina sutartinė.
Išleido "Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4.
Spausdino Adomo Jakšto spaustuvė,
Girelės 22, 4320, Kaišiadorys.

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS

Nuo pat žmonijos atsiradimo
ją persekioja Dievo rūstybė.
Žiloje senovėje tai buvo Tvanas,
Sodomos ir Gomoros žūtis,
kitos tikros ar mitinės katastrofos.
Jau keletą amžių manėme esą savo
likimo šeimininkai. Pristatėme miestų,
prigaminome automobilių, sparčiai
vystėme mokslą, švietimą, gilinomės
į gyvybės ir mirties paslaptis.
Bet vieną kartą žengėme klaidingą
žingsnį ir patys pasirašėme
sau mirties nuosprendį...